ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 2 ΙΟΥΛΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 18.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ	5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους	3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ	25

ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». —Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Μελέτη εἰς τὸ ῥητὸν «ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι Σαοὺλ Σαοὺλ τί με διώκεις; — Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον—Κατὰ τί δύναται νὰ συντελέσῃ ἡ δημοτικὴ Σχολὴ πρὸς τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ μόρφωσιν Ἱστορικαί τινες σημειώσεις περὶ τῆς κατὰ τὴν Ῥώμην ἀρχαίας Μονῆς Grotta Ferrata (Σιδηρᾶς Κρύπτης) — Περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Μουσικῆς ὑπὸ Ν. Παγανᾶ —Βιβλιογραφία.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.— Περατωθεισῶν τῶν γραπτῶν ἐξετάσεων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ἤρξαντο ἀπὸ τῆς χθὲς 1 Ἰουλίου κατὰ τὸ ἐν τῇ Σχολῇ ἐπικρατῆσαν ἔθος αἱ προφορικαί. Καὶ ἡ μὲν σεβαστὴ τῆς Σχολῆς Ἐφορεία, συγκειμένη ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ, προέδρου, Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέου ταμίου, καὶ τοῦ Γρεβενῶν κ. Κλήμεντος ἄρτι τὸν τέως τοιοῦτον σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Βελεγράδων κ. Δωρόθεον ἀποχωρήσαντα ἀντικαταστήσαντος μετέβη αὐτόσε ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας, ἀπὸ τῆς Τρίτης δὲ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ πᾶσα ἡ περὶ αὐτὸν ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ὅπως κατὰ τὸ ἔθος παραστῇ εἰς τὴν ἐνιαύσιον δοκιμασίαν τῶν τε ἀποφοιτώντων καὶ τῶν τὸ στάδιον τῆς μαθητείας ἐν τῷ γεραρῷ φυτωρίῳ διανυόντων νέων τῆς χάριτος λευιτῶν. Γενομένης τῆς ἱερᾶς τελετῆς, ὁ διευθυντὴς τῆς Σχολῆς πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Γερμανὸς Γρηγορᾶς ἐξέθηκε τὴν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος συντελεσθεῖσαν πνευματικὴν κίνησιν, περὶ ἧς ἀναλυτικώτερον ποιήσομεν τὸν λόγον ἐν προσεχεῖ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας». Μετὰ τοῦτο οἱ τελειόφοιτοι ἐξητάσθησαν εἰς τὴν Δογματικὴν Θεολογίαν, τὴν Ἠθικὴν Θεολογίαν, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, τὴν Ἑρμηνευτικὴν καὶ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἕνεκα τῆς εἰς Χάλκην μεταβάσεως τῆς τε Α.Θ.Π. καὶ πάντων τῶν ἁγίων Συνοδικῶν διεκόπησαν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις αἱ συνεδρίαι τῆς τε Ἱ. Συνόδου καὶ τοῦ Δ.Ε.Μ. Συμβουλίου.

—*Μητροπολίτης Μηθύμνης.*—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Νικηφόρος προσκληθείς, ὡς γνωστόν, μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ Α. Σ. κατευθυνθεῖσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

—*Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως.*—Ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως κ. Κωνσταντίνου ἀγγέλλεται τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι σεισμοὶ συμβάντες ἐσχάτως (τῇ 2 ἰουνίου περὶ τὴν 1 ὥραν τουρκιστὶ) ἐν τοῖς χωρίοις Κούντεσι Χειμάρρας, Τζόραϊ, Τσεκερνίῳ, Κηπαρῷ, Πιούλουρτι, Βούνῳ καὶ Κούτσῃ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ προὐξένησαν ἱκανὰς ζημίας, πολλῶν μὲν τῶν κατοίκων αὐτῶν συνεπείᾳ τούτων μωλωπισθέντων, πλείστων δὲ οἰκιῶν καταστασῶν μὴ κατοικησίμων.

—*Μητροπολίτης Ρασκοπρεσρένης.*—Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Ρασκοπρεσρένης κ. Μελέτιος γνωρίζει διὰ γράμματος αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ὁ ἐν τῷ χωρίῳ Γελάνῃ τῆς Θεοσώστου ἐπαρχίας αὐτοῦ ἱερὸς ναὸς ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός, ἄγνωστον δὲ πῶς μετεδόθη ἐν αὐτῷ τὸ καταστρεπτικὸν πῦρ.

—*Συγχαρητήριοι προσρήσεις.*—Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ μνήμῃ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, τοῦ μεγατίμου ὁμογενοῦς τραπεζίτου κ. Παύλου Στεφάνοβικ ἄγοντος τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπέστειλεν εἰς Χαλκηδόνα τὸν πανοσιολογιώτατον Μέγαν Πρωτοσύγκελλον κ. Γερβάσιον ὅπως ἐκ μέρους Αὐτοῦ συγχαρῇ τῷ ἐριτίμῳ ὁμογενεῖ.

Ὁμοίως ἡ Α. Θ. Π. συνεχάρη ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ αὐτῶν καὶ τοῖς ἐριτίμοις ὁμογενέσι κκ. Πέτρῳ Σκυλίτσῃ καὶ Π. Κορωνάκῃ διὰ τοῦ πανοσιολογ. μεγάλου

ἀρχιδιακόνου κ. Ἰωακεὶμ καὶ Παύλῳ Φενερλῆ διὰ τοῦ ἱερολογιωτάτου δευτερεύοντος κ. Κωνσταντίνου.

—*Ἀφιξις.*—Τῇ ἑβδομάδι ταύτῃ ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ ἐκ τῶν διαπρεπῶν μοναχῶν τοῦ ἁγιωνύμου ὄρους Ἄθω πανοσιολογιώτατος κ. Ἰάκωβος Δημόπουλος Βατοπεδινός, ὃς εἷς τῶν κρατίστων ἀποφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς γενόμενος διετέλεσεν ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως ἐπισπασάμενος τὴν δικαίαν ἐκτίμησιν καὶ ὑπόληψιν συμπάσης τῆς Ἀδελφότητος.

ΜΕΛΕΤΗ ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ*:

«Ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις»; (ΠΡΑΞ. κϐ' 7).

Ὑπάρχει Θεός! φωνάζει ἡ συνείδησις τοῦ ἁμαρτωλοῦ. *Δὲν ὑπάρχει Θεός!* φωνάζουν αἱ πράξεις τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Περιπατεῖ ἔχων εἰς τὸ στῆθός του τὸν αἰώνιον νόμον τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐκτελεῖ τὰ ἔργα τῆς ἀδικίας καὶ τοῦ ψεύδους. Ἰδοὺ ἡ ἄρνησις τοῦ Θεοῦ. Πατεῖ τὸν ναὸν τοῦ ὑψίστου· βλέπει τὰ πλήθη τῶν χριστιανῶν παραδιδόμενα εἰς τὴν προσευχήν, ἀκούει τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀκούει τὴν ἀνάμνησιν τῶν καθηκόντων του, καὶ ὅμως ἐπανέρχεται εἰς τὸν συνήθη βίον του, εἰς τὴν συνήθη διαγωγήν του, χωρὶς διόλου νὰ βελτιωθῇ· μάλιστα χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀκόμη τὴν θέλησιν νὰ ἀρήσῃ τὰ σφάλματά του· χωρὶς νὰ δοκιμάσῃ τοὐλάχιστον νὰ βελτιώσῃ τὴν διαγωγήν του. Ἰδοὺ ἡ περιφρόνησις τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν νόμων αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ἐπιτρέπεται νὰ λησμονήσῃ ἀτιμωρητεί. Παρουσιάζονται στιγμαί, καθ' ἃς ἡ καρδία του συγκινεῖται καὶ μαλακύνεται· ὁσάκις π. χ. σώζεται ἔκτινος μεγάλου κινδύνου, ἢ ὁσάκις ἀπροσδόκητος χαρὰ καταλαμβάνει αὐτόν, ἢ ὅταν κεῖται ἀσθενὴς καὶ πάσχων ἐπὶ τῆς κλίνης, ἢ ὅταν κλαίῃ παρὰ τὸν νεκρὸν προσφιλοῦς αὐτοῦ προσώπου. Ἐδῶ αἰσθάνεται τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὁποίου καὶ αὐτὸς εὑρίσκεται. Ἐδῶ φέρει εἰς τὸν νοῦν του τὴν ἀναξιότητα αὐτοῦ καὶ καταλαμβάνει, ὅτι δὲν εἶναι ἄξιος νὰ ἵσταται ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου· καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ὁμιλεῖ εἰς τὴν καρδίαν του λέγουσα: Διατί με κατεδίωξας πάντοτε;—Συνέρχεται. Μετανοεῖ. Κατανοεῖ τὴν ματαιότητα τῶν ἐπιγείων καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ προσκολληθῇ εἰς τὴν πίστιν τοῦ Ἰησοῦ, τὴν μόνην δυναμένην νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον· βλέπει τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παραδεχθῇ τὴν ἀρετήν, τὸν Θεόν. Προσεύχεται. Δίδει μεγάλας ὑποσχέσεις. Ἀλλ' ὅμως—ἐπέρχεται ἡ στιγμή. Ἡ σπουδαία ἐκείνη ὥρα τοῦ βίου λησμονεῖται. Ἡ ἀρχικὴ, ἡ πρώτη ζωηρότης τοῦ αἰσθήματος μαραίνεται. Μόλις ἐνθυμεῖται ἀκόμη τὸ συμβάν. Ἀναισχύντως λέγει τώρα: τότε ἤμην ἐνθουσιαστὴς, μανικός. Τοιουτοτρόπως δικαιολογεῖ ὁ ἴδιος ἑαυτὸν διὰ τὸ αἶσχος αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνειδος. Λύει καὶ ἀθετεῖ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς ὑποσχέσεις, τὰς ὁποίας ἔδωκεν εἰς τὸν Παντογνώστην. Ὁ κόσμος πάλιν δι' αὐτὸν ἔχει περισσοτέραν ἀξίαν ἢ ἡ αἰωνιότης· ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἐν τῷ παρόντι ζῆν, αὐτὰ τώρα ἔχουσι περισσοτέραν ἀξίαν παρὰ ἡ κρίσις καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ ἡ περιφρόνησις καὶ ἡ βεβήλωσις τῆς ἀξίας καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ Ὑψίστου. Τὴν ὑπόσχεσιν, τὴν ὁποίαν δίδει εἰς πάντα ἄλλον ἄνθρωπον, εἰς ἕνα ἡγεμόνα, εἰς ἕνα βασιλέα, ἴσως ἤθελε φυλάξῃ· τὴν ὑπόσχεσιν ὅμως, τὴν ὁποίαν δίδει εἰς τὸν Θεόν, ἀθετεῖ. Ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, τῶν τέκνων τούτων τῆς κόνεως καὶ τοῦ χρόνου, θέλει νὰ φανῇ τίμιος, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅμως, ἐνώπιον τοῦ αἰωνίου, ὄχι. Τὴν μὲν τιμωρίαν τῶν ἀνθρώπων φοβεῖται, πρὸ τῆς ἀνταποδόσεως ὅμως τοῦ ὑψίστου καὶ δικαίου ἀνταποδότου οὐδένα φόβον αἰσθάνεται.

Καὶ αὐτὴ ἡ κουφόνοια, ἡ ἐπιπολαιότης μας, μὲ τὴν ὁποίαν εἰς μίαν στιγμὴν θέλομεν νὰ ἀσκῶμεν τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετὴν, καὶ εἰς τὴν ἄλλην ἀμέσως πράττομεν τὸ κακόν, καὶ αὐτὴ εἶναι προσβολὴ τοῦ βαθέως ἐκείνου σεβασμοῦ, τὸν ὁποῖον χρεωστοῦμεν εἰς τὸν δοτῆρα τῆς ζωῆς ἡμῶν, εἰς τὸν κύριον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Ἡ ἐπιπολαιότης αὕτη, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρνούμεν ἑαυτοὺς ἔρμαιον τῶν ἐντυπώσεων ἐξωτερικῶν περιπτώσεων, καὶ οὐδέποτε κυρίως ἐνεργοῦμεν, ὅπως ὀφείλομεν κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλ' ὅπως εἶναι εὐχάριστον εἰς ἡμᾶς· αὐτὴ εἶναι καταφρόνησις καὶ ὕβρις τοῦ μεγάλου Θεοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀρνούμεθα πᾶσαν θυσίαν, ἡ ὁποία ἠδύνατο νὰ ἀποβλέπῃ τὰς ἐπιθυμίας ἡμῶν, ἐν ᾧ εἰς τὰς αἰσθήσεις μας προσφέρομεν πᾶσαν θυσίαν, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν εἶναι αὕτη.

Διὰ τοῦτο τοσοῦτον ἐπανειλημμένως καὶ σοβαρῶς καὶ εἰς τὴν εὐτυχίαν καὶ εἰς τὴν δυστυχίαν, καὶ εἰς τὴν λύπην καὶ εἰς τὴν χαρὰν, φωνάζει ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ἐφάμαρτον καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου: διατί με διώκεις; Ὦ! ὅστις καταλαμβάνει τὴν φωνὴν, ὅστις ἐννοεῖ τὴν πρόσκλησιν, ἃς ἐπιστρέψῃ! Διατί διώκομεν ἐκεῖνον ἴσα ἴσα, ὁ ὁποῖος ἔχει ἄπειρον πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην καὶ θέλει τὸ καλόν μας; Διατί περιφρονοῦμεν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος μᾶς προστατεύει καὶ μᾶς διαφυλάττει, ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ ὁποίου οὐδεμίαν ἁπλῶς στιγμὴν ἠδυνάμεθα νὰ ζήσωμεν; Διατί ἀρνούμεθα ἐκεῖνον ἀκριβῶς, ὁ ὁποῖος ἀποκαλύπτεται εἰς ἡμᾶς ἐν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ τῇ θεωρίᾳ τοῦ κόσμου, ἐν τοῖς δώροις τῆς φύσεως, ἐν ταῖς λυπηραῖς ἡμέραις, καθ' ἃς πάσχομεν, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ἡ συνείδησις ἡμῶν πάντοτε μαρτυρεῖ;

Ἀναγνῶστα! Σύνελθε, ἐπίστρεψον, ὅπως ὁ Παῦλος, ὅτε ἀντήχησεν εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτοῦ ἡ συμβουλευτικὴ καὶ παραινετικὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ γενοῦ,

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 132 - 134 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ὅπως ἐκεῖνος, ἀπὸ διώκτου τοῦ Ἰησοῦ, ὁ πιστότατος αὐτοῦ μάρτυς καὶ ὀπαδός, γενοῦ ζῶσα αὐτοῦ εἰκών ἐν τοῖς λογισμοῖς, ταῖς ὁμιλίαις καὶ ταῖς πράξεσιν. Καὶ αὐτὴ ἡ ὥρα ἀκόμη, καὶ αὐτὴ ἡ μελέτη περὶ τὴν ὁποίαν τώρα ἀσχολεῖσαι, εἶναι μία πρόσκλησις, μία φωνὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς: Καὶ σύ, καὶ σύ! διὰ τί με διώκεις;

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ*

Καταδείξαντες ἐν ὀλίγοις τὴν σπουδαιότητα τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἱεροῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποδείξωμεν συγχρόνως καὶ τὴν γνησιότητα αὐτοῦ, ἣν τοσοῦτον λυσσωδῶς πολεμοῦσιν οἱ ἀντίπαλοι τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, καλῶς εἰδότες, ὅτι μετὰ τῆς γνησιότητος τοῦ Εὐαγγελίου τούτου καταρρέει ὅλον ἐν γένει τὸ οἰκοδόμημα.

Κεφάλαιον Α΄.

Ἡ γνησιότης.

Δύο εἴδη λόγων μᾶς πείθουσι νὰ παραδεχθῶμεν ἐξ ἀνάγκης, ὅτι τὸ τέταρτον Εὐαγγέλιον εἶναι γνήσιον ἔργον τοῦ ἀποστόλου Ἰωάννου. Οἱ μὲν εἶναι λόγοι ἐσωτερικοὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγελίου ἀπορρέοντες, οἱ δὲ ἐξωτερικοὶ ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας λαμβανόμενοι. Κατὰ πρῶτον θὰ ἀσχοληθῶμεν περὶ τοὺς τελευταίους τούτους προσπαθοῦντες νὰ ἐκτιμήσωμεν αὐτοὺς κατὰ τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν.

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐρελετήθη ἐσχάτως ἐν Γερμανίᾳ μετὰ τῆς τοὺς Γερμανοὺς χαρακτηριζούσης ἐμβριθείας καὶ προσοχῆς. Ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀναφέρωμεν μεταξὺ τῶν νεωτέρων ἔργων πρὸ πάντων τὰ τοῦ Zeller τοῦ Bleek καὶ τοῦ Λουθάρδου. Διὰ τοῦτο χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὴν ἀξίωσιν, ὅτι δυνάμεθα νὰ προσαγάγωμεν νέα γεγονότα διὰ τὴν ἔρευναν τοῦ ζητήματος τούτου, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ταξιθετήσωμεν τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ καὶ νὰ ἐκτιμήσωμεν αὐτὰ ἀμεροληπτως.

Τὸ πρῶτον ἀντικείμενον τῆς ἐρεύνης ἡμῶν εἶναι τὸ ζήτημα: εἰς ποίαν ἐποχὴν ἀνάγονται αἵ τε θετικαὶ ἀποδείξεις τῆς ὑπάρξεως τοῦ τετάρτου Εὐαγγελίου καὶ αἱ ὡρισμέναι μαρτυρίαι, αἵτινες ἀποδίδουσι τοῦτο εἰς τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην; Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ γεγονότων· ἀφοῦ δὲ διὰ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἐξακριβώσωμεν τὰ γεγονότα ταῦτα, ὀφείλομεν ἔπειτα νὰ ζητήσωμεν τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἐξήγησιν.

1. Τὰ χειρόγραφα.

Τὸ κείμενον τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου διεσώθη ἡμῖν διὰ 500 περίπου χειρογράφων· τούτων δὲ τὰ μὲν ἀρχαιότατα ἀνάγονται μέχρι τῆς Δ΄ ἑκατονταετηρίδος, τὰ δὲ νεώτατα κατέρχονται μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς τυπογραφίας. Ὅπως δὲ ὁ χρόνος, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ τόπος τῆς συγγραφῆς αὐτῶν εἶναι διάφορος· προέρχονται ἐξ ὅλων τῶν μερῶν, ἔνθα ὑπῆρχε χριστιανικὴ ἐκκλησία. Ἐν τούτοις ὅμως ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως ἅπαντα ταῦτα θεωροῦσι συγγραφέα τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην. Ἡ συμφωνία αὕτη εἶναι γεγονὸς σημαντικὸν καὶ ἀναντίρρητον, τοῦ ὁποίου τὴν αἰτίαν ὀφείλομεν νὰ ἀναζητήσωμεν. Πρὶν ἢ ὅμως προβῶμεν πρὸς τοῦτο ἂς ἴδωμεν ἂν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποδείξωμεν τὴν αἰτίαν ταύτην εἰς ἐποχὴν προηγηθεῖσαν πολὺ πρὸ τῆς συγγραφῆς τῶν ἀρχαιοτέρων χειρογράφων.

2. Εὐσέβιος καὶ Ὠριγένης.

Δύο ἄνδρες, τῶν ὁποίων τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν βαθεῖαν κρίσιν οὐδεὶς δύναται νὰ διαφιλονεικήσῃ, ὁ μὲν ἱστοριογράφος, ἀκμάσας περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Δ΄ ἑκατονταετηρίδος, ὁ δὲ ἑρμηνευτὴς καὶ κριτικὸς κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ Γ΄ αἰῶνος, ἐξηκρίβωσαν ὅλας τὰς γνώμας καὶ θεωρίας, αἵτινες ἐπεκράτουν περὶ ὅλων ἐν γένει τῶν βιβλίων τῆς Νέας Διαθήκης καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῶν καὶ πρὸ αὐτῆς, καὶ δὴ μετὰ τοσαύτης εὐσυνειδησίας καὶ ἀκριβείας, ὥστε ἡμεῖς δι' αὐτῶν ἀκριβῶς γνωρίζομεν σήμερον τὰς ἀμφιβολίας, τὰς ὁποίας ἐξέφερον κοινότητές τινες καὶ οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν περὶ τῆς καταγωγῆς κανονικῶν τινων βιβλίων. Οἱ ἄνδρες οὗτοι εἶναι ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ὠριγένης.

Ὁ Εὐσέβιος τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον συγκαταριθμεῖ μεταξὺ τῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀνεγνωρισμένα καὶ παραδεδεγμένα παρ' ὅλης ἐν γένει τῆς Ἐκκλησίας: Τὸ εἰς ὅλας τὰς κοινότητας ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ διαδεδομένον Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ πρῶτον (πρῶτον ἀνομολογείσθω) γενικῶς παραδεδεγμένον (Ἐκκλησ. Ἱστορία III, 24). Ὁ Εὐσέβιος τοσαύτην σημασίαν καὶ σπουδαιότητα ἀποδίδει εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν κανονικῶν βιβλίων, ὥστε δὲν θεωρεῖ ἄσκοπον νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι τοσοῦτον σπουδαῖον ἔργον, ὁποῖον εἶναι ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή, δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Εἰρηναίου ἐν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ συγγράμματι, ἀλλὰ μόνον ἔν τινι μικρᾷ αὐτοῦ συγγραφῇ ποιεῖται χρῆσιν ταύτης (Ἐκκλ. Ἱστορ. V, 26). Λοιπὸν ἡ περὶ τοῦ τετάρτου Εὐαγγελίου μαρτυρία αὐτοῦ ἀποδεικνύει, ὅτι καθ' ὅλην τὴν χριστιανικὴν ἀρχαιότητα οὐδὲν γεγονός, οὐδὲ ἔλλειψις μαρτυρίας ἦτο εἰς αὐτὸν γνωστόν, διὰ τῶν ὁποίων ἦτο δυνατὸν νὰ περιορισθῇ πως ἡ καθολικὴ ὁμολογία τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ὅτι τὸ τέταρτον Εὐαγγέλιον εἶναι ἔργον τοῦ Ἰωάννου.

Ἕνα αἰῶνα πρὸ τούτου ὁμοίαν ὁμολογίαν ἐποιήσατο ὁ Ὠριγένης. Ἐν τινι χωρίῳ ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου (Ἐκκλησ. Ἱστορία VI, 25) ἀναγραφομένῳ ἀποφαίνε-

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 123—124 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ται: ὡς ἐγὼ ἐκ παραδόσεως περὶ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων ἤκουσα, «ἃ καὶ μόνα ἀναντίρρητά ἐστιν ἐν τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ». Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ὠριγένους ἤρχησαν νὰ ἀναφαίνωνται καί τινα ἀπόκρυφα Εὐαγγέλια· τινὰ δὲ τούτων ἐγένοντο παραδεκτὰ καὶ ὑπό τινων κοινοτήτων καί τινες τῶν διδασκάλων ἐποιοῦντο χρῆσιν τούτων. Πρὸς ταῦτα λοιπὸν ὁ Ὠριγένης ἐνταῦθα ἀντιτάσσει τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, τὰ ὁποῖα μόνα ἦσαν ἀναντίρρητα ἐν τῇ ὑπ' οὐρανὸν Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ. Ταύτην δὲ τὴν γενικὴν συμφωνίαν τῆς Ἐκκλησίας ἀναγράφει ὡς γεγονὸς γνωστὸν καὶ ἀναντίρρητον.

Ἀκούσαντες τὰς μαρτυρίας τῶν δύο τούτων συγγραφέων κρίνομεν καλὸν νὰ ἀναδράμωμεν αὐτοὶ εἰς ἀρχαιοτέρας ἐποχάς, διὰ νὰ ἐξακριβώσωμεν ἐξ ἰδίας παρατηρήσεως τὴν ὑπ' αὐτῶν μαρτυρουμένην ὁμοφωνίαν.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΚΑΤΑ ΤΙ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΗ Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΘΙΚΗΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΟΡΦΩΣΙΝ*

Ἐπιτυγχάνει δὲ ἡ Σχολὴ τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ διάπλασιν:

1] *Διὰ τῆς ἐπισκέψεως τῶν Σχολῶν.* Ἡ σχολὴ ἀσκεῖ ἐπὶ τῶν παίδων διὰ τῆς τακτικῆς τῆς ἡμέρας ἐργασίας μεγίστην μορφωτικὴν ἐπιρροήν. Ἡ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ὑγιεινῆς διανομὴ τῆς ἐργασίας, ἡ ἐν ὡρισμένῃ ὥρᾳ ἀρχὴ καὶ κατάπαυσις αὐτῶν, ἡ ἰσότης μεταξὺ πλουσίων καὶ πτωχῶν παιδίων, ἡ ἀπαίτησις πλειόνων παρὰ τῶν καλῶς κατεσκευασμένων καὶ ἰσχυρῶν καὶ ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐξοικονόμησις τῶν ἀσθενοῦς καὶ ἀδυνάτου κράσεως, ἡ δικαία ἀπονομὴ τοῦ ἐπαίνου καὶ τῆς τιμωρίας, ἡ διδασκαλία καὶ ἡ προτροπὴ τοῦ ἐνεργεῖν συμφώνως πρὸς τὸ καθῆκον πρὸς ἐπιτυχίαν ὡρισμένου ἀγαθοῦ τινος σκοποῦ, ἅπαντα πρὸς ἀρετὴν καὶ τελειοποίησιν ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, ἥτις αἰτεῖται πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐργασίας, ταῦτα πάντα καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀσκοῦσι μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ αἰσθήματος τοῦ παιδὸς καὶ συντελοῦσιν εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν καὶ διάπλασιν. Ἡ παρουσία τοῦ διδασκάλου ἐμποδίζει τὴν ἐκδήλωσιν κακῶν συνηθειῶν καὶ τὰς ἀτάκτους καὶ βαρβάρους φωνάς, ἡ παρουσία τοῦ ἀνδρὸς τοῦ καθήκοντος δὲν ἀφίνει τοὺς κακοὺς λογισμοὺς νὰ βλαστήσωσι, τὸ πνεῦμα τοῦ παιδὸς μορφοῦται πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ διδασκάλου, τὸ αἴσθημα πρὸς τὸ αἴσθημα αὐτοῦ, ἡ κρίσις πρὸς τὴν κρίσιν αὐτοῦ, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ παῖς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον, ἔνθα θὰ παρουσιασθῇ ἡ ἀνάγκη αὐτὸς νὰ σκέπτηται, νὰ αἰσθάνηται καὶ ἐνεργῇ, ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ μόρφωσις θὰ ἀγωνίζηται κατὰ τῶν ἀντιξόων περιστάσεων καὶ οὐδέποτε θὰ ἀφήσῃ αὐτὸν νὰ καταποντισθῇ καὶ παρασυρθῇ ὑπὸ τοῦ ρεύματος τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἐξαχρειώσεως.

Ἡ Σχολὴ πρὸς τούτοις συμβάλλεται εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ μόρφωσιν:

2] *Διὰ τῆς πρὸς τὴν νεολαίαν διδασκαλίας.* Πρὸ πάντων ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία χρησιμεύει ὡς βάσις καὶ ἀφετηρία τῆς ἠθικότητος. Πᾶσα ἠθικὴ τείνουσα νὰ ἀναδείξῃ ἑαυτὴν ἐλευθέραν πάσης θρησκευτικῆς ἰδέας καθίσταται ἐπὶ τέλους ἢ τὸ προϊὸν συνθήκης, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν εἰς ἑαυτὴν ἡ κοινωνία, ἢ σέψις τις ἐξυπηρετοῦσα τὸ καλῶς νοούμενον συμφέρον. Τὸ ἐπὶ τῆς ἠθικότητος κράτος τῆς θρησκείας καταφαίνεται σαφῶς ἐν τῇ διαρκεῖ εὐδαιμονίᾳ, ἣν ἀπολαμβάνουσι καὶ οἱ ἐπὶ μέρους ἄνθρωποι καὶ ὁλόκληροι λαοί, οἱ διάγοντες σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ ὄντες ἕτοιμοι εἰς πᾶσαν θυσίαν διὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. Καὶ ὄχι μόνον τὸ θρησκευτικὸν μάθημα· ἅπαντα ἐν γένει τὰ μαθήματα παρέχουσι πλείστην ὅσην ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ δύναταί τις νὰ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ αἰσθήματος τοῦ παιδός. Οὐδαμῶς βεβαίως ἐννοοῦμεν νὰ παραχωρήσωμεν τὸν λόγον εἰς ἐκείνους τοὺς ἠθικολόγους, οἵτινες περὶ τὸ τέλος παντὸς σχεδὸν μαθήματος ἀναφαίνονται· θέλομεν ὅμως νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι πανταχοῦ, ἔνθα φυσικόν τι καὶ λογικὸν συμπέρασμα ἐπιτρέπει τὸ τοιοῦτον, ἀδιαφοροῦντες περὶ παντὸς ἄλλου σκοποῦ ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν κύριον σκοπόν, διὰ τὸν ὁποῖον πᾶσα διδασκαλία γίνεται, τὴν ἠθικὴν τοῦ παιδὸς διάπλασιν. Τοῦτο δὲ εἶναι δυνατὸν νὰ συμβαίνῃ δι' ὀλίγων λέξεων, διὰ μικρᾶς τινος παροιμίας ἢ συντόμου τινὸς ῥητοῦ, δι' ἀναγνώσεως ἢ ὑποδείξεως γνωστῆς τινος διηγήσεως ἢ ἱστορίας τινὸς τῆς ἁγίας Γραφῆς.

Σπουδαίαν ἐπιρροὴν πρὸς ὕψωσιν τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ ἀσκεῖ πρὸς τούτοις:

3] *Τὸ πρόσωπον τοῦ διδασκάλου·* καὶ ἡ ἐπίδρασις αὕτη δὲν διαρκεῖ μόνον κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μαθητείας, ἀλλὰ καθ' ἅπαντα τὸν ἄλλον χρόνον, καθ' ὃν ὁ διδάσκαλος μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ζῇ καὶ δρᾷ ἐν τῇ χώρᾳ αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἔχομεν ὑπ' ὄψιν πρὸ πάντων τὰ χωρία, διότι ταῦτα εἶναι στενότερον συνδεδεμένα πρὸς τοὺς διδασκάλους παρὰ οἱ διδάσκαλοι ἐν ταῖς πόλεσι. Ὁ χωρικὸς παρακολουθεῖ μετὰ προσοχῆς μεγάλης τὸν ἱερέα καὶ τὸν διδάσκαλον, καὶ ἂν ἀκόμη λόγος πρὸ τοῦτο εἶναι διὰ νὰ παρατηρήσῃ πῶς ἐν τῇ πράξει ἀναπτύσσεται καὶ μορφοῦται ἡ θεωρία τῆς ἠθικότητος παρ' ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσι, οἵτινες διδάσκουσιν αὐτήν. Ἐὰν ἡ θεωρία συμφωνῇ πρὸς τὴν πρᾶξιν, ἢ μᾶλλον ἐὰν ἡ διαγωγὴ τοῦ διδασκάλου εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ὁ λαὸς τότε ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἀνδρῶν τούτων ἔχει πρότυπον ἀρετῆς καὶ ἠθικότη-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 112 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

τος, πρότυπον τὸ ὁποῖον διὰ τὴν ἠθικὴν προαγωγὴν καὶ μόρφωσιν αὐτοῦ εἶναι ὅλως ἐκτάκτου σπουδαιότητος.

Τὴν τελείαν δὲ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν αὐτῆς ἡ Σχολὴ τότε μόνον δύναται ἐπιτυχῶς νὰ ἀναπτύξῃ, ὅταν ἐπέλθωσιν αὐτῇ βοηθοὶ καὶ ἀρωγοὶ καὶ οἱ λοιποὶ τῆς ἀνατροφῆς παράγοντες, ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ πολιτεία· καὶ τότε κυρίως λέγεται καὶ εἶναι σχολεῖον τοῦ λαοῦ, ὅταν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐκκλησίας, τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινότητος συμπράττωσι καὶ συνεργάζωνται εἰλικρινῶς μετ' αὐτοῦ. Δὲν ἀποτελεῖ μόνος ὁ διδάσκαλος τὸ σχολεῖον τοῦ λαοῦ· καὶ ὁ ἱερεύς, καὶ ὁ διδάσκαλος τῆς θρησκείας, καὶ οἱ ἔφοροι, καὶ οἱ ἐπίτροποι, καὶ οἱ γονεῖς, ὅλοι οὗτοι συμπεριλαμβάνονται εἰς τὴν ἔννοιαν «Σχολεῖον τοῦ λαοῦ» καὶ ὀφείλουσιν ὅλοι ἀνεξαιρέτως νὰ λαμβάνωσιν ἐνεργὸν μέρος ἐν τῇ ἐνεργείᾳ καὶ δράσει αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ *τάξις καὶ ἡ καθαριότης*, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ ἐν τῇ σχολῇ, ἀσκοῦσι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τῶν παίδων. Ποσάκις παιδία μηδέποτε ἐν τῇ ἐλεεινῇ αὐτῶν οἰκίᾳ τάξιν καὶ καθαριότητα ἰδόντα καὶ ἑπομένως μηδεμίαν ἰδέαν περὶ αὐτῶν ἔχοντα, εἰσελθόντα εἰς τὴν Σχολήν, ἔνθα μεγίστη τάξις καὶ κατάταξις καὶ καθαριότης ἐπικρατεῖ, ἔνθα τὰ πάντα εὑρίσκονται ὡραιότατα ἐν τῇ θέσει των, κατέμαθον καὶ ἀπέκτησαν ἀγάπην πρὸς τὴν τάξιν καὶ τὴν καθαριότητα! Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν βεβαίως ἄλλως νὰ γίνῃ· διότι τὰ παιδία εἶναι φύσει μιμητικὰ ὄντα καὶ τάχιστα οἰκειοποιοῦνται πᾶν ὅτι βλέπωσι καὶ ἀκούωσι.

Ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον σέβονται καὶ ἀγαπῶσι καὶ τιμῶσιν οἱ προϊστάμενοι αὐτοῦ ὡς καὶ ἅπασα ἡ κοινότης, θὰ ἀπολαμβάνῃ βεβαίως καὶ παρὰ τῶν τέκνων μέγα σέβας καὶ μεγάλην ὑπόληψιν καὶ τιμὴν καὶ θὰ τρέφωσιν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπην αὐτοῦ· καὶ ἐν τούτῳ ἀκριβῶς κεῖται μέγας παράγων τῆς ἠθικῆς μορφώσεως. Σχεδὸν καθ' ἑκάστην συμβαίνει ἢ οἱ μαθηταὶ νὰ ἀδικῶσιν ἀλλήλους, ἢ νὰ διαπραχθῇ ἀταξία τις ἢ ἀσχημοσύνη, διὰ τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ καταγγελθῶσι καὶ ἐντελῶς ἀθῶοι ὡς ἔνοχοι. Ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ ἦναι δίκαιος κριτής, συνετὸς ἄνθρωπος, διὰ νὰ δύναται νὰ ἐκφέρῃ εὐσυνείδητον, δικαίαν κρίσιν.

Καὶ δὲν ἔχει βεβαίως ἐν τούτοις γραπτόν τινα νόμον ὁ διδάσκαλος νὰ μεταχειρισθῇ· οὗτος ἐκφέρει κρίσιν περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου, περὶ καλοῦ καὶ κακοῦ κατὰ τὸν ἠθικὸν νόμον. Πρὸς τοῦτον τὸν νόμον εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐθισθῶσι καὶ τὰ παιδία, διὰ νὰ δύνανται ἐν διδομέναις περιστάσεσι νὰ ἐκφέρωσιν ὀρθὴν κρίσιν. Ἡ ὀρθὴ ἐκτίμησις τῶν ἔργων τοῦ πλησίον θὰ γείνῃ εἰς αὐτὰ μεγάλης ὠφελείας πρόξενος. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐθίζωσιν οἱ παῖδες μετὰ φειδοῦς καὶ προσοχῆς νὰ κρίνωσι περὶ τῶν πλησίων καὶ νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν ὅλας τὰς δυνατὰς ἐλαφρυντικὰς περιπτώσεις. εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταχειρίζωνται τοὺς μαθητὰς αὐτῶν ὅπως ἀπαιτεῖ ὁ ἠθικὸς νόμος καὶ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ.

Μυρίαι περιπτώσεις τοῦ μαθητικοῦ βίου παρουσιάζονται ἔν τε τῇ Σχολῇ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, κατὰ τὰς ὁποίας γίνεται χρῆσις τοῦ ψεύδους, καὶ ὁ πεπειραμένος διδάσκαλος γνωρίζει πόσον μεγάλη εἶναι ἡ κλίσις τῶν μικρῶν παιδίων εἰς τὸ νὰ κρύψωσι τὴν ἀλήθειαν. Ἡ φιλοψευδία εἶναι ἡ ἀρχὴ ὁλοκλήρου σειρᾶς παραπτωμάτων καὶ ἁμαρτημάτων, τὰ ὁποῖα βραδύτερον καταντῶσιν ἐγκλήματα καὶ κακουργήματα. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ἐν τῷ σπέρματι ἔτι νὰ ἀποπνιγῇ. Πολλάκις πηγὴ καθιστῶσα συνήθειαν τὸ ψεῦδος εἶναι ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀμέλεια. Ἐξετάζοντες τὰς παρουσιαζομένας περιπτώσεις ὀφείλομεν νὰ δίδωμεν σχεδὸν περισσοτέραν σημασίαν εἰς τὸ νὰ λέγωσι τὰ παιδία τὴν ἀλήθειαν παρὰ εἰς τὸ πρᾶγμα αὐτό, καὶ κατὰ ταῦτα καὶ τὸ μέτρον τῆς τιμωρίας θὰ ἦναι οὐσιωδῶς διάφορον.

Πλὴν τῆς πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀγάπης εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀσκῆται παρὰ τοῖς παιδίοις καὶ ἡ δέουσα σιωπή. Οὐδέποτε ὀφείλει ὁ διδάσκαλος νὰ ἐπιτρέπῃ, παιδίον τι ἐξ ὑπερβολικῆς πρὸς ἀνακοίνωσιν νέων κλίσεως καὶ ζήλου, νὰ ἀνακαλύπτῃ πρὸ αὐτοῦ καὶ τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ μυστικὰ τῆς οἰκογενείας. Ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὰ παιδία ὀφείλουσι νὰ συνειθίσωσι καὶ τὰ ἐν τῇ Σχολῇ νὰ μὴ διαδίδωσιν ἐκτὸς αὐτῆς. Ἀναμφιβόλως οἱ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ γνωρίζωσι τί διδάσκεται καὶ τί μανθάνεται ἐν τῇ Σχολῇ· εἶναι ὅμως ὅλως ἄτοπον καὶ ἀπρεπὲς τὰ παιδία νὰ ὁμιλῶσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ περὶ τῶν συμμαθητῶν αὐτῶν, περὶ τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν, περὶ ἐπιτιμήσεως καὶ τιμωρίας, ἣν ἐπιβάλει εἰς αὐτοὺς ὁ διδάσκαλος αὐτῶν.

(ἕπεται συνέχεια)

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΡΩΜΗΝ ΑΡΧΑΙΑΣ ΜΟΝΗΣ GROTTA FERRATA (Σιδηρᾶς Κρύπτης)

Ἐσχάτως ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων ἐπανακάμπτων ἡγούμενος τῆς παρὰ τὴν Ρώμην Μονῆς Grotta Ferrata (Σιδηρᾶς Κρύπτης) πανοσιολογ. κ. Ἀθανάσιος Πελλιγκρίνης ἐπεσκέψατο μετὰ τοῦ διακόνου αὐτοῦ διερχόμενος διὰ τῆς βασιλευούσης καὶ τὰ Πατριαρχεῖα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ διαβιοῦντες μοναχοὶ φέρουσι σχῆμα ὀρθοδόξου κληρικοῦ μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἐπὶ τραχήλου φέρουσι καὶ ἕτερον ἰδιάζον χαρακτηριστικὸν τοῦ σχήματος τοῦ καθολικοῦ κλήρου κρίνομεν καλὸν χάριν τῆς περιεργείας τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» νὰ δώσωμεν τὰς ἑξῆς

περί τε τῆς Μονῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ μοναχῶν πληροφορίας.

Εἰς ἀπόστασιν δεκατριῶν χιλιαμέτρων ἀπὸ τῆς Ρώμης ἐπὶ τερπνοῦ λόφου ὑψουμένου 360 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας ἐπαύλεως τοῦ Ρωμαίου ρήτορος Κικέρωνος ἐν Τουσκούλῳ, ἐγείρεται ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ μονὴ «Παναγία τῆς Grotta Ferrata».

Ἡ Μονὴ αὕτη ἱδρύθη κατὰ τὸ 1004 ὑπὸ τοῦ ἁγίου Νείλου καταγομένου ἐκ Ροσσάνου τῆς Καλαβρίας, τῆς πάλαι ποτὲ Μεγάλης Ἑλλάδος. Ὁ Ἅγιος ἔφερε τὸ ἔνδυμα καὶ ἠκολούθει τοὺς μοναστικοὺς κανόνας τοῦ μεγάλου νομοθέτου τῶν μοναχῶν τῆς Ἀνατολῆς ἁγίου Βασιλείου. Ἀφιχθεὶς γέρων ἤδη μετά τινων μαθητῶν εἰς Τούσκουλον, ἱδρυσεν ἐκεῖ ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Grotta Ferrata Μονήν. Πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς οἰκοδομῆς, ὁ ἅγιος Νείλος ἄγων τὸ 96 τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος ἀνεπαύσατο ἐν Κυρίῳ. Ἀλλ' ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Βαρθολομαῖος ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον, ὁ δὲ Πάπας Ἰωάννης ὁ Κ' ἐλθὼν ἐκ Ρώμης ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίνια τῆς Μονῆς τῇ 17 Δεκεμβρίου 1025.

Ἡ νέα Μονὴ καίτοι κειμένη εἰς τὰ πρόθυρα τῆς Ρώμης, διετήρησε τὰς τυπικὰς διατάξεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, οἱ δὲ μοναχοὶ οἱ διαδεχόμενοι ἀλλήλους πάντες ἐφιλοτιμήθησαν νὰ διατηρήσωσι τὰς ἁγίας καὶ σεβασμίους ταύτας διατάξεις τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς.

Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο κατέστησε τὴν Μονὴν τῆς Grotta Ferrata προσφιλεστάτην τοῖς τότε πάπαις τῆς Ρώμης, οἵτινες ἀείποτε ἐπέδειξαν ὅλως ἰδιάζουσαν πρὸς αὐτὴν συμπάθειαν, ἀείποτε ὑπερήσπισαν τὰ δικαιώματά της, ἀείποτε συνέδραμον πρὸς διατήρησίν της, καὶ ἰδίᾳ ἀείποτε ἐπηγρύπνησαν ὅπως αἱ τυπικαὶ διατάξεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διατηρηθῶσι μετ' ἄκρας προσοχῆς. Εἰς πλείστας ὅσας σπουδαίας ὑποθέσεις οἱ πάπαι ἐχρησιμοποίησαν τὸν ἡγούμενον καὶ τοὺς μοναχοὺς τῆς Grotta Ferrata. Ἡ ὑπογραφὴ τοῦ ἡγουμένου ἑλληνιστὶ ἀναγινώσκεται ἀκόμη μεταξὺ τῆς τῶν ἄλλων πατέρων ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδου.

Ἐν τῇ διαδοχῇ τῶν αἰώνων, ἐν τῇ Μονῇ ἅτε εὑρισκομένῃ ἐπὶ λατινικοῦ ἐδάφους καὶ περικυκλουμένῃ ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Λατίνων, ἤρξαντο εἰσαγόμεναι ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ λατινικαὶ τυπικαὶ διατάξεις. Ἐν ταῖς γενομέναις ἐπισκευαῖς τῆς ἐκκλησίας τὸ ἅγιον Βῆμα εἶχε κατασκευασθῇ κατὰ τὸν λατινικὸν τύπον, τοῦτ' αὐτὸ ἐγένετο καὶ διὰ τὰ ἱερὰ ἄμφια. Καίτοι δὲ ἡ τελουμένη λειτουργία ἦν ἡ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἐν ταῖς τακταῖς ἡμέραις ἡ τοῦ Βασιλείου τοῦ μεγάλου, ἐν τούτοις εἶχον εἰσαχθῇ καὶ τὰ ἄζυμα. Τῶν τροποποιήσεων τούτων, ἅτε ἀνεπαισθήτως εἰσαχθεισῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὁρισθῇ ἡ ἐποχή.

Ἐκλεγεὶς πάπας Λέων ὁ ΙΓ' ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἀναρρήσεώς του ἠθέλησε νὰ ἐπαναφέρῃ ἐν αὐτῇ τὰς ἀνατολικὰς τυπικὰς διατάξεις. Ὅθεν διὰ διατάγματος αὐτοῦ, ἐκδοθέντος κατὰ Αὔγουστον τοῦ 1881 διέταξεν ἵνα καὶ αὖθις ἐξακολουθήσωσι τηρούμεναι πιστῶς πᾶσαι αἱ ἀρχαῖαι τυπικαὶ διατάξεις αὐτῆς.

Κατελύθη λοιπὸν τὸ λατινικὸν βῆμα, τὴν δὲ θέσιν αὐτοῦ κατέλαβε κατὰ τὸ 1882 τὸ εἰκονοστάσιον· ἀνεκαινίσθησαν τὰ ἄμφια, κατηργήθη ἡ χρῆσις τῶν ἀζύμων, καὶ αἱ λειτουργικαὶ διατάξεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἤρξαντο τελούμεναι ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ. Ἐπιγραφὴ ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἀναμιμνήσκει τὸ γεγονός.

Τὴν ἡμερησίαν ἀκολουθίαν τῆς μονῆς καθορίζει ἴδιον τυπικὸν χειρόγραφον ἐπὶ περγαμηνῆς, διατηρούμενον ἐν αὐτῇ καὶ καλούμενον «Τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου», εἶναι δὲ γνωστότατον τοῖς εὐρωπαίοις σοφοῖς. Ἡ κατὰ τὸ ἔθος τῆς Ἀνατολῆς μουσικὴ διατηρεῖται ἐν τῇ μονῇ ἐκ παραδόσεως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἀπὸ ἐννέα ἤδη αἰώνων.

Ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς ἐξαρτᾶται ἀμέσως ἀπὸ τοῦ πάπα. Φέρει τὸν βαθμὸν ἀρχιμανδρίτου καὶ τὰ ἀρχιερατικὰ ἄμφια, ἐξαιρουμένου τοῦ Σάκκου καὶ τοῦ Ὠμοφορίου. Ἡ δὲ ἐκκλησία εἶναι ἀφιερωμένη τῇ Θεοτόκῳ, τῆς ὁποίας σώζεται ἀρχαιοτάτη εἰκών, ἣν ἡ παράδοσις ἀποδίδει εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ εἰκονοστασίου εὑρηνται εἰς μέγα σχῆμα διὰ ψηφιδωτοῦ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος αἱ εἰκόνες τῶν 12 Ἀποστόλων. Ὑπεράνω αὐτῶν ὑπάρχει, ἐζωγραφημένη ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἀρχαιοτάτη εἰκών, ἀνερχομένη εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνεγέρσεως τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἁγίας Τριάδος περιστοιχιζομένης ὑπ' ἀγγελικῶν χορειῶν. Ὁ αἰώνιος πατὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνου κρατεῖ ἐν ἀγκάλαις τὸν Υἱὸν ἐν μορφῇ νηπίου ἀλλὰ μετὰ μακροῦ πώγωνος καὶ στηρίζει διὰ τῆς χειρὸς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐπὶ τοῦ στήθους τούτου κρατοῦντος καὶ αὐτοῦ τὴν περιστεράν, ἐκ τοῦ ράμφους τῆς ὁποίας ἐξέρχονται ἀκτῖνες κατερχόμεναι ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν κάτωθεν αὐτῆς Ἀποστόλων. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἄλλαι ἀξιοσημείωτοι ἀρχαιότητες. Παραπλεύρως δὲ αὐτῆς εὑρίσκεται παρεκκλήσιον ἀφιερωμένον τοῖς ἁγίοις ἱδρυταῖς Νείλῳ καὶ Βαρθολομαίῳ, οὗ τὸ ἐσωτερικὸν ἐζωγραφήθη καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ ζωγράφου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος Δομινικίνου.

Ἡ Μονὴ κατέχει πλουσίαν βιβλιοθήκην περιλαμβάνουσαν καὶ πολύτιμον συλλογὴν 1000 χειρογράφων, ὧν τὰ πλεῖστα ἑλληνικὰ καὶ ἐπὶ περγαμηνῶν. Ἐν αὐτοῖς καταλέγονται τρία αὐτόγραφα τοῦ ἁγίου Νείλου καὶ τὸ ἐπὶ περγαμηνῆς μέγα Εὐχολόγιον, ὅπερ ἐκ τῆς Μονῆς μετεφέρθη εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Φλωρεντίας.

Ἡ μονὴ δέχεται νέους ἐκ τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, οἵτινες ἀδιακρίτως ἀκολουθοῦσι τὰς ἀνατολικὰς τυπικὰς διατάξεις καθὼς καὶ οἱ ἰταλικῆς καταγωγῆς μοναχοί. Παρασκευάζονται διὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον ἀπεκδυόμενοι εἰς τὰς κλασικὰς σπου-

δὰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν. Ὅλως ἰδιάζουσα μέριμνα καταβάλλεται πρὸς μελέτην τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας ἑλληνικῆς καὶ τῆς παλαιογραφίας ἐπὶ τῶν κωδίκων τῆς μονῆς ὧν ὁ ἀρχαιότερος ἀνέρχεται εἰς τὸν ΙΓ' μ. Χ. αἰῶνα.

Η ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΜΟΥΣΙΚΗ

ὑπὸ **Ν. Παγανᾶ**

Ὁποίαν ἐπιρροὴν ἔχει ἡ Μουσικὴ ἐπὶ τοῦ καθόλου βίου τοῦ ἀνθρώπου, πόσον συντελεῖ εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν ἠθῶν καὶ τὸν ἐξευγενισμὸν αὐτοῦ ἐν γένει, ἕκαστος τῶν περὶ τὴν φυσιολογίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἀσχολουμένων βεβαιότατα γνωρίζει. Διὰ τοῦτο πάντοτε μέν, μάλιστα ὅμως κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὸ περὶ τῆς καθ'ἡμᾶς Μουσικῆς ζήτημα ἀπησχόλησε σπουδαίως τούς τε μουσικοὺς καὶ τοὺς περὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐνδιαφερομένους καὶ ἐκίνησε τὸν κάλαμον πολλῶν μὲν ἐπαϊόντων, οὐχὶ δὲ καὶ ὀλίγων τῶν μηδεμίαν γνῶσιν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐχόντων. Καὶ δὴ ἀνὰ πενταετίαν ἢ δεκαετίαν σύλλογός τις ὑπὸ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ὄνομα ἀναφαινόμενος ῥίπτει τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς τὸ μέσον, τούτου δὲ μετ' ὀλίγον διαλυομένου ἄλλη τις πάλιν ὑπ' ἄλλο ὄνομα Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ παρουσιαζομένη ἄλλως τὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην διαπραγματεύεται. Οἱ μὲν ἀπαιτοῦσιν, ἵνα ἀντικατασταθῇ ἡ μονόφωνος μελῳδία διὰ τῆς πολυφώνου, ἄλλοι δὲ τἀναντία τούτοις γνωμοδοτοῦντες καλῶς ἔχει ἡ μονόφωνος ἀποφαίνονται. Ἐκ τινος γωνίας τῆς γῆς ἕτερός τις ἀπαιτεῖ ἵνα ἐξιχνιασθῇ ὁποία τις ἦν ἡ τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰσαχθεῖσα μελῳδία, καὶ ἐξ ἄλλης πάλιν γωνίας ἄλλος κηρύττει, ὅτι ἡ τῶν ἀρχαίων μελῳδία ἦτο πολύφωνος καὶ ἑπομένως ἡ σήμερον ἐπικρατοῦσα δέον νὰ ἀντικατασταθῇ διὰ ταύτης. Πολλοὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ ἐναρμονίου γένους πολλὰ πολὺ πρὸς ἄλληλα ἀντιφατικὰ φιλοσοφοῦσιν, ἐν ᾧ ἄλλοι κρίνουσιν ἵνα διορθωθῇ ἡ διαίρεσις τῶν τονιαίων διαστημάτων τῆς κλίμακος κατὰ τὴν ἑαυτῶν γνώμην. Ἀλλ' ἅπαντες σχεδὸν οὗτοι ἐν ἀγνοίᾳ τῶν πραγμάτων ἀποφαινόμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους διχογνωμοῦντες οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἠδυνήθησαν νὰ παρουσιάσωσι δυνάμενον νὰ ἐπιφέρῃ λύσιν ὁριστικὴν τοῦ ζητήματος καὶ νὰ χορηγήσῃ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ἅτινα ἀναμένονται ἐκ τῆς ἐπιτυχοῦς λύσεως τούτου.

Ὁ χαράττων τὰς γραμμὰς ταύτας ἀξιοῖ, ὅτι συγκαταλέγεται ἐν τῇ χορείᾳ τῶν μνησθέντων ἐργατῶν ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος. Λαμβάνει λοιπὸν τὸ θάρρος καὶ ἀποτείνεται πρός τε τοὺς Συλλόγους καὶ τὰς Ἐπιτροπάς, πρὸς τοὺς Μουσικολόγους καὶ Ἱεροψάλτας καὶ ἅπαντας ἐν γένει τοὺς περὶ τούτου ἐνδιαφερομένους, καθυποβάλλων αὐτοῖς ταπεινῶς τὴν ἑαυτοῦ γνώμην πρὸς λύσιν τοῦ πολυπλόκου τούτου ζητήματος μετὰ τῆς παρακλήσεως νὰ παρακολουθήσωσιν αὐτὸν ἐπισταμένως ἐν τῇ συντόμῳ ταύτῃ μελέτῃ. Καὶ εἰ μὲν τὴν γνώμην αὐτοῦ ταύτην ἐπιδοκιμάσουσιν ὡς τῆς ἀληθείας αὐτῆς στοχαζομένην, δύνανται νὰ ὑιοθετήσωσιν αὐτὴν καὶ ἐπεξεργασθῶσιν, εἰ δὲ μή, ἂς ἐπιβαρυνθῇ ἔτι ὀλίγον τὸ σῶμα τῆς τλήμονος καὶ πολυπαθοῦς ἡμῶν Μουσικῆς, ἀφ' οὗ ἤδη αὕτη εὑρίσκεται ἐν ἀδιεξόδῳ Λαβυρίνθῳ.

Ἀπαιτεῖται νὰ εὑρεθῇ πρῶτον ἡ ὀρθὴ καὶ κανονικὴ διαίρεσις καὶ γραφὴ τῶν τονιαίων διαστημάτων τῆς κλίμακος. Τὸ τοιοῦτον δὲ μὴ ζητήσωμεν εἰς τὰ βιβλία οὔτε εἰς παλμομετρικὰς Σειρῆνας, ἀλλ' εἰς τὰ στόματα τῶν καλλιφώνων· μετὰ τοῦτο δοκιμασθήτωσαν ταῦτα ἐπὶ ὀργάνου καὶ ἐπὶ παλμομέτρου. Λέγομεν εἰς τὰ στόματα τῶν καλλιφώνων ἀνθρώπων, διότι αὐτὴ ἡ φύσις ἐπροίκισεν αὐτοὺς διὰ τοῦ δώρου τούτου· ἔστωσαν δὲ οἱ τοιοῦτοι οἱ πλέον ἀγράμματοι καὶ οἱ πλέον ἄμουσοι τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ψάλλοντες μελῳδήματά τι ψάλλουσιν αὐτὸ διὰ τῶν μᾶλλον ὀρθῶν καὶ κανονικῶν φυσικῶν τονιαίων διαστημάτων. Τούτου δὲ γενομένου ἀπαιτεῖται νὰ δοκιμάσωμεν ταῦτα ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη ἐπί τινος μουσικοῦ ὀργάνου καὶ τούτου γενομένου νὰ ἐξεύρωμεν κατόπιν τὴν ὀρθὴν καὶ κανονικὴν γραφὴν αὐτῶν. Δεύτερον ἀπαιτεῖται ἵνα εὑρεθῇ ὁποία τις ἦτο ἡ πρώτη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν εἰσαχθεῖσα μελῳδία, καὶ τοῦτο ἴσως διὰ νὰ ἔχωμεν καθαρὰν καὶ ἄμικτον ἐθνικὴν μελῳδίαν· τὸ τοιοῦτον μὴ ζητήσωμεν ἐν μεμβράναις καὶ παπύροις ἀλλ' ἐν τῇ ἐνυπαρχούσῃ σημερινῇ Ἱερᾷ Μελῳδίᾳ, ἥτις ἐξ οἱωνδήποτε καὶ ἂν ἐξῆλθε πηγῶν, καθιερωθεῖσα ἅπαξ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ἐγκαθιδρυθεῖσα, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐθνική· ἓν καὶ μόνον ἔχομεν νὰ πράξωμεν δι'αὐτήν· νὰ καθαρίσωμεν δηλονότι αὐτὴν ἐκ τῶν παρεισφρυσάντων διαφόρων ἀσέμνων μελῳδιῶν ἀνηκουσῶν τῇ δημώδει μελῳδίᾳ καὶ ἀνοικείων ὅλως τῇ Ἐκκλησίᾳ. «Τοὺς ἐπὶ τῷ ψάλλειν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραγενομένους βουλόμεθα, μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρῆσθαι, καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι, μήτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἁρμοδίων τε καὶ οἰκείων, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς καὶ κατανύξεως τὰς τοιαύτας ψαλμῳδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ» λέγει ὁ ΟΕ' Κανὼν τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Εἶτα δὲ νὰ διορθωθῇ ὁ ἐν αὐτῇ εὑρισκόμενος νῦν κατακερματισμένος ρυθμὸς ὡς καὶ ἡ ἀπαγγελία καὶ τὸ ὕφος αὐτῆς. Καὶ τρίτον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πειραμάτων τούτων νὰ γράψωμεν Θεωρίαν—διότι οὐδεὶς πιστεύομεν νὰ μὴ παραδεχθῇ ὅτι ἡ πρᾶξις γεννᾷ τὴν θεωρίαν—καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐκκαθαρισμοῦ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Μελῳδίας νὰ γραφῶσιν οἱ κανόνες τῆς μελοποιίας τῆς τε ἱερᾶς καὶ τῆς δημώδους ἡμῶν μελῳδίας, περὶ ἧς ὡς μὴ ὤφειλεν οὐδεὶς μέχρι τοῦδε παρὰ τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ὑποδειχθέντων διαφόρων φρατόρων τῆς θείας ταύτης τέχνης εἶπέ τι!

Τῶν πρὸς ἐξέτασιν τεθέντων τριῶν τούτων προτάσεων ἀπαιτοῦνται μακραὶ καὶ σαφεῖς ἀποδείξεις, πειράματα καὶ ἀναλύσεις τῶν ἐπ' αὐτῶν ρηθησομένων καὶ τὰ παρόμοια· ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα πάντα διὰ τοῦ μουσικοῦ ἡμῶν πονήματος ἐφέραμεν εἰς τὸ φῶς, νομίζομεν ὅτι πᾶς ἐνδιαφερόμενος εὐκόλως δύναται νὰ ποιήσῃ πείραμα ἐπ' αὐτῶν καὶ νὰ ἐξενέγκῃ τὴν πολύτιμον γνώμην του, ἥτις στηριζομένη ἐπὶ ὀρθῶν καὶ ἐπιστημονικῶν βάσεων θέλει γίνει ἀσπαστὴ καὶ παραδεκτὴ καὶ οὕτως θέλει ἀποκαλυφθῇ ἡ ἱερὰ ἀλήθεια, ἥνπερ τοσοῦτον δικαίως ἐπιζητοῦμεν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σπουδαίαν καὶ ἐμβριθῆ πραγματείαν ἐπὶ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας συγγράψας ἐξέδωκεν ἔναγχος ὁ ἐλλογιμώτατος καθηγητὴς τῆς ἐν Χαλκίδι Ἱερατικῆς Σχολῆς κ. Χρύσανθος Ἀντωνιάδης. Ἀφορμὴν πρὸς σύνταξιν τῆς βραχείας ταύτης μελέτης ἐπὶ τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου παρέσχε τῷ φερεπόνῳ συγγραφεῖ ἡ δημοσίευσις ἀναφορῶν πολιτῶν τινων τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος τῆς χηρευούσης ἀρχιεπισκοπῆς Χαλκίδος σκοπουσῶν τὴν διὰ λαϊκῶν σύστασιν τοῦ νῦν ἱεροκήρυκος ἐν τῷ νομῷ Εὐβοίας καὶ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πενταπόλεως κ. Νεκταρίου καὶ εἰς κατάστασιν αὐτοῦ ἐν τῇ χηρευούσῃ ἕδρᾳ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Χαλκίδος. Προτίθεται ἄρα διὰ τῆς μελέτης ταύτης νὰ καταδείξῃ ὁ φιλόπονος συγγραφεὺς ὅτι οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Κανόνες κωλύουσι τὸν λαὸν τοῦ ἐκλέγειν τὸν ἐπίσκοπον καὶ ὅτι κατ' ἀκολουθίαν αἱ τοιαῦται ἀναφοραὶ εἰσιν παράνομοι. Τὸ ἔργον ἄξιον μελέτης καὶ ἀναγνώσεως ὃν ἐφελκύει τὴν προσοχὴν τῶν ἁρμοδίων, ἄξιος δ' ἐπαίνου ἐστὶν ὁ ἐλλόγιμος διευθυντὴς κ. Χρύσανθος Ἀντωνιάδης, ὃς διὰ τοιούτων ἐμβριθῶν ἰδίων μελετῶν οἶδεν ἀνυσίμως ἐργάζεσθαι ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου.

Ἐξεδόθη ἀρτίως καὶ ὁ δεύτερος τόμος τοῦ ὠφελιμωτάτου καὶ λίαν ἐποικοδομητικοῦ συγγράμματος τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου πρώην Ἀγχιάλου κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Τσάτσου. Καίτοι ἐπιφυλασσόμεθα νὰ ποιήσωμεν ἐκτενέστερον λόγον περὶ τοῦ ὡραίου τούτου ἔργου, ἐκ προοιμίων ὅμως καὶ ὡς δεῖγμα, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ὡραιότητος τοῦ ἐμπεριεχομένου καταχωροῦμεν τὸ ἑξῆς ἐκ τῆς πεντηκοστῆς ἑνάτης ὁμιλίας ἀπόσπασμα.

Καὶ ὅμως τοιαύτη ἔσται ἡ τοῦ ἀσεβοῦς καὶ ἀμετανοήτου ἁμαρτωλοῦ ἀνάστασις. Πάντες κληθήσονται ὅπως ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου οὐχὶ διὰ φιλικῆς φωνῆς καλούσης αὐτούς, ἵνα «εἰσέλθωσιν εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου αὐτῶν», ἀλλὰ διὰ φωνῆς Κριτοῦ ἀδυσωπήτου, ὅστις ἐν διαφόρῳ τίθησιν «ἀναμέσον δικαίου, καὶ ἀναμέσον ἀδίκου, καὶ ἀναμέσον δουλεύοντος τῷ Θεῷ καὶ τοῦ μὴ δουλεύοντος». Οὐ γὰρ ἐποίησαν τὸ θέλημα αὐτοῦ· «ἤκουσαν μὲν τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀλλ' οὐκ ἐφύλαξαν αὐτόν», ἄρα «οὐκ ὄψονται τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ», ὡς πατρὸς ἢ ὡς ἀδελφοῦ ἀγαπῶντος αὐτοὺς πλεῖον καὶ τῶν ἐπὶ γῆς πλησιεστέρων αὐτῶν συγγενῶν, ἀλλ' ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ἀτιμασθέντος ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀκούσονται τῆς φοβερᾶς ἐκείνης φωνῆς «οὐκ οἶδα ὑμᾶς». Καίτοι λέγουσιν αὐτῷ «Κύριε, Κύριε, οὐκ εἰσελεύσονται ὅμως εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Ἡ κοινωνία αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὡς ἡ τῶν «δικαίων τετελειωμένων», ἡ μερὶς αὐτῶν ἐστι «τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ»· «ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων».

Ἀνάγκη ἵνα ἀείποτε ἀναμιμνησκώμενοι τούτων ἐπωρεληθῶμεν τὰ παρόντα, ὥσπερ τοῦτο ἐποίησαν ὅ τε Λάζαρος καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ, ἵνα δυνηθῶμεν βεβαίαν τὴν εὔνοιαν τοῦ Κριτοῦ ἡμῶν ἐπισπάσασθαι νῦν, ἕως ὅτου ἐσμὲν ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ. Προπαρασκευάσωμεν ἑαυτούς, «ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἵνα ὄντως μακαρίας ἀναστάσεως τύχωμεν. Μὴ ζῶμεν ἐνταῦθα οὕτως, ὥστε νὰ ἴδωμεν τότε ἄλλους μὲν εἰσερχομένους ἐν ταῖς μοναῖς τῆς αἰωνίου δόξης, ἡμεῖς δὲ «ἐκβληθῶμεν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον». Μὴ ζῶμεν οὕτως ὥστε ἐν τῇ κοινῇ ἀναστάσει νὰ ἀποκλεισθῶμεν τῆς παρουσίας παντὸς ἁγίου, ἁγνοῦ καὶ μακαρίου καὶ τεθῶμεν μεταξὺ «τῶν ἁμαρτώντων ἀγγέλων, οἵπερ σειραῖς ζόφου ταρταρωθέντες, παρεδόθησαν εἰς κρίσιν τετηρῆσθαι». Ἐθισθῶμεν ἀπὸ τοῦ νῦν, ἵνα ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν ταύτην «δεῦρο ἔξω». Ἐξέλθωμεν τῆς διαφθορᾶς ἡμῶν, ἐξέλθωμεν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἡμῶν βίου καὶ τῶν ἀλόγων ἐπιθυμιῶν καὶ κλίσεων ἡμῶν· ἐξέλθωμεν τοῦ σκότους τῆς ἁμαρτίας καὶ ἔλθωμεν εἰς τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας, ἔλθωμεν πρὸς τὸν καλοῦντα ἡμᾶς. «Ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρείαν καὶ περίσσειαν κακίας, ἐν πραΰτητι δεχθῶμεν τὸν ἔμφυτον λόγον, τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν». «Ἀποθέμενοι πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑπόκρισιν καὶ φθόνους, καὶ πᾶσαν καταλαλιάν, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσωμεν, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῶμεν καὶ οὕτω λαὸς πιστὸς καὶ εὐπειθὴς τῷ Κυρίῳ γινόμενοι οὐ μὴ ἀποθανούμεθα εἰς τὸν αἰῶνα».

ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ **ἐκφωνηθέντων ὑπὸ τῶν διαπρεπεστέρων ἱεραρχῶν καὶ ἱεροκηρύκων τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας,**

ὑπὸ Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΟΣ

Ἡ ἐξ 64 τυπογραφικῶν φύλλων εἰς 4 τόμους ἀπαρτιζομένη αὕτη «Συλλογὴ» πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ «Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος», ἐν Φαναρίῳ, Μεγάλη ὁδός, ἀριθμὸς 15 ὡς καὶ παρ' ἅπασι τοῖς βιβλιοπωλείοις, ἀντὶ γροσίων 40.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 9 ΙΟΥΛΙΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 19.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀΐνου Λουκᾶς (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Ἀΐνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἡ ἐν Χάλκῃ ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή — Τὸ ἐν Σαλματομβρουκίῳ Παρθεναγωγεῖον — Τιμᾶτε τοὺς γονεῖς σας — Πρόθεν ἡ θρησκευτικὴ ἀκαρπία — Κατὰ τί δύναται νὰ συντελέσῃ ἡ δημοτικὴ σχολὴ πρὸς ἠθικὴν τοῦ λαοῦ μόρφωσιν.

Ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολή.

Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐγένετο ἐν τῇ κατὰ Χάλκην ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ ἡ εἰς τοὺς τελειοφοίτους αὐτῆς μαθητὰς ἐπίδοσις τοῦ διδασκαλικοῦ διπλώματος. Ὅσον ἀνώτερος, ὅσον ὑψηλότερος καὶ ἱερώτερος εἶναι ὁ προορισμὸς αὐτῆς, τοσοῦτον καὶ πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ γιγνόμενον, αἵ τε τελεταὶ καὶ ἐξετάσεις, ἔχει τι τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπιβλητικόν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα μετὰ παλμῶν καρδίας καὶ μεγίστης προσοχῆς παρακολουθεῖ τὰ κατ' αὐτὴν καὶ χαίρει, ὁσάκις ἀκούει καὶ βλέπει ἀληθῆ πρόοδον τῶν ἐν αὐτῇ διδασκομένων. Ὅθεν καὶ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι καὶ πλεῖστοι λόγιοι καὶ ἐπιστήμονες καὶ πλῆθος φιλομούσων ἀκροατῶν παρηκολούθησαν μετ' ἐνδιαφέροντος τὰς ἐξετάσεις αὐτῆς καὶ ἔσπευσαν καὶ εἰς τὴν χαρμόσυνον τελετὴν τῆς ἐπιδόσεως τῶν διπλωμάτων. Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τελεσθεῖσαν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἁγίας Τριάδος κειμένῳ ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς περιβλέπτου Σχολῆς, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὑπὸ πάντων τῶν σεβασμ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ προσελθόντος ἐκλεκτοῦ κόσμου παρακολουθούμενος κατέβη εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Σχολῆς, ἔνθα ἐγένετο ἡ νενομισμένη ἱερὰ τελετή. Μετὰ ταύτην ὁ γραμματεὺς αὐτῆς ἐλλόγιμος κ. Νικόλαος Κουρουπέτρογλους ἀνέγνω τὸ πρακτικὸν τῶν βαθμῶν καὶ τῆς εἰς διδασκάλους τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς θρησκείας ἀναγορεύσεως τῶν τελειοφοίτων, ὧν ἕκαστος προσερχόμενος καὶ λαμβάνων τὸ δίπλωμα παρὰ τῶν χειρῶν τοῦ διευθυντοῦ κ. Γερμανοῦ Γρηγορᾶ μετέβαινε καὶ ἀσπάζετο τὴν δεξιὰν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τὰς εὐχὰς Αὐτῆς καὶ εὐλογίας πρὸς ἐπιτυχῆ ἐκπλήρωσι τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ καθηκόντων ἐξαιτούμενος. Ὡραῖον συντακτήριον λόγον ἀπήγγειλεν ἐκ μέρους τῶν ἀπολυομένων συμμαθητῶν αὐτοῦ ὁ ἐκ Δαρδανελλίων κ. Δημήτριος Γεωργιάδης ἐκφράσας διὰ συγκινητικῶν λόγων τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν πρός τε τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ τὴν χορείαν τῶν καθηγητῶν, ἀνθ' ὧν παρ' αὐτῶν ἀπήλαυσαν, καὶ ἀποχαιρετήσας τοὺς ὑπολειπομένους ἔτι συμμαθητὰς αὐτῶν τὸν δόλιχον τῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου πρὸς ὠφέλειαν ἑαυτῶν τε καὶ τῶν πλησίον διανύοντας. Τὴν ὡραίαν καὶ συγκινητικὴν ταύτην τελετὴν ἐπεσφράγισεν ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἡ Α. Θ. Π. ὑποδείξασα συντόμως τὸ ὕψος τῶν καθηκόντων αὐτῶν, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ δώσωσι λόγον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπευξαμένη αὐτοῖς τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν καὶ βοήθειαν πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τούτων.

Οἱ ἀποφοιτήσαντες εἰσὶν οἱ ἑξῆς ἑπτά.

Οἱ ἱερολογ. κκ. Γερμανὸς Τρωϊάνος ἐκ Κεφαλληνίας· Γεννάδιος Ἀλεξιάδης ἐκ Μεσαιπόλεως τῆς Προύσης· Γερβάσιος Σαρασίτης ἐξ Ἀργυρουπόλεως Χαλδείας· οἱ κκ. Δημήτριος Γεωργιάδης ἐκ Δαρδανελλίων· Εὐστράτιος Γεωργιάδης ἐξ Ἴμβρου· Θεόδωρος Εὐστρατιάδης ἐξ Ἴμβρου καὶ Μαργαρίτης Τουμπαλίδης ἐκ Λουλέ-Βουργὰζ Ἀδριανουπόλεως.

Τὸ ἐν Σαλματομβρουκίῳ Παρθεναγωγεῖον.

Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ ἐν συρροῇ πολυπληθοῦς καὶ ἐπιλέκτου ὁμηγύρεως φιλομούσων ἐγένοντο αἱ προφορικαὶ ἐξετάσεις τοῦ ἐν Σαλματομβρουκίῳ Χατζοπουλείου Παρθεναγωγείου καὶ Νηπιαγωγείου, ὅπερ ἀπό τινος δεξιῶς διευθύνει, τὸ μὲν πρῶτον ἡ ἐλλόγιμος καὶ πεπειραμένη κ. Α. Τάγη· τὸ δὲ δεύτερον ἡ κ. Α. Ἄκκου.

Τὴν Ἐκκλησίαν ἐξεπροσώπησεν ἡ Α. Σ. ὁ μη-

τροπολίτης πρώην Ἀγχιάλου κ. Ἄνθιμος Τσάτσος. Μετὰ τὴν εἰθισμένην ἱερὰν τελετὴν καὶ ὕμνους ὑπέρ τε τῆς Α.Α.Μ. τοῦ ἄνακτος ἡμῶν Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ καὶ τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἤρξαντο αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητριῶν, ἐξ ὧν κατεδείχθη ἡ τελεσφόρος λειτουργία τοῦ παιδευτηρίου τούτου, ὅπερ ἐδωρήσατο τῇ Κοινότητι Σαλματομβρουκίου ἡ φιλογένεια καὶ ἡ φιλομουσία τοῦ ἀοιδίμου Κυριάκου Χατζοπούλου, ἐξακολουθεῖ δὲ φιλογενῶς καὶ ἀξιοπρεπῶς συντηρῶν αὐτὸ ὁ πατρώζων υἱὸς τοῦ ἀειμνήστου ἐρίτιμος ὁμογενὴς κ. Ἰωάννης Χατζόπουλος, μέλος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐκπροσωπηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐλλογιμωτάτου κ. Χρήστου Χατζηχρήστου.

Τὴν φαιδρὰν ταύτην τελετὴν ἐπεσφράγισε διὰ βραχέων ὁ τὴν Ἐκκλησίαν ἐκπροσωπῶν σεβασμιώτατος μητροπολίτης πρώην Ἀγχιάλου κ. Ἄνθιμος Τσάτσος ἐπιδαψιλευσάμενος τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας τοῖς τε φιλογενεστάτοις ἱδρυταῖς καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ φερεπόνως ἐργαζομένοις.

ΤΙΜΑΤΕ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΣΑΣ

«Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ· ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς».
ΕΦΕΣ. ΣΤ'. 1—3.

Δὲν ὑπάρχει δεσμὸς ὡραιότερος, ἰσχυρότερος καὶ στενότερος τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου δεσμοῦ, ὁ ὁποῖος συνδέει τὰς καρδίας τῶν τέκνων πρὸς τὰς καρδίας ἐκείνων, οἵτινες ἔδωκαν εἰς αὐτὰ τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ δι' αὐτὸν ἀκόμη τὸν ὕψιστον δημιουργὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τὸν Θεόν, δὲν ἔχομεν ὡραιότερον καὶ θελκτικώτερον ὄνομα ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δανειζόμεθα παρὰ τῶν ἐπιγείων ἡμῶν γονέων. Πάτερ! οὕτως ὀνομάζομεν τὸ ὕψιστον ὄν, τὸν Θεόν, ἀπευθύνοντες πρὸς αὐτὸν τὰς ἐπιθυμίας τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ δὲν γνωρίζομεν ἄλλο γλυκύτερον ὄνομα, οὐδὲ δυνάμεθα νὰ ἐπινοήσωμεν ἄλλο δυνάμενον νὰ προξενήσῃ μεγαλειτέραν ἡδονὴν, περισσοτέραν εὐχαρίστησιν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν. Τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς εἶναι τὸ πρῶτον, ἡ πρώτη λέξις, τὴν ὁποίαν ἐμάθομεν ψελλίζοντες νὰ προφέρωμεν, τὸ πρῶτον, τὸ ὁποῖον πάλαι ποτὲ ἐπροξένει εἰς ἡμᾶς παῖδας ὄντας χαρὰν καὶ εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν. Καὶ διὰ νὰ παραστήσῃ τις τὴν μεγάλην, τὴν ἀνέκφραστον συμφορὰν καὶ δυστυχίαν ἑνὸς παιδίου, συμφορὰν δυναμένην νὰ συγκινήσῃ καὶ τὰς σκληροτέρας καρδίας, ἀρκεῖ μόνον νὰ εἴπῃ: εἶναι ὀρφανόν!

Οὕτω λοιπὸν οὐδεμία σχέσις, οὐδεὶς δεσμὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχει ὡραιότερος καὶ ἰσχυρότερος τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου δεσμοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ παντοδύναμος δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου συνδέει τὰς καρδίας τοῦ παιδὸς πρὸς τὰς τῶν γονέων. Βεβαίως εὐγενὴς καὶ ὡραῖος εἶναι καὶ ὁ δεσμὸς τῆς φιλίας καὶ τῆς ἀγάπης ὁ συνδέων τὸν ἄνδρα πρὸς ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα πρὸς γυναῖκα. Ναί, εἶναί τι ὡραῖον, εἶναί τι τερπνὸν τὸ νὰ δύναταί τις νὰ μεταδίδῃ τὴν χαρὰν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐμπιστεύηται τὸν πόνον τῆς καρδίας αὐτοῦ εἴς τινα ἀξιόπιστον καὶ δεδοκιμασμένην ψυχήν. Χαρὰ μεταδιδομένη εἶναι διπλασία χαρὰ καὶ λύπη μεταδιδομένη ἀπόλλυσι πολὺ τῆς πικρίας αὐτῆς. Ἀλλ' ὅμως πόσας φιλίας εἴδομεν διαλυομένας καὶ τοὺς πρότερον συνδεδεμένους φίλους οὐ μόνον φίλα πρὸς ἀλλήλους μὴ φρονοῦντας, ἀλλὰ καὶ ὑποσκάπτοντας ἀμοιβαίως τὴν εὐδαιμονίαν αὐτῶν! Πολλάκις ἡ πολυκαιρία, πολλάκις αἱ περιστάσεις, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, ἡ διαφορὰ τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ τῶν γνωμῶν, πάντα ταῦτα καὶ ὅσα τοιαῦτα ἐγένοντο πολλάκις ἡ ἀφορμὴ τῆς διαλύσεως τῆς φιλίας. Μόνον ἡ κλίσις καὶ τὸ σέβας τοῦ παιδὸς πρὸς τοὺς γονεῖς δὲν ἐξαλείφεται ἐντελῶς ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ. Εἴτε διὰ τὰς νέας σχέσεις, τὰς ὁποίας συνάπτομεν, εἴτε διότι εὑρισκόμεθα ἐπὶ πολὺν χρόνον μακρὰν τῆς πατρίδος, συμβαίνει πολλάκις νὰ λησμονήσωμεν καὶ τοὺς παιδικοὺς ἡμῶν φίλους καὶ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, μετὰ τῶν ὁποίων πολλάκις κοινὰ εἴχομεν καὶ τὰ παθήματα καὶ τὴν χαράν· τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ὅμως οὐδεὶς ποτε εἶναι δυνατὸν ἐν ὑγιεῖ καταστάσει νὰ λησμονήσῃ. Καὶ αὐτὸ τὸ μᾶλλον κακόηθες, τὸ μᾶλλον διεφθαρμένον παιδίον ἐξ ἀνάγκης θὰ ἐνθυμῆται τοὺς γονεῖς αὐτοῦ καὶ θὰ ἀφιεροῖ χρονικόν τι διάστημα πρὸς ἀνάμνησιν αὐτῶν· εἴτε μετὰ τρυφερᾶς ἀγάπης, μετὰ ἱεροῦ παλμοῦ τῆς καρδίας, εἴτε μετ' ἀγωνίας καὶ καταδικαζούσης αὐτοὺς συνειδήσεως, ἐξ ἅπαντος ὅμως ἐνθυμεῖται αὐτούς.

Καὶ ἕτερος δεσμὸς εἰμπορεῖ ἐπίσης νὰ ἦναι ἱερός· ἀλλ' ἐπίσης πολλὰ εἰσὶ καὶ τὰ συντελοῦντα πρὸς διάλυσιν αὐτοῦ. Παρανοήσεις καὶ παρεκτροπαί, πάθη καὶ διαβολαὶ καὶ πλεῖστα ἄλλα τοιαῦτα εἶναι τόσαι ἀφορμαὶ πρὸς διάλυσιν αὐτοῦ. Μόνον τὴν καρδίαν τοῦ παιδὸς οὔτε πάθος, οὔτε κόρος, οὔτε χρόνος εἰμπορεῖ νὰ χωρίσῃ ἀπὸ τῆς καρδίας τῶν γονέων. Καὶ τὸ κακοηθέστερον τῶν παιδίων μετὰ πόνου τῆς καρδίας καὶ ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως ἀναμιμνήσκεται τὰς ὡραίας ἐκείνας ἡμέρας τῆς νεότητος αὐτοῦ, καθ' ἃς ἠδύνατο ἄνευ λύπης καὶ μερίμνης νὰ ἐφησυχάζῃ ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατρὸς καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ ὅσας θωπείας καὶ περιποιήσεις εἰμπορεῖ νὰ χορηγήσῃ εἰς τὸ τέκνον ἡ μητρικὴ στοργὴ καὶ ἀγάπη· δυσανασχετεῖ δὲ καὶ ἐρυθριᾷ ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ, ὅτι ἀπεμακρύνθη ἀπ' αὐτῶν καὶ κατέστησεν ἑαυτὸ ἀνάξιον ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους χρεωστεῖ τὴν ὕπαρξιν, τὴν ἀγωγήν, τὰς πρώτας βάσεις τῆς παρούσης αὐτοῦ εὐδαιμονίας.

Πολλαὶ ἀρεταὶ ἐξέλιπον· πολλὰ ὡραῖα αἰσθήματα ἔπεσον καὶ ἐμαράνθησαν· τὸ δηλητηριῶδες πνεῦμα τῆς ἀπάτης ἢ τῆς διαφθορᾶς ἐξηφάνισεν αὐτά· τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς ὅμως σέβας καὶ παρ' αὐτῷ ἀκόμη τῷ τελείῳ ἤδη κακούργῳ δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἐξαλείψῃ. Ὅπως εἰς τὴν ἀρχαιότητα, οὕτω καὶ σήμερον ἀκόμη παντὸς ἀνθρώπου ἡ καρδία λέγει: «κακολογοῦντος πατέρα ἢ μητέρα σβεσθήσεται λαμπὴρ, αἱ δὲ κόρα

τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὄψονται σκότος» (Παρ. Σολ. κ'. 20). Ὄχι! τὸ αἰδεῖσθαι τοὺς γονεῖς μεταξὺ ὅλων τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ πρώτη, τὴν ὁποίαν οὗτος αἰσθάνεται, μανθάνει καὶ ἀσκεῖ· πολὺ ἐνωρὶς ῥίπτει τὰς ῥίζας αὐτῆς εἰς τὰ βάθη τῆς παιδικῆς καρδίας καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκριζώσῃ τι αὐτὴν ἐντελῶς.

Τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς σέβας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαφανισθῇ ἐντελῶς ἀπὸ τοῦ στήθους τοῦ παιδός; Λοιπὸν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐλαττωθῇ; Λοιπὸν ἡ φλὸξ εἶναι δυνατὸν νὰ γείνῃ ἀσθενὴς καὶ ἀδύνατος σπιθήρ; Οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνην τὴν γενεὰν τῶν ἀνθρώπων, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῇ τὸ δυστύχημα τοῦτο! Ἀλλοίμονον εἰς ταῦτα τὰ ἀνθρωπόμορφα θηρία, τὰ ὁποῖα λησμονοῦσι τὴν μητέρα, εἰς τὸ στῆθος τῆς ὁποίας ἐθύλασαν τὴν ζωὴν καὶ καταφρονοῦσι τὸν πατέρα, ὁ ὁποῖος ἔδιδεν εἰς αὐτὰ τροφὴν καὶ προστασίαν. Πόσα δάκρυα ἔρρευσαν δι' αὐτὰ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς μητρός, καὶ πόσους παλμοὺς τῆς καρδίας ἠσθάνθη δι' αὐτὰ ἡμέραν καὶ νύκτα ἀγωνιζομένη καὶ διανυκτερεύουσα παρὰ τὴν κλίνην αὐτῶν! Πόσους κόπους, πόσους κινδύνους, πόσας ταλαιπωρίας ὑπέφερεν ὁ πατὴρ δι' αὐτὰ περὶ τροφῆς καὶ ἀνατροφῆς αὐτῶν μεριμνῶν καὶ φροντίζων! Ἡ ἀνθρωπίνη γλῶσσα μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἐπενόησεν ὄνομα, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀχαριστίαν τῶν τοιούτων παιδίων· τὴν αἰσχρότητα καὶ τὴν ἀναισχυντίαν αὐτῶν μόνον τοῦ ᾅδου τὸ στόμα εἰμπορεῖ νὰ ἐκφράσῃ. Ὑπῆρξαν λαοὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι, οἵτινες μεταξὺ ὅλων τῶν νόμων αὐτῶν οὐδένα νόμον εἶχον ἀποβλέποντα τὸν πατροκτόνον καὶ τὸν μητροκτόνον, εἴτε διότι ἐθεώρουν ὡς ἀδύνατον τὸ μυσαρώτατον τοῦτο πάντων τῶν κακουργημάτων, εἴτε διότι καί μόνη ἡ ἰδέα τοῦ δυνατοῦ τοιαύτης πράξεως δὲν ἤθελον νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων.

Μετὰ φρίκης παρατηρεῖ τις ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εἰς τὰς πόλεις μας, εἰς τὰ χωρία μας τὸ δυνατὸν τοῦτο! Τὸ κακὸν, τὸ ὁποῖον οἱ ἐθνικοὶ ἐβδελύσσοντο καὶ οὔτε νὰ φαντασθῶσιν ἤθελον, ἐπιπολάζει σήμερον μεταξὺ τῶν διαφόρων τάξεων τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας. Καὶ ἐδῶ μὲν βλέπει τις παῖδας ἀχαρίστους, οἵτινες ἐκ τύχης πλουτίσαντες καὶ προαχθέντες εἰς πολιτικὰ ἀξιώματα αἰσχύνονται διὰ τὴν ἀφάνειαν καὶ σμικρότητα τῆς καταγωγῆς αὐτῶν καὶ ἐρυθριῶσιν ἀκούοντες τὸ ὄνομα τῶν γονέων αὐτῶν προφερόμενον. Ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν ἄλλους σκληροὺς καὶ βαναύσους, οἵτινες μετ' ἀγανακτήσεως καὶ σκληρότητος παρέχουσιν εἰς τὸν προβεβηκότα πατέρα τὸν τελευταῖον ἄρτον καὶ ἀνυπομόνως ἀναμένουσι τὸν θάνατον αὐτοῦ. Δὲν εἶναι δὲ σπάνια καὶ ἐκεῖνα τὰ ἀσυνείδητα τέκνα, τὰ ὁποῖα διόλου δὲν διστάζουσι νὰ ἐξαπατήσωσι τοὺς ἁπλοϊκοὺς πολλάκις δὲ καὶ ἀσθενεῖς αὐτῶν γονεῖς καὶ ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτῶν πᾶν ὅ,τι μετὰ μεγίστου κόπου καὶ πλείστων ὅσων ταλαιπωριῶν καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ζωὴν ἀπέκτησαν. Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις καὶ περὶ ἐκείνων τῶν παραφρόνων καὶ μαινομένων τέκνων, τὰ ὁποῖα παραδιδόμενα εἰς τὰς κακίας, τὴν διαφθορὰν, τὴν ἡδυπάθειαν, τὴν ἀσωτείαν, τὴν ὀκνηρίαν, ἐνῷ διὰ τῆς τοιαύτης αὐτῶν διαγωγῆς καταντῶσι περίγελως καὶ ὄνειδος τῶν ἀνθρώπων, πέμπουσιν ἕνεκα τούτου προώρως τοὺς γονεῖς αὐτῶν εἰς τὸν τάφον; Ἡ μήτηρ αὐτῶν χύνει θερμὰ δάκρυα ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν διαγωγῇ· τοῦ πατρὸς αἱ τρίχες λευκαίνονται ἕνεκα λύπης καὶ διαψευσθεισῶν ἐλπίδων· ταῦτα ἀδιάφορα ὡς πρὸς τὴν μὲν καὶ πρὸς τὸν δὲ βαδίζουσιν ἀμέριμνα τὴν κακὴν αὐτῶν ὁδόν. «Ἄθλιοι», λέγει εὐσεβής τις συγγραφεὺς πρὸς τοὺς τοιούτους παῖδας, «ἄθλιοι, μὲ ποίαν καρδίαν προσεύχεσθε πρὸς τὸν αἰώνιον Πατέρα, τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, σεῖς, οἵτινες δὲν σέβεσθε τὸν πατέρα σας καὶ τὴν μητέρα σας, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουσι τὸν Θεὸν ἐδῶ κάτω εἰς τὴν γῆν; Ἄθλιοι, καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγαπήσητε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ νὰ γείνητε κοινωνοὶ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἀφ' οὗ σεῖς δὲν ἀγαπᾶτε ἐνδομύχως καὶ μετ' ἄκρου σεβασμοῦ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι ἔδωκαν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν τὰ αἰσθήματα τῆς θρησκείας καὶ σᾶς περιέβαλλον μὲ ἀγάπην πρὶν ἢ σεῖς γνωρίσητε αὐτούς; Ἄθλιοι, καὶ πῶς τολμᾶτε νὰ ῥίψητε τὸ βλέμμα σας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰς τὴν αἰωνιότητα, ἐκεῖ, ἔνθα οἱ πρῶτοι κατήγοροι θὰ ἦναι ἀκριβῶς ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ὤφειλον νὰ ἦναι οἱ πρῶτοι συνήγοροι; ἔνθα ποτὲ θὰ ἴστανται ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ εἰμπορέσωσι νὰ εἴπωσιν εἰς τὸν Κριτὴν τοῦ κόσμου: Κύριε, ἰδοὺ ἡμεῖς καὶ τὰ παιδία, ἃ σὺ ἔδωκας ἡμῖν; «Ὦ, σὺ, ὁ ὁποῖος μὲ ἀναίσθητον καρδίαν ἀρνεῖσαι τὴν ἁγίαν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας, τὸ ὁποῖον ὀφείλεις εἰς τοὺς δημιουργοὺς τῶν ἡμερῶν σου, εἰς τοὺς συντηρητάς σου, εἰς τοὺς τροφοὺς καὶ ἀγωγοὺς τῆς νεότητός σου· σὲ ὀνομάζω πατροκτόνον, σὲ ὀνομάζω μητροκτόνον, διότι ἡ σκληρότης τῆς καρδίας σου ὠθεῖ τοὺς γονεῖς σου, τοὺς ὁποίους ἀνταμείβεις μὲ ἀχαριστίαν, εἰς τὸν τάφον. Ὦ, σὺ, ὅστις αἰσχύνεσαι τοὺς γονεῖς σου, ὁ ὁποῖος ἀποφεύγεις τὸ νὰ ἦσαι τὸ στήριγμα καὶ ἡ παρηγορία τῶν γονέων σου· σὲ ὀνομάζω πατροκτόνον, σὲ ὀνομάζω μητροκτόνον, διότι ἡ σκληρότης καὶ ἡ ἰταμότης σου ὠθεῖ αὐτοὺς εἰς τὸν τάφον. Σὺ, ὁ ὁποῖος περιφρονεῖς τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῶν γονέων σου, καὶ ἀπειθῶν εἰς τὰς διδασκαλίας καὶ νουθεσίας αὐτῶν κυλίεσαι εἰς τὸν βόρβορον τῆς ἀσωτείας καὶ διαφθορᾶς, περιπλέκεις σεαυτὸν εἰς χρέη καὶ ἁμαρτίας καὶ πλέκεις διὰ τὴν λευκὴν αὐτῶν κεφαλὴν ἀκάνθινον στέφανον· σὲ ὀνομάζω πατροκτόνον, σὲ ὀνομάζω μητροκτόνον, διότι ἰδικόν σου ἔργον εἶναι, ὅτι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι σοὶ ἔδωκαν τὴν ζωὴν, κατέβησαν ὑπὸ λύπης εἰς τὸν τάφον».

Ἀναγνῶστα! Πανταχοῦ, καὶ ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐδῶ κάτω εἰς τὴν γῆν ὑπάρχει κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις. Ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν πράξῃ τις ἔχει ἐξ

ἅπαντος τὴν ἀμοιβὴν καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν, εἴτε καλὴν εἴτε κακήν. Ἀλλοίμονον λοιπὸν εἰς ἡμᾶς, ἐὰν καὶ ἡμᾶς οἱ ἀπόγονοι, τὰ τέκνα ἡμῶν, ὅπως ἡμεῖς τοὺς γονεῖς ἡμῶν, περιφρονῶσι καὶ ἀποστρέφωνται. Τί θὰ γείνωμεν, ἐάν ποτε καὶ ἡμεῖς εἰς ἔσχατον γῆρας καταντήσαντες ζητῶμεν στήριγμα καὶ βοήθειαν καὶ δὲν εὑρίσκωμεν, ἐὰν δὲν ἔχωμεν θυγατέρα, ἡ ὁποία νὰ μᾶς περιποιηθῇ, υἱὸν εὐγνώμονα, ὁ ὁποῖος νὰ προσευχηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν; Πολὺ συχνὰ ἀκούει τις παράπονα ἐκ μέρους τῶν γονέων διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς σκληρότητα τῶν τέκνων αὐτῶν καὶ τὴν περιφρόνησιν, τὴν ὁποίαν δεικνύουσιν εἰς αὐτούς. «Τὰ τέκνα ἡμῶν», λέγουσι, «μᾶς περιφρονοῦσι καὶ πολλάκις μᾶς ἀποβάλλουσι τῆς οἰκίας». Φίλε, διὰ τί παραπονεῖσαι; διὰ τί μεμψιμοιρεῖς; λησμονεῖς ὅτι ὑπάρχει ἀνταπόδοσις; Ποία ἦτο ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς διαγωγή σου; τώρα λαμβάνεις τὴν ἀνταπόδοσιν παρὰ τῶν τέκνων σου. «Ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει», λέγει ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος.

«Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ· ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς».

Τίμα τοὺς γονεῖς σου καὶ πείθου εἰς αὐτοὺς ἐν τῇ νεότητί σου, διότι αὐτοὶ εἶναι διὰ σὲ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ σοὶ βοηθοῦσιν εἰς τὴν θέσιν τοῦ Θεοῦ. Αὐτοί σοὶ ἔδωκαν τὴν ζωήν· αὐτοί σοὶ ἔδωκαν τροφὴν καὶ σοὶ ἐπροξένησαν χαρὰν εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποίαν σὺ τίποτε ἄλλο δὲν ἠδύνασο νὰ δώσῃς εἰς αὐτούς, εἰμὴ φροντίδας καὶ ἀδημονίας. Αὐτοὶ ἦσαν ἄγρυπνοι καὶ ἐφύλαττον καὶ τὴν εὐτυχίαν σου καὶ τὴν ὑγιείαν σου καὶ τὴν τιμήν σου. Αὐτοὶ ἐρρόντιζον νὰ σοὶ ἐμπνεύσωσιν ἀγαθὰ αἰσθήματα καὶ σὲ ἐμόρφωσαν διὰ τὴν αἰωνιότητα, ὁπότε σὺ μόλις ἐγνώριζες τὸν ἐπίγειον βίον. Πείθου εἰς αὐτούς· τὸ θέλημα αὐτῶν ἔστω καὶ ἰδικόν σου θέλημα. Ἀγαπῶντες τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα ἡμῶν ἀσκούμεθα καὶ εἰς τὸ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν. Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη εἶναι ἡ πρώτη θρησκεία τοῦ παιδός· ἐκ τῆς ἀγάπης ταύτης πηγάζουσιν ἢ μετ' αὐτῆς συνδέονται ὅλαι αἱ μετὰ ταῦτα ἀρεταὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ὅστις τιμᾷ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅστις ἀγαπᾷ ἐξ ὅλης ψυχῆς τὴν μητέρα αὐτοῦ, αὐτὸς εἶναι δεκτικός, εἶναι κατάλληλος διὰ πᾶν μέγα, διὰ πᾶν καλόν. Τοῦτο τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς σέβας εἶναι ὁ ἰσχυρὸς προστάτης καὶ φύλαξ τῆς παιδικῆς ἀθωότητος, καὶ ἡ σιδηρᾶ ῥάβδος, ἐπὶ τῆς ὁποίας καὶ ὁ πεσὼν ἀκόμη στηριζόμενος ἐγείρεται πάλιν.

Πείθου εἰς τὸν πατέρα σου καὶ εἰς τὴν μητέρα σου, τέκνον· ἄκουε μετὰ χαρᾶς καὶ ἄνευ γογγυσμοῦ τοὺς γονεῖς σου· διότι οὗτοι γνωρίζουσι καλλίτερον τί εἶναι καλὸν καὶ τί ὠφέλιμον εἰς σέ. Ἡ πεῖρα αὐτῶν εἶναι διὰ σὲ σοφία. Εἴτε σὲ θωπεύουσιν, εἴτε σὲ τιμωροῦσι, πάντοτε ἡ ἀγάπη αὐτῶν εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία σὲ ἀνταμείβει καὶ σὲ τιμωρεῖ.

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου ὄχι μόνον ὅταν ἀνήλικος ὢν ἔχῃς ἀνάγκην τῆς προστασίας καὶ βοηθείας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν εὑρίσκησαι πλέον ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῶν προστασίαν καὶ φυλακήν· τίμα αὐτοὺς ὄχι μόνον διὰ τῆς εἰς τὸ θέλημα αὐτῶν ὑπακοῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς σου πρὸς αὐτοὺς συμπεριφορᾶς, διὰ τοῦ σεβασμοῦ, τὸν ὁποῖον ὀφείλεις νὰ δεικνύῃς καὶ εἰς τοὺς λόγους σου, καὶ εἰς τὸ σχῆμα καὶ εἰς τὰς πράξεις σου. Ἡ ἔλλειψις τῆς περὶ τὴν συμπεριφορὰν λεπτότητος, ἡ ἔλλειψις τῆς φειδοῦς, τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς αἰδοῦς προδίδει καρδίαν τραχεῖαν καὶ σκληράν, ἐπιδεκτικὴν μεγαλειτέρων παρανομιῶν καὶ ἁμαρτημάτων. Ὁ ὀφθαλμὸς καὶ ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι οἱ ἄγγελοι τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ ἀξίας. Τίμα τοὺς γονεῖς σου· τιμῶν μετὰ παιδικοῦ σεβασμοῦ καὶ εἰλικρινοῦς ἀγάπης ἐκείνους, ἐκ τῶν ὁποίων κατάγεσαι, τιμᾷς σὲ αὐτόν.

Τίμα τοὺς γονεῖς σου καὶ ὅταν πλέον δὲν διευθύνεσαι ὑπ' αὐτῶν· μὴ λησμονήσῃς ποτὲ ὅ,τι καλὸν αὐτοὶ ἔκαμον εἰς σέ. Τίμα τὸν πατέρα σου, ὁ ὁποῖος πολλὰς νύκτας διὰ σὲ ἔμεινεν ἄγρυπνος καὶ διῆλθε φροντίζων περὶ σοῦ, ἐν ᾧ σὺ ἄνευ οὐδεμιᾶς φροντίδος ἡσύχως ἐκοιμᾶσο· τὸν πατέρα σου, ὁ ὁποῖος προσηύχετο καὶ παρεκάλει τὸν Θεὸν διὰ σέ, ἐν ᾧ σὺ γηθοσύνως ἔπαιζες· ὁ ὁποῖος πολλὰς ἀναπαύσεις καὶ ἀπολαύσεις περιεφρόνησεν, ἁπλῶς διὰ νὰ φυλάξῃ ταύτας διὰ σέ· ὁ ὁποῖος τοσοῦτον ἱδρῶτα ἔχυσε, διὰ νὰ σοὶ προετοιμάσῃ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον καλήν τινα καὶ ἀξιόζηλον θέσιν. Ἀ! αὐτὸς ἕως τώρα ἔζη μόνον διὰ σέ, ὦ νεανία, ὦ θύγατερ· τώρα ζῇθι καὶ σὺ δι' αὐτόν. — Τίμα τὴν μητέρα σου, ἡ ὁποία μὲ φρικτοὺς πόνους σὲ ἐγέννησε καὶ πολλὰ δάκρυα, δάκρυα ἀγάπης καὶ λύπης ἔχυσε. Μὲ τί θὰ εἰμπορέσῃς νὰ ἀνταμείψῃς ταύτην τὴν ἀγάπην, ταύτην τὴν μέριμναν καὶ φροντίδα, ταῦτα τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα ἐχύθησαν διὰ σέ, ἂν ὄχι μὲ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας, μὲ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν περιποίησιν, τὴν ὁποίαν ὀφείλεις νὰ προσφέρῃς εἰς αὐτὴν κατὰ τὰς τελευταίας αὐτῆς ἡμέρας; Ὦ! πῶς εἰμπορεῖς νὰ παύσῃς τοῦ νὰ ἀγαπᾷς ἐκείνην, ἡ ὁποία διὰ σὲ ἦτο ἕτοιμος καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν αὐτῆς νὰ θυσιάσῃ; Πῶς εἰμπορεῖς νὰ ἀρνηθῇς εἰς αὐτὴν τὸ μεγαλείτερον σέβας καὶ τὴν τελείαν ἀφοσίωσιν εἰς αὐτήν, εἰς τὴν ὁποίαν μεταξὺ ὅλων τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς χρεωστεῖς τὸ ὕψιστον ἐξ ὅσων ἔχεις; Εἰς ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ δὲν εἶναι ἀξιοσέβαστοι, εἰς αὐτὸν τίποτε ὑπὸ τὸν οὐρανὸν δὲν εἶναι ἀξιοσέβαστον. Πρέπει τις νὰ ἀποφεύγῃ αὐτόν· διότι οὗτος ἔχει καρδίαν, ἥτις εἶναι ἑτοίμη διὰ πᾶν κακόν. Ὅστις δὲν τιμᾷ καὶ δὲν σέβεται τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐγέννησαν αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ὁποίους χρεωστεῖ τὰ πάντα, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τιμήσῃ καὶ ἀγαπήσῃ ἄλλους, οἵτινες ἴστανται μακρὰν αὐτοῦ; Φεύγετε αὐτόν· μὴ πιστεύητε τὴν προσπεποιημένην

αὐτοῦ φιλίαν καὶ ἀγάπην· ἡ καρδία αὐτοῦ εἶναι σκληρὰ, εἶναι ἑτοίμη διὰ πᾶν κακόν.

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ εἰς τὸ γῆρας αὐτῶν ἔσο ἡ περίθαλψις, τὸ στήριγμα, ὁ φροντιστὴς, ὁ ὑπερασπιστὴς, ὁ φίλος, ὁ προστάτης αὐτῶν. Διὰ τὰ εὐσεβῆ καὶ ἐνάρετα καὶ εὐγνώμονα τέκνα ὑψίστη χαρὰ, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς εἰμπορεῖ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι τὸ νὰ ἀφήσῃ τοὺς γονεῖς αὐτῶν νὰ φθάσωσιν εἰς γῆρας βαθύ. Διότι τότε μόνον παρέχεται εἰς αὐτὰ ἡ κατάλληλος εὐκαιρία καὶ ἀφορμὴ τοῦ νὰ ἀνταποδώσωσι καὶ ἀνταμείψωσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν διὰ τῶν ἀγαθῶν, ἅτινα παρ' αὐτῶν ἔλαβον. Αἱ ἀδυναμίαι, τὰς ὁποίας αἰσθάνεται τὸ σῶμα κατὰ τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν, ἐπαναφέρουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς παιδικὰς ἡμέρας, καθ' ἃς εἶχεν ἀνάγκην τῆς προστασίας καὶ βοηθείας. Οὕτως ἠθέλησεν ἡ θεία Πρόνοια, ἵνα ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔτι αἰσθάνηται τὴν μεγίστην χαρὰν, ἣν δύναται νὰ προξενήσῃ ἡ εὐγνωμοσύνη, καὶ μάλιστα ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς, τοὺς μεγαλειτέρους τούτους πάντων εὐεργέτας. Ὁ γηραιὸς πατὴρ καὶ ἡ προβεβηκυῖα μήτηρ δὲν ἔχουσι πλέον δύναμιν πρὸς ἐργασίαν, δὲν ἔχουσι τόλμην νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτούς· καὶ λοιπὸν, τέκνον, ἀπόδος τώρα εἰς αὐτοὺς τὰς ὡραίας ἐκείνας ἡμέρας, τὰς ἡμέρας ἐκείνας τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀγαλλιάσεως, τὰς ὁποίας αὐτοὶ εἰς σὲ, παῖδα ἔτι ὄντα, ἔδωκαν· καὶ λοιπὸν τρέφε τώρα αὐτοὺς καὶ ἀπομάκρυνον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν πᾶσαν φροντίδα, ἀπαράλλακτα ὅπως ἐκεῖνοί ποτε σὲ περιέθαλπον καὶ περιεποιοῦντο· καὶ λοιπὸν θυσίασον τώρα καὶ σὺ σεαυτὸν δι' αὐτοὺς, ἀπαράλλακτα ὅπως οὗτοί ποτε τοσάκις ἐθυσίασαν ἑαυτοὺς διὰ σέ.

Τίμα τοὺς γονεῖς σου· καὶ ἐὰν ἀκόμη ἔχωσιν ἐλλείψεις καὶ ἐλαττώματα, προσπάθει νὰ καλύψῃς αὐτὰ διὰ τῆς ἀγάπης σου καὶ κρίνε αὐτοὺς μετὰ φειδοῦς καὶ ἐπιεικείας. Τόσον καλὸν ἐπροσπάθησαν οὗτοι νὰ χορηγήσωσιν εἰς σέ· αὐτοὶ ἔφθασαν εἰς τὸ γῆρας τοῦτο μὲ τιμήν· εἰμπορεῖς τώρα σὺ νὰ γείνῃς ὁ αὐστηρὸς τῶν ἠθῶν αὐτῶν κριτής; Καὶ ἐὰν δὲν εἰμπορῇς, ἐὰν δὲν πρέπει νὰ ἀποφύγῃς τοῦτο, ἐὰν σὲ ἀναγκάζῃ αὐτὴ ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀγάπη σου καὶ τὸ σέβας νὰ καταστήσῃς αὐτοὺς προσεκτικοὺς εἴς τι ἐλάττωμα, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἐκπίπτουσιν οὗτοι τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ὑπολήψεως τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν, ὦ, ἂς συμβαίνῃ τοῦτο πάντοτε μετὰ παιδικοῦ σεβασμοῦ, μετὰ μεμετρημένης φειδοῦς εἰς τοὺς λόγους σου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μὴ ἀφήσῃς ποτὲ νὰ ὁμιλῇ ἡ λύπη καὶ ἡ ἀθυμία, ἀλλὰ πάντοτε ἡ ἀγάπη, πάντοτε μόνον ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς παιδικῆς σου ἀγάπης. Καὶ ἐὰν ἐπὶ τέλους παρατηρήσῃς, ὅτι πολὺ ἀργὰ εἶναι, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξαλείψῃς ἀπ' αὐτῶν τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα ἴσως ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἔρριψαν βαθείας αὐτῶν τὰς ρίζας, σιώπα. Σιώπα, καὶ ὑπόφερον σὺ μόνος. Σιώπα, καὶ προσπάθει νὰ καθιστᾷς τὰ ἐλαττώματα ταῦτα τόσον δι' αὐτοὺς, ὅσον καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ὅσῳ τὸ δυνατὸν ἀβλαβῆ καὶ ἀπαρατήρητα. Σιώπα, καὶ κάλυπτε ἐπιμελῶς τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς ἀδυναμίας αὐτῶν· διότι ἡ τιμὴ τῶν γονέων σου εἶναι ἰδική σου τιμή. Φέρε εἰς τὸν νοῦν σου, ὅτι καὶ αὐτοὶ ὑπέφερόν ποτε ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον τὰς ἰδικάς σου ἐλλείψεις καὶ τὰς ἰδιοτροπίας· παρὰ ταῦτα ὅμως δὲν σὲ περιεφρόνουν, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ τρυφερᾶς ἀγάπης σὲ ἠγάπων. Ἀπόδος τώρα, διότι καὶ διὰ σὲ ζῇ εἷς ἀνταποδότης εἰς τὸν οὐρανόν.

Τίμα τοὺς γονεῖς σου καὶ ἂν ἀκόμη ἔστιν ὅτε ἐφάνησαν πρὸς σὲ αὐστηροί, καὶ ἄδικοι μάλιστα. Δὲν ἐπλάσθης διὰ νὰ γείνῃς δικαστὴς καὶ τιμωρὸς ἐκείνων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς σὲ ἔφερεν εἰς τὴν ζωήν. Ἡ ἡλικία αὐτῶν ἀπαιτεῖ τὴν βοήθειάν σου καὶ τὴν προστασίαν σου· ἡ λευκὴ αὐτῶν κεφαλὴ τὸ σέβας σου, ἡ ἀγάπη αὐτῶν, τὴν ὁποίαν ἔτρεφον πρὸς σὲ, νέον ἔτι ὄντα, ἀπαιτεῖ τὴν εὐγνωμοσύνην σου, τὴν ὁποίαν ἤδη ἡλικιωθεὶς ὀφείλεις εἰς αὐτούς. . . . . Ἐφάνησαν πρὸς σὲ σκληροί;—ἴσως αὐτὴ ἡ αὐστηρότης ἴσα ἴσα προήγαγε τὴν εὐτυχίαν σου. Λοιπὸν ἀπόδος τώρα μὲ ἐπιείκειαν καὶ γλυκύτητα. Ὦ, πόσον γλυκὺ, πόσον εὐχάριστον εἶναι τὸ νὰ εἰμπορέσῃ τις τοὺς ἰδίους αὐτοῦ γονεῖς νὰ καταστήσῃ ὀφειλέτας! Εὐτυχὴς ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατώρθωσε τοῦτο! Ἦσαν ἄδικοι πρὸς σέ; ἔσο σὺ δίκαιος πρὸς αὐτούς, καὶ ἀπόφευγε, ἔστω καὶ μακρόθεν νὰ ἀναφέρῃς τι περὶ τούτου πρὸς αὐτούς, διότι πᾶσα τοιαύτη ἀνάμνησις εἶναι πληγὴ εἰς τὸ στῆθος τῶν γονέων σου. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν ἡ τριαύτη πληγὴ νὰ θεραπευθῇ πάλιν εἰς τὰς τελευταίας αὐτῶν ἡμέρας, ἀφ' οὗ ὁ παρελθὼν χρόνος δὲν ἐπανέρχεται καὶ τὰ γενόμενα οὐκ ἀπογίνονται; Καὶ ἐὰν ἦσαν ἄδικοι πρὸς σὲ, γνωρίζεις ἂν δὲν ἦτο καὶ χρέος αὐτῶν; Γνωρίζεις, ἂν δὲν ἠπατήθησαν ἕνεκα ἀφορμῶν, τὰς ὁποίας σὺ αὐτὸς ἔδωκας; Ἦσαν ἄδικοι! καὶ ὅμως ἴσως ἀθῶοι, πλήρης ἀγάπης πρὸς σέ. Ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀδύνατον νὰ παύσῃ ἐντελῶς τοῦ νὰ ἀγαπᾷ· ἡ καρδία τῶν γονέων ὅμως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀρνηθῇ ἑαυτὴν ἐντελῶς.

Τίμα τοὺς γονεῖς σου, ἐν ὅσῳ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς. Ὀφείλομεν, ὡς καλὰ παιδία, μετὰ σεβασμοῦ νὰ ἐκπληρῶμεν ὅλας τὰς ἀβλαβεῖς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς καὶ νὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτοὺς, καὶ ὅταν πλέον καὶ αὐτοὶ εἴμεθα σύζυγοι, πατέρες μητέρες, τὸ αὐτὸ σέβας καὶ τὴν αὐτὴν εὐλάβειαν, ὁποίαν εἴχομεν εἰς αὐτοὺς παῖδες ἔτι ὄντες· διότι καίτοι ἔπαυσαν τοῦ νὰ ἦναι οἱ τροφεῖς καὶ οἱ κηδεμόνες ἡμῶν, δὲν ἔπαυσαν ὅμως καὶ τοῦ νὰ ἦναι **οἱ γονεῖς** ἡμῶν. Ὀφείλομεν εἰς αὐτοὺς τὸ αὐτὸ παιδικὸν σέβας καὶ τὴν αὐτὴν παιδικὴν ἀγάπην, καὶ ὅταν ἀκόμη ὁ Θεὸς μᾶς ὕψωσεν ὑπὲρ αὐτοὺς καὶ ὑπερηκοντίσαμεν αὐτοὺς καὶ κατὰ τὸν πλοῦτον, καὶ κατὰ τοὺς βαθμοὺς καὶ τὰ ἀξιώματα· διότι αἱ σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον προηγοῦνται πασῶν

τῶν σχέσεων τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἤμεθα τέκνα τῶν γονέων μας πρὶν ἢ ἀποκτήσωμεν τὰ ἀξιώματα καὶ τὰ πλούτη. Εἴμεθα καὶ θὰ μείνωμεν τέκνα τῶν γονέων μας, καὶ ὅταν κατὰ τύχην πέσωμεν εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας καὶ ἀθλιότητος.

Τίμα τοὺς γονεῖς σου καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχωσι πλέον ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ. Τιμᾷς αὐτοὺς ἀναμιμνησκόμενος αὐτοὺς συνεχῶς καὶ διάγων βίον εὐσεβῆ καὶ ἐνάρετον. Ἴσως σὺ ἦσο ἡ τελευταία αὐτῶν φροντίς, ἡ τελευταία αὐτῶν μέριμνα, ἡ τελευταία αὐτῶν χαρὰ, ἡ τελευταία αὐτῶν προσευχή. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ τάφος αὐτῶν ἔστω σοι ἱερός! Τὸ ὄνομα αὐτῶν ἂς ἦναι τὸ καύχημά σου καὶ ἡ δόξα σου καὶ ἡ χαρά σου. Ναί, τέκνα! τιμᾶτε τοὺς γονεῖς σας καὶ ἐστὲ ἕτοιμα δι' αὐτοὺς νὰ θυσιάσητε καὶ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν καὶ τὴν περιουσίαν καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ζωήν σας, ὅταν ἡ χρεία ἀπαιτῇ τοῦτο. «Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ· ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς».

ΠΟΘΕΝ Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΑΚΑΡΠΙΑ

Δὲν εἶναι ὀλίγον ἀλγεινὴ ἡ φωνὴ ἡ ἀπὸ πολλοῦ ὑπὸ τῶν θεολόγων τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ρηγνυμένη ἐπὶ τῇ παρατηρουμένῃ ὁλονέν θρησκευτικῇ ἀκαρπίᾳ τῇ τὸ θρησκευτικὸν ὀρθόδοξον ἔδαφος καταλαβούσῃ, ὅπερ ἄλλοτε ἑκατονταπλασίονας παράγον τοὺς θρησκευτικοὺς αὐτοῦ καρποὺς παρὰ τῷ πληρώματι σύμπαντι τῆς Ἐκκλησίας, τείνει ἤδη νὰ ἀποχερσωθῇ μεθ' ὅλην τὴν ἑκάστοτε διασαλπιζομένην καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω δῆθεν βαίνουσαν πνευματικὴν ἡμῶν προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν· δὲν εἶναι ὀλίγον ἀλγεινὴ ἡ φωνὴ ἡ κατὰ τῆς θρησκευτικῆς ἡμῶν ἀκαρπίας κράζουσα καὶ τὴν ἐπαπειλοῦσαν τὸ θρησκευτικὸν ἡμῶν ἔδαφος παντελῆ ἀποχέρσωσιν ἐποδυρομένη. Θρησκευτικὴ ἀκαρπία μαστίζει τὸ γένος ἡμῶν, θρησκευτικὴ ἀφορία κατέλαβε καὶ καταλαμβάνει ἀπό τινων δεκάδων ἐτῶν τὸν ἀμπελῶνα τῆς Ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἥτις ἄλλοτε διὰ πλημμύρας αἵματος ἐπότισεν αὐτὸν καὶ παρέσχε τὴν ἰκμάδα ἐκείνην, ἀφ' ἧς ἀνεβλάστησαν τοσοῦτον ἀγλαοὶ καρποί, ἐφ' οἷς σήμερον σεμνύνεται μὲν ὁ ἀμπελών, παρορῶμεν ἡμεῖς ἀφρόνως καὶ ἐπιζημίως τὴν καλλιεργίαν ταύτην. Εἰς τὴν φωνὴν ταύτην τῆς ἀλγεινῆς θρησκευτικῆς ἡμῶν ἀκαρπίας προσέρχεται παραμυθητικὸς καὶ νουθετικὸς ἡμῖν ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγων «οὐ πρῶτον τὸ πνευματικὸν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν».

Δὲν εἶναι ἀναμφιβόλως λίαν ἀξιοκατάκριτος ἡ φορὰ τοῦ ἔθνους ἡμῶν πρὸς τὴν καλλιεργίαν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ «πνευματικοῦ» αὐτοῦ, ὅταν ἐν τῇ καλλιεργήσει ταύτῃ ἐπιζητῇ τὴν Θεραπείαν πρώτιστα τοῦ «ψυχικοῦ». Δὲν ῥίπτει τις τὸν λίθον ἐπὶ τῆς τοιαύτης εὐγενοῦς ὁρμῆς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν κινήσεως, ὅταν αὕτη ἐν τῇ ταχείᾳ ταύτῃ πνευματικῇ κινήσει στοχάζηται τῆς διαπλάσεως καὶ διαμορφώσεως τοῦ ψυχικοῦ, ἅτε φύσει προηγουμένου. Οὐχὶ πρῶτον τὸ πνευματικὸν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἀνακράζει ὁ θεῖος Παῦλος. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος δὲν πρέπει νὰ προτάσσηται, ἀλλὰ νὰ ὑποτάσσηται τοῖς ὑψηλοτέροις καὶ θειοτέροις συμφέρουσι τῆς ψυχῆς, καθισταμένου τοῦ πνεύματος ὑπηρετικοῦ τῆς ὑψηλῆς, τῆς ἀθανάτου ψυχῆς ἀποστολῆς. Ἡ τοιαύτη αὐθαίρετος, οὕτως εἰπεῖν, καλλιεργία τοῦ πνεύματος, μὴ ἀναγνωρίζοντος ἐν ἑαυτῷ τὸ καθῆκον τοῦ ὑπηρετεῖν τοῖς θείοις τῆς ψυχῆς συμφέρουσιν, ἐπιδιώκοντος δὲ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ χάριν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ συμφέροντος, ἀποτελεῖ φοβερὰν μὲν διαστρέβλωσιν τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, ἀνερμάτιστον δὲ καὶ ἄσκοπον τὴν ἐν τῷ σκοπῷ ἀποστολὴν αὐτοῦ. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ· ὑποτεθείσθω ὅτι τὸ πνεῦμα λακτίσαν τὸν ἀρχικὸν αὐτοῦ σκοπὸν τοῦ ἐξυπηρετεῖν τὴν ἀποστολὴν τῆς ψυχῆς, προέβη, αὐθαιρέτως καὶ αὐτοβούλως ἀναπτυσσόμενον, εἰς βαθμὸν ἀναπτύξεως ὕψιστον· ὁποῖος ἔσται τότε ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ἢ τὸ ἀποτέλεσμα; Τί ἐκέρδισεν ἐκ τῆς μεγίστης καὶ ἰδιοτελοῦς ταύτης, οὕτως εἰπεῖν, ἀναπτύξεως αὐτοῦ; Μή τοι τὰ πορίσματα τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ πρόκειται νὰ κομίσηται ἐνώπιον τοῦ Πανσόφου; Ἀλλ' ὁ Πάνσοφος, ὁ ἄπειρος τὴν σοφίαν δεῖται τῆς πεπερασμένης ταύτης μωρίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος; Τοῦ πληρώματος τοῦ χρόνου ἐρχομένου ἡ ψυχὴ ἀφίπταται ἐκ τοῦ προσκαίρου σκήνους τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀπέρχεται ὡς ἀθάνατος πρὸς τὸν ἀθάνατον αὐτῆς Δημιουργόν, ποῦ δὲ μεταβήσεται τότε τὸ ἀναπτυχθὲν πνεῦμα καὶ ποῦ χρησιμοποιηθήσονται τὰ πορίσματα τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀναπτύξεως; Ἡ ψυχὴ ὑπηρετηθεῖσα ἢ μὴ ἀπελεύσεται, τὸ δὲ τὴν πρόσκαιρον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀνάπτυξιν ἐπιδιῶξαν πνεῦμα οἴχεται χοῦς, ἅτε ἐκ χοϊκοῦ γενόμενον· ποῦ ἄρα ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ, ὅταν θελήσῃ ἰδιοβούλως νὰ ἐργασθῇ; Ἴσως ἀντιτάξῃ ἡμῖν τις εἰς ταῦτα λέγων ὅτι τὸ πνεῦμα, ἀποχωρισθὲν τῆς ψυχῆς, μεταδίδωσι τὰ πορίσματα τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ εἰς τὰ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν· ναί, ἀπαντῶμεν, ἀληθὲς τοῦτο, ἀλλὰ μὴ καὶ ταῦτα αἰωνίως ἔσονται ἐγκαθιδρυμένα ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ; Τάχιον ἢ βράδιον καὶ ταῦτα ἐξυδενωθήσονται, τότε δὲ ποῦ τὰ ἔργα ἀπευθυνθήσονται; Ἐὰν ὅμως, ὡς φύσει καὶ ἄνωθεν τέτακται, τὸ πνεῦμα ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἀποστολὴν τῆς ψυχῆς, ἐὰν ὁ σκοπὸς τοῦ πνεύματος ἔσται ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ψυχῆς, τότε τὰ ἔργα αὐτοῦ φανερωθήσονται ἐν τῷ σκοπῷ καὶ τῇ ἀποστολῇ τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ ψυχὴ οὕτως ἐπικουρουμένη ἐκπληρώσει πληρέστερον τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς.

Ἐκ τούτων εὐχερῶς ἐξάγεται ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος ἡμῶν δέον νὰ στοχάζηται τῆς καλλιεργίας ἢ μᾶλλον τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ προορισμοῦ τῆς ψυχῆς ἐν τῷ ματαίῳ τούτῳ κόσμῳ. Ἀνάπτυξις

δὲ πνεύματος μὴ ἔχουσα ὑπ' ὄψει ὡς ἀποστολὴν αὐτοῦ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς ἀποστολῆς τῆς ψυχῆς εἶναι μάταιόν τι καὶ κενόν. Τὸ μάταιον δὲ τοῦτο καὶ τὸ κενὸν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πνεύματος μὴ στοχασαμένου τῆς ἀποστολῆς τῆς ψυχῆς παρίσταται ἡμῖν ἐμφανῶς κατὰ τὰς τελευταίας δύο δεκαετηρίδας. Διότι ὅτε πρὸ τοῦ χρόνου τούτου, ἵνα μὴ εἰς ἀποτέραν ἀναδράμωμεν ἐποχήν, τὸ πνεῦμα καλλιεργούμενον ἀπέβλεπε τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς θείας ἀποστολῆς τῆς ψυχῆς τότε ἀνεβλάστανον καὶ ἤνθουν οἱ ἀγλαοὶ ἐκεῖνοι ἠθικοὶ αὐτῆς καρποὶ οἱ τὸ θρησκευτικὸν ἔδαφος γόνιμον ἀποδειξάμενοι καὶ τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν λειμῶνα ἀνθηρὸν καταστάντες καὶ θείοις πνευματικοῖς ἄνθεσιν αὐτὴν κατακοσμήσαντες, ὅτε δὲ τἀνάπαλιν ἐγεγόνει, τότε ἤρξατο λιμὸς ἠθικὸς καὶ αὐχμὸς ἐπικρατοῦντες ἐντῷ ἀμπελῶνι τῆς Ἐκκλησίας, ἀνομβρία δὲ καὶ ἀφορία χαρισμάτων τῆς ψυχῆς κατακυριεύουσα ἅπαν τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ποῦ νῦν τὰ μυροβόλα ἄνθη τῆς Ἐκκλησίας τὰ ὑπὸ τὰ ὀνόματα τῶν Βασιλείων, τῶν Γρηγορίων, τῶν Χρυσοστόμων, τῶν Δαμασκηνῶν, τῶν Φωτίων, τῶν Οἰκονόμων, τῶν Φαρμακιδῶν; Ποῦ νῦν οἱ μελῳδοὶ καὶ ὑμνογράφοι, τὸ ἀπαύγασμα τοῦτο τοῦ θείου μυχίου πυρὸς τῆς κεκαλλιεργημένης ψυχῆς τῆς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀναμφισβητήτως ἐπικουρουμένης; Ποῖον τὸ αἴτιον καθ' ὃ τότε μὲν τὸ θρησκευτικὸν ἡμῶν ἔδαφος παρῆγε ἀφθόνους τοὺς καρποὺς, νῦν δὲ ἀφορία θρησκευτικὴ καταμαστίζει ἡμᾶς; Τὸ αἴτιον τοῦτο καθ' ἡμᾶς ἀναζητητέον ἐν τῇ σφαλερᾷ διαχαράξει τῆς παιδευτικῆς πορείας τῆς νεωτέρας ἡμῶν γενεᾶς ἀποδεξαμένης τὴν καλλιεργίαν τοῦ πνεύματος χάριν αὐτοῦ τούτου τοῦ πνεύματος καὶ οὐχὶ χάριν τῆς ἀποστολῆς τῆς ψυχῆς ἐν τῷ ματαιόφρονι τούτῳ κόσμῳ. Τὴν ἰδιοτελῆ ταύτην ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος κατακρίνων καὶ καταδικάζων ὁ θεῖος τῆς θρησκείας ἡμῶν ἱδρυτὴς λέγει «τί ὠφελήσει ἄνθρωπος ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;» Τί ὄντως ὠφελήσει ἄνθρωπος ἐὰν διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πνεύματος αὐτοῦ κατορθώσῃ νὰ αἴρηται, ἔστω, ἐπὶ τῶν αἰθερίων διὰ τοῦ ἀεροστάτου, νὰ διασχίζῃ δίκην ἀστραπῆς ὄρη καὶ βουνοὺς καὶ νὰ διέρχηται διὰ τῶν ἐγκάτων τῶν ὑπερυψήλων ὀρέων διὰ τοῦ ἀτμοῦ, νὰ διαπερᾷ ἀχανῆ πελάγη καὶ ὠκεανοὺς κατακυριεύων ἐνίοτε καὶ δεσπόζων καὶ αὐτῆς τῆς λυσσωδεστέρας μανίας τοῦ μυκωμένου ὠκεανοῦ, τί λέγομεν, ὠφελήσει ἄνθρωπος, ἐὰν ἀναπτύσσων πάσῃ δυνάμει τὰς διανοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, ἐξερευνῶν διὰ τηλεσκοπίου τὸν ἐν οὐρανῷ ἀπειροπληθῆ κόσμον τῶν ἀστέρων, τῶν ἡλίων, τῶν σεληνῶν καὶ πλείστων ἄλλων, ὧν ἡ ὄψις καὶ μόνον θαμβοῖ καὶ εἰς ἔκστασιν ἐμβάλλει, τὸ πεπερασμένον ὅριον τῆς ἑρμηνευτικῆς αὐτοῦ πορείας, ἐγκαταλίπῃ τὴν ἀθάνατον αὐτοῦ ψυχὴν ἔρμαιον τῶν παθῶν καὶ τῆς ἰδιοτελείας τῆς ἐπικήρου αὐτοῦ σαρκὸς, τοῦ χοϊκοῦ τούτου περιβλήματος, ἐν ᾧ ὁ Πλάστης ἐνθεὶς αὐτὴν ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον; Τί ὠφελήσει ἄνθρωπος ἑαυτῷ ἐὰν διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων κατορθώσῃ νὰ παραγάγῃ ἔργα ἐκπλήττοντα ἑαυτὸν καὶ τὸν ὅμοιον αὐτῷ, ἀφήσῃ δὲ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν καρδίαν ἀδιάπλαστον καὶ ἀμόρφωτον, ἀνελεήμονα καὶ ἀσυμπαθῆ, φθονερὰν καὶ ἀποτρόπαιον; Μὴ στοχαζέσθω ἄρα ἕκαστος τοῦ πνευματικοῦ πρότερον, ἀλλὰ τοῦ ψυχικοῦ, τῆς μορφώσεως δηλονότι καὶ διαπλάσεως τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐν ἔργοις εὐαρεστοῦσι τῷ Δημιουργῷ. Παρετηρήθη δὲ ὅτι ὅπου προηγήθη ἡ μόρφωσις καὶ ἡ διάπλασις τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου οὗτος ἀπέβη ἀληθῶς εἰκὼν καθ' ὁμοίωσιν τοῦ Πλάστου αὐτοῦ, ἐκεῖ καὶ τὸ πνεῦμα ἤρθη καὶ τὰ πνευματικὰ ἔργα ἐξύψωσαν τὴν δύναμιν τῆς μεμορφωμένης καὶ κατὰ Χριστὸν διαπεπλασμένης φύσεως αὐτοῦ. Ὅπου καλλιεργία πνεύματος καὶ ψυχῆς ἐβάδισαν παραλλήλως, ὅπου ὑπῆρξε πρότερον καρδία διαμεμορφωμένη καὶ διαπεπλασμένη κατὰ Χριστόν, ἐκεῖ ἀνεφάνη καὶ ἔξοχος καὶ μεγαλοφυὴς ἀνὴρ πράγματι. Τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Πλάτωνος τὴν μεγαλοφυΐαν ἐξύψωσαν καὶ ἐλάμπρυναν αἱ περὶ τοῦ θείου ἐμβριθέσταται συζητήσεις αὐτῶν. Ζητῶμεν λοιπὸν ἐν τῇ καθόλου μορφώσει τῆς νεολαίας τὴν μόρφωσιν καὶ διάπλασιν τῆς καρδίας αὐτῆς καὶ πάντα τὰ λοιπὰ δοθήσονται ἡμῖν. Θῶμεν ὡς σκοπὸν τῆς παιδεύσεως τὴν καλλιεργίαν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας τῶν νέων καὶ τότε οἱ ἀγῶνες ἡμῶν εὐλογηθήσονται παρὰ τοῦ Ὑψίστου· μορφώσωμεν τὴν καρδίαν τοῦ παιδὸς, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἴδωμεν ἐν αὐτῇ ἐκεῖνο, ὅπερ ἐπιζητοῦμεν διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. Μόρφωσις πνευματικῶν δυνάμεων τοῦ παιδὸς, ἄνευ μορφώσεως τῆς καρδίας αὐτοῦ εἶναι σκιὰ ἀντικειμένου ἐξαφανιζομένη ἅμα τῇ ἐκλείψει τοῦ φωτός. Ἀνάγκη νὰ βλαστήσῃ πρότερον ἐν αὐτῷ ἡ πρὸς τὸν Πλάστην λατρεία, ἡ εὐσέβεια, ἡ χρηστότης, ἡ ὑπακοὴ, ἡ πρὸς τοὺς ὁμοίους συμπάθεια καὶ εἶτα νὰ προστεθῶσι τὰ λοιπά. «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου».

ΙΑΚΩΒΟΣ ΒΑΣΙΑΔΗΣ.

ΚΑΤΑ ΤΙ ΔΥΝΑΤΑΙ ΝΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΗ Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΘΙΚΗΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΟΡΦΩΣΙΝ*

Ἀκρίβεια ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν καθηκόντων, ἅτινα ἐπιβάλλει εἰς αὐτὰ ἡ Σχολὴ, ἀκριβὴς ἐκπλήρωσις πασῶν τῶν ἐργασιῶν καὶ κατάλληλος χρῆσις τοῦ χρόνου εἶναι ἀνάγκη νὰ γείνῃ διὰ τὰ παιδία δευτέρα φύσις. *Ἐπιμέλεια καὶ ζῆλος, ἀγαθὴ βούλησις καὶ εὐσυνείδητος ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος* εἶναι αἱ ἠθικαὶ κατακτήσεις, αἱ προκύπτουσαι ἐντεῦθεν διὰ τὸν μετὰ ταῦτα βίον.

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 140—141 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Πρὸς τούτοις εἶναι ἀνάγκη τὰ παιδία νὰ συνειθίζωσιν εἰς τινας περιπτώσεις τοῦ βίου νὰ ἀναπτύσσωσι δραστήριον καὶ ἐνεργόν, προσωπικὸν θάρρος, καὶ εἰς δυσχερεῖς περιστάσεις νὰ μὴ δεικνύωσιν ὑπερβολικὴν δειλίαν. Ἡ ἱστορία ὅλων τῶν αἰώνων καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἐν τῷ βίῳ συμβαίνοντα παρέχουσιν ἡμῖν ὡραῖα παραδείγματα περὶ τούτου.

Τοιουτοτρόπως τὰ παιδία τῆς σχολῆς τοῦ λαοῦ διαπαιδαγωγούμενα μορφοῦνται καὶ διαπλάσσονται, καὶ ἀποβαίνουσι πολῖται ἠθικοὶ καὶ ἐνάρετοι, μέλη τίμια καὶ χρήσιμα ἔν τε τῇ οἰκογενείᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ. Τὸ περιεχόμενον τῶν πρὸς μελέτην καὶ μάθησιν διδομένων εἶναι ἀνάγκη τοῦτον καὶ μόνον τὸν σκοπὸν νὰ ἔχῃ, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος νὰ καταστήσῃ κτῆμα ἀναφαίρετον τῶν παίδων. Ἁπλῆ διανοητικὴ ἀνάπτυξις μὴ παρακολουθουμένη ὑπὸ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως μᾶλλον βλάβης ἢ ὠφελείας γίνεται πρόξενος. Τοῦτο ἕκαστος τῶν διδασκάλων ὀφείλει νὰ σημειώσῃ καλῶς, ὅτι τὰ πρὸς αὐτοὺς παραδιδόμενα τέκνα πρὸ πάντων πολίτας χρηστοὺς καὶ ἐναρέτους ὀφείλουσι νὰ ἀναδείξωσι.

Ἴσως εἰς μεταγενεστέραν, ἀπομεμακρυσμένην ἐποχὴν θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι καὶ ἡ καλολογικὴ ἀγωγή, ἡ διὰ τὸ ὡραῖον μόρφωσις τοῦ αἰσθήματος εἶναι ἀναγκαία συμπλήρωσις τῆς καθόλου μορφώσεως τοῦ λαοῦ, καὶ ὅτι αὕτη εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποβῇ πηγὴ χαρᾶς ἐν τῷ βίῳ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ ἠθικοποίησιν τῆς κοινωνίας. Διὰ τὴν σημερινὴν ὅμως ἐποχὴν ἡμεῖς οὐδεμίαν ἄλλην ὠφελιμωτέραν ἰδέαν γνωρίζομεν καὶ οὐδεμίαν ἄλλην πρακτικωτέραν συμβουλὴν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν, εἰ μὴ ὅτι ἡ ἐπερχομένη γενεὰ εἶναι ἀνάγκη οὕτω νὰ διαπαιδαγωγηθῇ, ὥστε νὰ ἀγαπήσῃ τὴν **ἐργασίαν.** Τὰ πάντα προαναγγέλλουσιν, ὅτι νέα ἐποχὴ μετ' ὀλίγον παρουσιάζεται, ὁ αἰὼν τῆς ἐργασίας. Ἐνταῦθα εἶναι τὸ πεδίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ λαοὶ θὰ προκληθῶσι καὶ θὰ πολεμήσωσι πρὸς ἀλλήλους. Ἐν τῷ εἰρηνικῷ τούτῳ ἀγῶνι ὅλα τὰ μέλη τῆς κοινωνίας, εἰς ὁποιανδήποτε τάξιν καὶ ἂν ἀνήκωσιν, ὀφείλουσι νὰ προσφέρωσι τὸ θάρρος αὐτῶν καὶ τὴν δύναμιν. Καὶ ἡμεῖς πρὸ πάντων ὀφείλομεν νὰ σημειώσωμεν καλῶς τοῦτο, διότι παρὰ πᾶσαν πεῖραν καὶ προσδοκίαν καταλιπόντες ἐντελῶς τὴν πρακτικὴν ὁδόν, τὴν ὁδόν, δι' ἧς συντηροῦνται καὶ προάγονται καὶ εὐδαιμονοῦσι τὰ ἔθνη, ἐτράπημεν ὁδὸν ἄπαντες, δι' ἧς εἰσήλθομεν εἰς τὰς χώρας τῆς φθίσεως καὶ τοῦ μαρασμοῦ, εἰς τὰς χώρας τῆς ἀποσυνθέσεως καὶ τοῦ θανάτου. Ἐπιδιδόμενοι ἅπαντες εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν θεωρητικῶν λεγομένων σπουδῶν καὶ παραμελοῦντες ὅλως τὴν πρύσκτησιν ἰδεῶν καὶ γνώσεων δυναμένων νὰ χρησιμεύσωσιν ἡμῖν εἰς τὸν κοινωνικὸν ἡμῶν βίον, περιφρονοῦντες τὰ περὶ ἡμᾶς συμβαίνοντα κινδυνεύομεν νὰ ὑποστῶμεν τὸν τῆς ἀσιτίας θάνατον. Ἡ καλλιέργεια τοῦ πνεύματος προϋποτίθησιν ἀναγκαίως τὴν ὕπαρξιν ὑλικῶν πόρων, οὗτοι δὲ μόνον δι' ἐργασίας ἔμφρονος καὶ συντόνου εἶναι δυνατὸν νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν κατοχὴν ἡμῶν.

Ἡ πίστις εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν, ἡ ἱερότης τοῦ καθήκοντος, ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀξίας καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν γονέων, σέβας πρὸς τὸν νόμον, ἐκτίμησις τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν καθηκόντων τῶν συμπολιτῶν, ταῦτα εἶναι τὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα καλλιεργοῦσα ἡ Σχολὴ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς μαθητιώσης νεολαίας δύναται τὰ μάλιστα νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ μόρφωσιν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

— *Ἔκδοσις μουσικοῦ πονήματος.* — Ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ ἐξεδόθη ἐσχάτως πόνημα, φέρον τὸν τίτλον: «Διδασκαλία τῆς καθόλου μουσικῆς τέχνης, ἤτοι Γραμματικὴ τῆς μουσικῆς γλώσσης», ἔργον δὲ τοῦ ἐν Μιτυλήνῃ φερεπόνως τὴν μουσικὴν καλλιεργοῦντος μουσικολογιωτάτου κ. Νικολάου Παγανᾶ. Τὸ πόνημα τοῦτο πρωτότυπον ὅλως ἐν τῷ εἴδει αὐτοῦ σκοπεῖ κυρίως τὴν διδασκαλίαν τῆς βάσεως τῆς μουσικῆς τέχνης, διὸ καὶ προσφυῶς ἐτιτλοφορήθη «Γραμματικὴ τῆς μουσικῆς γλώσσης». Ὁ φιλόπονος καὶ δεξιὸς μουσικὸς κ. Παγανᾶς διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ πονήματι τούτῳ ἐκτιθεμένης ἰδίας μεθόδου ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ ἰδίου μουσικοῦ ὀργάνου, εὐλήπτου παντί, τὴν διαίρεσιν δὲ τῶν τονιαίων διαστημάτων τῆς φυσικῆς κλίμακος ἐπακριβῶς καθορίζοντος χορηγεῖ τοῖς περὶ τὴν μουσικὴν ἀσχολουμένοις καὶ βουλομένοις ἵνα ἀσχοληθῶσιν ἔργον σπουδαιότατον καὶ ἄξιον ἰδίας μελέτης καὶ προσοχῆς. Πρὸ παντὸς ὅμως διὰ τοῦ πονήματος τούτου εὐχερεστέρα ἀποβαίνει ἡ διδασκαλία τῆς μουσικῆς ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς σχολαῖς. Πεποίθαμεν δὲ ὅτι οἱ ἁρμόδιοι θέλουσιν ἐκτιμήσει μετ' ἐπισταμένην μελέτην προσηκόντως τὸ ἔργον τοῦτο, οἱ δὲ διευθυνταὶ τῶν Σχολῶν προθύμως εἰσαγάγει τοῦτο εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν διευθυνομένας σχολὰς πρὸς τελεσφορωτέραν διδασκαλίαν τῆς πατρίου μουσικῆς, ἧς ἀπαλλοτριωθέντες ἕνεκα ραθυμίας καὶ ἀγνοίας ἀναγκαζόμεθα νὰ ἐνστερνιζώμεθα τὴν ὀθνείαν.

Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικήν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, πάσης ἐργασίας ἐκτελουμένης μετὰ ταχύτητος, φιλοκαλίας, καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς. Παραγγελίαι τυπογραφικῶν ἐργασιῶν γίνονται ὁμοίως δεκταὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν ἀπευθυντέον τῷ Ἐπόπτῃ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Τανταλίδῃ, γραμματεῖ τοῦ πατριαρχ. Γραφείου. **Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ** ὁ Ἰωαννίνων Γρηγόριος πρόεδρος· Συμεὼν Παπαδάκης, ταμίας· Ἰ. Δ. Τανταλίδης, ἐπόπτης· Ἀλκιβιάδης Μαυράκης, ἐπιμελητὴς τῆς ἀποθήκης.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 16 ΙΟΥΛΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 20.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Δέρκων Λουκᾶς (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Ταντολίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίσεα.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Δέρκωνος κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς· Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια.

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά—Περὶ δικαίας κτήσεως τῶν γηένων ἀγαθῶν — Βιβλιοκρισία— Βιβλιογραφία — Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Ἐπίσημος Κοινοποίησις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Σύνοδος καὶ χοροστασία.—Περατωθεισῶν τῶν ἐξετάσεων τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς οἱ μὲν σεβασμιώτατοι ἅγιοι συνοδικοὶ κατῆλθον εἰς Φανάριον ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἤδη Παρασκευῆς, ἡ δὲ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου.

Τὴν δὲ πρωΐαν τῆς Κυριακῆς ἐν μέσῳ συμπύκνου ἐκκλησιάσματος ἐχοροστάτησε μετά τινων τῶν σεβ. συνοδικῶν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος καὶ πανευφήμου Εὐφημίας, ἧς τὸ ἱερὸν λείψανον τηρεῖται ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ ναῷ.

—*Συνέντευξις.*—Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐξοχωτάτου Δημητράκη ἐφένδη Γενίδουνια μετέβη χθὲς παρὰ τῇ Α. Υ. τῷ μεγάλῳ Βεζύρῃ Δζεβὰτ πασᾷ καὶ συνδιελέξατο περὶ ὑποθέσεων ἀφορωσῶν τὰ συμφέροντα τοῦ Οἰκουμεν. Θρόνου.

—*Ἐπίσκεψις.*—Προχθὲς ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμεν. Πατριάρχης ἐπεσκέψατο κατ' οἶκον τὸν ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μηθύμνης κ. Νικηφόρον.

—*Ἐπιτροπεία ἐπὶ τοῦ Μοναστηριακοῦ ζητήματος.*—Ἀνεγράφομεν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ ὅτι ἐσχηματίσθη ἐπιτροπεία συγκειμένη ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ καὶ Νικομηδείας κ. Φιλοθέου ἐκπροσωπούντων τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, Χαλκηδόνος κ. Ἰωακεὶμ ἐκπροσωποῦντος τοὺς πατριαρχικοὺς θρόνους Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας, τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν Γερμανοῦ Ἀποστολάτου, ἐκπροσωποῦντος τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον Ἱεροσολύμων, Χρυσάνθου Βατοπεδινοῦ τὴν πλειάδα τῶν Ἀθωνιάδων Μονῶν, καὶ τοῦ Κορνηλίου τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον τοῦ Ὄρους Σινᾶ, ὅπως συσκεψαμένη καὶ μελετήσασα τὸ ζήτημα συντάξῃ τὸ οἰκεῖον ὑπόμνημα. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιτροπεία ἐν ἐπανειλημμέναις συνεδρίαις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Σ. τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ ἐργασαμένη ἐπέρανε τὸ ἀνατεθὲν αὐτῇ ἔργον καὶ κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς παρελθούσης Τρίτης ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ τὸ σχετικὸν ὑπόμνημα, συντεταγμένον ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀναγνωσθὲν κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην καὶ τυχὸν τῆς συνοδικῆς ἐγκρίσεως, διαβιβάζεται ἁρμοδίως εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον λίαν προσηκόντως.

—*Ἀναγκαία ὑπόμνησις.*—Καὶ ἄλλοτε ἡ Ἐκκλησία ἐλέγνωρισε καὶ συνέστησε τῷ χριστεπωνύμῳ πληρώματι καὶ πάσαις ταῖς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ἐπαρχίαις ὅτι οἱ ἔχοντες κοινοτικὰς ἢ ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις ὀφείλουσι ν' ἀναφέρωνται πρὸς αὐτὴν ἁρμοδίως, ἤτοι διὰ τῶν κατὰ τόπους οἰκείων Μητροπολιτῶν. Ἐπειδὴ δέ ἀπό τινος ὑπὸ πολλῶν ἡ τάξις αὕτη παραμελεῖται, διὰ ταῦτα συνιστᾶται ἁρμοδίως τοῖς κατὰ τόπους πανιερωτάτοις Μητροπολίταις, ὅπως ὑπομνήσωσι δι' ἐγκυκλίου γράμματος αὐτῶν τὸ μέτρον τοῦτο εἰς τὰ ὑπ' αὐτοὺς ποίμνια προσεπιδηλοῦντες ὅτι τοὐντεῦθεν αἱ οὕτως ἀναρμοδίως ὑποβαλλόμεναι ἀπ' εὐθείας τῇ Ἐκκλησίᾳ αἰτήσεις καὶ ἀναφοραὶ αὐτῶν δὲν θὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐδεμία ἐπ' αὐτῶν θὰ γίνηται ἐνέργεια.

—*Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης.*—Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀθανάσιος διὰ γράμματος αὐτοῦ ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἀφίκετο αἰσίως εἰς τὴν ἕδραν τῆς νέας θεοσώστου ἐπαρχίας

αὐτοῦ καὶ ἔτυχεν ἐγκαρδιωτάτης καὶ ἐξαιρετικῆς ὑποδοχῆς παρὰ τῷ νέῳ ποιμνίῳ αὐτοῦ, ἁπάντων σχεδὸν τῶν κατοίκων, προϊσταμένης τῆς αὐτόθι ἐγκρίτου τάξεως τῶν ὁμογενῶν, ἐξελθόντων πρὸς ὑποδοχὴν τῆς Α. Σεβασμιότητος.

— *Μητροπολίτης Κορυτσᾶς.*—Ὡς γνωστὸν ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης τέως Ρόδου κ. Γρηγόριος εἶχε μετατεθῇ εἰς τὴν Μητρόπολιν Κορυτσᾶς. Ἀλλ' ἡ Α. Πανιερότης ἐκ Ρόδου μὲν τηλεγραφικῶς καὶ διὰ γράμματος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀπεποιεῖτο τὴν γενομένην ἐκλογὴν ταύτην, ἐνταῦθα δὲ ἀφικόμενος δι' ἐγγράφου συντεταγμένου μεθ' ὕφους ἀπρεποῦς καὶ ἥκιστα ἁρμοδίου κακίζων τὴν περὶ αὐτοῦ ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας ὁριστικῶς ἠρνεῖτο νὰ δεχθῇ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς Μητροπολίτου Κορυτσᾶς. Ἡ Ἱ. Σύνοδος συνῳδὰ τοῖς ἱεροῖς Κανόσι τῶν ἁγ. Συνόδων κατακρίνασα τὴν τοιαύτην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν πολιτείαν τῆς Α. Πανιερότητος ἀπήλλαξεν αὐτὴν τῶν καθηκόντων τῆς πνευματικῆς διακυβερνήσεως τῆς ἐπαρχίας Κορυτσᾶς ἐπιβαλοῦσα ἅμα αὐτῇ ἀόριστον ἀργίαν. Εἶτα δὲ ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Πέμπτης προταθέντων ὑποψηφίων τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου πρώην Ἀγχιάλου κ. Ἀνθίμου καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Κίτρους κ. Λεοντίου καὶ πρώην Κίτρους κ. Ἰωαννικίου καὶ τῆς ἱερᾶς τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ἀνεδείχθη μητροπολίτης Κορυτσᾶς ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης τέως πρώην Ἀγχιάλου κ. Ἄνθιμος.

— *Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος.*—Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ἐγκαταλιπὼν τὴν βασιλεύουσαν ἀπῆλθεν εἰς τὴν θεόσωστον ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Κωνστάντιος. Τὴν Α. Πανιερότητα, ἀποχαιρετίσασαν τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, πάντας τοὺς σεβασμιωτάτους ἁγίους Συνοδικοὺς καὶ ἄλλους τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν, προέπεμψαν μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου ὁ ἱερολογιώτατος Δευτερεύων κ. Κωνσταντῖνος ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κωνσταντῖνος, ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Κύριλλος, ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, οἱ ἀρχιγραμματεῖς τῶν διαφόρων γραφείων τῶν Πατριαρχείων, καὶ λοιπὴ ἀνωτέρα πατριαρχικὴ ὑπαλληλία, πλεῖστοι δ' ἔγκριτοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ φίλοι ἀναμένοντες ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ ηὔξαντο Αὐτῇ κατευόδιον.

—*Ἀποχωμὴ παρασήμων.*— Ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις εὐηρεστήθη νὰ ἀπονείμῃ τῷ ἄρχοντι Καποῦ-κεχαγιᾶ τῶν ἡμετέρων Πατριαρχείων ἐνδοξοτάτῳ Ἀντωνίῳ ἐφένδῃ Οἰκιάδῃ τὸ παράσημον Μετζιδιὲ τρίτης τάξεως.

Ἐπίσης καὶ ἡ σεβαστὴ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εὐηρεστήθη ν' ἀπονείμῃ πρό τινος χρόνου τῷ μὲν πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ ἁγίῳ Κρήτης κ. Τιμοθέῳ τὸ παράσημον τῶν Ταξιαρχῶν, τῷ δὲ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ ἁγίῳ Λάμπης καὶ Σφακίων κ. Εὐμενίῳ τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος. Ἤδη γενομένων ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν παρὰ τῇ σεβαστῇ αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει ὅπως ἐπιτραπῇ τοῖς μνησθεῖσιν ἱεράρχαις ἵνα δεχθῶσι καὶ φέρωσι τὰ ἀπονεμηθέντα αὐτοῖς παράσημα, ἐξεδόθη τὸ προσῆκον αὐτοκρατορικὸν διάταγμα ἐπιτρέπον αὐτοῖς ἵνα φέρωσι ταῦτα.

—*Ἐπέτειος ὀνόματος.*—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ, μνήμῃ τῆς παρὰ τοῖς ὁμοδόξοις Ρώσσοις ἁγίας Ὄλγας καὶ Βλαδιμήρου, τῆς εὐγενεστάτης συζύγου τῆς Α. Ε. τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ρωσσίας κ. Νελίδωφ ἀγούσης τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτῆς ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εὐηρεστήθη νὰ διαβιβάσῃ τὰς εὐχετηρίους προσρήσεις τῇ ἑορταζούσῃ πρεσβείρᾳ διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου μεταβάντος μετὰ τοῦ διαγγελέως τῶν Πατριαρχείων κ. Μιχαὴλ Δανὲζ ἐφένδη εἰς τὸ ἐν Βαθυρρύακι θερινὸν μέγαρον τῆς Ρωσσικῆς πρεσβείας. Ἡ εὐγενεστάτη πρέσβειρα φιλοφρονέστατα δεξιωσαμένη τὸν ἀπεσταλμένον τῆς Α. Θ. Π. παρεκάλεσεν αὐτὸν ὅπως ὑποβάλῃ Αὐτῇ τὰ ταπεινὰ αὐτῆς σέβη.

—*Διορισμὸς πατριαρχικ. ὑπαλλήλου.*—Τοῦ ἀξ. κ. Στεφάνου Τζιρα πρὸ πολλοῦ, ἕνεκα λόγων ὑγείας, ὑποβαλόντος παραίτησιν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἐπὶ τῶν Ἰλιιχαμπερίων τῆς ἀγοροπωλησίας Τουρκικοῦ Γραφείου, τὸ σεβαστὸν Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐν τῇ σημερινῇ αὐτοῦ συνεδρίᾳ προβὰν εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ἐξελέξατο τοιοῦτον τὸν κ. Ἰωάννην Βαρούτην, τέως ἐν τῷ ἐπὶ τῶν Διαβατηρίων Γραφείῳ ἐργαζόμενον.

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΑΣ ΚΤΗΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΓΗΙΝΩΝ ΑΓΑΘΩΝ.

Ἐξ ὅλων τῶν γηίνων ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἡ πανάγαθος τοῦ Θεοῦ πρόνοια μᾶς χαρίζει εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν, πλὴν τῆς ἀμεταπτώτου ὑγιείας, οὐδὲν ἄλλο εἰμπορεῖ ἐσωτερικῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τόσον ἕκαστον ἄνθρωπον, ὅσον ἡ ἀπόλαυσις καὶ ἡ καλὴ χρῆσις τῆς περιουσίας, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε μὲ δίκαια καὶ νόμιμα μέσα, καὶ περὶ τῆς ὁποίας εἰμπορεῖ νὰ εἴπῃ: τοῦτο εἶναι ἰδικόν μου! οὐδεὶς ἄλλος ἔχει ἀξίωσίν τινα ἐπ' αὐτοῦ· εἰμπορῶ καὶ ἐπιτρέπεται νὰ μεταχειρισθῶ αὐτὸ καὶ δι' ἰδικόν μου καλόν, καὶ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ πλησίον μου, χωρὶς διόλου νὰ μὲ τύπτῃ ἡ συνείδησις περὶ τούτου.

Καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἄλλων καὶ δι' ἰδικόν μου καλόν! Ναί. Διότι ἐγὼ δὲν εἰμπορῶ νὰ δώσω προσοχὴν εἰς ἐκείνους τοὺς ὑποκριτὰς καὶ φανατικούς, οἵτινες, ἐν ᾧ ἀδιακόπως ἀναστενάζουσι διὰ τὴν ματαιότητα τῶν γηίνων ἀγαθῶν, ἐν ᾧ ἀδιακόπως κηρύττουσιν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἦναί τις προσηλωμένος εἰς τοῦτον τὸν κόσμον καὶ νὰ δουλεύῃ εἰς τὸν Μαμμωνᾶ, δανείζουσιν ὅμως μὲ ἐνέχειρα καὶ ὑπερβολικοὺς

τόκους, καταπιέζουσι τὰς πτωχὰς οἰκογενείας, καὶ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἀντιφάσκουσιν εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ στόματος διδάσκουσιν. Ὄχι, ὁ Θεὸς ἐξέθηκε τρόπον τινὰ τὰ γήινα ἀγαθὰ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, διὰ νὰ μεταχειριζώμεθα αὐτὰ καὶ πρὸς ἰδικήν μας ἀνάπαυσιν καὶ ὠφέλειαν καὶ πρὸς χαρὰν καὶ ἀνακούφισιν τῶν ἄλλων. Ἐὰν δὲν ἔχωμεν ἀρκοῦσαν περιουσίαν, δὲν θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ διατηρηθῶμεν· θὰ γείνωμεν βάρος καὶ ἐνοχλητικοὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἢ θὰ καταντήσωμεν δοῦλοι αὐτῶν καὶ δὲν θὰ δυνάμεθα μεθ' ὅλην τὴν καλὴν ἡμῶν θέλησιν νὰ πράξωμεν τόσα καλά, ὅσα ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν.

Τί ἄρά γε εἶναι τὸ σῶμα ἡμῶν; Εἶναι ἰδιοκτησία, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μᾶς ἐδάνεισε δι' ὀλίγα ἔτη· εἶναι μέσον, εἶναι ὄργανον τῆς ψυχῆς ἡμῶν, διὰ μόνου τοῦ ὁποίου εἰμπορεῖ αὕτη νὰ ἐνεργήσῃ εἰς τὸν παρόντα κόσμον. Οὕτω λοιπὸν καὶ πᾶσα ἄλλη ἰδιοκτησία, ἡ ὁποία περιέρχεται εἰς τὴν κατοχήν μου, εἶναι τρόπον τινὰ μεγέθυνσις τοῦ ἐγώ μου, εἶναι πολλαπλασιασμὸς τῶν μέσων, ἐπέκτασις τοῦ κύκλου, ἐν τῷ ὁποίῳ αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς μου δύνανται νὰ ἐνεργήσωσι.

Τότε μόνον τὰ ὑπάρχοντά μου εἶνε δυνατὸν νὰ ἦναι ἐπιβλαβῆ καὶ ἐπιζήμια, ὅταν κάμω κακὴν χρῆσιν αὐτῶν, ὅταν ἀναδεικνύω αὐτὰ ὡς τὸν μόνον σκοπὸν τῆς ζωῆς μου καὶ καθιστῶ τὸ πνεῦμά μου δοῦλον εἰς αὐτά. Τότε μόνον ἐφαρμόζετε καὶ εἰς ἐμὲ ἡ κατὰ τῆς φροντίδος καὶ μερίμνης τῶν γηίνων ἀγαθῶν δήλωσις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, ὅταν παραδοθῶ ὅλως διόλου εἰς ἀπόκτησιν καὶ ἀπόλαυσιν τούτων τῶν ματαίων ἀγαθῶν καὶ λησμονήσω τὸν ἀνώτερον προορισμόν μου, τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετήν, διὰ τῶν ὁποίων τελειοποιεῖται τὸ πνεῦμά μου.

Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἂς δεχώμεθα μὲ ἡσυχίαν καὶ χαρὰν τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς μᾶς στέλλει· ἂς ἀπολαμβάνωμεν μὲ ἱλαρότητα τὴν εὐλογίαν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος μᾶς χορηγεῖ πρὸς ἀνακούφισιν καὶ φαιδρότητα τοῦ παρόντος βίου καὶ ἂς ἐκφράζωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς τὸν φιλάνθρωπον καὶ πανάγαθον Θεὸν ἀπολαμβάνοντες μὲ μετριότητα ὅ,τι ἔχομεν καὶ μεταχειριζόμενοι αὐτὸ πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ εὐτυχίαν τῶν ἄλλων.

Ἀλλὰ τότε μόνον δυνάμεθα νὰ κατορθώσωμεν τοῦτο, ὅταν ἡ συνείδησις ἡμῶν μᾶς λέγῃ, ὅτι ἡμεῖς ἀπεκτήσαμεν τὴν περιουσίαν μας μὲ ἐντελῶς νόμιμα καὶ δίκαια μέσα· ὅταν τὴν περιουσίαν μας καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν μας οὐδεμία ἁμαρτία μολύνῃ, οὐδὲν ξένον δάκρυον, οὐδεμία κατάρα. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρήσῃ τις ἑαυτὸν εὐτυχῆ, ἐφ' ὅσον μεταξὺ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ εὑρίσκει τι, ἔστω καὶ σμικρόν, περὶ τοῦ ὁποίου ἡ συνείδησις αὐτοῦ λέγει εἰς αὐτόν: ἄτιμε, τοῦτο δὲν ἀνήκει εἰς σέ· τρυφᾷς μὲ ξένα μέσα, τὰ ὁποῖα στεροῦνται ἄλλοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκουσι, διότι σὺ δολίως ἢ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν ἀφαιρεῖς αὐτὰ ἀπ' αὐτῶν.

Καὶ διὰ τοῦτο πολὺ δικαίως λέγει ἡ ἁγία Γραφή: «Κρεῖσσων ὀλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας» (Παρ. Σολομ. ις'. 8).

Ἐξ ὅλων τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἔχομεν, τίποτε δὲν ὀφείλομεν, τίποτε δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὀνομάζωμεν ἰδικόν μας, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἐπιτρέπεται πᾶς ἄνθρωπος νὰ γνωρίζῃ τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπεκτήσαμεν αὐτό. Μόνον ἐκεῖνο ἀνήκει εἰς ἡμᾶς, τὸ ὁποῖον εἴτε ὡς κληρονομίαν, μὲ τὴν ἐλευθέραν θέλησιν τῶν ἀποθανόντων, εἴτε κατὰ τοὺς καθεστῶτας νόμους, εἴτε ὡς δῶρον καὶ χάρισμα παρὰ τῶν ἄλλων, εἴτε μὲ δικαίαν ἐμπορίαν, εἴτε μὲ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν οἰκονομίαν ἐκερδήσαμεν. Ὅλα τὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα οἰκειοποιούμεθα ἐκ τῆς δικαίας περιουσίας τῶν ἄλλων ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν καὶ μὲ δόλον καὶ μὲ βίαν, δὲν ἀνήκουσιν εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ εἰς ἐκείνους. Ληστεύομεν αὐτούς καθ' ἑκάστην, ἐφ' ὅσον κατακρατοῦμεν τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἢ καὶ τὸ ἐλάχιστον αὐτῆς μέρος. Καὶ ἐὰν ἀκόμη ἐξωτερικῶς ὅλος ὁ κόσμος μᾶς τιμᾷ, διότι δὲν ὑποπτεύεται ἀκόμη τὴν μοχθηρίαν καὶ τὴν κακίαν τῆς καρδίας ἡμῶν, ἡ συνείδησις ἡμῶν ὅμως ἐσωτερικῶς πάντοτε μᾶς ὀνομάζει ἀτίμους, κλέπτας, ἀξίους τιμωρίας, καὶ ἡ ἐνοχὴ ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ παντογνώστου καὶ δικαιοτάτου Θεοῦ εἶναι μεγαλειτέρα τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἀδίκως ἰδιοποιήθημεν.

Κρεῖσσων ὀλίγον, ἀλλὰ μετὰ δικαιοσύνης. Διότι καὶ ἐὰν δὲν ἔχωμεν τόσον πολλά, ὅσα οὗτος ἢ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἶναι πλουσιώτερος ἡμῶν, ἐκεῖνο ὅμως, τὸ ὁποῖον ἔχομεν, ἔχει ὅλως ἰδίαν, ἄφατον ἀξίαν, καθ' ὅσον ἀπεκτήσαμεν τοῦτο μὲ τίμια μέσα, καθ' ὅσον ἐπικάθηται ἐπ' αὐτοῦ ἡ εὐλογία τῆς τιμιότητος, ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Εἰμποροῦμεν νὰ παρατηρῶμεν τὴν περιουσίαν μας, τὰ ἀγαθά μας, καὶ τὸ ἐλάχιστον αὐτῶν μέρος, χωρὶς διόλου νὰ ἐρυθριῶμεν πρὸ ἡμῶν αὐτῶν διὰ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἀπεκτήσαμεν αὐτά. Πόσοι βαθύπλουτοι καὶ πολυτάλαντοι δὲν δύνανται τοῦτο! Καὶ τί λοιπὸν ἔχουσιν οὗτοι ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῶν, ἀφ' οὗ αὕτη οὐδεμίαν ἀληθῆ χαρὰν, οὐδεμίαν ἠθικὴν ἀπόλαυσιν εἰμπορεῖ νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτούς; Καλλίτερον νὰ μὴ ἔχῃ τις τίποτε, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ καρδίαν καθαρὰν καὶ ἀθῶαν· καλλίτερον τίποτε, καὶ νὰ ἦναι τις ἄγγελος, παρὰ πλοῦτη καὶ κτήματα πολλὰ, καὶ νὰ ἦναι μεταμορφωμένος Σατανᾶς. Κρεῖσσων ὀλίγον, ἀλλὰ μετὰ δικαιοσύνης!

Μόνον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐκέρδησα μὲ τίμια μέσα, μόνον αὐτὸ εἶναι ἀληθὴς πλοῦτος, καὶ ἂν ἀκόμη ἦναι πολὺ ὀλίγον. Διότι μόνον ἐκεῖνο βεβαίως εἰμπορεῖ νὰ μᾶς ἀναδείξῃ πλουσίους, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ ἡμᾶς φαιδροὺς καὶ εὐθύμους. Τί ἄρά γε ἔχει ὁ νεκρός, καὶ ἂν ἀκόμη κοιμᾶται ἐντὸς χρυσοῦ κραββάτου, ἢ μαρμαρίνων μεγάρων; Οἱ θησαυροὶ αὐτοῦ οὐδεμίαν χαρὰν δίδουσιν εἰς αὐτόν. Τί ἄρά γε ἔχει ὁ λῃστὴς ἐκ τῆς λείας αὐτοῦ, καὶ ἂν αὐτὴ ἀκόμη ἦναι πολύτιμος, ἀφ' οὗ εἶναι ἠναγκασμένος μὲ φόβον καὶ τρόμον

νὰ βαδίζῃ καὶ νὰ περισκοπῇ περὶ ἑαυτὸν καὶ μὲ παλμοὺς ἀγωνίας νὰ κῆται ἐπ' αὐτῆς;—Ἡμεῖς ὅμως εἰμποροῦμεν μὲ ὅλην τὴν εὐχαρίστησιν καὶ χαρὰν νὰ ἀπολαμβάνωμεν τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν, τὰ ὁποῖα δικαίως καὶ νομίμως διὰ τοῦ ἱδρῶτος ἡμῶν ἀπεκτήσαμεν, διότι ἐν αὐτοῖς διαβλέπομεν ὄχι μόνον τὴν ἰδίαν ἡμῶν ἀσφάλειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀπογόνων ἡμῶν. Ἡ σύζυγός μας, τὰ τέκνα μας, οἱ ἔγγονοί μας δὲν εἶναι στενότατοι συγγενεῖς ἡμῶν καὶ στενότατα πρὸς ἡμᾶς συνδεδεμένοι; Καὶ δὲν πρέπει, δὲν εἶναι καθῆκον ἡμῶν νὰ φροντίζωμεν περὶ τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς καλῆς αὐτῶν ἀποκαταστάσεως; Ἡ πεποίθησις, ὅτι οὗτοι μετὰ τὸν θάνατον ἡμῶν δὲν εἶναι ἐντελῶς ἐγκαταλελειμένοι, δὲν εἶναι ἡ γλυκυτέρα παραμυθία, ἡ ὡραιοτέρα εὐχαρίστησις; Καὶ ἦτο δυνατὸν νὰ αἰσθανθῶμεν εἰλικρινῶς ταύτην τὴν εὐχαρίστησιν, ἐὰν ἔπρεπε νὰ φοβώμεθα μὴ τυχὸν μετὰ τὸν θάνατον ἡμῶν ἀποκαλυφθῇ ἡ ἀδικία, μὲ τὴν ὁποίαν ἐπολλαπλασιάσαμεν τὰ πλούτη καὶ τὴν περιουσίαν μας, καὶ μεταβληθῇ καὶ δι' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ διὰ τοὺς ἀπογόνους ἡμῶν εἰς κατάραν; Ὄχι, ὄχι! Κρεῖσσον ὀλίγον, ἀλλὰ μετὰ δικαιοσύνης.

Διότι καὶ τὸ ὀλίγον εἶναι τότε βέβαια δι' ἡμᾶς ἀπόδειξις τῆς εὐλογίας καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Εἰς ὅλα, ὅσα ἔχομεν, διορῶμεν δῶρα τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ὁ ἄδικος καὶ ὁ ἄτιμος εἰς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε μὲ ἀδικίας, εὑρίσκει μόνον χαρίσματα τοῦ ἐγκλήματος, μόνον δάνειον τῆς κολάσεως. Καὶ ἐὰν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχομεν, εἶναι ὀλίγον, δὲν θεωρεῖται, δὲν εἶναι ἀρά γε πολύ, ἀφ' οὗ συνοδεύητε μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ; Ἄλλοι εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωσι περισσότερα ἡμῶν χρήματα καὶ κτήματα· ἐὰν ἡμεῖς εἴμεθα εὐχαριστημένοι μὲ τὴν μικρὰν ἡμῶν ἰδιοκτησίαν, ἐὰν ζῶμεν ἐπαρκούμενοι εἰς αὐτήν, τότε ἄλλοι δὲν εἶναι πλουσιώτεροι ἡμῶν. Ὁ μᾶλλον πλούσιος δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ μεγαλειτέραν χαρὰν τοῦ ὀλιγώτερον ἔχοντος. Διότι ἀκριβῶς ἐκείνην τὴν ἡδονήν, ἐκείνην τὴν χαράν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ εἰς αὐτὸν ἡ θέα τῆς μεγάλης αὐτοῦ περιουσίας, διεγείρει ἐν ἡμῖν ἡ θέα τῆς μετρίας ἡμῶν περιουσίας, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς. Εἰς ἡμᾶς καὶ τὰ σμικρὰ ἀκόμη πράγματα προξενοῦσιν εὐχαρίστησιν, ἐν ᾧ ὁ πλούσιος τίποτε δὲν αἰσθάνεται ἐξ αὐτῶν. Δι' ἡμᾶς ἓν καὶ μόνον δένδρον, τὸ ὁποῖον ρίπτει σκιὰν καὶ παράγει καρποὺς, εἶναι πολυτιμώτερον καὶ προξενεῖ περισσοτέραν χαρὰν παρὰ εἰς ἐκεῖνον αἰγαῖαι καὶ τὰ ὑποστατικά αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἴσως σπανίως ἢ καὶ οὐδέποτε βλέπει. Ἐκεῖνος ζῇ περιπεπλεγμένος εἰς πολλὰς καὶ ποικίλας σχέσεις καὶ πλείστας ὅσας φροντίδας· αἱ ἰδικαί μας σχέσεις καὶ φροντίδες εἶναι ἁπλούστεραι καὶ μᾶλλον περιωρισμέναι. Ἐκεῖνον βασανίζει ἡ δυσμένεια καὶ ὁ χόλος τῶν ἄλλων, ἡ παραπλανᾷ αὐτὸν ἡ κολακεία· ἡμεῖς ὅμως ζῶμεν μᾶλλον ἀπαρατήρητοι καὶ μᾶλλον δι' ἑαυτοὺς καὶ τοὺς οἰκείους ἡμῶν. Κρεῖσσον ὀλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας.

Μετὰ ἀδικίας! Καὶ ποία χαρὰ εἰμπορεῖ νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς ἀδικίας; Πῶς εἶναι δυνατὸν ὁ ἀγρὸς τῆς κατάρας νὰ φέρῃ καρποὺς εὐλογίας; «Τί ὠφελήσει ἄνθρωπον,» λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, «ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;» Εἰμπορεῖ ἄρ' ἀγε ὅλος ὁ χρυσὸς τοῦ κόσμου νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν χαρὰν τῆς καρδίας, ὅταν αὕτη ἐλλείπῃ; Δύνανται ἄρ' ἀγε ὅλα τὰ πλούτη τοῦ κόσμου νὰ θεραπεύσωσι τὰς μυστικὰς, τὰς ἀρανεῖς πληγὰς τῆς καρδίας, ἥτις κατέστησεν αὐτὴ ἑαυτὴν δυστυχῆ;

Πόσον ἐσφαλμένας ἰδέας ἔχει πολλάκις ὁ ἄνθρωπος περὶ τοῦ πλούτου! Πόσον ἐπιπολαίως θυσιάζει τὴν ἡδονήν, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ τῆς ἀρετῆς, εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ μένει πάντοτε κόνις! Εἰς πόσα ἐγκλήματα, εἰς πόσας ταραχὰς καὶ ἀνησυχίας περιπλέκεται ὅστις εἶναι προσηλωμένος εἰς τὰ γήϊνα ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ἐπιθυμίας τοῦ πλούτου καὶ τῶν κτημάτων! Καὶ τί θὰ σοὶ ὠφελήσῃ, φίλε μου, ἐὰν σφετερίζησαι ξένην περιουσίαν, ἐὰν συσσωρεύῃς χρυσὸν καὶ πλούτη ἐξαπατῶν πρὸς μεγάλην ζημίαν καὶ βλάβην τὸν πλησίον σου, ἐὰν ἀτίμως καταχρᾶσαι χρήματα, τὰ ὁποῖα ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὴν τιμιότητά σου, ἐὰν ἐλαττοῖς τὰ τῶν ἄλλων ἀγαθὰ μέ τὰ ψεύδη σου, ἢ μὲ τοὺς ψευδεῖς ὅρκους σου, οὕτως, ὥστε ὁ μὲν νόμος τῶν ἀνθρώπων νὰ ἦναι ὑπὲρ σοῦ, ὁ Θεὸς ὅμως καὶ ἡ συνείδησίς σου νὰ εἶναι κατὰ σοῦ, ἐὰν καταχρᾶσαι καὶ καταπατῇς τὰς συνθήκας καὶ τὰς ὑποσχέσεις σου, ἐὰν προδίδῃς τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν τιμίων ἀνθρώπων καὶ καταπιέζῃς τοὺς ἀδυνάτους καὶ τοὺς ἀπροστατεύτους;

Εἰς τί θὰ σε ὠφελήσῃ ἡ ἀτιμία σου; Ἔγεινες ἄρα πλουσιώτερος, διότι ἔχεις περισσότερα; Ὄχι, ἡ περιουσία αὕτη, τὴν ὁποίαν κρατεῖς, εἶναι πάντοτε ξένη περιουσία, ἡ ὁποία δὲν ἀνήκει εἰς σέ, ἀλλ' εἰς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἐξηπάτησας. Ἐκέρδησας ἕνεκα τῆς ἀπιστίας σου μόνον τύψεις τοῦ συνειδότος καὶ ἐνέπνευσας περιφρόνησιν εἰς σεαυτόν· τώρα σὺ αὐτὸς περιφρονεῖς σεαυτὸν διὰ τὴν κακίαν σου. Διότι καὶ πῶς εἰμπορεῖς ἀκόμη νὰ σεβασθῇς καὶ νὰ τιμήσῃς σεαυτὸν, ὅταν φέρῃς εἰς τὸν νοῦν σου τὴν κακίαν σου καὶ τὴν ἀτιμίαν σου;

Βεβαίως θὰ προσπαθήσῃς νὰ καθησυχάσῃς δικαιολογῶν σεαυτὸν διά τινων τεχνικῶν δικαιολογήσεων, θὰ ἐπινοήσῃς καὶ θὰ ἐξεύρῃς προφάσεις, διὰ νὰ ἐξαπατήσῃς διὰ τούτων σεαυτόν. Ταλαίπωρε ἄνθρωπε! τοῦτο ἤδη, ὅτι εἶσαι ἠναγκασμένος νὰ πράξῃς τοῦτο, σοὶ ὑποδεικνύει τὴν ἐνοχήν σου, ἡ ὁποία διαρκῶς μένει· καὶ ὅταν πιστεύῃς, ὅτι ἐδικαιολόγησας σεαυτὸν ἐνώπιόν σου, μεθ' ὅλας τὰς ἐπινοηθείσας προφάσεις αἴφνης διεγείρεται ἡ συνείδησίς σου καὶ κατηγοροῦσά σε διὰ τὴν κακίαν σου σοὶ λέγει: «καὶ ὅμως εἶναι ἄδικον! ὤφειλες νὰ ἦσαι τιμιώτερος. Σὺ ἠπάτησας! ἀπατεὼν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὀνομάζησαι εἰς ὅλην σου τὴν ζωήν».

Τρυφᾷς εἰς ξένην περιουσίαν! Πῶς; Θὰ εὕρῃς ἄρά

γε καὶ τότε χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν ἐν αὐτῇ, ὅταν ἀσθένειά τις σὲ ρίψῃ εἰς τὴν κλίνην; Ἡ θέα τῆς λείας σου καὶ τῆς ἀδικίας σου θὰ σοὶ προξενήσῃ ἀρά γε καὶ τότε ἀκόμη χαρὰν, ὅταν ὁ θάνατος ἔλθῃ φοβερὸς καὶ σοὶ εἴπῃ: «εἶναι καιρὸς νὰ ἀποθάνῃς· σὲ ἀποχωρίζω μὲν ἀπὸ τὰ ἄδικά σου πλούτη, ὄχι ὅμως καὶ ἀπὸ τὸ αἰώνιόν σου αἶσχος καὶ ὄνειδος».

Εἰς τί λοιπὸν συνίσταται ἡ περιουσία σου ἢ τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀδίκως ἀπέκτησας; Ὅταν φέρῃς εἰς τὸν νοῦν σου τοῦτο, ἐρυθριᾷς καὶ ἀδημονεῖς. Ὅταν βλέπῃς τοῦτο, δὲν σοὶ φέρει κατὰ νοῦν τὴν τιμιότητά σου καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην σου· αὐτὸ εἶναι προϊὸν ἁμαρτίας, εἶναι καρπὸς ἀδικίας, τὴν ὁποίαν διέπραξας ἐν κρυφῷ καὶ παραβύστῳ· εἶναι ἀποτέλεσμα ἔργου, τὸ ὁποῖον καταδικάζει καὶ ὁ κόσμος καὶ ἡ συνείδησίς σου καὶ ὁ Θεός. Καὶ λοιπὸν αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο, κατόπιν τοῦ ὁποίου μὲ τόσην προθυμίαν ἔτρεχες; Καὶ εἶχεν αὐτὸ τόσην ἀξίαν, ὥστε δι' αὐτὸ νὰ περιφρονήσῃς θείους καὶ ἀνθρωπίνους νόμους, καὶ νὰ καταπατήσῃς καὶ συνθήκας καὶ ὅρκους καὶ ὑποσχέσεις;

Τὸ ἄδικον οὐκ εὐλογεῖται! Καὶ εἶναι μὲν τοῦτο ἁπλῆ παροιμία, ἀλλὰ τὴν παροιμίαν ταύτην γνωρίζει ὅλος ὁ κόσμος. Καὶ διὰ νὰ γνωρίζωσιν αὐτὴν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, πρέπει βεβαίως νὰ ἔμαθον αὐτὴν ἐκ πείρας. Πιστεύεις λοιπὸν σὺ, ὁ ὁποῖος μὲ τόσην εὐχαρίστησιν ἐπεθύμεις νὰ ἐξαπατήσῃς σεαυτὸν, πιστεύεις, ὅτι σὺ μόνος εἶσαι εὐτυχὴς θνητὸς, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ γείνῃ ἐξαίρεσις; Καὶ ποῦ στηρίζεις τὴν πεποίθησίν σου ταύτην; Ὅτι οὐδεὶς τῶν ζώντων ἀνθρώπων ὑπῆρξε μάρτυς τῆς κακῆς σου πράξεως; ἢ ὅτι οἱ νεκροὶ σιωπῶσιν; ἢ ὅτι τὸ γράμμα τοῦ πολιτικοῦ νόμου σοὶ ἔδωκε δίκαιον; ἢ ὅτι ἐξηλείφθησαν καὶ κατεστράφησαν αἱ ἀποδείξεις καὶ τὰ χειρόγραφα; Ἀλλὰ, ἄνθρωπε, ὁ παντογνώστης Θεὸς ζῇ! ζῇ ὁ ἀνταποδότης Θεός!

Ἡ ἀδικία σου δὲν εὐδοκιμεῖ· τὸ βάλσαμον, τὸ ὁποῖον ἔκλεψας, θὰ γείνῃ ἐπὶ τῶν πληγῶν σου δηλητήριον. Ὁ λίθος, τὸν ὁποῖον ἔθεσες βάσιν πρὸς οἰκοδομὴν τῆς εὐτυχίας σου, αὐτὸς θὰ σὲ θάψῃ ὑπὸ τὰ ἐρείπιά του. Συμβεβηκότα, τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν ἐσκέφθης, τὰ ὁποῖα οὐδεμία ἀνθρωπίνη ὀξυδέρκεια εἰμπορεῖ ἐκ τῶν προτέρων νὰ ὑπολογίσῃ, φέρουσιν εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν ἀνθρώπων τὴν μοχθηρίαν σου καὶ τὸ κακοῦργημά σου. Πῶς; αὐτὴ εἶναι ἡ εὐτυχία, τὴν ὁποίαν ἤλπιζας νὰ ἀπολαύσῃς πράττων κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας ἢ ἐκείνας τὰς ἀτιμίας καὶ κακοηθείας;

Ἴσως θεωρεῖς σεαυτὸν ἐξησφαλισμένον, διότι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἀπολαμβάνεις ἀνενοχλήτως τοὺς καρποὺς τῆς ἀτιμίας σου. Παρέρχονται ἤδη ἔτη καὶ μῆνες καὶ ἡμέραι, καὶ σὺ δὲν προδίδεσαι. Ὑπερηφανεύεσαι διὰ τοῦτο; Ὦ, ὑπερήφανε! Ἀλλὰ σὺ ζῇς ἀκόμη. Ζῶσιν ἀκόμη τὰ τέκνα σου, οἱ συγγενεῖς σου, οἱ φίλοι σου! — Καὶ ἂν ποτε παύσῃς τοῦ νὰ ζῇς, εἶσαι τότε σεσωσμένος;

Ποτὲ δὲν εἰμπορεῖς νὰ παρατηρήσῃς τὸ κτῆμά σου, χωρὶς νὰ σὲ τύψῃ ἡ συνείδησίς σου. Ἕκαστον μέρος τῶν ἀδίκως κτηθέντων κτημάτων σου σὲ ἐγκαλεῖ καὶ φαίνεται, ὅτι ζητεῖ τὸν δίκαιον κύριον αὐτοῦ. Εἰμπορεῖς νὰ ἀνταλλάξῃς αὐτὸ μὲ ἄλλα· ἀλλὰ καὶ τὸ νέον ἐνδύεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου τὸ παλαιὸν ὄνειδος. Ἀναγινώσκεις παντοχοῦ ἀπειλάς. Ἀναγινώσκεις αὐτὰς εἰς τὸ σοβαρὸν βλέμμα τῶν τιμίων καὶ ἐναρέτων ἀνθρώπων, οἵτινες σὲ βλέπουσιν· ἀναγινώσκεις αὐτὰς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἐχθρῶν σου, οἵτινες χαιρεκάκως προσπαθοῦσι νὰ ἐξιχνιάσωσι τὸ αἶσχός σου, τὴν δυστυχίαν σου. Ἀναγνῶστα! ἐὰν ἔχῃς τὸ μέγα δυστύχημα νὰ συγκαταλέγησαι καὶ σὺ εἰς τὰς τάξεις τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, καὶ τώρα ἀκόμη, ὁπότε ἀναγινώσκεις τὰς γραμμὰς ταύτας, δὲν τρέμεις; δὲν ἀγωνιᾷς; Ἐὰν ἡ διαφθορά σου ἦναι τόσον μεγάλη, ὥστε οὐδεμίαν ἐντύπωσιν, οὐδεμίαν συγκίνησιν νὰ σοὶ προξενήσουν ταῦτα, σὲ λυποῦμαι καθ' ὑπερβολὴν, διότι τόσῳ ἐλεεινότερος εἶσαι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Θεοῦ.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπέκτησας ὡς εὐλογίαν τῆς τιμιότητός σου καὶ τῶν κόπων σου καὶ μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἶναι ποτε δυνατὸν νὰ γείνῃ εὐλογία τῶν ἀπογόνων σου; Ἡ κατάρα, τὴν ὁποίαν ἀκούεις καὶ αἰσθάνεσαι ἐν τῇ ψυχῇ σου, θὰ ἀποθάνῃ μετὰ τὸν θάνατόν σου, ἀρ' οὗ ἐλπίζεις ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς σου;

Ὄχι, φίλε μου! ὁμολόγησον σὺ αὐτὸς τὴν ἀλήθειαν· ὅ,τι ἀπέκτησας μὲ ἀδικίας οὐδέποτε σοὶ ἐπροξένησε χαράν, οὐδέποτε ἔφερε καλὸν εἰς τὴν οἰκογένειάν σου· πάντοτε ὅμως κατάραν, καὶ πάντοτε λύπην. Ἀρ' ὅτου ἤρχισας τὰς ἀδικίας, οὐδέποτε ἡσθάνθης τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην ἡσυχίαν καὶ εἰρήνην, τὴν οὐρανίαν ἐκείνην χαρὰν καὶ φαιδρότητα, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται οἱ τίμιοι καὶ ἐνάρετοι ἄνθρωποι. Ἡ συνείδησίς σου πάντοτε σοὶ λέγει, ὅτι εἶσαι ἄτιμος. Ὁμολογεῖς βεβαίως τοῦτο· καὶ ἂν ἀκόμη ὄχι, θὰ γείνῃ ὅμως ἀνάγκη ἐξάπαντος ἡμέραν τινὰ νὰ ὁμολογήσῃς τὴν ἀλήθειαν τῆς ἁγίας Γραφῆς: «Κρείσσων ὀλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας».

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Μητροπολίτου πρώην Ἀγχιάλου ΑΝΘΙΜΟΥ ΤΣΑΤΣΟΥ τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων "ΟΔΗΓΟΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ"

Οἱ ἔχοντες ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ δυνάμενοι νὰ κατίδωσι τὰ ἔξοχα ἀποτελέσματα, ἅτινα ἀναγκαίως παρακολουθοῦσι τὰ μέσα τὰ πρὸς ἐπιτυχίαν τούτου ὑπὸ τῆς θείας προνοίας ὑποδεικνυόμενα μετὰ πλείστης ὅσης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης θὰ χαιρετήσωσι τὴν ἐμφάνισιν τοῦ νέου

τούτου ἔργου, ὅπερ ἡ βαθεῖα συναίσθησις τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ καθηκόντων καὶ ὁ πρὸς τὴν εὐσέβειαν ζῆλος ἑνὸς τῶν διαπρεπεστέρων ἱεραρχῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἐφιλοπόνησεν.

Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης πρώην Ἀγχιάλου κ. Ἄνθιμος, τὸν ὁποῖον ἡ ἐκκλησία τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην Μητροπολίτην Κορυτσᾶς ἀνέδειξεν, ἀνὴρ τῆς πατρῴας εὐσεβείας ἔνθερμος ζηλωτής, ἀποχωρήσας, ὡς αὐτὸς ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ λέγει, ἀκουσίως τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερατικοῦ ὑπουργήματος, καὶ εἰς τὴν φίλην αὐτοῦ πατρίδα μεταβὰς ἔγνω, ὡς καλῶς τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης, νὰ χρησιμοποιήσῃ καὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἀντάξια τοῦ ἀρχιερατικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος ἔργα πράττων. Τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ὅπερ ὅλως τὸν θεῖον τοῦ ἀνθρώπου προορισμὸν παραγνωρίσαν ἔστρεψεν ὅλην αὐτοῦ τὴν προσοχὴν εἰς τὰ τοῦ κόσμου τούτου ἀγαθὰ μηδεμίαν ἄλλην αὐτοῦ ὑψηλοτέραν ἐντολὴν ὑποπτεύομενον, εἶναι τὸ μεγαλείτερον πρόσκομμα, ἢ μᾶλλον ἡ μόνη αἰτία τῆς ἐπικρατούσης ἀθλιότητος καὶ διαφθορᾶς, διὰ τὴν ὁποίαν ἅπαντες στενάζομεν. Τοῦτο τὸ πρόσκομμα, τοῦτο τὸ διεφθαρμένον πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ἔκρινε σκόπιμον ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης νὰ καταπολεμήσῃ καὶ ὁδηγήσῃ αὐτὸ διὰ τῶν ἀκαταμαχήτων ὅπλων τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ λογικοῦ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν, τὴν ὁδὸν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν εὐσέβειαν. Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, τὸ μόνον κειμήλιον, τὸ ὁποῖον τὸ ἀνθρώπινον γένος κέκτηται, εἶναι ἡ πλουσία ἐκείνη ὁπλοθήκη, ἐκ τῆς ὁποίας ἕκαστος δύναται νὰ λάβῃ τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατάλληλα ὅπλα. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Παν. Μητροπολίτης ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἁρυόμενος τὰ ὅπλα τοῦ ῥωτὸς βάλλει εὐθὺ πρὸς τὸν σκοπὸν, τὴν ὕλην καὶ τὸ σαθρὸν αὐτῆς οἰκοδόμημα ἄρδην ἀνατρέπων. Ἑκάστη περίπου ὁμιλίας περιέχει τὸ ὅλον ἔργον εἰς δύο τόμους διαιρούμενον. Τῶν ὁμιλιῶν τούτων προτάσσεται ἐκτενὴς εἰσαγωγὴ, ἐν ᾗ ὁ συγγραφεὺς μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν σαφηνείας καὶ ἁπλότητος ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, περὶ τῶν αἰτιῶν καὶ ἀφορμῶν, αἵτινες παρεκίνησαν τὸν Ἀπόστολον εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ εὐαγγελίου αὐτοῦ, περὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τρόπου τῆς συγγραφῆς τοῦ εὐαγγελίου, περὶ τοῦ ὕρους τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ μετὰ ταῦτα σύγκρισιν τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου πρὸς τὰ ἄλλα τρία εὐαγγέλια. Ἡ οἰκονομία ἑκάστης ὁμιλίας, βασιζομένης ἐπὶ περικοπῶν τοῦ εὐαγγελίου, τὰς ὁποίας πρότερον συντόμως ἑρμηνεύει, εἶναι τοσοῦτον ἐπιτυχὴς, ὥστε μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἡ ἐντύπωσις διαμένει ἐπὶ μακρὸν ζωηρὰ καὶ ἀναλλοίωτος. Γλῶσσα ἁπλῆ καὶ ἀνεπιτήδευτος, ὕφος σύμφωνον πρὸς τὰς ἐκτιθεμένας ὑψηλὰς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἡ σαφήνεια ἡ ἐπικρατοῦσα καθ' ὅλον τὸ σύγγραμμα, ἀναδεικνύει αὐτὸ ἐφάμιλλον τῶν κρατίστων τοῦ τοιούτου εἴδους ἔργον καὶ τῶν τὴν πατρῴαν εὐσέβειαν περὶ πολλοῦ ποιουμένων καὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ πρόοδον ἑαυτῶν τε καὶ τῶν οἰκείων ἀπὸ καρδίας ἐπιθυμούντων ἀναγκαιότατον σύντροφον. Τὸ ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Κορυτσᾶς προδίδει μελέτας ἐνδελεχεῖς καὶ βαθείας ἐν ἐπιγνώσει τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ γενομένας καὶ ἐμπεφορημένας θείου ζήλου. Εἶναι τῳόντι καθ' ὑπερβολὴν παρήγορον, ὅτι ἐν μέσῳ τηλικαύτης ἀθέου ὑλοδοξίας δεινῶς καταθλιβούσης τὴν ἀνθρωπότητα, ἐν μέσῳ τοσούτων ψυχοφθόρων μιασμάτων φοβερὰν τῆς ψυχῆς νόσον καὶ τὸν θάνατον ἐπαπειλούντων ἀναφαίνονται ἄνδρες πλήρεις ζήλου καὶ πίστεως τὸ φῶς τῆς ἀληθείας πανταχοῦ ἐκπέμποντες. Ἐὰν ἦναι ἀληθὲς, ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ μόνης τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἡ δὲ ἐκπλήρωσις ἐκ τῆς γνώσεως τούτων, ἡ δὲ γνῶσις πάλιν ἐκ τῆς διδασκαλίας, ὁ *Ὁδηγὸς τῆς Εὐσεβείας* ἐπιτυγχάνει κάλλιστα τὸν σκοπὸν, ὃν ὑπισχνεῖται καθιστῶν εἰς ἡμᾶς γνωστὰς τὰς ὑψηλὰς τοῦ Εὐαγγελίου ἀληθείας καὶ ὁδηγῶν ὄντως εἰς τὴν ὁδὸν, ἣν ὀφείλομεν νὰ βαδίζωμεν.

Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ἑβδομηκοστῆς τρίτης ὁμιλίας τοῦ «*Ὁδηγοῦ τῆς Εὐσεβείας*».

Μὴ θησαυρίζωμεν, λέγει ὁ συγγραφεὺς πρὸς τοὺς εἰς τὰ γήινα προσηλωμένους ἀπευθύνων τὸν λόγον καὶ νουθετῶν αὐτοὺς καὶ δι' αὐτῶν πάντας ἡμᾶς, μὴ θησαυρίζωμεν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι καὶ ὅπου ὁ θάνατος τὰ πάντα ἐν ροπῇ ὀφθαλμοῦ ἁρπάζει καὶ ἐν τῇ ἀβύσσῳ τῆς αἰωνιότητος καταβυθίζει· ἀλλὰ θησαυρίζωμεν ἐν οὐρανῷ θησαυροὺς καὶ πλούτη ἄφθαρτα καὶ αἰώνια.

Εἶτα περὶ τῶν δυσχερειῶν, αἵτινες ἀπαντῶσι συνήθως εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον τὸν λόγον ποιούμενος καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν πάσχοντας καὶ κινδυνεύοντας νὰ ἀποβάλωσι τὸ θάρρος αὐτῶν καὶ τὴν εἰς τὴν πάνσοφον τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἐλπίδα παραμυθούμενος ἐπάγει:

Ἀλλ' αἱ θλίψεις καὶ δοκιμασίαι ἀποστέλλονται τοῖς ἀνθρώποις οὐχὶ πάντοτε πρὸς τιμωρίαν, δι' ἣν κακὴν ἐποιήσαντο χρῆσιν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῦ πλούτου αὐτῶν· καθ' ἃ γινώσκομεν ὁ Ἰὼβ ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ αὐτοῦ, οὔτε ὑπερήφανος ἦν, οὔτε φιλήδονος, οὔτε ἀνελεήμων, οὔτε φιλάργυρος, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἦν ταπεινὸς, ἐγκρατὴς, ἐλεήμων, θεοσεβὴς, δίκαιος, καὶ ἀληθινὸς ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, καὶ ἐν τούτοις ἐδοκιμάσθη, ὅσῳ οὐδεὶς ἄλλος ἐπὶ τῆς γῆς· διότι «ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει». Αὕτη δείκνυσιν καὶ ἐνισχύει τὸν χαρακτῆρα τοῦ Χριστιανοῦ, ἐπαυξάνει τὰς ἰδιότητας τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ πραγματοποιεῖ τὸν χριστιανικὸν ἁγιασμὸν, «οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον»· διὰ δὴ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει «Καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν»,

εὑρίσκομεν δηλονότι ἐν αὐταῖς χαρὰν καὶ ἀνάπαυσιν, οὐχ ὅτι αὗται καθ' ἑαυτάς εἰσιν εὐάρεστοι, ἀλλὰ γινώσκομεν ὅτι αὗται ἀποστέλλονται ὑπὲρ ἡμῶν εἶνα πλείονα καρπὸν φέρωμεν», καὶ πλείονα ἀμοιβὴν λάβωμεν. «Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν».

Ὁποία καὶ ὁπόση προσγίνεται ἡμῖν τῷ ὄντι εὐδαιμονία, εἰ οὕτω κρίνομεν καὶ οὕτως ἐκτιμῶμεν τὴν παροῦσαν ζωὴν θεωροῦντες αὐτὴν κατὰ πάντα ὡς προπαρασκευήν τινα, ἐν ᾗ ὁ Πατὴρ ἡμῶν, ὁ οὐράνιος οὗτος γεωργὸς τίθησιν ἡμᾶς ἵνα ἐργαζώμεθα, καὶ ἐπαγρυπνεῖ καὶ ἐπισκοπεῖ τὰς προόδους ἡμῶν εἴτε εἰσὶν αὗται πρὸς τὸ καλὸν εἴτε πρὸς τὸ κακόν. Πόσον δὲ προσφιλὴς ἐστιν αὐτῷ ἡ φυτεία αὕτη, ὑπὲρ ἧς τοιαύτας μερίμνας καὶ φροντίδας δείκνυσι! Πόσα μεγάλα καὶ ἀνεκτίμητα ἀγαθὰ ἐπιφυλάσσονται πᾶσιν ἐκείνοις τοῖς γινώσκουσιν ἵνα ὠφελῶνται τὴν ἐπιμέλειαν ταύτην, ἣν παρέχει αὐτοῖς ὁ ἔμπειρος καὶ οὐράνιος Γεωργός! Ὁπόσον ἀσύγκριτός ἐστιν ἡ ἐπιμέλεια αὕτη, ὅτι «τοῖς ἀγαπῶσιν τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθὸν τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν», ἵνα πρῶτον ἐμφυλλισθῶσιν ἐν Χριστῷ «τῇ ἀληθινῇ ἀμπέλῳ» καὶ εἶτα «ἔχωσι τὸν καρπὸν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον, ὡς ἐλευθερωθέντες μὲν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» «τοῦ ἐλευθερώσαντος ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ»!

Ἡ σκέψις καὶ θεωρία αὕτη περὶ τοῦ κόσμου τούτου καὶ τῆς πορείας αὐτοῦ παρίστησιν ἡμῖν αὐτὸν ὑπ' ἄποψίν τινα ὅλως νέαν καὶ ἀλλοίαν. Διὰ δὴ τοῦτο ἐθίσωμεν ἵνα θεωρῶμεν αὐτὸν κυρίως ὑπὸ τὴν ἄποψιν ταύτην. Τοιαύτη δὲ πίστις καὶ πεποίθησις καὶ κρίσις περὶ αὐτοῦ δύναται ἵνα διπλασιάσῃ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν δύναμιν τῶν εὐλογιῶν, ἃς ὁ Θεὸς παρέχει καὶ χαρίζεται ἡμῖν ἐν τῇ ἀπείρῳ αὐτοῦ ἀγαθότητι. Τοιαύτη τις πίστις καὶ πεποίθησις δύναται ἵνα τὰς θλίψεις καὶ δοκιμασίας ποιήσῃ οὐ μόνον ἀνεκτάς, ἀλλὰ καὶ ἐλαφράς. Ἡ παντοδύναμος καὶ πανσθενὴς χεὶρ τοῦ Ὑψίστου κατεργάζεται καὶ ἐνεργεῖ ἡμῖν ὅ,τι δοκεῖ αὐτῷ καλὸν καὶ ἡμῖν συμφέρον. Εὐδοκεῖ πάντοτε ἵνα ἐνεργῇ καὶ φέρῃ «πᾶσας ἡμῶν τὰς σκέψεις καὶ πᾶσας τὰς πράξεις εἰς ἀγαθὸν», καὶ ἀνταμείβει μάλιστα ἡμᾶς διὰ τοὺς ὀλίγους τῆς πίστεως ἡμῶν καρποὺς, οὓς μέχρι τοῦδε ἀπεδώκαμεν αὐτῷ· καὶ παρέχει νέας πάντοτε χάριτας καὶ εὐεργεσίας εἰς τὸ λατρεύειν αὐτῷ «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν. Ὅσῳ μᾶλλον ἐν ταῖς σκέψεσιν καὶ θεωρίαις ταύταις μετὰ θάρρους καὶ πεποιθήσεως ἐμμένομεν, τοσούτῳ μᾶλλον νέας δυνάμεις λαμβάνομεν παρ' *Ἐκείνου*, εἰς ὃν πιστεύομεν καὶ οὗ ἐσμέν· ὥσπερ τὸ κλῆμα ἀφ' ἑαυτοῦ οὐ δύναται ζῆν, καὶ τραφῆναι, καὶ καρποφορεῖν, «ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ», τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ὁ Χριστιανὸς ἀσθενὴς φύσει ὢν ἰσχυρὸς καθίσταται μένων ἐν τῷ Χριστῷ, δι' οὗ «τὰ πάντα ἰσχύει, δι' ὃν τὰ πάντα ὑποφέρει, εἰς ὃν τὰ πάντα ἐλπίζει, δι' ὃν τὰ πάντα πάσχει, πάντα ἀνέχεται ἐν τῷ δυναμοῦντι αὐτὸν Χριστῷ». Στῶμεν οὖν καλῶς καὶ ριζώσωμεν στερρῶς ἐν τῇ ἀληθινῇ ἀμπέλῳ», ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ἵνα «καὶ πλείονα καρπὸν φέρωμεν» καὶ πλείονα ἀμοιβὴν παρὰ τοῦ οὐρανίου Γεωργοῦ λάβωμεν καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Ἀμήν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἔκδοσις πονήματος. Ὁ ἐκ τῶν φερεπόνων κἀὶ ἀκαμάτων καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἐλλόγιμος κ. Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης εἰς τὴν πλειάδα τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκπεπονημένων καὶ ἐκδεδομένων προσφόρων διδακτικῶν πονημάτων προστίθησι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ «Ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας» πρὸς στοιχειώδη μάθησιν τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων. Τὸ πόνημα ἐσχάτως ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ ἐκδοθὲν τυγχάνει ἀπαραίτητον βοήθημα διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων, καθόσον ἡ γνῶσις τῆς ἀρχαιολογίας ἀποτελεῖ τὸ φῶς, ὅπερ κρατῶν ἕκαστος μαθητὴς δύναται νὰ εἰσδύῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ κ. Κ. Ζαχαριάδου ἐγκριθὲν ὑπὸ τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Κ. Ε. Ἐπιτροπῆς σύγκειται ἐκ 364 σελ. εἰς σχῆμ. μικρὸν ὄγδοον.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ.

Τῇ χορηγίᾳ ὁμογενοῦς, ἐπιθυμοῦντος ὅπως τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἐκπονηθέντα διδακτικὰ βιβλία καταστῶσιν ὅσον ἔνεστιν εὔωνα τοῖς μαθηταῖς, ὑποβιβάζεται ἡ τιμὴ αὐτῶν ὡς ἀκολούθως·

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ βιογραφικῶς. **Τεῦχος Πρῶτον,** περιέχον τὴν ἱστορίαν τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων . . . γρ. **ἀργ.** 2

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ βιογραφικῶς. **Τεῦχος Δεύτερον,** περιέχον τὰ ἀπὸ τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν μέχρι τέλους τῶν Μηδικῶν . . . . . γρ. **ἀργ.** $2\frac{1}{2}$

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ βιογραφικῶς. **Τεῦχος Τρίτον,** περιέχον τὰ μετὰ τὰ Μηδικὰ μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἁλώσεως . . . . . γρ. **ἀγρ.** $3\frac{1}{2}$

Στοιχειώδης **ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ** (Κ. Ζ. καὶ Α. Σ.) **Τεῦχος πρῶτον,** περιέχον τὰς στοιχειώδεις γενικὰς περὶ γεωγραφίας γνώσεις, τὰ περὶ τῆς Εὐρώπης ἐν συνόψει καὶ τὰ κράτη τῆς χερσονήσου τοῦ Αἵμου . . . . . γρ. **ἀργ.** 5

Στοιχειώδης **ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ** (Κ. Ζ. καὶ Α. Σ.). **Τεῦχος Δεύτερον,** περιέχον τὰ ἐκτὸς τῆς χερσονήσου τοῦ Αἵμου κράτη τῆς Εὐρώπης καὶ τὰς λοιπὰς ἠπείρους . . . γρ. **ἀργ.** $7\frac{1}{2}$

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ τῶν κρατῶν τῆς χερσονήσου τοῦ Αἵμου πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων . . . . γρ. **ἀργ.** $7\frac{1}{2}$

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ. Τεῦχος Πρῶτον, περιέχον τοὺς θεοὺς τῶν ἀρχαίων . . . . . γρ. **ἀργ.** 6

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ. Τεῦχος Δεύτερον, περιέχον τὴν ἱστορίαν τῶν Ἡρώων . . . . . γρ. **ἀργ.** 4

Στοιχειώδης ἀρχαία ἱστορία **ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΕΘΝΩΝ** (ἔκδοσις τρίτη) . . . . . γρ. **ἀργ.** $4\frac{3}{4}$

Ἐγχειρίδιον **ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ διὰ τὰ σχολεῖα** (ἔκδοσις ἕκτη) . . . . . γρ. **ἀργ.** $4\frac{3}{4}$

Στοιχειώδης **ΡΩΜΑΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ διὰ τὰ γυμνάσια** (ἔκδοσις τετάρτη τοῦ 1886) . . . . . γρ. **ἀργ.** $6\frac{1}{2}$

Στοιχειώδης ἱστορία τῆς Ἀνατολικῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας τῆς ἐπιλεγομένης **ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ** . . . . . γρ. ἀργ. $5\frac{1}{2}$

Ἐπίτομος **ΚΟΣΜΟΓΡΑΦΙΑ** ἢ μαθηματικὴ Γεωγραφία μετὰ τοῦ παραρτήματος (ἔκδοσις δευτέρα) . . . . γρ. ἀργ. 8

Τὰ ἀνωτέρω βιβλία, ἐκδοθέντα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀδείᾳ τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, εὑρηνται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις τῶν κ. κ. ἀδελφῶν **Δεπάστα**, τῶν κ. κ. ἀδελφῶν **Σφύρα** καὶ τοῦ κ. **Α. Γεράρδου** καὶ Σας ἐν Γαλατᾷ.

Στοιχειώδης ἱστορία **ΡΩΜΑΙΚΗ** καὶ **ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ**, ἡ ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις διαγωνισμῷ ὑποβληθεῖσα καὶ ὡς μόνον διδακτικὸν βιβλίον διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ Βυζαντινῆς ἱστορίας ἐγκριθεῖσα διὰ τὴν Β΄ τάξιν τῶν γυμνασίων (ἐν Ἑλλάδι). Ἐξεδόθη ἐν Ἀθήναις **1884** καὶ **1886**. Εὕρηται ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις βιβλιοπωλείῳ Wilberg.

Κ. Ζ.

ΚΑΤΑΔΟΓΟΣ

τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων.

Ἑλλ. Γραμματικὴ Α. Χριστοδούλου, ἔκδ. 6, Ἀθήναις, Τύποις Φιλοκαλίας.

Α. Ἀντωνιάδου σύνοψις τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας τόμ. 1, ἔκδ. 5 ἐν Ἀθήναις 1886 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀντωνιάδου.

Ν. Πρασίνου καὶ Δ. Ἰακώβου Ἀριθμ. Ἀσκήσεις, Τεῦχος α΄. β΄. γ΄. δ΄. ε΄. ἔκδ. 4, ἐν Σμύρνῃ ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀμαλθείας 1893.

Ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας Κ. Ζαχαριάδου ἐν Κ[πόλει 1893 ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου.

Ν. Πρασίνου Στοιχειώδης Ἀριθμητικὴ ἔκδ. 2 ἐν Σμύρνῃ, ἐκδότης Βρετὸς Κοντολέων.

Σειρὰ Γεωγραφικῶν γνώσεων Ἰ. Πετρίδου τευχ. β΄. καὶ γ΄. ἐν Σμύρνῃ 1892 ἐκδότ. Κάτρας καὶ Καρακίζης ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ἀμαλθείας.

Λατινικὴ Μέθοδος Δ. Οἰκονομίδου τεῦχος α΄. ἐν Κ]πόλει 1892 ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Κεφαλίδου.

Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ Π. Πετρακίδου ἔκδ. 4 ἐν Κ]πόλει 1889 Τύποις Κεφαλίδου.

Ἡ Ραπτικὴ Ξ. Ζύγουρα ἐν Ἀθήναις 1882 ἐκδ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου.

Ἑλληνικὸν Ἀλφαβητάριον Χαρισίου Παπαμάρκου ἔκδ. β΄ Ἀθήναις 1891 ἐκ τοῦ Τυπογ. Ἀνέστη Κων/νίδου.

Ἀνθολόγιον τῶν Κορασίων Ἰακ. Βασιάδου ἔτος σχολικ. α, β, γ, δ, ἐν Κων/πόλει 1886 ἐκ τοῦ Τυπογ. Παλαμάρη.

Ἑλληνικὰ ἀναγνώσματα Χ. Πανταζίδου ἐν Κων/πόλει ἔκδ. Σφύρα 1891.

Ἐπιτομὴ Πρακτικῆς Ἀριθμητικῆς Α. Χουρμουζιάδου ἐν Κων/πόλει 1889 ἔκδ. Ἀδελφοὶ Σφύρα.

Γεωμετρία στοιχειώδης Γ. Λιανοπούλου ἐν Κων/πόλει 1884 τύποις Κεφαλίδου.

Στοιχειώδης Γεωμετρία Γ. Γεράκη, ἔκδ. 6 Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογρ. Ἑρμῆς.

Πνευματικὴ τροφὴ (Γιδάϊ Ρουχ) Ἰ. Μηλιοπούλου, τεῦχ. α, β καὶ γ. ἐν Κων/πόλει 1890 τύποις Κορομηλᾶ.

Ἀλφαβητάριον Ὀθωμανικὸν Α. Μαλιάκα, ἔκδ. 3 Κων/πόλει 1889 ἐκδότ. ἀδελφοὶ Σφύρα.

Ἑλλ. Χρηστομάθεια Γ. Ζηκίδου Ἀθήναις 1891 ἐκδ. Ἰ. Νοτάρης.

Τηλέμαχος ἢ νέος Ροβινσὼν Π. Κουρτίδου καὶ Γ. Κων/νίδου, Κων/πόλει 1890 Τυπογρ. Κεφαλίδου

Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἁγίαν γραφὴν Κ. Παρίτση Κων/πόλει 1891 ἐκ τοῦ Π/χικοῦ Τυπογραφείου.

Πρῶτα μαθήματα τῆς ἀρχαίας Ἑλλ. Γλώσσης Θ. Παπαθεοδώρου Κων/πόλει 1887 τύποις Κεφαλίδου.

Ἐπίτομος χριστιανικὴ Ἠθικὴ Ἀγαθαγγέλου Κων]νίδου, Σμύρνῃ ἐκ τοῦ Τυπογρ. Ἀμαλθείας 1891.

Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ Α. Χουρμουζιάδου ἔκδ. 4 Κων]πόλει 1889 ἔκδ. Σφύρα.

Στοιχεῖα Ἰχνογραφίας Ν. Βούρου μέρος α΄. ἔκδ. β΄. Κων]πόλει 1891 Τυπογ. Π]χικόν.

Στοιχειώδης Ἰχνογραφία Ν. Βούρου Κων]πόλει 1885 τύποις Βουτυρᾶ.

Τετράδια Ἰχνογραφίας Ν. Βούρου τεῦχ. 1—24. Κων]πόλει ἔκδ. Ἀδελφοὶ Σφύρα

Ἐπίτομον Συντακτικὸν Δ. Η. Κυριακοπούλου Ἀθῆναι Τυπογ. Α. Κων]νίδου 1884

Ἐπιτομὴ Συντακτικοῦ Χ. Παπανικολάου ἔκδ. νεωτάτη, Ἀθῆναι τύποις Προόδου 1881.

Συντακτικὸν Κ. Καταιβαίνη Ἀθήναις τυπογ. Αἰών.

Συντακτικὸν Λ. Χριστοδούλου ἔκδ. 3 Ἀθήναις τυπογ. Φιλοκαλίας 1882.

Λατινικὴ Γραμματικὴ Δ. Σεμιτέλου ἔκδ. 8 Ἀθήναις 1884 Τυπογρ. Κορομηλᾶ.

Γενικὴ Ἱστορία Ἰ. Ἀριστοκλέους ἔκδ. 1 Κων]πόλει 1886 τυπογρ. Κεφαλίδου.

La Lanque Fransaise Γ. Μακρίδου Κων]πόλει 1890 Τυπογρ. Κεφαλίδου. (ἀκολουθεῖ)

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἀποφάσει τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ζητεῖται κληρικὸν πρόσωπον γινῶσκον τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν καὶ φέρον τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως προσληφθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων. Αἱ ἐπὶ τούτῳ ὑποβληθεῖσαι αἰτήσεις γενήσονται δεκταὶ μέχρι τῆς 16 προσεχοῦς Αὐγούστου.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 23 ΙΟΥΛΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 21.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαῖα τὰ ἥμισυ.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». —Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Τὰ εἴδη τῆς ἀδικίας — Θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων — Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων —Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Κληρικὸν Γηροκομεῖον. — Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ Κληρικοῦ Γηροκομείου ἀποτελουμένη ὑπὸ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Ἰωακεὶμ προέδρου καὶ τῶν ἀξιοτίμων κκ. Συμεὼν Παπαδάκη, Π. Ὀρφανίδου, Ἰωάννου Καλόγρηα, Ν. Ἄγα καὶ Κ. Κωνσταντινίδου ὑπέβαλε τῇ Ἱ. Συνόδῳ τὴν ἔκθεσιν τῆς κατὰ τὴν πενταετῆ ἐποπτικὴν αὐτῶν περίοδον καταστάσεως τοῦ καθιδρύματος τούτου, ἐν ᾧ οἱ ἀπόμαχοι τῆς Ἐκκλησίας στρατιῶται εὑρίσκουσιν ἄσυλον καὶ καταφυγήν. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος γνοῦσα ἐκ τῆς ἐκθέσεως ταύτης ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως εἰργάσθη ὑπὲρ τοῦ σκηνώματος τούτου ἐνέκρινεν ἵνα τὸ μὲν ἐγγράφως ἐκφρασθῶσιν ἡ εὐαρέσκεια καὶ αἱ εὐχαριστίαι τῆς Ἐκκλησίας τῇ εἰρημένῃ Ἐπιτροπῇ, τὸ δὲ παρακληθῶσι πάντα τὰ μέλη αὐτῆς ὅπως ἀποσύραντα τὴν ὑποβληθεῖσαν αὐτῶν παραίτησιν ἐξακολουθήσωσι μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγαστοῦ ζήλου ἐργαζόμενα ὑπὲρ τοῦ Κληρικοῦ Γηροκομείου καὶ κατὰ τὴν νέαν πενταετῆ περίοδον.

—*Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή.*—Πρόεδρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τέως τοιούτου πανιερωτάτου Μητροπολίτου Βελεγράδων κ. Δωροθέου διωρίσθη ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Νικηφόρος.

— *Ἐπέτειος ὁρόματος.*—Τῆς σεπτῆς αὐτοκρατείρας πασῶν τῶν Ρωσιῶν Μαρίας ἀγούσης χθὲς τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτῆς ἑορτήν, ἐτελέσθη ἐν τῷ ἐν Βαθυρρύακι ναΐδριῳ τοῦ θερινοῦ μεγάρου τῆς ρωσικῆς πρεσβείας δοξολογία, καθ' ἣν ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου παρέστη ὁ πανοσιολογ. Μέγας Πρωτοσύγκελλος κ. Γερβάσιος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ διαγγελέως τῶν Πατριαρχείων κ. Μ. Δανὲζ ἐρένδη. Μετὰ τὸ πέρας τῆς δοξολογίας ὁ Α. Πανοσιολογιώτης ἐξέφρασε τῇ Α. Ε. τῷ πρεσβευτῇ κ. Νελίδωφ τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ὀνόματος τῆς σεπτῆς αὐτοκρατείρας.

—*Ἀτοπομὴ παρασήμου.* — Μετ' εὐαρεσκείας ἀναγράφομεν ὅτι ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις εὐηρεστήθη ν' ἀπονείμῃ τῷ σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέῳ τὸ παράσημον μετζιδιὲ δευτέρας τάξεως.

—*Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολή.* — Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τοῦ παρελθόντος σαββάτου λαβοῦσα ὑπ' ὄψει ἔκθεσιν τῆς Ἐφορείας τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, δι' ἧς, παρέχουσα αὕτη τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας ἐπὶ τῆς ὑποβληθείσης τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ἀγωγῆς τοῦ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς κ. Β. Ἀντωνιάδου κατ' αὐτῆς ἐπὶ ἀθετήσει δῆθεν συμφωνιῶν γενομένων μετ' αὐτοῦ καὶ τῆς Ἐφορείας ὅπως καταλύῃ χάριν τῆς ὑγιείας αὐτοῦ κατὰ τὰς νηστησίμους ἡμέρας, ἐζητεῖτο τὴν δέουσαν ἱκανοποίησιν διὰ τὸ ὅλως πρωτοφανὲς τοῦτο διάβημα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος καθηγητοῦ καὶ τὴν ἀνοίκειον αὐτοῦ καὶ ἀπρεπῆ ἀπέναντι αὐτῆς στάσιν, ἐνέκρινε διά τε τοὺς λόγους τούτους καὶ τὴν ἐπίμονον ἀπαίτησιν τοῦ καθηγητοῦ εἰς τὴν κατάλυσιν τῶν νηστειῶν, τὴν ἀπὸ τῆς καθηγητικῆς θέσεως ἀπαλλαγήν, ἥτις ἀπόφασις καὶ ἀνεκοινώθη τῷ κ. Β. Ἀντωνιάδῃ διὰ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς.

—*Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος.*— Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Κωνστάντιος ἀγγέλλει διὰ τηλεγραφημάτων αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι

αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν νέαν ἐπαρχίαν αὐτοῦ καὶ ὅτι ἔτυχεν ἐγκαρδίου ὑποδοχῆς παρὰ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ.

— *Μητροπολίτης Ρόδου.* — Χθὲς κατηυθύνθη εἰς τὴν θεόσωστον ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κωνσταντῖνος. Ἡ Α. Π. ἀποχαιρετίσασα τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τοὺς σεβασμιωτάτους συνοδικούς, πλείστους τῶν ἐγκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν φίλων, ὡς καὶ πᾶσαν τὴν ὑπάλληλίαν τῶν Πατριαρχείων ἐπέβη ἐκ Φαναρίου ἀτμακάτου καὶ συνοδευομένη ὑπὸ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος κ. Ἰωακεὶμ καὶ Κορυτσᾶς κ. Ἀνθίμου, τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν καὶ Σχολαρχῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Γρηγορᾶ καὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Μ. Κλεοβούλου, τοῦ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτου καὶ ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου κ. Κυρίλλου καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπιστημόνων καὶ λογίων φίλων καὶ τῶν γραμματέων τῶν διαφόρων γραφείων τῶν Πατριαρχείων κατέρθασεν εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, ἐν ᾧ πλεῖστοι ὁμοίως φίλοι ἀνέμενον τὴν Α. Π. ὅπως εὐχηθῶσιν αὐτῇ εὔπλοιαν. Ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. ἀπεχαιρέτισε τὴν Α. Π. ὁ ἱερολογιώτατος Δευτερεύων κ. Κωνσταντῖνος· ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ δὲ ἀπεχαιρέτισαν τὴν Α. Π. καὶ αἱ Α. Ε. οἱ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου κ. Δημητράκης ἐφένδης Γενίδουνιας καὶ Β. Σαρακιώτης βέης.

— *Μητροπολίτης πρώην Θεσσαλονίκης.* — Ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης πρώην Θεσσαλονίκης κ. Σωφρόνιος, ὃς εἶχε μεταβῆ πρό τινος εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀγγέλλει διὰ γράμματος αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἐπανακάμψας νῦν ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Ἅγ. Ὄρος μέλλων νὰ ἡσυχάσῃ ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τοῦ Σταυρονικήτα.

— *Πανήγυρις ναοῦ.* — Πανηγυρίζοντος τῇ προσεχεῖ Τρίτῃ τῆς ἐν Νικομηδείᾳ ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Νικομηδείας μεταβαίνει αὔριον αὐτόσε ὅπως συνεορτάσῃ μετὰ τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοῦ ποιμνίου, μεθ' ὃ ἐπανακάμψει αὖθις εἰς βασιλεύουσαν.

— *Δημογεροντία Κορυτσᾶς.* — Ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τῆς πόλεως Κορυτσᾶς ἀπαντῶσα εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διαβιβασθὲν αὐτῇ τηλεγράφημα περὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ νέου μητροπολίτου Κορυτσᾶς κ. Ἀνθίμου ἐκφράζει τὴν θερμὴν εὐγνωμοσύνην τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῷ διορισμῷ τούτῳ καὶ ὑποβάλλει τὰ ταπεινὰ σέβη ἁπάσης τῆς ἐπαρχίας.

Ὡσαύτως ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τηλεγραφικῶς συγχαρεῖσα τῷ νέῳ τῆς ἐπαρχίας ποιμενάρχῃ ἐξεδήλωσε τὴν μεγάλην χαρὰν τὴν καταλαβοῦσαν τὸ ποίμνιον ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ ταύτῃ.

— *Μητροπολίτης Κορυτσᾶς.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κορυτσᾶς κ. Ἄνθιμος προτιθέμενος ἕνεκα ἰδίων ὑποθέσεων ὅπως μεταβῇ ἐπ' ὀλίγον εἰς Σηλυβρίαν, ἐζήτησατο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄδειαν, ἥτις καὶ ἐδόθη αὐτῷ.

— *Περιουσία ἀοιδίμου Ἐφέσου.* — Καθυστερούσης ἱκανῆς ἐπιχορηγήσεως τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἀποφάσει συνοδικῇ ἀποστέλλεται αὐτόσε πρὸς ἐνέργειαν τῶν δεόντων ὁ ἱερολογιώτατος Τριτεύων κ. Μακάριος, ὃς καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον λίαν προσεχῶς.

— *Μητροπολίτης Βελεγράδων.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βελεγράδων κ. Δωρόθεος καὶ διὰ γραμμάτων ἤδη ἤγγειλε τῇ ἐκκλησίᾳ τὴν εἰς τὴν θεόσωστον ἐπαρχίαν αἰσίαν ἐπάνοδον αὐτοῦ.

— *Ἄφιξις.* — Χθὲς ἀφίκετο εἰς βασιλεύουσαν ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀρσένιος Ἀγγελίδης γενικὸς ἐν Ρωσσίᾳ ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ προσωρινὸς τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἡ Α. Πανοσιολογιότης ἅμα ἀφικομένη προσῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΑΔΙΚΙΑΣ

Δύο εἴδη ἀνθρώπων ὑπάρχουσιν, οἵτινες ἐπιβάλλουσι χεῖρα εἰς ξένην ἰδιοκτησίαν· Οἱ πρῶτοι ἐπιθυμοῦσι διακαῶς νὰ καταστήσωσιν ἑαυτοὺς πλουσίους, νὰ οἰκειοποιηθῶσι τὴν ξένην περιουσίαν, οἱ δὲ ἄλλοι δὲν ἐπιθυμοῦσι νὰ ὀφεληθῶσιν, ἀλλ' ἁπλῶς νὰ βλάψωσι τὴν ξένην περιουσίαν.

Εἰς τὴν πρώτην τάξιν ἀνήκουσι :

1) Οἱ κλέπται, οἵτινες ἁρπαιροῦσι κρυφίως τὴν ξένην ἰδιοκτησίαν, καὶ οἱ λῃσταί, οἵτινες ἁρπάζουσιν αὐτὴν διὰ τῆς βίας. Κλέπται ἐπίσης εἶναι καὶ ἐκεῖνα τὰ παιδία, τὰ ὁποῖα ἐξαπατῶσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν καὶ κρατοῦσιν ἐξ ἐκείνων τῶν χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν εἰς αὐτὰ πρὸς ἀγορὰν πράγματός τινος. Κλέπται εἶναι καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐπίσης ἐξαπατῶσι τοὺς κυρίους αὐτῶν καὶ ἁφαιροῦσιν ἀπ' αὐτῶν χρήματα, ζωοτροφίας καὶ ἄλλα. Κλέπται εἶναι καὶ οἱ χειρώνακτες καὶ οἱ τεχνῖται, οἵτινες παρὰ τὸ δίκαιον κρατοῦσιν ἐκ τοῦ εἰς αὐτοὺς ἐμπιστευθέντος πράγματος. Κλέπται ἐπίσης εἶναι καὶ οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς ἀμπέλους μεταθέτουσι καὶ μετακινοῦσι τὰ ὅρια. Κλέπται εἶναι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν ἐπιστρέφουσι πλέον ὅ,τι παρ' ἄλλων ἐδανείσθησαν καὶ κατακρατοῦσιν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐκ τύχης εὗρον. Ἐάν τις γνωρίζῃ εἰς ποῖον ἀνήκει τὸ εὑρεθέν, ὀφείλει ἐξ ἅπαντος νὰ δώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην· ἐὰν δὲ δὲν γνωρίζῃ, ὀφείλει ἁρμοδίως νὰ ζητήσῃ περὶ τούτου πληροφορίας. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τέλους δὲν ἀνακαλυφθῇ ὁ ἰδιοκτήτης, ὀφείλει νὰ διανείμῃ αὐτὸ εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ μεταχειρισθῇ εἰς ἀγαθοεργοὺς σκοπούς.

2) Οἱ ἀπατεῶνες, οἵτινες ἐπωφελούμενοι τὴν πλάνην ἢ τὴν ἄγνοιαν τοῦ πλησίον οἰκειοποιοῦνται τὴν

ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ. Ἡ ἀποπλανῶσι σκοπίμως τὸ θῦμα αὐτῶν, ἢ ἐπωφελοῦνται τὴν παντελῆ αὐτοῦ ἄγνοιαν. Ἀπάτη εἶναι καὶ ὅταν τις πωλῇ διὰ καλὰ τὰς κατωτέρας ποιότητος πράγματα, ὅταν ἐγχειρίζῃ κίβδηλα νομίσματα καὶ ζυγίζῃ μὲ ἐλλιπῆ μέτρα καὶ σταθμά. Περὶ τούτων πάντων λέγει ὁ Κύριος: οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει, ἐν μέτροις καὶ ἐν σταθμίοις καὶ ἐν ζυγοῖς· ζυγὰ δίκαια καὶ σταθμία δίκαια καὶ χοῦς δίκαιος ἔσται ἐν ὑμῖν. Βδέλυγμα Κυρίῳ δισσὸν στάθμιον, καὶ ζυγὸς δόλιος οὐ καλὸν ἐνώπιον αὐτοῦ».

Ἀπατεῶνες εἶναι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες νοθεύουσι τὰς ὑπογραφὰς καὶ οἱ ἔμποροι, οἵτινες καταδολιεύονται τὰ κατάστιχα αὐτῶν. Ἐπίσης ἀπατεῶνες εἶναι καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες δανείζονται ἐκ τῶν προτέρων ἔχοντες τὴν πεποίθησιν, ὅτι δὲν δύνανται νὰ πληρώσωσιν αὐτά, ἢ μὲ πρόθεσιν τοῦ νὰ μὴ πληρώσωσιν αὐτά. Ἡ δὲ διαφορὰ μεταξὺ κλέπτου καὶ ἀπατεῶνος εἶναι, ὅτι ὁ μὲν ἀπατεὼν μεταχειρίζεται ψεύδη καὶ λαμβάνει μορφὴν καὶ πρόσωπον τιμίου ἀνθρώπου, ἐν ᾧ ὁ κλέπτης δὲν τολμᾷ νὰ παρουσιάσῃ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ εἰς τὸ φανερόν.

3) Οἱ τοκισταὶ καὶ τοκογλύφοι, οἵτινες ἐκμεταλλεύονται τὴν ἀνάγκην τοῦ πλησίον, διὰ νὰ ἐκβιάσωσι καὶ λάβωσιν εἰς τὴν κατοχήν των τὰ κτήματα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἀνήκουσιν εἰς αὐτούς. Χαίρουσιν ἐπὶ τῇ δυστυχίᾳ τῶν ἄλλων καὶ μάλιστα εἶναι εἰς θέσιν νὰ ρίψωσι τὸ θῦμα αὐτῶν εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν δυστυχίαν, διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ ἐκμεταλλευθῶσιν αὐτὸ περισσότερον καὶ καλλίτερον. Εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων τούτων ἀνήκουσι προσέτι καὶ οἱ συνάζοντες τὸν σῖτον καὶ ἄλλα ἀναγκαῖα πράγματα, διὰ νὰ πωλήσωσιν εἶτα αὐτὰ εἰς ὑπερόγκους τιμάς. Οἱ τοιοῦτοι δημιουργοῦσι τεχνητῶς γενικὴν ἀνάγκην, ἐξογκοῦσι τὰς τιμὰς καὶ ἐκμυζῶσι τὸ αἷμα τῶν δυστυχῶν ἀνθρώπων.

Ἡ καρδία τῶν τοκογλύφων εἶναι σκληρὰ ὡς ἡ πέτρα καὶ ψυχρὰ ὅπως τὰ χρήματα. Δι' αὐτοὺς λέγει ὁ Κύριος παρὰ τῷ προφήτῃ Ἀμώς: ἀκούσατε δὴ ταῦτα οἱ ἐκτρίβοντες εἰς τὸ πρωὶ πένητα καὶ καταδυναστεύοντες πτωχοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, λέγοντες, πότε διελεύσεται ὁ μὴν καὶ ἐμπολήσομεν, καὶ τὰ σάββατα καὶ ἀνοίξομεν θησαυρὸν τοῦ ποιῆσαι μέτρον μικρόν, καὶ τοῦ μεγαλῦναι στάθμιον καὶ ποιῆσαι ζυγὸν ἄδικον, τοῦ κτᾶσθαι ἐν ἀργυρίῳ καὶ πτωχοὺς καὶ πένητα ἀντὶ ὑποδημάτων, καὶ ἀπὸ παντὸς γεννήματος ἐμπορευσόμεθα; Ὀμνύει Κύριος κατὰ τῆς ὑπερηφανίας Ἰακώβ, Εἰ ἐπιλησθήσεται εἰς νῖκος πάντα τὰ ἔργα ὑμῶν (η'. 4—8)

4) Οἱ κλεπταποδόχοι καὶ οἱ καθ' οἱονδήποτε τρόπον τὸ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀδίκως εἰς τὴν κατοχὴν αὐτῶν περιελθὸν ἀποδεχόμενοι. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι βοηθοὶ καὶ προαγωγοὶ τῆς ἀθείας. Ἀγοράζουσιν εἰς μετριωτάτας τιμὰς τὸ κλαπέν, ἀνταλλάσσουσι τοῦτο δι' ἄλλων πραγμάτων, κρύπτουσιν αὐτὸ παρ' ἑαυτοῖς ἀποστέλλουσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ εἰς ἄλλο ἄγνωστον μέρος καὶ μυρίους τρόπους καὶ μεθόδους μεταχειρίζονται πρὸς ἐξαφάνισιν τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος. Οὗτοι κυρίως εἶναι οἱ διευκολύνοντες εἰς τοὺς κλέπτας καὶ ἀπατεῶνας τὸ ἔργον αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι εἶναι ἔνοχοι τῆς αὐτῆς ἁμαρτίας, ὅσοι δέχονται ὡς δῶρον ἄδικον πρᾶγμα. Δικαίως ἄρα θεωρεῖται καὶ εἶναι ὁ κλεπταδόχος ὀλεθριώτερος τοῦ κλέπτου.

Τὸ δεύτερον εἶδος τῶν ἀδίκων ἀνθρώπων ἀποτελοῦσιν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἁπλῶς βλάπτουσι τὴν ξένην περιουσίαν χωρὶς αὐτοὶ νὰ ὠφεληθῶσιν ἐξ αὐτῆς. Περὶ τούτων δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπῃ τις πολλά. Μόνον τοῦτο σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὄχι μόνον ὅσοι ἐκ προθέσεως βλάπτουσι καὶ καταστρέφουσι τὴν ξένην περιουσίαν ἀδικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐξ ἀγνοίας ἢ ἀμελείας φθείρουσιν ἢ καὶ ἐντελῶς καταστρέφουσι τὰ εἰς αὐτοὺς ἐμπιστευθέντα ἀγαθά.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΤΩΝ ΚΑΚΩΣ ΕΧΟΝΤΩΝ*

Ἐν τοῖς προηγουμένοις ὑπεδείχθη ἡ ἀνάγκη τῆς συστάσεως καὶ λειτουργίας τῶν Κυριακῶν σχολείων κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ λειτουργούντων Κυριακῶν σχολῶν ἐχουσῶν τὸν αὐτὸν προορισμόν, ὃν καὶ αἱ Κατηχητικαὶ σχολαὶ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας πρὸς ἠθικοθρησκευτικὴν κατήχησιν καὶ μόρφωσιν πάσης τάξεως τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, καθὼ ὑπεσχέθησαν καὶ ηὔξαντο οἱ ἐγγυηταὶ καὶ ἀνάδοχοι τῶν νεοφωτίστων ἐν τῇ τελετῇ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἐνώπιον τοῦ ἀοράτως παρόντος Κυρίου καὶ Σωτῆρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Ἂν καὶ πάλιν ἀναφαίνεται τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα τῆς μισθοδοσίας τῶν Κατηχητῶν εἴτε Ἱεροκηρύκων, ὅμως εὐκόλως λύεται τὸ ζήτημα, ἀνατιθεμένου τοῦ καθήκοντος τοῦ κηρύγματος εἰς ἕνα τῶν κληρικῶν τῶν ἱερῶν ναῶν εἴτε εἰς ἕνα τῶν διδασκάλων τῶν κοινοτικῶν σχολῶν. Ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν οὐδεὶς τῶν κληρικῶν εἴτε διδασκάλων μιᾶς κοινότητος ἔχει τὴν ἱκανότητα τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύττειν τὸν θεῖον λόγον, τότε οἱ κατὰ τόπους σεβ. Ἀρχιερεῖς ὀφείλουσιν ἵνα ἀντικαταστήσωσιν ἕνα τοὐλάχιστον ἐξ αὐτῶν δι' ἄλλου ἔχοντος τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα πρὸς διδασκαλίαν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς ἠθικοθρησκευτικὴν μόρφωσιν τοῦ πνευματικοῦ ποιμνίου· καθόσον ὁ Ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους παραγγέλλει ῥητῶς· «Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄ-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 102 — 104 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

φιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν» (Πράξ. Κ' 28—31). Τὰ τελευταῖα ἐδάφια τῆς περικοπῆς ταύτης εἶναι μᾶλλον προφητεῖαι, αἵτινες ἐπληρώθησαν ἤδη, διότι πᾶσα κοινότης ἔχει ἤδη τοὺς ἰδίους αὐτῆς λύκους ἐσωτερικούς τε καὶ ἐξωτερικοὺς ἀφειδῶς λυμαινομένους τὸ ποίμνιον τῶν λογικῶν προβάτων.

Ποία τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ἐπαρχιῶν ἀμοιρεῖ ξένων προπαγανδῶν καὶ Κυριακῶν αὐτῶν σχολῶν ὡρισμένων εἰς προσηλυτισμὸν τῶν ὀρθοδόξων; ποία κοινότης ἀμοιρεῖ ἐσωτερικῶν λύκων, εἴτε ὑλιστῶν; Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου συνιστωμένη προσοχὴ ἀπαιτεῖ ἵνα ἱδρυθῶσι καὶ λειτουργῶσι κατηχητικαὶ σχολαὶ ὅμοιαι ταῖς ξέναις, ἐπὶ σκοπῷ οὐχὶ πλέον ἐπιθετικῷ καὶ προσηλυτιστικῷ, ἀλλ' ἀμυντικῷ, ὅπως πᾶς ἀρχιερεὺς τηρῇ καὶ διαφυλάττῃ σῴαν τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρχιποίμενος παρακαταθεῖσαν αὐτῷ λογικὴν ποίμνην.

Ναὶ μὲν ἔχομεν καὶ ἡμεῖς σχολάς, ἀλλ' αἱ ἡμέτεραι εἶναι ὡρισμέναι διὰ τοὺς παῖδας εἴτε νέους, οὐχὶ δὲ ὡς αἱ Κυριακαὶ σχολαὶ καὶ διὰ πᾶσαν ἡλικίαν· ἀρ' ἑτέρου δὲ καθὰ προφητεύει καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγων «Καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν», πολλοὶ ἐξ ἡμῶν, ἔστιν ὅτε καὶ διδασκάλων, φεῦ! ἀνέστησαν λαλοῦντες διεστραμμένα, ὑλοδοξοῦντες καὶ πλανῶντες τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀστηρίκτους.

Διὰ τοῦτο ἀνάγκη ἀπόλυτος τακτικοῦ κηρύγματος εἴτε ἐπ' ἐκκλησίας, εἴτε ἐν ταῖς Κυριακαῖς σχολαῖς ὑπὸ ἱεροκηρύκων ὀρθοδόξων ἐγνωσμένης εὐσεβείας καὶ ἠθικότητος.

Τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, ὅπως ἐθεωρεῖτο ὅρος ἀπαραίτητος τῆς θείας λατρείας ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ καὶ θεωρεῖται εἰσέτι τοιοῦτος, παρὰ τοῖς διαμαρτυρομένοις, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ πρέπει νὰ ἀποτελῇ μέρος ἀδιάσπαστον τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας, τοὐλάχιστον κατὰ τὰς Κυριακάς, ἀκολουθίας, ἧτις δύναται νὰ συντομευθῇ χάριν τοῦ θείου λόγου. Ὅπου δὲ ἀδύνατον ἀποβαίνει τὸ πρὸ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας κήρυγμα ἕνεκα διαφόρων λόγων, ἐκεῖ πρέπει νὰ ἀναβληθῇ τοῦτο μετὰ μεσημβρίαν εἴτε ἐν Ἐκκλησίᾳ εἴτε ἐν εὐρυχώρῳ τινὶ αἰθούσῃ τῶν κοινοτικῶν σχολῶν ὡρισμένῃ ἐπὶ τούτῳ.

Ὅτι δὲ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἐθεωρεῖτο ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ ὡς ὅρος ἀπαραίτητος τῆς θείας λατρείας, καταφαίνεται ἐκ τῶν ἑξῆς ῥητῶν τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν:

«Ὁ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν· ὁ λαλῶν γλώσσῃ ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ.... μείζων γὰρ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ Ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ ..... καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῷ, τίς παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; οὕτω καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες ..... Διόπερ ὁ λαλῶν γλώσσῃ προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. Ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστι· τί οὖν ἐστι; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ· ἐπεὶ ἐὰν εὐλογήσῃς τῷ πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ, ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδε; σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται» (Α' Κορινθ. ιδ' 3—18).

Ὁ Ἀπόστολος τοίνυν τῶν ἐθνῶν ἀποδίδει τοιαύτην σπουδαιότητα τῷ προσώπῳ τοῦ ἱεροκήρυκος, ὥστε θεωρεῖ αὐτὸν ὡς οἰκοδομοῦντα τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, μείζω τῶν λαλούντων γλώσσαις, δηλαδὴ ψαλτῶν καὶ ἀναγνωστῶν, οὓς ἀποκαλεῖ μὴ εὔσημον λόγον διδόντας· καθόσον ἡ πλειονοψηφία τῶν ἐκκλησιαζομένων οὐδόλως ἐννοοῦσι τὰ ἀναγινωσκόμενα καὶ ψαλλόμενα, ὅσοι δὲ τῶν ἐκκλησιαζομένων εἶναι ἀρκούντως πεπαιδευμένοι πρὸς κατανόησιν αὐτῶν, καὶ οὗτοι σχεδὸν οὐδὲν ἐννοοῦσιν, ὡς μὴ δυνάμενοι ἀκροασθῆναι ἀκριβῶς καὶ σαφῶς τὰ ψαλλόμενα ἕνεκα τῆς ἀπὸ τῶν χορῶν ἀποστάσεως αὐτῶν καὶ τοῦ συνήθους θορύβου τῶν ἐκκλησιαζομένων.

Ὥστε ἀνάγκη ἀπαραίτητος τῶν ἱεροκηρύκων, ὅπως εὔσημον λόγον διδόντες καὶ διερμηνεύοντες τὰ λαλούμενα οἰκοδομῶσι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος, ὅπως ἀπελάσωσι τοὺς εἰσελθόντας εἰς αὐτὴν βαρεῖς λύκους ἀφειδῶς λυμαινομένους αὐτήν, καὶ καταπολεμῶσι τοὺς ἀναστάντας ἐξ ἡμῶν αὐτῶν ὑλιστὰς λαλοῦντας διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. Τοιαύτης οὖν οὔσης τῆς ἀνάγκης καὶ σπουδαιότητος τοῦ ἱεροκήρυκος κατὰ τὸν Ἀπόστολον, πᾶσα κοινότης ὤφειλε νὰ μισθώνῃ πρὸ παντὸς ἄλλου τὸν ἱεροκήρυκα αὐτῆς.

Ἀλλ' ὡς ἔχουσι νῦν τὰ παρ' ἡμῖν, ὅλως ἔκτακτος ἢ μᾶλλον ἄγνωστος εἶναι ἡ μισθοδοσία τοῦ ἱεροκήρυκος, ἐν ᾧ ὅπως θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἡ μισθοδοσία τῶν διδασκάλων, οὕτως εἶναι ἀπαραίτητος καὶ ἡ τῶν ἱεροκηρύκων· καθόσον οἱ μὲν διδάσκαλοι διδάσκουσι μόνους τοὺς παῖδας τῶν σχολείων, οἱ δὲ ἱεροκήρυκες διδάσκουσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς σπουδαιοτέρας καὶ ἀναγκαιοτέρας ἠθικοθρησκευτικὰς ἀληθείας οὐχὶ μόνον τοῖς παισί, ἀλλὰ καὶ πάσῃ ἡλικίᾳ ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Ἐὰν κατὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον παραβληθῇ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τῷ σπόρῳ, ὃν ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι, ὅσαι κοινότητες παραμελοῦσι τὴν μισθοδοσίαν τοῦ ἱεροκήρυκος ὁμοιάζουσιν ἐκείνοις τοῖς γεωργοῖς, οἵτινες ἀφίνουσι χέρσους καὶ ἀκαλλιεργήτους πολλὰς γονίμους γαίας σπείροντες μόνον εἰς λεπτόγειους τινας ἀγρούς.

Ἐὰν δὲ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ θεωρῆται, καθὰ παραβάλλει ὁ θεόπτης Μωϋσῆς ἐν τῇ Ὠδῇ αὐτοῦ, ὡς ὑετὸς, ὡς δρόσος, ὡσεὶ ὄμβρος ἐπ' ἄγρωστιν καὶ ὡσεὶ νιφετὸς ἐπὶ χόρτον, τότε ὅσαι κοινότητες παραμελοῦσι τὴν μισθοδοσίαν τοῦ ἱεροκήρυκος ἀφομοιοῦνται ἐκείνοις τοῖς γεωργοῖς, οἵτινες ἐκτὸς τοῦ ὅτι οὐδεμίαν λαμβάνουσι φροντίδα περὶ τῆς ἀρδεύσεως τῶν ἀγρῶν αὐτῶν, ἐπὶ πλέον οὐδὲ τὸν οὐρανόθεν καταβαίνοντα ὑετὸν δέχονται. Διότι τὰ εὐαγγελικὰ ῥήματα τῆς ζωῆς κατέβησαν οὐρανόθεν δωρεὰν τοῖς Ἀποστόλοις, ὡς ὁ ὑετὸς καὶ ἡ δρόσος καταβαίνουσι δωρεάν.

Ὁ μισθὸς τοῦ ἱεροκήρυκος οὐδεμίαν ἀναλογίαν ἔχει πρὸς τὰ ἀνεκτίμητα ῥήματα τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἅπερ ἐξερεύγεται οὗτος ἀντλῶν ἐκ τῆς ἀνεξαντλήτου πηγῆς τῆς οὐρανίου σοφίας, ἣν ἀπεκάλυψεν οὐκ ἄγγελος ἀλλ' αὐτὸς ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ.

Ὁ μισθὸς τοῦ ἱεροκήρυκος δυνατὸν νὰ παραβληθῇ μέχρι τινὸς τῷ μισθῷ τῶν ἀρδευτῶν, οἵτινες μισθοδοτοῦνται οὐχὶ διότι παράγουσι τὸ ἀναγκαῖον πρὸς ἄρδευσιν ὕδωρ, ἀλλὰ ὅτι διοχετεύουσιν αὐτὸ εἰς τοὺς ἀγρούς.

Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς καταρδεύσεως καὶ ζωογονήσεως τῶν σπαρτῶν, ἀδιάφορος ἥ τε παραγωγὴ καὶ ἡ διοχέτευσις· καθόσον ὅπως οἱ ἀγροὶ μένουσιν ἄγονοι ἄνευ τῆς παραγωγῆς τοῦ ὕδατος, οὕτω μένουσιν ἄγονοι καὶ ἄνευ τῆς διοχετεύσεως τοῦ παραχθέντος ὕδατος· ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιπτώσεσι τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε τὸ αὐτό.

Ναὶ μὲν ὁ ἱεροκῆρυξ αὐτὸς δὲν ἀποκαλύπτει τὴν οὐράνιον καὶ ζωηφόρον σοφίαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλ' ἁπλῶς μεταδίδει αὐτὴν ἀποκεκαλυμμένην καὶ παραδεδομένην αὐτῷ ὑπὸ τῶν διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τούτοις ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων παραλαβόντων παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· προκειμένου ὅμως περὶ τῆς κατηχήσεως μιᾶς κοινότητος, ἐὰν οὗτοι ἕνεκα κακῶς ἐννοουμένης οἰκονομίας δὲν μισθοδοτοῦσιν ἱεροκήρυκά τινα πρὸς ἠθικοθρησκευτικὴν διδασκαλίαν καὶ μόρφωσιν πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας, διὰ τοὺς τοιούτους ὁ μέγιστος διδάσκαλος καὶ καθηγητὴς τῆς ἀνθρωπότητος οὔτε κατέβη οὐρανόθεν, οὔτε ἀπεκάλυψε ῥήματα ζωῆς αἰωνίου· καθόσον ἐκεῖνα τὰ ῥήματα τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐναποθηκεύονται μὲν ἤδη ἐν τοῖς ἐγκεφάλοις τῶν θεολόγων καὶ ἱεροκηρύκων ζώντων καὶ διαμενόντων ἐν μέσῳ καὶ ἔγγιστα τῶν κοινοτήτων, ἀλλὰ τί ὠφελεῖ ἐὰν διέρχηται διά τινος ἀγροῦ ὀχετὸς ὕδατος χωρὶς νὰ καταρδεύσῃ αὐτόν; ἢ τί ὠφελεῖ, ἐὰν ἔχωμεν μὲν πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὕδατα γλυκέα καὶ διαυγῆ, ὀκνοῦμεν δὲ νὰ ἐκτείνωμεν τὰς χεῖρας πρὸς πόσιν καὶ κατάπαυσιν τῆς καταμαστιζούσης ἡμᾶς δίψης; ἐκείνη ἡ δίψα ἐπὶ τέλους δὲν θὰ προξενήσῃ τὸν σωματικὸν ἡμῶν θάνατον;

Οὕτω καὶ ἡ πνευματικὴ δίψα τοῦ θείου λόγου, ἐὰν δὲν καταπαυθῇ διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς ἀκροάσεως αὐτοῦ, τότε ἡ ψυχὴ ἡμῶν κινδυνεύει νὰ ἀποθάνῃ τὸν πνευματικὸν θάνατον.

Ὅσαι δὲ κοινότητες διατείνονται ὅτι οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀνάγκην τοῦ ἱεροκήρυκος, καθόσον οἱ πλεῖστοι μὲν τῶν παίδων διδάσκονται ἤδη ἐν τοῖς σχολείοις τὴν Κατήχησιν καὶ ἱερὰν Ἱστορίαν, πλεῖστοι δὲ τῶν μᾶλλον ἡλικιωμένων ἐδιδάχθησαν αὐτὰς ἅπαξ, αἱ τοιαῦτα προφασιζόμεναι κοινότητες ὁμοιάζουσιν ἐκείνοις τοῖς γεωργοῖς, οἵτινες παραμελοῦσι τὴν ἄρδευσιν τῶν ἀγρῶν αὐτῶν ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχον ἅπαξ ἀρδευθῇ· μᾶλλον δὲ αἱ τοιαῦται κοινότητες ὁμοιάζουσιν ἐκείνοις τοῖς φρενοβλαβέσιν, οἵτινες ἔχοντες τὴν μονομανίαν τοῦ μὴ τρώγειν, ἀποθνήσκουσιν ἐπὶ τέλους τὸν ἐξ ἀσιτίας θάνατον. Ἀλλ' ὁ κίνδυνος τῶν κοινοτήτων τούτων εἶναι μεγαλείτερος, διότι πρόκειται περὶ πνευματικοῦ θανάτου.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πᾶσα κοινότης ζητοῦσα διδασκάλους ἢ καὶ ἐφημερίους, ὀφείλει νὰ ἐκλέξῃ τοιούτους, ὧν τινὲς τοὐλάχιστον πρέπει νὰ ἔχωσι τὴν ἱκανότητα καὶ τοῦ κηρύττειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Οἱ δὲ κατὰ τόπους σεβ. Ἀρχιερεῖς ὀφείλουσι νὰ εὑρύνωσι τὸν κύκλον τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἔν τε τοῖς Γυμνασίοις καὶ λοιποῖς Σχολείοις, ὅπως οἱ ἀπόφοιτοι αὐτῶν δύνωνται ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἀναλάβωσι συνάμα καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου εἴτε ὡς προϊστάμενοι τῶν ἐκκλησιῶν εἴτε ὡς διδάσκαλοι τῶν κοινοτικῶν σχολῶν μισθοδοτούμενοι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει φυσικῷ τῷ λόγῳ πλειότερον.

Ἐνταῦθα συμφέρει ἵνα δημοσιευθῇ ὁ τρόπος, καθ' ὃν μισθοδοτεῖ ἀφ' ἑνὸς ἤδη ἔτους ἡ ὀρθόδοξος κοινότης Ἰνδζέσου τὸν ἱεροκήρυκα αὐτῆς ὁσιολογιώτατον ἀχιμανδρίτην κ. Γρηγόριον· ἕως πέρυσιν ἐμισθοδότει αὐτὸν ἡ ἐφοροεπιτροπὴ ἐκ τοῦ ταμείου τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφ' ἑνὸς ἤδη ἔτους ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτροπὴ καθυστερεῖ ἀδίκως καὶ παραλόγως τὰ ἐτήσια εἰσοδήματα τῶν ἐκεῖσε ἀφιερωμένων τῇ Ἐκκλησίᾳ κτημάτων, διὰ τοῦτο ἡ Δημογεροντία ἀνέλαβε τὴν μισθοδοσίαν τοῦ τακτικοῦ ἱεροκήρυκος οὕτω πως: ἀφ' ἑνὸς μὲν διώρισε πρόστιμα κατὰ τῶν παραβατῶν τοῦ εἰδικοῦ κανονισμοῦ καταργοῦντος ἐν γένει τὰ πολυδάπανα καὶ ἀνήθικα ἔθιμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡρίσθησαν καὶ διάφορα τέλη εἰσπραττόμενα παρὰ τῶν διαθετῶν εἴτε δωρητῶν πρὸς σύνταξιν καὶ μαρτυρίαν τῶν διαθηκῶν καὶ δωρητηρίων καὶ ἀποστολὴν αὐτῶν τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει ὅπως ἐπικυρωθῶσι, καθήκοντα ἅπερ ἀνέλαβεν ἡ Δημογεροντία ὅπως τὰ ἐντεῦθεν προκύψαντα εἰσοδήματα σὺν τοῖς ἄνω μνησθεῖσι προστίμοις δαπανηθῶσιν εἰς τὴν μισθοδοσίαν τοῦ τακτικοῦ ἱεροκήρυκος. Ἐκ τῆς διαχειρίσεως τοῦ πρώτου ἔτους παρῆχθη ἔλλειμα ἀναπληρωθὲν διὰ γενικῆς συνεισφορᾶς ἧς συμμετέσχε καὶ ἡ Α. Σ. ὁ ἅγιος Γέρων Καισαρείας κ. Ἰωάννης ὡς γέννημα καὶ θρέμμα τῆς εἰρημένης κωμοπόλεως. Ἤδη ληφθήσεται πρόνοια ὅπως ἐν ταῖς

διαθήκαις καὶ τοῖς δωρητηρίοις τὸ διὰ τὴν ἐκκλησίαν ὡρισμένον ποσὸν ἀφιερωθῇ εἰς τὴν μισθοδοσίαν τοῦ ἱεροκήρυκος. Ἐννοεῖται ὅτι ἐφαρμοζομένου τοῦ μέτρου τούτου ἔτι μᾶλλον διευκολύνεται ἡ μισθοδοσία τοῦ τακτικοῦ ἱεροκήρυκος, μᾶλλον δὲ παράγεται καὶ περίσσευμα.

Ἀνάλογα μέτρα δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθῶσι καὶ παρ' ἄλλαις κοινότησι πρὸς μισθοδοσίαν καὶ διατήρησιν τακτικοῦ ἱεροκήρυκος.

12ον δὲ μέτρον πρὸς θεραπείαν τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς ἡμῶν κακεξίας εἶναι ἡ ἐν ταῖς ἐφημερίσι τακτικὴ καταχώρισις ἠθικοθρησκευτικῶν λόγων ἅπαξ τοὐλάχιστον τῆς ἑβδομάδος, δηλαδὴ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν σαββάτων, ἵνα ἀναγινώσκωνται τὰς Κυριακάς.

Ἐὰν αἱ ἐφημερίδες ἔχουσι τὸν προορισμὸν τοῦ παρατιθέναι πνευματικὰς τροφὰς τοῖς ἀναγνώσταις καὶ ἐὰν τὰ ἀναγκαιότερα καὶ ὠφέλιμα προσόντα τῆς τροφῆς εἶναι τὸ θρεπτικὸν καὶ τὸ τονωτικόν, ποῖαι ἄλλαι τροφαὶ διατρέφουσι τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου καλλίτερον ἢ αἱ ἠθικοθρησκευτικαί; ἢ ποῖαι ἄλλαι τροφαὶ ἀναπτύσσουσι καὶ ἐνισχύουσι μᾶλλον τὰς ψυχικὰς δυνάμεις ἢ αἱ ἠθικοθρησκευτικαὶ διδασκαλίαι;

Βεβαίως δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι ὅλαι αἱ στῆλαι τῶν ἐφημερίδων πρέπει νὰ γέμωσιν ἀποκλειστικῶς ἠθικοθρησκευτικῆς ὕλης, ὡς τὰ θρησκευτικὰ περιοδικά· καθόσον ὁ ἄνθρωπος συνιστάμενος ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς ἔχει πλὴν τῶν πνευματικῶν καὶ σωματικὰς ἀνάγκας καὶ κοσμικὰ συμφέροντα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποκλειστικὴ ἀριέρωσις τῶν ἐφημερίδων εἰς μόνα τὰ κοσμικὰ ζητήματα καὶ γεγονότα εἶναι παράλογος καὶ ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν εἶναι ἐπιζήμιος, διότι οὕτως ἡ προσοχὴ τῶν ἀναγνωστῶν ἐριστᾶται εἰς μόνα τὰ κοσμικὰ ζητήματα, καθισταμένων ἐπιλησμόνων τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ προδιατιθεμένων εἰς τὸν ὑλισμόν, τὴν λύμην ταύτην τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, καὶ πηγὴν τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς, ἥτις ἐπιφέρει καὶ τὴν διανοητικὴν παρακμὴν τῶν ἐθνῶν· κοινωνία δὲ ἀνθρώπων πνευματικῶς τε καὶ ἠθικῶς διεφθαρμένων οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰ μὴ ἀγέλη κτηνῶν, μᾶλλον δὲ θηρίων.

Ἐὰν δὲ αἱ ἐφημερίδες θεωροῦνται ὡς ὄργανα μεταδόσεως τῶν ὠφελίμων γνώσεων, ποῖαι γνώσεις εἶναι ὠφελιμώτεραι καὶ πρακτικώτεραι εἰ μὴ αἱ θρησκευτικαί;

Ἐὰν δὲ αἱ ἠθικοθρησκευτικαὶ γνώσεις θεωροῦνται ὡς παρεκβαίνουσαι τῶν τεχνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ὁρίων, πρέπει νὰ παρατηρῆται ὅτι ἄνευ πόνων καὶ ἐργασίας οὐδὲν ἀγαθὸν κτᾶται οὔτε ὑλικὸν οὔτε πνευματικόν· τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι κτῶνται καὶ καλλιεργοῦνται. Ἀλλὰ τίς ὁ συνιστῶν τὴν ἐν τοῖς πόνοις καὶ μόχθοις ὑπομονὴν εἰ μὴ ἡ θρησκευτικὴ ἠθική; τίς ὁ παρακινῶν καὶ διεγείρων τοὺς ὀκνηροὺς εἰς ἐργασίαν εἰ μὴ ἡ θρησκεία ἀποκλείουσα τοὺς φυγοπόνους καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐσθίειν κατὰ τὸ ἐξῆς ἀποστολικὸν ῥητόν;

«Ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ ἐσθιέτω».

Ἐκτὸς τούτων αἱ ἠθικοθρησκευτικαὶ ἀλήθειαι μακρὰν τοῦ παρεκβαίνειν τῶν ὁρίων τῆς ἐπιστήμης εἶναι μᾶλλον αὐτὴ ἡ ρίζα καὶ αὐτὸς ὁ κορμὸς τῶν ἐπιστημονικῶν κλάδων. Διότι τὸ μὲν δογματικὸν μέρος τῆς θρησκείας εἶναι ἡ ἀλάνθαστος πηγὴ τῶν μεταφυσικῶν ἀληθειῶν τῆς Φιλοσοφίας, τῆς μητρὸς ταύτης τῶν ἐπιστημῶν, τὸ δὲ ἠθικὸν μέρος ὡς ἀπαύγασμα τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης τοὺς μὲν νομοθέτας φωτίζει πρὸς μεταρρύθμισιν τῶν θετῶν αὐτῶν νόμων, τοὺς δὲ ἠθικολόγους διεγείρει εἰς θαυμασμὸν διὰ τῆς τελειότητος, ἣν καὶ αὐτοὶ οἱ πολέμιοι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀναγκάζονται νὰ ὁμολογῶσιν.

Μήπως καὶ αἱ φυσικομαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι δὲν ἐπικυροῦσι τὰς περὶ κοσμογονίας θρησκευτικὰς ἀληθείας τῆς γενέσεως;

Μήτοι ἡ Ἱστορία, Γεωγραφία καὶ Γλωσσολογία δὲν ἐπικυροῦσι τὴν ἀκρίβειαν τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας;

Αἱ ἠθικοθρησκευτικαὶ πραγματεῖαι εἶναι πηγὴ ἀνεξάντλητος ἀφθόνου ὕλης διὰ τοὺς δημοσιογράφους, ὧν ὁ κάλαμος εἶναι ὡς ἄλλο στόμα ἱεροκηρύκων, τὰ γραφεῖα αὐτῶν ὁ ἄμβων, καὶ οἱ ἀναγνῶσται αὐτῶν τόσοι ἀκροαταὶ τῶν δημοσιευομένων λόγων, ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ ὅτι οἱ ἀκροαταὶ τοῦ κηρύττοντος δημοσιογράφου εὑρίσκονται οὐχὶ πλέον συνηγμένοι ἔν τινι ἐκκλησίᾳ, εἴτε κατηχητικῇ σχολῇ χωρούσῃ ὡρισμένον τινὰ μόνον ἀριθμὸν ἀκροατῶν, ἀλλὰ διεσπαρμένοι πολυπληθέστερον εἰς πολλὰ καὶ διάφορα μέρη τῆς οἰκουμένης.

Ὁποῖον θαυμάσιον τοίνυν μέσον ἡ δημοσιογραφία πρὸς σπορὰν τοῦ ἠθικοθρησκευτικοῦ σπόρου ἐν ἀγροῖς ἑκατονταπλασίως γονιμωτέροις καὶ εὐφορωτέροις, πρὸς κατήχησιν καὶ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἐκείνοις τοῖς μέλεσι τῆς κοινωνίας, ἅπερ ὄντα πλέον μεμορφωμένα ἠθικῶς τε καὶ διανοητικῶς εἰσιν ἑπομένως καὶ μεταδοτικώτερα!

Ἐὰν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ οἱ θεοφόροι Πατέρες τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἔζων ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, καθ' ὃν ἡ δημοσιογραφία ἔλαβε τόσον μεγάλας διαστάσεις, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἔμελλον μεταχειρισθῇ αὐτὴν ὡς πρῶτον καὶ κύριον μέσον πρὸς κοινοποίησιν καὶ διάδοσιν τῶν ἠθικοθρησκευτικῶν αὐτῶν ἐπιστολῶν καὶ λόγων.

Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἀνεκτίμητος ἀξία τοῦ δημοσιογραφικοῦ καλάμου παραγνωρίζεται ἤδη. Βεβαίως ἔχομεν ἀρκετὸν ἀριθμὸν θρησκευτικῶν περιοδικῶν, ὅμως ὁ θρησκευτικὸς αὐτῶν τίτλος ἀπομακρύνει τοὺς ἀναγνώστας, τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας ρεπούσης ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ κοσμικά.

Τί οὖν ποιητέον; Ἀφ' οὗ ἡ κοινωνία ἔχει μεγαλειτέραν κλίσιν εἰς τὰς πολιτικάς, βιομηχανικάς, ἐμπορικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς εἰδήσεις, διὰ τοῦτο οἱ ἱεροκήρυκες συγκαταβαίνοντες τῇ ἀσθενείᾳ καὶ ὀλιγοπιστίᾳ τῆς κοινωνίας ὀφείλουσι νὰ καταχωρίζωσι τοὺς ἠθικοθρησκευτικοὺς αὐτῶν λόγους καὶ ἐν ταῖς

στήλαις τῶν καθ' ἑκάστην ἐκδιδομένων ἐφημερίδων, μεταβάλλοντες τοὺς τίτλους καὶ τὴν χρειὰν αὐτῶν ἐπὶ τὸ ἐπιστημονικώτερον καὶ πρακτικώτερον ὅπως ἐφελκύωσι τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν.

Ὅτι δὲ οἱ ἐφημεριδογράφοι ἀσμένως δέχονται καὶ φιλοξενοῦσιν ἐν ταῖς στήλαις τῶν φίλων αὐτῶν τοιαύτας ἠθικοθρησκευτικὰς διατριβάς, οὐδεμία ἀμφιβολία· ἀφ' οὗ πολλάκις καὶ οἰκοθεν καταχωρίζουσι αὐτάς, πόσῳ μᾶλλον ἀποσταλείσας ἐξεπίτηδες ὑπὸ Θεολόγων εἴτε Ἀρχιερέων ἀφ'ἑνὸς μὲν πελατῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ προστατῶν τῶν συμφερόντων τῆς δημοσιογραφίας ἐν ταῖς ἐπαρχίαις;

(Ἕπεται συνέχεια).

Γ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ.
Ἰατρός.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων.

Φυσικὴ Ἱστορία Α. Π. Ἀθανασιάδου τεῦχος Α' ἐν Κων]πόλει 1888 ἐκ τοῦ τυπογραφ. Κεφαλίδου.

Ἀλφαβητάριον Μέγα Ἰ. Α. Βρετοῦ ἔτ. α' ἔκδ. 7 ἐν Κωνσταντινουπόλει 1890 ἐκδότης Ἀ. Σφύρα.

Ἱερὰ Ἱστορία Σπυρίδωνος Μωραΐτου ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογρ. Βλαστοῦ.

Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης Ἰ. Μοσχάκη ἐν Ἀθήναις 1888 ἐκ τοῦ τυπογραφείου αἱ Μοῦσαι.

Ζωολογία Ἰ. Α. Βρετοῦ ἔκδ. 9 ἐν Κωνσταντινουπόλει 1882 ἐκδότης Σεϊτανίδης.

Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις Ἰ. Ε. Μεσολωρᾶ ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις 1891 ἐκ τοῦ τυπογρ. Πασσάρη καὶ Βεργιανίτου.

Ἀλφαβητάριον Γαλλικὸν Δ. Κοντογεώργη ἐν Κων]πόλει 1889 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἀ. Κορομηλᾶ.

Στοιχεῖα Γεωγραφίας Π. Παπαρούση ἔκδοσ. 3 τεῦχος 3 ἐν Κων]πόλει 1891 ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Νεολόγου.

Στοιχειώδης Κοσμογραφία Ἀ. Σκυριανοῦ ἐν Κων]πόλει 1887 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Κ. Βλούσου καὶ Γ. Κούζου ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει 1889 τύποις Κεφαλίδου.

Στοιχεῖα ὀθωμανικῆς Νομοθεσίας Ν. Χαρισιάδου ἐν Κων]1887 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ὁδηγὸς τῶν συναλλαττομένων Π. Φωτιάδου ἐν Κων]πόλει ἔκδ. α' 1892 τύποις Σούμα καὶ Σ]ας.

Στοιχειωδεστάτη πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ Π. Φωτιάδου τεῦχ. α' ἐν Κων]πόλει 1892 τύποις Σούμα καὶ Σ]ας.

Ἑλληνικὸν Ἀλφαβητάριον Χ. Παπαμάρκου μέρ. α' καὶ β' ἐν Κων]πόλει τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Μ. Ἀντριᾶ τεῦχ. α' καὶ β' ἐν Κων]πόλει 1892 ἐκδότης Μπαχαράκης καὶ Μακελλαρίδης.

Ἐπίτομον Συντακτικὸν τῆς ἑλλ. γλώσσης Ἰ. Χ. Σεφεριάδου ἐν Κ]πόλει 1892 τύποις Νομισματίδου.

Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Π. Διαθήκης διὰ τὰ σχολεῖα καὶ παρθεναγωγεῖα Ἰ. Ε. Μεσολωρᾶ ἔκδ. 6 ἐν Ἀθήναις 1890 Τυπογρ. Καλαρράκη καὶ Τριανταφυλλίδου.

Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Π. Διαθήκης διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τοῦ αὐτοῦ ἔκδ. 4 ἐν Ἀθήναις 1890 Τυπογρ. Πασσάρη καὶ Βεργιανίτου.

Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Κ. Διαθήκης διὰ τὰ Σχολεῖα καὶ Παρθεναγωγεῖα τοῦ αὐτοῦ ἔκδ· 5 ἐν Ἀθήναις 1890 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κουσουλίνου καὶ Ἀθανασιάδου.

Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τοῦ αὐτοῦ ἔκδ. 4 ἐν Ἀθήναις 1890 ἐκ τοῦ αὐτοῦ τυπογραφείου.

Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ Γ. Κόββα τεῦχ. α' ἐν Κων]πόλει 1889 ἐκ τοῦ τυπογρ. Νεολόγου.

Ζωολογία Γ. Λαμπίση ἔκδ. 4 ἐν Κων]πόλει 1887 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ἡ «Κωνσταντινούπολις» Ἰ· Γ. Κυριώτου ἔκδ. 4 ἐν Κων]πόλει 1886 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Περιγραφὴ τῶν χρησιμωτέρων φυτῶν Ε. Πονηροπούλου ἐν Ἀθήναις 1886 ἐκδότ. Μιχαλόπουλος.

Ἐγχειρίδιον Γεωγραφίας Γ. Ἀφίδου καὶ Κ. Βλούσου ἔκδ. 2 ἐν Κων[πόλει 1885 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἀ. Κεφαλιδῶν.

Στοιχεῖα Γεωγραφίας τῶν αὐτῶν ἐν Κων]πόλει 1884 τύποις Κεφαλιδῶν.

Ἐπίτομος πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ Η. Κ. Ζησιμοπούλου ἐν Κων]πόλει 1885 ἐκδότ. Τσίκα.

Φυσικὴ Ἱστορία Ν. Κ. Γερμανοῦ ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις 1889 ἐκ τοῦ τυπογρ. ὁ «Παλαμήδης».

Συλλογὴ Ἀριθμητικῶν ἀσκήσεων καὶ προβλημάτων Λ. Ἀντίπα τεύχ. α' β' καὶ γ' ἐν Κων]πόλει 1888 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ἐγχειρίδιον Φυσικῆς Ἱστορίας Κ. Βλούσου καὶ Γ. Ἀφίδου περίοδος α' μέρος α' ἐν Κων]πόλει 1884 τύποις Κεφαλιδῶν.

Ἀριθμητικὴ εἰς 5 τεύχη τῶν αὐτῶν ἐν Κων]πόλει 1885 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλιδῶν.

Γραμματικὴ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης Κ. Ν. Πασχάλη ἔκδ. β' ἐν Σμύρνῃ 1891 ἐκ τοῦ τυπογρ. τῆς Ἀμαλθείας.

Στοιχειώδης φυσιογνωσία Ἀ. Κωνσταντινίδου ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκδότ. Ἀ. Κωνσταντινίδης.

Στοιχεῖα Φυσικῆς Β. Λάκωνος ἔκδ. β' ἐν Ἀθήναις 1888 ἐκδότ. Ἀ. Κωνσταντινίδης.

Στοιχεῖα Κοσμογραφίας Β. Λάκωνος ἐν Ἀθήναις 1888 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἀ. Κωνσταντινίδου.

---

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. τοῦ 160μετὰ χεῖρας τόμου.

Ἀριθμητικὴ Β. Λάκωνος ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ αὐτοῦ τυπογραφείου.

Ἑρμηνεία τῶν Εὐαγγελίων Γ. Δέρβου ἐν Ἀθήναις 1889 ἐκδότ. Κορινιώτης.

Ἐγχειρίδιον Ἀριθμητικῆς Γ. Παπακωνσταντίνου τεύχ. α′ β′ καὶ γ′ ἐν Κων]πόλει 1890 τύποις Κεφαλίδου.

Βιογραφικὴ Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Γ. Κούζου καὶ Β. Βλούσου τεῦχ. α′ ἔκδ. 3 τεῦχ. β′ ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Νέος Εὐμέθοδος Ὁδηγὸς εἰς τὸ Γαλλιστὶ διαλέγεσθαι Δ. Κοντογεώργη ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει 1890 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἀ. Κορομηλᾶ.

Αἱ πρῶται ἀσκήσεις εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν Δ. Κοντογεώργη ἐν Κων]πόλει 1890 ἐκ τοῦ τυπογραφ. Κεφαλίδου.

Ἀνθολόγιον Γαλλικὸν Δ. Κοντογεώργη ἐν Κων]πόλει 1889 ἐκ τοῦ τυπογρ, Κεφαλίδου.

Ἐγχειρίδιον Στοιχειώδους σωματολογίας Ἀ. Πρωτοπαπαδάκη ἐν Κων]πόλει 1888 ἐκδότ. Μικέλης καὶ Μπαχαράκης.

Βοτανικὴ Γ. Λαμπίση ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει Τυπογρ. Κεφαλίδου.

Διαλογικὸν Ἐγχειρίδιον τῆς Γαλλικῆς γλώσσης Γ. Λαμπίση ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει ἐκ τοῦ τυπογραφ. Κεφαλίδου.

Λατινικὴ γραμματικὴ Δ. Σεμιτέλου ἔκδ. 2 ἐν Ἀθήναις 1884 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κορομηλᾶ.

Στοιχειώδης Γαλλικὴ γραμματικὴ Γ. Δημητριάδου καὶ Χ. Κεραμάρκ ἐν Κων]πόλει 1885 τύποις Μαργαρίτου καὶ Μαξούρη.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια Γ· Ζηκίδου τόμ. α′ ἐν Ἀθήναις 1891 ἐκδότ. Νοτάρης.

Στοιχειώδεις γνώσεις φυσικῆς Ἱστορίας Ἀ. Γεωργιάδου καὶ Ν. Παπαδοπούλου ἐν Κων]πόλει 1886 τυπογρ. Κεφαλίδου.

Μέγα Ἀλφαβητάριον Δ. Θεανοπούλου ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογρ. τῆς «Προόδου».

Ἀνθολογία Ἑλληνικὴ Θ. Παπαθεοδώρου τεῦχ. α′ ἐν Κων]πόλει 1884 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ζέλυτς καὶ υἱῶν, τεῦχ. β′ ἐν Κων]πόλει τύποις Βουτυρᾶ.

Ἀλφαβητάριον Θ. Τσακμάκη ἔκδ. 2 ἐν Θεσσαλονίκῃ 1890 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἡρακλείδου καὶ Σ]ας.

Ἀναγνωσματάριον Θ. Τσακμάκη ἐν Θεσσαλονίκῃ 1890, 1891 καὶ 1892 ἔκδ. α′, β′, καὶ γ′, τυπογρ. Ἡρακλείδου καὶ Σ]ας.

Ὁ Μαυρίκιος ἢ ἡ Ἐργασία μέρος α′ καὶ β′ μετάφρασις Α. Πεκίου ἐν Κων]πόλει 1877 τύποις Ζέλιτς.

Παιδαγωγικὰ ποιημάτια καὶ μῦθοι Δ. Γερακάρη καὶ Ν. Συλλημαρτίδου ἐν Κων]πόλει 1889 τυπογρ. Κορομηλᾶ.

Σειρὰ Ἀναγνωσμάτων Κ. Γεωργαλᾶ καὶ Ἰ. Πολυβίου ἔτος σχολικὸν α′, β′, γ′, καὶ δ′ ἔκδ. 5 καὶ ἔτος σχολικὸν ε′ ἔκδ. 3 ἐν Κων]πόλει 1889 καὶ 1890 ἐκδότης Ἀ. Σφύρα.

Ἑλλ. Γραμματικὴ Ν. Εὐσταθίου καὶ Ἀ. Κουζουλάρη τεῦχ. α′. ἔκδ. 3.1888 τεῦχ.6′. ἔκδ. 3. 1890 τεῦχ. γ′. ἔκδ. 2. 1887.Κων]πόλει τύποις Κορομηλᾶ.

Ὁμήρου Ὀδύσσεια Μ. Βρατσάνου ἔκδ. 2, Ἀθήναις, 1886 Τυπογρ. Βλαστοῦ

Βίοι Ἐπιφανῶν ἀνδρῶν Δ. Παπαθεοδώρου ἔκδ. 2, Ἀθήναις 1891 ἐκδότ. Ἰ Νοτάρης.

Ὀρθογραφικὸν Ἰ. Ἀγγελίδου Κων]πόλει 1891 Τυπογ. Νεολόγου.

Ὀρθόδοξ. Κατήχησις Ἀ. Δίγκα Σμύρνῃ 1891 Τυπ. Ἀμαλθείας.

Ζωολογία Ἰ. Βρετοῦ ἔκδ. 9· Κων]πόλει 1882 Τυπογρ. Βρετοῦ.

Σύνοψις πρακτικῆς Ἀριθμητικῆς Ἀ. Χουρμουζιάδου, Κ]πόλει 1889 Τυπογρ. Κεφαλίδου.

Τὰ τέσσαρα πάθη τῶν ἀριθμῶν Ἀ. Χουρμουζιάδου, Κων]πόλει 1889 Τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ἐγχειρίδιον Ἑλλ. Γραμματικῆς Α. Ἀθηνέλη βαθμὸς α′. Θεσσαλονίκῃ Τυπογρ. Μουρατόρη 1891.

Ἑλλ. Γραμματικὴ Α. Ἀθηνέλη βαθμὶς προπαρασκευαστικὴ Θεσσαλονίκῃ Τυπογρ. Μουρατόρη 1891.

Νέον ἀναγνωσματάριον Σ. Ἀθανασιάδου ἔτος σχολικὸν α′., Θεσσαλονίκῃ 1891, Τυπογρ. Μουρατόρη Διὰ τὴν 6′. τάξιν ἔκδ. 2, Θεσσαλονίκῃ Τυπογρ. Μουρατόρη 1891 διὰ τὴν γ′. τάξιν,Θεσσαλονίκῃ Μουρατ. 1890 διὰ τὴν δ′. τάξιν Θεσσαλονίκῃ 1892 ἐκ τοῦ Τυπογραφ. Μουρατόρη.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἀποφάσει τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ζητεῖται κληρικὸν πρόσωπον γινῶσκον τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν καὶ φέρον τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως προσληφθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων. Αἱ ἐπὶ τούτῳ αἰτήσεις γίνονται δεκταὶ μέχρι τῆς 16 προσεχοῦς Αὐγούστου.

Γνωστοποιεῖται τοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῦσι τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ ἐν γένει τῷ ὀρθοδόξῳ πληρώματι ὅτι ἐλλείψει τοῦ ἀπαιτουμένου χώρου προσληφθήσονται κατὰ τὸ ἀρξόμενον σχολικὸν ἔτος 1893—94 εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν ἑπτὰ μαθηταὶ καὶ οὗτοι διὰ τὴν πρώτην καὶ μόνον τάξιν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 23 Ἰουλίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐφορείας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 30 ΙΟΥΛΙΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 22.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Αἴνου Λουκᾶς (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος.
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἐξαιρεταία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Λειτουργικὰ καὶ διάφορα ἱστορικὰ ἐξ ἀντιγράφων τῆς ἐν Ἄθῳ ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μ. Λαύρας ὑπὸ Ἀλ. Ε. Λαυριώτου — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων — Κοινοποιήσεις Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι διαιτωμένων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Μοναστηριακὸν ζήτημα. — Ὡς ἐγράψαμεν, διεβιβάσθη ἁρμοδίως πρὸς τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν Σαὶδ πασᾶν τὸ ὑπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ Μοναστηριακοῦ ζητήματος Ἐπιτροπείας ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ συνταγὲν ὑπόμνημα. Σήμερον δὲ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἁγίων Τόπων ἤτοι τοῦ σεβασμ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Ἰωακεὶμ ἐκπροσωποῦντος τὸν πατριαρχικὸν Θρόνον Ἀντιοχείας, τῶν πανοσιολογιωτάτων ἀρχιμανδριτῶν κκ. Γερμανοῦ Ἀποστολάτου ἐκπροσωποῦντος τοὺς πατριαρχικοὺς Θρόνους Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Κορνηλίου Κοσμίδου ἐκπροσωποῦντος τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον τοῦ ὄρους Σινᾶ, καὶ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος Καποῦ-κεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφένδη Οἰκιάδου μετέβη παρὰ τῇ Α. Ε. τῷ ὑπουργῷ τῶν Ἐξωτερικῶν Σαὶτ πασᾷ καὶ ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας περὶ τοῦ ζητήματος διασαφήσεις παρακαλέσας συγχρόνως τὴν Α. Ἐξοχ. ὅπως ἡ Σεβαστὴ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἐνεργήσῃ συντόνως παρ' οἷς δεῖ πρὸς λύσιν τοῦ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἁγίων Τόπων ἐκκρεμοῦς διατελοῦντος ζητήματος.

—Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.—Ἡ σεβαστὴ Ἐφορεία τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὰς λυσιτελεστάτας ὑπηρεσίας, ἃς παρέσχε τῇ Σχολῇ ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν περίπου διὰ τῆς καρποφόρου αὐτοῦ διδασκαλίας ὁ ἀοίδιμος καθηγητὴς Λέανδρος Ἀρβανιτάκης ἀπεφάσισεν ὅπως δοθῇ τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ μηνιαία σύνταξις ἐκ πεντακοσίων γροσίων μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεως τῶν τέκνων αὐτῆς. Ἡ ἀπόφασις αὕτη τῆς σεβαστῆς Ἐφορείας ὑποβληθεῖσα τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ἐν τῇ χθεσινῇ συνεδρίᾳ ἔτυχε τῆς ἐγκρίσεως καὶ ἐπιδοκιμασίας αὐτῆς.

— Μητρόπολις Σισανίου.—Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Σισανίου δι' ἀναφορᾶς αὐτῶν ἐζήτησαντο παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν μετάθεσιν τῆς μητροπολιτικῆς ἕδρας ἀπὸ τῆς Σιατίστης εἰς Λιαψίστην. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος παρέπεμψεν τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν τῷ πανιερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Σισανίου κ. Ἀθανασίῳ, ἵνα λαβὼν γνῶσιν τοῦ περιεχομένου διαρωτίσῃ τὴν Ἐκκλησίαν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου διὰ τὰ περαιτέρω.

— Μητροπολίτης Δισκάτης. — Τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Δισκάτης κ. Ἰωαννικίου ὑποβαλόντος πρό τινος ἐπανειλημμένως παραίτησιν ἀπὸ τοῦ μητροπολιτικοῦ αὐτοῦ θρόνου, ἡ Ἐκκλησία συνέστησεν αὐτῷ ὑπομονὴν καὶ ἐγκαρτέρησιν. Τῆς Α. Πανιερότητος ὅμως ἐπιμεινάσης εἰς τὴν παραίτησιν αὐτῆς, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ χθεσινῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ ἀπεδέξατο τὴν ὑποβληθεῖσαν αὐτῇ παραίτησιν τοῦ εἰρημένου Μητροπολίτου.

—Ἐπίσκεψις. — Ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ εἰς βασιλεύουσαν ἐπανόδῳ τῆς Α. Ἐξοχ. τοῦ ἐνταῦθα πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδάτου ἡ Α. Πανοσιολογιότης ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος κ. Γερβάσιος μεταβὰς χθὲς ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς Νεοχώριον τοῦ Βοσπόρου προσεῖπε τῇ Α. Ε. τὸ ὡς εὖ παρέστη.

—Ἐπέτειος ὀνόματος.— Χθὲς τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ μητροπολίτου Δέρκων κ. Καλλινίκου ἄγοντος τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνεχάρη τῇ Α. Σ.

διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου. Ἐπίσης τὴν Α. Σ. ἐπεσκέψαντο καὶ συνεχάρησαν οἱ σεβασμ. ἅγιοι συνοδικοὶ καὶ πλεῖστοι ἔγκριτοι φίλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί.

— *Μητροπολίτης Ρόδου.* — Ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου Ρόδου κ. Κωνσταντίνου ἠγγέλθη τῇ Ἐκκλησίᾳ τηλεγραφικῶς ἡ εἰς τὴν θεόσωστον ἐπαρχίαν ἄφιξις αὐτοῦ καὶ ἡ γενομένη αὐτῷ ἐγκάρδιος καὶ μεγαλοπρεπὴς ὑποδοχή.

—*Μονὴ Βλατέων.* — Ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος τῆς παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην ἱερᾶς Μονῆς τῶν Βλατέων κ. Καλλίνικος ἐζήτησε παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄδειαν ὅπως ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν χάριν ὑποθέσεων. Τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ ταύτης δεκτῆς γενομένης ἐχορηγήθη αὐτῷ ἡ αἰτηθεῖσα ἄδεια.

—*Δωρεὰ Γρ. Μαρασλῆ.*— Ὁ ἐν Ὀδησσῷ ἐγκατεστημένος φιλογενέστατος ὁμογενὴς κ. Γρηγόριος Μαρασλῆς, δήμαρχος τῆς πόλεως ταύτης, ζηλωτὴς τῆς πατρῴας εὐσεβείας καὶ τῶν πατρίων εἴπερ τις καὶ ἄλλος στερρῶς ἐχόμενος δεῖγμα νέον τῶν εὐσεβῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων παρεχόμενος ἀνήγγειλε δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ὅτι δωρεῖται τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ τὰ ἐξῆς ἱερὰ ἄμφια· μίαν πατριαρχικὴν στολήν, δώδεκα ἱερατικὰς καὶ ἓξ διακονικάς· ὡς δεῖγμα δὲ τῆς δωρεᾶς ταύτης προαπέστειλεν ἤδη μίαν ἱερατικὴν καὶ ἑτέραν διακονικήν. Ἡ Ἐκκλησία ἐπιφυλάσσεται ὅπως προσεχῶς διαβιβάσῃ τῷ φιλογενεστάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ ἀνδρὶ τὴν πλήρη αὐτῆς ἐπὶ τῇ μεγαλοπρεπεῖ ταύτῃ δωρεᾷ εὐαρέσκειαν καὶ τὰς διαπύρους εὐχαριστίας μετὰ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν αὐτῆς.

Ἡ βαρύτιμος αὕτη δωρεὰ τοῦ φιλοτιμοτάτου τῆς Ἐκκλησίας τέκνου κ. Γρηγορίου Μαρασλῆ τεκμηριοῦσα τὸ μὲν τὰ εὐσεβῆ αὐτοῦ αἰσθήματα καὶ τὸν πρὸς τὴν πάτριον θρησκείαν ἀκραιφνῆ καὶ διάπυρον ζῆλον, τὸ δὲ τὴν πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν υἱικὴν στοργὴν καὶ ἀγαστὴν ἀφοσίωσιν ἐπισπᾶται τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀγαλλομένη ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτὴν ἀκραιφνεῖ ἀφοσιώσει τέκνων, καὶ διὰ τῶν ἔργων τὴν στοργὴν αὐτῶν ἐπιδεικνυμένων, προβάλλεται ταῦτα ὡς ὑπογραμμὸν πᾶσι τοῖς μακρὰν μὲν αὐτῆς ζῶσιν, ἐγγὺς δὲ κατὰ πνεῦμα καὶ διάνοιαν διατελοῦσι καὶ παραμένουσι λοιποῖς τέκνοις αὐτῆς.

— *Προχείρισις ἀρχιμανδρίτου.* — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προεχειρίσατο προχθὲς εἰς ἀρχιμανδρίτην τὸν ἐν τῇ βασιλευούσῃ χάριν ὑποθέσεων τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης Εἰκοσιφοινίσσης παρεπιδημοῦντα πανοσ. καθηγούμενον κ. Χρύσανθον Ἀκριβόν.

Ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ «Ἀναπλάσει»:

«*Τὸ νέον συνοδικὸν Μέγαρον.* — Ἐγράψαμεν ἄλλοτε ὅτι ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν μετὰ τὴν ἐντελῆ ἀποπεράτωσιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ μεγάρου ἔστρεψε τὴν σύντονον αὐτοῦ προσοχὴν καὶ εἰς ἑτέραν σπουδαίαν ἔλλειψιν, ἀφορῶσαν τὴν ἱερὰν Σύνοδον. Ἡ ἀπόκτησις ἰδιαιτέρου καταστήματος τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατέστη ἀπαραίτητος, τοῦτο δὲ ἡ Α. Σ. λαβοῦσα ὑπ' ὄψει καὶ τὴν χρησιμότητα αὐτοῦ καθόλου ἐν νῷ ἔχουσα, εἰργάσθη μετὰ πολλῆς δραστηριότητος οὕτως ὥστε λίαν προσεχῶς κατατίθενται ἐπισήμως τὰ θεμέλια αὐτοῦ ἐν εὐρεῖ χώρῳ πλησίον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Μητροπόλεως. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, ὀφειλόμενον εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ σεβασμ. Μητροπολίτου, ἔσται λίαν εὐπρεπὲς μετ' αἰθουσῶν εὐρειῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν ἀντάξιον ἐν πᾶσι τοῦ σκοποῦ δι' ὃν ἱδρύεται. Ἡ δαπάνη τῆς ἀνεγέρσεως προϋπελογίσθη εἰς δραχμὰς 60 χιλιάδας ἐξ ὧν αἱ 35 χιλιάδες, εἶναι ἤδη ἐξευρημέναι καταβαλόντος τοῦ μὲν σεβασμ. Μητροπολίτου δρ. 15,000, τῆς Μονῆς Πεντέλης 10,000, τῆς Μονῆς Πετράκη 8,000 καὶ ἀνωνύμου εὐσεβοῦς οἰκογενείας 2,000. Ἐκ τῆς ἐγνωσμένης δραστηριότητος τοῦ σεβασμ. Μητροπολίτου καὶ τῆς εὐσεβείας πλουσίων ὁμογενῶν ὡς καὶ ἐκ τῶν εἰσφορῶν ἑτέρων εὐπόρων Μονῶν, ἐξαρτῶμεν τὴν συμπλήρωσιν τοῦ διὰ τὴν ἐντελῆ ἀποπεράτωσιν τοῦ κτιρίου ὑπολογισθέντος ποσοῦ· οὕτω δὲ καὶ ἡ ἱερὰ Σύνοδος τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀποκτήσῃ ἴδιον κατάστημα, εἰς ὃ θὰ μετενεχθῶσιν πάντα τὰ γραφεῖα αὐτῆς, θὰ ἀπαλλαγῇ δὲ καὶ τὸ δημόσιον τῆς πληρωμῆς ἐνοικίου ὡς μέχρι τοῦδε ἐγίνετο.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ
ΚΑΙ
ΔΙΑΦΟΡΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ

ἐξ ἐγγράφων τῆς ἐν Ἄθῳ ἱερᾶς Μονῆς Μ. Λαύρας

Λειτουργικά.

Ἐν τοῖς Ἱεροδιακονικοῖς φυλλαδίοις ἐστὶ γεγραμμένον ὅτι μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐκφώνησιν «ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν» ὁ διάκονος πρὸς τῇ θύρᾳ στὰς λέγει «τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου (δεῖνος) καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκομίζοντος τὰ τίμια καὶ ἅγια δῶρα ταῦτα εὐλαβεστάτου ἱερέως (δεῖνος)». Ἐπὶ παρουσίᾳ δὲ Πατριάρχου μόνον ἤδη εἴθισται τὸ ἐκφωνεῖσθαι τὸν πολυχρονισμὸν τῶν Πατριαρχῶν. Ἐνῷ ἐν τοῖς ἀρχαίοις Εἰληταρίοις ἢ Εἰλητοῖς ἔστι καθωρισμένον ὅπως ἡ ἐκφώνησις τοῦ πολυχρονισμοῦ τῶν Πατριαρχῶν γίνηται καὶ ἐν ταῖς καθεκάστην ὑπὸ μόνου τοῦ ἱερέως καὶ διακόνου τελουμέναις λειτουργίαις.

Ἀναγράφω καὶ τοῦ λειτουργικοῦ τούτου μέρους περικοπὴν Εἰληταρίου τῆς ἐν Ἄθῳ ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας, οὗτινος ἡ χρονολογία γίνεται εὔδηλος ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν Πατριαρχῶν καὶ Βασιλέων.

. . . . Ὅταν δὲ εἴπῃ ὁ ἱερεὺς τὸ «ἐν πρώτοις μνήσθητι» καὶ ὁ ἱεροδιάκονος μεγαλοφώνως ταῦτα: «Ἰωάννου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Πατριάρχου, Γρηγορίου Ἀλεξανδρείας, Διονυσίου Ἀντιοχείας, Ἀθανασίου Ἱεροσολύμων, καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκομίζοντος τὰ ἅγια δῶρα Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν (δεῖνος) θεοσεβεστάτου ἱερέως καὶ παντὸς ἱερατικοῦ τάγματος. Ὑπὲρ σωτηρίας κράτους νίκης καὶ διαμονῆς τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου βασιλέως ἡμῶν Ἀνδρονίκου καὶ Εἰρήνης, ὑπὲρ σωτηρίας, κράτους νίκης καὶ διαμονῆς τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου βασιλέως ἡμῶν Μιχαὴλ καὶ Μαρίας. Ὑπὲρ εἰρήνης καὶ εὐσταθείας τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν. Ὑπὲρ ἀναρρύσεως τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν αἰχμαλώτων, ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ περιεστῶτος λαοῦ.

Καὶ ὧν ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει καὶ πάντων καὶ πασῶν».

Ἐν τούτοις ἀναγράφω καὶ μίαν ἄλλην τάξιν περιεχομένην ἐν τῷ Εἰλητάριῳ τούτῳ, τὴν ἐξῆς κατὰ τὴν μεγάλην Εἴσοδον.

«Καὶ ψαλλομένου τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου, λέγει ὁ ἱερεὺς τὴν εὐχήν, ὁ δὲ διάκονος λαβὼν θυμίαμα τίθησιν αὐτὸ εἰς τὸ θυμιατόν· καὶ εὐλογήσαντος τοῦτο τοῦ ἱερέως, θυμιάσας τὰ ἅγια λέγει πρὸς τὸν ἱερέα. «Ἔπαρον Δέσποτα» ὁ ἱερεὺς λέγει «ἐπάρατε τὰς χεῖρας ἡμῶν εἰς τὰ ἅγια, καὶ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον» καὶ ἄρας τὸν ἀέρα τίθησιν ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τοῦ διακόνου. Εἶτα λαβὼν τὸν δίσκον, συνεφαπτομένου αὐτῷ καὶ τοῦ διακόνου, τίθησιν ἐν τῇ τούτου κεφαλῇ. Αὐτὸς δὲ αἴρει τὸ ἅγιον ποτήριον, καὶ οὕτως εἰσοδεύουσι προπορευομένου τοῦ διακόνου. Ψάλλουσι δὲ καθ' ἑαυτοὺς τὸ «ἐλέησόν με ὁ Θεὸς» καὶ τοῦ λαοῦ ἐπιβοωμένου τὸ, «μνήσθητί μου Δέσποτα ἅγιε», λέγοντες ὅτε διάκονος καὶ ἱερεὺς «πάντων ἡμῶν μνησθείη Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ» καὶ ὅταν φθάσωσι τὰς ἁγίας θύρας, λέγει ὁ ἱερεὺς «Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ἡμῶν καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, Κύριος τῶν Δυνάμεων αὐτός ἐστιν ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου». Εἰσελθὼν δὲ ὁ διάκονος τίθησι τὸν δίσκον ἐν τῇ ἁγίᾳ Τραπέζῃ, καὶ στραφεὶς θυμιᾷ σταυροειδῶς, καὶ εἰσελθὼν καὶ αὐτὸς τίθησι τὸ ἅγιον ποτήριον, καὶ ψάλλουσιν «ὁ εὐσχήμων Ἰωσὴφ» ἕως τὸ, «κηδεύσας ἀπέθετο».

Εἰλητάρια ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μ. Λαύρας σώζονται περὶ τὰ 50 ἐξ ὧν 22 περιέχουσι τὴν λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου, 18 τὴν τοῦ Μ. Βασιλείου, 2 τῶν Προηγιασμένων, 2 Εὐχὰς μεταλήψεως, 2 Εὐχολόγια, 1 ἀρχιερατικὸν ἐλλειπὲς καὶ ἱερὸν Διακονικὸν, 2 ἢ 3 φέρουσι χρονολογίαν ὡς γεγραμμένα κατὰ τὴν ΙΓ΄ ἢ ΙΔ΄ ἑκατονταετηρίδα. Τινὰ ὡς ἐκ τῆς γραφῆς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀρχαιότερας ἐποχῆς. Ἑνὸς δὲ ὁρίζεται ὡς γεγραμμένου κατὰ τὸν Ι΄ αἰῶνα ὁ χρόνος, καθόσον ἐν τοῖς Διπτύχοις ἀναφέρεται τὸ ὄνομα «Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Πολυεύκτου» πατριαρχεύσαντος ἀπὸ τοῦ 956—970 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.

Ἱστορικά.

Παραίτησις τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Νήφωνος.

Παναγιώτατε Πατριάρχα καὶ Οἰκουμενικὲ κ. Παχώμιε. Χαίροις ἐν Θεῷ Σωτῆρι.

Παρὰ τοῦ τιμιωτάτου ἐν πνευματικοῖς καὶ υἱοῦ ἡμετέρου παπᾶ κὺρ Ἰωαννικίου μαθόντες ὡς εἰρηνεύεις μετὰ πάντων, καὶ ὡς οἱ πάντες εἰρήνευσαν μετὰ σοῦ, τῷ εἰρηνάρχῃ Χριστῷ καὶ Θεῷ ἡμῶν τὴν εὐχαριστίαν ἀνεπέμψαμεν. Τοίνυν ἀναπληροῦμεν καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα, καὶ παραίτησιν τοῦ Θρόνου ποιοῦντες παραδίδομέν σοι τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Θρόνον, ἵν' ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς τηρῇς καὶ φυλάττῃς αὐτὴν νομίμως καὶ κανονικῶς, ἡμῖν ὑπερευχόμενος.

Ἔρρωσο ἐν Κυρίῳ, Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα.

Ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ κς΄.

† ΝΗΦΩΝ ὁ καὶ πρώην Πατριάρχης.

(1671 Νοεμβρ. 7)

Ὅταν ἔλαβεν ὁ κὺρ Διονύσιος ὁ βυζάντιος τὸ μέγα μήνυμα περὶ τῆς πατριαρχικῆς ἀξίας καὶ ἀπόκρισιν.

Ἐξουσία οὐκ ἔστιν οὐδεμία, εἰμὴ ἀπὸ Θεοῦ ἄνωθεν ὡς δώρημα τέλειον παρεχομένη, ὥστε καὶ ὡς ὀφειλόμενον ἀποδέχεσθαι χρὴ μετὰ χαρᾶς πάντας τοὺς λόγους τὰ καθ' ἑαυτὸν μετερχομένους, καὶ μὴ ἀντιτείνειν οἷς ὁ Θεὸς ἐκάλεσε καὶ ἐδικαίωσε, καὶ ἐδόξασε. Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς (φησὶ) παρ' ἀνθρώπων λαμβανόμενος, καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ὑψηλοτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως προστάτου ἀμοιρήσαντος γνησίου καὶ νομίμου, ἅτε τοῦ Παρθενίου (τὸ καὶ τὸ),συνηθροίσθη ὑπερτελὴς σύνοδος ἀρχιερέων, κληρικῶν τε καὶ ἀρχόντων, καὶ λοιπῶν ἄλλων χριστωνύμων καὶ ὁδηγηθεῖσα θεόθεν, μετὰ τὸ γενέσθαι τὰς κανονικὰς ψήφους, ἐξελέξατό με, καὶ ἀνελάβετο ἀπὸ τῆς Μητροπόλεώς μου Λαρίσσης, μετατεθεῖσα εἰς τὸν ὑψηλότατον καὶ ἁγιώτατον Οἰκουμενικὸν Θρόνον. Ἰδοὺ δέχομαι τὴν ἐκλογὴν αὐτῶν καὶ πρόσκλησιν, δεόμενος τοῦ πάντα δυναμένου Θεοῦ δοῦναι μοι ἰσχὺν καὶ δύναμιν ἀδιάπτωτον καὶ ἀμετάβλητον εἰς τὸ ποιμάναι εὐαγγελικῶς καὶ ἀποστολικῶς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν μοι ὑπὸ τοῦ παντουργοῦ Πνεύματος λογικὴν ταύτην ποίμνην, καὶ κατὰ κανόνας ἰθύνειν αὐτὴν, καὶ τὴν οἰκείαν ὑπὲρ τῶν λογικῶν προβάτων προστιθέναι ψυχήν· ἀδικουμένων προκινδυνεύειν, θλιβομένους ψυχαγωγεῖν, τοῖς ἐνδεέσιν τὴν δυνατὴν ἐπάγειν παράκλησιν, τοῖς σκανδαλιζομένοις συμπάσχειν, τύπον ἀρετῆς καὶ εὐταξίας δι' ἐμπράκτου πολιτείας πᾶσι διαγινώσκε-

σθαι, καὶ παραστῆσαι αὐτὴν ἄσπιλον καὶ ἀμόλυντον ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ φρικτῇ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Φεῦ τῆς ἀγγελίας, βαβαὶ τοῦ ἐπιχειρήματος! παρὰ τῆς ἐμῆς ἰσχύος καθέστηκεν ἡ ἐγχείρησις· καὶ γὰρ ὁ τῆς θεολογίας νοῦς ἔρριττεν ὅλως αἰδούμενος τῆς ἱερατείας τὸ θεῖον ἄξίωμα, παρεικάζων τε τὸ *ὑπήκοον πολυμόρφῳ τινὶ θηρίῳ, μετὰ διαφόρων τροφῶν διαιτωμένῳ καὶ διοικήσεων*. Πολλῷ μᾶλλον τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν ἐκπλαγῆναι ταραττομένην ἐπὶ τῷ τῆς πατριαρχικῆς ἀξίας ἀγγέλματι, ἐπείπερ δὴ κέκτηται τὸν κίνδυνον τρίπλοκον. Τὸ δυσκάθεκτον τοῦ ποιμνίου, τῶν ἀντιπάλων τὴν ὕπουλον πάλην, καὶ τοῦ ὀχληροῦ καὶ μεγίστου χρέους τὸ δυσβάστακτον βάρος[1].

Πάντοτε πένθος δεινόν, καὶ πέρα δεινῶν ὑπάρχει τὸ ἐπιχείρημα. Ἀλλ' ἐπειδὴ αὐγαζόμενος τὴν σύμφωνον ἐκλογὴν τῶν παναγιωτάτων μοι πατέρων τῶν πρώην πατριαρχευσάντων, τοῦ τε παναγιωτάτου πατριάρχου κὺρ Παϊσίου, τοῦ πατρὸς, φημὶ, τοῦ ἡμετέρου αὖθις Πατριάρχου κὺρ Διονυσίου, τοῦ τε πατριάρχου κὺρ Μεθοδίου[2] τῶν τε πανιερωτάτων συναδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων, ὁμοῦ τε καὶ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων, ὁμοφώνως προσκαλούντων με ποιμένα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ ὀρθαλμὸν ἄγρυπνον, οἷς πλουσίας καὶ μεγίστας καθομολογῶν οἶδα τὰς χάριτας· καὶ προσέτι μεμνημένος τοῦ «ἡ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» καὶ τὰ «ἀδύνατα τοῖς ἀνθρώποις παρά τε τῷ παντοκράτορι Θεῷ δυνατὰ πέφυκε» καὶ «ὅπου δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» ὑπετάγην τῷ Κυρίῳ, καὶ τοῖς θεοφιλέσιν αὐτῶν προστάγμασι, ὧν ταῖς παναγίαις ἐντεύξεσιν ἀξιώσαι τό με ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς καὶ Παμβασιλεὺς Κύριος, εὐάρεστον γενήσεσθαι αὐτῷ καὶ πᾶσι τοῖς φοβουμένοις τὸ πανάγιον ὄνομα.

Ἀλ. Ε. Λαυριώτης.

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Δωρεαὶ παρὰ διαφόρων εἰς χρήματα, κατὰ τὴν ἀπὸ 1 ἰανουαρίου μέχρι 30 ἰουνίου 1893 περίοδον.

Αἱ κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸ ἐν Γαλατᾷ Γενικὸν Ταμεῖον.

Ἐριφύλης Κ. Ζαφειροπούλου, φράγκα διακόσια, ἤτοι Γρόσια χρυσᾶ 879,50· Σταύρου Κέπετζη 2500 — Γεωργίου Ζαφειροπούλου 5000— Ἑλληνικῆς Κοινότητ. Μαδύτου, διὰ χειρὸς Γρ. Βασιλειάδου 463— Ἀνδρέου Συγγρεῦ, διὰ χειρὸς Θ. Ἀποστολίδου 10000· Κωνσταντίνου Ι. Σισμάνογλου 2400 Βασιλείου Τσαπραζόγλου, διὰ χειρὸς Λεωνίδα Μουμτζόγλου 300 — Ἀβραὰμ Μουρατόγλου, ὑπὲρ μνήμης τοῦ ἐν τῇ Ζωοδόχῳ Πηγῇ ἐνταφιασθέντος ἀδελφοῦ του μακαρίτου Σάββα καὶ τῶν κεκοιμημένων συγγενῶν του, Μουράτη, Σάββα, Ἰωάννου, Ἀναστασίας, Προδρόμου, Ἀβραὰμ, Μαρίας καὶ Ἀναστασίας 4400 — Κληροδότημα Ἀποστόλου Χρυσικοπούλου, διὰ χειρὸς Ν. Πάντσοβιτζ καὶ Ποδοσάκη Ἀβραὰμ Καρατζόγλου, ἐκ τοῦ ὅλου Λ.Τ. 100 ἀπέναντι 5300 —Λοξάνδρας Β. Μαυρογορδάτου 1500— Ἑλληνικῆς ὀρθοδόξ. Κοινότητος Πέραν 3000—Β. Καραγκιώζη ἀρτοδότου 150 — Ἀντίτιμον ὀπίου προερχομένου ἐκ συνδρομῶν διαφόρων διὰ τοῦ Κεβόρκ Οὐμουριὰν 200 — Ἀντίτιμον ὀπίου προερχομένου ἐκ συνδρομῶν διαφόρων ἐν τῷ καταστήματι I. Whitall e Gie, τῇ ἐπιμελείᾳ Κ. Ψωμιάδου καὶ N. Taranto 2100— Ἀνωνύμου, διὰ χειρὸς Ἀβραὰμ Μαλιάκα, εὑρεθέντα ἐν τοῖς κιβωτίοις εἰσπράξεων τῆς ἐν Γαλατᾷ ἱερᾶς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τῆς Καφφατιανῆς 37,25- Κληροδότημα Χατζῆ Χαρίτωνος ἐκ Φερτεκίου 500 —Νικολάου Παπαδοπούλου καὶ Σοφίας μητρός του 55,50 — Σοφίας Χ. Ἀτέσογλου ἐκ Κοντοσκαλίου 200—Στεφάνου Τζικαλιώτου 1000— Μερκουρίου Κανάκη 370,25— Θεοδώρου Ἀλτίνογλου ἐκ Καισαρείας ἀξία ὀπίου 118—Τῆς μακαρίτιδος Μαρίας Χ'' Λουκᾶ, διὰ χειρὸς ἀδελφῶν Νικολοπούλων 2000 — Ὀδυσσέως Γ. Νεγρεπόντη, διὰ χειρὸς Λ. Ζαρίφη 5000 — Ἀνωνύμου, διὰ χειρὸς Γ. Πολιτάκη 1000. Τὸ ὅλον Γρ. χρυσᾶ 48473,50.

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 22 Ἰουλίου 1393.

Ὁ Διευθυντὴς Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων.

Ἡ Μαρία Α. Λαμπίση Κων]πόλει 1875 Τυπογ. Κορομηλᾶ.

Κατήχησις Ἱερὰ Ε. Κοφινιώτου Ἀθήναις 1888 Τυπογρ. Παλαμήδου.

Μέγα Ἀλφαβητάριον Θ. Τσακμάκη ἔκδ. 3 Θεσσαλονίκη 1891 Τυπογρ. Ἡρακλείδου

Μικρὸν Ἀλφαβητάριον Θ. Τσακμάκη ἔκδ. 3 Θεσσαλονίκη 1891 Τυπογρ. Ἡρακλείδου.

Ἱερὰ Ἱστορία Θ. Λογοθέτου βαθμὶς α'. Θεσσαλονίκη 1891 Τυπογρ. Μουρατόρη.

Συντακτικὸν Στοιχειῶδες Β. Καλλίφρονος Κων]πόλει 1888 τύποις Ἀνατολ Ἀστέρος.

Ἐπίτομον Συντακτικὸν Γ. Ζηκίδου Ἀθήναις 1889 ἔκδ. Νοτάρη.

Ὀλενδόρφου Μέθοδος τῆς Γαλλικῆς Γλώσσης ἔκδ. 3 Ἀθήναις 1879 Τυπογρ. Κορομηλᾶ.

Ζωολογία μικρὰ καὶ μεγάλη Μ. Ράλλη Κων]πόλει 1888 καὶ 1889 Δαπάνῃ Δεπάστα.

Γραμμικὴ Ἰχνογραφία Κ. Ὀρφανουδάκη τεῦχ. α'. Κων]πόλει 1885 τύποις Βουτυρᾶ.

Ἰχνογραφία Κ. Ὀρφανουδάκη τεῦχ. β'. Κων]πόλει τύποις Πληθωνίδου 1880.

Ὑγιεινὴ Δ. Γρηγορᾶ Κων]πόλει τύποις Ἀνατολ. Ἀστέρος 1887.

1. Παμπάλαιον τὸ κακόν.

2. Ἄρα καὶ οἱ πρώην πατριάρχαι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν ἐκλογήν.

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 167—168 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς Lamè Fleury Ἀθήναις 1881 τύποις Προόδου.

Παιδικὰ ἀναγνώσματα Ἀ. Λαμπίση ἐκδ. 3 Κων]πόλει 1886 Τυπογρ. Κορομηλᾶ.

Ὁδηγὸς τῶν παίδων Ἀ. Λαμπίση ἔκδ. 2 Κων]πόλει 1880 Ἐκδ. Κοπανάρη.

Μαθήματα Φυσικῆς Πειραματικῆς Κ. Διώγα Κων]πόλει 1892 ἐκδ. Σφύρα.

Ἑλλ. Μυθολογία Κ. Ζαχαριάδου τεύχ. α'. καὶ β'. Κων]πόλει Π]χικὸν Τυπογραφεῖον 1881 καὶ 1882.

Ἑλλ. Ἱστορία Κ. Ζαχαριάδου τεύχ. α'. β'. καὶ γ'. Κων]πόλει Π]χικὸν Τυπογραφεῖον 1890 καὶ 1891.

Στοιχειώδης Γεωγραφία Κ. Ζαχαριάδου καὶ Ἀ. Σπαθάρη Κων]πόλει 1888 Π]χικὸν Τυπογραφεῖον.

Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ Δ. Γ. Δανασῆ ἔκδ. 3 τεῦχ. α'. καὶ β'. Κων]πόλει 1885 Τυπογρ. Κορομηλᾶ.

Ἐπίτομος Ἑλλ. Μυθολογία Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Αἰμ. Νοννάτη Κων]πόλει 1884 ἐκδ. Δεπάστα.

Οἰκιακὴ οἰκονομία Σ. Λεοντιάδος Κων]πόλει ἐκδ. Σεϊτανίδης

Ἑλλ Χρηστομάθεια τῶν δημοτικῶν Σχολείων τεῦχ. α, β, γ, δ, ε, Ἰ. Ἀριστοκλέους τεύχ. α, β ἔκδ. 2 ἐκδ. Δεπάστα 1884. τεύχ. γ'., δ'., ἔκδ. 1 1879 τύποις Βουτυρᾶ. τεῦχ. ε'. 1883 τύποις Βουτυρᾶ. Κων]πόλει ἅπαντα.

Τοπογραφία Κωνστ]πόλεως Α. Βασακοπούλου Κων]πόλει, 1891 τύποις Κορομηλᾶ.

Γεωγραφία Βασακοπούλου τεῦχ. α'. ἔκδ. 3 Κων]πόλει, τεῦχ. γ'. 1889 Κων]πόλει.

100 μικρὰ διηγήματα μετάφρ. Ν. Μαντζουρανῆ Κων]πόλει ἐκδ. Δεπάστα 1884.

Θεματογραφικαὶ ἀσκήσεις Ἐ. Γαλάνη μέρ. α'. Ἀθήναις 1892 ἐκδ. Νοτάρης.

Λατινικὴ Χρηστομάθεια Ἐ. Τσακαλιώτου ἔκδ. β'. Ἀθήναις 1886 Τυπογρ. Σακελλαρίου.

Στοιχειώδης Ἑλλ. Γραμματικὴ Γ. Θεοφίλου Ἀθήναις 1874 Τυπογρ. Πασπάρη.

Ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος Ἰ. Δημητριάδου καὶ Ἀ. Ἀθανασιάδου τεῦχ. α', β', γ'. Κων]πόλει 1889 ἐκδ. Μικέλας καὶ Μπαχαράκης.

Ἐπίτομος Γεωγραφία Δόμνης Θωμᾶ τεῦχ. α, καὶ β'. Κων]πόλει 1891 ἐκδ. Σφύρα.

Ζωολογία Χ. Σαμαρτσίδου Κων]πόλει 1891 τύποις Βουτυρᾶ.

Ἱστορία Βιογραφικὴ τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος Κ. Ξανθοπούλου Κων]πόλει τόμ. α'. καὶ γ'. ἔκδοσις 20ὴ 1888 τόμ. β'. ἔκδ. νέα 1884 ἐκδ. πάντων Σεϊτανίδης

Πατριδογραφία Δ. Π. Μελανδινοῦ Κων]πόλει τύπ. Κεφαλίδου.

Παλαιὰ Διαθήκη Ἐ. Κοφινιώτου ἔκδ. 3 Καινὴ Διαθήκη ἐκδ. β'. Ἀθήναις 1889 τυπογρ. Παλαμήδου.

Ἱερὰ Κατήχησις Ἐ. Κοφινιώτου Ἀθήναις 1886 Τυπογρ. Παλαμήδου

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια Μ. Δέφνερ καὶ Χ. Πουλίου Σμύρνῃ ἔκδ. 3 τύποις Προόδου 1877.

Ἐπιστημονικὸν Ἐγκόλπιον Γ. Δ. Λαμπίση Κων]πόλει 1876 ἐκδ. Σεϊτανίδης.

Ἀπάνθισμα ποιημάτων Κ. Γεωργαλᾶ Κων]πόλει 1883 Τυπογρ. Βρετοῦ.

Ἀνθοδέσμη τῶν παίδων Δ. Μεσιτζῆ Κων]πόλει 1885 ἐκδ. Ἀ. Κορομηλᾶς.

Σύνοψις Ἱερᾶς Ἱστορίας Δ. Μισιτζῆ τεῦχ. α, καὶ β', Κων]πόλει 1892 ἐκδ. Σφύρα.

Ἱερὰ Ἱστορία Γ. Καλλιγᾶ ἔκδ. 2 Κων]πόλει 1891 ἐκδ. Μπαχαράκης.

Στοιχεῖα Γεωγραφίας Π. Παπαρούση τεῦχ. α, β' καὶ γ'. ἔκδ. 3 Κων]πόλει Τυπογρ. Νεολόγου 1889 καὶ 91

Στοιχεῖα Φυσικῆς Ἱστορίας Ἀ. Γεωργιάδου καὶ Ν. Παπαδοπούλου Κων]πόλει 1886 Τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ἀστικὸν Σχολεῖον Παπακωνσταντίνου Πόντη Κων]πόλει 1892 Τυπογρ. Κεφαλίδου.

Γεροστάθης Λ. Μελᾶ ἔκδ. νεωτάτη· Κων]πόλει Τυπογρ. Κορομηλᾶ.

Ὀρθόδοξος Λειτουργικὴ Ἐπίτομος Γρηγ. Παλαμᾶ Κων]πόλει.

Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ λειτουργικὴ Γ. Παλαμᾶ ἔκδ. 2 Κων]πόλει 1886 Τυπογρ. Βουτυρᾶ.

Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Π. Διαθήκης Γρηγ. Παλαμᾶ Κων]πόλει

Ὀρθόδοξος χριστιανικὴ Ἠθικὴ Γρηγ. Παλαμᾶ Κων]πόλει

Ἑρμηνεία περικοπῶν τοῦ Εὐαγγελίου Κ. Δελικάνη Κων]πόλει 1890 ἐκδ. Σφύρα.

Χριστιανικὴ Κατήχησις Κ. Βαφείδου ἔκδ. 2 Κων]πόλει 1886 Τυπογρ. Κεφαλίδου.

Στοιχειώδης Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις Κ. Βαφείδου ἔκδ. 2 Κων]πόλει 1886 Τυπογ. Κεφαλίδου.

Στοιχειωδεστάτη Χριστιανικὴ Κατήχησις Κ. Βαφείδου ἔκδ. 3. Κων]πόλει 1889 Τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ἰ. Βρετοῦ Παιδικὴ Βιβλιοθήκη. Ὁ μικρὸς Παῦλος. Ἡ μικρὰ Εἰρήνη. Ὁ μικρὸς Πέτρος. Ἡ μικρὰ Καλλιόπη. Ὁ διδάσκαλος. Ὁ Ἐρημίτης. Ὁ πτωχὸς Γέρων. Ἡ μικρὰ Σοφία. Ὁ Παπασπεῖρος Ἡ μικρὰ Μάρθα. Ὁ μικρὸς Γεώργιος. Ὁ καλὸς πατήρ. Ἡ καλὴ μήτηρ. Ἡ μικρὰ Σοφία. Κων/πόλει 1882—85 Τυπογ. Βρετοῦ καὶ Κεφαλίδου.

Οἱ δύο ἀδελφοὶ Κ. Χρυσαφίδου Ἀθήναις 1878 τύποις Σεϊτανίδου.

Εὐθύγραμμος Τριγωνομετρία Ἰ. Χατζιδάκη ἐν Ἀθήναις 1891 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἰγγλέση.

Στοιχεῖα γεωμετρίας Β. Λάκωνος ἔκδ. 4 ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κωνσταντινίδου.

Πλουτάρχου ὁ περὶ παίδων ἀγωγῆς, σχολιασθεὶς ὑπὸ Γ. Παπαδοπούλου ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ τυπογραφείου.

Καλὴ ἀρχὴ ἢ Ἀλφαβητάριον Β. Βασιλειάδου ἐν Θεσσαλονίκῃ 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἡρακλείδου καὶ Σ]ας.

Αἱ στοιχειώδεις γνώσεις τῆς γαλλικῆς γραμματικῆς Δ. Κοντογεώργη «τεχνολογικὸν» ἐν Κων]πόλει 1891 ἐκ τοῦ τυπογρ. Νεολόγου.

Γαλλικὸν ἀναγνωστικὸν Δ. Κοντογεώργη ἐν Κων]πόλει 1891 τύποις Κορομηλᾶ.

Γραμματικὴ τῆς λατινικῆς γλώσσης Ε. Οὐλερίχου ἔκδ. 5 στερεότυπος ἐν Ἀθήναις 1884 τύποις Κορομηλᾶ.

Διδακτικὴ γραμματικὴ τῆς ἀττικῆς διαλέκτου Ἐ. Χασιώτου ἐν Ἀθήναις 1892 τύποις Πασσάρη καὶ Βεργιανίτου.

Ἀριθμητικὴ Κ. Κοσμᾶ εἰς 4 τεύχη ἐν Θεσσαλονίκῃ 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἡρακλείδου καὶ Σ]ας.

Ἐγχειρίδιον χριστιανικῆς ἠθικῆς Α. Πρωτοπαπαδάκη ἐν Κων]πόλει 1887 τύποις Κεφαλίδου.

Ἱερὰ ἱστορία Ἰ. Μοσχάκη ἔκδοσ. 9 ἐν Ἀθήναις 1889 ἔκδ. Κωνσταντινίδου.

Νεωτάτη περίληψις τῆς Π. καὶ Ν. Διαθήκης ἔκδ. Ἀ. Πανωρίου καὶ Ἰ. Ἀλιμπέρτου ἐν Ἀθήναις 1878 τύποις Προόδου.

Γεωγραφία Γ. Κ. Μωραϊτοπούλου τεῦχ. α' καὶ β' ἐν Κων]πόλει ἐκδότης Α. Σφύρα.

Στοιχειωδεστάτη γεωγραφία Ἐ. Βέλλη ἐν Κων]πόλει 1893 τύποις Παλαμήδη.

Στοιχεῖα γεωγραφίας εἰς δύο τεύχη ἔκδ. 2 Γ. Ἀφείδου καὶ Κ. Βλούσου ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Πατριδογραφία Δ. Π. Μελανδινοῦ ἐν Κων]πόλει ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Γραμματικὴ τῆς γαλλικῆς γλώσσης Φ. Κρασᾶ ἐν Ἀθήναις 1886 ἐκδότης Α. Κωνσταντινίδης.

Στοιχειώδης γραμματικὴ τῆς γαλλικῆς γλώσσης Δ. Πανοπούλου ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκδότης Νοτάρης.

Γαλλικὴ γραμματικὴ Α. Γεράρδου ἐν Κων]πόλει 1883 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κορομηλᾶ.

Les premières lectures enfantines par Cd. Rocherolles 38éme édit., Paris.

Éléments usuels des sciences phisiques et naturelles par Saffray, Paris.

L' année préparatoire de grammaire par Larive et Fleury, 53éme édit. Paris.

Livre de lecture et d' instruction par G. Brumo 108éme édit. Paris.

Σωματολογία, τριετὴς κύκλος Ἰ. Δ. Α. ἐν Κων]πόλει 1886 τυπογρ. Κεφαλίδου.

Στοιχειώδης Κοσμογραφία Γ. Χ. Παπαγεωργίου ἔκδ. 3. ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκδότ. Α. Κωνσταντινίδης.

Χρυσαῖ καὶ ἀργυραῖ ὕλαι Ἰ. Ἰακωβίδου ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κορομηλᾶ.

Ἑλληνο-ὀθωμανικὸν ἐγκόλπιον Α. Κωνσταντινίδου ἐν Κων]πόλει 1875 τύποις Βουτυρᾶ.

Νέα Γεωμετρία μετὰ συλλογῆς προβλημάτων καὶ ἀσκήσεων Δ. Ζαλούχου βαθμὶς Β' ἐν Ἀθήναις 1886.

Στοιχειώδης ἀριθμητικὴ Ἰ. Χατζιδάκη ἔκδ. 4 ἐν Ἀθήναις 1893 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἰγγλέση.

Στοιχειώδης Φυσικὴ ἱστορία Γ. Στιβαροῦ τεῦχ. α' καὶ β' 1892 τεῦχ. γ' 1893 ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἡρακλείδου καὶ Σ]ας.

Θεωρητικὴ Ἀριθμητικὴ Ἰ. Χατζιδάκη ἔκδ. β' ἐν Ἀθήναις 1891 ἐκ τοῦ τυπογρ. ὁ Παλαμήδης.

Στοιχειώδης Γεωμετρία Ἰ. Χατζιδάκη ἔκδ. β' ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκδότης Α. Κωνσταντινίδης.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια Ἐ. Κ. Κορινιώτου τόμ. Α' καὶ Β' 1891 τόμ. Γ' ἔκδ. β' 1889 ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογρ. ὁ Παλαμήδης.

Στοιχειώδης Ἄλγεβρα Β. Λάκωνος ἔκδ. 5 ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. ὁ Παλαμήδης.

Στοιχεῖα Γεωμετρίας Ἰ. Χατζιδάκη ἔκδ. 4 ἐν Ἀθήναις 1889 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κουβελάνου.

Στοιχειώδης Ἄλγεβρα Ἰ. Χατζιδάκη ἔκδ. 5 ἐν Ἀθήναις 1889.

Στοιχειώδης Κοσμογραφία Δ. Ζαλούχου ἐν Ἀθήναις 1887.

Βοτανικὴ μετὰ Ὀρυκτολογίας καὶ Γεωλογίας Δ. Κουτσομητοπούλου ἐν Ἀθήναις 1885 ἐκ τοῦ τυπογρ. ὁ Παλαμήδης.

Νεωτάτη Γεωγραφία Ν. Δρίτσιου ἐν Θεσσαλονίκῃ 1893 ἐκδόται Βικόπουλος καὶ Ἀντωνιάδης.

Σειρὰ γεωγραφικῶν γνώσεων Ἰ. Πετρίδου τεῦχ. δ' ἐν Σμύρνῃ 1893 ἐκδόται Κάτρας καὶ Καρανίζης.

Eléments de la grammaire Française par Lhomond Paris 1883.

Traité complet d' analyse et de synthèse par Larousse Paris.

Fables et Opuscules divers par Fénelon édit d' Ad. Regnier Paris 1880.

Nouvelles lectures graduées etc. par Dupont 3éme partie 23éme édition et quatriéme partie nouvelle édition, Paris.

Des devoires des enfants envers leur parents par Barrau, Paris 1879.

Traité complet d' analyse grammaticale etc. par Larousse 17éme édit., Paris 1883 édit. Boyet et C]ie.

Petite morale en action, Paris 1873·

Petit-Pierre ou le bon Cultivateur par Calemard de la Fayette, Paris.

Σειρὰ γραφικῶν ἀσκήσεων εἰς πέντε τεύχη Μηνίκου Ἰακώβου ἐν Σμύρνῃ 1893 ἐκδότης Λ. Στυλιανόπουλος.

Ἱστορία ἑλληνικὴ Θεοδώρου Κώτσιου ἐν Σμύρνῃ 1893 ἐκδότης Κάτρας καὶ Καρακίζης.

Ἱστορία ρωμαϊκὴ Θεοδώρου Κώτσιου ἐν Σμύρνῃ 1893 ἐκδότης Κάτρας καὶ Καρακίζης.

Βιογραφικὴ ἱστορία Β. Βασιλειάδου τεύχ. α' καὶ β' ἐν Θεσσαλονίκῃ 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἡρακλείδου καὶ Σ]ας.

Ἑρμῆς κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν Ἰ. Ἰακωβίδου ἐν Κων]πόλει 1888 ἐκ τοῦ τυπογρ. Μαζούρη καὶ Φιλιππίδου.

Ἱερὰ Ἱστορία Α. Δ. Κυριακοῦ ἐν Ἀθήναις 1879 τύποις Λαμπρινίδου.

Γραμματικὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης Γ. Παπαγεωργίου περίοδος Α' ἔκδ. 2 περίοδος Γ' καὶ Δ' ἐν Θεσσαλονίκῃ 1888 καὶ 1883 ἐκ τοῦ τυπογραφ. ἡ «Μακεδονία».

Φυσικὴ ἱστορία Α. Π. Ἀθανασιάδου τεῦχ. β' ἐν Κων]πόλει 1888 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ὀθωμανικὴ Γραμματικὴ Α. Κωνσταντινίδου πασᾶ ἐν Κων]πόλει 1874 τύποις Βουτυρᾶ.

Καβαΐδι σελασὲ (ἤτοι κανόνες καὶ ὁδηγίαι ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς) εἰς τρία τεύχη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Κάμπερ ἐν Κων]πόλει 1310.

Μέθοδος πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ὀθωμανικῆς γλώσσης Ἰ. Χλωροῦ τόμ. β' ἐν Κων]πόλει 1893.

Διάλογοι γαλλο-τουρκο-ελληνικοὶ Α. Κωνσταντινίδου ἐν Κων]πόλει 1869 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Τζεριδέϊ-χαβαδίς.

Στοιχειώδης ἑλληνικὴ Μυθολογία μετάφρ. Α. Μαλιάκα ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει ἐκδ. Σεϊτανίδης.

Ἀνθολόγιον ἑλληνικὸν Π. Παπαρούση τεῦχος Α' καὶ Β' ἐν Κων]πόλει 1886.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια Α. Οἰκονομίδου τόμ. Α' ἔκδ. 2 1891 τόμ. Β' 1887 ἐν Κων]πόλει τύποις Κορομηλᾶ.

Livre de moral pratique par Barrau. Paris 1888 imprim. Guillot A. Julien.

Κατάλογος τῶν ἀνωμάλων ρημάτων Μ. Πανταζῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει 1873 τύποις Κασάπη.

Ὀρθόδοξος χριστιανικὴ κατήχησις Α. Πρωτοπαπαδάκη ἐν Κων]πόλει 1893 τύποις Γ. Κεφαλίδου.

Παιδικὴ βιβλιοθήκη Κ. Ζιώγα ἔτη σχολικὰ τρία ἐν Θεσσαλονίκῃ 1889 τύποις Ἡρακλείδου καὶ Σας.

Νεοελληνικὴ Κιβωτὸς Ἰ. Βαλαβάνη τόμ. Α' ἐν Κων]πόλει 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. Νεολόγου.

Στοιχειώδης φυσικὴ ἱστορία Δ. Κυριακοπούλου ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκδ. Ι. Νοτάρης.

Ἀριθμητικὰ προβλήματα Δ. Πετρίδου τεῦχος α' καὶ β' ἐν Κων]πόλει 1883 τύποις Βουτυρᾶ.

Σύνοψις ἱερᾶς ἱστορίας Α. Κοραῆ ἔκδ. 26 ἐν Ἀθήναις 1876.

Ἱερὰ Κατήχησις Δ. Βερναρδάκη ἔκδ. 7 ἐν Κωνσταντινουπόλει 1882.

Μικρὰ γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης Α. Ἀντωνιάδου τεῦχ. Γ' ἐν Ἀθήναις 1886 ἐκδ. Κ. Ἀντωνιάδης.

Γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης Π. Γ. Πετρακίδου ἔκδ. 4 ἐν Κων]πόλει 1889 τύπ. Κεφαλίδου.

Γραμματικὴ τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου Μ. Πανταζῆ ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις 1885 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀττικοῦ Μουσείου.

Γραμματικὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης Γ. Γερακάκη ἐν Ἀθήναις 1888 ἐκδ. Κωνσταντινίδης.

Ἑλληνικὴ γραμματικὴ Δ. Βερναρδάκη ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις 1880 ἐκδ. Α. Σακελλάριος.

Γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης Κ. Καταιβαίνη ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις 1889 ἐκδ. Κωνσταντινίδης.

Γραμματικὴ τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου Α. Σακελλαρίου ἐν Ἀθήναις 1889.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια Σ. Βουτυρᾶ τόμ. Α' ἐν Κων]πόλει 1872 ἐκ τοῦ τυπογρ. Βρετοῦ.

Στοιχειώδης Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ Α. Σακελλαρίου ἔκδ. 18 ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογρ. ὁ «Ἑρμῆς».

Ἐπιτομὴ Συντακτικοῦ Χ. Παπανικολάου ἐν Κωνσταντινουπόλει 1882 τύπ. Βουτυρᾶ.

Γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης Γ. Γενναδίου ὑπὸ Γ. Παπασλιώτου ἐν Ἀθήναις 1880 τύποις Λαμπρινοῦ.

Συντακτικὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης Α. Χριστοδούλου ἔκδ. 2 ἐν Ἀθήναις 1880 τύποις Ἀθηνᾶς.

Κατάλογος ἀνωμάλων ρημάτων καὶ ὀνομάτων Σ. Νικολαΐδου ἐν Ἀθήναις 1877 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Κορομηλᾶ.

Πρῶτα μαθήματα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης Θ. Ι. Παπαθεοδώρου ἐν Κωνσταντινουπόλει 1887 τύποις Κεφαλίδου.

Στοιχειῶδες Συντακτικὸν Β. Καλλίφρονος ἐν Κωνσταντινουπόλει 1888 τύποις Ἀνατ. Ἀστέρος.

Σειρὰ ἐγκυκλίων ἑλληνικῶν μαθημάτων Β. Καλλίφρονος τόμ. α' ἔκδ. 3. 1887. τόμος β' ἔκδ. 3. 1890 τόμ. γ' ἔκδ. 2. 1885 τόμ. δ' ἔκδ. 2. 1886 τόμ. ε' ἔκδοσ. α' 1886 ἐν Κων]πόλει τύποις Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος.

Ἐγχειρίδιον ἑλληνικῆς γραμματικῆς Β. Καλλίφρονος ἐν Κων]πόλει 1887 τύποις Ἀνατολ. Ἀστέρος.

Ὀρθόδοξος Ἱερὰ Κατήχησις Β. Καλλίφρονος ἔκδ. 5 ἐν Κων]πόλει 1877 τύποις Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος.

Χριστιανικαὶ δεήσεις Α. Μελᾶ ἐν Ἀθήναις 1874 τύποις Λαμπρινοῦ.

Ὀθωμανικὴ γραμματικὴ Χαφοὺζ Ρεφῆ ἐφένδη ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει 1887 τύποις Βουτυρᾶ.

Συλλογὴ Ἀριθμητικῶν προβλημάτων Ἀ. Δαμασκηνοῦ ἐν Κων]πόλει 1882.

Στοιχειώδης ἑλληνικὴ γραμματικὴ Γ. Θεοφίλου ἔκδ. 7 ἐν Ἀθήναις 1874 ἐκ τοῦ τυπογρ. Πασπάρη.

Στοιχειώδης Ἀριθμητικὴ Α. Δαμασκηνοῦ ἔκδ. 5 ἐν Ἀθήναις 1880 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Κορομηλᾶ.

Τὸ δισάκκιον τοῦ Αἰσώπου Ν. Λαμπίση ἔκδ. 2 ἐν Κωνσταντινουπόλει 1884 ἔκδ. Κοπανάρη.

Ὀθωμανικὸν ἀλφαβητάριον Α. Κωνσταντινίδου πασᾶ ἔκδ. 2 ἐν Κωνσταντινουπόλει 1890 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Νεολόγου.

Μαθήματα Γεωγραφίας Ν. Γεωργιάδου ἔκδ. 2 ἐν Κωνσταντινουπόλει 1882 τύποις Βουτυρᾶ.

Παιδικὰ ἀναγνώσματα Α. Ἀαμπίση ἔκδ. 2 ἐν Κωνσταντινουπόλει 1881 ἔκδ. Κοπανάρη.

Ἑλληνικὴ Μυθολογία μετὰ συνόψεως τῆς ρωμαϊκῆς Δ. Πανταζῆ ἐν Ἀθήναις 1879 ἐκ τοῦ τυπογραφείου ἡ Πρόοδος.

Διάλογοι τουρκο-ἑλληνικοὶ καὶ ἑλληνο-τουρκικοὶ Ι. Μηλιοπούλου ἔκδ. 2 ἐν Κωνσταντινουπόλει 1887 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Νεολόγου.

Ὁμηρικὴ μορφολογία μετάφρ. Ἀ. Δημητριάδου ἐν Κων]πόλει 1881 τύποις Βουτυρᾶ.

Ὁ ἐν παραδείγμασιν ὁδηγὸς τῶν παίδων Ἀ. Ἀαμπίση ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει 1880 ἐκδότης Κοπανάρης.

Guide de la lanque Française par Cl. Charalampidés Con]ple 1889 ἐκ τοῦ τυπογραφ. Κορομηλᾶ.

Ἱερὰ Ἱστορία Γ. Τσιάκα ἐν Ἀθήναις 1889 τύποις Καλλιτεχνίας.

Ἐγχειρίδιον Ἱερᾶς Ἱστορίας Ἀ. Κουζουλούρη καὶ Ν. Εὐσταθίου τεύχ. α' καὶ γ' ἐν Κων]πόλει 1887 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κορομηλᾶ.

Γεωγραφία Φυσικὴ καὶ Πολιτικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου ἔκδ. 4 ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκδότης Ἀ. Παπαγεωργίου.

(ἕπεται συνέχεια)

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἀποράσει τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ζητεῖται κληρικὸν πρόσωπον γινῶσκον τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν καὶ φέρον τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως προσληφθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων. Αἱ ἐπὶ τούτῳ αἰτήσεις γίνονται δεκταὶ μέχρι τῆς 16 προσεχοῦς Αὐγούστου.

Γνωστοποιεῖται τοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῦσι τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ ἐν γένει τῷ ὀρθοδόξῳ πληρώματι ὅτι ἐλλείψει τοῦ ἀπαιτουμένου χώρου προσληφθήσονται κατὰ τὸ ἀρξόμενον σχολικὸν ἔτος 1893—94 εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν ἑπτὰ μαθηταὶ καὶ οὗτοι διὰ τὴν πρώτην καὶ μόνον τάξιν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 23 Ἰουλίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐφορείας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

Τὸ Γραφεῖον τῶν μικτῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν διὰ Τεσκερὲ αὐτοῦ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ ὅτι ὁ Ἀλέξιος Γεωργίου, κάτοικος Ὀρτάκιοϊ τοῦ Βοσπόρου, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, ὑπηρετῶν ὡς ναύτης ἐν τῷ ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν πλοίῳ «Κατίνα» ἀπεβίωσεν ἐν Ταϊγανίῳ τὴν 23 Μαΐου ε. ε. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται τοῦτο εἰς γνῶσιν τῶν κληρονόμων καὶ συγγενῶν τοῦ ἀποβιώσαντος ὅπως ἐμφανισθῶσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἐν τοις Πατριαρχείοις, τῇ 28 Ἰουλίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΔΙΑΙΤΩΜΕΝΩΝ

τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 1893.

	Οἱ κατὰ τὴν 1 Ἰουνίου εὑρεθέντες		Οἱ καθ' ὅλον τὸν μῆνα							Οἱ κατὰ τὴν 30 Ἰουνίου μείναντες		
			Εἰσελθόντες		τὸ ὅλον	Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες				
	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.		ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.	τὸ ὅλον
Ἀσθενεῖς	211	46	367	49	673	320	28	44	16	214	51	673
Γηροκομούμενοι	88	17	2	2	109			2		88	19	109
Φρενοβλαβεῖς	237	119	7	1	364	4		2	3	238	117	364
Ὀρφανοί	155		2		157	4				153		157
Περιωρισμένοι	1				1					1		1
Προσωπικόν	120	30	5	4	159	7	2		1	118	31	159
	812	212	383	56	1463	335	30	48	20	812	218	1463

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 12 Ἰουλίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραφείου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων

ὁ Διευθυντὴς **Ε. ΚΑΒΑΛΑΣ.**

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 7 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 23.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

†' Ο **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Ἕνεκα τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ φύλλον τῆς *Ἐκκλησ. Ἀληθείας* ἐκδίδοται σήμερον.

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα — Ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ μὴ ἐκτελέσει τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ ἀξία τῶν περὶ τούτου δικαιολογιῶν— Λόγιοι ἀγιορεῖται ὑπὸ Ἀλεξ. Λαυριώτου — Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχ. Κεντρ. Ἐπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερὰ Σύνοδος.—Λόγου γενομένου ἐν τῇ προχθεσινῇ συνεδρίᾳ τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου περὶ τῶν ἔν τινι ἐγχωρίῳ ἐφημερίδι δημοσιευθεισῶν δύο ἐπιστολῶν τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου κ. Ν. Φ. Γεωργιάδου πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ὁμοφώνως ἀπέκρουσε πᾶσαν ἐν τοῖς εἰρημένοις ἐγγράφοις περιεχομένην κατ' αὐτῆς μομφήν, ἀπεδοκίμασε τὴν τοιαύτην ἀνοίκειον συμπεριφορὰν τοῦ εἰρημένου Ν. Γεωργιάδου, ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν ὅπως τοῦ λοιποῦ μὴ ἐπαναληφθῇ τοιοῦτον παραπλήσιον διάβημα, διότι ἄλλως θὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν ἵνα ζητήσῃ ἁρμοδίως τὴν ἐφαρμογὴν αὐστηρῶν κατ' αὐτοῦ μέτρων καὶ παρεκάλεσε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ὅπως μετακαλεσαμένη ἐπιτιμήσῃ δεόντως αὐτόν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν δημοσίευσιν τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος ἐγγράφων ἡ ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπιφυλάσσεται ἵνα σκεφθῇ περὶ τῶν δεόντων ἀφοῦ ἀποκαλυφθῇ τίς ἦν ὁ ἐπιδοὺς ταῦτα πρὸς δημοσίευσιν.

Τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου ἀπόντος τῆς συνοδικῆς συνεδρίας τῆς παρελθούσης Τρίτης προήδρευσε ταύτης ὁ πρῶτος τῇ τάξει σεβασμ. μητροπολίτης Ἡρακλείας κ. Γερμανός.

—*Ἡ Α. Θ. Παναγιότης*, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν σεβασμ. Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος καὶ Διδυμοτείχου καὶ τοῦ κ. Σ. Παπαδάκη μετέβη τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ εἰς τὴν νῆσον Πρώτην καὶ ἐπεσκέψατο τὸ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ Κληρικὸν Γηροκομεῖον. Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀποβαίνουσαν τῆς ἀτμακάτου ὑπεδέξαντο ἐν ἀγαλλιάσει οἱ κάτοικοι καὶ οἱ ἐκ τῶν ὁμογενῶν αὐτόθι παραθερίζοντες, ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κληρικοῦ Γηροκομείου καὶ οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς. Ἡ Α. Θ. Π. κατῆλθεν εἰς Φανάριον τὸ ἑσπέρας τῆς Τετάρτης.

—*Μητροπολίτης Μόσχας.*—Ὁ βοηθὸς τοῦ προσωρινοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ἐν Μόσχᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἱερομόναχος κ. Ἄνθιμος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Μόσχας καὶ Κολόμνης Λεόντιος.

—*Μητροπολίτης Ρόδου.*—Ὁ πανιερ. Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κωνσταντῖνος ἀγγείλας πρό τινος τῇ Ἐκκλησίᾳ τηλεγραφικῶς τὴν εἰς τὴν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν ἄφιξιν καὶ διὰ γράμματος ἤδη ἐκθέτει τὴν ἐγκάρδιον ὑποδοχήν, ἧς ἔτυχε παρὰ τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ.

—*Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.*—Ἰατρὸς τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀντὶ τοῦ πρό τινος ἀποβιώσαντος Ι. Ζωγραφίδου προσελήφθη ὁ κ. Σταῦρος Σταματιάδης ἐξ τῶν δοκιμωτέρων καὶ πολυχρόνιον πεῖραν κεκτημένων ἰατρῶν τῆς Βασιλευούσης.

—*Χοροστασία.*—Πανηγυρίζοντος χθὲς τοῦ ἐν Γαλατᾷ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Σωτῆρος, κατὰ μὲν τὸν ἑσπερινὸν ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμεν. Πατριάρχης, τὴν δὲ θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Ἡρακλείας κ. Γερμανός.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Περὶ τακτικῆς ἐν ταῖς μητρώοις καταγραφῆς τῶν ἐν ταῖς διαφόροις ἐνορίαις ληξιαρχικῶν πράξεων.

Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι καὶ ὁσιώτατοι Προϊστάμενοι τῶν ἱερῶν Ἐκκλησιῶν Πόλεως, Γαλατᾶ καὶ Καταστένου.

Καί τοι πολλάκις ἐδόθησαν αἱ προσήκουσαι ὁδηγίαι καὶ ἐντολαί, ὅπως ἕκαστος τῶν προϊσταμένων τακτικῶς καὶ ἐγκαίρως καταχωρίζῃ ἐν τῷ Μητρῴῳ τῆς ἐνορίας αὐτοῦ τὰς διαφόρους ληξιαρχικὰς πράξεις, ἤτοι γάμους, γεννήσεις, βαπτίσεις καὶ θανάτους, ἐν τούτοις ἀπό τινος παρατηρεῖται, ὅτι οὐχὶ πάντες οὐδὲ πάντοτε καταβάλλουσι τὴν δέουσαν πρὸς τοῦτο πρόνοιαν καὶ φροντίδα. Ἐφιστῶντες οὖν καὶ αὖθις τὴν προσοχὴν ὑμῶν, προτρεπόμεθα ὅπως ἐγκαίρως καὶ ἀνελλιπῶς φροντίζητε ἑκάστοτε περὶ τῆς ἐν τοῖς Μητρῴοις ἐγγραφῆς τῶν γινομένων ἐν ταῖς ἐνορίαις ληξιαρχικῶν πράξεων, καθ' ὅσον ὁ ἀμέλειαν ἐπιδεικνύμενος περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου καθήκοντος, παραίτιος καθίσταται μεγάλης εὐθύνης ἀπέναντι τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς καὶ τιμωρηθήσεται δεόντως.

Εἶητε δὲ ἐν Κυρίῳ ὑγιαίνοντες.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 30 Ἰουλίου 1893.

Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Η ΕΝΟΧΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΕΝ ΤΗ ΜΗ ΕΚΤΕΛΕΣΕΙ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΥ
ΚΑΙ Η ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΩΝ

Ποσάκις ἀποπλανώμεθα εἰς τὰς κρίσεις ἡμῶν, ὅταν κρίνωμεν περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἀγαθότητος τῆς καρδίας τῶν γνωστῶν εἰς ἡμᾶς ἀνθρώπων! Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν ἀξίας καὶ ἀγαθότητος ἔχομεν πολλάκις τὴν μᾶλλον ἐσφαλμένην ἰδέαν. Παραβάλλοντες ἑαυτοὺς πρὸς ἄλλους, οἵτινες περιέπεσον εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ λάθος, θεωροῦμεν ἑαυτοὺς πολὺ ἀνωτέρους καὶ καλλιτέρους τούτων, καὶ ἂν ὄχι μὲ τὴν φαρισαϊκὴν ἐκείνην ἀλαζονείαν καὶ οἴησιν, μὲ τὴν μεγαλειτέραν ὅμως πεποίθησιν ἐπιθυμοῦμεν νὰ εἴπωμεν: «ὁ Θεός εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι». Νομίζομεν δέ, ὅτι δικαιούμεθα νὰ θεωρῶμεν καὶ νὰ χαρακτηρίζωμεν ὡς κακὸν καὶ διεφθαρμένον ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἔπραξέ τι, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ἀκόμη δὲν ἐπράξαμεν καὶ ὑπὸ τὰς περιστάσεις, ἐν αἷς εὑρισκόμεθα, πράγματι δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ πράξωμεν, ἤ τι, τὸ ὁποῖον ἕνεκα τῶν σχέσεων καὶ τῆς θέσεως ἡμῶν δὲν εἰμποροῦμεν νὰ πράξωμεν. Διὰ τοῦτο ὅμως εἴμεθα καλλίτεροι ἐκείνων, οἵτινες περιέπεσον εἰς τὸ σφάλμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον γνωρίζει ἤδη ὅλος ὁ κόσμος;

Πολλοὶ ἄνθρωποι καὶ κατὰ τὴν διαγωγὴν καὶ ἕνεκα τῶν σχέσεων αὐτῶν βεβαίως εἶναι μᾶλλον ἀνάρετου φρονήματος ἢ ἡμεῖς· καὶ ὅμως διά τι μέγα παράπτωμα προκαλοῦσι τόσον τὴν περιφρόνησιν τῶν ἰδίων αὐτῶν συμπολιτῶν, ὅσον καὶ τὴν ἐπέμβασιν καὶ τὴν τιμωρίαν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς. Τὸ μὲν ἕνεκα τῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν, τὸ δὲ ἕνεκα τῆς ἰδιοσυγκρασίας, τὸ δὲ ἕνεκα διαφόρων συμβεβηκότων ἐναντίον τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀγαθῆς θελήσεως περιπίπτουσιν εἰς σφάλματα καὶ ἁμαρτίας, τὰς ὁποίας ἡμεῖς βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν, διότι οὔτε ἡ ἀνατροφή μας, οὔτε ἡ ἰδιοσυγκρασία μας, οὔτε ἡ κοινωνικὴ ἡμῶν θέσις, οὔτε ἄλλη τις περίστασις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ζῶμεν, ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς τοῦτο. Εἴμεθα ἆρά γε διὰ τοῦτο καλλίτεροι, τιμιώτεροι καὶ μᾶλλον ἐνάρετοι ἐκείνων;

Σύ, ὁ ὁποῖος κατηγορεῖς τοὺς ἄλλους διὰ τὰ παραπτώματα καὶ τὰς κακίας αὐτῶν, περιῆλθες ἆρά γε ποτε εἰς τὴν δυσχερῆ ἐκείνην θέσιν, καθ' ἣν αἱ τρικυμίαι καὶ αἱ λαίλαπες καὶ ἡ ταλαιπωρία καὶ τὰ πάθη σὲ περιεκύκλωσαν, καὶ ἐνίκησας ταῦτα πάντα; Καὶ ἐὰν ἐνίκησας, σὲ παρεκίνει ἡ πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀγάπη νὰ ἀντιστῇς, ἢ ἀπέφυγες τὸν κίνδυνον, ἁπλῶς διότι ἐροβεῖσο νὰ μὴ σὲ ἐννοήσωσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ σὲ ἀτιμάσωσι καὶ σὲ περιφρονήσωσι καὶ σὲ τιμωρήσωσιν, ἢ διότι δὲν εὗρες τὴν κατάλληλον πρὸς τὴν κακίαν ἐκείνην ἀφορμὴν καὶ περίστασιν; Ἡ καρδία σου καὶ ἡ φαντασία σου ἔμειναν πάντοτε ἀθῶαι;

Ἀπαράλλακτα ὅπως ποτὲ ὁ Ἰησοῦς, ἀντὶ νὰ καταδικάσῃ τὴν ἁμαρτωλὸν ἐκείνην γυναῖκα, τὴν ὁποίαν παρουσίασαν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἀνεφώνησεν: «ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος βαλέτω τὸν λίθον», τοιουτοτρόπως καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ σκεπτώμεθα καὶ νὰ κρίνωμεν περὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, τῶν ὁποίων τὰ σφάλματα εἶναι γνωστὰ εἰς τὸν κόσμον· διότι καὶ ἡμεῖς βεβαίως ἔχομεν τὰ ἰδικά μας, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐκείνων μὲν εἶναι γνωστά, τὰ δὲ ἰδικά μας δὲν ἀνεκαλύφθησαν εἰσέτι ἢ καὶ ἐλησμονήθησαν. Δὲν δυνάμεθα καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρῶμεν ἑαυτοὺς τελειοτέρους, μόνον διότι ἀκόμη μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἔτυχε νὰ ἐρεθισθῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων διὰ τινος μεγάλου παραπτώματος ἢ διὰ τῶν συνεπειῶν αὐτοῦ.

Εἰς τὸν δημόσιον βίον συνήθως ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ὀνομάζουσι καλὸν καὶ μὲ καλὴν συμπεριφορὰν, ὅστις δὲν ἔπραξε κακόν τι καὶ δὲν ἔβλαψεν, ὡς λέγουσι, τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ. Πράγματι πολλοὶ φαντάζονται, ὅτι ἴσα ἴσα μόνον διὰ τοῦτο, διότι δὲν ἔβλαψάν τινα, διότι οὐδὲν κακὸν ἔπραξαν, ὀφείλει νὰ τιμᾷ καὶ νὰ σέβηται αὐτοὺς ὁ κόσμος, ὀφείλει νὰ σέβηται αὐτοὺς ὁ κόσμος, ἀφ' οὗ οὐδεὶς ὑπάρχει, ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ παραπονεθῇ ἐναντίον αὐτῶν. Ἡ ἀξίωσις αὐτῶν αὕτη μοὶ φαίνεται πολὺ περίεργος· εἶναι περίεργος, διότι εἶναι ἐναντία τῆς ἠθικῆς τάξεως τοῦ κόσμου. Εἶναι τάχα μεγάλη τις ἀξία νὰ μὴ εἶναί τις κακοῦργος; Χρεωστοῦμεν ἆρά γε νὰ ἐπαινῶμεν τὸν πλούσιον, τὸν κτηματίαν, διότι δὲν εἶναι κλέπτης καὶ λῃστής, τὸν ἀδύνατον καὶ ἐξησθενημένον, διότι δὲν εἶναι διαφθορεὺς τῆς ἀθωότητος, τὸν δειλόν, διότι δὲν εἶναι ταραξίας καὶ αἱμοχαρής; Καὶ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁ-

ποῖος εἰμπορεῖ νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐλπίσῃ παρ' αὐτοῦ χάριν καὶ σωτηρίαν, ἐὰν τίποτε ἄλλο δὲν ἔχῃ νὰ εἴπῃ εἰς αὐτόν, εἰμὴ μόνον, ὅτι δὲν ἠπάτησα, δὲν ἐπρόδωκα, δὲν εἶμαι μέθυσος, δὲν εἶμαι συκοφάντης; Εἶναι δυνατόν τι μὴ γενόμενον νὰ θεωρηθῇ ὡς γενόμενον; Ὅταν δὲν σπείρωμεν, εἰμποροῦμεν νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι θὰ θερίσωμεν;

Δὲν ἐκλήθημεν, δὲν εἴμεθα προωρισμένοι νὰ εἴμεθα αἴτιοι ὅσῳ τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέρου κακοῦ, ἀλλὰ νὰ πράττωμεν ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσότερον καλόν. «Ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου ἑαυτοῦ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς», λέγει ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Καὶ ὁ ἀπόστολος αὐτοῦ Ἰάκωβος συμφώνως πρὸς ταῦτα ἀποραίνεται: «εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν». Τὸ νὰ παρουσιασθῇ κατάλληλος ἀφορμὴ νὰ πράξῃ τις τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ μὴ πράξῃ αὐτό, τοῦτο ἤδη εἶναι ἁμαρτία.

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἔχοντες ὑπ' ὄψιν μόνον τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον, μὴ σκεπτόμενοι ἄλλο τι, εἰμὴ μόνον πῶς νὰ ζῶσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν ὅσῳ τὸ δυνατὸν ἀνετώτερον καὶ ἀναπαυτικώτερον, διέρχονται τὴν ζωὴν αὐτῶν χωρὶς νὰ πράξωσιν οὔτε καλὸν οὔτε κακόν. Οὐδεὶς εἰμπορεῖ νὰ μεμφθῇ καὶ νὰ κακολογήσῃ αὐτούς· ἀλλὰ καὶ οὐδείς, οὔτε ἡ ἰδία αὐτῶν συνείδησις, εἰμπορεῖ νὰ ἐπαινέσῃ αὐτούς. Εἶναι πολλοὶ δειλοί, φοβοῦνται νὰ πράξωσι τὸ κακόν, ἀλλ' ἐπίσης εἶναι πολὺ ὀκνηροὶ καὶ δειλοὶ εἰς τὸ νὰ πράξωσι τὸ καλόν. Αὐτοὶ νομίζουσιν, ὅτι ἐξεπλήρωσαν τὸ καθῆκον αὐτῶν, ὅτι κατώρθωσαν τὰ πάντα, ἐὰν ἐβοήθησαν νὰ κατορθωθῇ ἔργον τι τῆς ἀγάπης, τὸ ὁποῖον ὑπηγόρευσεν εἰς αὐτοὺς ἡ ἰδιοσυγκρασία αὐτῶν, ἢ ἡ ἀνία, ἢ ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ἐπαινέσωσιν αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀρετὴ βεβαίως. Αὐτοὶ εἶναι ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀξιοκατάκριτοι, διότι ἐροβήθησαν νὰ προθυμοποιηθῶσι περισσότερον καὶ ἔπραξαν μόνον ὅ,τι ἕνεκα πολλῶν λόγων δὲν ἠδύναντο νὰ μὴ πράξωσιν.

Ὁ ἄνθρωπος, ἐνῆλιξ γενόμενος, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς γνωρίζει τὸ περιεχόμενον τῶν καθηκόντων του. Καὶ ἐὰν ἀκόμη δὲν ὑπῆρχεν οὔτε πατήρ, οὔτε μήτηρ οὔτε διδάσκαλος νὰ διδάξῃ αὐτὸν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους καθήκοντα αὐτοῦ, ἐσωτερική τις φωνὴ θὰ ἐδίδασκεν αὐτὸν ποῖον εἶναι καλόν, ποῖον εἶναι κακόν, ποῖον δίκαιον καὶ ποῖον ἄδικον. Ὑπάγει εἰς τὰ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένα τοῦ κόσμου μέρη, ὁπουδήποτε κατοικοῦσιν ἄνθρωποι, εἴτε πεπολιτισμένοι εἴτε βάρβαροι· μεθ' ὅλην αὐτῶν τὴν βαρβαρότητα καὶ ἀγριότητα θὰ εὕρῃς εἰς αὐτοὺς τὸ συναίσθημα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ὁ Θεὸς δίδει εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νοῦν καὶ αἴσθημα, διὰ νὰ μὴ εἰμπορῇ τις εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν νὰ δικαιολογηθῇ διὰ τὸ κακόν.

Πολὺ ὅμως ὀλιγώτερον εἰμπορεῖ ὁ χριστιανὸς νὰ δικαιολογηθῇ. Διότι ὅ,τι ὁ ἄγριος καὶ ὁ ἐθνικὸς μόνον ἀσαρῶς καὶ ὁρμεμφύτως γνωρίζει, ὁ Ἰησοῦς ἐδίδαξεν εἰς ἡμᾶς τοῦτο ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ σαφηνείᾳ καὶ καθαρότητι. Βεβαίως γνωρίζομεν τοὺς λόγους αὐτοῦ, μὲ τοὺς ὁποίους ἀπεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· γνωρίζομεν τὸν βίον αὐτοῦ, βίον πλήρη ἀθωότητος, δικαιοσύνης, ἀγάπης καὶ θυσίας· εἶναι τὸ κάτοπτρον, εἰς τὸ ὁποῖον ἅπαντες ὀφείλομεν νὰ βλέπωμεν. Ὅταν λοιπὸν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον δὲν πράξωμεν τόσον καλόν, ὅσον εἰμποροῦμεν, ὅσον ἔχομεν ἀφορμὴν νὰ πράξωμεν, πῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ δικαιολογήσωμεν ἑαυτούς, προβάλλοντες τὴν ἄγνοιαν ἡμῶν;

Ἐπίσης οὐδεὶς εἰμπορεῖ νὰ διισχυρισθῇ, ὅτι δὲν ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἀφορμὴ νὰ φανῇ χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος εἰς τὴν κοινωνίαν. Διότι ἑκάστη ἡμέρα δίδει εἰς ἡμᾶς πλείστας ὅσας ἀφορμὰς εἰς τὸ νὰ πράξωμεν τὸ καλὸν καὶ νὰ φανῶμεν ὠφέλιμοι εἰς τοὺς ἄλλους· ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχωμεν θάρρος, μόνον θέλησιν νὰ ἔχωμεν ἀρκετὴν νὰ μὴ ἀφήσωμεν αὐτὰς νὰ παρέλθωσιν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἀδυνατοῦμεν νὰ φέρωμεν εἰς πέρας ὅλα τὰ καλά, τὰ ὁποῖα ἐσωτερικῶς δικαίως ἐπιθυμοῦμεν καὶ θέλομεν. Ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ προσέχωμεν πολύ, μὴ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ἐκεῖνο τὸ καλόν, τὸ ὁποῖον βεβαίως δὲν εἰμποροῦμεν νὰ πράξωμεν, ἀποφεύγομεν ἢ παραμελοῦμεν καὶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἰμποροῦμεν νὰ πράξωμεν. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουσι τὸ ἐλάττωμα τοῦτο, νὰ βλέπωσι δηλονότι ἐκτὸς, μακρὰν τοῦ κύκλου, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ θεία Πρόνοια ἔθεσεν αὐτούς, καὶ νὰ παραπονῶνται ἔπειτα, ὅτι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διαπράξωσι τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ καλὸν καὶ ὠφέλιμον, καθόσον δὲν ἔχουσιν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τὰ πρὸς τοῦτο κατάλληλα μέσα· διισχυρίζονται δέ, ὅτι θὰ ἦσαν ὠφελιμώτεροι καὶ ἐνεργητικώτεροι, ἐὰν ἦσαν εἰς τὴν θέσιν τούτου ἢ ἐκείνου.

Ἀναγνῶστα! ἔχε ὑπ' ὄψιν σου, ἐξέταζε μόνον τὰς ἰδικάς σου σχέσεις· αὗται εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμέναι καὶ δύνανται νὰ σοὶ δώσωσι πολλὰς ἀφορμὰς εἰς τὸ νὰ δείξῃς τὸ φρόνημά σου καὶ τὴν πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετὴν ἀγάπην σου. Μὴ λέγῃς: ἐὰν εἶχον τύχην περιουσίαν, ὅσην οὗτος καὶ ἐκεῖνος, θὰ μεταχειριζόμην αὐτὴν βεβαίως εἰς εὐγενέστερα καὶ ὠφελιμώτερα ἔργα. Καὶ διὰ τί δὲν μεταχειρίζεσαι τὴν ἰδικήν σου, τὴν μικροτέραν, εἰς εὐγενῆ καὶ ὠφέλιμα ἔργα; Δὲν ἔχεις τόσα πολλά, ὥστε νὰ ὑστερηθῇς ἐκ τούτων μέγα μέρος ἄνευ ζημίας ἰδικῆς σου καὶ τῆς οἰκογενείας σου. Δύνασαι ὅμως, ἐὰν θέλῃς, νὰ θυσιάσῃς ἐλάχιστον μέρος τῆς περιουσίας σου πρὸς παρηγορίαν τῶν πασχόντων, ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον προτιμᾷς νὰ ἐξοδεύῃς πρὸς αὔξησιν τῶν ἀναπαύσεών σου, πρὸς πολλαπλασιασμὸν τῶν διασκεδάσεών σου καὶ πρὸς γαργαλισμὸν τῆς κοιλίας σου. Καὶ ἐὰν ἀκόμη πράγματι εἶσαι τόσον ἐνδεὴς καὶ ἄπορος, ὥστε ἐπὶ τέλους καὶ τὸ ἐλάχιστον δὲν εἰμπορεῖς νὰ στερηθῇς· δὲν ἔχεις τὸ δῶρον τοῦ ὁμιλεῖν; Δὲν γνω-

ρίζεις ἄλλους ἀνθρώπους ἔχοντας περισσότερον σοῦ, διὰ νὰ καταφύγῃς εἰς αὐτοὺς καὶ ζητήσῃς βοήθειαν καὶ προστασίαν διὰ τὰς πτωχὰς ἐκείνας καὶ δυστυχεῖς οἰκογενείας, αἵτινες οὐδέν, ἀπολύτως οὐδὲν ὑποστήριγμα ἔχουσιν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον; Εἶναι πολὺ εὐκολώτερον νὰ ὁμιλῇ τις καὶ νὰ ζητῇ βοήθειαν δι' ἄλλους παρὰ δι' ἑαυτόν. Πόσον ὡραῖον, πόσον εὐχάριστον εἶναι, ὁποίαν ἀνέκφραστον ἡδονὴν προξενεῖ τὸ νὰ τρέχῃ τις καὶ νὰ προσπαθῇ ὅλαις δυνάμεσι νὰ βοηθῇ εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ νὰ παρουσιάζηται ὡς ἄγγελος φέρων τὴν παρηγορίαν εἰς τοὺς πάσχοντας! Τοῦτο εἶναι ἔργον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ τοιοῦτος εἶναι τῳόντι ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

Πολλοὶ μὴ λαβόντες ποτὲ τὸν κόπον νὰ ἀναμετρήσωσι τὰς ἰδίας αὐτῶν δυνάμεις, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς πρὸς διάπραξιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ ὑψηλοῦ τοῦ ἀνθρώπου προορισμοῦ καὶ πάντοτε πρὸς τὰ τῶν ξένων ἀποβλέποντες δισχυρίζονται, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς διὰ τὸ ἀγαθὸν ἱκανότητος εἶναι τὸ αἴτιον τῆς παραλείψεως τούτου. Καὶ δὴ λέγει τις συνήθως: «ἐὰν εἶχον τὴν δύναμιν μεγάλου τινὸς ἡγεμόνος καὶ ἰσχυροῦ, θὰ ἐδώρουν εἰς τὸν κόσμον τὴν τόσον ποθητὴν εἰρήνην· θὰ καθίστων τοὺς λαοὺς εὐτυχεῖς καὶ θὰ διήγειρον μεταξὺ αὐτῶν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὁμόνοιαν». Καλῶς· ἀλλὰ διατί δὲν ἐκτελεῖς τὸ ἀξιέπαινον τοῦτο ἔργον ἐν ταῖς ἰδίαις σου σχέσεσι; Διατί δὲν κλείεις εἰρήνην μετὰ τῶν ἰδίων σου ἐχθρῶν; Διατί τοσοῦτον ἀγερώχως ἀποφεύγεις τοῦ νὰ προσφέρῃς τὴν χεῖρά σου καὶ νὰ συνδιαλλαγῇς πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις νομίζεις, ὅτι σὲ προσέβαλε; Διατί δὲν ἀποφεύγεις τοῦ νὰ ἐμπαίζῃς χαιρεκάκως τοὺς τρόπους καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν ἄλλων, τῶν ὁποίων οὕτως διεγείρεις τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὸ μῖσος; Διατί εἶσαι τόσον δειλός, ὥστε νὰ σιωπᾷς ἀκούων κακὰ περὶ τοῦ πλησίον σου; Διατί, ὅταν προκύπτῃ διχόνοια καὶ διαίρεσις μεταξὺ τῶν γνωστῶν σου, ἀντὶ νὰ προσπαθῇς νὰ ἄρῃς τὰς παρανοήσεις καὶ νὰ κατορθώσῃς οὕτω τοὺς ἐξαγριωθέντας νὰ κλίνωσιν εἰς συμβιβασμὸν καὶ ἁμοιβαίαν συγχώρησιν, σκληρύνεις καὶ ἐρεθίζεις αὐτοὺς ἔτι περισσότερον διὰ τῶν κρίσεών σου καὶ προάγεις τὴν ἔχθραν;

Ὁ δὲ ἄλλος ἐπίσης: «ἐὰν ἐξέλεγον, λέγει, τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἔργον, ἐὰν εἶχον ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν πολιτικὴν θέσιν, πόσον ἐνεργητικός, πόσον χρήσιμος ἤθελον φανῇ εἰς τὴν κοινωνίαν! Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ θέσις, τὴν ὁποίαν κατέχω, δεσμεύει μου ὅλην τὴν ἐνεργητικότητα καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἐκτελέσω οὔτε τὸ πολοστημόριον ἐκείνων πρὸς ὅσα αἰσθάνομαι, ὅτι εἶμαι κατάλληλος». Καλῶς· ἀλλὰ διατί λοιπὸν δὲν δεικνύεις τὰ προτερήματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα καυχᾶσαι, ὅτι ἔχεις, ἀναδεικνύμενος ἐν τῷ κύκλῳ σου ὁ καλλίτερος τῶν ἐχόντων τὸν αὐτὸν μετὰ σοῦ κλῆρον; Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰ ὀλίγα τάλαντα, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃ ἀξίωσιν ἐπὶ πολλῶν; Καὶ τίς θὰ ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτὸν περισσότερα, ἀφ' οὗ δὲν ἐφάνη ἱκανὸς νὰ αὐξήσῃ τὰ ὀλίγα; Ἐὰν ὅμως ἀναδείξῃς σεαυτὸν κάλλιστον ἐν τῇ κλήσει σου, εὔκολον θὰ σοὶ εἶναι ἔπειτα νὰ ἐπεκτείνῃς τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας σου.

Τοῦτο λοιπὸν λέγεται ἁμαρτία· ὅτι γνωρίζεις καὶ δύνασαι νὰ πράξῃς τὸ ἀγαθόν, καὶ ὅμως δὲν πράττεις αὐτό.

(ἔπεται συνέχεια).

ΛΟΓΙΟΙ ΑΓΙΟΡΕΙΤΑΙ

ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Ε. Λαυριώτου.

Κοσμᾶς Λαυριώτης.

Κατὰ κόσμον Κωνσταντῖνος ἐγεννήθη ἐν Ἐπιδαύρῳ (Λιμηρᾷ) τῷ 1697. Εἰκοσιπενταετὴς ἐλθὼν ἐμόνασε ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τῆς Μ. Λαύρας, ἔνθα καὶ μετὰ ἑπταετῆ δοκιμασίαν προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ πρεσβυτέρου· καίτοι κάτοχος παιδείας, τρέφων ὅμως διακαῆ πόθον πρὸς τελειοτέραν ἐκπαίδευσιν, ἀπῆλθεν εἰς βασιλεύουσαν διήκουσε μαθήματα ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἀκαδημίᾳ, ἀκολούθως εἰς Εὐρώπην περιπλανηθεὶς καὶ εἰς πολλὰς σχολὰς αὐτῆς φοιτήσας, ἐφημίζετο ἀνὴρ πεπαιδευμένος καὶ θερμὸς τῆς ἐθνικῆς δόξης ζηλωτής.[1] ἐπανελθὼν ἐν τῇ ἱερᾷ Μετανοίᾳ του κατὰ τὸ 1775 προχειρίζεται εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀρχιμανδρίτου, ὃν ἐπιζήλως ἔφερε ὑπογραφόμενος «ἀρχιμανδρίτης τῆς ἐν Ἄθωνι Μεγάλης Λαύρας», ἀπεστάλη εἰς Ρωσσίαν, ἔνθα ἡ πρεσβυγενὴς αὕτη Μονὴ ἐκέκτητο τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποστέλλειν κατὰ τετραετίαν ταξειδιώτην δυνάμει αὐτοκρατορικῶν οὐκαζίων (χρυσοβούλλων) πρὸς συλλογὴν ἐλέους· ἐκεῖθεν μεταβὰς εἰς Βενετίαν, ἐπρομηθεύθη τὸ ἀπαιτούμενον ὑλικὸν τυπογραφείου, καὶ συνεταιρισθεὶς μετὰ τοῦ ἐκ Θάσου Δούκα Σωτῆρη, ἔπηξε τοῦτο ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τῆς Μ. Λαύρας, καὶ ἐκ τῶν πιεστηρίων τοῦ ὁποίου ἐξεδόθη τὸ ἐκ 35 φύλλων εἰς μικρὸν ὄγδοον βιβλιάριον, ὅπερ ἐπιγράφεται:

Ἐκλογὴ τοῦ ψαλτηρίου παντὸς εἴς τε δοξολογίαν καὶ εὐχήν. Συλλεγεῖσα μὲν παρὰ τοῦ ἑλλογιμωτάτου διδασκάλου κυρίου Νεοφύτου τοῦ ἐξ Ἑβραίων. Ἀφιερωθεῖσα δὲ τῷ ὁσίῳ Πατρὶ ἡμῶν Ἀθανασίῳ τῷ ἐν τῷ Ἄθῳ. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, συνδρομῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ πανοσιωτάτου ἀρχιμανδρίτου τῆς Μ. Λαύρας κυρίου Κοσμᾶ Ἐπιδαυρίου Ἐν ἁγίῳ Ὄρει Ἄθῳ 1759.

Παρὰ Δούκᾳ Σωτήρῃ τῷ Θασίῳ.

Ἐν ἀρχῇ κατακεχώρηται ἡ προσφώνησις Κοσμᾶ πρὸς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον, ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὰς ἑξῆς περικοπάς ... Σύ μου κατεύθυνας ἀπὸ νεότητος τὰ διαβήματα πρὸς ἣν αὐτὸς συνεστήσω ἱερὰν μάνδραν, ἱερώτατε πάτερ. Σύ με καὶ τῆς σῆς ἔπειτα κατὰ ἐξέτασιν τοῦ πειράζοντος, οἶμαι, ὑπερόριον μάν-

1. Κ. Σάθα Νεοελληνικὴ φιλολογία.

δρας γεγονότα ἐν τόπῳ κακώσεως καὶ ἐν σκηνώμασι σκοτασμοῦ, εἰς γῆν, τὸ τοῦ Ἰὼβ φάναι, σκοτεινὴν καὶ γνοφερὰν, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, οὗ οὐκ ἔστι φέγγος οὐδὲ ζωὴν ὁρᾷν βροτῶν παρὰ πᾶσαν ἀνακαλέσω ἐλπίδα ἐν φωτὶ καὶ ἐν χώρᾳ ζώντων. Σύ με καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα τῆς σῆς καθηγεῖσθαι μάνδρας ἠξίωσας, ἐγείρας με ἀπὸ γῆς τὸν πτωχὸν, καὶ ὡς ἂν εἴποι Δαβὶδ, ἀπὸ κοπρίας ἀνυψώσας με τὸν πένητα τοῦ καθίσαι με μετὰ ἀρχόντων λαοῦ σου. Τοιγαροῦν ἀνθ' ὧν ἐποίησας μετ' ἐμοῦ προσφέρω σοι τῷ τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρείαν ἔχοντι, ἧς ἐν ἀμυθήτοις θλίψεσι καὶ μυρίοις πόνοις καὶ ἰδίοις ἀναλώμασι οὐκ ἀθεεὶ συνεστησάμην ἐν τῷ Ἄθῳ τυπογραφίας τὰς ἀπαρχὰς, ταύτην φημὶ, τοῦ Ἱ. ψαλτηρίου τὴν ἐκλογὴν, νῦν πρῶτον τύποις αὐτὴν ἐκδοὺς καὶ προσαναθεὶς τῷ μετὰ Θεὸν ἐμοῦ καθ' ἑκάτερα προϊσταμένῳ πατρὶ κλπ.

Ὁ δὲ τυπογράφος Δοῦκας Σωτήρης ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἀναγινώσκοντας δηλώσει αὐτοῦ λέγει «Εὐμενῶς οὖν καὶ ὑμεῖς τοῦτο δεξάμενοι, οἷον τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἐμῶν τουτωνὶ πόνων τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ προσφερόμενον μείζονα κάμοὶ τὴν σπουδὴν ἐμβαλεῖτε πάντως πρὸς τὸ ἐγχείρημα. Ἐντεύξεσθε γὰρ σὺν Θεῷ μετ' οὐ πολὺ οὐκ ὀλίγοις καὶ ἄλλοις ἐκδοθεῖσιν ἐμοὶ βιβλίοις πλείστων ὅσων τοῖς φιλομαθέσι παρεχομένοις τὴν συντέλειαν, καὶ οἷς τισι τὸ πονεῖν τοῦ ῥᾳθυμεῖν προτετίμηται».

Ἀλλὰ δυστυχῶς θανόντος τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κοσμᾶ, συναπέθανε καὶ τὸ τυπογραφεῖον, τὰ δὲ σωζόμενα μέχρι καὶ νῦν λείψανα αὐτοῦ τεκμηριοῦσι τὸν ζῆλον καὶ τὰς ἀκαμάτους προσπαθείας τοῦ ἀνδρὸς τούτου. Ἐκ τῶν ἐκδοθεισῶν ἐκλογῶν τοῦ ψαλτηρίου δύο μόνον σώζονται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς τῆς Λαύρας. Γενομένου δὲ τοῦ λόγου ἐν τοῖς ἀνωτέρω ὅτι ἡ Μονὴ τῆς Μ. Λαύρας ἐκέκτητο τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποστέλλειν ταξειδιώτην εἰς Ρωσσίαν κατὰ τετραετίαν, παρατίθημι ἓν ἐκ τῶν αὐτοκρατορικῶν οὐκαζίων ἔχον κατὰ μετάφρασιν ὧδε:

Ἐλέῳ Θεοῦ ἡμεῖς οἱ πανεκλαμπρότατοι κράτιστοι καὶ μεγάλοι αὐθένται καὶ βασιλεῖς, καὶ μεγάλοι ἡγεμόνες, Ἰωάννης Ἀλεξιάδης Πέτρος Ἀλεξιάδης, πάσης μεγάλης καὶ μικρᾶς καὶ λευκῆς Ρωσσίας, αὐτοκράτορες Μοσκοβίας, Κιοβίας, Βλαδημηρίας, Νοβογραδίας, βασιλεῖς Καζανίας, βασιλεῖς Ἀστραχανίας, βασιλεῖς Σιμπηρίας, αὐθέντας Πλεσκοβίας· καὶ μεγάλοι ἡγεμόνες Σμολένσκας, Ἰβηρίας, Ἰουγουρίας, Πέρμσκας, Βιάτσκας, Βουλγαρίας, καὶ ἑτέρων. Αὐθένται καὶ μεγάλοι ἡγεμόνες Νοβογραδίας τῆς χθαμαλωτέρας γῆς, Τζερνιγοβίας, Ρεζανίας, Ροστοβίας, Ἱεροσλαβίας, Μπιλοοζερίας, Οὐδορίας, Ὀμπδορίας, Κονδίσκας, καὶ παντὸς τοῦ βορείου κλίτους κελευσταί. Αὐθένται τῆς Ἰβηρίας Γῆς τῶν Καρταληνῶν καὶ Γεωργικανῶν βασιλέων καὶ τῆς Καμπαρδινίας Γῆς, τῶν τῆς Τζερκασίας καὶ τῶν ὀρεινῶν ἡγεμόνων καὶ ἑτέρων πολλῶν αὐθεντιῶν καὶ γαιῶν ἀνατολικῶν, δυτικῶν καὶ βορείων, πρὸς πατέρων καὶ πάππων κληρονόμοι αὐθένται καὶ δεσπόται.

Ἡ Βασιλικὴ Μεγαλειότης ἡμῶν σπλαγχνισθεῖσα[1] τὸν ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ ἁγιώνυμον ὄρος τοῦ Ἄθωνος Μεγάλης Λαύρας τοῦ Μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου ἀρχιμανδρίτην Φιλόθεον μετὰ τῆς συνοδίας αὐτοῦ καὶ τοὺς μετ' ἐκεῖνον γενησομένους ἀρχιμανδρίτας, ὅσοι δηλονότι εἰς τὸ αὐτὸ μοναστήριον χρηματίσωσι προσέταξε δοθῆναι αὐτοῖς τὸ παρὸν τῆς βασιλικῆς ἡμῶν Μεγαλειότητος περὶ ἐλέους εὔσπλαγχνον χρυσόβουλον γράμμα· ὡς ὅτε κατὰ τὸ ἀπερασμένον ,ζρξς' ἔτος=1658 εἰς τὴν πρώτην τοῦ Δεκεμβρίου, διὰ προσταγῆς τοῦ πατρὸς τῆς Μεγάλης βασιλείας ἡμῶν τοῦ μακαρίου καὶ ἀειμνήστου μεγάλου αὐθέντου βασιλέως, καὶ μεγάλου ἡγεμόνος Ἀλεξίου Μιχαὴλ πάσης μεγάλης καὶ μικρᾶς καὶ λευκῆς Ρωσσίας αὐτοκράτορος καὶ πολλῶν αὐθεντιῶν καὶ γαιῶν ἀνατολικῶν, δυτικῶν καὶ βορείων πρὸς πατέρων καὶ πάππων κληρονόμου αὐθέντου τε καὶ δεσπότου ἐδόθη τῷ τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἡγουμένῳ Ἰγνατίῳ μετὰ τῆς συνοδίας αὐτοῦ χρυσόβουλον γράμμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπροστάχθη τῷ αὐτῷ ἡγουμένῳ καὶ τοῖς μετὰ τοῦτο ἐσομένοις ἡγουμένοις ἵνα ἔρχωνται χάριν ἐλέους εἰς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν Μόσκοβαν εἰς τὸ τέταρτον ἔτος. Τανῦν δὲ ἐδεήθη τῆς μεγάλης βασιλείας τῆς βασιλικῆς ἡμῶν Μεγαλειότητος ὁ ῥηθεὶς ἀρχιμανδρίτης ἵνα προστάξῃ ἡ μεγάλη βασιλεία ἡμῶν τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς μεγάλης βασιλείας τοῦ μακαρίου καὶ ἀειμνήστου μεγάλου αὐθέντου κατὰ τὸ ,ζρξς' ἔτος εὐσπλάγχνως φιλοδωρηθὲν χρυσόβουλον γράμμα ἀνανεῶσαι καὶ μεταγράψαι εἰς τὸ ὄνομα τῆς μεγάλης βασιλείας ἡμῶν, καὶ τὸ πρῶτον χρυσόβουλον γράμμα ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν λέγει, ἐπαλαιώθη. Ὅθεν ἡμεῖς οἱ πανεκλαμπρώτατοι, κράτιστοί τε καὶ μεγάλοι αὐθένται καὶ βασιλεῖς καὶ μεγάλοι ἡγεμόνες Ἰωάννης Ἀλεξιάδης, Πέτρος Ἀλεξιάδης, πάσης μεγάλης καὶ μικρᾶς καὶ λευκῆς Ρωσσίας αὐτοκράτορες, ἡ ἡμῶν βασιλικὴ Μεγαλειότης σπλαγχνισθεῖσα τὸν ἄνω ῥηθέντα ἀρχιμανδρίτην Φιλόθεον μετὰ καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ, ἐκέλευσε τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ φιλοδωρηθῆναι τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν βασιλικῆς Μεγαλειότητος χρυσόβουλον γράμμα, τὸ δὲ πρότερον τοῦ πατρὸς τῆς μεγάλης βασιλείας ἡμῶν τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης μεγάλου αὐθέντου χρυσόβουλον γράμμα ἐλήφθη παρ' αὐτοῦ καὶ ἀπετέθη εἰς τὸ πραιτώριον τῶν πρεσβευτικῶν ὑποθέσεων. Κατὰ τοῦτο λοιπὸν τῆς βασιλικῆς ἡμῶν Μεγαλειότητος γράμμα χρυσόβουλον, ὁ αὐτὸς ἀρχιμανδρίτης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐσόμενοι ἀρχιμανδρῖται νὰ ἔρχωνται πρὸς τὴν βασιλικὴν Μεγαλειότητα ἡμῶν, τῶν μεγάλων αὐθεντῶν, χάριν ἐλέους εἰς τὸ τέταρτον ἔτος ὡς τὸ πρότερον, καὶ σὺν αὐτοῖς νὰ ἔρχωνται τρεῖς ἢ τέσσαρες μοναχοὶ μὲ ἕνα ὑπηρέτην· καὶ ὅταν

1. ἢ εὐμενῶς διατεθεῖσα.

ἔλθῃ ἀπὸ τὸ μοναστήριον αὐτοῦ ὁ αὐτὸς ἀρχιμανδρίτης καὶ οἱ μετέπειτα ἐσόμενοι ἀρχιμανδρῖται ἢ καὶ στειλωσί τινα ἐν τῷ ῥητῷ καιρῷ μετὰ τοῦ παρόντος τῆς βασιλικῆς ἡμῶν Μεγαλειότητος χρυσοβούλου γράμματος πρὸς τὴν ἡμῶν τῆς μεγάλης Ρωσσίας βασιλείαν, τότε οἱ κατὰ τὰς πόλεις τῆς Βασιλείας ἡμῶν μεγαλειότατοι ἄρχοντες, στρατηγοί τε καὶ πάντες οἱ δικασταὶ νὰ παραπέμπουν πρὸς τὴν Μόσκοβαν καὶ ἀπὸ τῆς Μόσκοβας τὸν αὐτὸν ἀρχιμανδρίτην καὶ ὅσοι μετὰ ταῦτα θέλουν ἔλθῃ ἀπὸ τὸ ἴδιον μοναστήριον ἀρχιμανδρῖται καὶ μοναχοὶ σταλμένοι ἀπὸ αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς τοὺς μεγάλους βασιλεῖς, καὶ νὰ προστάζουν νὰ τοὺς δίδωνται ἄλογα καθὼς δι' αὐτοὺς οὕτω καὶ διὰ τὰ ροῦχα τους ὅσα εἶναι χρειαζόμενα, ὁμοίως καὶ μὲ τὴν τροφὴν νὰ τοὺς ἐφοδιάζουν ἀπὸ τῆς Σιέβσκας ἢ καὶ ἑτέρας ὁμόρου πόλεως ἕως Μόσκοβας· νὰ στέλλουν ἀντάμα τους καὶ φύλακας τὸν ἴδιον τρόπον καθὼς συνοδεύονται καὶ τῶν λοιπῶν μοναστηρίων ἀρχιμανδρῖται καὶ μοναχοὶ ὅσοι ἔρχονται κατὰ τὰ τῆς βασιλικῆς ἡμῶν μεγαλειότητος χρυσόβουλα Γράμματα. Εἰ δὲ καὶ ἔλθωσιν αὐτοὶ διὰ τῶν τῆς βασιλικῆς ἡμῶν Μεγαλειότητος τῆς μικρᾶς Ρωσσίας πόλεων, τότε ὁ τῆς βασιλικῆς ἡμῶν Μεγαλειότητος ὑποκείμενος, τοῦ τε στρατοῦ τῆς Ζαποροβίας τῶν ἀμροτέρων μερῶν τοῦ Νίπρου, Γετμάνος Ἰβάνος, Στεφάνου ὁ Μαζέκας, οἵ τε χιλίαρχοι καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ ὅπου κατὰ τόπους προεστεύουσι νὰ τοὺς προπέμπουν διὰ τῶν τῆς βασιλικῆς ἡμῶν Μεγαλειότητος ἐν τῇ μικρᾷ Ρωσσίᾳ πόλεων.

Πρὸς τούτοις καὶ οἱ κατὰ πόλεις τῶν Τελωνείων ἀρχηγοὶ καὶ αὐτοὶ οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἐν ποταμοῖς πορθμεῖς καὶ οἱοιδήτινες φορολόγοι οὔτε δασμούς, οὔτε πορθμεῖα, οὔτε γεφυριάτικα, ἀπὸ τὴν ἀποσκευὴν των νὰ μὴ λαμβάνωσιν, ἀλλὰ νὰ τὰς ἀρίνουν χωρὶς κανὲν ἐμπόδιον, καὶ ὅποιος τολμήσῃ νὰ λάβῃ τι ἀπὸ αὐτούς, ἢ ἤθελε νὰ ἐπέμβῃ εἰς κανὲν πρᾶγμα των οἱ τοιοῦτοι θέλουν εἶναι εἰς τὴν ὀργὴν ἡμῶν τῶν μεγάλων Βασιλέων. Ὁμοίως καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐσόμενοι ἀρχιμανδρῖται ὅσον εἰς τὸ ἡμῶν τῆς Μοσκοβίας βασίλειον, τόσον καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιον ἡμῶν βασίλειον, ἄλλων μοναστηρίων μοναχοὺς, ὑπηρέτας, ἄλογα, πρᾶγμα καὶ ἀνθρώπους νὰ μὴν ἀπερνοῦν καὶ τοιουτοτρόπως νὰ μὴν ἐπιφέρουν καθ' ἑαυτῶν τὴν βασιλικὴν ἡμῶν ἀγανάκτησιν.

Ἐδόθη τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν βασιλικῆς Μεγαλειότητος χρυσόβουλον Γράμμα ἐν τῇ βασιλευούσῃ μεγαλοπόλει Μόσκοβᾳ ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου ,ζσγ', μηνὶ Δεκεμβρίῳ, ἡμέρᾳ κυριακῇ τῆς βασιλείας ἡμῶν ἔτει ιγ'.

Ὁ τῶν μεγάλων αὐθεντῶν τῆς αὐτῶν βασιλικῆς μεγαλειότητος Λογοθέτης Βασίλειος Μποπίνιν.

Ὄπισθεν δὲ τοῦ χρυσοβούλου τὰ ἑξῆς.

Ἐλέῳ Θεοῦ οἱ πανεκλαμπρότατοι, κράτιστοι καὶ μεγάλοι αὐθέντται καὶ βασιλεῖς, καὶ μεγάλοι ἡγεμόνες Ἰωάννης Ἀλεξιάδης, Πέτρος Ἀλεξιάδης πάσης μεγάλης καὶ μικρᾶς καὶ λευκῆς Ρωσσίας αὐτοκράτορες.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων.

Στοιχειώδης Γεωμετρία Γ. Ἀφείδου καὶ Κ. Βλούσου ἐν Κων]πόλει 1886 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Κεφαλίδου.

Ἐπίτομος Κοσμογραφία Κ. Ζαχαριάδου ἔκδ. β' ἐν Κων]πόλει 1889 ἐκ τοῦ πατριαρχ. τυπογραφείου.

Παράρτημα τῆς τοῦ Κ. Ζαχαριάδου Κοσμογραφίας Π. Ζαχαριάδου ἐν Κων]πόλει 1882 τύποις Βουτυρᾶ.

Ἐγχειρίδιον Φυσικῆς ἱστορίας εἰς τρεῖς περιόδους (μέρη 4) Κ. Βλούσου καὶ Γ. Ἀφείδου ἐν Κων]πόλει 1884 τύποις Κεφαλιδῶν.

Μαθήματα Φυσικῆς Πειραματικῆς Α. Δαμασκηνοῦ ἔκδ. 4 ἐν Ἀθήναις 1884 τύποις Κορομηλᾶ.

Ἡ Κλεὶς τῆς Ἀλγέβρας Δ. Ν. Μελέγκογλου ἐν Ἀθήναις 1890 τύποις Λεώνη.

Στοιχειώδης γραμμικὴ ἰχνογραφία Ἰ. Δροΐκη ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογρ. «Προόδου».

Πρακτικαὶ γνώσεις Ὀρυκτολογίας Ἀ. Ρίτζου ἐν Κων]πόλει 1887 ἐκ τοῦ πατριαρχ. τυπογραφ.

Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ Χ. Σ. Γεωργιάδου ἐν Κων]πόλει 1890 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ τοῦ αὐτοῦ εἰς τεύχη 2 ἐν Κω]πόλει 788 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ἀριθμητικὴ Κ. Κοσμᾶ εἰς τεύχη 4 ἐν Θεσσαλονίκῃ 1892 ἐκ του τυπογρ. Ἡρακλείδου καὶ Σ]ας.

Στοιχειώδης φυσιογνωσία Α. Κωνσταντινίδου ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκδότ. Α. Κωνσταντινίδης.

Τὸ Ἅγιον Πάσχα Κ. Βυζαντίου ἐν Κων]πόλει 1892 ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια Σ. Δ. Βυζαντίου καὶ Α. Ραγκαβῆ τόμ. 1 ἐν Ἀθήναις 1890.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια Α. Κωνσταντινίδου τόμος 1. 1888, τόμ. 2. 1890 τόμ. 3 ἔκδ. 4. 1892 ἐν Ἀθήναις ἐκδότ. Α. Κωνσταντινίδης.

Ἀλφαβητάριον Γ. Λαμπουσιάδου, Π. Κουρτίδου καὶ Γ. Κωνσταντινίδου τεῦχ. α' καὶ β' ἐν Κων]πόλει 1886 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Γραμματικὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης Κ. Βλούσου καὶ Γ. Κούζου τεῦχ. α' καὶ β' ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει ἐκδότ. Α. Σρύρα.

Λατινικὴ γραμματικὴ Ἐ. Κορινιώτου μέρος Α'

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 172—176 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ἔκδ. 5 ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ τυπογραφείου «ὁ Παλαμήδης.»

Λατινικὸν ἀναγνωσματάριον Α. Τραυλαντώνη ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκδότ. Νοτάρης.

Ἱστορία τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν Κ. Βλούσου καὶ Γ. Κούζου ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει 1892 ἐκδότ. Α. Σφύρα.

Ἐπίτομος Ρωμαϊκὴ ἱστορία τῶν αὐτῶν ἐν Κων]πόλει ἐκδότ. Α. Σφύρα.

Στοιχειώδης ἱστορία τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν Κ. Ζαχαριάδου ἔκδ. 3 ἐν Κων]πόλει 1887 ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ τυπογραφείου.

Ἐγχειρίδιον ρωμαϊκῆς ἱστορίας τοῦ αὐτοῦ ἔκδ. Ἰ ἐν Κων]πόλει 1892 ἐκ τοῦ Πατριαρχ. τυπογραφ.

Στοιχειώδης ρωμαϊκὴ ἱστορία τοῦ αὐτοῦ ἔκδ. 4 ἐν Κων]πόλει 1886 ἐκ τοῦ πατριαρχ. τυπογραφείου.

Στοιχειώδης ἱστορία τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας ἐν Κων]πόλει 1885 τύποις Βουτυρᾶ.

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Π. Παπαρρούση εἰς τεύχη τρία ἔν Κων]πόλει 1889 ἐκ τοῦ τυπογρ. Νεολόγου.

Συνοπτικὴ ἑλληνικὴ ἱστορία Ἰ. Ἀνθοπούλου ἐν Κων]πόλει 1886 τύποις Νικολαϊδῶν.

Ἐπιτομὴ τῆς ὀθωμανικῆς ἱστορίας Ἰ. Μηλιοπούλου ἐν Κων]πόλει 1883 τύποις Κ. Βρετοῦ.

Περὶ οἰκιακῆς οἰκονομίας Α. Καβανιάρη ἔκδ. 2 ἐν Ἀθήναις 1880 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κ. Βλαστοῦ.

Στοιχειώδης πρακτικὴ ἀριθμητικὴ Γ. Κωνσταντινίδου ἐν Κων]πόλει ἐκ τοῦ πατριαρχ. τυπογρ.

Διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας Κ. Ἰρβιγγος μετάφρασις Σ. Ἀντωνιάδου ἐν Ἀθήναις 1882.

Φυσικὴ ἱστορία Β. Σκορδέλη ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις 1891 τυπογρ. ἡ «Πρόοδος».

Φυσικὴ Δ. Τραγανοῦ εἰς δύο τεύχη ἐν Θεσσαλονίκῃ 1890 ἐκ του τυπογρ. Ἡρακλείδου καὶ Σ]ας.

Ἀριθμητικὰ προβλήματα Σπ. Μωραΐτου μέρος α' ἔκδ. 2 ἐν Ἀθήναις 1881 ἐκ τοῦ τυπογραφ. Φιλοπονίας.

Στοιχειώδης Γεωγραφία Α. Σακελλαρίου ἔκδ. 16 ἐν Ἀθήναις τύποις Καλλιτεχνίας.

Ἱερὰ Ἱστορία διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα Δ. Πανταζῆ ἔκδ. 6 ἐν Ἀθήναις 1887 ἐκδότ. Βλαστός.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη Ἰ. Μοσχάκη ἔκδ. 5 ἐν Ἀθήναις 1889 ἐκδότ. Α. Κωνσταντινίδης.

Ἱερὰ Ἱστορία Π. Κ. Σφύρα τεῦχ. α' ἔκδ. 3 τεῦχ. β' ἔκδ. 4 ἐν Κων]πόλει 1892 τύποις Κεφαλίδου.

Maurice ou le travail par Carraud, Paris 1883.

Contes et historiettes par Carraud, Paris 1880.

Μαθήματα Φυσικῆς ἱστορίας Σ. Μηλιαράκη ἐν Ἀθήναις 1884 ἐκ τοῦ τυπογρ. Α. Κορομηλᾶ.

Lectures graduès pour les enfants du premier age, par l' abbé Gaultier tom. 1er Paris 1889.

Ἀνθολογία ὀθωμανικὴ Κ. Χαραλαμπίδου εἰς τεύχη 2 ἐν Κων]πόλει 1875 τύποις Βουτυρᾶ καὶ Σ]ας.

Ὀθωμανικὴ Χρηστομάθεια Α. Χαρακτίδου ἐν Κων]πόλει 1886 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Στοιχειώδης Γεωγραφία Πολιτικὴ, Μαθηματικὴ καὶ Φυσικὴ Α. Σακελλαρίου ἐν Ἀθήναις τύποις Καλλιτεχνίας.

Ἀριθμητικὴ Ἰ. Ἰακωβίδου βιβλ. α' καὶ β' ἐν Κων]πόλει 1890 ἐκ τοῦ τυπογρ. Κεφαλίδου.

Ἐμπορικὸς Ὁδηγὸς Ἰ. Ἰακωβίδου ἐν Κων]πόλει 1880 τύποις Α. Ἀγγελιδῶν.

Γραμματικὴ τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης Μ. Ναὴμ βέη Φράσαρη ἐν Κων]πόλει 1884 τύποις Ἰ. Μαργαρίτου.

Κείμενον καὶ πρακτικὴ Ἑρμηνεία τῶν κατὰ Κυριακὴν Εὐαγγελίων Ι. Ε. Μεσολωρᾶ ἔκδ. Γ' ἐν Ἀθήναις 1891 τύπ. Κολλαράκη καὶ Τριανταφυλλίδου.

Ἱερὰ Ἱστορία Σ. Σεργιάδου εἰς τρία τεύχη ἐν Κων]πόλει 1893 τύποις Κορομηλᾶ.

Ἐπίτομος Ὀρθόδοξος χριστιανικὴ Ἠθικὴ Κ. Σ. Παρίτση ἔκδ. β' ἐν Κων]πόλει 1893 ἔκδ. Α. Σφύρα.

Ἱερὰ Κατήχησις πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων Β. Καλλίφρονος ἔκδ. ς' ἐν Κων]πόλει 1874 τύποις Ἀνατολ. Ἀστέρος.

Ζωολογία Χ. Σαμαρτζίδου ἐν Κων]πόλει 1881 τύποις Βουτυρᾶ καὶ Σ]ας.

Στοιχειώδης Γεωγραφία μετὰ πατριδογνωσίας Δ. Μελανδινοῦ ἐν Κων]πόλει 1885 τύποις Βουτυρᾶ.

Πρῶτα Στοιχεῖα Ἀριθμητικῆς Γ. Κωνσταντινίδου ἔκδ. 3 ἐν Κων]πόλει 1887 ἐκ τοῦ Πατριαρχ. Τυπογραφείου.

Ἀνθολόγιον Γαλλικὸν Δ. Κοντογεώργη τεῦχ. β' ἐν Κων]πόλει 1890 Τυπογρ. Κεφαλίδου.

Αἱ πρῶται ἀσκήσεις εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν Δ. Κοντογεώργη ἔκδ. β' ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκ τοῦ τυπογρ. Νεολόγου.

Ὁ Παραινετικὸς τοῦ Μ. Βασιλείου ἔκδ. Α. Οἰκονομίδου ἐν Κων]πόλει 1885 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Κορομηλᾶ.

Ἐπίτομος Πλουτολογία ἢ Πολιτικὴ Οἰκονομία Ν. Χαρισιάδου ἐν Κων]πόλει 1885 ἐκ τοῦ τυπογρ. Α. Κεφαλιδῶν.

Ἀριθμητικὴ Γ. Ἀφείδου καὶ Κ. Βλούσσου τεῦχ. β' ἔκδ. β' ἐν Κων]πόλει 1892 ἐκδ. Α. Σφύρα.

Ἐγχειρίδιον ἱερᾶς ἱστορίας Α. Κουζουλάρη καὶ Ν. Εὐσταθίου τεῦχ. β' ἔκδ. β' ἐν Κων]πόλει ἐκδ. Α. Δεπάστα.

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Π. Παπαρούση τεῦχ. α' ἔκδ. 6 ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκ τοῦ τυπογρ. Νεολόγου.

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Α. Ἀθανασιάδου καὶ Ι. Δημητριάδου τεῦχ. α' ἔκδ. β' ἐν Κων]πόλει 1891 ἐκδ. Α. Σφύρα.

Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ Δ. Γ. Δανασῆ τεῦχ. α' ἔκδ. 4 ἐν Κων]πόλει ἐκδ. Σεϊτανίδης.

Τριετὴς ἀνώτερος κύκλος παιδαγωγικῆς Σχολῆς Ἰωάννου Μύλλερ ἐν Κων]πόλει 1888 ἐκ τοῦ Πατριαρχ. Τυπογραφείου.

Ἡ Κλεὶς τῆς Ἀναγνώσεως Α. Ἀργύρου ἔκδ. 6' ἐν Κων]πόλει 1884 τύποις Α. Κεφαλιδῶν.

Αἱ περιπλανήσεις τοῦ Ὀδυσσέως Ε. Γαλάνη μέρος α' καὶ β' ἔκδ. 4 ἐν Ἀθήναις 1884 ἐκδ. Βλαστός.

Ἱστορία τῶν Ἀνατολικῶν ἐθνῶν Ι. Βασματζίδου ἔκδ. 6' ἐν Κων]πόλει 1892.

Γενικῆς Ἱστορίας Ε. Παπαχατζῆ τόμ. 6' (ἤτοι Ἱστορία τῶν Ρωμαίων) ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου.

Γεωλογία καὶ Βοτανικὴ Παναγ. Σ. Κονδύλη ἐν Ἀθήναις 1892 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

Στοιχειώδης Ἀριθμητικὴ Ι. Εὐστρατιάδου ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις 1886 ἐκδ. Σπυρίδων Κουσολῖνος.

Στοιχεῖα Φυσικῆς Παναγ. Σ. Κονδύλη ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

Φυσιογνωσίας μέρος Α' (Στοιχειώδης φυσικὴ Ἱστορία), μέρος Β' (Στοιχεῖα φυσικῆς χημείας καὶ κοσμογραφίας) Δ. Κουτσομητοπούλου ἔκδ. 6' ἐν Ἀθήναις 1891 τύποις Πασσάρη καὶ Βεργιανίτου.

Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις Σεργίου Ε. Σεργιάδου ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Ι. Νοτάρης τύποις Α. Κορομηλᾶ.

Γραμματικὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν Β. Ν. Ἀδαμίδου ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Α. Σρύρα.

Λατινικῆς Μεθόδου μέρ. Γ' Μιχαὴλ Δερνέρου ἐν Ἀθήναις 1879 τύποις Κορομηλᾶ.

Lhomond, de viris illustribus urbis Romae, ἐν Ἀθήναις 1889 ἐκ τοῦ τυπογραφείου «ὁ Παλαμήδης».

Παιδαγωγικὰ Ἀναγνώσματα Ε. Π. Διογενίδου ἔτος σχολ. α' τεῦχ. α' ἔκδ. 3 τεῦχ. β' ἔκδ. 6 ἔτος σχολ. β' ἔκδ. 3 ἔτος σχολικὸν γ' ἔκδ. 2 ἔτος σχολ. γ' ἔκδ. 2 ἐν Σμύρνῃ 1892 ἐκδ. Δ. Βρετόπουλος.

Νέα ἀναγνώσματα Θ. Σ. Κώτσιου καὶ Ι. Πετρίδου ἔτ. σχολ. β' ἐν Σμύρνῃ ἐκδ. Βρετὸς Κοντολέων ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἀμαλθείας.

Λατινικὰ θέματα Μιχαὴλ Δέρνερ ἐν Ἀθήναις 1874 ἐκδ. Κορομηλᾶς.

Ἀναγνωσματάριον Θεολ. Τσακμάκη διὰ τὴν α' καὶ β' τάξιν ἔκδ. 3 1892 διὰ τὴν γ' τάξιν ἔκδ. 3 1891 διὰ τὴν δ' καὶ ε' τάξιν ἔκδ. 2 1892 καὶ διὰ τὴν στ' 1891 ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Ἡρακλείδου καὶ Σ]ας.

Μικρὸν Ἀλφαβητάριον Θεολόγου Τσακμάκη ἔκδ. 4 ἐν Θεσσαλονίκῃ 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ἡρακλείδου καὶ Σ]ας.

Λατινικὴ Γραμματικὴ Ε. Κ. Κοφινιώτου μέρος α' ἔκδ. 5 μέρος β' ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. ὁ «Παλαμήδης».

Παράρτημα ἤτοι Λατινικὰ θέματα Ε. Κοφινιώτου ἐν Ἀθήναις 1877 τύποις Α. Κορομηλᾶ.

Ἐπίτομος Λατινικὴ Γραμματικὴ Ε. Κοφινιώτου ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. ὁ «Παλαμήδης».

Λατινικὴ Χρηστομάθεια Ε. Κοφινιώτου ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. ὁ «Παλαμήδης».

Ἐπίτομος Λατινικὴ Γραμματικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς τρίτης τάξεως τοῦ σχολείου Ε. Δ. Τσακαλώτου ἐν Ἀθήναις 1892 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

Γραμματικὴ τῆς λατινικῆς γλώσσης Ι. Ζαννέτου μέρος Α' (τεχνολογικὸν) ἐν Ἀθήναις 1882 ἐκδότης Α. Σακελλάριος.

Στοιχειώδη μαθήματα τῆς λατινικῆς γλώσσης Ε. Οὐλερίχου ἔκδ. 5 ἐν Ἀθήναις 1884 ἐκ τοῦ τυπογραφείου Α. Κορομηλᾶ.

Στοιχειώδης Ζωολογία πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων Δ. Κουτσομητοπούλου ἐν Ἀθήναις 1889 τύποις Πασσάρη καὶ Βεργιανίτου.

Γραμματικὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν Κ. Γουσοπούλου, Γ. Ἐγγονοπούλου καὶ Π. Κυλίτη τεῦχ. α' καὶ γ' ἔκδ. β' 1892 τεῦχ. β' ἔκδ. β' 1893 ἐν Κων]πόλει τυπογραφεῖον Νεολόγου.

Γραμματικὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης Γ. Παπαγεωργίου περίοδ. Α' ἔκδ. β' 1888 περίοδ. Γ' καὶ Δ' 1883 ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐκ τοῦ τυπογραφείου ἡ «Μακεδονία».

Σειρὰ τουρκικῶν ἀναγνωσμάτων Ἐμ. Μούτεβελλῆ τεῦχ. β' ἐν Κων]πόλει 1893.

(ἕπεται συνέχεια)

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ διδάσκοντες ἐν ταῖς Σχολαῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα προσέλθωσιν ἐγκαίρως εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ἐπικύρωσιν τῶν συμβολαίων αὐτῶν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ἐτησίου ἐνδεικτικοῦ, διότι ὁ χρόνος τῆς ἐπικυρώσεως λήγει τὴν 31 Αὐγούστου ἀνυπερθέτως.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς

Τὸ Γραφεῖον τῶν μικτῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν διὰ Τεσκερὲ αὐτοῦ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ ὅτι ὁ Ἀλέξιος Γεωργίου, κάτοικος Ὀρτάκιοϊ τοῦ Βοσπόρου, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, ὑπηρετῶν ὡς ναύτης ἐν τῷ ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν πλοίῳ «Κατίνα» ἀπεβίωσεν ἐν Ταϊγανίῳ τὴν 23 Μαΐου ἐ. ἔ. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται τοῦτο εἰς γνῶσιν τῶν κληρονόμων καὶ συγγενῶν τοῦ ἀποβιώσαντος ὅπως ἐμφανισθῶσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἐν τοις Πατριαρχείοις, τῇ 28 Ἰουλίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 13 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 24.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Αἴνου Λουκᾶς (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Ἑρβάσιος
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Ἰανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἡμίσυ.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ μὴ ἐκτελέσει τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἡ ἀξία τῶν περὶ τούτου δικαιολογιῶν — Ἡ θεοσέβεια τῶν φυσιοδιφῶν καὶ ἰατρῶν — Βιβλιογραφία — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων — Ζωγράφειον τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου ἐν Κωνσταντινουπόλει — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Μητρόπολις Δισκάτης. — Τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου Δισκάτης χηρεύσαντος πρό τινος ἕνεκα τῆς παραιτήσεως τοῦ τέως πανιερωτάτου μητροπολίτου αὐτῆς κ. Ἰωαννικίου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος προβᾶσα ἐν τῇ χθεσινῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ εἰς ἐκλογὴν διαδόχου προὔτεινε τρεῖς ὑποψηφίους ἤτοι τοὺς θεοφιλ. ἐπισκόπους Παραμυθίας κ. Ἰωάννην, πρώην Κίτρους κ. Ἰωαννίκιον καὶ πρώην Κώου κ. Παῦλον. Τῆς ἱερᾶς δὲ τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ἐξελέγη μητροπολίτης Δισκάτης ὁ τέως ἐπίσκοπος Παραμυθίας κ. Ἰωάννης.

—*Ἐπισκοπὴ Παραμυθίας.* — Τῆς ἐπισκοπῆς Παραμυθίας ἐν χηρείᾳ διαμεινάσης ἕνεκα τοῦ προβιβασμοῦ τοῦ τέως ἐπισκόπου αὐτῆς κ. Ἰωάννου, ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ προέβη εἰς τὴν πλήρωσιν αὐτῆς. Τεθέντων τοίνυν τριῶν ὑποψηφίων, ἤτοι τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Κίτρους κ. Λεοντίου, Ἀρδαμερίου κ. Σωφρονίου καὶ τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου κ. Μελετίου, διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις ἱερατικῆς Σχολῆς, καὶ τῆς ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ εἰθισμένης ἱερᾶς τῶν ψήφων τελετῆς γενομένης ἐξελέγη ἐπίσκοπος Παραμυθίας ὁ τέως θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κίτρους κ. Λεόντιος.

— *Μητροπολίτης Σκοπείων.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σκοπείων κ. Μεθόδιος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι τὸ ἐν Σκοπείοις κακουργοδικεῖον μετὰ ἀκριβεστάτας ἀνακρίσεις ἐκήρυξεν ἀθώους τοὺς πρὸ ἔτους κακοβούλως συκοφαντηθέντας κατοίκους Βιτωλίων ἤτοι τὸν κ. Παλιαράκην γυμνασιάρχην, Χαραλ. Καρμίτσην καθηγητὴν, καὶ Παντελῆν Τσάλην βιβλιοπῶλην.

—*Ἀρχιγένεια καθιδρύματα.* — Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐν συνεδρίᾳ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ὑπεβλήθη ἔκθεσις τοῦ αὐτόσε ἐντολῇ τῆς Ἐκκλησίας μεταβάντος πανιερωτάτου μητροπολίτου Σηλυβρίας κ. Κωνσταντίου ἀφορῶσα τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων τῶν ἐκπαιδευτηρίων. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην αἱ ἐξετάσεις ὑπῆρξαν κατὰ πάντα ἐπιτυχεῖς δικαιώσασαι τὰς ἐλπίδας τῆς τε ἐφορείας καὶ τῆς κοινότητος καὶ στέψασαι τοὺς μόχθους τοῦ ἐν αὐτοῖς ἀόκνως ἐργασθέντος διδάσκοντος προσωπικοῦ.

Ὡς γνωστὸν, ἓν τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου διατελεῖ πάντοτε μέλος τῆς ἐφορείας τῶν ἐν Ἐπιβάταις Ἀρχιγενείων ἐκπαιδευτηρίων. Ὡς τοιοῦτον ἀντὶ τοῦ ἀποχωρήσαντος ἀξιοτίμου κ. Β. Ἐλευθεριάδου διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐλλογιμώτατος κ. Εὐάγγελος Ἀμαξόπουλος.

— *Μητροπολίτης Κώου.* — Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Κώου κ. Καλλίνικος ἤγγειλε διὰ γράμματος αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀφικόμενος εἰς τὴν νέαν θεόσωστον ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ μετ' ἐγκαρδίου ἀγάπης.

— *Ἐπισκέψεις.* — Οἱ ἐν τῇ βασιλευούσῃ παρεπιδημοῦντες μαρωνῖται ἐπίσκοποι Βηρυτοῦ κ. Ἰωσὴφ καὶ Τριπόλεως κ. Στέφανος ἐπεσκέψαντο τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὃς αὐθημερὸν ἀπέδωκε τὴν ἐπίσκεψιν διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου καὶ τοῦ γραμματέως τοῦ Πατριαρχικοῦ Γραφείου κ. Ἰ. Ἰανταλίδου.

—Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρ-

χης ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ εἰς βασιλεύουσαν ἀρίζει τῶν ἐριτίμων ὁμογενῶν ἀδελφῶν κκ. Δημητρίου καὶ Παύλου Στεφάνοβικ Σκυλίτση ἀπέστειλε τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ εἰς Χαλκηδόνα τὸν πανοσιολογ. Μ. Πρωτοσύγκελλον κ. Γερβάσιον, ὅπως ἐκ μέρους αὐτοῦ προσείπῃ αὐτοῖς τὸ ὡς εὖ παρέστη καὶ διαβιβάσῃ τὰς εὐχάς.

—*Δωρεὰ εἰς βιβλία.* — Ἡ ἐν Πετρουπόλει αὐτοκρατορικὴ ρωσικὴ Παλαιστίνειος Ἑταιρεία διὰ τοῦ ἐνταῦθα ἀντιπροσώπου αὐτῆς ἀξιοτίμου κ. Γεωργίου Βεγλερῆ ἤγγειλε τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ καὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ ὅτι δωρεῖται τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς τοὺς ἀναλώμασι καὶ μερίμνῃ αὐτῆς ἰδίᾳ κατὰ καιροὺς ἐκδοθέντας τόμους συγκειμένους ἐκ διαφόρων συγγραμμάτων. Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος μετὰ χαρᾶς ἀποδεξαμένη τὴν δωρεὰν ταύτην ἐνέκρινεν ὅπως ἁρμοδίως διαβιβασθῶσι τῇ αὐτοκρατορικῇ Παλαιστινείῳ Ἑταιρείᾳ αἱ εὐχαριστίαι αὐτῆς.

—*Δ. Ἐθν. Μ. Συμβούλιον.*—Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐν τῇ σημερινῇ αὐτοῦ τακτικῇ συνεδρίᾳ ἐξελέξατο ἐξ ὀρφικίου ἐφορίαν τῶν Σχολῶν Τζιβαλίου συγκειμένην ἐκ τῶν κκ. Παύλου βέη Φενερλῆ, Ν. Πασπαλλῆ, Σ. Μπίτσου, Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου καὶ Κωνσταντίνου Γεωργιάδου.

—Ὡσαύτως ἐπεκύρωσε τὰς ἐκλογὰς τῶν ἐφορειῶν τῶν ἐνοριῶν Μεγάλου Ρεύματος, Φερίκιοϊ, Ἐξ Μαρμάρων, Ὑψωμαθείων (Ἀναλήψεως) καὶ Ταταούλων, ὧν ἐπεκυρώθη σύναμα καὶ ἡ ἐκλογὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Η ΕΝΟΧΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΕΝ ΤΗ ΜΗ ΕΚΤΕΛΕΣΕΙ ΤΟΥ ΑΓΑΘΟΥ
ΚΑΙ Η ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΩΝ*

Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κατάλληλον ἀφορμὴν διὰ νὰ πράξῃ καλόν τι καὶ ὠφέλιμον. Καὶ ὁ μᾶλλον πτωχός, καὶ αὐτὸς ὁ ἐπαίτης ὁ καθήμενος εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἐξαιτούμενος ἐλεημοσύνην εἰμπορεῖ νὰ εὕρῃ ἀφορμὴν πρὸς τοῦτο. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἴδῃ τις ταύτην τὴν κατάλληλον ἀφορμὴν εἶναι ἀνάγκη νὰ θέλῃ νὰ ἴδῃ αὐτήν. Πρὸς τοῦτο ὅμως ἐλλείπει παρὰ τοῖς πολλοῖς ἡ κλίσις. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι παράλειψις τοῦ ἀγαθοῦ. Μὴ θέλωμεν νὰ δικαιολογηθῶμεν προφασιζόμενοι τὴν θείαν πρόνοιαν, ὅτι δὲν ἔθεσεν ἡμᾶς εἰς περιστάσεις, ἐν αἷς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ δείξωμεν τὰς ἀρετὰς ἡμῶν· ἡ νωθρότης ἡμῶν καὶ ἡ ἀδιαφορία ἐμποδίζουσιν ἡμᾶς τοῦ νὰ ἀνοίξωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἴδωμεν τί ὑπάρχει περὶ ἡμᾶς.

Ὄχι ἀφορμὴ πρὸς τὸ καλόν· τὸ πρῶτον, ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς ὠθήσῃ εἰς τὸ καλόν, ἐλλείπει ἐξ ἡμῶν· ἀνυπόκριτος δηλονότι φιλανθρωπία καὶ προθυμία πρὸς ὑπηρεσίαν. Ὅστις ἔχει τὸ προτέρημα τοῦτο εἶναι ἐπινοητικός· ἠξεύρει νὰ βλέπῃ τὴν κατάλληλον ἀφορμήν, διὰ νὰ εὐεργετήσῃ πάντα ἄνθρωπον, ὅστις ἤθελε πλησιάσει αὐτόν, καὶ νὰ ἦναι ὠφέλιμος καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἀπόντας φίλους αὐτοῦ καὶ γνωστούς· γνωρίζει νὰ κάμῃ κατάλληλον οἰκονομίαν, διὰ νὰ περισσεύσῃ τι, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ ἄλλους καὶ νὰ φανῇ εὐεργέτης καὶ προστάτης αὐτῶν· ἐνὶ λόγῳ ὁ τοιοῦτος ἔχει, ἂν ὄχι πάντοτε χρήματα, πάντοτε ὅμως ἐδῶ μὲν ἕνα καλὸν λόγον, ἐκεῖ δὲ ὠφέλιμον συμβουλὴν καὶ ἀλλαχοῦ παρηγορίαν.

Τὸ ἐσπέρας, ἀφοῦ τελειώσῃς πᾶσαν σου ἐργασίαν, ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ ἐρώτησον σεαυτόν: ἔπραξες ὅ,τι καλὸν κυρίως ἠδύνασο νὰ πράξῃς; Ἐπωρελήθης καταλλήλως τὰς πρὸς τὸ καλὸν ἀφορμάς, αἵτινες κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν σοὶ ἐπαρουσιάσθησαν; Καὶ ἐὰν ἡ μνήμη σου οὐδεμίαν πρὸς τοῦτο ἀφορμὴν σοὶ παρουσιάζῃ, πρότεινον σεαυτῷ μίαν ἔτι ἐρώτησιν: τί ἄρα γε θὰ ἔπραττες, ἐὰν ἤθελες νὰ ἦσαι τὸ παράδειγμα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως; Ἡ συνείδησίς σου ἐν τῷ κρυπτῷ θὰ σοὶ ἀπαντήσῃ· εἶμαι δὲ βέβαιος, ὅτι ἡ ἀπάντησις θὰ ἦναι: καὶ ὅμως δὲν τὸ ἔπραξες! Καὶ ὅμως «εἰδότι καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν».

Ἀλλ' ἡ ἐνοχὴ ἡμῶν, ὅτι δυνάμεθα νὰ πράξωμεν τὸ καλὸν καὶ δὲν πράττομεν αὐτό, καθίσταται κατὰ τοσοῦτον μεγαλειτέρα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τοῦ κριτοῦ τῆς ἀξίας ἡμῶν, κατὰ τοσοῦτον μεγαλειτέρα ἐνώπιον τῆς ἰδίας ἡμῶν συνειδήσεως, καθ' ὅσον ἦτο εὐκολώτερον εἰς ἡμᾶς νὰ πράξωμεν τὸ ἀγαθόν. Μυρία ὅμως καλὰ ἔργα παραλείπομεν, καίτοι ἦτο πολὺ εὔκολον εἰς ἡμᾶς νὰ ἐκτελέσωμεν ταῦτα. Διότι ἕκαστος ἄνθρωπος ὄχι μόνον γνωρίζει ποῖον εἶναι δίκαιον καὶ ὅσιον, ἀλλ' ἔχει καὶ ἰδιαίτερα πλεονεκτήματα πρὸς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἀρετήν.

Ὅστις εἶναι φύσει εὔσπλαγχνος καὶ συμπαθητικὸς εὐκόλως κατορθώνει νὰ ἀσκήσῃ καὶ διὰ λόγου καὶ δι' ἔργου τὴν ὡραίαν ταύτην ἀρετήν, τὸ ὡραῖον τοῦτο καθῆκον τοῦ οἴκτου καὶ τῆς συμπαθείας πρὸς τοὺς πάσχοντας καὶ δυστυχεῖς. Διὰ τί δὲν ἐκαλλιέργησε τὴν ὡραίαν, τὴν θείαν ταύτην τάσιν τῆς καρδίας αὐτοῦ; Διὰ τί παρεβίασε καὶ κατεπίεσε τὸ συναίσθημα τοῦτο καὶ δὲν ἄφησεν αὐτὸ νὰ ἐκδηλωθῇ ὡς ἔπρεπε; Ὦ! ἄλλοτε μὲν ἡ ματαιότης αὐτοῦ καὶ ἡ κενοδοξία καὶ ὁ πρὸ τῶν ἀνθρώπων φόβος ἐμποδίζει αὐτὸν τοῦ νὰ πράξῃ ἔργον τι ἀγαθὸν καὶ θεάρεστον· ἄλλοτε δὲ ἡ πρὸς τὴν ἡσυχίαν αὐτοῦ ἀνάπαυσις καὶ κλίσις ἐμποδίζει αὐτὸν τοῦ νὰ σπεύσῃ εἰς τὴν κατοικίαν τῶν δυστυχῶν, τοὺς ὁποίους ἀκούει πάσχοντας, καὶ νὰ μάθῃ τὴν δυστυχίαν αὐτῶν καὶ νὰ σκεφθῇ πῶς εἰμπορεῖ νὰ βοηθήσῃ αὐτούς· ἄλλοτε δὲ πάλιν ἀσύγγνωστος κουφότης καὶ ἐπιπολαιότης καὶ ἄλλοτε πάλιν ἡ πολυτέλεια, ἥτις ἀπαιτεῖ πλεῖστα ὅσα ἔξοδα.

Ὅστις ἔχει ἐκ φύσεως θάρρος καὶ τόλμην εὐκολώτερον εἰμπορεῖ νὰ βοηθήσῃ τοὺς καταπιεζομένους,

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 178—180 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Διὰ τί αὐτὸς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐχθρὸς πάσης ἀδικίας, δὲν ἱκανοποιεῖ τὸ εὐγενὲς τοῦτο αἴσθημα; Ἐδῶ μὲν ὁ ἐγωισμὸς αὐτοῦ καὶ ἡ ἰδιωφέλεια ἠνάγκασαν αὐτὸν παρὰ τὴν καλὴν αὐτοῦ θέλησιν νὰ μείνῃ ἄφωνος, ἐκεῖ δὲ τὰ πρόσωπα, εἰς τὰ ὁποῖα ἤθελε νὰ ἀρέσῃ, ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ παρουσιάσῃ τὸ ἄδικον ὡς δίκαιον καὶ τὸ κακὸν ὡς καλόν.

Ὅστις ἀσκεῖ μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς θελήσεως καὶ τῶν σκέψεων τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ δύναται εὐκόλως νὰ γείνῃ αἰτία μυρίων ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἄλλος μεθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν δραστηριότητα καὶ προθυμίαν πολὺ δυσκόλως δύναται νὰ κατορθώσῃ. Πολλάκις διὰ νὰ λάβῃ χώραν ὠφέλιμός τις πρᾶξις ἀρκεῖ μόνον ἡ ἐπιδοκιμασία αὐτοῦ, εἷς μόνον προτρεπτικὸς αὐτοῦ λόγος. Διὰ τί δὲν εἶπε τὸν λόγον τοῦτον; Διότι δι' αὐτὸν τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τέλους ἦτο ἐντελῶς ἀδιάφορον καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ σκεφθῇ σπουδαίως περὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ἢ διότι ἡ ῥᾳθυμία αὐτοῦ καὶ νωθρότης θέλει νὰ δικαιολογήσῃ ἑαυτὴν ἐρωτῶσα: διὰ τί νὰ λαμβάνω μέρος εἰς ὅλα, τὰ ὁποῖα ἀμέσως δὲν μοὶ ἐνδιαφέρουσιν; ἢ διότι ἐπρόκειτο περὶ πραγμάτων ξένων ἀφορώντων μόνον ξένα πρόσωπα, ξένην πόλιν, ξένον χωρίον καὶ τὴν ὠφέλειαν αὐτῶν.

Μεγαλειτέραν ὅμως εὐθύνην φέρει ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος παραλείπει τὸ καλὸν ὄχι μόνον ἐκεῖ, ἔνθα ἡ κατάλληλος ἀφορμὴ προτρέπει καὶ παρακινεῖ αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ, ἔνθα ἦτο εὔκολον δι' αὐτὸν νὰ πράξῃ τοῦτο ἕνεκα τῶν ἐμφύτων αὐτῷ κλίσεων καὶ τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ. Ἐνταῦθα ἡ λήθη καὶ ἡ παραμέλησις τοῦ καθήκοντος εἶναι προφανῶς ἀποτέλεσμα κακοῦ, τὸ ὁποῖον ἐκυρίευσεν αὐτὸν, ἀδιάφορον ἂν τὸ κακὸν τοῦτο ὀνομάζηται ἐγωισμὸς, φιλαυτία, φθόνος, ἀλαζονεία, νωθρεία, ἐπιπολαιότης, κουφόνοια, ἀπροσεξία καὶ ὅπως ἄλλως θέλει τις. Τὸ νὰ ἀγαπᾷ τις ἐκείνους, οἵτινες ἀγαπῶσιν αὐτὸν καὶ κολακεύουσι· νὰ εὐεργετῇ ἐκείνους, παρὰ τῶν ὁποίων ἐλπίζει νὰ λάβῃ χάριν καὶ ὑπηρεσίαν, εἶναι εἶδος ἀνταλλάγματος μηδεμίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀξίαν ἔχοντος καὶ παρὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τοῦ ἠθικοῦ νόμου καταθεκαζομένου. Τοῦτο ποιοῦσι καὶ οἱ ἐθνικοὶ, οὕτω πράττουσι καὶ τὰ ζῶα κολακεύοντα ἐκείνους, παρὰ τῶν ὁποίων λαμβάνουσι τὴν τροφὴν αὐτῶν. Ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς ὑπέδειξεν ἡμῖν σαφῶς ὅλον τὸ περιεχόμενον τῶν καθηκόντων ἡμῶν καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ παραδείγματος ἐδίδαξε πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι τὸ ἀγαθὸν, ἡ ἀρετὴ, εἶναι τὸ μόνον μέσον, δι' οὗ ἐπιτυγχάνομεν τοῦ προορισμοῦ ἡμῶν. Ἀποφεύγεις τὰ καθήκοντα ταῦτα; ὦ, μὴ πιστεύῃς, ὅτι ἔχεις ἀξίαν τινὰ, μὴ φαντάζησαι, ὅτι δικαίως φέρεις τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου. Πολὺ ἀνώτερος, πολὺ ὑψηλότερος εἶναι ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν περιπίπτεις εἰς ἔγκλημα, οὐδὲν κακὸν πράττεις· δὲν ἁπατᾷς, δὲν συκοφαντεῖς, δὲν δολιεύεσαι δὲν καταδιώκεις τὸν πλησίον σου· ἀλλὰ μὲ τοῦτο τί περιπλέον πράττεις; Ταῦτα πάντα καὶ ὁ λίθος, τὸν ὁποῖον πατεῖς, οὐδόλως οὐδαμῶς διαπράττει.

Φίλε, πόσον πτωχὸς θὰ παρουσιασθῇς ἡμέραν τινὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ζητήσῃ παρὰ σοῦ λόγον περὶ τῆς χρήσεως τῶν δώρων, διὰ τῶν ὁποίων σὲ ἐστόλισε! πόσον πτωχὴ θὰ ἦναι ἡ ψυχή σου, ἐὰν, ἐν ᾧ εἶναι κεκοσμημένη διὰ τόσων μεγάλων προτερημάτων πρὸς ἐπιτυχίαν ὑψίστης τελειότητος, ἐν ᾧ εἶναι πεπροικισμένη διὰ τῆς γνώσεως τοῦ ἀληθοῦς καὶ δι' ἰσχυρᾶς θελήσεως, διὰ τίποτε ἄλλο δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ καυχηθῇ, εἰ μὴ ὅτι ἔμεινε καθαρὰ ἀπὸ μεγάλων ἐγκλημάτων! Εἶναί ποτε δυνατὸν ὁ ἄψυχος, ὁ ἀναίσθητος λίθος νὰ ἔχῃ ἀξιώσεις ἀνωτέρας μακαριότητος; καὶ ὁ ἀκηρὸς δοῦλος, ὁ ὁποῖος ἔκρυψε τὸ τάλαντον ὑπὸ τὴν γῆν, εἰμπορεῖ νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι ὁ Κύριος θὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἐπὶ πλειοτέρων; Θὰ ἔλθῃ ποτὲ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ φρίξῃς, διὰ τὴν ἀδιαφορίαν, τὴν ὁποίαν ἔδειξας πρὸς ἄπειρα καλὰ, τὰ ὁποῖα ἕνεκα αὐτῆς δὲν ἔλαβον χώραν. Ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὴν ἀρετὴν, τὴν ὁποίαν ἠδυνάμεθα νὰ πράξωμεν, εἶναι ἀδιαφορία πρὸς τὴν αἰωνιότητα, ἀδιαφορία πρὸς τὸν παντοδύναμον καὶ πανάγιον Θεόν. Πᾶσα πρὸς τὸ καλὸν ἀφορμὴ, ἡ ὁποία παρουσιάζεται, εἶναι τρόπον τινὰ πρόσκλησις τοῦ Θεοῦ καλοῦντος ἡμᾶς νὰ ἀφιερώσωμεν τὴν καρδίαν μας εἰς αὐτόν. Πᾶσα παράλειψις τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ἁμαρτία, διὰ τὴν ὁποίαν εἴμεθα ὑπεύθυνοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. «Εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν».

Η ΘΕΟΣΕΒΕΙΑ

ΤΩΝ ΦΥΣΙΟΔΙΦΩΝ καὶ ΙΑΤΡΩΝ

Ὁ διαπρεπὴς ἰατρὸς κ. Γ. Εὐγενίδης πάντοτε τὴν ἀληθῆ πρόοδον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ πρὸς τοῦτο συντελοῦντα μέσα καταλλήλως μεταχειριζόμενος οὐκ ὀλίγας σπουδαίας καὶ ἐμβριθεῖς πραγματείας ἐπέστειλεν ἡμῖν, ἃς ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» μετὰ πλείστης ὅσης εὐχαριστήσεως κατεχώρισεν ἐν ταῖς στήλαις αὐτῆς. Ἤδη δὲ τὴν λοιμικὴν, ὡς λέγει, νόσον τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, τὸν ὑλισμὸν, ἐπιθυμῶν νὰ καταπολεμήσῃ καὶ τὸ ἄλογον τῶν ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ τοῖς πᾶσι νὰ καταστήσῃ φανερὸν, συλλέξας ἐπιστέλλει τὰς περὶ τούτου γνώμας τῶν ἐπισημοτέρων ἀντιπροσώπων τῆς ἐπιστήμης, φυσιοδιφῶν, μαθηματικῶν, ἀστρονόμων, ἰατρῶν, χημικῶν, ἀνθρωπολόγων, φυσιολόγων, φρενολόγων καὶ λοιπῶν σκηπτούχων τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν, δι' ὧν ἐπιβεβαιοῦνται αἱ ὑπερφυσικαὶ καὶ ὑπερκόσμιοι ἀλήθειαι τῆς ὑπάρξεως τοῦ Δημιουρ-

γοῦ τῶν ἁπάντων, τῆς ἀγαθῆς καὶ πανσόφου Αὐτοῦ προνοίας καὶ τῆς αἰωνίου Αὐτοῦ μακαριότητος, ἣν μεταδίδει καὶ πᾶσι τοῖς ἐφιεμένοις αὐτῆς.

Οὔτε οἱ σοφοί, λέγει, οὔτε οἱ ἑρμηνεῖς τῶν πειραματικῶν ἐπιστημῶν ἐδίδαξαν τοιαύτας διδασκαλίας, ἀλλ' οἱ ὑλοδοξοῦντες, παραφθείροντες τὰς θεωρίας τῶν ἐπιστημόνων, ἀρύονται ἐξ αὐτῶν συμπεράσματα ὑπὸ τούτων ἀποκρουόμενα.

Ἡ «*Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*» καὶ τὴν ὡραίαν ταύτην πραγματείαν τοῦ διαπρεποῦς ἰατροῦ μετὰ πλείστης εὐχαριστήσεως ἐν ταῖς στήλαις αὐτῆς καταχωροῦσα ἔχει δι' ἐλπίδος, ὅτι καὶ τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ παύσηται ἀγωνιζόμενος τὸν καλὸν τοῦτον ἀγῶνα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Virchov ἐνώπιον τοῦ ἐν Μονάχῳ συνεδρίου τῶν φυσιοδιφῶν, συγκροτηθέντος κατὰ τὸ ἔτος 1878 εἶπεν: «Ἂν δὲν ἀποδεχώμεθα τὴν θεωρίαν τῆς Δημιουργίας, ἂν δὲν πειθώμεθα περὶ τῆς ὑπάρξεως δυνάμεως ἀνεξαρτήτου τῆς ὕλης, δυνάμεως χορηγησάσης εἰς αὐτὴν τὴν ἰδιότητα τῆς ζωῆς, ἂν πρόκειται νὰ γράψωμεν ἕνα στίχον νέας Γραφῆς, πρέπει νὰ ἀποδεχθῶμεν τὴν ἀπὸ τῆς ὕλης αὐτόματον γένεσιν. Ἀλλὰ ποῦ αἱ ἀποδείξεις τοιαύτης θεωρίας; Οὐδεμία, οὐδεμία, οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ὑπάρχει ἀπόδειξις. Εὑρέθησαν βεβαίως ἐπιστήμονες ἀποδεχθέντες τὴν θεωρίαν τῆς αὐτομάτου γενέσεως, ὅμως ἀξιοπαρατήρητον ὅτι οὐχὶ οἱ θεολογοῦντες, ἀλλ' οἱ φυσιοδίφαι καὶ φυσιολόγοι ἀνεσκεύασαν τὴν θεωρίαν ταύτην».

Καὶ πάλιν· «Οὐ μόνον ἀπέβησαν μάταιαι ἅπασαι αἱ ἐπιστημονικαὶ προσπάθειαι πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἐφικτοῦ τῆς αὐτομάτου γενέσεως, ἀλλὰ καὶ τὰ τελευταῖα πειράματα κατέδειξαν προφανῶς ὅτι πᾶσα ἐλπὶς περὶ τούτου ἐντελῶς ἀπώλετο».

Καὶ ἀλλαχοῦ ἐντονώτερον ἀποκρούων τὰς ὑλιστικὰς θεωρίας ἔλεγεν: «Ἐπιστημονικῶς οὐδεμίαν ἐπιδέχεται ἀντίρρησιν ἡ ὑπόθεσις ὅτι ἐκτὸς τῆς ψηλαφητῆς ὕλης ὑπάρχει καὶ ὅν τι ἀστάθμητον, ἄϋλον ἢ καθαρῶς πνευματικόν. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἐκ τῆς ἀλληλουχίας τῶν ἰδεῶν ἔλαβον τὸ ἐνδύσιμον νὰ θεωρήσω τὴν μὲν καθαρῶς ὑλιστικὴν δόξαν, καθ' ἣν ἡ συνείδησις χαρακτηρίζεται ὡς ἁπλῆ τοῦ ἐγκεφάλου λειτουργία, ὡς αὐθαίρετον, τὴν δὲ θεωρίαν περὶ τῆς ὑπάρξεως ἰδιαιτέρας ψυχῆς ὡς δεδικαιολογημένην».

Ὁ Claude Bernard ὁ φαεινὸς ἀστὴρ τῆς θετικῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν φυσιολογικῶν ἐπιστημῶν ἐκήρυξε τὸν ὑλισμὸν ὡς τὸν ἀλογώτερον τῶν παραλογισμῶν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος· ἔλεγε δέ:

«Τὰ σωματικὰ φαινόμενα καὶ αἱ μετακινήσεις τῶν μορίων καὶ τῶν κυττάρων, ἐν γένει τὰ φυσικοχημικὰ φαινόμενα εἶναι οἱ ὅροι, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ αἴτια τῶν ζωικῶν καὶ πνευματικῶν φαινομένων· ἡ δὲ ζωὴ εἶναι δημιουργικὴ ἰδέα». Καὶ πάλιν·

«Ἐν παντὶ ζωικῷ σπέρματι ὑπάρχει μία δημιουργικὴ ἰδέα ἐκδηλουμένη καὶ ἀναπτυσσομένη διὰ τοῦ ζωικοῦ ὀργανισμοῦ· ἐφ' ὅσον ἡ ἰδέα αὕτη διατηρεῖται καὶ ἐπενεργεῖ, τὸ σῶμα ζῇ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς. Ἐνταῦθα τὰ πάντα ἤρτηνται ἀπὸ τῆς διευθυνούσης καὶ διενεργούσης ἰδέας· ἡ ἰδέα αὕτη διατηρεῖ τὸ ζωικὸν πλάσμα καὶ ἀναδημιουργεῖ τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας ἢ τῆς νόσου ζημιούμενα καὶ φθειρόμενα ὄργανα».

Ὁ Bois Reymond ὁ κλεινὸς καθηγητὴς τῶν φυσιολογικῶν ἐπιστημῶν καὶ πρύτανις τοῦ ἐν Βερολίνῳ πανεπιστημίου, μᾶς ἐξορκίζει ἵνα «Μὴ πιστεύωμεν εἰς τὰς ἄρρονας διδασκαλίας τινῶν ἐκ τῶν ἰατρῶν, διότι ἡ ἐπιστήμη οὐχὶ μόνον οὐδὲν γινώσκει περὶ τῶν ζητημάτων τῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς καὶ περὶ τῶν τρόπων τῆς ἐνεργείας καὶ τῶν λειτουργιῶν τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως, ἀλλ' εἶναι καὶ ἀναρμοδία νὰ ἐπιληρθῇ τοιούτων ζητημάτων ὡς ἐκ τῶν ἐφαρμοζομένων ὑπ' αὐτῆς πειραματικῶν μεθόδων». Ἐπιπροστίθησι δὲ «Προκειμένου περὶ τῶν πνευματικῶν φαινομένων, ἀγνοοῦμεν καὶ ἀγνοήσομεν».

Ὁ μέγας χημικὸς τῆς Γερμανίας Liebig ἔγραφε περὶ τῶν ὑλιστῶν ἰατρῶν: «Οἱ ἐπιπόλαιοι οὗτοι, μὴ εἰδότες τί εἶναι ὁ πυρετὸς ἢ ἡ φλόγωσις ἢ ὁ κατάρρους ἢ πῶς παράγεται τὸ αἷμα, οἱ νήπιοι οὗτοι διισχυρίζονται καὶ προσπαθοῦσι νὰ ἐμπνεύσωσι πρὸς τὸν ἀμαθῆ καὶ εὔπιστον λαὸν τὴν πεποίθησιν, ὅτι διὰ τῶν φυσιολογικῶν ἐπιστημῶν δύνανται νὰ ἐξηγήσωσι τὴν γένεσιν τῶν ἰδεῶν καὶ τὴν φύσιν καὶ οὐσίαν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος».

Ὁ Stokes καταπολεμῶν τὴν αὐτογένεσιν εἶπεν: «Ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς ζωῆς δυνάμεθα μετά τινος πιθανότητος νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τοὺς νόμους τῆς ἀνοργάνου ὕλης· ὁμολογῶ συνάμα ὅτι πρὸς ἐξήγησιν τοῦ γεγονότος τῆς ζωῆς δέον νὰ παραδεχθῶμεν ἀναγκαίως καὶ τὴν ὕπαρξιν ἀγνώστου καὶ μυστηριώδους δυνάμεως συλλειτουργούσης μετὰ τῶν φυσικῶν νόμων πρὸς συντέλεσιν προδιαγεγραμμένου σκοποῦ. Ἐνταῦθα εὑρισκόμεθα ἐνώπιον ἀνεξιχνιάστου μυστηρίου. Ἐὰν δὲ μετὰ τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς ἐγκύψωμεν καὶ ἐπὶ τῶν ἐρευνῶν τοῦ πνεύματος, τὸ μυστήριον ἀποβαίνει ἐπὶ μᾶλλον ἀνεξερεύνητον. Ἐπὶ τῶν ἐκζητήσεων τούτων ἡ ἐπιστήμη δὲν δύναται νὰ φωτίσῃ τὴν ἡμετέραν διάνοιαν, καθ' ὅσον μάλιστα αὕτη εἶναι τὸ ὄργανον ἅμα καὶ τὸ ὑποκείμενον τῶν μελετῶν μας. Ἐν τοιούτοις ζητήμασιν ἡ ἐπιστήμη χρησιμεύει μόνον ὅπως τὸ βάθος τῆς ἀμαθείας καταμετροῦντες πεισθῶμεν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συμπράξεως ὑπερκοσμίων δυνάμεων».

Οἱ κκ. Pinel καὶ Esquirol ἰατροὶ καὶ ἐπιφανεῖς φρενολόγοι ὁμολογοῦσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν ὀργάνων καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης, ὡς ἑξῆς·

«Εἰς πολλὰ κρανία φρενοβλαβῶν, ὧν ἡ νόσος ἐπὶ πολλὰ ἔτη διήρκεσεν, οὐδεμίαν ἀπήντησα ἀλλοίωσιν, ἀπεναντίας πολλὰς εἶδον ἀνωμαλίας τῆς ἐγκεφαλικῆς ὕλης κρανίων ἀτόμων ὑγιῶς ἐχόντων τὰς φρένας. Εἰς

πολλὰς δὲ περιστάσεις ὁ ἐν τῷ κρανίῳ μυελὸς παρουσίαζεν ἴχνη σπουδαίας ἐμπυήσεως καὶ μεγάλης φθορᾶς, χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ ἄτομα μέχρι τοῦ θανάτου ἡ ἐλαχίστη διανοητικὴ ἢ ἠθικὴ διατάραξις».

(Esquirol Traité des maladies mentales. Tome 1er page 110).

Ὁ Chevreul καθηγητὴς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ διευθυντὴς τοῦ φυσιολογικοῦ μουσείου λέγει: «Εἰς τὰς ἀντιυλιστικὰς ταύτας σκέψεις μὲ ὁδηγεῖ ἡ πειραματικὴ μέθοδος ἡ λαμβάνουσα μὲν τὴν ἀφετηρίαν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ γεγονότος καὶ τοῦ φαινομένου, ἀνατρέχουσα δὲ δι' αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων εἰς τὸ αἴτιον. Τὴν μέθοδον ταύτην ἐφαρμόζων ἐπὶ ἑνὸς ὡροδείκτου ἢ ἄλλης μηχανῆς, συμπεραίνω ὅτι κατεσκευάσθη διὰ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ ἐφευρέσεως. Μελετῶν δὲ τοὺς χαρακτῆρας τῆς ζωῆς, τῶν ἐνστίκτων, τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, τοῦ ἠθικοῦ συναισθήματος καὶ τῶν λογικῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, ἀναβιβάζομαι εἰς τὸ ὕψος Σοφίας καὶ Δυνάμεως ὑπερτέρας καὶ ἀνεξαρτήτου τῶν νόμων τοῦ ἀπτοῦ καὶ ὑλικοῦ κόσμου. Ἡ ὕπαρξις τοῦ Δημιουργοῦ ἀφῃρημένη ἰδέα!!! Οὐχί, οὐχί· τὸ μέγα γεγονὸς τῆς ζωῆς ἀδυνατῶ καὶ νὰ ἐξηγήσω καὶ νὰ νοήσω ἁπλῶς χωρὶς νὰ ἀποδώσω τὴν δημιουργίαν αὐτῆς εἰς αἴτιον νοητὸν καὶ ὑπερκόσμιον. Ὑμεῖς λέγετε εἰς τοὺς πιστεύοντας ὅτι δὲν σᾶς ἀπέδειξαν τὴν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ πότε ὁ ἄθεος ἀπέδειξε τὴν ὑπόθεσίν του περὶ μὴ ὑπάρξεως ὑπερκοσμίου ὄντος; Δὲν θὰ ἦτο ἴσως καλὸν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἐμβλέπωμεν τὴν ἄπειρον σοφίαν ἐν τῷ μηχανισμῷ τοῦ στερεώματος, ἐν τῷ ἀμοιβαίῳ τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν συνδέσμῳ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐνστίκτοις τῶν ζωϊκῶν πλασμάτων; Παρατηρῶν τὴν ὑφισταμένην ἁρμονίαν ἐπὶ πάντων τῶν ἐμψύχων καὶ ἀψύχων ὄντων καὶ συμπαραβάλλων ταύτην πρὸς τὴν ἀθλιότητα τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ἄγομαι νὰ πιστεύσω ὅτι αἱ ταλαιπωρίαι μας εἶναι δικαία τῆς ἀλαζονείας μας τιμωρία. Συμπαραβάλλετε τὰς θαυμασίας τοῦ Παντὸς ἁρμονίας πρὸς τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ μόνου ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς πλασμάτων πεπροικισμένου δι' ἐλευθέρας βουλήσεως καὶ ἠθικοῦ συναισθήματος, πάντοτε δὲ ἀπὸ τῆς βαρβάρου καταστάσεως μέχρι τῆς ἐκπεπολιτισμένης εὑρισκομένου εἰς πόλεμον μετὰ τῶν ὁμοίων του. Καὶ ὅμως ἀκούω τινὰς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τῆς ἀνθρωπότητος ἀπέναντι τοῦ ὀνόματος τῆς θεότητος. Καὶ ἐν ὀνόματι τῆς ἀνθρωπότητος τολμῶσι νὰ ἐπικαλῶνται τὴν ἀρωγὴν τῆς ἐπιστήμης, ὅπως ἐξασθενίσωσι τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα. Ἐγὼ δὲν βλέπω τί θὰ κερδήσῃ ἡ κοινωνία καὶ ἡ ἀνθρωπότης διὰ τοιούτων ἐνεργειῶν. Ἂς προσέξωμεν μὴ καταστήσωμεν χείρονας τοὺς ἀρκούντως ἀθλίους ὅρους τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Θὰ ἐπικροτήσω εἰς τὰς προσπαθείας σας, ὅταν ὑμεῖς, οἱ ἐγκαυχώμενοι ὅτι ἀπεβάλετε τὰς δεισιδαιμονίας καὶ προλήψεις, ἀνακαλύψητε λαμπρότερόν τι φῶς τοῦ τῆς θρησκείας καὶ σπουδαιότερον τῆς ἐλπίδος θησαυρόν, ὅπως παρηγορήσητε τὴν μητέρα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ τέκνου της, ἐνισχύσητε τὸν ἄνθρωπον ἐν μέσῳ τῶν ταλαιπωριῶν τοῦ βίου, ἡσυχάσητε τὴν ψυχὴν τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἠθικὸν νόμον καὶ μετανοοῦντος, καὶ ὅπως ἐπιχύσητε βάλσαμον παραμυθίας εἰς τὸν πνέοντα τὰς τελευταίας ὥρας τοῦ βίου. Παῦσαι λέγων ὅτι πρόκειται περὶ ἀφῃρημένης ἰδέας. Καὶ ὁπόσα ἄρα γε γεγονότα καὶ ἀληθειαι δὲν εἶναι πραγματικὰ ἅμα καὶ ἀόρατα; Ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ἀοράτου. Οἱ τυφλοὶ μόνον δὲν βλέπουσι. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἰδοὺ τὸ φῶς. Τὸ οὐράνιον φῶς τὸ βλέπω καὶ ἐκθαμβοῦμαι ἐκ τῆς αἴγλης αὐτοῦ. Ἐμβλέψατε καὶ ὑμεῖς, ἐμβλέψατε μετὰ προσοχῆς, ἀκολουθήσατε ἐμβλέποντες καὶ παρατηροῦντες, διότι ἐπὶ τέλους θὰ φωτισθῆτε ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ θείου φωτός» Ὁ σοφὸς Ἔρδελ διετύπωσε τὴν ἐξῆς ἀλήθειαν ἐν μέσῳ τῶν σπουδαίων περὶ τῶν νόμων τοῦ στερεώματος ἀνακαλύψεων αὐτοῦ:

«Ὅσῳ μᾶλλον τὸ πεδίον τῆς ἐπιστήμης εὐρύνεται, τοσούτῳ μᾶλλον αἱ ἀποδείξεις τῆς ὑπάρξεως τοῦ Δημιουργοῦ καὶ παντοδυνάμου Προνοητοῦ ἐνισχύονται καὶ γίνονται πολυάριθμοι καὶ ἀκαταμάχητοι».

(ἕπεται συνέχεια).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ μύστου τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ λίαν φερεπόνου μεσαιωνοδίφου διδάκτορος κ. Β. Μυστακίδου ἐξεπονήθη καὶ ἐξεδόθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς φῶς «Γεωγραφικὸν Ἐγχειρίδιον» πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων μετὰ σχημάτων καὶ εἰκόνων, κατὰ τὰ νεώτατα τῆς ἐπιστήμης πορίσματα εἰς δύο τεύχη. Ὡς πάντα τὰ ἔργα τοῦ φιλοπόνου καὶ ἀκαμάτου διδάκτορος οὕτω καὶ τὸ νεοφανὲς χαρακτηρίζει ἀκρίβεια καὶ ἐπισταμένη μελέτη τῆς διαπραγματευθείσης ὕλης, γλῶσσα εὔληπτος καὶ καθαρά, διαίρεσις δὲ τῆς γεωγραφικῆς ὕλης παιδαγωγικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένη. Ὁ πρόλογος μάλιστα τοῦ παρόντος πρώτου τεύχους τυγχάνει σύντομος γενικὴ ἅμα καὶ περιεκτικὴ ἱστορία τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας καὶ τρανὸν τεκμήριον ὅτι ὁ ἐπὶ φιλοπονίᾳ διακρινόμενος διδάκτωρ οὐ μόνον κατέχει, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, τὴν διδακτέαν ὕλην τῆς γεωγραφίας, ἀλλὰ καὶ σκοπίμως καὶ παιδαγωγικῶς δύναται νὰ ταξιθετήσῃ ταύτην πρὸς εὐχερῆ διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας, ὅπερ τέως ἕνεκα ὅλως ἀπροσφόρου τρόπου διεξαγωγῆς τό τε πνεῦμα τοῦ διδασκομένου κατεπόνει καὶ τὴν πρὸς αὐτὸ ἀποστροφὴν ἐπηύξανε. Αἱ σχολαὶ διὰ τοῦ πονήματος τούτου τοῦ κ. Β. Μυστακίδου προσκτῶνται πράγματι προσφυὲς ἐγχειρίδιον πρὸς τελεσφόρον διδασκαλίαν τοῦ ἀνυσι-

μωτάτου καὶ σπουδαιοτάτου καὶ τερπνοτάτου μαθήματος τῆς Γεωγραφίας.

Συγχαίροντες τῷ κ. Β. Μυστακίδῃ ἐπὶ τῷ καλλίστῳ τούτῳ πονήματι εὐχόμεθα ὅπως ἡ φερεπονία καὶ αἱ ἐμβριθεῖς μελέται αὐτοῦ πλουτίσωσιν τὰς σχολὰς καὶ δι' ἄλλων διδακτικῶν πονημάτων. Τὸ παρὸν τεῦχος τιμᾶται ἄδετον γρ. $8^1/_2$ καὶ δεδεμένον 10. Τὸ δεύτερον τεῦχος ἐκδοθήσεται λίαν προσεχῶς.

Ὁ ἐκ τῶν διαπρεπῶν τουρκομαθῶν ἐλλόγιμος κ. Ἰωάννης Χλωρὸς, καθηγητὴς τῆς ὀθωμανικῆς γλώσσης ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ καὶ γραμματεὺς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις συμπληρῶν τὸ ἔργον, ὅπερ φερεπόνως πρὸ διετίας ἐπεχείρησεν ἤτοι τὴν συγγραφὴν Μεθόδου πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ὀθωμανικῆς γλώσσης ἐξέδωκεν ἄρτι καὶ τὸ Β' βιβλίον τῆς Μεθόδου αὐτοῦ ταύτης. Ὡς τὸ πρῶτον βιβλίον τυχὸν τῆς ὑποδοχῆς καὶ ἐκτιμήσεως παρά τε τοῖς διευθυνταῖς καὶ λοιποῖς διδασκάλοις εἰσήχθη εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν διευθυνομένας σχολὰς, οὕτω καὶ τὸ ἄρτι τὸ ἔργον συμπληροῦν Β' βιβλίον ἐπὶ τῶν αὐτῶν συγγεγραμμένων βάσεων θέλει τύχει ἀναμφιβόλως τῆς αὐτῆς ὑποδοχῆς. Ὁ ἐλλόγιμος κ. Ἰωάννης Χλωρὸς μύστης ἀκραιφνὴς τῆς γλώσσης ταύτης τυγχάνων, ἅμα δὲ καὶ πολυετὴς ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ διδακτικὴν πεῖραν κεκτημένος διέγνω εἴπερ τις καὶ ἄλλος τὰς ἐν τῇ ἐκμαθήσει τῆς πλουσιωτάτης ταύτης γλώσσης ἐπιπροσθούσας τοῖς διδασκομένοις δυσχερείας καὶ ταύτας τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐξομαλίσαι βουλόμενος προέβη εἰς τὴν ἐκπόνησιν τῆς μεθόδου ταύτης.

Συγχαίροντες τῷ κ. Ἰ. Χλωρῷ ἐπὶ τῷ ἀνυσίμῳ τούτῳ καὶ εὐμεθόδῳ πονήματι αὐτοῦ συνιστῶμεν θερμῶς τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ εἰς πάσας τὰς καθ' ἡμᾶς σχολάς.

Ὑπὸ τοῦ ἐλλογίμου κ. Ἀποστόλου Δημητριάδου, διευθυντοῦ τῆς ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικῆς Δημοτικῆς Σχολῆς ἐξεδόθη ἀρτίως ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ ἐκδιδόντων τῶν ἀδελφῶν Καλλιφρόνων «Πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως δημοτικοῦ Ἀριθμητικὴ συντεταγμένη κατὰ ὡριαῖα μαθήματα καὶ μηνιαῖα κεφάλαια μετὰ 520 προβλημάτων καὶ ἀσκήσεων προφορικῶν καὶ γραπτῶν». Τὸ πόνημα τοῦτο νέαν τέμνον ὁδὸν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ μαθήματος τῆς ἀριθμητικῆς προώρισται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὑψηλὸν παιδαγωγικὸν σκοπὸν ὃς ἐπιδιώκεται διὰ τοῦ μαθήματος, ὁ δὲ φερέπονος αὐτοῦ συγγραφεὺς κ. Ἀπόστολος Δημητριάδης ἐστὶν ἄξιος ἐπαίνου, διότι προσφυῶς κατεῖδε τὴν δεξιὰν ἀφετηρίαν, ἀφ' ἧς δέον νὰ ὁρμᾶται ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος. Τὰς πρωτοτύπους καὶ λίαν προσφόρους ἀρετὰς τοῦ πονήματος τούτου ἐπαφίνομεν εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν διδασκάλων.

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Προσφοραὶ καὶ συνδρομαὶ εἰς χρήματα, κατὰ τὴν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι 30 Ἰουνίου 1893 περίοδον.

Εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Βαλουκλίου)

Α. Κουρπαντζόγλου ἐκ Νίγδης γρ. 108 — ἀνωνύμου 45 — Γ. Τρελλοπούλου ἐκ Μαλακοπῆς 108 — Ἰωάννου Ἀλεξιάδου ἐκ Μαρωνείας 54 — Εὐαγγέλου Βακάλη ἐκ Λεωνιδίου 47,50 — Γεωργίου Δελένη ἐκ Λεωνιδίου 40 — Χαραλάμπους Ἀβραμίδου ἐκ Νίγδης 100 — Στυλιανοῦ Μεσμάρογλου ἐκ Κοτυαίου 40 — Ἀλεξάνδρα Ἰωαννίδου ἐκ Καισαρείας 108 — ἀνωνύμου 95 — Ἰωσὴφ Κιοσόγλου ἐκ Καισαρείας 20 — Χαραλάμπους Κενανίδου ἐξ Ὀδοῦν Καποῦ 60 — Παρίση Ξανθοπούλου ἐκ Κιουτσοὺκ κιοὶ 60 — Δ. Νικολαΐδου ἐκ Νίγδης 108 — Γεωργίου Δ. Ξανθοπούλου ἐκ Φαναρίου 20 — Τερψιθέας Βιτσεντίνη ἐκ Κοντοσκαλίου 20 — Ἄννης Χ'' Χαραλάμπους ἐκ Κιουπλιῶν 20 — Γεωργίου Ἀναστασίου ἐκ Κιουπλιῶν 10 — Εὐδοκίας Κώνου ἐξ Αἴνου 95 — Ἰωάννου Προσκυνητοῦ ἐξ Ἰκονίου 10 — Προδρόμου Ἰωάννου ἐξ Ἰκονίου 10 — Ἀντωνίου Ἰορδάνου ἐκ Σκουτάρεως 25 — Νικολάου Διονυσίου ἐκ Δενέγης 108 — Χ'' Κωστῆ Χ'' Γεωργίου Κούρδογλου 120 — Ἄννης Ἀναστασίου ἐκ Μακροχωρίου 108 — Ἀποστόλου Σεβίσογλου ἐκ Χαρταλιμᾶς 120 — Μαρίας Δημητρίου ἐκ Κανδυλίου 54 — Ἀνωνύμου ἐκ Πέραν 567 — Στυλιανοῦ Διαμάντογλου ἐκ Μουχλίου 108 — Ἀνωνύμου 300 — Μιχαὴλ Χανοῦς ἐκ Πέραν 150 — Χαραλάμπους ἐξ Ἠπείρου ἀντίτιμον δύο ὀκ. ἐλαίου 15 — Σαπφοῦς Δημητριάδου ἐκ Πέραν 27 — Ἀρτεμισίας Φιλίνη ἐκ Πέραν 10 — Ἰορδάνου Πακλατζόγλου ἐκ Κοντοσκαλίου 20 — Ἰωάννου Βαλσαμίδου ἐκ Καδήκιοϊ 100 — Εὐθυμίου Σαράντου ἐκ Φαναρίου 95 — Φιλίππου Κυριακοῦ ἐξ Ἠπείρου 30 — Γ. Βασιλειάδου ἐκ Νισύρου 120 — Δημ. Δ. Καλογήρου ἐκ Πέραν 88 — Ν. Δ. φωτιάδου ἐκ Πέραν 324 — Αἰκατερίνης Ὀχανίδου ἐκ Πέραν 108 — Λαζάρου Ράλλη ἐκ Γανοχώρων 20 — Ἰωάννου Καρακατζάνη ἐκ Γανοχώρων 10 — Ἀναστασίου Θεοδώρου ἐκ Ταταούλων 54 — Βασιλικῆς Κωνσταντάρα ἐκ Πέραν 56 — Εἰρήνης Κοντοπούλου ἐκ Μιτυλήνης 20 — Ἀνωνύμου 27 — Ἀθηνᾶς Φρυδᾶ ἐξ Ἰνεπόλεως 47,50 — Ἐριφύλης Παντζάρη, Μοναχοῦ Γεμένης 108 — Ἑλένης Κεσίνη ἐκ Μεγάλου Ρεύματος 20 — Ἰωάννου Φιλιππίδου ἐξ Ὀρτάκιοϊ 100 — Σοφίας Γιαλδιστζόγλου ἐκ Κοντοσκαλίου 108 — Ἑλένης Κοτζαμάνογλου ἐκ Πέραν 108 — Χαρικλείας Βασιλειάδου ἐκ Πέραν 54 — Σμαράγδας Σαββοπούλου ἐκ Ποντοηρακλείας 108 — Ἀννήκας Ἀβραμίδου ἐκ Καδίκιοϊ 25 — Ἀβραὰμ Σαράφογλου ἐκ Νεαπόλεως 108 — Ἀριστείδου Θεοδωρίδου ἐξ Ἰκονίου, ἐν φλωρίοις 30 — Μανώλη Τζενέτη ἐκ Κούμπαγο, ἐν φλωρίοις 90 — Ἀνωνύμου ἐν τῇ κάτω Παρακλήσει 288 — Ἀνωνύμου ἐν τῇ κάτω Παρακλήσει 108 — Ὄλγας Κρητικοῦ ἐκ Πέραν 216 — Φωτίου Ζουμπαλιᾶ ἐκ Διπλοκιονίου 20 — Μοσχούλας Στεφάνου ἐκ Ραιδεστοῦ 95 — Κ. Ν. Πατζατζοπούλου ἐξ Ἀρβανιτοχωρίου 20 — Ἰωάννου Δούκα ἐκ Πέραν 20 — Ἀνωνύμου 108 — Εὐγ. Χ. Παππάζογλου ἐκ Κοντοσκαλίου 324 — Βασ. Π. Οὐρανίογλου ἐκ Καισαρείας 108 — Γεωργίου Λενοῦ ἐκ Χίου 69 — Δεσποίνης Σ. Σεφέρογλου ἐξ Ἀγκύρας 90 — Ἐλισάβετ Ζουμπούλογλου ἐκ Καισαρείας 108 — Καλλιρρόης Δρέσλερ ἐκ Πέραν 20 — Ἀνωνύμου ἐν τῇ κάτω Παρακλήσει 1080 — Ἀνωνύμου ἐν τῷ ἄνω Προσκυνηταρίῳ 108 — Ἀνωνύμου ἐν τῇ

κάτω Παρακλήσει 95 — Ἀνωνύμου ἐν τῇ δεξιᾷ Γοργόνι 95 — Ἀνωνύμου ἐν τῇ ἀριστερᾷ Γοργόνι 108 - Ἔρανοι ἐξωτερικοὶ διὰ τοῦ ἀγιάσματζη Ζ. Ζώτου 2387,75.

Εἰς Λ. Τ. 108 Γρ. τρ. 10336,75 Γρ. χρ. 9571.

Εἰς τὸ Ταμεῖον τῆς ἐσωτερικῆς Διευθύνσεως τῶν Νοσοκομείων.

Ποδδς Παπαδοπούλου 40 — Ἀνδρέου Ἠλία 35 - Α. Μ. Μποσταντζόγλου 216 — Σουλτάνης Α. Μποσταντζόγλου 324 —Χ'' Ἑλένης 128 — Παναγιώτου Χασπάνη 40 — Ἀνδρέου Τριανταφυλλίδου 324 Ἀνωνύμου 108 — Κυρίλλου Καλαϊτζόγλου—60 Ἀλεξάνδρας Ν. Ἰσμυρόγλου 100 — Αἰκατερίνης Τάσου 108 — Βασιλείου Χ'' Νικολάου 216 — Ἰορδάνου Δ. Καραευθύμογλου 120 — Βασιλικῆς Θ. Σαράγλου 540 — Ρεβέκκας Τιμίου 216—Κωνσταντίνου Γαβριὴλ 216 — Δεσποίνης Βασιλείου 98—Εὐγενίου Παπάζογλου 216.

Εἰς λίραν Τουρκίας 108 γρ. τρεχ. 3105 Γρ. χρ. 2875.

Ἐκ τοῦ Γεν. Γραφείου τῶν Ἐθν. Φιλανθ. Καταστημάτων

Ὁ Διευθυντὴς Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων.*

Ζωολογία καὶ ζωολογικοὶ πίνακες Τηλεμάχου Κωτσάκη ἐν Κων]πόλει 1890 ἐκδότ. Γ. Μεσηνέζης.

Ἀναγνωστικὸν Γ. Κούζου καὶ Ἰ. Ἰλλίδου ἔτος σχολ. α' τεῦχ. α' καὶ β' ἔκδ. 5· ἔτος σχολ. β' ἔκδ. 6· ἔτος σχολ. γ' ἔκδ. 3· ἔτος σχολ. δ' ἔκδ. 4 ἐν Κων]πόλει τύποις Κεφαλίδου.

Ἀναγνωστικὸν Γ. Κούζου ἐν Κων]πόλει 1892 τύποις Κορομηλᾶ.

Τὸ σχολεῖον τῶν παίδων ἔτη σχολικὰ 4 ἐν Κων]πόλει 1889 ἐκδότ. Α. Σφύρα.

Ὁ παῖς ἐν τῷ οἴκῳ Β. Σωτηριάδου ἐν Κων]πόλει 1890 Πατριαρχ. τυπογραφεῖον.

Συλλογὴ ἀναγνωσμάτων Α. Ἀθανασιάδου, Ἰ. Ἀρβανιτάκη καὶ Ἰ. Δημητριάδου ἔτος σχολ. α' καὶ β' ἐν Κων]πόλει 1892 τύποις Κορομηλᾶ.

Πνευματικὴ τροφὴ τῶν παίδων Δ. Μισιτζῆ ἔτος σχολ. α' ἔκδ. 3 1891 ἔτος σχολ. β' γ' καὶ δ' ἔκδ. 2 1888 καὶ 1890 ἐν Κων]πόλει τύποις Κορομηλᾶ.

Ἱστορικὸν ἀπάνθισμα Κ. Βλούσου ἐν Κων]πόλει ἐκδότ. Α. Σφύρα.

Συμπλήρωμα συντάξεως πρὸς χρῆσιν τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς Β. Καλλίφρονος ἔκδ. β' ἐν Κων]πόλει 1885 τύποις Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος.

Συμπλήρωμα συντάξεως πρὸς γνῶσιν τῆς δ' τάξεως τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἔκδ. 2 ἐν Κων]πόλει 1883 τύποις Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος.

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Α. Ἀθανασιάδου καὶ Ἰ. Δημητριάδου τεῦχος Β' καὶ Γ', ἔκδοσις Β' ἐν Κωνσταντινουπόλει 1892 ἐκδ. Ἀδελφ. Σφύρα.

Στοιχειώδης Ἀριθμητικὴ ὑπὸ Γ. Κωνσταντινίδου πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου ἔκδοσις Η'.

Πρῶτα Στοιχεῖα ἀριθμητικῆς ὑπὸ Γ. Κωνσταντινίδου πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων, ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, ἔκδοσις Η'.

Πρακτικὰ μαθήματα Φυσικῆς πειραματικῆς Κ. Ζιώγα ἐν Κωνσταντινουπόλει 1892 ἐκδ. Ἀδ. Σφύρα.

Στοιχειωδεστάτη πρακτικὴ ἀριθμητικὴ Παύλου Φωτιάδου τεῦχος Β', ἐν Κωνσταντινουπόλει 1893 τύποις Α. Κορομηλᾶ.

Ὀρθόδοξος χριστιανικὴ Κατήχησις Μηνᾶ Δ. Χαμουδοπούλου· ἐν Ἀθήναις 1893.

Ἀνθολόγιον τῶν Κορασίων Ἰακώβου Βασιάδου, ἔτος σχολ. γ'. ἔκδ. β'. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1893.

Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης Λάμπρου Παπαντωνίου. Ἐν Ἀθήναις 1892.

Ἱστορία τῆς Νέας Διαθήκης Λάμπρου Παπαντωνίου. Ἐν Ἀθήναις 1892.

Ἐγχειρίδιον Ἱερᾶς Ἱστορίας Α. Κουζουλάρη καὶ Ν. Εὐσταθίου εἰς τεύχη τρία. Τεῦχος α' ἔκδ. γ'. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1893. Τεῦχος γ' ἔκδ. β', ἐν Κωνσταντινουπόλει 1893.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια διὰ τὴν πρώτην τάξιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων Γ. Παπαβασιλείου ἐν Ἀθήναις 1887 ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ὁ Ἑλικών.

Ἀλφαβητάριον καὶ ἀναγνωσματάριον ἑλληνογαλλικὸν Ν. Κοντοπούλου ἐν Ἀθήναις 1888 τύποις Π. Δ. Κακελλαρίου.

Στοιχειώδης γαλλικὴ γραμματικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων Ι. Λάστη μεταρρυθμισθεῖσα ὑπὸ Μ. Δασκαλάκη ἐν Ἀθήναις 1886 ἔκδ. β'. ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου.

Ἰσοκράτους λόγοι κατ' ἐκλογὴν μετὰ σχολείων Α. Κωνσταντινίδου τόμ. α'. ἔκδ. β'. 1885 τόμος β'. καὶ δ'. ἔκδ. β'. 1887 ἐν Ἀθήναις Τυπογρ. Κωνσταντινίδου.

Λυσίου οἱ ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκόμενοι λόγοι ὑπὸ Ἐμμ. Γαλάνη ἐν Ἀθήναις 1886 ἐκδ. Α. Κων-

Ὁμήρου Ὀδύσσεια μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου μέρ. α'. Α—Ν καὶ μέρ. β'. Ξ—Ω ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ Τυπογρ. Π. Σακελλαρίου.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια Α. Κωνσταντινίδου τόμ. β'. 1885 τόμ. γ'. 1892 ἐν Ἀθήναις ἐκδ. Α. Κωνσταντινίδης.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων Α. Κωνσταντινίδου τόμ. α'. ἔκδ. ς'.

---

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 182 — 184 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

1891 τόμ. 6'. 1890 ἐν Ἀθήναις ἐκδ. Α. Κωνσταντινίδης.

Ξενοφῶντος Κύρου ἀνάβασις Γ. Ζυκίδου τεῦχ. 6'. ἐν Ἀθήναις 1891 ἐκδ. Ι. Νοτάρης.

Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα Ε. Δ. Τσακαλιώτου ἐν Ἀθήναις 1885 ἐκ τοῦ Τυπογρ. Π. Σακελλαρίου.

Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα Γ. Α. Μπουκουβάλα ἐν Ἀθήναις 1890 ἐκδ. Ι. Νοτάρης.

Γυμνάσματα Τεχνολογικὰ Ι. Πρωτόπαπα τεῦχ. α'. ἐν Ἀθήναις 1893 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

Γραμματικὴ τῆς Ὁμηρικῆς διαλέκτου καὶ τῆς Ἰωνικοῖς τοῦ Ἡροδότου Δ. Ι. Ὀλυμπίου ἐν Ἀθήνας 1887 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

Ἐγχειρίδιον ἀνωμάλων ῥημάτων καὶ ὀνομάτων Α. Α. Σακελλαρίου ἔκδ, 4 ἐν Ἀθήναις 1891 τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

Συνταχτικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης Γ. Δ. Ζηκίδου ἐν Ἀθήναις 1890 ἐκδ. Ι. Νοτάρης.

Σειρὰ Τουρκικῶν ἀναγνωσμάτων Ἐμμ. Μουτεβελλῆ τεῦχ. 6'. ἐν Κων]πόλει 1893.

L' année enfantine de lecture, par M. Guyau, 6ème étit. Paris.

Ὀθωμανικὸν ἀλφαβητάριον Ἐμμ. Μουτεβελλῆ τεῦχ. α'. ἐν Κων]πόλει 1892.

Αἰνειὰς Βεργιλίου ὑπὸ Ἐ. Δ. Τσακαλώτου τόμ. α'. βιβλ. 1=4 ἐν Ἀθήναις 1890 ἐκδ. Π. Δ. Σακελλάριος.

Κορνηλίου Τακίτου Ἀγρίκολας ἐξ ἑρμηνείας Ε. Δ. Τσακαλώτου ἐν Ἀθήναις 1891 ἔκδ. Π. Δ. Σακελλάριος.

Λατινικὴ Χρηστομάθεια Ε. Δ. Τσακαλώτου ἔκδ. 6' ἐν Ἀθήναις 1886 ἐκ τοῦ Τυπογρ. Π. Δ. Σακελλαρίου.

(ἕπεται συνέχεια)

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛ. ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Αἱ ἐγγραφαὶ διὰ τὸ προσεχὲς σχολικὸν ἔτος 1893—94 ἄρχονται ἀπὸ τῆς 23 Αὐγούστου, γίνονται δὲ ἐν τῷ νέῳ οἰκοδομήματι ἀπὸ τῆς $8^1/_2$— 12 π. μ. ὥρας.

Δεκτοὶ γίνονται καὶ διὰ τὴν Α' τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀναλφάβητοι παῖδες τὸ 6 τῆς ἡλικίας συμπληρώσαντες ἔτος.

Εἰς τὰς τέως ὑπαρχούσας Α', Β', Γ' καὶ Δ' τάξεις τοῦ ὀκταετοῦς γυμνασίου προστεθήσεται τὸ ἔτος τοῦτο καὶ ἡ Ε' τάξις, προστεθήσεται δὲ καὶ ἡ ΣΤ' τάξις, ἂν ἐκ τῶν προσελευσομένων εἰς ἐξέτασιν 30 τοὐλάχιστον ἐγκριθῶσι διὰ τὴν τάξιν ταύτην.

Ἐν ἁπάσαις ταῖς γυμνασιακαῖς τάξεσιν ἡ διδασκαλία τῆς γαλλικῆς γλώσσης γενήσεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Οἱ μὲν διὰ τὴν Ε' τάξιν νεοστὶ προσελευσόμενοι ἐξετασθήσονται κατὰ τὰς εἰσιτηρίους αὐτῶν ἐξετάσεις ἐν μὲν τοῖς ἑλληνικοῖς εἰς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸν Ἰσοκράτην (ἐφ' ἅπάσης τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ), ἐν δὲ τοῖς γαλλικοῖς εἰς τὸν Τηλέμαχον καὶ τὸ τυπικὸν τῆς γραμματικῆς, ἐν δὲ τοῖς τουρκικοῖς εἰς ἀνάγνωσιν καὶ τὸ τυπικὸν τῆς γραμματικῆς, ἐν δὲ τοῖς μαθηματικοῖς εἰς τὴν πρακτικὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς γεωμετρίας καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν.

Οἱ δὲ διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν νεοστὶ προσελευσόμενοι ἐξετασθήσονται ἐν μὲν τοῖς ἑλληνικοῖς εἰς τὸ ἱστορικὸν τοῦ Θουκυδίδου καὶ τὸν Ἡρόδοτον, ἐν δὲ τοῖς γαλλικοῖς εἰς τὸν Voltaire καὶ τὸν La-Fontain, ἐν δὲ τοῖς τουρκικοῖς εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἑρμηνείαν καὶ μετάφρασιν ἁπλοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου εἰς τὸ τουρκικόν, ἐν δὲ τοῖς μαθηματικοῖς εἰς τὴν θεωρητικὴν ἀριθμητικήν, ἐν δὲ τοῖς ἱστορικοῖς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν ἐθνῶν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικήν, ἐν τοῖς φυσικοῖς εἰς τὴν χημείαν καὶ εἰς τὰ λατινικὰ μὲν τοῦ α' ἔτους, οἱ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος, εἰς τὴν ἐμπορικὴν δὲ ἀριθμητικὴν καὶ τὴν καταστιχογραφίαν οἱ τοῦ ἐμπορικοῦ τμήματος.

Ἐν τῷ Πέραν, τῇ 12 αὐγούστου 1893.

ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐφορείας

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ διδάσκοντες ἐν ταῖς Σχολαῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινωπόλεως, ἵνα προσέλθωσιν ἐγκαίρως εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ἐπικύρωσιν τῶν συμβολαίων αὐτῶν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ἐτησίου ἐνδεικτικοῦ, διότι ὁ χρόνος τῆς ἐπικυρώσεως λήγει τὴν 31 Αὐγούστου ἀνυπερθέτως.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς

Τὸ Γραφεῖον τῶν μικτῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν διὰ Τεσκερὲ αὐτοῦ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ ὅτι ὁ Ἀλέξιος Γεωργίου, κάτοικος Ὀρτάκιοϊ τοῦ Βοσπόρου, ὑπήκοος ὀθωμανὸς, ὑπηρετῶν ὡς ναύτης ἐν τῷ ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν πλοίῳ «Κατίνα» ἀπεβίωσεν ἐν Ταϊγανίῳ τὴν 23 Μαΐου ἐ. ἔ. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται τοῦτο εἰς γνῶσιν τῶν κληρονόμων καὶ συγγενῶν τοῦ ἀποβιώσαντος ὅπως ἐμφανισθῶσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἐν τοις Πατριαρχείοις, τῇ 28 Ἰουλίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 20 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 25.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεύς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαῖα τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς· Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ**».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει να εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ (Δοξολογία ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τῆς **Α. Α. Μ.**)—Ἡ θεοσέβεια τῶν φυσιοδιφῶν καὶ ἰατρῶν—Λόγιοι Ἀγιορεῖται ὑπὸ Ἀλ. Ε. Λαυριώτου—Κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων—Ὡρολόγιον τοῦ ἐνιαυσίου κύκλου τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν κατὰ τὸν τύπον τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας—Ζωγράφειον τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙ ΤΗ ΑΝΑΡΡΗΣΕΙ ΤΗΣ Α. Α. ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΟΣ

Ὑπέρλαμπρον καὶ λίαν χαρμόσυνον πανήγυριν ἦγε χθὲς πᾶσα μὲν γωνία τῆς εὐρείας ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἰδίᾳ ὅμως ἡ μεγαλώνυμος βασιλεύουσα ἐπὶ τῇ δεκάτῃ ὀγδόῃ ἀμφιετηρίδι τῆς εἰς τὸν εὐκλεᾶ τῶν Ὀσμανιδῶν θρόνον αἰσιωτάτης ἀναρρήσεως τῆς **Α. Α. Μ.** τοῦ φιλολάου καὶ λαοφιλοῦς σεπτοῦ ἄνακτος ἡμῶν Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν τοῦ **Β'**. Οἱ πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι Αὐτῷ ὑπήκοοι τῆς κραταιᾶς Αὐτοῦ βασιλείας ἀμοιβὴν τῶν ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ εὐδαιμονίας αὐτῶν ἀτρύτων καὶ ἀγρύπνων μόχθων καὶ τῆς πατρικῆς Αὐτοῦ μερίμνης παρεχόμενοι ἔσπευδον διὰ παντοίων τρόπων νὰ ἐκδηλώσωσι τὰ κατακλύζοντα τὰς καρδίας αὐτῶν αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης δεόμενοι τοῦ αἰωνίου βασιλέως ὅπως σκέπῃ καὶ περιφρουρῇ καὶ ἐν ὑγιείᾳ ἀδιαπτώτῳ διατηρῇ ἀκλόνητον ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν μεγάθυμον αὐτῶν προστάτην καὶ εὐεργέτην, τὸν ἄνακτα Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χάν. Καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων ἐμφορουμένη συνεκάλεσε τὸ ὀρθόδοξον τῆς βασιλευούσης πλήρωμα, ὅπερ εἰς τὴν φωνὴν αὐτῆς ὑπείκον συνέρρευσεν ἀθρόον εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναόν, ἵνα συνενώσῃ μετ' αὐτῆς τὰς πρὸς τὸν Ὕψιστον εὐχὰς αὐτοῦ. Τῆς ὥρας ἐπιστάσης ὁ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ Β' φέρων τὴν μεγάλην ταινίαν τοῦ Μεδζηδιὲ καὶ περιστοιχούμενος ὑπὸ πάντων τῶν σεβασμ. συνοδικῶν φερόντων τὰ παράσημα αὐτῶν καὶ τῶν προσελθόντων μιγατίμων ὁμογενῶν, λογάδων καὶ βαθμούχων κατῆλθεν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ναόν, ἔνθα ἀνέμενεν αὐτὸν ὁ λαός. Καταλαβόντων πάντων τὴν οἰκείαν θέσιν ἤρξατο ἡ ἀκολουθία κατὰ τὸ ἑπόμενον πρόγραμμα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ὁ *Μ. Ἀρχιδ.* Εὐλόγησον Δέσποτα.
Ὁ *Πατριάρχης*, Εὐλογητὸς ὁ Θεός . . .
Ὁ *Μ. Ἀρχιδ.* Τὸ τρισάγιον.
Ὁ *Πατριάρχης*, Ὅτι σοῦ ἐστιν . . .
Ὁ *Α' χορὸς*, Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου τοῦ ναοῦ.
Ὁ *Β' χορὸς*, Τῇ Θεοτόκῳ ἑκτενῶς . . .

Ἡ Δοξολογία.

Ὁ *Μ. Ἀρχιδ.* Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός . . .
Ὁ *Δευτερεύων*, Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν . . .
Ὁ *Τριτεύων*, Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν . . .
Ὁ *Διάκονος*, Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων . . .
Ὁ *Πατριάρχης* (κατελθὼν βαθμίδας τινὰς τοῦ Θρόνου)

Ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Γαληνοτάτου, Κραταιοτάτου καὶ Εὐσπλαγχνικωτάτου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν αὐθέντου ἡμῶν, Ὃν Κύριος ὁ Θεὸς διαφυλάττοι ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ σκιὰν τῶν πτερύγων αὐτοῦ, Ἄγγελον φύλακα τῆς πολυτίμου αὐτοῦ ζωῆς ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου καταπέμπων, καὶ ἐνισχύοι ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τὸ κραταιὸν Αὐτοῦ

σκῆπτρον λαῶν, βίον εἰρηνικὸν καὶ μακροχρόνιον Αὐτῷ χαριζόμενος καὶ πᾶσαν εὐδαιμονίαν.

Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις καὶ Σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Μετὰ ταῦτα ἀμέσως ἡ Α. Θ. Π. ἀπήγγειλε τὸ ἑπόμενον προσφώνημα:

Ἐν συγκινήσει ἱερᾷ καὶ ἐκ καρδίας εὐγνωμονούσης τὸν Κύριον τῆς δόξης καὶ βασιλέα τῶν ἁπάντων δοξολογήσαντες ἐπὶ τῇ παναισίῳ ταύτῃ ὀγδόῃ καὶ δεκάτῃ ἐπετηρίδι τῆς εἰς τὸν ἔνδοξον τῶν Ὀσμανιδῶν Θρόνον ἀναρρήσεως τοῦ λαοφιλήτου ἡμῶν Ἄνακτος Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν αὐθέντου ἡμῶν, ἄπειρον αἰσθανόμεθα τὴν χαρὰν τὴν διακατεχουσαν ἡμᾶς τε πάντας καὶ τοὺς λαοὺς ἀπάσης τῆς ἀχανοῦς αὐτοκρατορίας κατὰ τὴν εὔσημον ταύτην ἡμέραν. Αἰσθήματα εἰλικρινοῦς πίστεως καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ Γαληνοτάτου Μονάρχου ἡμῶν καταπλημμυροῦσι τὰς καρδίας πάντων, διότι ἀπὸ τῆς χαρμοσύνου ἐκείνης ἡμέρας, κ θ' ἣν ὁ αἰώνιος τῶν ἁπάντων βασιλεὺς ηὐδόκησεν ἵνα ἐν τῷ εὐρυτάτῳ τῆς ὀθωμανικῆς Ἐπικρατείας ὁρίζοντι ἐπιλάμψῃ ὁ χρυσαυγὴς ἐκεῖνος ἀστὴρ, ὅστις ἐπὶ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἐν αὐτῷ ὑπέρλαμπρος σελαγίζει, χαρᾶς ἀφάτου καὶ εὐδαιμονίας διηνεκοῦς πρόξενος κατεδείχθη πρὸς ἀπείρους λαοὺς πιστοὺς αὐτῷ καὶ εὐγνώμονας, τοὺς ἀπεκδεχομένους καὶ χρήζοντας τῶν ἀπ' αὐτοῦ πλουσίων δωρεῶν καὶ χαριτων. Ναί, ὁ ἔνδοξος ἡμῶν φιλόλαος Ἄναξ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ πρόοδον τῶν πιστῶν Αὐτοῦ αὐτοκρατορικῶν ὑπηκόων ἀπ' αὐτῆς τῆς χαρμοσύνου ἡμέρας τῆς εἰς τὸν ἔνδοξον θρόνον τῶν Ὀσμανιδῶν αἰσίας Αὐτοῦ ἀναρρήσεως κύριον μέλημα Ἑαυτῷ προστησάμενος, ἄγρυπνον διευθύνει τὸ διοραστικὸν Αὐτοῦ βλέμμα πρὸς πάντα τῆς αὐτοκρατορίας τὰ πέρατα καὶ πατρικῶς κήδεται καὶ μεριμνᾷ ὅπως οἱ πιστοὶ Αὐτῷ καὶ ἀφωσιωμένοι λαοὶ ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωσιν ὑπὸ τὴν κραταιὰν Αὐτοῦ αὐτοκρατορικὴν αἰγίδα.

Ἀλλ' ὧν ἁπάντων οἱ τῶν πλουσίων τούτων δωρεῶν καὶ χαρίτων τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν Ἄνακτος ἀφιλῶς ἀπολαύοντες δεηθέντες τοῦ ὑψίστου ὅπως κατασείστον διαφυλάττῃ τὸν λαοφίλητον ἡμῶν Μονάρχην ἐπὶ τοῦ περιὸξου θρόνου τῶν Ὀσμανιδῶν μέχρι γήρως βαθυτάτου καὶ λιπαροῦ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἐνδόξου Αὐτοκρατορίας καὶ τῶν πιστῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων, ἐπισφραγίσωμεν τὴν πανευφρόσυνον ταύτην πανήγυριν ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ φωνῇ ἀνακραζοντες: Ζήτω ὁ κραταιότατος καὶ γαληνότατος ἡμῶν Ἄναξ Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ Χὰν αὐθέντης ἡμῶν. Ζήτω!

Τὸ πέρας τοῦ προσφωνήματος τούτου τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐκάλυψαν ζωηραὶ ζητωκραυγήσεις ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν ἄνακτος. Μετὰ τὰς ἐν τῷ Μ. Συνοδικῷ γενομένας φιλοφρονήσεις ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἐνδοξ. ἄρχοντος Καποῦ κεχαγιᾶ τῶν Πατριαρχείων Ἀντωνίου ἐφένδη Οἰκιάδου μετέβη εἰς τὰ Ἀνάκτορα ὅπως ὑποβάλῃ τὰς εὐχὰς καὶ τὰ συγχαρητήρια τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Α. Α. Μ. ὁ σεπτὸς καὶ λαοφίλητος Μονάρχης Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ εἰδοποιηθεὶς περὶ τῆς εἰς τὰ Ἀνάκτορα ἀφίξεως τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ηὐδόκησε νὰ δεχθῇ αὐτὴν εἰς ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν, καθ' ἣν ἡ Α. Α. Μ. ἀπέτεινε λίαν φιλόφρονας λόγους πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα μεθ' ἐνδείξεως εὐμενείας καὶ ἐπιεικείας. Μετὰ τὴν φιλοφρονεστάτην ταύτην δεξίωσιν καὶ τὰς πολυτίμους ἐνδείξεις εὐμενείας τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐγκατέλιπε τὰ Ἀνάκτορα προπεμφθεῖσα φιλοφρόνως.

Ἐπίσκεψις.— Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπέστειλε τὴν Α. Πανοσιολογιότητα τὸν Μέγαν Πρωτοσύγκελλον κ. Γερβάσιον μετὰ τοῦ γραμματέως τοῦ πατριαρχικοῦ Γραφείου καὶ διερμηνέως ἅμα χρέη ἐκπληροῦντος κ. Ἰ. Δ. Ταντελίδου ὅπως ἐκ μέρους αὐτοῦ προσείπῃ τῇ Α. Ε. τῷ νέῳ ἐνταῦθα πρεσβευτῇ τῆς Σερβίας κ. Βελιμίροβιτς τὸ ὡς «εὖ παρέστη» διαβιβάσῃ ἅμα καὶ τὰς πατρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας Αὐτῆς.

Σήμερον δὲ ἡ Α. Ε. ὁ νέος πρεσβευτὴς τῆς Σερβίας κ. Βελιμίροβιτς συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ πρώτου διερμηνέως τῆς πρεσβείας ἐξοχωτάτου κ. Τερχὰν ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Παναγιότητα.

—*Δημογεροντία Δισκάτης.*— Ἡ ἀξιότιμος Δημογεροντία τῆς ἐπαρχίας Δισκάτης τηλεγραφικῶς ὑπέβαλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας ἐπὶ τῷ διορισμῷ τοῦ νέου ποιμενάρχου τῆς ἐπαρχίας ταύτης.

—*Μητροπολίτης Δισκάτης.*— Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Δισκάτης κ. Ἰωάννης ὑποβάλλων τῇ Ἐκκλησίᾳ τηλεγραφικῶς τὰς ἐπὶ τῇ προαγωγῇ αὐτοῦ εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Δισκάτης θερμὰς εὐχαριστίας παρακαλεῖ ὅπως ἐπιτρέψῃ αὐτῷ ἵνα μετάβῃ εἰς τὴν νέαν ἐπαρχίαν αὐτοῦ κατ' εὐθείαν. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐνέκρινε τὴν αἴτησιν ταύτην.

—*Ἐπίσκοπος Παραμυθίας.*—Τῷ παρελθόντι Σαββάτῳ ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Παραμυθίας κ. Λεόντιος ὑπέβαλε μετὰ τὸ πέρας τῆς συνεδρίας τῆς ἱερᾶς Συνόδου τὴν νενομισμένην τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐχαριστίαν.

Η ΘΕΟΣΕΒΕΙΑ

ΤΩΝ ΦΥΣΙΟΔΙΦΩΝ καὶ ΙΑΤΡΩΝ*

Ὁ Quatrepages περὶ τῆς θεοσεβείας καὶ ἀθείας λέγει:

«Ὑποχρεούμενος ὡς ἐκ τῶν περὶ ἀνθρωπολογίας παραδόσεών μου νὰ μελετῶ καὶ διερευνῶ τὰ τῶν διαφόρων ἀνθρωπίνων φυλῶν, ἐξεζήτησα τὸν ἀθεϊσμὸν μεταξὺ τῶν ἐξημερωμένων, καὶ τῶν ἀγρίων λαῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀπήντησα ἀγρίαν ἢ ἐξημερωμένην φυλὴν στερουμένην ὑπερκοσμίων ἰδεῶν καὶ πεποιθήσεων. Τὸν ἀθεϊσμὸν ἐγνώρισα εἰς ἄτομα, εἰς συστήματα καὶ σχολάς, οἷα ἐπροτάθησαν ἐν Εὐρώπῃ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ σήμερον προτείνονται, ἀλλ' οὐδαμοῦ τῆς γῆς ὑπῆρξεν οὐδ' ὑπάρχει φυλὴ ἢ μέρος φυλῆς ἄθεος. Ἰδοὺ τὸ συμπέρασμα τῶν μακρῶν ἐκζητήσεών μου, εἰς ἃς δὲν ἐνέκυψα ὡς πιστός, ἀλλ' ὡς ἐπιστήμων καὶ φυσιοδίφης. Ἀπήντησα βεβαίως νηπιώδεις καὶ παραδόξους θρησκευτικὰς ἰδέας καὶ δεισιδαιμονίας, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀκριβοῦντα τὰ γεγονότα φυσιογνώστην, τὸ εἶδος τῶν πεποιθήσεων εἶναι ἀδιάφορον· ὁ δὲ πιστεύων εἰς τὴν ὕπαρξιν ὑπερκοσμίων δυνάμεων καὶ μελλούσης ζωῆς εἶναι θεοσεβής. Καὶ αἱ κατὰ τὸ παρελθὸν γενόμεναι παρατηρήσεις καὶ αἱ σημερινὰ ἐκζητήσεις καταδεικνύουσιν ὅτι ἡ μὲν θεοσέβεια εἶναι ὁ καθολικὸς τῆς ἀνθρωπότητος χαρακτὴρ, ὁ δὲ ἀθεϊσμὸς ἔκρυθμος καὶ παθολογικὴ τῆς ψυχῆς κατάστασις».

(De l'espéce humaine chap. 35).

Ἐπιπροστίθησι δὲ λέγων: «Ὁ Δαρβινισμὸς προσκρούει εἰς γεγονὸς φυσιολογικὸν καὶ ἀδιαφιλονείκητον, εἶναι δὲ ἐν πλήρει ἀντιθέσει καὶ ἐναντιότητι πρὸς τὸν νόμον τῆς διατηρήσεως τοῦ ἀσυγχύτου τῶν εἰδῶν ἐν μέσῳ ὅλων τῶν ἐπὶ γῆς ἐπελθουσῶν μεταβολῶν. Ὁ θέλων νὰ μείνῃ πιστὸς εἰς τὴν ἐπιστήμην ὀφείλει νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ὕπαρξιν καὶ διατήρησιν τῶν εἰδῶν ὡς γεγονὸς ἀρχέτυπον, οὐδὲ πρέπει νὰ θυσιάζῃ τὰς θετικὰς γνώσεις καὶ τὰς βεβαιωθείσας ἐπιστημονικὰς ἀληθείας εἰς ὑπόθεσιν εὐφυᾶ μέν, μὴ ἔχουσαν δὲ ὑπόστασιν ἐνώπιον τῶν πραγμάτων».

Ὁ Berthulus καθηγητὴς τῶν ἰατρικῶν καὶ φυσιολογικῶν ἐπιστημῶν, λέγει: «Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὂν ἠθικότητος, νοήσεως, προόδου, θρησκευτικότητος καὶ ἐλευθέρας βουλήσεως, συναίσθησιν ἔχον τῆς ἐπὶ τῆς γῆς κυριότητός του. Πάντα τὰ λοιπὰ ζωϊκὰ ὄντα στεροῦνται τῶν στοιχείων τούτων· ὡς καὶ αὐτὴ δὲ ἡ στάσις τοῦ σώματος καὶ τὸ εὔστροφον καὶ ἐκφραστικὸν τοῦ προσώπου καὶ ἡ λαλουμένη γλῶσσα διανοίγουσι πλὴν τῶν ἄλλων ἄβυσσον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ζωϊκῶν πλασμάτων. Τὸ ἀμφισβητεῖν τὸ ὑπερκόσμιον τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὕβρις κατὰ τοῦ κοινοῦ νοός, τῆς ἐπιστήμης ἄρνησις καὶ ἀπόδειξις τύφου καὶ ἀμαθείας (Athéisme du XIX siècle page 474—483).

Ὁ περικλεὴς φυσιοδίφης Flourens ἐπιφωνεῖ:

«Οἷος παραλογισμός! τίς ποτε νὰ πιστεύσῃ ἢ νὰ φαντασθῇ ἠδύνατο ὅτι ἐνόργανον σῶμα, οὗτινος τὰ μέλη στενῶς καὶ ἀδιαρρήκτως συνέχονται διὰ σοροῦ καὶ μεμετρημένου συνδέσμου, διὰ δυνάμεως ἐξαισίας καὶ θαυμασίας, παρήχθη αὐτομάτως διὰ τῆς μεταβολῆς καὶ ἑνώσεως μορίων ἀοργάνων σωμάτων; Καὶ τίνι τρόπῳ τὸ ὀργανικὸν πλάσμα ἤντλησε τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ἀπὸ στοιχείων στερουμένων παντὸς ἴχνους τοιούτων δυνάμεων; Καὶ πῶς ἄρά γε ἡ κίνησις παρήχθη ἀπὸ τῆς ἀδρανείας καὶ ἡ αἰσθητικότης ἀπὸ τῆς ἀναισθησίας»; (Ontologie).

Ὁ Bruche καθηγητὴς τῶν φυσιολογικῶν ἐπιστημῶν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Βιέννης διδάσκει ὅτι: «Οὐ μόνον ἀπίθανος, ἀλλὰ καὶ φυσικῶς ἀδύνατος εἶναι ἡ ὑπόθεσις τῆς αὐτομάτου γενέσεως. Τὸ ζητημα ἀπεναντίας παρουσιάζεται ἁπλούστατον, ὅταν ἀποδεχθῶμεν τὴν ὕπαρξιν δημιουργικῆς δυνάμεως ὅλως ξένης καὶ ἀνεξαρτήτου ἀπὸ τῆς ὕλης, δυνάμεως, ἧς ἄνευ ἡ πρώτη τῆς ζωῆς ἀρχὴ θὰ ἦτο φυσικῶς ἀδύνατος».

Ὁ διάσημος χημικὸς Dumas εἶπεν: «Αἱ πολυχρόνιοι ἐπὶ τῶν ὀργανικῶν σωμάτων χημικαὶ μελέται καὶ τὰ πειράματά μου διαφωτίζουσι καὶ ἐνισχύουσι τὸ αἴσθημα περὶ τῆς θείας καὶ μυστηριώδους οὐσίας τῆς ζωῆς».

Ὁ Blangard ἐκ τῶν πολυχρονίων βιολογικῶν ἐκζητήσεών του συμπεραίνει ὅτι «Ἡ ἐπιστήμη ἐν τῇ ἀμαθείᾳ αὐτῆς ἓν μόνον καλῶς γινώσκει, ὅτι αἱ περὶ γενέσεως τῶν εἰδῶν θεωρίαι δι' αὐτομάτου γενέσεως, ψευδεῖς καὶ παράλογοι ἐν ἑαυταῖς, ἀντίκεινται εἰς τὰς περιφανῶς βεβαιωθείσας λειτουργίας τῶν φυσικῶν νόμων» (La vie des êtres animés).

Ὁμιλῶν δὲ ἐν ὀνόματι τῶν φυσιολόγων καὶ φυσιοδιφῶν λέγει: «Ἡμεῖς οὐδὲν ἔχομεν μαρτύριον, μαρτυροῦν περὶ τῆς πιθανότητος τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ἄλλου ζωϊκοῦ πλάσματος, ἀλλ' οἱ ἀντιφρονοῦντες προτείνουσιν ἡμῖν ἆρά γε γεγονός τι καθιστῶν οὐχὶ βεβαίαν τὴν ἐκ μεταμορφώσεων καταγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἁπλῶς ἐρικτὴν ἢ ἐπιχείρημα δυνάμενον νὰ ὑποβληθῇ εἰς συζήτησιν καὶ ἀνάλυσιν; Οὐδέν, οὐδέν τούτων».

Ἡ ἐν Στουτγάρδῃ συνελθοῦσα τῶν ἀνθρωπολόγων συνέλευσις προβᾶσα εἰς τὴν μελέτην καὶ παρατήρησιν πάντων τῶν ἀνακαλυφθέντων προϊστορικῶν σκελετῶν καὶ κρανίων, ὁριστικῶς ἀπεφήνατο ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος· ἔκτοτε δὲ πᾶσα ἐλπὶς τῆς διὰ γεωλογικῶν ἀνασκαφῶν ἀποδείξεως τῆς ἐκ τῶν πιθήκων ἢ ἐξ ἄλλων κτηνῶν καταγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου δι' ἐξελίξεων καὶ μεταμορφώσεων ὁλοσχερῶς ἐξέλιπε καὶ ἐματαιώθη» (Natzel).

Ὁ Dr James ἔλεγεν: «Τὸ σύστημα τοῦ Δαρβι-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 187—189 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

νισμοῦ καὶ τῆς αὐτογενέσεως, τὸ προτεινόμενον πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν περὶ Δημιουργίας πεποιθήσεων τῆς ἀνθρωπότητος, ἔχει ὡς ἀρετηρίαν τὸ ἄγνωστον, ὡς ἀποδείξεις τὸ κενόν, καὶ ὡς ἀναγκαῖα συμπεράσματα τὸ τερατῶδες καὶ τὸ φυσικῶς ἀδύνατον».

Ὁ σοφὸς γάλλος Jean Reynot ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Terre et Ciel» λέγει:

«Ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶναι ὡς ἡ βελόνη τῆς πυξίδος, ἥτις ἀμφιταλαντεύεται, μέχρις οὗ εὕρῃ τὸν πόλον, ἐν ᾧ ἀναπαύεται. Οὕτω καὶ ἡ ἡμετέρα ψυχὴ ἀμφιταλαντεύεται καὶ ταράττεται μέχρις οὗ στηριχθῇ καὶ ἀναπαυθῇ ἐν μόνῳ τῷ Θεῷ.

Ὁ Lussana ὁ μέγας τῆς φύσεως ἑρμηνεὺς λέγει: «Ἄφετε τὸν Χέκελ νὰ σκώπτῃ τοὺς ἀποδεχομένους καὶ ὁμολογοῦντας τὴν ὕπαρξιν τοῦ Δημιουργοῦ καὶ δυνάμεων ἀνεξαρτήτων τῆς ὕλης· ἡμεῖς εὐχαρίστως ἀποδεχόμεθα τοιαῦτα σκώμματα καὶ εἰρωνείας, ἱστάμενοι παρὰ τὸν Γαλιλαῖον καὶ τὸν Λεϊβνίτιον, παρὰ τὸν Βόλταν καὶ Σπαλανδζόνη, παρὰ τὸν Βερνάρδον καὶ Βίρχωβ».

(La physiologie appliquée sur la nosologie).

Ὁ μέγας τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέτης καὶ περικλεὴς ἐπιστήμων Pasteur δι' εἰδικῶν πειραμάτων κατέδειξε τὸ ἀδύνατον τῆς ἐκπορεύσεως τῆς ζωῆς ἀπὸ τῆς ἀνοργάνου ὕλης καὶ τῆς θεωρίας τῆς αὐτομάτου γενέσεως, ἀναγκάσας τὸν μὲν Mantegazza νὰ ἀποκηρύξῃ τὰς περὶ αὐτῆς προτέρας δοξασίας του, τὸν δὲ Χούξλεη νὰ ἀναφωνήσῃ: Ὁ Pasteur κατήνεγκε τὸ τελευταῖον τραῦμα κατὰ τῆς θεωρίας ἡμῶν».

Κατὰ δὲ τὸ 1882 ὁ Pasteur ἀγορεύων ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ ἐπέλεγεν: «Εὐτυχὴς ὁ φέρων ἐν ἑαυτῷ τὸ θεῖον .... τὸ ἰδεῶδες τῶν ἀρετῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Αὗται εἶναι αἱ ζῶσαι πηγαὶ τῶν μεγάλων ἔργων ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἀπείρου φωτιζόμεναι».

Μήτοι ἐκ δεξιῶν τοῦ Κεπλέρου δὲν ἵστατο ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἐξ εὐωνύμων ἡ ἐπιστήμη;

Μὴ ἆρά γε ὁ Κοπέρνικος πρὶν ἐπιχειρήσῃ τὴν καθημερινὴν ἐργασίαν του πρὸς ὁρισμὸν τῶν νόμων τῶν οὐρανίων σωμάτων, δὲν ἐπορεύετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου, ὅπως ἐν τῇ προσευχῇ ἀνυψώσῃ τὴν καρδίαν καὶ ὀξύνῃ τὰς δυνάμεις τοῦ νοῦ;

Μὴ ὁ Λινναῖος ἀποκαλύπτων τοὺς θαυμασίους νόμους τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, δὲν ἔβλεπεν ἐν αὐτοῖς τὰ ἴχνη τῶν βημάτων τῆς σοφίας τοῦ Δημιουργοῦ τῶν ἁπάντων;

Μὴ ἆρά γε ὁ Neuton δὲν ἀπεκαλύπτετο καὶ δὲν προσέπιπτεν ἔμπλεως πίστεως καὶ θεοσεβείας ἐνώπιον τοῦ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ, κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἁρμονίας τῶν νόμων τῆς φύσεως, καὶ ὁσάκις ἤκουε τὸ ἔνδοξον καὶ θαυμαστὸν ὄνομα τοῦ πανσόφου καὶ παναγάθου Νομοθέτου;

Μὴ ἆρά γε ὁ Liebig καὶ ὁ Faraday, ὁ Δέβης καὶ ὁ Εὔλερος, ὁ Στούαρτ, ὁ Pasteur καὶ ὁ χημικὸς Dumas δὲν εἶναι οἱ γίγαντες τῆς ἐπιστήμης ἅμα καὶ διαλάμποντες ἀστέρες τῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως;

Μήτοι ὁ ἐφαρμόσας ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ τοὺς νόμους τοῦ ἠλεκτρισμοῦ Ampère δὲν ἀπεστήθιζε καθ' ἑκάστην μίαν σελίδα τῶν ἁγίων Γραφῶν; ἢ ὁ ἀνακαλύψας τὸν ζωϊκὸν μαγνητισμὸν Reymond δὲν ὥρισε τὰ ὅρια τῆς ἐπιστήμης, κηρύξας αὐτὴν ἀναρμόδιον ἐπὶ τῶν ζητημάτων περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς γενέσεως τῶν ὄντων;

Μήτοι ὁ Chevreul, ὁ διάσημος καθηγητὴς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ διευθυντὴς τοῦ φυσιολογικοῦ μουσείου, δὲν ἐξεδήλου τὰς χριστιανικὰς αὐτοῦ πεποιθήσεις οὐχὶ μόνον διὰ τῶν συγγραμμάτων καὶ ἐπιστολῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐμπράκτου ἐπιτελέσεως τῶν καθηκόντων τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας κατὰ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον, δημοσιευθὲν ἐν καιρῷ τῆς πανηγύρεως τῆς ἑκατονταετηρίδος αὐτοῦ;

Ἑσπέραν τινὰ εἰσελθὼν ὁ ἐφημέριος χωρίου τινὸς εἰς τὴν ἐκεῖσε ἐκκλησίαν, εἶδε κύριόν τινα γονυκλινῆ καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν προσευχόμενον. Παραμείναντος τοῦ ἐφημερίου ἐκτὸς τῆς θύρας, ὁ ξένος ἐξερχόμενος εἶπεν αὐτῷ: Αἰδεσιμώτατε, ἐξεπλάγητε βεβαίως ἰδόντες ξένον τοῦ χωρίου προσευχόμενον κατὰ τὴν ὥραν ταύτην· εἶμαι ὁ Chevreul καὶ περιμένω τὴν ὥραν τῆς διαβάσεως τῆς ἁμαξοστοιχίας, ὅπως ἀναχωρήσω. Ἐν τοσούτῳ ἔκρινα ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀριερώσω τὴν ὥραν ταύτην καλλίτερον ἢ προσευχόμενος καὶ ἀνυψῶν τὸ πνεῦμά μου πρὸς τὸν Ὕψιστον.

Μήτοι ἡ χορεία τῶν διασημοτέρων φιλοσόφων πάσης χώρας καὶ ἐποχῆς δὲν ὡμολόγησε κηρύττουσα τὴν αἰώνιον ὕπαρξιν καὶ ἀγαθὴν πρόνοιαν τοῦ πανσόφου καὶ παντοδυνάμου Δημιουργοῦ;

Μὴ ἆρά γε πάντα τὰ ἔθνη καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ νῦν δὲν παραδέχονται ὁμολογοῦντες τὴν ἀληθεστάτην ταύτην ὁμολογίαν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν πίστεως, ἀνεγείροντες ναοὺς πρὸς τιμὴν καὶ λατρείαν Αὐτοῦ, προσφέροντες θυσίας καὶ διάφορα ἀναθήματα, προσευχόμενοι ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς καὶ τελοῦντες διαφόρους τελετὰς πρὸς αἶνον καὶ δοξολογίαν τοῦ πάντων Δημιουργοῦ;

Ἐν τούτοις «Εἶπεν ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός» (Ψαλμ. νδ' 1). Ἀλλὰ «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὸ στερέωμα· ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν· οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν· εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν» (Ψαλμ. ιη' 1—6).

«Ἐξομολογεῖσθε, τοίνυν ἔθνη καὶ λαοί! τῷ Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθὸς ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Θεῷ τῶν θεῶν ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ τῶν κυρίων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ· τῷ ποιήσαντι θαυ-

μάσια μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ· τῷ ποιήσαντι τοὺς οὐρανοὺς ἐν συνέσει, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ· τῷ στερεώσαντι τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ· τῷ ποιήσαντι φῶτα μεγάλα μόνῳ, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, τὸν ἥλιον εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ, τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ» (Ψαλμ. ρλε' 1—10).

«Τῷ περιβάλλοντι τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις, τῷ ἑτοιμάζοντι τῇ γῇ ὑετόν, τῷ ἐξανατέλλοντι ἐν ὄρεσι χόρτον καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων, διδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐτῶν καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτήν» (Ψαλμ. ρμς' 8, 9).

«Τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί, ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν» (Κολοσ. α' 12—15).

Ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ Υἱῷ Αὐτοῦ ἐστιν (Καθολ. Α' Ἰωάνν. ε' 11).

Γ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ.
Ἰατρός.

ΛΟΓΙΟΙ ΑΓΙΟΡΕΙΤΑΙ

ὑπὸ **Ἀλεξάνδρου Ε. Λατριώτου.**

Ἰωάννης Ναθαναὴλ πρεσβύτερος Οἰκονόμος καὶ ἐπίτροπος τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Ἱερεμίου.

Περὶ αὐτοῦ ἐγράφησαν τὰ ἑξῆς.

1. Κ. Σάθας — ἐν τῇ Νεοελ. Φιλ. Σελ. 231. Ἰωάννης Ναθαναὴλ μέγας Οἰκονόμος Κρήτης περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος· ἔγραψεν ἀπάντησιν πρὸς τὰ ζητήματα Βιβιανοῦ Οὐρβινάτου, κ.λ.π. Ἐπιστολὴ τούτου ἐκ Ρώμης 1572 πρὸς Γαβριὴλ Σεβῆρον ἐξεδόθη ἀπὸ Λαμίου (Fabricius, XI. 648.

2. Ἰ. Ζαβίρας ἐν τῷ ἑλλ. Θεάτρῳ σελ. 342.

Ἰωάννης Ναθαναὴλ· οὗτος ἦν ἱερεὺς καὶ οἰκονόμος τῆς νήσου Κρήτης· ἤκμαζε περὶ τὸ τέλος τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος· α'] οὗτος ἐξέθετο, (ὡς γράφει ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος ἐν τῷ κατὰ Καλβίνων ἐγχειριδίῳ) περὶ ἑρμηνείας τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας· β'] ἀποκρίσεις πρὸς τὰ ζητήματα Γασπάρου Βιβιάνου τοῦ Οὐρβινάτου ἐπισκόπου Ἀναγνίας.

3. Α. Δημητρακόπουλος ἐν τῷ Προσθήκαις σελ. 36. Ἰωάννης Ναθαναὴλ Οἰκονόμος τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἔγραψε «περὶ τῆς ἑρμηνείας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας». Τοῦ πονήματος τούτου μνείαν ποιεῖται ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις τῷ 1672 συγκροτηθεῖσα Σύνοδος. Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ δύο πρὸς Γαβριὴλ Σεβῆρον, ἡ μὲν γραφεῖσα ἐν Ρεθύμνῳ τῷ 1566, ἡ δὲ ἐν Ρώμῃ τῷ 1572· ἐξεδόθησαν ὑπὸ Λαμίου. Ἑτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Ι. Ναθαναὴλ πρὸς Γεώργιον τὸν Καλύβαν σώζεται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 289 θεολογικῷ χειρογράφῳ τῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθήκης. Ἐν ἔτει 1569 ἐν Βενετίᾳ διατρίβων διώρθωσε τὸ Μηναῖον τοῦ Μαΐου κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκδοθέν.

Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐστὶ σπάνιον· ἀντίτυπον ἓν σώζεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μ. Λαύρας.

Ἐν ἀρχῇ φέρεται ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου οὕτω: «ἡ Θεία Λειτουργία μετὰ ἐξηγήσεων διαφόρων διδασκάλων, ἃς περ μετήνεγκεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶτταν Ἰωάννης Ναθαναὴλ κλπ.»

Ἐν Βενετίᾳ τῷ M. D. LXXXIIII=1574.

Ἐν τῷ β' φύλλῳ ὁ πίναξ τῶν περιεχομένων.

Ἐν τῷ ς' φύλλῳ ὁ Πρόλογος.

Ἐν τῷ ζ' φύλλῳ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἑξῆς ἐπιγράμματος.

Κήπου συμβολέων ἱερῆς θυσίης ἀπὸ καρπῶν
ἔκπαλαι κλεισθέντος, ὡς ἅπας οὐ θίγεται
Ναθανα[illegible]εὶος νῦν πονέων διοίγνυσι τοῦτον
πᾶσι τρυγᾶν ὁ πάσας ἄρθιτον ἑστίασιν.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

*τῶν ὑπὸ τῆς Πατριαρχικῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μόνων εἰσακτέων εἰς τὰς σχολὰς ἐγκριθέντων βιβλίων**.

Ὁ Μικρὸς Ναύτης Χρυσούλας Παπαγγελῆ ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις 1870 ἐκ τοῦ τυπογρ. Π. Β. Μωραϊτίνη.

Γεωγραφικὸν Ἐγχειρίδιον Βασ. Α. Μυστακίδου τεῦχ. α' καὶ β' ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Α. Σφῦρα.

Ὁμήρου Ὀδύσσεια Δ. Γ. Μοστράτου ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Γεράρδος καὶ Σ]α.

Ἡ μητρικὴ γλῶσσα Μ. Αὐθεντοπούλου εἰς τεύχη τρία ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Α. Σφῦρα.

Ἀπάνθισμα ἑλληνικῶν γραμμάτων Α. Γ. Τάγη. τόμ. α' ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Γεράρδος καὶ Σ]α.

Ἑλληνικὸν ἀναγνωσματάριον Χ. Παπαμάρκου καὶ Φ. Δ. Γεωργαντᾶ ἔτος 4 ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Γεράρδος καὶ Σ]α.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια Γ. Μπουκουβάλα τόμ. β' ἐν Ἀθήναις 1893 ἐκδ. Ι. Νοτάρης.

Κατάλογος ἀνωμάλων ρημάτων καὶ ὀνομάτων Γ. Ζηκίδου ἔκδ. 3 ἐν Ἀθήναις 1890 ἐκδ. Α. Κωνσταντινίδης.

Διδακτικὴ γραμματικὴ τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου Γ. Ζηκίδου ἔκδ. 6 ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκδ. Α. Κωνσταντινίδης.

Συνέχεια ἀπὸ σελ. 180—182 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

* Συνέχ. ἀπὸ σελ. 191—921 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

Στοιχειώδης Γραμματική Α. Α. Σακελλαρίου ἔκδ. 6 ἐν Ἀθήναις 1893 ἐκδ. Π. Δ. Σακελλάριος.

Ὁμήρου Ὀδύσσεια μετὰ σχολίων ὑπὸ K.F.Ameis καὶ ἑρμηνείας Α. Ξ. Καραπαναγιώτου τόμ. α' τεῦχ. α' ἐν Ἀθήναις 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. Π. Λεώνη.

Μεγάλη ἑλληνικὴ γραμματικὴ Γ. Δ. Ζηκίδου ἐν Ἀθήναις 1885 ἐκδ. Α. Κωνσταντινίδης.

Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις βιβλ. α' καὶ β' ὑπὸ Γ. Δ. Ζηκίδου ἐν Ἀθήναις 1891 ἐκδ. Ι. Νοτάρης.

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια Γ. Δ. Ζηκίδου τόμ. ἐν Ἀθήναις 1891 ἐκδ. Ι. Νοτάρης.

Ροβινσὼν Κροῦσος Δ. Π. Κοντογεώργη ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Α. Δεπάστα.

Ἡ κιθάρα τῶν παίδων Ι. Π. Ἰωαννίδου ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκ τοῦ τυπογρ. Ν. Γ. Κεφαλίδου.

Στοιχειώδης Γεωγραφία Δ. Π. Μελανδινοῦ ἔκδ. 3 ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Α. Δεπάστα.

Φυσικῆς ἱστορίας τεῦχ. α' (Ζωολογία) Α. Γεωργιάδου καὶ Ν. Παπαδοπούλου ἔκδ. β' ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκ. Α. Δεπάστα.

Γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης Γ. Γενναδίου διασκευασθεῖσα ὑπὸ Γ. Παπαδοπούλου μέρ. Α' βιβλ. α' β' καὶ γ' ἐν Ἀθήναις 1882 ἐκδ. Α. Κορομηλᾶς.

Γνώσεις πρακτικῆς ὑγιεινῆς Γ. Καραπαναγιώτου ἐκδ. β' ἐν Ἀθήναις 1889 ἐκ τοῦ τυπογραφ. «Παλιγγενεσία».

Γραμματικὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης Κ. Βλούσου καὶ Γ. Κούζου τεῦχ. α' ἔκδ. δ' ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Α. Σφύρα.

Λουδοβίκος ὁ μικρὸς μετανάστης μετάφρ. Δόμνας Γ. Γρηγοράκη ἔκδ. 14 ἐν Ἀθήναις 1893 τύποις Δ. Κ. Πατριαρχέα.

Γεωγραφία Γ. Καβάδα καὶ Π. Κομνηνοῦ φυλλάδιον α' ἐν Παρισίοις.

Ἡ πρώτη, δευτέρα καὶ τρίτη ἱστορικὴ βαθμὶς Χ. Γ. Πανταζίδου ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Α. Σ. Νοτάρη.

Ρωμαϊκὴ Ἱστορία Γ. Κ. Μωραϊτοπούλου ἐν Κων]πόλει 1893 ἐκδ. Α. Σφύρα.

Γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης Γ. Λογοθέτου, Μ. Ρώκου, Γ. Σαμάρα καὶ Ε. Ἀντωνιάδου τεῦχ. α' καὶ β' ἔκδ. β' ἐν Σμύρνῃ 1892 ἐκ τοῦ τυπογρ. «Ἀμαλθείας».

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ

τοῦ ἐνιαυσίου κύκλου τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν κατὰ τὸν τύπον τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Τῇ Α' Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 11 ὥρ. καὶ 10 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχ. εἰς τὰς 12 καὶ 40, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2 καὶ 40.

» Β' » σημαίνει εἰς τὰς 11 ὥρ. καὶ 20, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12 καὶ 50, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2 καὶ 50.

» Γ' » σημαίνει εἰς τὰς 11 ὥρ. καὶ 30 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὴν 1, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3.

» Δ' Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 11 ὥρ. καὶ 40 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὴν 1 καὶ 10, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3 καὶ 10.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Τῇ Α' Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 11 ὥρ. καὶ 50 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰ. τὴν 1 καὶ 20, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3 καὶ 20.

Τῇ Β' » σημαίνει εἰς τὰς 12, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὴν 1 καὶ 30, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3 καὶ 30.

Τῇ Γ' » σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. καὶ 10 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὴν 1 καὶ 40, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3 καὶ 40.

Τῇ Δ' » σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. καὶ 20 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχ. εἰς τὴν 1 καὶ 50, ἀπόλ. εἰς τὰς 3 καὶ 50.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Τῇ Α' Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. καὶ 30 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 2, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4.

» Β' » σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. καὶ 40 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχ. εἰς τὰς 2 καὶ10, ἀπόλ. εἰς τὰς 4 καὶ 10.

» Γ' » σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. καὶ 50 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχ. εἰς τὰς 2 καὶ 20, ἀπόλ. εἰς τὰς 4 καὶ 20.

» Δ' » σημαίνει εἰς τὴν 1 ὥρ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 2 καὶ 30, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4 καὶ 30.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Τῇ Α' Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὴν 1 ὥρ. καὶ 30 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 3, ἀπόλυσις εἰς τὰς 5.

» Β' » σημαίνει εἰς τὴν 1 ὥρ. καὶ 40 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 3 καὶ 10, ἀπόλυσις εἰς τὰς 5 καὶ 10.

» Γ' » σημαίνει εἰς τὴν 1 ὥρ. καὶ 50 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 3 καὶ 20, ἀπόλυσις εἰς τὰς 5 καὶ 20.

» Δ' » σημαίνει εἰς τὰς 2 ὥρ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 3 καὶ 30, ἀπόλυσις εἰς τὰς 5 καὶ 30.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Τῇ Α′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὴν 1 ὥρ. καὶ 50 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 3 καὶ 20, ἀπόλυσις εἰς τὰς 5 καὶ 20.

Τῇ Β′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὴν 1 ὥρ. καὶ 40 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 3 καὶ 10, ἀπόλυσις εἰς τὰς 5 καὶ 10.

» Γ′ » σημαίνει εἰς τὴν 1 ὥρ. καὶ 30 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 3, ἀπόλυσις εἰς τὰς 5.

» Δ′ » σημαίνει εἰς τὴν 1 ὥρ. καὶ 20 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 2 καὶ 50, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4 καὶ 50.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Τῇ Α′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὴν 1, ὥρ. καὶ 10 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 2 καὶ 40, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4 καὶ 40.

» Β′ » σημαίνει εἰς τὴν 1 ὥρ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 2 καὶ 30, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4 καὶ 30.

» Γ′ » σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. καὶ 50 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 2 καὶ 20, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4 καὶ 20.

Τῇ Δ′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. καὶ 40 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 2 καὶ 10, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4 καὶ 10.

ΜΑΡΤΙΟΣ

Τῇ Α′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. καὶ 30 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 2, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4.

» Β′ » σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. καὶ 20 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὴν 1 καὶ 50, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3 καὶ 50.

» Γ′ » σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. καὶ 10 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὴν 1 καὶ 40, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3 καὶ 40.

» Δ′ » σημαίνει εἰς τὰς 12 ὥρ. ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὴν 1 καὶ 30, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3 καὶ 30.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Τῇ Α′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 11 ὥρ. καὶ 30 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὴν 1, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3.

» Β′ » σημαίνει εἰς τὰς 11 ὥρ. καὶ 20 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12 καὶ 50, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2 καὶ 50.

» Γ′ » σημαίνει εἰς τὰς 11 ὥρ. καὶ 10 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12 καὶ 40, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2 καὶ 40.

» Δ′ » σημαίνει εἰς τὰς 11 ὥρ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12 καὶ 30, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2 καὶ 30.

ΜΑΪΟΣ

Τῇ Α′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ. καὶ 50 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12 καὶ 20, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2 καὶ 20.

Τῇ Β′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ. καὶ 40 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12 καὶ 10, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2 καὶ 10.

» Γ′ » σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ. καὶ 30 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2.

» Δ′ » σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ. καὶ 20 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 11 καὶ 50, ἀπόλυσις εἰς τὴν 1 καὶ 50.

ΙΟΥΝΙΟΣ

Τῇ Α′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ. καὶ 10 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 11 καὶ 40, ἀπόλυσις εἰς τὴν 1 καὶ 40.

» Β′ » σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 11 καὶ 30, ἀπόλυσις εἰς τὴν 1 καὶ 30.

» Γ′ » σημαίνει εἰς τὰς 9 ὥρ. καὶ 50 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 11 καὶ 20, ἀπόλυσις εἰς τὴν 1 καὶ 20.

Τῇ Δ′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 9 ὥρ. καὶ 40 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 11 καὶ 10, ἀπόλυσις εἰς τὴν 1 καὶ 10.

ΙΟΥΛΙΟΣ

Τῇ Α′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 9 ὥρ. καὶ 50 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 11 καὶ 20, ἀπόλυσις εἰς τὴν 1 καὶ 20.

» Β′ » σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 11 καὶ 30, ἀπόλυσις εἰς τὴν 1 καὶ 30.

» Γ′ » σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ. καὶ 10 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 11 καὶ 40, ἀπόλυσις εἰς τὴν 1 καὶ 40.

» Δ′ » σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ. καὶ 20 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 11 καὶ 50, ἀπόλυσις εἰς τὴν 1 καὶ 50.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Τῇ Α′ Κυριακῇ σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ. καὶ 30 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2.

» Β′ » σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ. καὶ 40 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχ. εἰς τὰς 12 καὶ 10, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2 καὶ 10.

» Γ' » σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρ. καὶ 50 λ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12 καὶ 20. ἀπόλ. εἰς τὰς 2 καὶ 20.

» Δ' » σημαίνει εἰς τὰς 11 ὥρ., ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12 καὶ 30, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2 καὶ 30.

Αἱ μεγάλαι ἑορταί.

Τῇ παραμονῇ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως σημαίνει εἰς τὰς 12, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὴν 1, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4.

Ὅταν αἱ Ὧραι ψάλλωνται μόναι, σημαίνει εἰς τὴν 1, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 2, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4.

Τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς εἰς τὸν Ὄρθρον σημαίνει εἰς τὰς 9 τῆς νυκτὸς, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 10 καὶ 45 λεπτὰ, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2.

Τῇ παραμονῇ τῶν Θεοφανείων σημαίνει εἰς τὰς 11 τῆς νυκτὸς, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12 καὶ 30 λεπτὰ, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3 καὶ 30 λεπτά.

Ὅταν αἱ Ὧραι ψάλλωνται μόναι σημαίνει εἰς τὴν 1, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 2, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3 καὶ 30 λεπτά.

Τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς εἰς τὸν Ὄρθρον σημαίνει εἰς τὰς 10 ὥρας, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 11 καὶ 45 λεπτὰ, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2 καὶ 30 λεπτά.

Τῇ μεγάλῃ Ἑβδομάδι οἱ Ὄρθροι τῶν Νυμφίων, τῇ Μ. Πέμπτῃ τὰ ἅγια Πάθη, ὁ Ὄρθρος τοῦ Μ. Σαββάτου ψάλλονται ἀφ' ἑσπέρας, σημαίνει δὲ τῇ 12 τῆς ἡμέρας, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὴν ἡμίσειαν ὥραν, ἀπόλυσις εἰς τὰς 3, τῇ δὲ Μεγ. Πέμπτῃ καὶ τῇ Μ. Παρασκευῇ εἰς τὰς 4.

Τῇ Μ. Πέμπτῃ εἰς τὸν Ὄρθρον σημαίνει εἰς τὰς 11, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 12, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2.

Τῇ Μ. Παρασκευῇ τὸ πρωὶ εἰς τὰς ὥρας σημαίνει εἰς τὰς 11, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται μετὰ ἡμίσειαν ὥραν, ἀπόλυσις εἰς τὰς 4.

Τὸ Μέγα Σάββατον τὸ πρωὶ σημαίνει εἰς τὰς 11, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται μετὰ ἡμίσειαν ὥραν, ἀπόλυσις εἰς τὰς 2.

Τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα σημαίνει εἰς τὰς 5 τῆς νυκτὸς ὁ Πατριάρχης κατέρχεται μετὰ ἡμίσειαν ὥραν, ἡ Ἀνάστασις εἰς τὰς 6 καὶ 30 λεπτὰ, ἀπόλυσις εἰς τὰς 9.

Εἰς τὸν Ἑσπερινὸν σημαίνει εἰς τὰς 3, ὁ Πατριάρχης κατέρχεται εἰς τὰς 4, ἀπόλυσις εἰς τὰς 6.

Σημειωτέον ὅτι ἡ πακτικὴ τῆς Κυριακῆς Ἀκολουθία διαρκεῖ ἀπὸ τοῦ «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς» τρεῖς ὥρας καὶ ἡμίσειαν, μίαν καὶ ἡμίσειαν μέχρι τῆς ἐν τῷ Ναῷ καθόδου τοῦ Πατριάρχου, καὶ δύο μέχρι τῆς ἀπολύσεως, ὅθεν ὁ Ἱερεὺς πρέπει νὰ ᾖ ἕτοιμος πρὸ ἡμισείας ὥρας ὅπως ἅμα τῇ κρούσει τοῦ κώδωνος ποιήσῃ «Εὐλογητὸν» ἵνα οὕτως ἐπαρκέσῃ ὁ καιρὸς μέχρι τῆς καθόδου τοῦ Πατριάρχου.

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛ. ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Αἱ ἐγγραφαὶ διὰ τὸ προσεχὲς σχολικὸν ἔτος 1893—94 ἀρχονται ἀπὸ τῆς 23 αὐγούστου, γίνονται δὲ ἐν τῷ νέῳ οἰκοδομήματι ἀπὸ τῆς $8^1/_2$—12 π. μ. ὥρας.

Δεκτοὶ γίνονται καὶ διὰ τὴν Α'. τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀναλφάβητοι παῖδες τὸ 6 τῆς ἡλικίας συμπληρώσαντες ἔτος.

Εἰς τὰς τέως ὑπαρχούσας Α', Β', Γ' καὶ Δ' τάξεις τοῦ ἑκτακτοῦς Γυμνασίου προστεθήσεται τὸ ἔτος τοῦτο καὶ ἡ Ε' τάξις, προστεθήσεται δὲ καὶ ἡ ΣΤ' τάξις, ἂν ἐκ τῶν προσελευσομένων εἰς ἐξέτασιν 30 τοὐλάχιστον ἐγκριθῶσι διὰ τὴν τάξιν ταύτην.

Ἐν ἁπάσαις ταῖς γυμνασιακαῖς τάξεσιν ἡ διδασκαλία τῆς γαλλικῆς γλώσσης γενήσεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Οἱ μὲν διὰ τὴν Ε' τάξιν νεωστὶ προσελευσόμενοι ἐξετασθήσονται κατὰ τὰς εἰσιτηρίους αὐτῶν ἐξετάσεις ἐν μὲν τοῖς ἑλληνικοῖς εἰς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸν Ἰσοκράτην (ἐφ' ἅπάσης τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ), ἐν δὲ τοῖς γαλλικοῖς εἰς τὸν Τηλέμαχον καὶ τὸ τυπικὸν τῆς γραμματικῆς, ἐν δὲ τοῖς τουρκικοῖς εἰς ἀνάγνωσιν καὶ τὸ τυπικὸν τῆς γραμματικῆς, ἐν δὲ τοῖς μαθηματικοῖς εἰς τὴν πρακτικὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς γεωμετρίας καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν.

Οἱ δὲ διὰ τὴν ΣΤ'. τάξιν νεωστὶ προσελευσόμενοι ἐξετασθήσονται ἐν μὲν τοῖς ἑλληνικοῖς εἰς τὸ ἱστορικὸν τοῦ Θουκυδίδου καὶ τὸν Ἡρόδοτον, ἐν δὲ τοῖς γαλλικοῖς εἰς τὸν Voltaire καὶ τὸν La-Fontain, ἐν δὲ τοῖς τουρκικοῖς εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἑρμηνείαν καὶ μετάφρασιν ἁπλοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου εἰς τὸ τουρκικὸν, ἐν δὲ τοῖς μαθηματικοῖς εἰς τὴν θεωρητικὴν ἀριθμητικὴν, ἐν δὲ τοῖς ἱστορικοῖς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν ἐθνῶν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, ἐν τοῖς φυσικοῖς εἰς τὴν χημείαν καὶ εἰς τὰ λατινικὰ μὲν τοῦ α' ἔτους, οἱ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος, εἰς τὴν ἐμπορικὴν δὲ ἀριθμητικὴν καὶ τὴν καταστιχογραφίαν οἱ τοῦ ἐμπορικοῦ τμήματος.

Ἐν τῷ Πέραν, τῇ 12 αὐγούστου 1893.

ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐφορίας.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 27 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 26.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀένου Λουκᾶς (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἐξαμηνιαία τὰ ἥμισυ.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Ἀένου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Λόγιοι ἀγιορεῖται ὑπὸ Ἀλεξ. Ε Λαυριώτου — Ἀρτιφανῆ πονήματα — Ζωγράφειον τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου ἐν Κωνσταντινουπόλει — Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον· Ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Συνεδρία Δύο Σωμάτων.—Ἐν τῇ σήμερον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου συγκροτηθείσῃ κοινῇ τῶν Δύο Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων συνεδρίᾳ ἐξελέγη προσωρινὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἐθνικοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου, ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος τοιούτου, μέχρι τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νέου Κανονισμοῦ τοῦ ἐθνικοῦ καθιδρύματος, ἀποτελούμενον ὑπὸ τῶν ἐριτίμων ὁμογενῶν τραπεζιτῶν κκ. Λεωνίδου Ζαρίφη, Παύλου Στεφάνοβικ Σκυλίτση, Θεοδώρου Μαυρογορδάτου, Σταύρου Κέπετζη καὶ Ἰωάννου Ἰλιάσκου.

Ὡσαύτως ἐν τῇ αὐτῇ κοινῇ συνεδρίᾳ ἐξελέγη μέλος τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ παραιτηθέντος τέως τοιούτου ἀξιοτίμου κ. Πέτρου Ἀδαμαντίδου, ἀρχιτέκτονος, ἡ Α. Ἐξοχ. ὁ Κωνσταντῖνος Καραθεοδωρῆς ἐφέντης.

Ὁμοίως κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἐπεκυρώθη καὶ ὁ ὑποβληθεὶς προϋπολογισμὸς τοῦ ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου Ζωγραφείου Παρθεναγωγείου.

—*Μητροπολίτης Ρασκοπρεσρένης.*—Τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Σάμου κ. Γαβριὴλ παρακαλέσαντος δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ ὅπως ἀπαλλαγῇ τῶν καθηκόντων ὡς συνοδικοῦ μέλους, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἀποδεξαμένη τὴν αἴτησιν ταύτην προέβη ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου εἰς ἐκλογὴν ἀντικαταστάτου. Τοιοῦτος δ'ἐξελέγη ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Ρασκοπρεσρένης κ. Μελέτιος.

—*Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας.*—Ὁ σεβασμιώτατος νέος μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας κ. Γεννάδιος διεβίβασε διὰ τῆς ἐνταῦθα βασιλικῆς ρουμανικῆς πρεσβείας πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ δι' αὐτοῦ καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς τρεῖς Πατριαρχικοὺς θρόνους, Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων τὰ εἰθισμένα ἐνθρονιστικὰ αὐτοῦ γράμματα, δι' ὧν ἀγγέλλει τὴν μετὰ τὴν κανονικὴν παραίτησιν τοῦ προκατόχου αὐτοῦ ἐκλογήν ὡς μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας.

—*Ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος Ζωοδόχου Πηγῆς.*—Ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος ἁγίου Λαμψάκου κ. Γεννάδιος τέως ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος τοῦ ἐν Βαλουκλίῳ ἱεροῦ ἁγιάσματος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ὑπέβαλεν ἁρμοδίως παραίτησιν ἀπὸ τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ὡς ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου ἕνεκα λόγων ὑγιείας. Τῆς παραιτήσεως ταύτης γενομένης ἀποδεκτῆς λίαν προσεχῶς γενήσεται ἡ ἐκλογὴ πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ.

—*Συγχαρητήρια.*—Τῆς Α. Α. Μ. τῆς βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος Ὄλγας ἀγούσης τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ τὴν ἑορτὴν τῶν γενεθλίων Αὐτῆς, ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας αὐτοῦ τῷ ἐν Νεοχωρίῳ τοῦ Βοσπόρου παραθερίζοντι ἐξοχωτάτῳ πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος κ. Νικολάῳ Μαυροκορδάτῳ διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου.

—*Μητροπολίτης πρώην Δισκάτης.*—Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρώην Δισκάτης κ. Ἰωαννίκιος διὰ γράμματος αὐτοῦ παρεκάλεσεν ὅπως ἐπιτραπῇ αὐτῷ ἵνα μεταβὰς εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Τριγλίαν θεωρήσῃ ὑποθέσεις αὐτοῦ τινας, ἃς ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν ἐκκρεμεῖς. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐγκρίνασα ἐχορήγησεν αὐτῷ τὴν αἰτηθεῖσαν ἄδειαν.

—*Ἐπίσκεψις.*—Σήμερον ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπέστειλεν εἰς Θεραπεῖα τοῦ Βοσπόρου τὸν πανοσιολογιώτατον Μέγαν Πρωτοσύγκελλον

κ. Γερβάσιον ὅπως συγχαρῇ τῷ ἐριτίμῳ ὁμογενεῖ τραπεζίτῃ κ. Λεωνίδᾳ Ζαρίρῃ ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ αὐτοῦ εἰς βασιλεύουσαν ἐπανόδῳ.

—*Μονὴ Κουτλουμουσίου.* — Τῆς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ Ὄρει τοῦ Ἄθωνος Ἱ. Μονῆς Κουτλουμουσίου δὶς ὑπὸ πυρκαϊᾶς ὀλεθριωτάτης καταστραφείσης, οἱ ὁσιώτατοι αὐτῆς Πατέρες πᾶσαν κατέβαλον προσπάθειαν πρὸς ἀνοικοδόμησιν αὐτῆς. Μὴ κατορθωθείσης ὅμως τῆς ἀποπερατώσεως ἐγένοντο τὰ οἰκεῖα διαβήματα ὅπως ληφθῇ ἄδεια μεταβάσεως εἰς Ρωσίαν πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν. Τοιαύτης χορηγηθείσης νῦν ἁρμοδίως μεταβαίνει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον αὐτόσε μεθ' ἁγίων λειψάνων ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος τῆς Μονῆς κ. Μελέτιος μετὰ τοῦ ἱερομονάχου κ. Καλλινίκου καὶ τοῦ Ἱεροδιακόνου κ. Θεοκλήτου, Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἱερὰ Μονὴ δι' ἀναφορᾶς αὐτῆς παρεκάλεσε τὴν Α. Θ. Π. καὶ τὴν περὶ αὐτὴν Ἱ. Σύνοδον ὅπως ἐφοδιάσωσι τὴν Ἐπιτροπὴν ταύτην διὰ τῶν ἀπαιτουμένων συστατηρίων γραμμάτων, ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐγκρίνασα τὴν αἴτησιν διέταξεν ὅπως παρασκευασθῶσιν αἱ ἐπιστολαὶ αὗται.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

Εἶναι γνωστὸν ὅτι πᾶν τὸ ὑπάρχον ἔχει τοὺς ἰδίους νόμους, καθ' οὓς παραχθὲν διατηρεῖται ἐν τῇ ζωῇ καὶ ὑρίσταται· τοῦ δὲ κανόνος τούτου δὲν ἐξαιρεῖται οὐδὲν τῶν ὄντων οὔτε τῶν ὁρατῶν οὔτε τῶν ἀοράτων· ὁ δὲ Πλούταρχος λέγει που, ὅτι ὁ νόμος εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν τε θνητῶν καὶ τῶν ἀθανάτων· καὶ τῷ ὄντι δὲ ἀκριβὴς τῶν ὄντων ἑκάστου ἀνάλυσις καὶ ἔρευνα πείθει πάντα, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα καὶ ἡμῖν συνήθως οὐδαμινὰ φαινόμενα οὐχὶ μόνον ἴδιον ἕκαστον ὀργανισμὸν ζωῆς ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ νόμους ἰδίους, καθ' οὓς κινοῦνται, ἐνεργοῦσι καὶ ὑπάρχουσιν, νόμους, οἵτινες πάντοτε μετ' αὐστηρότητος τηροῦνται καὶ ἀκριβείας θαυμασίας, ἂν καί, ὡς κοινῶς ὑφ' ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων δοξάζεται, οὐδεμίαν τούτων συνείδησιν οὐδὲ θέλησιν ἐλευθέραν ἔχουσιν· ἡ δὲ σκοπιμότης ἡ ἐν τοῖς νόμοις παρατηρουμένη τούτοις εἶναι πάντοτε τοιαύτη, ὥστε ἀναγκαζόμεθα παρὰ πάντα δισταγμὸν καὶ παρὰ πάσας τὰς ἀμφιβολίας, ὅσας γεννῶσιν ἐν ἡμῖν αἱ τῶν πυρρωνιζόντων καὶ ἀθεϊζόντων σοφῶν θεωρίαι, νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ δύναμις ἡ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ τάξιν καὶ τοὺς νόμους παράγαγοῦσα δὲν δύναται νὰ ἦναι εἰ μὴ λογικὴ δημιουργὸς δημιουργήσασα τόν τε ὅλον κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἕκαστα τῶν ὄντων οὕτως ἢ ἄλλως ἐκ τελικοῦ ὁρμηθεῖσα σκοποῦ, οὗτινος βεβαίως καὶ συνείδησιν πρέπει νὰ εἶχε πλήρη.

Τὸ πόρισμα τῆς παρατηρήσεως τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γιγνομένων τοῦτο εἶναι πλείστου λόγου ἄξιον καὶ καθόλου μὲν εἰπεῖν, διότι διδασκόμεθα ἐντεῦθεν, ὅτι οὔτε ἀνόμως οὔτε παρανόμως οὔτε ἀσκόπως πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα καὶ νὰ δρῶμεν ἐν ᾧ εὑρέθημεν κύκλῳ τῆς ζωῆς, μάλιστα δ' ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει τῆς νεολαίας καὶ ἐν τῇ διαρρυθμίσει τῶν ἐπὶ τοῦτο ἱδρυμάτων, ἀφ' ὧν ἐξήρτηται εἰς τὸ μέλλον ἢ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀκμὴ ἢ ὁ μαρασμὸς καὶ τὸ κατὰ μικρὸν ἀπαίσιον τέλος τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ γένους ἡμῶν. Ἔγκαιρον λοιπόν, νομίζομεν, εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν τί, πρὸς τί, καὶ διὰ τί, γίγνεται ἐν τοῖς πρὸς παίδευσιν τῆς νεολαίας ὡρισταμένοις καθιδρύμασιν. Ὀνόματα μὲν αὐτῶν ἀναγινώσκομεν καθ' ἑκάστην ἔν τε ταῖς ἐφημερίσιν δημοσιευόμενα καὶ ἐν ἰδίαις παιδαγωγικαῖς καλουμέναις μελέταις καὶ διατριβαῖς πολλὰ καὶ διάφορα καὶ θόρυβον δ' ἀκούομεν πολὺν περὶ τοῦ ἂν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τῶν πολλῶν προσφυέστερον πρέπει νὰ ὀνομάσωμεν αὐτά. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν οὐδαμῶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς παντοίας περὶ ὀνομάτων καὶ λέξεων λογοτριβὰς καὶ συζητήσεις, τὰς ὁποίας ἀφίνομεν προθύμως εἰς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἁρμοδίους· ἓν δὲ μόνον πρέπει παρὰ πάντων ἀδιστάκτως νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι ὅπως δήποτε καὶ ἂν ὁ μὲν ἢ ὁδὲ θέλωσι νὰ ὀνομάζωσι τὰ ἐκπαιδευτήρια, τὸ πρᾶγμα κατ' οὐσίαν εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτό· διότι ὁ τελικὸς σκοπός, ὃν πάντα ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου ἕως τοῦ μεγίστου νὰ ἐπιδιώκωσιν ὀφείλουσιν, εἶναι εἷς καὶ ὁ αὐτός, ἐκεῖνος, ὃν ὑποδεικνύει ὁ Δημιουργὸς ὁ τὴν φύσιν συστήσας τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐσύστησεν αὐτὴν καὶ ὁρίσας αὐτῷ τόν τε τρόπον καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς. Καὶ ὅμως οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος παιδαγωγοὶ διαφωνοῦσι καὶ περὶ τοῦ ὁρισμοῦ καὶ περὶ τοῦ σκοποῦ, ὃν πρέπει ἕκαστα τῶν ἐκπαιδευτηρίων νὰ ἐπιδιώκωσι, πολλάκις παραγόμενοι ἐκ τῶν διαφόρων ὀνομάτων, μεθ' ὧν βαπτίζουσιν αὐτά· συνοψίζονται δ' ἀπάντων αἱ περὶ τούτων γνῶμαι, ὅσον δυνάμεθα νὰ γινώσκωμεν ἡμεῖς, περίπου εἰς δύο μόνον κατηγορίας· οἱ μὲν δῆλον ὅτι φρονοῦσιν ὅτι τοῦ σχολείου, ὡς κοινῶς τὰ ἐκπαιδευτήρια καλοῦνται, ὁ σκοπὸς ὁ κύριος ἄλλος οὐδεὶς δύναται νὰ ἦναι εἰ μὴ ἡ διδασκαλία, ἡ μετάδοσις γνώσεων ἀντικειμένων ἀγνώστων τοῖς διδασκομένοις· διὸ δεξιώτερος καὶ ἀξιολογώτερος κατὰ τούτους διδάσκαλος θεωρεῖται ὁ μετὰ μείζονος ἐμπειρίας καὶ ἐπιτυχίας τὸ ἔργον τοῦτο ἐκτελῶν, σχολεῖον δὲ καλλίτερον τὸ πλουσιώτερον μὲν συντάττον τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ, πολυαριθμοτέρους δ' ἐξαγγέλλει τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ διδάσκον προσωπικὸν καὶ εὐηχότερα τὰ ὀνόματα αὐτῶν· ἄλλοι δὲ τοὐναντίον εἰς τὴν λέξιν *ἐκπαιδευτήριον* μᾶλλον προσέχοντες τὸν νοῦν καὶ ἄλλο τι πλὴν τῆς ξηρᾶς διδασκαλίας ἀπαιτοῦσιν· καταμέμφονται δὲ τῶν τε σχολείων καὶ τῶν διδασκάλων ἀφειδῶς, ὅτι εἰς μόνην τὴν διδασκαλίαν περιοριζόμενοι τῆς ἄλλης τῶν παίδων διαπλάσεως καὶ ἀγωγῆς καθ' ὁλοκληρίαν ἀμελοῦσι τῆς ἠθικῆς αὐτῶν

μορφώσεως καὶ τὴν εὐθύνην ὅλην τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπαρχούσης ἠθικῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἐντεῦθεν δυστυχίας ἐπιρρίπτουσιν εἰς αὐτούς.

Οὐδένα τολμῶμεν νὰ ἐπικρίνωμεν· διότι δὲν θεωροῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς τοῦτο ἀρμοδίους· ἀλλ' ἂν καλῶς τὸ πρᾶγμα ἐξετασθῇ, θὰ εὕρωμεν, ὅτι ἀμφοτέρων αἱ θεωρίαι καταλήγουσιν ἐπὶ τέλους εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα· διότι ἡ γνῶσις ὁποιαδήποτε καὶ ἂν καθ' ὅλην ὑποτεθῇ ὅτι εἶναι πάντοτε εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἔλασσον γνῶσις ἀληθείας· ἡ δὲ γνῶσις ἀληθείας ἀνεπηρέαστον τὴν βούλησιν οὐδέποτε ἀφίνει· διότι κατὰ νόμον φυσικὸν πᾶσα γνῶσις προκαλεῖ συναίσθημα, πᾶν δὲ συναίσθημα διαθέτον τὸν γνόντα οὕτως ἢ ἄλλως, εὐαρέστως ἢ δυσαρέστως, διεγείρει καὶ τὴν ὄρεξιν τῆς ἀπολαύσεως ἢ μὴ τοῦ ἐγνωσμένου· ὥστε ὁ διδάσκων, καὶ ἀνυποδαμῶς τοῦτο ἐπιθυμῇ, λεληθότως διὰ τῆς διδασκαλίας, ἐὰν γίγνηται ὡς δεῖ, διαπλάττει ταυτοχρόνως τοῦ διδασκομένου τόν τε νοῦν καὶ τὸ θυμικόν, διαμορφοῖ καὶ τὴν διάνοιαν ὥστε εὐχερῶς καὶ προσηκόντως νὰ κρίνῃ καὶ νὰ μανθάνῃ, καὶ τὴν καρδίαν ὥστε δεόντως τοῦ πρέποντος νὰ ὀρέγηται καὶ ἐκτελῇ. Τὸ σχολεῖον λοιπόν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων πᾶς τις εὐκόλως δύναται νὰ πεισθῇ, ὅπως καὶ ἂν ὀνομασθῇ, ἢ διδασκαλεῖον ἢ γυμνάσιον ἢ λύκειον ἢ φροντιστήριον ἢ ὅπως ἄλλως ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην ἐπινοουμένων πολυαρίθμων ὀνομάτων ἕνα καὶ μόνον δύναται νὰ ἔχῃ ὁρισμόν, ἓν δὲ καὶ μόνον τέλος πρακτικόν· τὸ σχολεῖον δὲν δύναται νὰ ἦναι εἰ μὴ κατάστημα, ἐν ᾧ ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν ἑκάστοτε ἡλικίαν καὶ καθ' ἃς ἔχει ἀνάγκας κοινωνικάς, ὅπως αἰσίως καὶ ἀνέτως διανύσῃ τὸ στάδιον τῆς ζωῆς, διδάσκεται διαφόρους γνώσεις, διὰ δὲ τῆς διδασκαλίας ὀρθῶς καὶ ἐπιτυχῶς γιγνομένης ἀναπτύσσεται καὶ σχηματίζεται εἴς τε τὸ γνωστικὸν καὶ εἰς τὸ θυμικόν, ὥστε εὐκολώτερον καὶ μετὰ μείζονος ἐπιτυχίας νὰ δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ σκοπὸν τῆς ζωῆς. Ἓν λοιπὸν καὶ μόνον ζήτημα εἰς ἐξέτασιν ὑπολείπεται καθ' ἡμᾶς τοὐλάχιστον κριτὰς, πῶς πρέπει νὰ γίγνηται ἡ διδασκαλία, ὥστε οἰκείως γενομένη νὰ ἐπενέγκῃ τὸ φυσικὸν καὶ πρακτικὸν ἅμα ἀποτέλεσμα αὐτῆς, πόθεν ὁδηγούμενός τις θὰ δυνηθῇ νὰ εὕρῃ τὸν προσήκοντα τρόπον αὐτῆς. Εἰς τοῦτο νομίζομεν, πῶς ἱκανὴν ἀπόκρισιν ἔδωκαν οἱ παλαιοὶ τῶν φιλοσόφων οἱ εἰπόντες ὅτι ὁ ἄνθρωπος καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο ὂν ὀργανικόν, πρέπει νὰ ζῇ ὁμολογουμένως τῇ φύσει· διότι ἐντεῦθεν εὐκόλως ἀρυόμεθα τὸ πόρισμα ὅτι ἐὰν ὁμολογουμένως τῇ φύσει πρέπει νὰ ζῇ, ὁμολογουμένως τῇ φύσει πρέπει καὶ νὰ διδάσκηται ὅπως αὐτός τε προσηκόντως διδαχθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ καὶ ἡ διδασκαλία κατορθώσῃ νὰ ἐπενέγκῃ τὸ παρ' αὐτῆς ἀναμενόμενον φυσικὸν καὶ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα, τὴν σχετικῶς τελείαν ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν τῶν τε γνωστικῶν καὶ τῶν θυμικῶν δυνάμεων τοῦ διδασκομένου, ὅστις δεόντως οὕτω παιδευθεὶς θὰ ἦναι τοῦ λοιποῦ ἱκανὸς καὶ νὰ γινώσκῃ καὶ νὰ ἐπινοῇ καὶ νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ἑρμηνεύῃ καὶ νὰ ὀρέγηται καὶ νὰ πράττῃ καὶ νὰ ἐκτελῇ ἑκάστοτε, κατὰ τὰς διαφόρους τοῦ βίου περιστάσεις καὶ τῆς ζωῆς ἀνάγκας καὶ περιπετείας, τὸ δέον, τὸ ἐκ τῶν πραγμάτων ὑποδεικνυόμενον ἀληθὲς, δίκαιον, συμφέρον, δυνατόν, καλὸν καὶ ἀγαθόν. Ἀνάγκη λοιπὸν εἶναι ὁ τὴν διδασκαλίαν ἀναδεχόμενος καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς εἰσέτι ἀναπτύκτου καὶ ἀσχηματίστου νεολαίας δύο μάλιστα προσόντα νὰ ἔχῃ, πρῶτον μὲν νὰ ἔχῃ ἀρκούντως κεχωνευμένα ἐν τῷ τῆς διανοίας καὶ τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ χωνευτηρίῳ ὅσα μέλλει νὰ διδάξῃ, νὰ ἔχῃ ἀκριβεῖς μὲν καὶ σαφεῖς ἀποκτήσῃ, καλῶς δὲ μετ' ἀλλήλων καὶ ἐν τάξει συνηρμοσμένας ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ, τὰς γνώσεις τῶν ἀντικειμένων, ὅσα τοῖς διδασκομένοις νὰ γνωρίσῃ μέλλει, δεύτερον δὲ ἱκανὴν νὰ ἔχῃ πεῖραν καὶ γνῶσιν ἐκείνων, οὓς ἀναδέχεται νὰ διδάξῃ. Ὁ διδάσκαλος δέον νὰ ἔχῃ καλῶς μελετήσῃ τὴν φύσιν, τοὺς νόμους τοῦ δημιουργοῦ, καθ' οὓς βαίνει κατὰ μικρὸν ἀναπτυσσομένη ἐπὶ τὴν ἀκμὴν ἡ τῶν παίδων ζωὴ καὶ τότε ν' ἀναλάβῃ μετ' ἀγαθῆς συνειδήσεως καὶ θαρρούντως τῆς νεολαίας τὴν διαμόρφωσιν καὶ διδασκαλίαν· διότι ἂν μόνον τοῦτο προηγουμένως ἔπραξε, θὰ γινώσκῃ ἐπιτηδείως μὲν νὰ ἐξυπνίσῃ, εὐστόχως δὲ νὰ χειραγωγήσῃ εἰς ἀνάπτυξιν καὶ τελείωσιν πάσας τὰς ἐν αὐτῷ ἐμπεφυκυίας καὶ γνωστικὰς καὶ ὀρεκτικὰς καὶ πρακτικὰς δυνάμεις, τότε θὰ ἦναι ἱκανὸς νὰ μὴ διδάσκῃ ἁπλῶς, ἀλλὰ διὰ τῆς διδασκαλίας νὰ ἐξεγείρῃ, νὰ διαπλάττῃ, νὰ ἐνδυναμώνῃ, νὰ εὐθύνῃ, νὰ διορθώνῃ καὶ συνελόντι εἰπεῖν νὰ σχηματίζῃ καὶ νὰ μορφώσῃ τὴν εἰσέτι ἀσχημάτιστον καὶ ἀμόρφωτον ὕλην, ἣν παρέχει τὸ πλῆθος τῶν δυνάμεων καὶ ἰδιοτήτων, ὅσας παρέχει ἡ φύσις καὶ ἡ ζωὴ ἡ παιδικὴ, ἐκ δὲ τῆς μορφώσεως θὰ προκύψῃ τὸ πρόσωπον καὶ ὁ χαρακτὴρ, ὅστις ὀφείλεται κυρίως μὲν καὶ κατ' οὐσίαν εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν, εἰς τοὺς νόμους, καθ' οὓς συνέστησεν ὁ ὅλος τῆς ζωῆς διοργανισμὸς, εἰς τὴν πρώτην θέλησιν τοῦ δημιουργοῦ, κατὰ μέγα δὲ μέρος καὶ εἰς τὰς εὐστόχους ἢ ἀστόχους ἐνεργείας τοῦ διδασκάλου καὶ παιδευτοῦ, εἰς ἃς ἐπιπροστίθεται ἔπειτα ὡς ἑτέρου διδασκάλου καὶ αὐτὴ ἡ τῆς κοινωνίας δυναστεία καὶ ροπή.

Παρὰ τῶν σχολείων λοιπόν, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων καταφαίνεται, ὁπωσδήποτε καὶ ἂν βαπτισθῶσιν ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν, εἴτε διδασκαλεῖα εἴτε γυμνάσια εἴτε λύκεια εἴτε ἀστικὰ εἴτε δημοτικὰ εἴτε παιδαγωγεῖα εἴτε ἐκπαιδευτήρια εἴτε ὅπως ἄλλως, ἡ κοινωνία καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ ἐκκλησία δικαιοῦνται καὶ ν' ἀπαιτῶσι καὶ νὰ προσδοκῶσιν οὐχὶ μόνον μάθησιν ἁπλῆν, ἀλλὰ παίδευσιν σκοπίμως γενομένην, οὐχὶ ἐπισώρευσιν εἰδήσεων καὶ γνώσεων ἀτάκτως ἐνερριμμένων ἐν τῷ τῆς συνειδήσεως ταμείῳ, ἀλλ' ἀνάπτυξιν, σχηματισμὸν καὶ ἐπίρρωσιν τῶν δυνάμεων τῶν ψυχικῶν, ἀρτίαν ὅλην τὴν καθόλου μόρφωσιν, ἣν δέον νὰ ἔχῃ ὁ

ἐν ἡμέρων κοινωνίᾳ τὸν βίον διανύων εὖ ἠγμένος καὶ καλῶς συγκεκροτημένος ἄνθρωπος, εἴτ' ἀνὴρ εἴτε γυνή, ὁ ζῶν ἐν τελείᾳ συνειδήσει καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ ἑαυτὸν καὶ ἐπιστάμενος καλῶς τά τε δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις ἐν οἱᾳδήποτε καὶ ἂν ὑπὸ τοῦ πλάστου κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐτέθη τάξει καὶ ὁποιονδήποτε καὶ ἂν ἐπαγγέλληται ἐπάγγελμα ἢ ἐπιτηδεύηται ἐπιτήδευμα. Ἐὰν δὲ οὗτος εἶναι ὁ ὅρος, καθ' ὃν πρέπει νὰ ἐνεργῶσι τὰ σχολεῖα, τὸ ἔσχατον σημεῖον, εἰς ὃ πρέπει νὰ τείνωσιν αἱ ἐνέργειαι καὶ αἱ προσπάθειαι πάντων τῶν ἐν ταῖς σχολαῖς ἐργαζομένων εἴτε διευθυντῶν εἴτε καθηγητῶν εἴτε διδασκάλων εἴτε παιδαγωγῶν καὶ παιδονόμων, καθ' ἡμᾶς δὲ κριτὰς καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν τελευταίων ὑπηρετῶν, ὧν ἡ διαγωγή, ὁ τρόπος καὶ ἡ συμπεριφορὰ ἐν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ μεγάλην ἔχει δύναμιν ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὴν παιδικὴν καὶ οὐκ ὀλίγον συντελεῖ εἰς τὴν διέγερσιν τῆς περιεργίας καὶ τὴν παραγωγὴν ὀρέξεων διαθέσεων καὶ ἐπιθυμιῶν τοιούτων ἢ τοιούτων σκοπίμων ἢ ἀτόπων, βλαβερῶν ἢ ὠφελίμων, εἶναι ἡ ἑπομένη τριμελὴς ἀρχή.

Τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ ἐργάζηται οὕτως, ὥστε οἱ μαθηταί, διατηρουμένης ἀλωβήτου μὲν τῆς παιδικῆς ἀγνότητος καὶ ἀφελείας, ἀκμαίας δὲ τῆς νεανικῆς γοργότητος καὶ ἐνεργείας, ἀναπτυσσόμενοι καὶ μορφούμενοι ν' ἀποβῶσι τέλειοι ἄνδρες καὶ χαρακτῆρες εὐγενεῖς.

Καὶ οὗτος μὲν πρέπει νὰ ἦναι ὁ ἔσχατος σκοπός, πρὸς ὃν δέον νὰ τείνωσιν ἁπάντων τῶν τῆς παιδεύσεως ὀργάνων αἱ ἐνέργειαι· ἀλλὰ ποῦ βλέπει πρότυπον ἔχον τὰς τρεῖς προειρημένας ἀρετάς; Τίνα ἄνδρα τέλειον καὶ χαρακτῆρα εὐγενῆ δι' ὅλου τοῦ βίου διασώσαντα ἀδιάστροφον μὲν τὸ τῆς παιδικῆς ἀγνότητος ἀπόνηρον, ἀκμαίαν δὲ τὴν ἐνέργειαν, τὸ γοργὸν καὶ τὴν τόλμην τοῦ νεανίου, ἔχει ἡ κοινωνία νὰ δείξῃ, πρὸς ὃν οἱ εἰς τὰ σχολεῖα φοιτῶντες πρέπει νὰ διαπλασθῶσιν; ἐὰν δὲ ἡ ἐκ τῆς κοινωνίας κοινὴ πεῖρα τοιοῦτον πρότυπον μὴ ἔχῃ νὰ ὑποδείξῃ, ποῦ θὰ εὕρωσιν αὐτὸν οἱ τὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν νέων ἐπιτετραμμένοι; τίς δεικνύει αὐτόν, ἡ θύραθεν σοφία, ἢ ἡ θρησκεία; Κατὰ τὰ ἐν τοῖς προηγουμένοις περὶ νόμου διέποντος τόν τε κόσμον σύμπαντα καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καθ' ἕκαστον καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς πάντα τἄλλα τῆς δημιουργίας ὄντα, φέρει ἐν ἑαυτῷ τήν τε ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν φύσιν αὐτοῦ ἐὰν καλῶς καὶ ἐπισταμένως διερευνήσῃ ὁ παιδαγωγός, θ' ἀνεύρῃ οὐχὶ πολὺ δυσκόλως τί ὁ πλάστης ἀρχῆθεν ἠθέλησε δημιουργήσας αὐτὸν ὡς δεδημιουργημένον ἔχει, ἐκ δὲ τούτου ὁδηγούμενος θὰ μάθῃ τί, πρὸς τί καὶ διὰ τί πρέπει νὰ κάμνῃ, ὥστε νὰ εὐδοκιμήσῃ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ τῇ τε διδακτικῇ καὶ τῇ μορφωτικῇ ψυχολογῶν ἐπὶ τῆς φύσεως τῶν τροφίμων ἀνευρίσκει ὁπωσδήποτε, ἐὰν ἐπὶ τοῦτο ἀποχρώντως ἐξησκημένος τύχῃ νὰ ἦναι, τούς τε νόμους καὶ τοὺς κανόνας, πρὸς οὓς τὴν πορείαν τῆς ἐνεργείας καὶ τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ ῥυθμίζων κατορθώνει ν' ἀναπτύξῃ καὶ διαπλάσῃ φυσικῶς αὐτούς· ἡ φυσικὴ ἀγωγὴ κατορθοῦται καὶ διὰ μόνης τῆς φυσιογνωσίας τῶν τοῦ ἀνθρώπου ἰδιοτήτων, διαθέσεων καὶ ὁρμῶν· ἀλλ' αὕτη ὅμως, ὅπως ὁ ἄνθρωπος διέλθῃ τὸν βίον ἐν καλῶς ὠργανωμένῃ κοινωνίᾳ εὐδοκιμῶν καὶ ὅσον εἶναι δυνατὸν ἀφορμὰς ἔχων χαρᾶς καὶ εὐτυχίας, ἐν δὲ ταῖς ἀτυχίαις ἀκλόνητος ἀντέχων καὶ ἐρρωμένως ἀντιπαλαίων πρὸς τὰς δυσχερείας, μόνη δὲν ἀρκεῖ. Πλὴν τῆς φυσικῆς, ἀπαιτεῖται καὶ ἄλλη ἀγωγὴ ἡ καλουμένη ἠθική. Ἐκ τῆς φυσιογνωσίας μανθάνει μόνον ὁ παιδαγωγὸς τίνες εἶναι τοῦ ἀνθρώπου αἱ φυσικαὶ δυνάμεις, ὅσας ἔχει ν' ἀναπτύξῃ καὶ διαμορφώσῃ, ὥστε ἑκάστη ἱκανῶς νὰ ἐκπληρώσι τὸν δι' ὃν ὑπὸ τοῦ πλάστου ἐνεργεύθησαν σκοπόν, ἀλλὰ τὸ πρότυπον ὅμως ἐκεῖνο, πρὸς ὃ μέλλει νὰ διαπλάσῃ τὸ ἦθος, πρὸς ὃ μέλλει νὰ ῥυθμίσῃ τὴν προαίρεσιν, τὸν γενικὸν ἐκεῖνον τῆς ἠθικῆς νόμον, εἰς ὃν αἱ τοῦ κοινωνικοῦ βίου συνθῆκαι ἀπαιτοῦσι νὰ ὑποταχθῶσι κατ' ἀδήριτον ἀνάγκην ἅπασαι αἱ τοῦ ἀνθρώπου φυσικαὶ ὁρμαὶ καὶ διαθέσεις, τοῦτον ψυχολογῶν μόνον ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἀτόμων οὐδαμῶς εὑρίσκει· ἐνταῦθα παρίσταται ἀνάγκη τῆς ὁδηγίας καὶ τοῦ φωτὸς (καὶ) ἄλλης ἐπιστήμης· ἡ δὲ ἀπορία ἡ ἐντεῦθεν γεννωμένη ὑπῆρξεν πάντοτε δεινή· ἐκ δὲ ταύτης τῆς ἀμηχανίας παρήχθησαν ἀνέκαθεν καὶ φιλοσόφων θεωρίαι ποικίλαι καὶ πολλαὶ καὶ νόμοι πολιτικοὶ καὶ θρησκευμάτων δόγματα παντοῖα. Τὸ ἄτομον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δύναται νὰ ζήσῃ ὅπως θέλει· οὐδένα ἔχει περιορισμόν· ἀλλ' ἀφ' ἧς στιγμῆς συνέλθωσιν δύο ἢ τρία ἄτομα ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐννοήσωσιν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ συνδιέλθωσιν ἀπὸ κοινοῦ τὸν βίον, γεννᾶται εὐθὺς τὸ ζήτημα τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, ποικίλαι δὲ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις προβάλλουσι φραγμὸν καὶ τεῖχος ἀνυπέρβλητον εἰς τὰς τέως ἀπολύτους τῶν ἀτόμων διαθέσεις καὶ ὁρμάς, αἱ δ' ἐκ τούτου παρεπόμεναι συγκρούσεις καὶ περιορισμοὶ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας συναισθήματα λύπης, μελαγχολίας καὶ ἀγανακτήσεως γεννῶντα ἐν τῇ ψυχῇ διεγείρουσι τὰ πάθη καὶ οὕτως ἐπεισέρχεται εἰς τὴν κοινωνίαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ ἄσπλαγχνος δαίμων τῶν ἀλληλομαχιῶν καὶ τῶν παντοίων συμφορῶν, τὸν δὲ παράδεισον τῆς πρώην γαλήνης καὶ ἀπαθοῦς εὐδαιμονίας διαδέχεται ἡ κόλασις τῆς ταραχῆς τῆς ψυχικῆς καὶ τῆς κακοδαιμονίας, ἥτις εἶναι μεστὴ παθῶν καὶ δεινὸς τῆς ἀνθρωπίνης μικροψυχίας πειρασμός. Ζήτημα λοιπὸν φυσικὸν καὶ εὔλογον ἐγείρεται πῶς ἠθικῶς δέον νὰ μορφώνηται ὁ ἄνθρωπος ὥστε ἢ σχετικῶς ἀπείραστος νὰ διανύσῃ τοῦ πολυταράχου καὶ ἐπιμόχθου βίου τὸ στάδιον ἢ, ἐὰν τοῦτο μὴ παντάπασι κατορθωτὸν ἦναι, πειραζόμενος καὶ συγκρουόμενος ἐν τῇ διασταυρώσει τῶν παρὰ τῶν ὁμοίων ἀντιθέτων ὁρμῶν καὶ ἀπαιτήσεων, τοὺς μὲν σκοπέλους παρακάμπτων, τὰς δὲ προσβολὰς κούφως καὶ ἀζημίως φέρων, νικητὴς καὶ τὸν χαρακτῆρα ἀλώβητος νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς πάλης. Τὸ δὲ

ζήτημα τοῦτο δυστυχῶς εὐεπίλυτον δὲν εἶναι· διὸ ἡ παιδαγωγία καὶ πολλὰ φιλοσοφοῦσα πάντ' ἀμηχανεῖ. Εἰς μακρότατον θὰ ἦγεν ἡμᾶς ὁ λόγος, ἂν ἐπεχειροῦμεν νὰ διεξέλθωμεν ἐν τῇ βραχείᾳ ταύτῃ διατριβῇ καθ' ἑκάστας πάσας τὰς γνώμας καὶ τὰς θεωρίας, ὅσας μέχρι τοῦδε ἀπεφάνθησαν οἱ ἑκασταχοῦ διάφοροι σοφοὶ οἱ περὶ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς κοινωνικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀγωγῆς καὶ προπαρασκευῆς φιλοσοφήσαντες· οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ καιροῦ εἶναι διεξοδικῶς τὰ τοιαῦτα ζητήματα παρ' ἡμῖν ν' ἀναπτύσσωνται· ἀρκούμεθα λοιπὸν δύο μόνον ἐκ τῶν πολλῶν νὰ ἐξετάσωμεν ἀλλήλαις ἀντιθέτους θεωρίας· ἡ μὲν εἶναι ἡ παρὰ τῶν φιλελευθέρων καλουμένων προβαλλομένη, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀνατρέφηται κατ' ἀπόλυτον ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν, οὐδεμίαν παιδιόθεν ἐν τῇ συνειδήσει παραλαμβάνων ἰδέαν κύρους ἀνωτέρου, εἰς ὃ ἀσυζητητὶ νὰ ὑποτάσσηται ἡ γνώμη καὶ ἡ θέλησις αὐτοῦ· διότι τὸ τοιοῦτον γιγνόμενον ἐναντιοῦται εἰς τὴν φύσιν αὐτοῦ τὴν λογικὴν καὶ αἴρει τὸ ὑπεύθυνον, ὅπερ δέον νὰ ἔχῃ ἔν τε ταῖς γνώμαις καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ ὡς ὂν λογικὸν καὶ αὐτεξούσιον· ἡ δὲ ἑτέρα εἶναι τῶν πιστευόντων, ὅτι τὸ πᾶν διέπει δάκτυλος ὑψίστου τῶν ὄντων βασιλέως καὶ δεσπότου, ὅστις τὰ πάντ' ἐφορᾷ καὶ ζυγοστατῶν ἀπονέμει ἑκάστῳ τὸ ἴσον· ἀμφότεραι δ' αὗται αἱ σχολαὶ ὡς σκοπὸν τελικόν, πρὸς ὃν πρέπει νὰ φέρηται ἡ τοῦ ἀνθρώπου βούλησις καλῶς καὶ σκοπίμως παιδευομένου, ὁρίζουσι τὴν ἰδέαν τοῦ *καλοῦ* καὶ τοῦ *ἀγαθοῦ* ἤ, ὡς ἔλεγον οἱ παλαιοὶ προπάτορες ἡμῶν, τὴν *καλοκαγαθίαν*. Τὸ μὲν λοιπὸν τέλος τοῦ σταδίου τῆς ζωῆς ὁρίζεται παρ' ἀμφοτέρων τὸ αὐτό, ἡ πρᾶξις τοῦ *καλοῦ* καὶ τοῦ *ἀγαθοῦ*· ἀλλὰ τὰ ἐλατήρια ὅμως ὑποδεικνύονται διάφορα· διότι οἱ μὲν διδάσκουσι τὴν πρᾶξιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, διότι εἶναι θέλημα τοῦ ἀνωτάτου τῶν ὄντων βασιλέως, ὅστις ἀνταμείβει μὲν τοὺς πράττοντας αὐτὸ ὡς δούλους προθύμους καὶ εὐπειθεῖς, κολάζει δ' αὐστηρῶς τοὺς ἀρνουμένους αὐτῷ τὴν πρόθυμον ὑποταγήν· οἱ δὲ τούτοις ἀντιφρονοῦντες δογματίζουσιν, ὅτι ὁ διὰ τὰς πράξεις καὶ τὰς διαθέσεις αὐτοῦ ὑπεύθυνος καὶ αὐτεξούσιος ἄνθρωπος οὐδὲν πρέπει νὰ ἔχῃ ἔξωθεν κέντρον καὶ ἐλατήριον, οὔτε τὸν τῆς τιμωρίας φόβον οὔτε τὴν τῆς ἀμοιβῆς πίστιν καὶ ἐλπίδα· διότι, ἐὰν μὴ αὐτοβούλως καὶ αὐθορμήτως, ἀλλὰ φοβούμενος ἢ ἐλπίζων, πράττῃ ὅ,τι πράττει, ἀξίαν ἠθικὴν δὲν ἔχει οὐδεμίαν· οὔτ' ἀξιέπαινος οὔτ' ἀξιοκατάκριτος εἶναι ὁ ἐκ φόβου ἢ ἐξ ἐλπίδος ἐνεργῶν· διότι δὲν πράττει ἐλευθέρως, ἀλλ' ὑποκύπτων εἰς τὴν βίαν τῆς ἐλπίδος ἢ τοῦ φόβου· οὐ μὴν οὐδὲ μεγαλόφρων ἀνατρέφεται ὁ ἄνθρωπος τοιουτοτρόπως· ἀλλ' εἶναι πάντοτε μικρός τις καὶ εὐτελὴς δοῦλος ὅστις πράττει ἀκρίτως, πολλάκις δὲ καὶ παρὰ γνώμην, ἢ ὅ,τι ἂν ὁ φόβος ὑπαγορεύῃ αὐτῷ ἢ τὸ εἰς ὃ ἂν ἡ ἐλπὶς προσέλκῃ τὴν τοῦ μέλλοντος εὐπορίαν καὶ εὐδαιμονίαν μείζονα ὑποτιθεῖσα τῶν παρόντων καὶ ὁρατῶν· Μεταξὺ δὲ τῶν δύο ἀλλήλαις ἀντιθέτων τούτων θεωριῶν ἱστάμενοι πολλοὶ τῶν παιδαγωγῶν ἀποροῦσι πότερον, προτιμότερον καὶ πρακτικῶς ὀρθότερον, ἅμα δὲ καὶ τῇ φύσει αὐτῇ τοῦ ἀνθρώπου συμφωνότερον εἶναι ν' ἀνατρέφηται ἡ νεολαία κατ' ἀπόλυτον αὐτονομίαν, αὐτενέργειαν καὶ ἐλευθερίαν, αὐτόνομος καὶ αὐτοκίνητος εἰς πάντα αὐτῆς τὰ ἔργα καὶ τὰς βουλήσεις ἢ ἐν τῷ φόβῳ τοῦ ἀνωτάτου ὄντος καὶ τῇ ἀπολύτῳ ὑποταγῇ εἰς τὸ ἀναμφισβήτητον κῦρος τοῦ ἀνεξελέγκτου θελήματος καὶ προστάγματος αὐτοῦ; Ἐὰν μὲν ἡ πρώτη θεωρία ὡς βάσις καὶ πρότυπον παιδεύσεως τεθῇ, ὁ νέος φρονοῦσιν οἱ μὲν ἀνατρέφεται τῷ ὄντι τέλειος ἀνὴρ καὶ χαρακτὴρ ἐλεύθερος καὶ εὐγενὴς ἰσχύων καὶ βουλόμενος νὰ πράττῃ πᾶν τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν αὐτομάτως, διότι αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ ἐπείσθη, ὅτι εἶναι ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ εἶναι ἄξιον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πράξεως ὡς σύμφωνον πρός τε τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς τῆς ἀνθρωπίνης καὶ πρὸς τῆς τελειότητος τὴν ἰδέαν αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, καὶ λοιπὸν διότι εἶναι ἀπόρροια τῆς ἁρμονίας τῆς προσηκόντως ἀνεπτυγμένης νοήσεως πρὸς τὸ ὀρεκτικὸν ὀρθῶς καὶ τελείως διαπεπλασμένον καὶ αὐτό. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ἄλλην θεωρίαν ὁ νέος παιδευθῇ τὴν τῆς ἑτερονομίας εὔδηλον εἶναι ὅτι ἀποβαίνει ἑτεροκίνητος μηχανὴ οὐδεμίαν ἰσχύων αὐτὸς νὰ ἔχῃ οὔτε γνώμην οὔτε θέλησιν. Ἐν αὐτῷ ὡς ὀργάνῳ ἁπλῷ θὰ ἐκτελῆται καὶ θὰ ζῇ μόνον ἡ γνώμη καὶ τὸ θέλημα τοῦ ἀνωτάτου κύρους καὶ αὐτὸς δὲ θὰ ζῇ καὶ θὰ ὑπάρχῃ ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἐν τῷ θελήματι ἐκείνου οὐδεμίαν οὔτε πρωτοβουλίαν οὔτε ἔνστασιν ἀφ' ἑαυτοῦ δικαιούμενος νὰ ἔχῃ οὐδαμῶς. Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο συμβῇ, εἶναι ἆρά γε νοητὴ ἡ πρόοδος; Ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθ' ἑκάστην πεῖρα τῶν τοιουτοτρόπως παιδευομένων λαῶν καὶ ἐθνῶν τρανώτατα μαρτυρεῖ, ὁ δὲ τὴν ἱστορίαν ἐπισταμένως μελετῶν καὶ αὐτὴν σύμβουλον μεταχειριζόμενος ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει τῶν ἰδίων τέκνων δύναται ἄριστα αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ν' ἀποκριθῇ τίς τῶν δύο γνωμῶν εἶναι προσφυεστέρα εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ καθ' ὁμοίωσιν πλασθέντος καὶ εἰκόνα τοῦ πανσόφου, παντοδυνάμου καὶ παναγάθου δημιουργοῦ.

Ὅτι ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία καὶ αὐτονομία ἡ ἀποκλίνουσα εἰς αὐθαιρεσίαν ἀτομικὴν, ἰδιοτροπίαν καὶ ἀνεφίκτους πόθους καὶ ὀρέξεις οὔτε φυσικῶς οὔτε πολιτικῶς οὐδὲ κοινωνικῶς θεωρουμένη εἶναι δυνατὴ, ἀλλ' ἀπεδείχθη πάντοτε λέξις κενὴ οὐδέποτε πράγματι πληρωθεῖσα, προεδηλώθη μὲν καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις, μαρτυρεῖ δὲ τρανώτατα ἥτε καθ' ἑκάστην πεῖρα καὶ ἡ ἱστορία· ὥστε λόγων πολλῶν πρὸς ἀναίρεσιν τῆς γνώμης τῶν φυσικῶς τ' ἀδύνατα φρονούντων καὶ ζητούντων ἀνάγκη δὲν εἶναι· ἀλλ' ἠθικῶς ὅμως ὁμολογουμένως ὁ ἄνθρωπος ἕνεκα ἐξαιρέτων προσόντων, ἅτινα ἔχει λαβὼν παρὰ τοῦ πλάστου, φαίνεται μᾶλλον ἐλεύθερος πλασθεὶς ἢ δοῦλος· ἐὰν δὲ τοιαύτη ἐξεταζομένη εὑρίσκηται ἡ φύσις, τοιαύτη

ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ ἀγωγὴ αὐτοῦ· καὶ ἱστορικῶς δὲ μαρτυρεῖται, δύναταί τις ἄνευ διστάγμοῦ νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ τοῦ πνεύματος δουλεία καὶ ἡ τῆς βουλήσεως ἀνελευθερία, ἐπειδὴ ἀπαντῶσι σχετικῶς μόνον παρὰ λαοῖς δικτελοῦσιν εἰσέτι ἐν ἀγριότητος καὶ νηπιότητος καταστάσει, οὐχὶ δ' ἐν τοῖς ἡμερωμένοις καὶ ὀπωσοῦν τὸν νοῦν ἀνεπτυγμένοις, εἶναι γνώρισμα γενεῶν μᾶλλον ἀνεξημερώτων, διανοητικῶς ἀναπτύκτων καὶ ἠθικῶς ἀδιαπλάστων, ἢ ἐθνῶν καὶ κοινωνιῶν ἤδη τόν τε νοῦν σπουδαίως ἀνεπτυγμένων καὶ τὸ ἦθος εὐγενῶς μεμορφωμένων. Ἀλλὰ μὴ ἡ πίστις εἰς ὕψιστον δεσπότην καὶ πλάστην τοῦ παντὸς, ἡ παραδοχὴ ἀνωτάτης προνοίας διευθυνούσης τὰ πάντα ἐν τῇ καθόλου ἁρμονίᾳ καὶ τὰ καθ' ἕκαστον εἰς τὸ ἑκάστῳ πρόσῆκον τέλος, αἴρει τὴν τοιαύτην τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίαν; Ἡ θρησκεία ἡ τὸ δόγμα τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις ἀνέκαθεν προβάλλουσα δὲν ἄγει ἡμᾶς ἠθικῶς εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ὕψιστον καὶ παντέλειον ὂν τῆς ἀπολύτου σοφίας, τῆς ἀπολύτου δυνάμεως καὶ ἐλευθερίας; Μὴ ἡ θρησκεία αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, ἐὰν ὀρθῶς τὸ πνεῦμα αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων νοηθῇ καὶ ἑρμηνευθῇ, ἀποτρέπει καὶ κωλύει ἡμᾶς ἀνατροφῆς ἐλευθερίου καὶ τῷ ἀξιώματι ἐμπρεπούσης τοῦ ὄντος τοῦ λογικοῦ καὶ ὑπευθύνου ἠθικῶς; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ὅλως δὲ τοὐναντίον ἀληθεύει.

(ἕπεται συνέχεια)

ΛΟΓΙΟΙ ΑΓΙΟΡΕΙΤΑΙ

ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Ε. Λαυριώτου.

Εὐθύμιος Λαυριώτης.

Ἀνέφερον περὶ αὐτοῦ ἐν ὀλίγοις ὁ κ. Μ. Γεδεών ἐν τῷ «Ἄθωνι» καὶ ὁ κ. Α. Δημητρακόπουλος ἐν ταῖς «Προσθήκαις».

Ἐγεννήθη τῷ 1700 ἐν Τραπεζοῦντι, πατρίδι τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου, τοῦ καὶ κτίτορος τῆς Λαύρας. Εἰκοσαετὴς ἐλθὼν ἐμόναζε ἐν αὐτῇ, ἔνθα ἐκουρεύθη μοναχὸς καὶ διὰ τὸ σεβάσμιον καὶ ἀνεπίληπτον τοῦ χαρακτῆρος του κανονικῶς προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ πρεσβυτέρου, ἀπεστάλη εἰς διαφόρους ὑπηρεσίας τῆς Μονῆς, ἰδίως ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς Φιλιππούπολιν, ἃς διεξήγαγεν εὐδοκίμως καὶ ἀπεβίωσεν ὀγδοηκοντούτης στιχουργῶν· συνήκμασε μετὰ τοῦ Κυρίλλου Λαυριώτου τοῦ Πατρέως[1] τούτου μὲν ἡγουμενεύοντος, ἐκείνου δὲ σκευοφυλακοῦντος. Τὴν βιογραφίαν του ἔγραψεν ὁ ἴδιος διὰ τῶν ἑξῆς στίχων.

«Ἡ μὲν πατρίς μου φίλτατε ἦν 'ς τὸν Εὔξεινον Πόντον·
ἄγουν τὴν Μαύρην Θάλασσαν, γένος δ' ἐκ Μακεδόνων.
Κωνσταντίνου εἰμὶ υἱὸς ἐξ εὐσεβῶν προγόνων
ἐκ πόλεως δὲ Τραπεζοῦς παλαιῶν αὐτοχθόνων.
Πλὴν τώρα οἱ ἐμοὶ γονεῖς καὶ πατρὶς καὶ οἰκία
δὲν εἶναι ἄλλη παρ' αὐτὴ ἡ Λαύρα ἡ ἁγία·
καὶ διὰ χάριν τῆς ἐμῆς πατρίδος τῆς ἁγίας
ἔγραψα ἤδη τὸ παρὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας».

Ἐκ τῶν στίχων τούτων ἀποθαυμάζων τὴν ἐθελούσιον θυσίαν τῶν μοναχῶν ὁ κ. Μ. Γεδεὼν ἔγραφεν ἐν τῷ «Ἄθωνι» (σελ. 53) ἡ δὲ ἀπάρνησις τῶν τοῦ κόσμου ἐχώρει μέχρις ἀπαρνήσεως αὐτῆς τῆς πατρίδος. Οὐδεὶς μοναχὸς ἐρωτώμενος ὠνόμαζε τὴν πατρίδα αὐτοῦ[2]. Εὐθύμιος ὁ τὸ Προσκυνητήριον τῆς Λαύρας γράψας, ὁμολογεῖ πατρίδα τὴν Τραπεζοῦντα, ἀλλὰ μετανοῶν ἐπὶ τῷ ἀκουσίῳ παραπτώματι, διορθοῖ τὸ σφάλμα, Λαυριώτην αὐτὸν λέγων, ἔχοντα τὴν Λαύραν πατρίδα.

Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ὑπὸ τῶν μοναχῶν ἀθροιζόμενα χρήματα εἴτε ἐκ μετοχίων καὶ ἀγρῶν καὶ προσκυνημάτων, εἴτε ἐξ ἐπαιτείας, συντηροῦσι μὲν αὐτούς, ἐπιστρέφουσι δὲ κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν χορηγοῦσαν αὐτὰ ἀνθρωπότητα, εἰς τοὺς πάσχοντας ἄνευ διακρίσεως ἐθνότητος καὶ θρησκεύματος. Μόνον ὁ τὸν Ἄθω ἐπισκεπτόμενος οὐχ ἓν παρόδῳ, ἀλλ' ἐν χρόνῳ πολλῷ ὁμολογήσει πάντως τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀποδώσει δικαιοσύνην τοῖς ἁγιορείταις. Εὐθύμιος ὁ Λαυριώτης ἔγραψε:

1] Προσκυνητήριον ἀκριβέστατον τῆς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἄθωνος ἱερᾶς καὶ σεβασμίας βασιλικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας συντεθὲν διὰ στίχων πολιτικῶν παρὰ Εὐθυμίου Μακεδόνος τοῦ Τραπεζουντίου τοῦ καὶ τῆς αὐτῆς Μονῆς ἱερομονάχου.

Τὸ πόνημα τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ στίχων 6640. Εἶναι ἔκφρασις μᾶλλον κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς ἡ ἀκριβὴς ἱστορία· διὰ τῶν πλείστων στίχων βιογραφεῖται ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, καὶ ἕπεται ἡ περιγραφὴ τοῦ ναοῦ, τῶν εἰκόνων, κειμηλίων, ἁγίων λειψάνων, τῆς Τραπέζης, τῆς φιάλης κτλ. Αὐτὸς δ' οὗτος ἐν τῷ προλόγῳ ἔγραψεν ὅτι δυσχερής ἐστι ἡ ἱστορία τοῦ Ἄθω διὰ τῶν ἑξῆς στίχων.

«Ἂν ἠμπορῇ νὰ μετρηθῇ ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης
καὶ φύλλα ὅλων τῶν δενδρῶν τῆς Οἰκουμένης πάσης
δύναται καὶ κανεὶς σοφὸς διὰ νὰ ἱστορήσῃ
τοῦ Ὄρους τὴν εὐπρέπειαν καὶ κάλλος νὰ 'ξηγήσῃ».

2] Βιβλιάριον καλούμενον στηλίτευσις τοῦ Πάπανεωστί συντεθειμένον διὰ στίχων, παρὰ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχίστου Εὐθυμίου Μακεδόνος τοῦ Τραπεζουντίου κλπ.

Τὸ πόνημα τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ στίχων δεκαπεντασυλλάβων 17500. Διαιρεῖται εἰς ἐνστάσεις καὶ ἀπαντήσεις δέκα πέντε· ἡ στιχουργία ἐστὶν ἐπιμελεστέρα καὶ κανονικωτέρα. Ἐν τῇ ἀρχῇ κατακεχώρηνται ἐπιγράμματα Ἀναστασίου Γεωργίου ἱερέως Φιλιππουπολίτου, ὧν τελευταῖον ἔχει ὧδε.

1. ἴδε Ἐκκλησιασ. Ἀληθείας ἔτος Β' τεῦχ. ΙΕ' ἔτος 1886.

2. ἀκουστάτωσαν οἱ τὴν σατανικὴν ἰδέαν ἐπιδιώκοντες τοῦ ἑτεροχθονισμοῦ καὶ αὐτοχθονισμοῦ.

«Ἵππος δουράτεος μὲν ἔχων δαναῶν γαστρὶ ἐν ἄνηπαῦρος, ἔπερσ' ἄρδην Ἴλιον ὑψίδομον.
εἰ δὲ τρὶς πένθ' ἤδη ἀπαντήσεσιν ἐρείψει.
Βίβλος ἀγνωρίης πυργόβαριν παπικῆς.

Ἀμφότερα τὰ πονήματα ταῦτα κεῖνται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Λαύρας, τὸ μὲν ὑπ' ἀριθμ. 54, θέσιν Α. τὸ δὲ ὑπ' ἀριθμ. 52—Ω.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΗΠΤΗΡΟΣ

ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΙΣ

Τῇ ἁγίᾳ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ἀναγνώσματα τοῦ Νιπτῆρος.— Εὐαγγέλιον πρὸ τοῦ νίψασθαι. —Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην.

«Πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν Πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς, καὶ δείπνου γενομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου ἵνα αὐτὸν παραδῷ. Εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθεν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ Δείπνου κλπ. κλπ.

ΔΙΑΦΟΡΟΣ ΓΡΑΦΗ

ΤΟΥ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΥ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ

ΕΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΙΣ ΤΟΥ Θ' ΚΑΙ Ι' ΑΙΩΝΟΣ

Σεπτεμβρίου 8. Τὸ Γενέσιον τῆς Παναγίας Θεοτόκου.
» 12. Εἰς τὴν προσκύν. τῶν τιμίων ξύλων.
» 15. τοῦ ἁγ. ἱερομ. Ἀκακίου καὶ Νικήτα.
» 23. ἡ σύλληψις τῆς ἁγίας Ἐλισάβετ.
» 25. μνήμη τοῦ σεισμοῦ ἐν τῷ Κύματι.
Ὀκτωβρίου 1. τῶν ἁγ. Δομνήνου, Πέτρου ἐπισκόπου καὶ Ρωμανοῦ τοῦ Κονδ.
» 11. μνήμη τῶν ἁγίων Πατριαρχῶν Νεκταρίου, Ἀρσακίου, Ἀττικοῦ καὶ Σισινίου.
» 27. τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ Πατριάρχου καὶ Γενναδίου.
Μαρτίου 22. μνήμη Θωμᾶ Πατριάρχου Κων]λεως.
Μαΐου 21. μνήμη τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης εὐσεβῶν βασιλέων.
Ἰουνίου 1. τοῦ ἁγ. Μητροφάνους ἀρχιεπισκόπου Κων]πόλεως.
» 24. Τὸ Γενέσιον τοῦ Προδρόμου.
Ἰουλίου 2. τὰ καταθέσια τοῦ Μαφαρίου τῆς ἁγίας Θεοτόκου.
» 11. Σύναξις τῆς ἁγίας Εὐφημίας.
» 16. μνήμη τῶν ἁγίων χλ. πατέρων τῶν ἐν Καλχηδόνι καὶ τῶν ἁγ. τιη' πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν ἐν Κων[πόλει καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ.

Τῇ ἐρχομένῃ Κυριακῇ τελεῖται ἡ μνήμη τῆς ἁγίας ἐν Κων]πόλει Συνόδου τῆς κατὰ Σευήρου τοῦ δυσσεβοῦς.

Ἰουλίου 31. Τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγίας σοροῦ ἐν Βλαχέρναις.

ΑΡΤΙΦΑΝΗ ΠΟΝΗΜΑΤΑ

Ἐπίτομος ὀρθόδοξος χριστιανικὴ ἠθικὴ ὑπὸ Κ. Σ. Παρίτση· ἔκδοσις δευτέρα.—Ὀλίγοι εἶναι δυστυχῶς παρ' ἡμῖν οἱ ἔχοντες σαφῆ γνῶσιν τῆς ὑποθέσεως, ἣν ἐν ταῖς συγγραφαῖς αὐτῶν πραγματεύονται καὶ δυνάμενοι νὰ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ, ὃν ἐν αὐταῖς στοχάζονται. Μεταξὺ τῶν ὀλίγων τούτων καταλέγεται ἀναντιρρήτως καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς ἠθικῆς ταύτης, ἣν διὰ τῶν ὀλίγων τούτων ἀναγγέλλομεν. Βαθεῖα μελέτη καὶ ἔρευνα τῆς ὑποθέσεως μετ' ἀληθοῦς ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος γενομένη, γλώσσης ἀκρίβεια καὶ σαφὴς καὶ γλαφυρὰ ἔκθεσις τῆς διὰ τῆς ἐρεύνης ἀνακαλυφθείσης ἀληθείας, ὀρθὴ χρῆσις τῶν ὅρων καὶ ἐπιστημονικὴ κατάταξις τῆς ὕλης εἶναι τὰ κύρια προσόντα, ἅτινα χαρακτηρίζουσι τὴν δευτέραν ταύτην ἔκδοσιν τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ἠθικῆς τοῦ κ. Κ. Παρίτση. Συγχαίρομεν ἀπὸ μέσης καρδίας τῷ φερεπόνῳ συγγραφεῖ τοῦ ὡραίου τούτου ἔργου, ὅπερ μετὰ θάρρους συνιστῶμεν τῷ δημοσίῳ.

Ὁ γνωστὸς διδάσκαλος τῆς ὀθωμανικῆς γλώσσης καὶ φερέπονος νέος κ. Ἐμμανουὴλ Μουτεβελλῆς ἐξέδωκε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο Β'. τεῦχος τῆς σειρᾶς Τουρκικῶν ἀναγνωσμάτων, ὧν πέρυσιν ἤδη προκατήρξατο διὰ τοῦ Α'. τεύχους ἤτοι ἀλφαβηταρίου. Τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς προσφόρου ταύτης διὰ τὰς καθ' ἡμᾶς σχολὰς σειρᾶς τῶν Τουρκικῶν Ἀναγνωσμάτων ἐπαφίνομεν τοῖς ἁρμοδίοις, οἵτινες πεποίθαμεν ὅτι δι' ἐπιεικείας θὰ περιβάλωσι καὶ τὸ ἤδη εἰς φῶς προελθὸν τεῦχος.

Ὑπὸ τοῦ φιλοπόνου λογίου κ. Γεωργ. Κωνσταντινίδου ἐξεδόθη τὸ ὄγδοον ἤδη τὸ τοσαύτης ὑποδοχῆς τυχὸν πόνημα αὐτοῦ «*Πρῶτα Στοιχεῖα Ἀριθμητικῆς κατ' Ἐρωταπόκρισιν*». Τῆς ἐπανειλημμένης ταύτης ἐκδόσεως τρανῶς μαρτυρούσης περὶ τῆς ἀνυσιμότητος τοῦ ἔργου τούτου τοῦ κ. Γ. Κωνσταντινίδου πᾶς μακρότερος λόγος περὶ τούτου ἀποβαίνει περιττός. Τὸ πόνημα ἐγκεκριμένον ὑπὸ τῆς Π. Κ. Ε. Ἐπιτροπῆς ἅμα δὲ ἐπηυξημένον καὶ διωρθωμένον τιμᾶται γροσ. $2^1/_2$.

Στοιχειώδης Γεωγραφία ὑπὸ Δημ. Μελανδινοῦ. Ὑπὸ τοῦ λίαν φερεπόνου καὶ εὐπαιδεύτου διδασκάλου κ. Δημοσθένους Μελανδινοῦ ἐξεδόθη τὸ τρίτον τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἔργον αὐτοῦ. Ἡ μετὰ παι-

δαγωγικῆς ὄντως μεθόδου καὶ ἐπισταμένης προσοχῆς κατατεταγμένη ἐν τῷ ἐγχειριδίῳ τούτῳ γεωγραφικὴ ὕλη ἐπεσπάσατο τὴν ἐκτίμησιν πολλῶν διδασκάλων κρινάντων τοῦτο ἄξιον εἰσαγωγῆς εἰς τὰς ὑπ' αὐτοὺς Σχολάς. Ἡ δὲ ταχεῖα ἐξάντλησις τῶν δύο πρώτων ἐκδόσεων ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλέστερον κριτήριον περὶ τῆς ἀξίας τοῦ πονήματος τούτου.

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΛΛ. ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Αἱ ἐγγραφαὶ διὰ τὸ προσεχὲς σχολικὸν ἔτος 1893—94 ἄρχονται ἀπὸ τῆς 23 αὐγούστου, γίνονται δὲ ἐν τῷ νέῳ οἰκοδομήματι ἀπὸ τῆς $8^1/_2$—12 π. μ. ὥρας.

Δεκτοὶ γίνονται καὶ διὰ τὴν Α΄. τάξιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀναλφάβητοι παῖδες τὸ 6 τῆς ἡλικίας συμπληρώσαντες ἔτος.

Εἰς τὰς τέως ὑπαρχούσας Α΄, Β΄, Γ΄ καὶ Δ΄ τάξεις τοῦ ὀκταετοῦς Γυμνασίου προστεθήσεται τὸ ἔτος τοῦτο καὶ ἡ Ε΄ τάξις, προστεθήσεται δὲ καὶ ἡ ΣΤ΄ τάξις, ἂν ἐκ τῶν προσελευσομένων εἰς ἐξέτασιν 30 τοὐλάχιστον ἐγκριθῶσι διὰ τὴν τάξιν ταύτην.

Ἐν ἁπάσαις ταῖς γυμνασιακαῖς τάξεσιν ἡ διδασκαλία τῆς γαλλικῆς γλώσσης γενήσεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

Οἱ μὲν διὰ τὴν Ε΄ τάξιν νεωστὶ προσελευσόμενοι ἐξετασθήσονται κατὰ τὰς εἰσιτηρίους αὐτῶν ἐξετάσεις ἐν μὲν τοῖς ἑλληνικοῖς εἰς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸν Ἰσοκράτην (ἐφ' ἅπάσης τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ), ἐν δὲ τοῖς γαλλικοῖς εἰς τὸν Τηλέμαχον καὶ τὸ τυπικὸν τῆς γραμματικῆς, ἐν δὲ τοῖς τουρκικοῖς εἰς ἀνάγνωσιν καὶ τὸ τυπικὸν τῆς γραμματικῆς, ἐν δὲ τοῖς μαθηματικοῖς εἰς τὴν πρακτικὴν ἀριθμητικὴν καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς γεωμετρίας καὶ ἐν τοῖς φυσικοῖς εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν.

Οἱ δὲ διὰ τὴν ΣΤ΄. τάξιν νεωστὶ προσελευσόμενοι ἐξετασθήσονται ἐν μὲν τοῖς ἑλληνικοῖς εἰς τὸ ἱστορικὸν τοῦ Θουκυδίδου καὶ τὸν Ἡρόδοτον, ἐν δὲ τοῖς γαλλικοῖς εἰς τὸν Voltaire καὶ τὸν La-Fontain, ἐν δὲ τοῖς τουρκικοῖς εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἑρμηνείαν καὶ μετάφρασιν ἁπλοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου εἰς τὸ τουρκικόν, ἐν δὲ τοῖς μαθηματικοῖς εἰς τὴν θεωρητικὴν ἀριθμητικήν, ἐν δὲ τοῖς ἱστορικοῖς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν ἐθνῶν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικήν, ἐν τοῖς φυσικοῖς εἰς τὴν χημείαν καὶ εἰς τὰ λατινικὰ μὲν τοῦ α΄ ἔτους, οἱ τοῦ ἐπιστημονικοῦ τμήματος, εἰς τὴν ἐμπορικὴν δὲ ἀριθμητικὴν καὶ τὴν καταστιχογραφίαν οἱ τοῦ ἐμπορικοῦ τμήματος.

Ἐν τῷ Πέραν, τῇ 12 αὐγούστου 1893.

ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐφορίας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Προσκαλεῖται ἡ Ἀδριανή, τὸ γένος Ζαννέτου, σύζυγος Ἀντωνίου Ζαμπέλη, κατοικοῦσα τέως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 31 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἀντωνίου Ζαμπέλη ἐπὶ διαζυγίῳ. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 24 Αὐγούστου 1893

Ὁ Πρόεδρος
± **Ὁ Ἰωαννένων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεύς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον
αὐθημερόν

Ὁ Γραμματεύς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ διδάσκοντες ἐν ταῖς Σχολαῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα προσέλθωσιν ἐγκαίρως εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ἐπικύρωσιν τῶν συμβολαίων αὐτῶν καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ἐτησίου ἐνδεικτικοῦ, διότι ὁ χρόνος τῆς ἐπικυρώσεως λήγει τὴν 31 Αὐγούστου ἀνυπερθέτως.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς

Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ἀγγέλλει τῷ δημοσίῳ ὅτι ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ γίνονται δεκταὶ παραγγελίαι ἐκτυπώσεως **βιβλίων, ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν βιβλίων, φυλλαδίων, διπλοτύπων, πινάκων, ἀγγελτηρίων, ἐπισκεπτηρίων** καὶ παντὸς εἴδους ἐντύπων εἴς τε τὴν ἑλληνικήν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, πάσης ἐργασίας ἐκτελουμένης μετὰ ταχύτητος, φιλοκαλίας, καὶ εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς. Παραγγελίαι τυπογραφικῶν ἐργασιῶν γίνονται ὁμοίως δεκταὶ καὶ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Διὰ πᾶσαν τυπογραφικὴν ἐργασίαν ἀπευθυντέον τῷ Ἐπόπτῃ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου κ. Ἰωάννῃ Δ. Τανταλίδῃ, γραμματεῖ τοῦ πατριαρχ. Γραφείου. **Διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ ὁ** Ἰωαννίνων Γρηγόριος πρόεδρος· Συμεὼν Παπαδάκης, ταμίας· Ἰ. Δ. Τανταλίδης, ἐπόπτης· Ἀλκιβιάδης Μαυράκης, ἐπιμελητὴς τῆς ἀποθήκης.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 3 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 27.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». —Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα (ἐγκύκλιος ἐπαναληπτικὴ περὶ ἀκινήτων προικῴων κτημάτων· ἐγκύκλιος ἐπαναληπτικὴ περὶ καταγραφῆς καὶ ἀδείας τῶν σχολῶν· ἐγκύκλιος τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας) — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν —Τὰ αἴτια τῆς ἀπιστίας —Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Νέα Ἰνδικτιών. — Τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ, 1ῃ Σεπτεμβρίου, ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς νέας Ζ' Ἰνδικτιῶνος ἐτελέσθη ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ ἡ εἰθισμένη ἱερὰ λειτουργία χοροστατούσης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μεθ' ἁπάντων τῶν σεβασμιωτάτων ἁγίων Συνοδικῶν, πλὴν τοῦ ἁγίου Χαλκηδόνος ἀπόντος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ. Περατωθείσης τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀνελθὼν μετὰ τῶν σεβασμιωτάτων συνοδικῶν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Μεγάλου Συνοδικοῦ ἀνέγνω τὰς οἰκείας ἐπὶ τούτῳ εὐχάς, μεθ' ἃς ὑπεγράφη ὑπό τε τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν ἁγίων συνοδικῶν ἡ πρᾶξις τῆς Ἰνδίκτου. Εἶτα ἡ Α. Θ. Παναγιότης εὐξαμένη πᾶσιν αἴσιον τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔτος ἐδέξατο τὰς προσρήσεις πάντων τῶν παρευρεθέντων ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ταύτῃ τελετῇ κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν.

— *Ἐπισκέψεις.* — Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος Καπουκεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφένδη Οἰκιάδου ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων Ριζᾶ πασᾶν καὶ συνδιελέξατο περὶ ὑποθέσεων ἀφορωσῶν τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ σήμερον πάλιν Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐνδοξοτάτου ἄρχοντος Καπουκεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφένδη Οἰκιάδου ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν Χαλὶλ Ριφὰτ πασᾶν.

—*Ἐπέτειος ἑορτὴ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας.* —Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ὀνοματικῇ ἑορτῇ τῆς Α. Μ. τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ' ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπέστειλε τὴν Α. Πανοσιολογ. τὸν Μ. Πρωτοσύγκελλον κ. Γερβάσιον, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ διαγγελέως κ. Μ. Δανέζη ἐφένδη, εἰς τὸ ἐν Βαθυρρύακι θερινὸν μέγαρον τῆς ρωσικῆς πρεσβείας, ὅπως ἐκφράσῃ τῷ ἐξοχ. πρεσβευτῇ τῆς Ρωσίας κ. Ν. Νελίδωφ τὰς εὐχὰς τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ.

— *Μητροπολίτης Πελαγωνείας.* — Ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Πελαγωνείας κ. Ἀλεξάνδρου ἠγγέλθη τῷ παρελθόντι σαββάτῳ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ὁ πρὸ διετίας ἐν Βιτωλίοις χρηματίσας γυμνασιάρχης ἐλλόγιμος κ. Λάζαρος Ἀντωνιάδης, ὃς εἶχε συκοφαντηθῇ μετ' ἄλλων συναδέλφων αὐτοῦ, ἠθωώθη παμψηφεὶ καὶ ὅτι ἤδη μετέβη εἰς τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ καθηγητικὴν αὐτοῦ ἕδραν.

— *Μητροπολίτης Σισανίου.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σισανίου κ. Ἀθανάσιος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εἰς τὴν νέαν ἐπαρχίαν αἰσίαν αὐτοῦ ἄφιξιν καὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου γενομένην αὐτῷ ἐγκάρδιον ὑποδοχήν.

— *Μητροπολίτης Προικοννήσου.*— Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Προικοννήσου κ. Ἰγνάτιος τηλεγραφικῶς ἐζήτησε παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἐπιτραπῇ αὐτῷ ἵνα ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν πρὸς περίθαλψιν τῆς παθούσης ὑγείας αὐτοῦ. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐχορήγησεν αὐτῷ τὴν ἄδειαν.

— *Μητροπολίτης Δισκάτης.* — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Δισκάτης κ. Ἰωάννης καὶ διὰ γράμματος ἐξέφρασε θερμὰς τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐχαριστίας ἐπὶ τῷ προβιβασμῷ αὐτοῦ εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον Δισκάτης.

—*Δημογεροντία Παραμυθίας.* — Ἡ ἀξιότιμος δημογεροντία Παραμυθίας ἐξέφρασε διὰ γράμματος θερμὰς τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐχαριστίας ἐπὶ τῷ διορισμῷ τοῦ

νέου ποιμενάρχου τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου κ. Λεοντίου.

Ὡσαύτως διὰ γραμμάτων συνεχάρη καὶ τῷ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ Παραμυθίας κ. Λεοντίῳ.

— *Ἀρχιερατικαὶ ἐπιχορηγήσεις.* — Ἐν τῇ τακτικῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης ἐγένετο καὶ αὖθις σκέψις περὶ τοῦ τρόπου τῆς εἰσπράξεως τῶν ἀρχιερατικῶν ἐπιχορηγήσεων, καθόσον ἕνεκα τῆς καθυστερήσεως αὐτῶν αἱ ἱεραὶ μητροπόλεις δυσχερῶς δύνανται ν' ἀνταποκρίνωνται εἰς τὰς πολλαπλᾶς αὐτῶν ἀνάγκας. Καὶ ἄλλοτε μὲν κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐγένετο περὶ τούτου σκέψις καὶ ἐπιτροπαὶ εἶχον διορισθῇ πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος, διάφοροι δὲ περὶ τούτου ὑπ' αὐτῶν ὑπεβλήθησαν ἐκθέσεις, ἀλλ' ἕνεκα πολλῶν λόγων ἀνεβάλλετο ἡ ἐφαρμογὴ μέτρου τινός.

Ἤδη διωρίσθη καὶ αὖθις τετραμελὴς ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν Νικομηδείας κ. Φιλοθέου, Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, Αἴνου κ. Λουκᾶ καὶ Μηθύμνης κ. Νικηφόρου, ὅπως μελετήσασα πάσας τὰς προϋποβληθείσας ὑπὸ τῶν προηγουμένων ἐπιτροπῶν ἐκθέσεις ὡς καὶ τὰς ἐκάστοτε γενομένας συνοδικὰς συνδιασκέψεις ὑποβάλῃ τὸ πόρισμα τῶν μελετῶν αὐτῆς δι' ἐκθέσεως τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ διὰ τὰ περαιτέρω ὑποδεικνύουσα ἅμα οἷον θεωρεῖ καὶ αὕτη πρόσφορον τρόπον εἰς τὴν λύσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ζητήματος.

— *Παροιμιάριον, τουτέστι τῶν παροιμιῶν συναγωγὴ εἰς ὅλον τὸ ἔτος.* — Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἀδείᾳ τῆς Ἁγιωτάτης Διοικούσης Συνόδου τῆς Ρωσσίας ἤρξατο ἀπὸ τοῦ 1890 ἐκτυπουμένη μετὰ μεγάλης φιλοκαλίας ἐν τῷ ἐν Πετρουπόλει Τυπογραφείῳ τῆς Ἁγιωτάτης Διοικούσης Συνόδου εἰς δύο γλώσσας, ἤτοι ἑλληνιστὶ καὶ σλαβωνιστὶ συλλογὴ τῶν παροιμιῶν. Ὁ Α' δὲ τόμος, ἡ Α' Βίβλος ὡς λέγεται, τοῦ δι' τόμου τούτου πονήματος εἶχεν ἀποσταλῆ τότε καὶ τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ. Συντελεσθέντος ἤδη καὶ τοῦ Β' τόμου περιέχοντος τὰς παροιμίας, ὡς ἐπιγράφονται, τοῦ Πεντηκοσταρίου καὶ τοῦ τῶν ἑορτῶν Μηνολογίου, ὁ παρὰ τῇ Ἁγιωτάτῃ Διοικούσῃ Συνόδῳ αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος ἔξοχ. κ. Κωνστ. Ποπιεδονόστσεφ ἀπέστειλε τοῦτον πολυτελῶς δεδεμένον τῇ Α. Θ. Π. τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ συνοδεύσας διὰ λίαν φιλόφρονος ἐπιστολῆς τεκμηριούσης τὰ εὐσεβῆ αἰσθήματα τοῦ πολυμαθοῦς καὶ ἑλληνομαθοῦς ἀνδρὸς πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν. Τῆς ἐπιστολῆς ταύτης τῆς Α. Ε. ἀναγνωσθείσης ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος σαββάτου ἐνεκρίθη ὅπως ἐκφρασθῶσιν αἱ εὐχαριστίαι τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ εὐσεβόφρονι ταύτῃ δωρεᾷ τῆς Α. Ε.

— *Φιλάνθρωπος προσφορά.* — Ὁ ἐκ τῶν ἐγκρίτων ὁσιωτάτων Πατέρων τῆς ἐν Ἄθωνι Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Μελέτιος ὁ καὶ ἡγούμενος αὐτῆς ὁ διὰ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα ἀμέριστον ἐπισπασάμενος τὴν ὑπόληψιν τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἕνεκα δὲ τῶν φιλανθρώπων καὶ φιλομούσων αὐτοῦ αἰσθημάτων ἀείποτε τὸν σεβασμὸν ἐφελκύσας νέον δεῖγμα τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ τούτων παρεχόμενος κατὰ τὴν ἐν βασιλευούσῃ παρεπιδημίαν αὐτοῦ προσήνεγκε διὰ χειρὸς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου δεκαπέντε χρυσᾶ εἰκοσάφραγκα ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἁγιάσματος τῶν Βλαγερνῶν. Ἡ πρᾶξις αὕτη τοῦ πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου κ. Μελετίου ὑπερτέρα παντὸς ἐπαίνου προβάλλεται εἰς μίμησιν τῶν δυναμένων συντελεῖν εἰς ἐπικουρίαν πάντων τῶν παρ' ἡμῖν ἐθνικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καθιδρυμάτων.

— *Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπή.* — Ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ πρὸς τῇ ἐγκυκλίῳ, ἣν ἁρμοδίως ἀπηύθυνε πρὸς τὰς σχολὰς καὶ ἣν κατωτέρω ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ δημοσιεύομεν, διεβίβασεν ἁρμοδίως καὶ ὁδηγίας πρός τινας τῶν διευθυντῶν τῶν ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Κων]πόλεως Σχολῶν τὸ μὲν ἀφορώσας τὴν διόρθωσιν ἐλλείψεών τινων χαρακτηρισθεισῶν ἐν τοῖς τοῦ παρελθόντος ἔτους ὑπ' αὐτῶν συντάγμασι, τὸ δὲ ἐφιστώσας τὴν προσοχὴν αὐτῶν ὅπως συμμορφωθῶσιν ἀκριβῶς πρὸς ταύτας, ἄλλως ἔσονται *ἀτομικῶς ὑπεύθυνοι* διὰ πᾶσαν παράβασιν τῶν ὁδηγιῶν τούτων.

— *Κατάλογος διδακτικῶν βιβλίων.* — Ὁ ἐν σειρᾷ τόμων τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας* δημοσιευθεὶς κατάλογος τῶν ὑπὸ τῆς Π. Κ. Ε. Ἐπιτροπῆς ἐπιθεωρηθέντων καὶ ὡς μὴ ἐπιληψίμων ἐγκριθέντων διδακτικῶν βιβλίων ἐκτυπωθεὶς ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ ἀποστέλλεται ἤδη πρὸς τοὺς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον σεβασμιωτάτους μητροπολίτας, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει τούτου γένηται ὑφ' ἑκάστης σχολῆς ἡ ἐκλογὴ τῶν εἰσακτέων διδακτικῶν βιβλίων. Ἐπειδὴ δὲ ἔνιοι τῶν συγγραφέων καὶ ἐκδοτῶν προβαίνοντες εἰς νέας ἐκδόσεις τῶν ἤδη ἐγκεκριμένων βιβλίων αὐτῶν σπεύδουσι νὰ εἰσαγάγωσι ταῦτα εἰς τὰς σχολὰς πρὶν ἢ καὶ ἡ νέα αὕτη ἔκδοσις τύχῃ τῆς ἐγκρίσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἁπλαῖ οὖσαι αὗται μετατυπώσεις κατ' οὐδὲν διαφέρουσι τῶν προηγουμένων ἐκδόσεων, διὰ ταῦτα ὑπομιμνήσκεται τοῖς διευθυνταῖς τῶν σχολῶν ὅτι μόνων τῶν ἐν τῷ ἐπισήμῳ Καταλόγῳ ἀναγεγραμμένων ἐκδόσεων ἡ χρῆσις ἐπιτρέπεται καὶ ὅτι οὗτοι *ἀτομικῶς ὑπεύθυνοί* εἰσι διὰ τὴν εἰσαγωγὴν οἱασδήποτε νεωτέρας ἐκδόσεως ἐγκεκριμένου πονήματος μήπω ἐγκριθείσης ὑπὸ τῆς Κ. Ε. Ἐπιτροπῆς.

— *Μητροπολίτης Κορυτσᾶς.* — Αὔριον ἀπέρχεται εἰς τὴν νέαν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Κορυτσᾶς κ. Ἄνθιμος.

— *Μητροπολίτης Μογλενῶν.* — Προσεκλήθη ἵνα ἔλθῃ εἰς βασιλεύουσαν ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Μογλενῶν κ. Ἀβέρκιος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

(Ἐγκύκλιος ἐπαναληπτικὴ περὶ ἀκινήτων προικῴων κτημάτων).

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

Ἀριθμ. Πρωτ. 4790 / Διεκπ. 2946

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα . . . ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ . . . χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐπὶ τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένων προκατόχων ἡμῶν, τῶν ἀοιδίμων Πατριαρχῶν κυροῦ Ἰωακεὶμ τοῦ Β′ καὶ κυροῦ Διονυσίου τοῦ Ε′ διεβιβάσθησαν τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῦσιν ἐκκλησιαστικαὶ ἐγκύκλιοι καθορίζουσαι τὸν τρόπον τοῦ ἀσφαλίζειν ἀπὸ ἐνδεχομένων περιπλοκῶν τὰ ὡς προῖξ διδόμενα, δυνάμει προικοσυμφώνου, ἀκίνητα κτήματα. Ὁ ἁπλούστατος οὗτος τρόπος συνίστανται, ὡς ἐλέχθη, εἰς τὸ ἑπόμενον μέτρον. Ἅμα τῇ συντάξει ἐπισήμου προικοσυμφώνου, δι' οὗ προικοδοτεῖται κτῆμα ἀκίνητον, εἴτε **βακούφιον**, εἴτε **μούλκιον**, εἴτε **δημοσία γῆ**, ἀναγκαῖόν ἐστιν ὅπως ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπευθύνῃ ταχρίριον πρὸς τοὺς ἁρμοδίους κυβερνητικοὺς ὑπαλλήλους (Μεχκεμέδες ἢ Μουατζελὲτ ταποῦ μεεμουρού) καὶ γνωστοποιῇ αὐτοῖς ὅτι τὸ ἐν λόγῳ κτῆμα παρεχωρήθη ὡς προῖξ, ἵνα ἐνεγγῆται καὶ ἐν τοῖς κυβερνητικοῖς ἁρμοδίοις γραφείοις ἡ προσήκουσα σημείωσις. Εὐνόητόν ἐστιν ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προικὸς ἀπὸ πάσης περιπετείας, καθόσον, ὡς πολλάκις συμβαίνει, τινὲς τῶν ἐρχομένων εἰς γάμου κοινωνίαν ἀπαιτοῦσιν ἐπιμόνως καὶ κατορθοῦσιν ὅπως ἐγγραφῶσιν ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν τὰ διδόμενα αὐτοῖς ὡς προῖξ ἀκίνητα κτήματα· ἀλλ' ἐν περιπτώσει ἀποβιώσεως αὐτῶν, ἢ διαζεύξεως, ἐπισυμβαίνουσι πολλάκις διενέξεις καὶ περιπλοκαί, καθότι, κατὰ μὲν τὸν παρ' ἡμῖν νόμον τὰ κτήματα ταῦτα ἐπιστρέφονται εἰς τοὺς προικίσαντας, κατὰ δὲ τὸν βακουφικόν, οὐκ ἔστι δυνατὸν ἵνα ἐπιστραφῶσιν, ἐὰν ἐν τοῖς τίτλοις τῆς ἰδιοκτησίας μὴ σημειῶται ὅτι ἐδόθησαν λόγῳ προικός, συνεπείᾳ ἰδιαιτέρων ἐπὶ τούτῳ ἰλαιχαμπερίων. Ἐπειδὴ δὲ ἀπό τινος παρετηρήθη ἐνιαχοῦ ἀμέλειά τις περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν λίαν χρησίμων τούτων διατυπώσεων, πατρικῶς μεριμνῶντες ἔγνωμεν ἀπολύσαι τὴν ἐπαναληπτικὴν τήνδε Πατριαρχικὴν καὶ Συνοδικὴν ἐγκύκλιον, δι' ἧς, ὑπομιμνήσκοντες τὰ καὶ ἄλλοτε διαταχθέντα, ἐντελλόμεθα καὶ προτρεπόμεθα πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς ἁγίους ἀρχιερεῖς ὅπως, ἔχοντες ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ ἐξασφάλισις τῆς προικῴας ἀκινήτου περιουσίας ἀπαιτεῖ κατ' ἀνάγκην ἵνα λαμβάνηται προηγουμένως ἡ πρόνοια αὕτη, ἣν εὐμενῶς ὑπέδειξεν ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις πρὸς τὸ συμφέρον τῶν προικοδοτῶν, κοινοποιήσωσι τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα πᾶσι τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν χριστιανοῖς, ἵνα γινώσκωσιν ὅτι, πᾶς ὁ προικοδοτῶν ἀκίνητόν τι κτῆμα, οἱασδήποτε φύσεως, ὀφείλει ἀπευθύνειν τῷ ἀρχιερεῖ αἴτησιν δεόντως ἐπικεκυρωμένην, ἐν ᾗ δέον ἵνα σημειῶται λεπτομερῶς καὶ περιγράφηται τὸ προικοδοτούμενον κτῆμα, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς αἰτήσεως ταύτης ὁ Μητροπολίτης ἢ ὁ Ἐπίσκοπος ὀφείλει ἐνεργῆσαι τὰ περαιτέρω, καθὰ ἀνωτέρω εἴρηται. Ἀνάγκη δὲ προσέτι ἵνα ἀνακοινωθῇ τοῖς ἐνδιαφερομένοις ὅτι ἐὰν μὴ συμμορφωθῶσιν ἐγκαίρως πρὸς τὴν τοιαύτην ἐπανειλημμένως διατυπωθεῖσαν σύστασιν τῆς Ἐκκλησίας, στεροῦνται οἴκοθεν τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐγείρει μετὰ ταῦτα ἀπαιτήσεις καὶ ὑποβαλεῖν παράπονα διὰ τὰς ἐκ τῆς σπουδαίας ταύτης παραλείψεως προκυψούσας ἐπιζημίους συνεπείας. Ἀπεκδεχόμεθα τοίνυν παρ' ἁπάντων τῶν ἁγίων ἀδελφῶν τὴν ἐφεξῆς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ μέτρου τούτου, δι' οὗ οἱ ἐνδιαφερόμενοι χριστιανοὶ οὐ μόνον ἐξασφαλίζουσι τὰ προικοδοτούμενα κτήματα, ἀλλὰ καὶ ἀπαλλάσσονται τῶν ἁπανῶν ἐνδεχομένων διαδικασιῶν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς αὐτῆς Ἱεροτητος.

ἀωιζ′. Αὐγούστου κη′.

† Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Ἡρακλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Νικομηδείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Χαλκηδόνος ΙΩΑΚΕΙΜ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Δερκων ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Διδυμοτείχου ΦΙΛΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Αἴνου ΛΟΥΚΑΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Μηθύμνης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Γρεβενῶν ΚΛΗΜΗΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Χαλδείας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

(Ἐγκύκλιος ἐπαναληπτικὴ περὶ καταγραφῆς καὶ ἀδείας τῶν σχολῶν).

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

Ἀριθμ. Πρωτ. 4700 / Διεκπ. 2898

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα . . . ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε . . . ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε . . . χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Μετοῦντος τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους ἀνεκοινωσάμεθα πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῦσι τὴν μεταξὺ τῆς σεβαστῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιτευχθεῖσαν συνεννόησιν ἐν τῷ ζητήματι τῆς καταγραφῆς τῶν σχολείων καὶ τῆς λήψεως κυβερνητικῆς ἀδείας δι' ἑκάστην αὐτῶν· ἐνετειλάμεθα δὲ αὐτοῖς ὅπως κατορτίσωσι καὶ ἐπιδῶσι τοῖς νομάρχαις πλήρη κατάλογον πασῶν τῶν ὑφισταμένων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν σχολῶν τῶν Ὀρθοδόξων, ἃς ἡ σεβαστὴ κυβέρνησις ἔμελλεν ἀναγνωρίσαι ἐπισήμως καὶ ἐκδοῦναι δι' ἑκάστην αὐτῶν τὴν ἀπαιτουμένην κυβερνητικὴν ἄδειαν λειτουργίας κατὰ τὸν ἐγκριθέντα τύπον, οὗ τὸ τουρκικὸν κείμενον ἀπεστείλαμεν τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς ἐπισυνημμένον τῇ Ἐγκυκλίῳ ἐκείνῃ. Ἐν τούτοις, πληροφορηθέντες ὅτι ἔν τισιν ἐπαρχίαις οὐκ ἐτηρήθη ἀκριβῶς ἡ τάξις αὕτη, προαγόμεθα διὰ τῆς ἡμετέρας τῆσδε Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου ὑπομνῆσαι τὰς ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ ἐκείνῃ διατυπουμένας διατάξεις ἐντελλόμενοι καὶ αὖθις, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐπιδοθέντος εἰς τὴν ἐπιτόπιον διοικητικὴν ἀρχὴν Καταλόγου τῶν σχολῶν, ληφθῇ ἀνυπερθέτως δι' ἑκάστην αὐτῶν ἡ κυβερνητικὴ ἄδεια, ἀπαραλλάκτως τῷ προδιαβιβασθέντι τύπῳ. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς αὐτῆς Ἱερότητος.

ἀωιζ′ Αὐγούστου κς′.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπ. ἀδελφός.

(ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν συνοδικῶν).

(ΟΔΗΓΙΑΙ)

Πρὸς τοὺς ἐλλογίμους διευθυντὰς καὶ διευθυντρίας τῶν σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀριθμ. Πρωτ 4686 / Διεκπ 2875

Ἐπικειμένης τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους, ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπή, μεριμνῶσα ὅπως ἡ ἐν ταῖς σχολαῖς παρεχομένη παίδευσις ἢ ὅσον οἷόν τε τελεσφορωτέρα, ἐντέλλεται ταῖς διευθύνσεσι τῶν σχολῶν τῆς

Αρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα ἐν τῷ καταρτισμῷ τῶν ἀναλυτικῶν προγραμμάτων ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν τὰς ἀκολούθους αὐτῆς ὁδηγίας.

α΄] Ἐν πᾶσι τοῖς προγράμμασι δέον νὰ ὁρισθῇ μία ὥρα τοὐλάχιστον καθ' ἑβδομάδα διὰ τὸ μάθημα τῶν ἐκθέσεων· καθότι μετὰ λύπης παρετηρήθη, ὅτι ἐν ταῖς πλείσταις σχολαῖς παραμελεῖται καθ' ὁλοκληρίαν τὸ μάθημα τοῦτο, τὸ τοσοῦτον χρήσιμον πρὸς ἐκγύμνασιν τοῦ μαθητοῦ εἴς τε τὸ λογικῶς σκέπτεσθαι καὶ τὸ ὀρθῶς διατυποῦν τὰς ἑαυτοῦ ἰδέας.

β΄] Ἕκαστον συμπληρωματικὸν μάθημα ἐν ταῖς δημοτικαῖς καὶ ἀστικαῖς σχολαῖς ἀμφοτέρων τῶν φύλων δέον νὰ διδάσκηται οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν δύο ὡρῶν καθ' ἑβδομάδα, ἐν περιπτώσει δὲ ἀνεπαρκείας τοῦ προσωπικοῦ, νὰ ἐπιδιώκηται ἡ ἐπίτευξις τούτου δι' ἀπὸ κοινοῦ διδασκαλίας πλειόνων τάξεων, καθότι καθ' ἑβδομάδα, ἣν ὁρίζουσι προγράμματά τινα, εἶναι προφανῶς ἄσκοπος ἀπώλεια ἡ μία ὥρα χρόνου.

γ΄] Ἐφιστᾶται ἡ προσοχὴ τῶν διευθύνσεων ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας καὶ γεωγραφίας, ὅπως μὴ γίνηται αὕτη δι' ἀλμάτων, ἀφιεμένων ἐηλαδὴ ἐν τῷ μεταξὺ ἀδιδάκτων μερῶν, ἢ ἡμιτελῶς· ἰδίᾳ δὲ συνιστᾶται ταῖς διευθύνσεσι τῶν δημοτικῶν ἀρρεναγωγείων καὶ παρθεναγωγείων νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ δημοτικὴ σχολὴ δὲν εἶναι παράρτημα τῆς ἀστικῆς ἢ τοῦ γυμνασίου, ἀλλ' ἄρτιόν τι καὶ αὐτοτελὲς ἐν σαικρῷ σκοποῦν νὰ παρέχῃ συμπεπληρωμένας ἐπὶ πάντων τῶν μαθημάτων στοιχειώδεις γνώσεις.

δ΄] Ἐν τοῖς ἀστικοῖς παρθεναγωγείοις ἡ λύσις τῶν ἀριθμητικῶν προβλημάτων δέον νὰ μὴ διδάσκηται διὰ τῆς θεωρίας τῶν ἀναλογιῶν.

ε΄] Ἀπαγορεύεται ἡ ἐν τοῖς νηπιαγωγείοις χρῆσις οἱουδήποτε ἑτέρου βιβλίου πλὴν τῶν ἀναγνωστικῶν, αἱ δὲ λοιπαὶ στοιχειωδέσταται γνώσεις δέον νὰ διδάσκωνται προφορικῶς τῇ βοηθείᾳ μόνον τῶν πινάκων καὶ εἰκόνων.

ς΄] Συνιστᾶται ἰδιαζόντως ταῖς διευθύνσεσιν ἡ ἀποφυγὴ τῆς πληθώρας τῶν διδακτικῶν βιβλίων καὶ ἰδίᾳ ἡ εἰσαγωγὴ πολλαπλῶν γραμματικῶν, ἀριθμητικῶν καὶ τῶν τοιούτων.

Ἐν τοῖς προγράμμασι δέον ν' ἀναγράφωνται ἐν ἰδιαιτέρᾳ στήλῃ καὶ οὐχὶ ὄπισθεν ἢ ἐν ἑτέρῳ καταλόγῳ τὰ ἐν ἑκάστῃ σχολῇ ἐν χρήσει διδακτικὰ βιβλία, καθ' ὃν τρόπον εἰσὶ ταῦτα ἀναγεγραμμένα ἐν τῷ νέῳ ἐπισήμῳ καταλόγῳ τῶν ὑπὸ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς] ἐγκεκριμένων βιβλίων, οὗτινος ἀντίτυπον ἐπισυνάπτεται.

Τὰ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ὁδηγιῶν καταρτισθησόμενα προγράμματα δέον νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς διπλοῦν εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Π. Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων.

Αἱ διευθύνσεις τῶν σχολῶν εἶσιν ἀτομικῶς ὑπεύθυνοι διὰ πᾶσαν παράβασιν τῶν ἀνωτέρω ὁδηγιῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 25 αὐγούστου 1893.

Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Πολλοὶ δυστυχῶς πολλαχοῦ καὶ πολλάκις ἐπιπολαίως περὶ τοῦ ὠφελιμωτάτου τούτου τοῖς ἀνθρώποις παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ δωρήματος κρίνοντες, τὰς μονομερεῖς τῶν ἑκάστοτε ἀναξίων λειτουργῶν κατηχήσεις καὶ πλάνας μετ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς οὐσίας τῆς θρησκείας συγχύσαντες, ἀπεφάνθησαν τῷ ὄντι πῶς οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ στασιμώτερον ἄλλο ὑπάρχει οὐδὲ τὴν διανοητικὴν τοσοῦτον παρακωλύον οὐδὲ τὴν ἠθικὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου ταπεινότερον ὑποβιβάζον, ὅσον ἡ θρησκεία, ἡ πίστις εἰς τὴν ὕπαρξιν ὄντος ἀπολύτου, ἐξ οὗ καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος, ἡ κορωνὶς αὕτη καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς δημιουργίας πίπτει ἐπὶ πρόσωπον καὶ ταπεινοῦται ἀνομολογῶν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰ μὴ γῆ καὶ σποδός, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἑαυτὸν μὲν βλέπει ἁπλουστάτην μηχανήν, τὸ πᾶν δὲ ἐνεργοῦντα τὸν παντοδύναμον βραχίονα τοῦ **Θεοῦ**. Τοιαύτην, ἀναφωνοῦσι, παριστάνει τὴν σχέσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ θεῖον ἡ ἀρχαία τῶν Ἑλλήνων ποίησις, πάντων δὲ μάλιστα ὁ κορυφαῖος Ὅμηρος, τοιαύτην ἡ ἱστορία, τῆς ὁποίας ὁ πατὴρ Ἡρόδοτος ἐπιπροσθέτει, ὅτι τὸ θεῖον πρὸς τοὺς ἄλλους εἶναι καὶ *φθονερὸν καὶ ταραχῶδες*. Πολὺ δ' εὐνοϊκώτερον περιγραφόμενα τὰ πράγματα δὲν βλέπουσιν οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ ἱερᾷ τῶν Ἑβραίων γραφῇ· διότι κατ' αὐτοὺς καὶ ἐνταῦθα ὁ Ἰεχωβὰ παριστάνεται φιλέκδικος καὶ φοβερὸς διευθύνων τὰ πάντα κατὰ τὸ δοκοῦν, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐξουδενοῦται παντελῶς· ἐν τέλει δὲ ἐν πάσῃ θρησκείᾳ, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνέει πνεῦμα, ὁ ἀπόλυτος ἐκ τῶν ἄνω δεσποτισμὸς καὶ ἡ παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀπονέκρωσις πάσης πρωτοβουλίας, πάσης ἠθικῆς ἐλευθερίας, πάσης ἐνεργείας καὶ πάσης ζωῆς. Ἐρχόμενοι δὲ εἰς τὸν τελειότερον δὴ θεωρούμενον χριστιανισμὸν εὐκόλα εὐθὺς εὑρίσκουσι τὰ κατ' αὐτοῦ ἐπιχειρήματα καὶ ὅπλα παρατηροῦντες, ὅτι ἡ ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὁρμηθεῖσα νέα αὕτη θρησκεία ἐξηφάνισε μὲν πανταχοῦ τὰς τέχνας, τὰ ἔργα καὶ τὰ λαμπρὰ μνημεῖα, ἐν οἷς διετυποῦτο ἡ ἰδέα τοῦ *καλοῦ*, ἀπέσβυσε δὲ καὶ τὸ ἐλάχιστον φῶς τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας καὶ ἐπιστήμης, ἐν ᾗ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ἐκινεῖτο ἐλευθέρως τὴν ἀλήθειαν ζητοῦν καὶ ἐπὶ τὸ τελειότερον προκύπτον, εἰσήγαγε δὲ τῶν μοναστῶν τὴν ἀπειροκαλίαν ἐν πᾶσι καὶ τὸν δογματισμόν, ὅστις τὸν νοῦν δεσμεύσας καὶ παντοίων ἄλλων πρόξενος ἐγένετο κακῶν, ὧν βρίθει ἡ ἱστορία. Τοιαῦτα καὶ ἄλλα τούτοις παραπλήσια εἶναι τὰ παρὰ τῶν φιλελευθέρων λεγόμενα κατὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς θρησκευτικῆς, ἀποκυήματα φαντασίας νοσούσης καὶ καρδίας κατεχομένης ἐντελῶς ὑπὸ παντοίων παθῶν.

Δὲν ἐπιθυμοῦμεν ν' ἀναιρέσωμεν αὐτὰ ἓν πρὸς ἕν· διότι εἶναι πρὸ πολλοῦ ἀνηρημένα ὑπὸ κρειττόνων ἡμῶν. Ἓν δὲ μόνον παρατηροῦμεν, ὅτι πάντα ταῦτα ὅσον ἀληθῆ καὶ ἂν καθ' ἑαυτὰ θεωρηθῶσιν, οὐδὲν ἰσχύουσι ν' ἀπομακρύνωσιν οὔτε τὸ ὕψος οὔτε τὴν εὐεργετικὴν δύναμιν τῆς θρησκείας ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ· πᾶσαι αἱ μνημονευθεῖσαι λυπηραὶ τῷ

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 202—206 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ὄντι παρεκτροπαὶ οὐδὲν ἄλλο μαρτυροῦσιν ἀκριβῶς εἰ μὴ ὅτι αὐτὸ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ὑπερήφανον πνεῦμα, ὅπερ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας ἐγείρει ἀξιώσεις ἐλευθερίας, μὴ ὀρθῶς χειραγωγούμενον μηδὲ τοὺς ἀναντιρρήτους σεβόμενον τοῦ πλάστου νόμους ἐκτρέπεται τῆς εὐθείας εἰς πλάνας φοβερὰς καὶ τοιαῦτα ἠθικῶς πράττει δεινὰ ὁτὲ μὲν ὑπὸ τοῦτο ὁτὲ δὲ ὑπ' ἐκεῖνο τὸ πρόσχημα καὶ πάθος, τὰ ὁποῖα μετατρέπουσι τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν ζωὴν τὴν ἀνθρωπίνην ἀπὸ παραδείσου τῆς γαλήνης καὶ εὐδαιμονίας καὶ προόδου ἀληθινῆς εἰς Ἅδην φοβερόν, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ὁποίου καὶ δάκρυα χύνονται πολλὰ καὶ τὸ αἷμα ῥέει ἀφειδῶς καὶ τὸ πῦρ κατακαίει ὑπάρξεις πολυτίμους καὶ ἡ χεὶρ καταῤῥίπτει τῆς τέχνης ἔργα καὶ ἀνεκτίμητα μνημεῖα καὶ στεναγμοὶ καὶ θρῆνοι καὶ ὀδυρμοὶ καὶ ὀλολυγμοὶ ἀκούονται πολλοί, καὶ ὀπισθοδρόμησις ἐπέρχεται δεινή· ναί· πάντα ταῦτα καὶ ἄλλα τούτων ἴσως πολὺ χειρότερα καὶ φοβερώτερα ἀκόμη δὲν εἶναι τῆς θρησκείας ἔργα, δὲν εἶναι προϊόντα ἐκ τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ ἀνομολογίας, ὅτι ὑπάρχει ὑπέρτατος κτίστης ὡς ἄρχων τοῦ παντὸς, ὅστις κατ' ἀναλλοιώτους νόμους διευθύνει, οὓς οὐδεμία σοφία τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου ὅσον σφόδρα καὶ ἂν τοῦτο ἐπιχειρῇ καὶ θέλῃ, ἀλλ' εἶναι τῆς πλανωμένης διανοίας τῶν βροτῶν καὶ τῶν σκοτεινῶν παθῶν, ὑφ' ὧν κρατεῖται δυστυχῶς ἑκάστοτε ἡ βούλησις αὐτῶν.

Ἡ θρησκεία ἐὰν μετ' ἐπιστασίας κατὰ βάθος καὶ ἀπαθῶς διερευνηθῇ, εὑρίσκεται ὅτι εἰς πᾶν ἄλλο συντελεῖ ἢ εἰς στασιμότητα καὶ ὑποβιβασμὸν τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἠθικῆς ἀξίας καὶ εἰς τἄλλα πάντα, ὅσα ἀδίκως κατηγοροῦνται κατ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείως αὐτὴν διαβαλλόντων καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐξ ἀγνοίας εὐχερῶς παράγονται τὰς φρένας καὶ τῆς ἀληθείας ἀποπλανῶνται ὑπ' αὐτῶν· τὸ δὲ πνεῦμα τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ὑφ' οὗ δέον μάλιστα νὰ φέρηται ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ πολιτεία τοῦ Χριστοῦ, ἐάν τι ἀκριβῶς ἐξόχως καὶ ἀνενδότως ἀπαιτῇ, οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰ μὴ ἡ ἐπὶ τὸ ἀπόλυτον ὂν τῆς τελειότητος ἐνδελεχὴς καὶ ἀδιάλειπτος ἀνάπτυξις μὲν τῆς διανοίας, μόρφωσις δὲ τῆς βουλήσεως, κραταίωσις δὲ τοῦ τῆς θελήσεως σθένους καὶ τῆς ἰσχύος, ὥστε ὁ κατὰ Χριστὸν παιδευθεὶς νὰ εἰμπορῇ ὀρθῶς τῆς ἀληθείας ἀντιλαμβανόμενος, τὸ δ' ἀληθὲς καὶ μόνον στέργων καὶ φιλῶν, ἐν ᾧ κεῖται τό τε δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν, μετὰ σθένους ἀδιστάκτως καὶ παῤῥησίᾳ αὐτὸ νὰ λέγῃ, ὅπου ἂν ἡ ἀνάγκη ἐπιβάλλῃ, καὶ ἐν παντὶ τῷ βίῳ, ὅπου τὸ δυνατὸν, ἀκριβῶς νὰ ἐκτελῇ. «Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ἀναφωνεῖ τὸ θεῖον ἐκεῖνο στόμα τῆς ἀληθείας, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὃς τὸν ἥλιον ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους»· καὶ τί λαμπρότερον, τί δὲ προοδευτικώτερον δύναται νὰ ὑπάρχῃ τοῦ κελεύσματος τούτου τοῦ φιλανθρώπου καὶ θείους κελευόμεθα νὰ γείνωμεν ὅμοιοι τῷ οὐρανίῳ Πατρὶ, τῷ πανσόφῳ, τῷ πανσθενεῖ, τῷ παναγάθῳ τοῦ παντὸς δημιουργῷ. Ποῦ εἶναι ἡ στασιμότης ἐνταῦθα, ποῦ παρακωλύεται ἡ τῆς διανοίας ἀνάπτυξις, ποῦ δ' ἀπαμβλύνεται καὶ ἀποθηριοῦται ἡ καρδία καὶ ἡ βούλησις, ὥστε νὰ φιλῇ καὶ νὰ πράττῃ τὰ τῆς θρησκείας κατηγορούμενα προμνημονευθέντα αἴσχη τῆς πεπλανημένης τοῦ ἀνθρώπου διανοίας καὶ καρδίας, ἐὰν ἐντελλώμεθα νὰ ἐξαπλώνωμεν τὸν ἥλιον τῆς ἀγάπης καὶ εὐποιίας καὶ ἐπὶ τοὺς δικαίους καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἐπὶ τοὺς φίλους καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἐπὶ τοὺς φιλοῦντας καὶ ἐπὶ τοὺς μισοῦντας καὶ καταδιώκοντας ἡμᾶς; Δὲν βλέπομεν ἐνταῦθα ἀπαράμιλλον πρότυπον εὐγενείας καὶ ἡρωϊσμοῦ; δὲν προτρεπόμεθα δὲ εἰς ἄένναον ἀνάπτυξιν μὲν τῆς διανοίας, ζήτησιν δ' ἐλευθέραν τῆς τ' ἀληθείας καὶ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, ὅταν κελευώμεθα νὰ γείνωμεν ὅμοιοι τῷ πανσόφῳ καὶ παναγάθῳ πατρί; Μυρία ὅσα εἶναι τὰ χωρία, ἐξ ὧν ὁ ἀπαθῶς καὶ ἀμεροληπτως κρίνων πείθεται ὅτι ἡ ἀρίστη εἶναι ἡ κατὰ Χριστὸν θρησκευτικὴ ἀγωγή. ἀλλ' ἡμεῖς ἵνα μὴ ὑπέρπολυ μηκύνωμεν τὸν λόγον, θὰ ἐξάρωμεν ἓν καὶ μόνον· διότι ἐκ τούτου καταφανέστατον γίγνεται ὅτι ἡ κατὰ Χριστὸν θρησκευτικὴ ἀγωγὴ ἐκ παντὸς τρόπου τὴν ἑτερονομίαν ἀποκρούουσα συνιστᾷ τοὐναντίον τὴν αὐτενέργειαν, τὴν αὐτοβουλίαν, τὴν ἐλευθέραν κρίσιν καὶ βούλησιν, τὴν ὡς οἱ ἀντιφρονοῦντες θέλουσι, πολυύμνητον αὐτονομίαν. Οὐ δικαιοῦται ὁ ἄνθρωπος, ἀναφωνεῖ ὁ τῶν ἐθνῶν διδάσκαλος, *ἐξ ἔργων νόμου, ἀλλ' ἐκ πίστεως δι' ἀγάπης* ἐνεργουμένης. Ὁποία τῷ ὄντι ἀνεξαρτησία μὲν τοῦ πνεύματος, ἐξευγένησις δὲ τῆς βουλήσεως καὶ τῆς καρδίας! Τίς τῶν θύραθεν ἐκήρυξε μείζονα ταύτης τοῦ πνεύματος ἐλευθερίαν; Ὅπως ὁ ἄνθρωπος ἀποβῇ ἐν τῷ κόσμῳ δίκαιος, ὅπως κρίνῃ ὀρθῶς καὶ ἀγαπᾷ καὶ πράττῃ ἑκάστοτε τὸ δίκαιον, τὸ πρέπον καὶ τῇ ἀληθείᾳ συμφωνοῦν, ἀνάγκη εἶναι τὸν μὲν νοῦν αὐτοῦ νὰ φωτίζῃ ἡ *πίστις*, ἧς πηγὴ εἶναι ἡ τῆς ἀναντιρρήτου ἀληθείας ἐπίγνωσις, τὴν δὲ καρδίαν νὰ θερμαίνῃ ἡ *ἀγάπη*, ἧς αἴτιον πάλιν εἶναι ἡ παρὰ τοῖς ὁμοίοις ἀναγνώρισις τῆς ταυτότητος ἡμῶν αὐτῶν καὶ ὁ μετ' αὐτῶν ἐν τῇ κοινωνικῇ ἀλληλεγγύῃ στενὸς καὶ ἀδιάῤῥηκτος σύνδεσμος! Ἐκ πίστεως ὁ ἄνθρωπος δικαιοῦται, ἀλλ' ὄχι ἐξ ἔργων νόμου. Ἡ ἀλήθεια αὕτη εἶναι τοσοῦτον λαμπρὰ, ὥστε οὐδὲ τῶν παλαιοτέρων ἑλλήνων τὴν ὀξυδέρκειαν διέφυγεν· ἀναπτύσσει δὲ κάλλιστα τὸ ὑποδεὲς τῆς τοῦ πολιτικοῦ νόμου ἰσχύος πρὸς τὴν ἐνδόμυχον τοῦ ἀνθρώπου πεποίθησιν καὶ αὐθόρμητον ἀγάπην καὶ πρᾶξιν τοῦ ἀγαθοῦ μεταξὺ ἄλλων σοφῶν καὶ ὁ ἱστορικὸς Θουκυδίδης ἐν τῇ λαμπρᾷ τοῦ Διοδότου ὑπὲρ τῶν Μυτιληναίων δημηγορίᾳ ποιήσας τὸν ῥήτορα εἰπόντα πλὴν πολλῶν καὶ ἄλλων καὶ τάδε συμφωνότατα τοῖς τοῦ Παύλου θείοις ῥήμασι· «πεφύκασιν (οἱ ἄνθρωποι) ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἁμαρτάνειν, καὶ οὐκ *ἔστι νόμος*, ὅστις ἀπείρξει τούτου, ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν

ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι προστιθέντες, εἴπως ἧσσον ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν κακούργων . . . . ἁπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁρμωμένης προθύμως τι πρᾶξαι ἀποτροπήν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύϊ ἢ ἄλλῳ τῳ δεινῷ . . . χρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν ὅπως μηδ' εἰς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσιν» (βιβλ. Γ' § 45—47). Ἄριστα καὶ ψυχολογικώτατα τῷ ὄντι περὶ τῆς πολιτικῆς διακυβερνήσεως τῶν ἐλευθέρων συμμάχων γνωμοδοτεῖ ἐνταῦθα ὁ ἀθηναῖος εὐγενὴς πολιτικός· ἀλλὰ πολὺ λαμπρότερον ὅμως καὶ πρακτικῶς ὀρθότερον ἀποφαίνεται ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολος περὶ τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἠθικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀγνότητος διδάσκων, ὅτι τὸ μόνον δυνάμενον νὰ φυλάσσῃ καὶ προκαταλαμβάνῃ τὸν ἁμαρτάνειν πεφυκότα πρὶν ἢ ἁμάρτῃ ὅπως μηδ' εἰς ἐπίνοιαν ἔλθῃ τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἡ πίστις, ἡ ἐνδόμυχος ἀδιάσειστος βεβαίωσις, ὅτι ἔστι δίκης ὀρθαλμός, ὃς τὰ πάντ' ἐρορᾷ καὶ πᾶσι τὸ ἴσον ἀπονέμων ζυγοστατεῖ· διότι ἡ τούτου ἀναγνώρισις καὶ ἡ κατὰ τὴν εἰκόνα καὶ τὸ πρότυπον αὐτοῦ παίδευσις καὶ ἀνατροφὴ ἀναχαιτίζει μὲν τὸ θράσος, ὑφ' οὗ κατέχονται οἱ τοὺς ἀνθρωπίνους ὑπερβαίνοντες νόμους καὶ τὰς τῆς ἀνθρωπίνης ἐξουσίας διαφεύγοντες χεῖρας καὶ τιμωρίας, ἀπαλύνει δὲ τὴν καρδίαν καὶ ἀντὶ τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως ἐγχέει τὸ βάλσαμον τῆς ἀγάπης μὲν πρὸς τοὺς ὁμοίους ἀδελφούς, ἐπιείκειαν δὲ καὶ ἀνεξικακίαν πρὸς τοὺς τυχὸν πταίοντας καὶ ἀδικοῦντας, ἥτις κατά τε τὸν ἀπόστολον καὶ τὸν αὐτὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος σορὸν ἱστορικὸν ἰσχύει νὰ μεταβάλῃ τὴν γνώμην τῶν ἐχθρῶν καὶ μεγάλας νὰ διαλύῃ ἔχθρας βεβαίως (βιβλ. Δ' 19. 2—3).

Ἱκανῶς νομίζομεν, ἐκ τῶν εἰρημένων πείθεται πᾶς τις, ὅτι ὁ θρησκευτικῶς ἐκπαιδευόμενος ἠθικῶς οὐχὶ δοῦλος, ἀλλὰ παντάπασιν ἐλεύθερος καὶ ἡρωϊκῶς ἀνατρέφεται γυμναζόμενος ἐκ παίδων καὶ διδασκόμενος πάντοτε νὰ πράττῃ καὶ νὰ θέλῃ πᾶν ὅ,τι ἂν θέλῃ καὶ πράττῃ οὐχὶ ὑπὸ νόμου πιεζόμενος καὶ θεσπισμάτων ἐξωτερικῶν, ἀλλ' αὐτομάτως ἐκ πίστεως ἔσωθεν ὠθούμενος ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ἣν ἐν τῇ ψυχῇ ἔχει πεποίθησιν καὶ οἰκείας ἐλευθέρας βουλήσεως ἐν ἁρμονίᾳ διατελούσης πρὸς τὴν πεφωτισμένην νόησιν καὶ κρίσιν. Ἀλλ' ἡ θρησκευτικὴ παίδευσις πλὴν τούτου ἔχει καὶ ἕτερον προτέρημα· δεικνύει ἡμῖν ἕτοιμον τί εἶναι τὸ ἀγαθὸν καὶ σωτήριον τοῖς ἀνθρώποις, ἐν ᾧ οἱ θύραθεν σοφοὶ διίστανται πολλάκις πρὸς ἀλλήλους τό τ' ἀγαθὸν αὐτὸ καὶ τὸ καλὸν ἄλλως ἕκαστος ὁρίζοντες καὶ τὰ ἐλατήρια δὲ τὰ εἰς τὴν πρᾶξιν αὐτῶν κινοῦντα ἄλλοι ἄλλα ὑποδεικνύοντες, οἱ μὲν τὸ συμφέρον, οἱ δὲ τὴν φιλίαν, οἱ δὲ τὸ καθῆκον, οἱ δὲ τὸ χρέος, οἱ δὲ τὴν δόξαν καὶ ἄλλοι ἄλλα. Ἡ θρησκεία λέγει ἡμῖν συντόμως καὶ ἁπλῶς, ὅτι ἀγαθόν εἶναι πᾶν ὅ,τι θέλει ὁ Θεός, τὸ τελειότατον καὶ ἀγαθώτατον τῶν ὄντων· κάλλος δὲ εἰς τὰς πράξεις φέρει ἡ ἁρμονία αὐτῶν πρὸς τὴν ἐν τῇ δημιουργίᾳ καὶ τῷ φυσικῷ προορισμῷ ἀναλλοίωτον τάξιν καὶ πορείαν τῶν ὄντων· ἤτοι πρὸς τοὺς ἀναλλοιώτους τοῦ πλάστου νόμους, ὧν τὴν ὕπαρξιν καὶ ἰσχὺν ἐξαγγέλλει αὐτὴ ἡ πεῖρα καὶ αὐτομάτως ἡ συνείδησις ἡμῶν. Ἐὰν δὲ καὶ περὶ φόβου καὶ ἐλπίδος ἐξ ἐλατηρίων ὁ λόγος γίγνεται ἐν τῇ θρησκείᾳ, οὐδὲν ἐντεῦθεν τό γ' ἐφ' ἡμῖν τὸ ἄτοπον πηγάζει· διότι ἡ θρησκεία φόβον μὲν τιμωρίας ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ προδηλοῦσα, ἐλπίδα δ' ἀνταμοιβῆς ἐπὶ τῇ πράξει τοῦ ὀρθοῦ, οὐδὲν πλέον καὶ οὐδὲν ἔλαττον ποιεῖ ἢ προλέγει ἁπλῶς αὐτὴν τῶν πραγμάτων τὴν πορείαν τὴν φυσικὴν καὶ τὴν ἔκβασιν τὴν ἀληθινήν· διότι εἰκότως ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ ἐν πάσῃ κατὰ τὸν βίον ἐπιχειρήσει, ὡς αὐτὴ ἡ πεῖρα βεβαιοῖ, ὁ τὴν εὐθεῖαν ἀπαρεγκλίτως πορευόμενος ὁδὸν καὶ ταχέως καὶ ἀσφαλῶς ἀφικνεῖται εἰς τὸ ὃ διευθύνεται σημεῖον, ὁ δὲ παρεκτραπεὶς ἀποπλανώμενος τῇδε κακεῖσε, ἐπειδὴ ἐν χρόνῳ τῷ προσήκοντι δὲν ἐμβλέπει τέρμα τῆς πορείας, καταστρύχεται ὑπὸ τῶν ἐνδομύχων τῆς συνειδήσεως ἐλέγχων, ὅτι δυσκόλως ἢ καὶ οὐδέποτε τῶν κόπων καὶ τῶν μόχθων ἀνάπαυσιν θὰ εὕρῃ. Ἐὰν δὲ τοῦτο ὡς ἀληθῶς συμβαίνει ἐν τῷ βίῳ, ἄδικον ἔχει ἄρα ἡ θρησκεία ὡς φιλόστοργος μήτηρ καὶ πατήρ, φίλος δ' ἀγαθὸς προλέγουσα τοῖς πιστοῖς: φίλτατα τεκνία, ἐὰν μὲν τὴν εὐθεῖαν βαδίσητε ἐν τῇ ἐπὶ τὸ τέλειον ἀναπτύξει καὶ ἠθικῇ διαμορφώσει τῶν δυνάμεων ὑμῶν, θὰ ἀριχθῆτε ἀσφαλῶς πρὸς τὸν ὃν ἐπιδιώκετε τῆς τελειότητος σκοπόν, ἡ δ' ἐπὶ τούτῳ ἀγαλλίασις καὶ μακαριότης θὰ ἦναι ἀνεκτίμητος, ἐὰν δὲ μή, ἐὰν παρεκλίνητε τῶν ὁρῶν τῆς ζωῆς, ἣν ὁ πλάστης ἀπ' ἀρχῆς ὥρισεν ὑμῖν συστήσας ὡς ἐσύστησεν ὑμῖν τὴν φύσιν, ὦ, τότε ἀποτυχόντες τοῦ ὃν ποθεῖτε καὶ ἀναγωνίως ἐπιδιώκετε τῆς τελειότητος καὶ μακαριότητος σκοποῦ ἀστόχως θ' ἀποπλανηθῆτε εἰς πᾶν τὸ ἐναντίον καὶ θλῖψιν θὰ ἔχητε εἰς τὴν ψυχὴν ὑμῶν; Τί κακὸν ἢ τίνα δέσμευσιν τῆς νοήσεως καὶ τῆς βουλήσεως διαπράττει ἐν τούτοις ἡ θρησκεία; Μὴ τοῦτ' αὐτὸ δὲν πράττει καὶ δὲν ὀφείλει νὰ πράττῃ πᾶς γονεὺς καὶ πᾶς φίλος εἰλικρινὴς καὶ πᾶς φρουρὸς τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀσφαλείας πρὸς οὓς ἀγαπᾷ καὶ κήδεται καὶ μεριμνᾷ περὶ τῆς αὐτῶν προόδου καὶ σωτηρίας ἐκ τῶν κινδύνων καὶ εὐτυχίας ἀληθινῆς; ἐὰν δὲ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ὀφείλει πᾶς τις καὶ γονεὺς καὶ φίλος καὶ τὰ τῆς κοινῆς εὐημερίας τεταγμένος φύλαξ καὶ φρουρός, πολὺ φυσικὸν εἶναι ὅτι καὶ ἡ θρησκεία ἡ ἀρχῆθεν ὑπὸ τοῦ πλάστου ὁδηγὸς καὶ φύλαξ τῆς ἰδίας εὐτυχίας ἐμβληθεῖσα τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ δὲν ἠδύνατο οὐδ' ἔπρεπεν ἄλλως νὰ πράξῃ εἰμὴ ἀποκαλύψασα τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ ἔσχατον τῆς τελειότητος σημεῖον καὶ τὴν ποθητὴν ἄκραν εὐτυχίαν νὰ συνυποδείξῃ ἅμα τόν τε φόβον, ὃν ἐμπνέει ἡ τῆς εὐθείας παρεκτροπὴ καὶ ἡ τοῦ σκοποῦ ἀποτυχία, ἡ ἁμαρτία, καὶ τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα, ἣν συνεπιφέρει ἡ τήρησις τῶν τοῦ πλάστου

νόμων καὶ ἡ ἐπιτυχία τοῦ τῆς ζωῆς σκοποῦ, ἡ ἀρετή. Τοῦτο δὲ αὐτῆς οἱονεὶ κατὰ καθῆκον ποιησάσης καὶ ποιούσης οὐδεὶς οὐδαμῶς δικαιοῦται νὰ ὑπολάβῃ καὶ νὰ κατηγορήσῃ αὐτῆς, ὅτι διὰ τούτου κυρίως οὐδὲν ἄλλο θέλει οὐδὲ σκοπεῖ, ἀλλ' ἢ τὴν δέσμευσιν τῆς κρίσεως τῆς ἐλευθέρας, ἀλλ' οὐχὶ τὴν αὐτοπροαίρεσιν καὶ ἐν γνώσει ἐκλογὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἢ τοῦ κακοῦ τῆς ἀληθείας ἢ τοῦ ψεύδους. Οὐδεὶς μεμψιμοιρῶν. δικαιοῦται νὰ φρονῇ πῶς ἡ θρησκεία τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπωλείας πρὶν ἢ τὴν μὲν ἢ τὴν δὲ τραπῇ προϋποδεικνύουσα, οὐδὲν ἄλλο ἐννοεῖ ἢ νὰ μορφώσῃ αὐτὸν ὂν ἑτεροκίνητον, δοῦλον, ὅστις δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ ἰδίαν οὔτε θέλησιν οὔτε κρίσιν ἐλευθέραν. Οὐδαμῶς παραδεχόμεθα τὴν ἄδικον ταύτην βλασφημίαν· διότι ἡ ἱστορία ἀκριβῶς πᾶν τὸ ἐναντίον μαρτυρεῖ· διότι καὶ αὐτὴ δὰ ἡ πολυώνυμος φιλοσοφία θυγάτηρ τῆς θρησκείας εἶναι· ἄλλως τε δὴ καὶ αὐτοὶ οἱ καυχώμενοι, πῶς ἐλευθέρως φιλοσοφοῦσι καὶ ἐλευθέρως μορφοῦσι τὴν νεολαίαν, οὐδὲν διάφορον ἐνεργοῦσι δι' ὧν διδάσκουσι θεωριῶν, εἰμὴ προκαταλαμβάνουσι καὶ αὐτοὶ καὶ δεσμεύουσι ὑπὲρ ἑαυτῶν τῶν ἀσθενεστέρων καὶ ἀμαθεστέρων τήν τε κρίσιν καὶ τὴν θέλησιν, ὥστε οὐδεὶς συνελόντι εἰπεῖν διδάσκων καὶ πείθων τοὺς ἄλλους δύναται εὐλόγως καὶ δικαίως νὰ καυχηθῇ πῶς δὲν καταλαμβάνει καὶ δὲν ὑποτάσσει τῶν αὐτῷ πειθομένων τήν τε κρίσιν καὶ τὴν βούλησιν εἰς τὰς σκέψεις, τὰς κρίσεις καὶ τὰς θελήσεις τὰς ἑαυτοῦ. Εἶναι δὲ πλάνη μεγίστη, ἐὰν τοιαῦτά τις σπουδαίως καὶ ἀληθῶς φρονεῖ· διότι τὸ σύμπαν πλῆθος οὐδέποτε ὑπῆρξε δυνατὸν νὰ ὑψωθῇ οὔτε εἰς τὸ ὕψος οὔτε εἰς τὴν καθαρότητα τῶν ἰδεῶν τοῦ αἱρεσιάρχου ἢ σχολάρχου, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν τῶν δυνάμεων καὶ τυχαίων πολλάκις περιστάσεων ἔπονται οἱ μὲν τούτῳ, οἱ δὲ ἐκείνῳ μᾶλλον τῶν ἀρχηγῶν· ἐὰν δὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ οὕτως ἔχωσιν ἀληθῶς, καὶ ὑπέρδηλον εἶναι ὅτι μυριάκις προτιμοτέρα πολλάκις εἶναι ἡ καὶ ἄνευ πολλῶν μικρολόγων συζητήσεων ὑποταγὴ εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἐπαίοντος καὶ τὴν κοινὴν ἐπιζητοῦντος σωτηρίαν ἢ ἡ ἐκ τῆς ἀεννάου ἀμφιβολίας καὶ δυσπιστίας ἐσωτερικὴ διαμάχη τῶν ἐννοιῶν καὶ ὁ ἐντεῦθεν διεγειρόμενος ἀκοίμητος σκώληξ τῆς ταραχῆς τῆς ψυχικῆς. Ἀλλ' ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἔχει μάλιστα καὶ τοῦτο τὸ προτέρημα, ὅτι πλὴν τῆς ἀρχῆς καὶ τύπον ἔχει καὶ ὑπογραμμὸν νὰ δείξῃ ἀρετῆς καὶ τελειότητος ἠθικῆς αὐτὸν τὸν ἱδρυτὴν αὐτῆς καὶ τῆς ἀνθρωπότητος σωτῆρα, ὃν ἐν τῷ βίῳ τῷ κοινωνικῷ οὐδεὶς τῶν ἀντιπάλων, οὐδ' αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν τῶν ἀμειλίκτων ἐτόλμησέ ποτε νὰ ἐλέγξῃ περὶ ἁμαρτίας, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν πόνων καὶ τῆς τοῦ θανάτου ἀγωνίας δοθεῖσα ἄφεσις τῶν πρὸς αὐτὸν ἁμαρτανόντων σταυρωτῶν εἶναι αἴγλη μεγαλοψυχίας καὶ πρότυπον ἠρωϊσμοῦ, ὅπερ εὐκόλως οὐδεμία βρωτῶν κοινωνία παρουσιάζει, ἕλκει δ'εἰς τὸ ὕψος ἀληθῶς τοῦ οὐρανοῦ τοὺς μιμητὰς καὶ τοὺς κατ' αὐτὸ μορφοῦντας διδασκάλους καὶ μορφουμένους μαθητάς, αἱ δὲ κοινωνίαι αἱ τῷ ὄντι, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἐπίφασιν καὶ τύπον, διαπνεόμεναι καὶ ἐμπνεόμεναι ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ μονογενοῦς καὶ κοινοῦ τούτου τέκνου τοῦ ἀνθρώπου ἅμα καὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι αἱ μόναι προωρισμέναι καὶ ἱκαναὶ καὶ μεγάλα ἔργα ἐν τῷ κόσμῳ ν'ἀναδείξωσι καὶ τὸν παράδεισον τῆς εὐτυχίας ἀπὸ τῶν οὐρανῶν νὰ καταβιβάζωσιν εἰς τὴν γῆν. Ὁ νοῶν νοείτω.

(ἕπεται συνέχεια).

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΠΙΣΤΙΑΣ.

Πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶχε καὶ ἔχει τοὺς ἐχθρούς αὐτῆς. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ ἐθνικοὶ ἐγνώρισαν αὐτήν, ἀπὸ τοῦ Κέλσου μέχρι τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἐξύβρισαν καὶ ἐμυκτήρισαν αὐτήν.. Καὶ πρὸ τῆς διαδόσεως δὲ τοῦ χριστιανισμοῦ ὁ γραμματικὸς Ἀππίων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν ἐξεφαύλιζεν, ἄγνωστος δέ τις ζωγράφος ἐγελειογράφει τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος ἐν Πομπηίᾳ. Θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι ἔνστικτόν τι ἀνήγγειλε τοῖς λατρευταῖς τῶν ψευδῶν θεῶν, ὅτι ἐν ταῖς σελίσι τοῦ ἱεροῦ τούτου βιβλίου ἦτο κεκρυμμένη ἡ δύναμις, ἥτις θὰ συνέτριβε τὰ εἴδωλα καὶ θὰ ἀνέτρεπε τοὺς βωμούς των. Ὅτε δὲ ἡ χριστιανικὴ πίστις ἤρξατο θριαμβεύουσα, αἱ προσβολαὶ ἐδιπλασιάσθησαν. Ἔκτοτε ὁ πόλεμος δὲν ἔπαυσεν ἐπεκτεινόμενος καὶ αὐξάνων. Ἄπιστοι, αἱρετικοί, σχισματικοὶ ἐφώρμησαν ἀλληλοδιαδόχως κατὰ τῶν ἁγίων Γραφῶν. Κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα ἡ πάλη ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτῆς σημεῖον, οἱ δὲ ἐχθροὶ τῆς πίστεως ἡμῶν ἀριθμοῦνται κατὰ μυριάδας. Αὕτη καταδικάζει ὅλα τὰ πάθη· οἱ δαίμονες τῶν παθῶν τούτων συνώμοσαν κατ' αὐτῆς.

Ἂν ὅμως οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς ὑπερβαίνουσι τὰς μυριάδας, οἱ τιμῶντες καὶ ἀναφωνοῦντες μετὰ τοῦ προφητάνακτος «Λύχνος τοῖς ποσί μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου» ἀριθμοῦνται εἰς ἑκατομμύρια. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῶν κλινόντων τὸ γόνυ πρὸ τοῦ Βάαλ τῆς ἀπιστίας, διατηρεῖ χιλιάδας χιλιάδων εὐσεβῶν χριστιανῶν, οἵτινες τῶν κριμάτων τοῦ Κυρίου οὐκ ἐπιλανθάνονται, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔζησαν καὶ ζήσονται. «Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους» εἶναι τὸ ἔμβλημα αὐτῶν.

Πόθεν ὅμως ἡ τοιαύτη διαίρεσις τῶν ἀνθρώπων; ποία ἡ αἰτία τῆς πίστεως τῶν μὲν, ἀπιστίας τῶν δέ; Διατί τὸ αὐτὸ βιβλίον παρὰ τοῖς μὲν εἶναι πηγὴ ὕδατος ἁλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, παρὰ τοῖς δὲ βιβλίον ἀνθρώπινον; ὅτι ὅλα τὰ βαθέα πνεύματα ἀπὸ τοῦ Ἰουστίνου μέχρι τοῦ Βουλγάρεως ἐθεώρησαν ὡς ἀλήθειαν ἀποκεκαλυμμένην, ὡς τὴν Αὐτοαλήθειαν, διατί οἱ μαθηταὶ τῶν Ρενὰν καὶ Στράους θεωροῦσιν ὡς πλάνην; οἱ λόγοι εἶναι ὑποκειμενικοί ἆρά γε καὶ ἡ αἰτία ἔγκειται ἐν τῇ διαφόρῳ τῆς διανοίας τάσει

καὶ καρδίᾳ, ἢ ἀντικειμενικοὶ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ ἡ ἁγία Γραφὴ παρέχει ὅπλα τοῖς ἰσχυροῖς λεγομένοις παντὸς αἰῶνος πνεύμασιν, ὥστε θεωροῦντες τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ τὰς ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς πηγαζούσας ὡς ναρκωτικὰς τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς οὐδὲν λογίζονται ταύτας, εἰμὴ ἢ ὡς αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἢ δι' ἀνατολικῆς φαντασίας κεκοσμημένας ἢ ὡς νοσούσης φαντασίας οἰκτρὰ ἀποκυήματα μηδὲν διαφερούσας τῶν μύθων; Ὁ ἥλιος φωτίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων· διατί καὶ ἡ ἁγία Γραφὴ δὲν φωτίζει ὅλων τὰ πνεύματα;

Ἐπειδὴ δυστυχῶς καὶ παρ' ἡμῖν ἐμφανίζονται ἀπὸ καιροῦ τὰ ἰσχυρὰ ταῦτα πνεύματα, ἐναβρύνονται δὲ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν στάσει, οἰκτείροντες τοὺς πρὸ τῆς μωρίας τῆς δυνάμεως σορίας καὶ ἁγιότητος τοῦ Σταυροῦ ἀποκαλυπτομένους φέρε διὰ βραχέων ἐξετάσωμεν τοὺς λόγους τῆς ἀπιστίας διὰ νὰ καταδειχθῇ ἔτι ἅπαξ ὅτι «οἱ θεμέλιοι τῆς Ἐκκλησίας ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἁγίοις».

Οἱ λόγοι τῆς ἀπιστίας κυρίως εἶναι μᾶλλον ὑποκειμενικοὶ ἢ ἀντικειμενικοὶ πηγάζοντες τὸ μὲν ἐκ τοῦ πνεύματος, τουτέστιν ἐκ τῆς ἀγνοίας τῆς φύσεως, τῆς οὐσίας, τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τῆς ἐκ ταύτης ψευδοῦς καὶ μονομεροῦς ἀντιλήψεως τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης, τὸ δὲ ἐκ τῆς καρδίας ἤτοι ἐκ τῆς ἠθικῆς πλάνης καὶ διαφθορᾶς, ἥτις ἐπιδρῶσα ἐπὶ τῆς ὅλης πνευματικῆς καταστάσεως καθίσταται ἡ ρίζα πάντων τῶν κλάδων τοῦ δένδρου τούτου. Οὐδεὶς λόγος ἐνταῦθα περὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες στεροῦνται τοῦ συναισθήματος τοῦ θρησκευτικοῦ ἤτοι ὑπερφυσικοῦ· πρόκειται κατ' ἀρχὰς περὶ τῶν πασχόντων παράλυσιν τῆς διανοίας καὶ μὴ δυναμένων νὰ προσλάβωσιν οὐδεμίαν ἀλήθειαν οὕτω δὲ καθισταμένων λείας τῆς ἀμφιβολίας εἰς ὅλα τὰ εἴδη τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως· ἡ φυσικὴ ἀνεκάλυψεν ὅτι ἄνθρωποί τινες ὑγιᾶ ἔχοντες κατὰ τὰ ἄλλα τὴν ὅρασιν δὲν διακρίνουσι χρώματά τινα· ὑπάρχει λοιπὸν διανοητικὸς δαλτονισμός, καθὼς ὑπάρχει καὶ φυσικός· ὁ μαθηματικὸς οὗτος δὲν δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ κῦρος ἠθικῆς τινος ἀποδείξεως, ὁ ἄπιστος ἐκεῖνος δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν ὑπερφυσικὸν χαρακτῆρα τῶν ἱερῶν Γραφῶν· οὗτος ἀμφιβάλλει περὶ τῆς μαρτυρίας τῶν αἰσθήσεων, διότι φρονεῖ ὅτι ὑπάρχουσιν αἰσθητικαί τινες ἀπάται· ἀναφέρεται δὲ μόνον εἰς τὸν λόγον, ὡς νὰ μὴ ἦναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσιν καὶ λογικαὶ ἀπάται· ἄλλος τουναντίον ἀποδίδει μεῖζον κῦρος εἰς τὰς αἰσθήσεις ἢ εἰς τὸν λόγον καταπίπτων οὕτω εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς καθόλου ἀμφιβολίας.

Ἡ τοιαύτη ὅμως προδιάθεσις ἡ ὑποκειμενικὴ προκαλεῖ καὶ τοὺς ἀντικειμενικοὺς λόγους στηριζομένους ἐπί τινων δυσκολιῶν ἀπαντωσῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ. Οἱ ἄπιστοι δηλονότι νομίζουσιν ὅτι ἀνευρίσκουσιν ἐν τῇ Βίβλῳ ταύτῃ τῆς ζωῆς κηλίδας τινὰς ἀποκρυπτούσας ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τὸ ὕψος, τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν ὡραιότητα αὐτῆς. Ἐπειδὴ ἀπαντῶσι πράγματι διάφοροι δυσκολίαι, καταλήγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἁγία Γραφὴ εἶναι καθαρῶς ἔργον ἀνθρώπινον. Καὶ ὁ εὐσεβὴς χριστιανὸς ἀνομολογεῖ ὅτι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς διαθήκαις πολλὰ τὰ ἄλυτα, πολλὰ τὰ αἰνιγματώδη ὑπάρχουσιν, οὐκ ὀλίγαι δὲ μεταβολαὶ ἕνεκα τοῦ χρόνου ἐπουσιώδεις προῆλθον· ζητεῖ ὅμως νὰ ἐξηγήσῃ πάντα ταῦτα, χωρὶς τὸν σκώληκα νὰ μεταβάλῃ εἰς ἐλέφαντα, ἐξακολουθῶν νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν θείαν Ἀποκάλυψιν, καθὼς καὶ ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὸ κῦρος τοῦ λόγου καὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἐνστάσεις τῶν αἰσθητιστῶν ἢ πνευματιστῶν· ἀλλ' ἐξετάσωμεν τοὺς λόγους μερικώτερον.

(ἕπεται συνέχεια)

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Προσκαλοῦνται αἱ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐφορεῖαι τῶν Σχολῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ὅπως ἅμα τῇ καθυποβολῇ τῶν προγραμμάτων τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους προσέλθωσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ παραλάβωσι τὰς ἐπισήμους περὶ τῶν σχολείων κυβερνητικὰς ἀδείας.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 25 Αὐγούστου 1893.

† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Προσκαλεῖται ἡ Ἀδριανή, τὸ γένος Ζαννέτου, σύζυγος Ἀντωνίου Ζαμπέλη, κατοικοῦσα τέως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 31 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἀντωνίου Ζαμπέλη ἐπὶ διαζυγίῳ. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 24 Αὐγούστου 1893

Ὁ Πρόεδρος
† Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον
αὐθημερόν

Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, ΤΗ 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 28.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Αἴνου Λουκᾶς (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαῖα τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Τὰ αἴτια τῆς ἀπιστίας — Βιβλία ἀρτιφανῆ — Δωρεαὶ ὑπὲρ τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπ. Καταστημάτων — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον — Τελευταία ὥρα

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

—*Διορισμοί.*—Τὸν νέον μητροπολίτην Διδυμοτείχου κ. Φιλόθεον διατελοῦντα μέλος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ταμίαν καὶ ἔφορον τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἀναχωροῦντα προσεχῶς εἰς τὴν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν ἀντικαθίστησι συνοδικῇ ἀποφάσει ἐν μὲν τῷ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίῳ ὁ σεβ. μητροπολίτης Χαλδείας κ. Γερβάσιος, ἐν δὲ τῇ θέσει ταμίου καὶ ἐφόρου ὁ σεβ. μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκᾶς.

Πρόεδρος τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς διωρίσθη ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Νικηφόρος ἀντικαταστήσας τὸν σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Βελεγράδων κ. Δωρόθεον.

—*Ταμεῖον Θεολογικῆς Σχολῆς.*—Ἐπὶ τῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἀναχωρήσει τοῦ σεβ. μητροπολίτου Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέου διατελοῦντος, ὡς γνωστόν, ταμίου καὶ ἐφόρου τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἡ ἱερὰ Σύνοδος διώρισεν ἐπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἐκ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Χαλδείας κ. Γερβασίου καὶ τῶν ἀξιοτίμων κυρίων Νικολάου Νικολαΐδου καὶ Συμεὼν Παπαδάκη πρὸς ἐξέλεγξιν τῶν λογαριασμῶν τοῦ ταμείου τῆς σχολῆς ταύτης. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀποπερατώσασα τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῇ ἐντολήν, δι' ἧς κατεδεικνύετο ἡ ἁρμονία τοῦ ταμείου πρὸς τὴν διαχείρισιν, ὑπέβαλεν ἤδη τὸ συμπέρασμα τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς τῇ Α. Θ. Παναγιότητι.

—*Μετόχιον Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐν Μόσχᾳ.*—Ὁ ἐν Μόσχᾳ γενικὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ προσωρινὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ αὐτόθι Μετοχίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀρσένιος Ἀγγελίδης ἐν τῇ βατιλευούσῃ παρεπιδημῶν ὑπέβαλε τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ἔκθεσιν λεπτομερῆ περὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν συμφερόντων τοῦ αὐτόθι Μετοχίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

—*Ἐπέτειος ὀνόματος.* — Τῆς Α. Σεβασμιότητος τοῦ μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Ἰωακεὶμ ἄγοντος χθὲς τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τῇ Α. Σεβασμιότητι τὰς προσρήσεις αὐτοῦ διὰ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου.

Τὴν Α. Σεβασμιότητα ἐπεσκέψαντο καὶ συνεχάρησαν ὡσαύτως οἱ σεβασμιώτατοι συνοδικοὶ καὶ πάμπολοι κληρικοὶ καὶ ἔγκριτοι ὁμογενεῖς φίλοι.

—*Πρώην ἔξαρχος Μετσόβου.*—Κατὰ τοῦ πρώην ἐξάρχου Μετσόβου πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Δωροθέου εἶχε διατυπωθῇ πρό τινος συκοφαντία. Τὸ αὐτόθι δικαστήριον ἐπιλαβόμενον τῆς ὑποθέσεως μετ' ἀκριβεῖς ἀνακρίσεις ἐκήρυξεν ἀθῶον τὸν συκοφαντηθέντα. Ὁ πανοσιολογιώτατος πρώην ἔξαρχος ἀγγέλλων τοῦτο τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπισυνάπτει καὶ ἀντίγραφον τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἐκεῖ δικαστηρίου.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Ἀλλὰ τὸ θεῖον ὅμως τοῦτο πνεῦμα καταβαίνει ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν τὴν μέλαιναν, τὴν αὐχμηρὰν ταύτην κατοικίαν τῆς ἀπάτης καὶ τοῦ ψεύδους, τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀσυγγνώστων καταδολιεύσεων τῶν νόμων καὶ τοῦ δικαίου ὑπὸ ὅρους, οὓς κατ' οὐδένα τρόπον συγχωρεῖται νὰ ὑπερπηδῶσιν οἱ

* Συνέχ. ἀπὸ σελ 212—215 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

θέλοντες ἀληθῶς νὰ φέρωνται ὑπ' αὐτοῦ. Τὸ οὐράνιον τοῦτο πνεῦμα, ὅπως ἀληθῶς ἐπιροιτήσῃ εἰς ἡμᾶς, ἀπαιτεῖ ἀνενδότως νὰ δεχώμεθα αὐτὸ ὡς ἓν τῶν ἀπονήρων ἐκείνων μικρῶν παιδίων, ἅτινα δεσμεύουσι τῷ ὄντι τὴν ψυχὴν διὰ τῆς ἐν ἁπλότητι εὐφυΐας καὶ ἄκρας ἀγαθότητος· εἰς καρδίαν ρυπαρὰν, μεστὴν δόλου, κακίας, μισαδελφίας καὶ παντοίων ραδιουργιῶν καὶ συκοφαντίας δὲν ἐπιφοιτᾷ, οὐδ' ἐμφωλεύει ἐν διανοίᾳ ἐκ νεότητος ἐπὶ τὰ πονηρὰ ρεπούσῃ καὶ τὰς πλεκτάνας τοῦ Σατὰν, ὅστις ἐξήγαγε τοὺς πρωτοπλάστους ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς καὶ κατήγαγεν εἰς τὴν χώραν τῶν στεναγμῶν καὶ τῆς ὀδύνης. «Ἀμὴν, ἀμὴν, λέγω ὑμῖν», ἀναφωνεῖ ὁ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐκ τοῦ αἰωνίου Πατρὸς τῶν φώτων καὶ τῆς ἀληθείας εἰς τὸν κόσμον ἀποστέλλων τὸν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις κυλινδούμενον καὶ τῷ θανατηφόρῳ ψεύδει, «ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν» (Μαρκ. Ι' 13). Τὸ πρῶτον λοιπὸν καθῆκον τῶν κατὰ τὸ οὐράνιον τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου πνεῦμα ἐνεργούντων παιδευτῶν καὶ διδασκάλων εἶναι νὰ ἐπιμεληθῶσιν ἐκ παντὸς τρόπου ὅπως διατηρήσωσι τῶν τροφίμων τὰς ψυχὰς ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς ἀγνότητος τῆς παιδικῆς. Ὅπως δὲ τοῦτο ἀγωνιζόμενοι κατορθώσωσιν, ἀνάγκη εἶναι νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν εἰς τρεῖς μάλιστα ἐχθροὺς, εἰς τρεῖς ποικιλόχρους καὶ ἐξωτερικῶς θελκτικὴν μορφὴν ἔχοντας ὄφεις, οἵτινες καθ' ἑκάστην εἰς τὸν εὐανθῆ τῆς εἰσέτι ἀπειρακάκου νεότητος παράδεισον φοιτῶντες ζητοῦσιν ἐπὶ θύνας μὲν τὸν ἰὸν τὸν ἐκ τῶν ἐπιδεξίως προβαλλομένων γλωσσίδων ἐκχεόμενον νὰ ἐπιρρίψωσι, θύνας δὲ ἐν ταῖς σπειρίσι νὰ περιπλέξωσιν αὐτῶν. Εἶναι δὲ ὁ μὲν πρῶτος αὐτῶν ἡ ἀπιστία καὶ ἡ ἀπό τινος πολὺ συχνὰ δυστυχῶς παρὰ πολλοῖς τῶν νέων παρατηρουμένη ἀδολεσχία. Ἀληθειαι κοινῶς ὡς ἀξιώματα παραδεδεγμέναι καὶ θεσμοὶ ἀρχαιόθεν σεβαστοὶ ὡς κειμήλια τῆς κοινωνίας ἱερὰ, περὶ ὧν καὶ οἱ πρεσβύτατοι καὶ ἐμπειρότατοι τῶν ἀνδρῶν μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας καὶ ὄκνου οὐκ ὀλίγου τολμῶσι ν' ἀποφαίνωνται, αὗται μετ' ἐλευθεροστομίας καὶ ἀνέσεως πολλῆς λαμβάνονται ἀνὰ τὰ χείλη, συζητοῦνται, ἐπικρίνονται, δικάζονται καὶ καταδικάζονται ἐν ὁμίλοις μειρακίων καὶ νεανιῶν σοφίαν ἄλλην καὶ ἐπιστήμην ἐχόντων οὐδεμίαν, εἰ μὴ ὅσην αὐτοῖς παρέχει ὁ ὁρίζων τῆς σχετικῶς ἐλαχίστης τοῦ κόσμου πείρας καὶ ἡ τυχαία ἀνάγνωσις βιβλίων τῶν πλείστων τῆς ἐλαφρᾶς καλουμένης φιλολογίας. Ἡ περὶ τὰ ἱερὰ καὶ ὅσια ἀκριτομυθία αὕτη ἡ ἀπό τινος εἰς μεγαλουπόλεις μάλιστα τῆς Ἀνατολῆς ἐκ τῆς Δύσεως παρεισδύσασα κίνδυνον ἐπαπειλεῖ τῇ νεολαίᾳ οὐχὶ σμικρόν· διότι τὸ ἀνθρωποκτόνον τοῦτο πνεῦμα τὴν ἀμφιβολίαν τὸ πρῶτον ἐν τῇ συνειδήσει ἐξεγεῖρον περὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἱερότητος τῶν τέως ἱερῶν καὶ ἀληθῶν πιστευομένων ὡθεῖ ἔπειτα τὰς προσηκόντως καὶ ἐπαρκῶς οὔτ' ἀνεπτυγμένας οὔτ' ἐσχηματισμένας διανοίας καὶ καρδίας τῆς εἰσέτι ἀπειρακάκου καὶ ἐπιπολαίας νεολαίας εἰς τὸν ὀλέθριον κρημνὸν τῆς παραβάσεως καὶ τῆς θανατηφόρου ἁμαρτίας, ἧς τὰ θύματα οὐκ ὀλίγα καθ' ἑκάστην ἀριθμοῦνται· τοσούτῳ δ' ἐπικινδυνώτερος ἐπέρχεται ὁ ποικίλος οὗτος ὄφις, ὅσον περιβεβλημένος ἐμφανίζεται τὸ λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον ὄνομα τῆς κρίσεως καὶ εὐφυΐας. Τῶν δὲ γονέων πολλοὶ εὐκόλως καὶ αὐτοὶ παρασυρόμενοι εἰς τὴν εὔστροφον σπεῖραν οὐχὶ μόνον δὲν ἀνθίστανται, ὡς ὤφειλον, ἀλλὰ καὶ χαίρουσιν ἐπὶ ταῖς τοιαύταις τῶν τέκνων εὐφυολογίαις ὡς ἐκ τούτων φαινομένου ὅτι τὸ *παιδὶ δὲν εἶναι κοιμισμένο*· ἄλλοι δὲ καὶ τοσοῦτον χαίρουσιν ἀποθαυμάζοντες τὸ τοιοῦτον θράσος, ὥστε καὶ ἰσχυρίζονται, ἐάν τις διδάσκαλος τύχῃ ἐπιπλήξας διὰ τοῦτο, πῶς τὸ παιδὶ ἀδίκως τιμωρεῖται ἢ ἐπιπλήσσεται· διότι εἶναι τόσον νοῆμον, ὥστε καὶ συμβουλὰς πολλάκις αὐτὸς ὁ πατὴρ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ! μνημονεύομεν δὲ τοῦτο δυστυχῶς ἐκ πείρας ἰδίας. Ὁ αἰμύλος λοιπὸν οὗτος δαίμων εἶν' ἐκ τῶν δεινοτάτων· διότι παρίσταται ὑπὸ τὴν σεμνὴν τήβενον τοῦ λόγου τοῦ ὀρθοῦ· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ ὅμως λόγου ἀπέχει τοσοῦτον, ὅσον ἀπέχουσιν αἱ τοῦ ἡλίου ἀνατολαὶ ἀπὸ τῶν δυσμῶν καὶ ἔτι πλέον· προσφυῶς δέ δύναταί τις περὶ αὐτοῦ νὰ εἴπῃ, ὅτι ἐπίτηδες ὑπὸ τοῦ μισοκάλου καὶ μισανθρώπου ἐκπέμπεται εἰς τὴν κοινωνίαν, ὅπως καταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς λογικοὺς καὶ τῶν ἀλόγων ἀλογωτέρους, πάντων δὲ μάλιστα τὴν τρυφερὰν τῶν παίδων καὶ μειρακίων ἡλικίαν.

Κατὰ νόμον, ὃν ἐκ τῆς πείρας συνάγει ἡ ψυχολογία, ἡ πρώτη τῶν παίδων πνευματικὴ ἐργασία ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀντιλήψεως· ὁ παῖς, ὡς τὸ γνωστικὸν αὐτοῦ ἀναπτυχθῇ καὶ δυναμωθῇ ὁπωσοῦν, ὥστε νὰ παρατηρῇ καὶ ἐξετάζῃ τὰ περὶ ἑαυτὸν, κατ' ἀρχὰς δέχεται ἁπλῶς τὰς ἐντυπώσεις, ὅσας παρέχουσιν αὐτῷ τὰ περὶ αὐτὸν ἀντικείμενα, ἀλλὰ δὲν ἀμφισβητεῖ, πιστεύει ἀδιστάκτως εἰς ὅ,τι ἀκούει ἢ λέγεται, ἀλλὰ δὲν διαπιλονικεῖ. Εἶναι δὲ τοῦτο τοσοῦτο φυσικὸν καὶ εὔληπτον παντί, ὥστε εἰς ἀνάπτυξιν νὰ ἐκταθῶμεν πλατυτέραν εἶναι πάντῃ περιττόν· ἔργον λοιπὸν τῆς ἡλικίας τῆς παιδικῆς εἶναι νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ προσδέχηται πᾶν τὸ προσφερόμενον αὐτῷ, οὐχὶ δὲ τὸ νὰ συλλογίζηται ἑκάστοτε, νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ἐπικρίνῃ, νὰ ἐπιδοκιμάζῃ καὶ ν' ἀποδοκιμάζῃ, καὶ τέλος νὰ διστάζῃ καὶ ν' ἀπορῇ, ἂν πρέπῃ νὰ λαμβάνῃ τὸ ἑκάστοτε διδόμενον ἢ μή· ἂν δὲ ἄλλως πράττῃ, ὡς ἡ πεῖρα μαρτυρεῖ, οὔτε μανθάνει τὸ διδαχθὲν, οὔτε πιστεύει τὸ ἀκουσθὲν, οὔτε ἐκτελεῖ τὸ ἐπιταχθὲν οὐδὲ τὸ παράπαν εὐπειθεῖ, ἀλλὰ κατεχόμενον ὑπ' ἀορίστου ἀμφιβολίας αὐθαδιάζει πάντοτε καὶ δυστροπεῖ. Ὅτι δὲ τοιουτοτρόπως δὲν μορφοῦται οὐδαμῶς, ἀλλὰ παραμορφοῦται καὶ διαστρέφεται δεινῶς εἶναι πλέον ἢ φανερόν. Ἀλλὰ ὅπως ὁ παῖς ὅμως μὴ ἀμφιβάλλῃ μηδαμῶς περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς χρησιμότητος τοῦ διδομένου μηδὲ τὸ παράπαν συζητῇ τὸ ἐπιτασσόμενον αὐτῷ,

ἀλλὰ μετὰ καρδίας προθύμου καὶ ἀνοικτῆς εἰσδέχεται καὶ ἐπιμελῶς ὡς θησαυρὸν πολύτιμον ἐναποταμιεύῃ ἐν τῷ τῆς ψυχῆς μυχῷ πᾶν ὅ,τι διδάσκηται καὶ εἰς μίμησιν ἐπιδεικνύηται αὐτῷ, πρέπει νὰ τηρῆται ἀπαραίτητος συνθήκη. Ὁ λαμβάνων δέον νὰ ἔχῃ εἰς τὸν διδόντα ἀπόλυτον πεποίθησιν· ὁ ἐκπαιδευόμενος ἀνάγκη εἶναι νὰ *πιστεύῃ* ἀδιστάκτως τῷ ἐκπαιδεύοντι, ὁ διδασκόμενος καὶ κατά τι πρότυπον ἠθικὸν ἢ θρησκευτικὸν διαπλαττόμενος εἴτε παῖς εἴτε νεανίας πρέπει νὰ ἔχῃ ἀδιασάλευτον θάρρος καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ κῦρος τῆς πηγῆς, ἐξ ἧς μέλει νὰ ἀντλήσῃ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ζωῆς· διότι ἄλλως ὑπὸ δέους πάντοτε κατεχόμενος καὶ ὄκνου μὴ ἀντὶ τῆς ἀληθείας ψεῦδος, ἀντὶ χρηστότητος πονηρίαν καὶ ῥαυλότητα ἠθῶν, ἀντὶ ζωῆς καὶ ἀναπτύξεως μαρασμὸν μᾶλλον καὶ στασιμότητα ἢ καὶ ὀπισθοδρόμησιν τοῦ πνεύματος ἀντλήσῃ παντελῆ καὶ θάνατον ἐκ τῆς προκειμένης αὐτῷ πηγῆς, ἀνιᾶται καὶ περιέρχεται εἰς ἀμηχανίαν καὶ ἀδιέξοδον λαβύρινθον ἀπορῶν τί μὲν ὡς χρηστὸν καὶ ἀληθὲς ν' ἀποδεχθῇ, τί δ' ὡς ψευδὲς καὶ πονηρὸν εὐθὺς ν' ἀποστραφῇ καὶ ν' ἀποβάλῃ καὶ τί ὡς ἀμφισβητήσιμον ἐπιφυλακτικῶς μόνον ν' ἀκούσῃ καὶ νὰ παραδεχθῇ. Τί δ' ἐν τοῖς σχολείοις γίγνεται ἐκ τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῶν παιδευομένων πρὸς τοὺς παιδευτὰς καὶ τίνα μὲν διανοήματα, τίνα δὲ συναισθήματα διαστανροῦνται ἐν τῷ πνεύματι τῶν νέων καὶ ὑφ' ὁποίας ζάλης ἐξ ἀμφιβολίας καὶ ἀπιστίας καταλαμβάνεται σύμπασα ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἄριστα γινώσκει καὶ ὁ ἐλαχίστην πεῖραν ἔχων εἰς τὰ παιδευτικά· κατὰ πόσον δὲ καὶ χαρακτὴρ καὶ θέλησις καὶ καρδία ἐπὶ ὡρισμένον τέλος φερομένη καὶ ὀργῶσα διαμορφοῦται ἐκ τῶν τοιούτων ὁτὲ μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ ὁτὲ δ' ἐπὶ τ' ἀριστερὰ καὶ ἄλλοτε ἐπὶ τὸ οὐδὲν τῆς ψυχῆς διακυμάνσεων καὶ ταραχῶν ἀπόκειται εἰς πάντα φρόνιμον νὰ κρίνῃ.

Ἐκ τούτων λοιπὸν καταφαίνεται ὁποίαν εὐθύνην ὑπέχουσιν ἐκ τῶν γονέων ὅσοι τὰ ἑαυτῶν τέκνα εἰς σχολὰς ἀποστέλλουσι ξένας καὶ ὑπὸ ταγμάτων συντηρουμένας ἀποστόλων, μοναχῶν καὶ ἱερέων ἀλλοδόξων, ἐν οἷς, ἐπειδὴ τῶν θρησκευτικῶν τούτων ἑταιριῶν καὶ ἀδελφοτήτων κύριος σκοπὸς ἀνέκαθεν ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει ὁ εἰς τὸ ἑαυτῶν δόγμα τῶν ἄλλων προσηλυτισμός, οἱ παῖδες οὐχὶ μόνον οἱ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ τῶν ἀλλοθρήσκων Ἰουδαίων παρὰ πάντα νόμον φυσικὸν εἰς κανόνας ὑποβάλλονται καὶ διατάξεις ἐκ διαμέτρου ἐναντίας εἴς τε τὰς παραδόσεις τὰς ἐθνικὰς καὶ εἰς τὰς πεποιθήσεις τὰς θρησκευτικάς, ἃς μετὰ τοῦ γάλακτος ἐθήλασαν τοῦ μητρικοῦ, καὶ εἰς τἄλλα ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ τε κοινωνικοῦ καὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ βίου ἡμῶν. Πλεῖστα δύνατάί τις νὰ εἴπῃ καὶ νὰ φιλοσοφήσῃ περὶ τοῦ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν καὶ ἀναφορὰν λεπτοτάτου τούτου παιδαγωγικοῦ ζητήματος, ὅπερ ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ τῶν τε κρατῶν καὶ τῶν κοινωνιῶν τὴν ἡσυχίαν συνταράσσει, ἐὰν τὸν λόγον καὶ εἰς τὰ καθ' ἕκαστα μέλῃ νὰ μηκύνῃ· ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι ὁ κύριος ἡμῶν σκοπὸς δὲν εἶναι ὁ περὶ τούτων λόγος· ἀφορμὴν δὲ μόνον διδόντες τοῖς σοφοῖς καὶ προεξάρχουσι τοῦ Γένους ἵνα σοφώτεροι γενόμενοι ὡριμώτερον σκεφθέντες ἐνεργήσωσι περὶ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν τοῦ ἔθνους παίδων, μάλιστα δὲ τῶν ἀπόρων δημοτῶν, παραπέμπομεν, ὅπως τὰ λεγόμενα ἐν ταῦθα κατασβεσθῶσιν ἀληθῆ καὶ ὑπὸ πραγμάτων βεβαιούμενα, τὸν ὁπωσοῦν διστάζοντα ν' ἀναγνώσῃ καὶ ἐπισταμένως μελετήσῃ τὰ ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ *Ἀναπλάσει* πρὸ τριῶν ἐτῶν γραφέντα περὶ τοῦ πῶς ἐργάζονται οἱ δυτικοὶ ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, τῷ Κουρδιστὰν καὶ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ (Ἀναπλ. ἔτος Δ' ἀριθμ. 57 σελ. 719—720 καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀριθμ. 58 σελ. 736), καὶ τὸ Rapport au ministre de l'instruction publique sur une mission pédagogique en Orient τῆς κυρίας C, Coignet, ὅπερ ἐδημοσιεύθη τῷ 1891 ἐν τῇ Revue Bleue (No 18 deuxième semestre tome 48). Ἐκ τῶν ἐν τοῖς φύλλοις τούτοις μετ' ἀκριβείας ἐκτεθειμένων κατ' ἀνάγκην πείθεται ὁ τῆς ἀληθείας φίλος ὁποία εἶναι ἡ παρὰ τῶν ἱερῶν τούτων παιδευτῶν τῇ ἡμετέρᾳ νεολαίᾳ παρεχομένη ἀγωγή, ὁποῖος δ' ὁ αὐτῶν τούτων χαρακτὴρ καὶ μόρφωσις, ὁποίαν δὲ πίστιν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς παραδιδόντες αὐτοῖς εἰς μόρφωσιν τοὺς ἡμετέρους παῖδας καὶ τὰ εἰσέτι ἀσχημάτιστα μειράκια, μάλιστα δὲ τὰς κόρας· τὸ δὲ πάντων κυριώτατον μανθάνει καλῶς τί καθῆκον ἔχουσι νὰ πράξωσιν οἵ τε γενναῖοι τοῦ ἔθνους δωρηταὶ καὶ εὐεργέται καὶ οἱ ἐπὶ τῶν ὑψίστων καὶ ἱερωτάτων τεταγμένοι βουληφόροι καὶ ποιμένες περὶ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν τάξεων μάλιστα τῆς ἡμετέρας κοινωνίας, αἵτινες κατὰ τοὺς τελευταίους μάλιστα χρόνους καὶ καιροὺς ὑπ' ἐτχάτης κατέχονται ἐνδείας καὶ ἀπορίας. Εἶναι καιρὸς φρονοῦμεν, εἴπέρ ποτε τὸ τῶν παλαιῶν ἐνθυμούμενοι Ρωμαίων videant consules ne quid respublica detrimenti capiat ν' ἀναφωνήσωμεν καὶ ἡμεῖς νῦν videant principes et patres ne quid Ecclesia populusque noster detrimenti capiant! Ὁ λαὸς εἶναι ὁ τῶν κρατῶν καὶ τῶν ἐθνῶν αἰώνιος πυρήν, ἐκ δὲ τούτου, ὅταν τὸ μὲν ἄνθος μαρανθῇ, ὁ δὲ καρπὸς καταπέσῃ εἰς τὴν γῆν, ἀνατέλλουσι νέα δένδρα θαλερά, νέοι διδάσκαλοι τοῦ ἔθνους, νέοι πλούσιοι καὶ ἔμποροι, νέοι πολιτικοὶ καὶ στρατηγοί, νέοι ἀρχιερεῖς καὶ πατριάρχαι, συνελόντι δὲ εἰπεῖν νέα γενεά. Μὴ λοιπὸν τὰς πηγὰς ταύτας ἀμελῶμεν τῆς ζωῆς τῆς αἰωνίου, ἐὰν τὸ ἔθνος καὶ ἡ Ἐκκλησία αἰωνίως θέλωμεν νὰ ζῇ! Ἃς γινώσκωμεν δὲ καλῶς, ὅτι ὁ πρῶτος πάντοτε καὶ μέγιστος τοῦ ἀνθρώπου πειρασμὸς εἶναι ὁ ἐκ τῆς ἐνδείας καὶ τῆς πείνης· διὸ ταύτην πρώτην ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ὁ διάβολος μετὰ τὸ βάπτισμα κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἔστησε παγίδα· κατὰ δὲ ταύτης ἀντιφάρμακον ἄλλο δὲν ὑπάρχει, εἰμὴ τὸ ῥῆμα τὸ ἐκπορευόμενον διὰ στόματος Θεοῦ (Μαρκ. κεφ. Δ. 2—5).

Ῥήματα λοιπὸν Θεοῦ ἃς παρέχῃ διαρκῶς εἰς τὴν

τάξιν τῶν ἐνδεῶν ἡ μήτηρ Ἐκκλησία, ἀγωγὴν δὲ εὐσεβῆ, εἰς τὰ πάτρια πιστὴν, καὶ διδασκαλίαν εἰς τοῦ ἐπιμόχθου βίου τὰς ἀνάγκας ἐπαρκῆ ἂς ἐνισχύωσι διὰ σχολείων κυρίως καὶ αὐτοτελῶς δημοτικῶν παρὰ τοῖς ἀπόροις καὶ τοῖς πτωχοῖς οἱ δυνάμενοι τοῦ ἔθνους εὐεργέται καὶ πατέρες. Ὁ δὲ μισθὸς αὐτοῖς θὰ ἦναι καὶ μέγας καὶ πολὺς καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐν τῇ εὐγνώμονι μνήμῃ τοῦ λαοῦ ἐπὶ ἀτελευτήτους γενεάς. Τὰ γυμνάσια καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ μέγαρα εἶναι ἀναντιρρήτως μέγα σέμνωμα καὶ ἐγκαλλώπισμα τοῦ ἔθνους, ἄξιος δ' εἴη ὁ μισθὸς τῶν περὶ τούτων φροντιζόντων καὶ θυσίας ὑφισταμένων διὰ παντὸς λόγου ἐπαινετάς· ἀλλ' ἐνταῦθα εἴσοδον δὲν ἔχει ὁ χειροτέχνης ὁ πτωχός· διότι καὶ ἡ διδασκαλία πολυτελὴς εἶναι καὶ ὑψηλὴ ἀνάλογον ἀπαιτοῦσα καὶ τὸ μετὰ ταῦτα ἐπάγγελμα τοῦ βίου καὶ τὰ δίδακτρα δυσπόριστα, πολλαχῶς δὲ καὶ ὅλως ἀδύνατα εἰς τὸν μόλις ἐν πολλῷ ἱδρῶτι τοῦ προσώπου ἀποζῶντα· οὐ μὴν ἀλλὰ πρακτικῶς οὐδὲ συμφέρει ἴσως ὁ ἄμεσος συναγελασμὸς τῶν ἀπορωτάτων μετὰ τῶν εὐπορωτέρων καὶ πλουσίων, ὧν τὴν τ' εὐμάρειαν ζηλοῦντες τῆς διαίτης καὶ τὴν ἐκ τῆς εὐπορίας ἔπαρσιν καθορῶντες ἢ τήκονται ἐν ἑαυτοῖς μεμψιμοιροῦντες διατί καὶ αὐτῶν οἱ γονεῖς δὲν εὑρέθησαν εὐδαίμονες οὕτω καὶ εὐτυχεῖς ἢ τῆς ἐκείνων ὑπερηφανείας μεταλαμβάνοντες δὲν καταδέχονται μετὰ τὸ τέλος τῶν σπουδῶν νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς ἐπάγγελμα καὶ πόρον τινὰ τοῦ βίου, οἷος εἶναι ὁ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν, στερούμενοι δὲ καὶ ἀνίας ὑφίστανται μυρίας καὶ εἰς μεμψιμοιρίας παρεκτρέπονται κατὰ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς τύχης ἀδικαιολογήτους καὶ ἀδίκους. Οὗτοι πάντες εἶναι λόγοι ἰσχυροί, ἐξ ὧν πολλοὶ τῶν ἀπορωτέρων παρὰ γνώμην προτιμῶσιν ἀντὶ τῶν ἡμετέρων τὰ ξένα μᾶλλον παιδευτήρια, ἐν οἷς καὶ γλώσσας μανθάνουσιν οἱ παῖδες ξένας, ὧν τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην ὁ ὑπὲρ τοῦ βίου ἀδιάλειπτος ἀγὼν καθιστάνει ἐπαισθητήν, καὶ χρημάτων δαπάνη δυσανάλογος πρὸς τὴν κατάστασιν αὐτῶν οὐδόλως ἀπαιτεῖται· διότι τὰ ὑπὲρ τῆς παιδεύσεως τῶν πτωχῶν ἐργαζόμενα τάγματα τῶν τῆς ρωμαίας Ἐκκλησίας μοναχῶν δίδακτρα μεγάλα συνήθως δὲν ζητοῦσι, πολλάκις δὲ διδάσκουσι καὶ ὅλως δωρεάν, ὅπερ ἔπαινον βεβαίως παρέχει εἰς τὸν ζῆλον αὐτῶν τὸν ἱερὸν καὶ τὰς εὐλογίας ἐπισπᾶται τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν, ἥτις ἐξαποστέλλει αὐτὰ εἰς τὰς τῶν ἑτεροδόξων χώρας ἵνα σαγηνεύωσι πιστούς.

Καὶ τοιοῦτος μὲν εἶναι ὁ παρὰ τῶν ἀλλογενῶν καὶ ἀλλοδόξων κίνδυνος, εἰς ὃν ἐκθέτουσι τὴν τῶν ἰδίων τέκνων ἀγωγὴν πολλοὶ τῶν ὁμογενῶν καὶ πλούσιοι καὶ πτωχοὶ δικαιολογούμενοι ἀμφότεροι ἐκ τοῦ ἀστόχου διοργανισμοῦ καὶ ἐκ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν σχολείων τῶν ἐθνικῶν, πληγῆς, ἥτις εὐχόμεθα ὡς τάχιστα νὰ τύχῃ τῆς δεούσης θεραπείας· οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' αἱ κοινότητες μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκλεγομένων ἀρχόντων καὶ ἐφόρων τῶν σχολῶν μικρὰν ὑπέχουσιν εὐθύνην, ἐὰν αἱ μὲν μὴ μετ' εἰλικρινείας, ἀλλ' ὑπὸ τὸ κράτος ἰδίων παθῶν καὶ ἐλατηρίων ἄλλων πολλάκις ἥκιστα ἐπαινετῶν ποιοῦνται τὰς τῶν προϊσταμένων ἐκλογάς, οἱ δὲ τὴν ἀρχὴν εἰς τὰς χεῖρας λαβόντες μὴ ἐν συνειδήσει καθαρᾷ, ἀλλὰ κατὰ συμπάθειαν ἢ ἀντιπάθειαν ἰδίαν, πολλάκις δὲ καὶ κατὰ συστάσεις ὅλως ἀνεξελέγκτους κομμάτων, προβαίνωσιν εἰς τὴν ἀπόλυσιν ἢ εἰς τὸν διορισμὸν τῶν ἑκάστοτε τῆς τρυφερᾶς νεότητος μελλόντων διδασκάλων καὶ παιδευτῶν· διότι ἂν οἱ μὲν ἀδικαιολογήτως τῶν καθηκόντων ἀπολυόμενοι τύχωσιν ἄνδρες ὄντες τῷ ὄντι σεβαστοὶ μετὰ ζήλου καὶ στοργῆς πρὸς τοὺς παῖδας πατρικῶς τῆς παιδεύσεως τὸ ἔργον ἐκτελοῦντες, οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς διοριζόμενοι μὴ δικαιῶνται τυχὸν τῆς γενικῆς παρὰ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἐκκλησίας ν' ἀπολαύωσι πίστεως καὶ τιμῆς, διασείεται τότε ἐν τῇ τῶν παίδων συνειδήσει ἐξ ὧν παρὰ τῶν οἰκείων ἀκούουσι κρίσεων καὶ μεμψιμοιριῶν ἡ ἀπόλυτος πίστις ἣν νὰ ἔχωσιν ὀφείλουσιν εἰς τὸ ἱερὸν κῦρος τῶν τὴν διάνοιαν καὶ τὸ ἦθος αὐτῶν διαπλαττόντων μορφωτῶν· βαρυτάτην δ' ὁμοίως φέρουσιν εὐθύνην καὶ οἱ διδάσκαλοι αὐτοί, ἐὰν ἄλλων τὴν διδασκαλίαν καὶ μόρφωσιν ἀναδεχόμενοι, αὐτοὶ πάλιν χρείαν ἔχουσι νὰ διδαχθῶσι τίνα εἶναι τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν τοῦ Θεοῦ λογίων, ἐὰν σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες ὄντες, μὴ τὴν σοφίαν ἔχωσι τὴν ἄνωθεν τὴν οὖσαν πρῶτον μὲν ἁγνὴν, ἔπειτα δὲ εἰρηνικὴν, ἐπιεικῆ, εὐπειθῆ, μεστὴν ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, τὴν ἀδιάκριτον καὶ ἀνυπόκριτον, μηδὲ δεικνύωσιν ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν πραΰτητι σοφίας, ἀλλὰ ζῆλον ἔχωσι πικρὸν καὶ ἐρίθειαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν κατακαυχώμενοι καὶ ψευδόμενοι κατὰ τῆς ἀληθείας· διότι εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι ὅπου ζῆλος ὑπάρχει καὶ ἐρίθεια, ἐκεῖ ἀκαταστασία ὑπάρχει καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα, ὡς ὁ ἱερὸς διδάσκει τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολος Ἰάκωβος. Ἐὰν ὁ εἰς τὴν τράπεζαν καλούμενος τοῦ Κυρίου πρὶν ἢ ἅψητε τοῦ προκειμένου ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου ὀφείλει πρῶτον καλῶς νὰ δοκιμάζῃ ἑαυτὸν ἂν εἶναι ἄξιος ἢ μὴ καὶ ἔπειτα νὰ τολμήσῃ νὰ μεταλάβῃ τοῦ ἄρτου ἢ τοῦ ποτηρίου, διότι ἄλλως κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, οὐδὲν ἧττον ὀφείλει ἑαυτὸν ἀκριβῶς νὰ δοκιμάζῃ καὶ ὁ εἰς τὸ ὑψηλὸν καὶ ἱερώτατον καλούμενος οὐχὶ ἐπάγγελμα βιοποριστικόν, ὡς δυστυχῶς κοινῶς ὀνομάζεται, ἀλλ' *ἀξίωμα* τοῦ διδασκάλου, ὅστις πέποιθεν ἑαυτὸν ὁδηγὸν μὲν εἶναι τῶν τυφλῶν, φῶς δὲ τῶν ἐν τῷ σκότει, παιδευτὴν δὲ τῶν ἀφρόνων, διδάσκαλον δὲ τῶν νηπίων, ἔχοντα τὴν γνῶσιν τῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ, ἑνὶ δὲ λόγῳ ἀναλαμβάνει νὰ παρέχῃ ἑαυτὸν τοῖς ὑπ' αὐτὸν παιδευομένοις τύπον καὶ ὑπογραμμὸν ἐν πάσῃ ἀρετῇ καὶ μιμητὴν τοῦ τῶν πάντων διδασκάλου καὶ σωτῆρος. Ἐὰν δὲ μὴ πράξῃ τοῦτο ἀλλ' ἀπερισκέπτως ἢ κερδοσκοπῶν καὶ μόνον ἐπὶ τὸ ἔργον χωρῇ τὸ μέγα καὶ

ἱερὸν, κρῖμα καὶ αὐτὸς ἑαυτῷ ἀναλαμβάνει φοβερὸν μὴ διακρίνων τὸ θεῖον ἔργον τοῦ Κυρίου· διότι ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἐνεργῶν αὐτὸς μὲν εἰς μάτην κοπιᾷ, τοὺς δὲ παῖδας ἐνοχλεῖ.

β

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΠΙΣΤΙΑΣ*.

Ἀνωτέρω ἐρρέθη ὅτι ἡ ἄγνοια τῆς ἀληθοῦς φύσεως καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ψευδὴς ἑπομένως ἢ μονομερὴς ἀντίληψις τῆς οὐσίας τῆς ἀληθοῦς γνώσεως καὶ ἐπιστήμης ἀποτελεῖ τὴν πρώτην αἰτίαν τῆς θρησκευτικῆς ἀμφιβολίας· ἀναπτύξωμεν τοῦτο.

Ὁ ἄνθρωπος φύσει τοῦ εἰδέναι ὀρέγεται· ἡ δὲ πρὸς τὴν γνῶσιν αὕτη ἔμφυτος τάσις κατὰ τὴν πνευματικὴν τοῦ παιδὸς ἀωρίαν ἱκανοποιεῖται καὶ τρέφεται διὰ τῆς παθητικῆς παραδοχῆς πάσης ἐν γένει διδασκαλίας, ἄνευ τινὸς αὐτενεργείας· ὅσῳ ἁπλῆ καὶ ἂν ᾖ ἡ τῆς ἡλικίας ταύτης ἀνάμνησις, τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὸ ἄπληστον τῆς περιεργείας καὶ τοῦ πνευματικοῦ του ἐνδιαφέροντος τοῦ νὰ ἐρωτᾷ νὰ ἀκούῃ νὰ μανθάνῃ καὶ τυφλῶς ἢ μετ' ἐλαχίστης αὐτενεργείας νὰ παραδέχηται ὅ,τι ἂν ἀκούῃ; Εὐσεβεῖς μητέρες καὶ διδάσκαλοι ἐναποθέτουσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων τὰ σπέρματα τῆς πίστεως, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ τῆς εἰρήνης καὶ χαρᾶς μετὰ τῆς ἐλπίδος καὶ εὐτυχίας. Χρυσοῦς τῇ ἀληθείᾳ αἰὼν ἡ ἡλικία τοῦ παιδός.

Ἅμα ὅμως τὸ πνεῦμα ἄρχεται ὡριμάζον καὶ αὐτενεργοῦν, ἅμα ὁ νοῦς λάβῃ ποιάν τινα συνείδησιν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ καὶ τῶν ἐνεργειῶν του, ἀποπειρᾶται οὐ μόνον τὸ μικρὸν ἢ μέγα ποσὸν τῶν γνώσεών του νὰ ἑνοποιήσῃ βασανίζον αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὸν ὅλον τῆς ἀληθείας κύκλον νὰ περιλάβῃ. Ἐντεῦθεν δὲ ἄρχεται ὁ κίνδυνος· ἐν τῷ πυρὶ τῆς νεότητος κατὰ τὴν αὔξησιν καὶ διαμόρφωσιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων ἀδαὴς ἐν τῇ ἐργασίᾳ τοῦ πνεύματος, ἀγνοῶν τὴν φύσιν τοῦ νοῦ δοκιμάζει τὴν οὐσίαν παντὸς ὄντος νὰ διερευνήσῃ καὶ ἀποδείξῃ· ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν δὲ καὶ ψευδοῦς τινος ἐπιστημονικότητος, ἥτις τὸ πᾶν μὲν ἀπορρίπτει, τὴν δὲ ὁμοφωνίαν πάντων τῶν αἰώνων καὶ πάντων τῶν πνευμάτων, πᾶν κῦρος καὶ πᾶσαν ἀλήθειαν περιφρονεῖ, ἐφ' ὅσον τὸ πνεῦμα αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ δὲν νοήσῃ καὶ ἀποδείξῃ, καταλήγει εἰς τὸ ψευδὲς συμπέρασμα ὅτι δύναται τὰ πάντα νὰ διερευνήσῃ καὶ νὰ ἄρῃ τὸν μυστηριώδη πέπλον, ὅστις ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν βροτῶν ἀποκρύπτει τὰ μυστήρια τῆς φύσεως καὶ τοῦ πνεύματος. Καὶ ὅμως ὁ δυστυχὴς νέος δὲν γνωρίζει ὅτι «οὐδὲν νὰ μάθωμεν δυνάμεθα», ὡς λέγει ποιητής τις, ἡ δὲ φύσις πρόκειται πρὸ ἡμῶν μυστηριώδης ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ὅσῳ δὲ τὸ πνεῦμα ἐμβαθύνει, τοσούτῳ ἀναγκάζεται μετὰ μὲν τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν νὰ λέγῃ «ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ», μετὰ δὲ τοῦ προφήτου «τὰ κρίματα Κυρίου ἄβυσσος πολλή».

Ἴσως νέοι τινὲς τοῦ συρμοῦ ὀπαδοὶ τῆς σχολῆς ἐκείνης, ἥτις φρονεῖ ὅτι διὰ τῆς ὑλιστικῆς θεωρίας κατώρθωσε νὰ ἐξηγήσῃ τὰ μυστήρια τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ὕλης τὰς ὑποθέσεις ἀντὶ θετικῶν ἀρχῶν καὶ ἀποδεδειγμένων ἐκλαμβάνουσα, κακίκουσιν ἡμᾶς ἢ ὡς ἀγροῦντας τὰς νεωτέρας θεωρίας, δι' ὧν πολλὰ τέως μυστήρια ἐξηγήθησαν, ἢ ὡς κατὰ τῆς βαθυτέρας ἐρεύνης καὶ γνώσεως τῶν ὄντων ὄντας καὶ κακίζοντας τὴν πρὸς αὐτὴν τάσιν καὶ σπουδήν.

Νὰ ἐννοώμεθα καλῶς· βεβαίως κατὰ τῆς ἐπιπολαίου ἐκείνης θεωρίας τῆς ὑλιστικῆς, ἥτις δυστυχῶς πολλοὺς τῶν παρ' ἡμῖν νέων ἀριθμεῖ ὀπαδούς, δεξιᾷ δὲ καὶ ἀριστερᾷ καὶ ἀπὸ πανεπιστημιακῆς ἕδρας καὶ ἐν περιοδικοῖς διατυποῦται ὡς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἐπιστημονικότητος, πᾶς ἀληθὴς καὶ ἐμβριθὴς ἐπιστήμων παρακολουθῶν τὴν τῆς Ἑσπερίας πνευματικὴν κίνησιν καὶ γνωρίζων τὴν ἱστορίαν τῆς γνώσεως καὶ εἶναι καὶ θέλει εἶσθαι· λυπεῖται μάλιστα ὁ τοιοῦτος ἀκούων καὶ μανθάνων τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς διαδόσεως τοιούτων θεωριῶν καὶ παρ' ἡμῖν· δὲν πολεμοῦμεν ὅμως τὴν βαθυτέραν ἔρευναν καὶ ἀληθῶς ἐπιστημονικὴν γνῶσιν· τοὐναντίον μάλιστα προτιθέμεθα ἐπιχειρήσαντες νὰ ἐξετάσωμεν τὰ αἴτια τῆς ἀπιστίας. Ἴδωμεν κατὰ τῆς ἐπιπολαίου γνώσεως, ἥτις τὴν ἀρχὴν νομίζει τέλος· κακίζομεν τὴν ἀρχὴν ἐκείνην τῆς γνώσεως, ἥτις τὴν ἀμφιβολίαν ὑποβάλλει ὡς ἀρετηρίαν πάσης ἐπιστήμης, διότι εἶναι *ψευδὴς*, *ἀνεπαρκὴς* καὶ *ἀνωφελὴς* οὐ μόνον ἐν ζητήμασι θρησκευτικοῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ γνώσει τῶν καθαρῶς ἀνθρωπίνων ἀληθειῶν· διότι τὸν φιλόσοφον καὶ πεπαιδευμένον ἀπὸ τοῦ μὴ τοιούτου δὲν διακρίνει τοῦτο, ὅτι ὅσας θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀληθείας οὗτος παραδέχεται καὶ πιστεύει, ἐκεῖνος διαμφισβητεῖ καὶ ἀπορρίπτει ἵνα ἐκ νέου προσλάβῃ καὶ δι' ἀποδείξεων ἄλλων ἐποικοδομήσῃ. Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ μεμορφωμένου γνώρισμα εἰς τοῦτο συνίσταται μάλιστα, ὅτι τὰς ἰδέας ἐκείνας γνωρίζει ν' ἀποδεικνύῃ ζητῶν δι' ἐπιστημονικῆς ὁδοῦ νὰ διασαφηνίσῃ, τὰς ὁποίας ὁ λαὸς ἀμέσως μέν, οὐχὶ δὲ καὶ ἄνευ λόγου ἐκλαμβάνει ὡς ἀληθεῖς καὶ παραδέχεται. Ἂν ἡ βεβαιότης εἶναι ἡ ἀναγκαία συνθήκη τῆς χρήσεως δυνάμεώς τινος ἢ αἰσθητικῆς ἢ πνευματικῆς, ἔχομεν ταύτην ἐνστίκτως καὶ πρὸ πάσης σκέψεως· ὁ σοφὸς δημιουργὸς παρέσχε πάσῃ οὐσίᾳ τὸ ἀναγκαῖον διὰ νὰ καθορίζῃ τὰς αὐτῇ ἐμφύτους ἐνεργείας· μία δὲ τῶν ἀπολύτων ἀναγκῶν τῆς λογικῆς οὐσίας εἶναι ἡ βεβαία γνῶσις ἀληθείας τινός. Τὸ πρόβλημα τῆς φιλοσοφίας εἶναι μόνον νὰ γνωρίσῃ τὰς βάσεις τῆς σαφοῦς καὶ ἀκριβοῦς γνώσεως· δὲν δικαιοῦται δὲ νὰ μεταβάλλῃ τι ἐν τῇ πρακτικῇ μεθόδῳ τῆς γνώσεως ταύτης· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἐπετρέπετο

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 215—216 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

καὶ τῷ ἀστρονόμῳ τῷ διερευνῶντι τὰς κινήσεις τῶν ἀστέρων καὶ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν μετὰ τῶν νόμων ἐξετάζοντι καὶ καθορίζοντι χωρὶς νὰ διαμφισβητῇ αὐτούς, θὰ ἐπετρέπετο, λέγομεν, νὰ θέλῃ νὰ μεταβάλλῃ αὐτούς. Ἂν ὅμως ἐπεχείρει αὖτη νὰ παραδεχθῇ μόνον τὸ ἀποδεδειγμένον ἀμφιβάλλουσα περὶ τοῦ περιεχομένου τῆς νοήσεως μέχρι τῆς πλήρους ἀποδείξεως αὐτοῦ, οὐδέποτε θὰ κατέληγεν εἰς ἀσφαλῆ γνῶσιν καὶ πλήρη βεβαιότητα· διότι τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι αἱ πρῶται καὶ ὑψισται ἀρχαὶ τῆς νοήσεως καὶ τὸ ἀφ' οὗ πάσης ἀποδείξεως ὡς αἰτήματα προβάλλονται καὶ ἐπὶ πιθανότητος στηρίζονταί οὐχὶ δὲ ἐπὶ ἀπολύτου βεβαιότητος.

Καθὼς λοιπὸν ἀνατρεπτικὴ ἀρχὴ τῆς θεολογίας θὰ ἦτο ἂν αὕτη ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς ἀμφιβολίας περὶ τῶν βάσεων αὐτῆς, οὕτω καὶ ἀριλόσοφος ἀρχὴ εἶναι ἡ στηριζομένη ἐπὶ τῆς ἀμφιβολίας καὶ ἀνατρεπτικὴ τῆς ὑπάρξεως τοῦ λογικοῦ, ὅπερ εἶναι τοιοῦτον μόνον διότι ὑπάρχει ὄντως καὶ ἔχει συνείδησιν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ τε καὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ὑπάρχει καὶ ἐνεργεῖ, ἤτοι τῶν νόμων τῆς νοήσεως. Τὸ νὰ θέλῃ ἀρά τις ἀπὸ τῆς ἀμφιβολίας νὰ προβαίνῃ εἰς τὴν πίστιν εἶναι οὐ μόνον νοσηρὰ, ἀλλὰ καὶ παρὰ φύσιν τάσις τοῦ πνεύματος καὶ αὐθαίρετος παραβίασις τῆς ἀνελίξεως καὶ παραγωγῆς τῆς ἀληθείας· ὑπάρχει δὲ σπουδαία διαφορὰ ἂν ἡ ἀλήθεια ἀναγνωρίζεται ὡς ἀντικειμενικὴ δύναμις διὰ νὰ προσλάβῃ καὶ οἰκειωθῇ ταύτην ὁ νοῦς, ἢ ἂν ὁ νοῦς παράγει ταύτην πρῶτον, αὐτὸς εἶναι πηγὴ τῆς ἀληθείας καὶ τίθεται ἀπολύτως οὗτος.

Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον· ποία εἶναι ἡ συνέπεια, ὅταν ὁ ἀσαρῆ γνῶσιν ἔχων νέος τῆς τε μεθόδου καὶ τοῦ προβλήματος τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης στρέψῃ τὸ γνωστικὸν καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ μάλιστα εἰς τὴν θρησκευτικὴν αὐτοῦ συνείδησιν καὶ ἐξετάσῃ ὅσας περὶ Θεοῦ ἀνθρώπου καὶ κόσμου ἐδιδάχθη ἀληθείας; διότι ἐν τῇ χριστιανικῇ θρησκείᾳ ἔγκεινται οὐ μόνον πᾶσα μεταφυσικὴ ἀρχὴ καὶ θεωρία, οὐ μόνον ἡ συμπλήρωσις καὶ τελείωσις παντὸς φιλοσοφικοῦ συστήματος, ἀλλὰ καὶ οἱ θησαυροὶ πάσης σοφίας καὶ γνώσεως, διὰ τῶν ὁποίων λύεται τὸ μέγα αἴνιγμα τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου, ἑπομένως καὶ τὸ τελειότατον σύστημα τῆς ἠθικῆς καὶ ἱστορίας. Τὰς ἀρχὰς ταύτας ἀποπειρᾶται ὑπὸ τῆς ἀσαφείας καὶ ἀβεβαιότητος νὰ ἐξυψώσῃ ἐκ νέου εἰς πλήρη σαφήνειαν καὶ βεβαιότητα βαθύτερον διερευνῶν αὐτάς· καὶ πῶς ὄχι, ἀφοῦ πᾶσα ἐπιστημονικὴ ἀρχὴ δέον πρὸ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ νὰ καθορισθῇ, πᾶν ὕψος καὶ βάθος τῆς δημιουργίας εἰς πλήρη καὶ ἀπόλυτον βεβαιότητα νὰ ἐξαρθῇ;

Καὶ ὅμως ἡ θρησκεία οὐδαμῶς ποριζεται αὐτῷ ὅ,τι ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐπιθυμεῖ. Ἡ ἀπόλυτος ἐπιστήμη, ἡ πλήρης καὶ τελεία γνῶσις πάσης οὐσίας καὶ ὑπάρξεως ἡ τὴν καθόλου ἀλήθειαν ἐποπτεύουσα ἐν ροπῇ ὀρθαλμοῦ εἶναι ἰδεῶδες τῆς γνώσεως, ὅπερ μόνῳ τῷ Θεῷ δέδοται, τῇ Αὐτοαληθείᾳ· διὰ τὸν ἄνθρωπον τὸν πεπερασμένον εἶναί τι ἀνέφικτον. Τὸ ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν αἰνίγματι ἐφαρμόζεται καὶ ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας· ἡ θρησκεία ἄρα διὰ τὴν πεπερασμένην φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τὰς ὑφ' ἃς διατελεῖ συνθήκας δὲν πληροῖ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος· ἐκ μέρους γινώσκει ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐκ μέρους διδάσκεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πίστεως, ἥτις οὐδαμῶς μεταβάλλεται εἰς ἄμεσον θεωρίαν· περικαλύπτεται ὑπὸ πολλῶν μυστηρίων·

Καὶ ὁ μὲν ὥριμος νοῦς ὁ γνωρίζων τὰ ὅρια τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐν τοῖς μυστηρίοις διορᾷ μόνον τὸ φυσικὸν ὅριον αὐτοῦ καὶ θεωρεῖ ταῦτα ὡς τὴν ἀσφαλεστάτην ἐγγύησιν τῆς θειότητος τῆς θρησκείας ὡς ἀπαυγάσματος ἀπείρου νοῦ, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἄβυσσον ἀδυνατεῖ νὰ διεισδύσῃ· γινώσκει ἄρα οὗτος ὅτι «οὐ παντὸς, κατὰ τὸν θεολόγον, τὸ περὶ Θεοῦ φιλοσοφεῖν· οὐχ οὕτω τὸ πρᾶγμα εὔωνον καὶ τῶν χαμαὶ ἑρπόντων· προσθήσω δὲ οὐδὲ πάντοτε, οὐδὲ πᾶσιν οὐδὲ πάντα, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ οἷς καὶ ἐφ' ὅσον· οὐ πάντων μὲν ὅτι τῶν ἐξητασμένων καὶ οἷς τὸ πρᾶγμα διὰ σπουδῆς καὶ οὐχ ὡς ἔν τι τῶν ἄλλων· ἀμήχανον γὰρ τοῖς ἐν σώμασι δίχα τῶν σωματικῶν πάντῃ γενέσθαι μετὰ τῶν νοουμένων . . . . λίαν γὰρ πολλὰ τὰ ἀκατάληπτα καὶ ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου . . . . καὶ οὐκ ἔχομεν οἳ προέλθωμεν ἢ τοσοῦτον ὅσον εἰδέναι ἀγγέλους τινὰς καὶ ἀρχαγγέλους . . . . νοῦ γὰρ κρείττων καὶ ἡ τῶν δευτέρων φύσις μὴ ὅτι τῆς πρώτης καὶ μόνης (Θεολ. λόγ. α' καὶ β').

Καὶ ὅμως ὁ ἄπειρος νεανίας ἐν τῷ ὑπὲρ λόγον καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν διαβλέπει τὸ παράλογον, τὴν δὲ πίστιν κρίνει ὡς τι ἀνάξιον τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ πειρασμὸς εἶναι τοσούτῳ μείζων, ὅσῳ ἡ τῆς ἀληθείας ἔρεσις εἶναι ἡ εὐγενεστάτη πνευματικὴ τάσις, πρὸς ἣν κατ' αὐτὸν ἀντιτίθεται ἡ πίστις. Διὰ δὲ τοῦτο οἱ ἀσπονδότατοι πολέμιοι τοῦ χριστιανισμοῦ καταπολεμοῦσιν αὐτὴν ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλοσοφίας, ἢ ἱστορίας, ἢ φυσικῶν ἐπιστημῶν, λησμονοῦντες ὅτι ἡ ἐπιστήμη αὐτῶν οὐδαμῶς ἀπολύτως καὶ καθόλου ἱκανοποιεῖ τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τάσιν αὐτῶν.

Παράδειγμα τοῦ πειρασμοῦ τούτου πρόκειται ἡμῖν ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος· «γνωρίζεις, ἔγραφεν πρὸς τὸν Ὀνορᾶτον, ὅτι οὐδεὶς ἄλλος παρεκίνησεν ἡμᾶς νὰ παραδοθῶμεν εἰς τοὺς Μανιχαίους ἢ ἡ ἐπαγγελία αὐτῶν ὅτι ἀπορρίπτοντες τὸ ἀδίριτον κῦρος τῆς πίστεως διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς γνώσεως ἄγουσι τοὺς ὀπαδοὺς αὐτῶν εἰς τὸν Θεὸν καὶ πάσης πλάνης ἀπαλλάττουσιν αὐτούς. Τὸ δὲ τοιοῦτον προήγαγέ με εἰς τὸ νὰ περιφρονήσω μὲν τὴν θρησκείαν, τὴν ὁποίαν οἱ ἀγαθοί μοι γονεῖς παιδιόθεν ἐνεφύτευσαν ἐν τῇ καρδίᾳ μου, ν' ἀκολουθήσω δὲ τούτους μετὰ ζήλου καὶ ν' ἀκούω ἐπαγγελλομένους ἀντὶ τῆς πίστεως τὴν ἔρευναν μόνον τῆς ἀληθείας. Πρὸ τοιούτων ὑποσχέσεων πῶς θὰ διετίθετο ἡ ψυχὴ νέου διακαιομένου ὑπὸ

τῆς πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀγάπης καὶ μάλιστα νέου περφυσιωμένου ἐκ τῶν συζητήσεων ἀνδρῶν τὰ πρῶτα ἐν τοῖς γράμμασι φερόντων;» (Περὶ ὠφελ. τῆς πίστ. κ. 1).

(ἕπεται συνέχεια).

ΒΙΒΛΙΑ ΝΕΟΦΑΝΗ

Γεωγραφία τῆς ἁγίας Γῆς, ἤτοι ἐπίτομος ἱερὰ Γεωγραφία πρὸς χρῆσιν τῶν ἀστικῶν σχολείων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ὑπὸ Κ. Σ. Παρίτση.

Ὀρθόδοξος χριστιανικὴ Κατήχησις πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν ταῖς ἀστικαῖς Σχολαῖς καὶ σχολαρχείοις μαθητευόντων ἀρρένων καὶ θηλέων, ὑπὸ Α. Πρωτοπαπαδάκη.

Δ. Γ. Μοστράτου Ὁμήρου Ὀδύσσεια βραβευθεῖσα ἐν τῷ Καραπανίῳ ἀγῶνι τοῦ Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου τῷ 1893, μετ' εἰκόνων, πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστικῶν σχολείων.

Β. Α. Μυστακίδου Γεωγραφικὸν ἐγχειρίδιον, πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων μετὰ σχημάτων καὶ εἰκόνων, κατὰ τὰ νεώτατα τῆς ἐπιστήμης πορίσματα εἰς δύο τεύχη.

—Διονυσίου Π. Κοντογεώργη Ροβινσὼν Κροῦσος. Τοῦ αὐτοῦ. Abrégé de la vie et des aventures de Robinson Crusoé.

Προσφέτα (Πρόοδος). Ἀπό τινων μηνῶν ἐν τῷ κυβερνητικῷ Τυπογραφείῳ τοῦ Μαυροβουνίου ἤρξατο ἐκδιδόμενον λίαν φιλοκάλως ἐξαίρετον περιοδικὸν σύγγραμμα ὑπὸ τὴν δεξιὰν διεύθυνσιν τοῦ κ. Σούτεκνη τιτλοφορούμενον «Προσφέτα», ἤτοι Πρόοδος. Περιεχόμενον τοῦ 10ου φυλλαδίου εἰσὶν Ἔκθεσις τῆς ἑορτῆς ἐπὶ τῇ 400ετηρίδι τῆς τυπογραφίας, ποιήματα ἀπαγγελθέντα κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην, Ἐκκλησία καὶ Ποίησις. Τὰ ἑπτὰ μυστήρια. Πολυτεχνία καὶ ἀτεχνία ἀχάμων. Λόγος ἐκφωνηθεὶς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς 400ετηρίδος καὶ σχολικά. Εὐχόμεθα τῇ «Προόδῳ» πρόοδον καὶ προκοπὴν ἐν τῷ ὑψηλῷ ἀγῶνι αὐτῆς.

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Συνδρομαὶ ὑπὲρ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, Βαλουκλίου, ἐπὶ τῇ διανομῇ ἄρτων διὰ τὴν ἐπέτειον πανήγυριν αὐτῆς.

Πέραν

Ἐπιμελείᾳ τῶν κκ. Γ. Δ. Ἀρσενιάδου, Α. Δ. Κρητικοῦ, Δ. Σταυράκη, Δ. Γ. Παπαγεωργίου, Κ. Κ. Τερτζουμάνη, Μ. Μωραΐτου καὶ Δ. Κοτούλα.

Νικόλαος Λιβαδάρης γρ. 20 — Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος 120 — Ἀνδρέας Δ. Κρητικὸς 120 — Δημ. Κοτούλας 100 — Κυριάκος Τερτζουμὰν καὶ Σ]α 60 — Γ. Ἀρσενιάδης 80 — Ἀνώνυμας 20 — Γεώργιος Χατζόπουλος 20 — Ἀνώνυμος 60 — Ἀλέξανδρος Πατήρας 5 — Ἀνώνυμος 5 — Γεώργιος Ζηκόπουλος 40 — Σπύρος Πατρώνας 20 — Χ. Ζαρκαλῆς 30 — Ἀδελφοὶ Σταυράκη 20 — Ἀνώνυμος 10 — Ἀθανάσιος Βοτζιάδης 20 — Ἀδελφοὶ Πετζάκη 10 — Ὀδυσσεὺς Καμπίτζης 10 — Κωνστ. Κυριακοῦ 10 — Ἀνώνυμος 2 — Δημήτριος Μανάσης 20 — Ρουπὲν ψαρᾶς 10 — Δημήτριος Ἐριπάνης 10 — Χαράλαμπος Ἀδαμαντίδης 5 — Ἀδελφοὶ Ἀποστολίδαι 10 — Γεώργιος Πιλάλης 10 — Ἀναστάσιος Φ. Ἰωαννίδης 20 — Παναγιώτης Κυριακοῦ 5 — Πρόκος 10 — Ἰωσὴφ Παπαδόπουλος 10 — Φίλιππος Α. Χατζόπουλος 10 — Ἀντώνιος Σαγρέδος 20 — Ἀδελφοὶ Ἀποστολίδαι 10 — Ἀντώνιος Μυρνιᾶς 20 — Π. Πληθωνίδης 10 — Χαράλαμπος Ἀλέκου καὶ Ἰωάννης Βαλώκας 20 — Νικόλαος Τσόγκας 10 — Ἀθανάσιος Ἐλευθερίου 5 — Πρόδρομος 7,50 — Βασίλειος Μπάσσος λαχανοπώλης 5 — Ἀνδρέας Μανάσης 5 — Χρῆστος Ν. Μητρῶν 20 — Μάρκος Μαραγκὸς 20 — Δ. Πανουριᾶς 20 — Χρ. Βρίγκας 10 — Ἀνώνυμος 1 — Γ. Τσαίρης 5 — Χαράλαμπος Καλαϊτζῆς 10 — Ἰωάννης Μήρας 5 — Ἰωάννης Ἀρκᾶς 5 — Ἠλ. Κωνσταντινίδης 23,50 — Ἀλ. Πάντελος 10 — Ἀνώνυμος 2 — Ἀδελφοὶ Σῆκα 5 — Πρελορέντζος 5 — Ἀνώνυμος 5 — Νικόλαος καὶ Ἠλίας Ἀποστόλου 20 — Ἀπόστολος Ἀθανασίου 20 — Ἀπόστολος Ἀνηπαρόπουλος 20 — Ἀδελφοὶ Βαλιάδαι 2 — Ἰωάννης Ζαμάνης 5 — Ἀνώνυμος 2 — Ἀ. Ἀ. Παπαδόπουλος 10 — Κ. Ε. Βασβόπουλος 5 — Β. Πατσικάκης 10 — Γ. Κουντουρᾶς 5 — Ἀθανάσιος Φραγαλιός 3 — Α. Βρέτας 10 — Ν. Α. Σαρρῆς 20 — Ἀνώνυμος 10 — Μιχαὴλ Σαράφης 5 — Ἀδελφοὶ Λαζαρίδαι 47.50 — Ν. Λάλας 20 — Ἰωάννης Τιβέριος 20 — Τ. Ἡράκης 20 — Ἰ. Σφυρόπουλος 5 — Ἀδελφοὶ Σαραφίδαι 10 — Ἀδελφοὶ Ζαχαριάδαι 5 — Ἀνώνυμος 5 — Δημήτριος Χαντζάρας 47.50 — Ἀδελφοὶ Δημητρακόπουλοι 60 — Λ. Τσάλας 5 — Ἀνώνυμος 5 — Χαρ. Σαρρῆς 20 — Ἰωάννης Παππάδης 5 — Ἐλευθέριος Χ. Δέδης 5 — Εὐγένιος Καράβας 20 — Ἀνώνυμος 20 — Ἀνώνυμος 5 — Γεώργιος Γ. 20 — Σωματεῖον ἐμποροϋπαλλήλων 20 — Μ. Λαμπρινίδης 10 — Rut 5 — Ἀνώνυμος 5 — Ἀνώνυμος 5 — Ἀνώνυμος 5 — Α. Καρὸς 10 — Γ. Ν. Σάρρης 10 — Ἀντώνιος Κοσμῆς 10 — Σερ. Μανάσσης 20 — Δ. Παπαγεωργίου 95 — Μ. Μωραΐτης 54 — Ἰ. Ψάλτης 20 — Ἀθ. Σφήκας 10 — Γ. Ἀποστολίδης 10 — Γ. Μανάρης 5 — Ἀστρᾶς 5 — Τρανόπουλος 5 — Βασιλόπουλος 5 — Μανασαρίδης 5 — Ἀδελφοὶ Τανιέρη 10 — Ξενοδοχεῖον Βυζάντιον 20 — Μελαγχροινὸς 2 — Κουτέλης καὶ Τάσσος 10 — Α. Τσουβράρας 5 — Μαρτυρὸς Μάγειρος 10 — Δημήτριος Ψυχογιὸς 20 — Ἀδελφοὶ Δεπάστα 5 — Ε. Ἀτρᾶς 5 — Γ. Συκιώτης 5 — Χρ. Πατρίκης 5 — Ἀδελφοὶ Νικολαΐδαι 5 — Χωριανόπουλος 5 — Ἀ. Ἀπέργης 10 — Καραβίας 10 — Χριστόδουλος βιβλιοπώλης 12.5 — Μ. Ἀπέργης 10 — Βασίλειος Κολιμάδης 10 — Δ. Μαυρίδης 2 — Γ. Μαλάτης 20 — Λεωνίδας Μιχαὴλ 5 — Χ. Τσιριγιώτης 5 — Α. Φιλιππίδης 5 — Λ. Καλογερόπουλος 20 — Ἰ. Σαρδελᾶς 5 — Γ. Σοφιανὸς 5 — Βασίλειος 5 — Λάζαρος Ἀναστασίου 2.50 — Ἀνώνυμος 5 — Γ. Μισίρης 20 — Δ. Τσιτούρης 5 Ν. Ψύρας 5 — Α. Γινιώσκας 5 — Ἰ. Γεωργούσης 5 — Β. Ταγιάντης 10 — Πέτρος 5 — Κεφάρος 5 — Ἐ. Ἐδὰμ καὶ Δ. Τσίγγου 5 — Γ. Ποργιάζογλους 5 — Θωμᾶς 5 — Δ Στεφάνου 2 — Ν. Μπίλιος 5 — Ἰ. Ἀλπέρτος 20 — Ρώσσης φαρμακοποιὸς 5 — Γ. Τοράκης 5 — Γ. Ἀρκαλίδης 4 — Αἰκατερίνη Βαρδούτση 10 Γ. Τουργουρανὸς 5 — Κ. Παπαγιανόπουλος 10 — Γ. Ἀλισαρόπουλος 5 — Π. Κοκόλης καὶ Χ. Μέτσης 5 — Ν. Σαράφης 10 Γ. Παπακωστόπουλος 5 — Γ. Τσόλας 5 — Ἰ. Παγάκης 5 — Γιακουμῆς 5 — Δ. Διμήδης 20 — Α. Κρικέλης 20 — Χρῆστος Μάγειρος 5 — Εἰρήνη Μιαῆ 5 — Δ. Γιακούμας 5 — Δ. Τσαγκόπουλος 95 — Ἀνώνυμος 20 — Θ. Σακελλαρίδης 20 — Δ. Παυλόπουλος 5 — Σ. Στεργιόπουλος 5 — Σεφὴκ βέης 5 — Δ. Χρηστίδης 5 — Α. Χρηστίδης 20 — Ζαχαροπλαστεῖον Παρισίων 10 —

Ν. Καρακάτης 10 — Τριανταφυλλίδης ἰατρὸς 10 — Θ. Κοσσεύδης 5 — Α. Παππάδης 5 — Ἰ. Βασματζίδης 10 — Οἰκονομίδης ἰατρὸς 2 — Γ. Διβριώτης 5 — Ἠλ. Ἰωαννίδης 5 — Γ. Ναοῦμ 5 — Α. Καθαρόπουλος 5 — Ἰ. Γεωργιάδης 5 — Ν. Κωνσταντινίδης 10 — Σ. Σωτηριάδης 5 — Α. Τριανταφυλλίδης 10 — Ν. Μέλιζης 2 — Ἀνώνυμοι 4.25 — Γ. Σκουρλῆς 5 — Γ. Τάκας 5 — Μιλτιάδης Νάϊος 5 — Ἀρτεμισία Νικολοπούλου 5 — Ἀδελφοὶ Λούντη 5 — Η. Εὐθυμίου 5 — Παντοπωλεῖον Μασταλίας 10 — Β Συρίγου 5 — Ἰ. Καΐκάλης 10 — Ἀνώνυμοι 6 — Γ. Φαρμάκης 2 — Γ. Καρακώστας 5 — Ἐλευθέριος Νικολάου 5 Κοσμᾶς Γρηγορίου 2 — Ἑλένη Κρητικοῦ 5 — Κ. Παναγιωτίδης 5 — Κ. Βασιλείου 10 — Χ. Πυροσβέστης 2 — Ἀνδρέας Κομάτος 5 — Γ. Μουρούνας 5 — Μ. Σπηλιώτου 5 — Ἀνώνυμος 1 — Εὐκλείδης ἀρτοπώλης 20 — Ἠρ. Γονατᾶς 5 — Δ. Χατζηαργυρὸς 5 — Ἀνώνυμος 2 — Α. Δόκας 5 — Λαβύρινθος ἐργοστάσιον 5 — Α. Καλτσουδάκης 5 — Χάρ. Ἰωάννου 5 — Γιοβάνης Χερβάτης 5 — Ὀβανὲζ Μάγειρος 2.50 Δ. Ἀγγελίδης 20 — Δεκὰν Μελκονιὰν 5 — Νικόλαος Καβάδας 70 — Δ. Χήτας — Κ. Ζαχαρόπουλος 5 — Ἀνώνυμος 3 — Ἰ. Νικόλας 5 — Βασίλειος 4 — Μιχαὴλ Ρωσέτογλους 60 — Μιρὰν Χισαρλιὰν 10 — Πέτρος Γιαρτσόγλους 10 — Γιοβάνης Κυριακοῦ 20 — Α. Ταΐφογλους 10 — Μουρὰτ Μαρτυρὸζ 20 — Μικιρδίτζ Οὐανὲζ 10 — Δημήτριος Πατρακίδης 10 — Βασίλειος Θεοδωρίδης 10 — Νικόλαος Χρυσομαλλίδης 5 — Μιρὰν Ἀσλὰν 10 — Στεφὰν Οὐμπαγιὰν 10 — Ἀνώνυμος 5 — Η. καὶ Γ. Γεωργόπουλοι 20 — Βασίλειος Η. Κοσμᾶς 10 — Νικόλαος Λαδόπουλος 10 — Δημήτριος Ἀντωνίου 20 — Χρῆστος Κωνσταντίνου 10 — Γεώργιος Δούκας 20 — Βασίλειος Κυριακοῦ 10 Ἀναστάσιος Σκλαβοῦνος 40 — Ἀντώνιος Γεωργίου 5. Ἐν ὅλῳ γρόσια ἀργυρᾶ 3340.50

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1893

κατ' ἐντολὴν

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Γραφείου

Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

Δωρεαὶ εἰς εἴδη παρὰ διαφόρων καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1892 (1 Ἰανουαρίου—31 Δεκεμβρίου.)

Περικλέους Γ. Ζαρίφη. 11 Σάκκοι καφὲ καὶ 10 Κιβώτια κηρία γρόσια 5491,25 — Β. Κ. Κανάκη 1 Δάμαλις ρωσσικὴ γρ. 1300 — Σταύρου Ταπεινοῦ Ξυλάνθρακες ἀξίας 148,50 — Ἰ. Καρᾶ Ξυλάνθρακες ὀκ. 1000 γρ. 385,50 — Καραγιοβὰν 2 κιβώτια μῆλα γρ. 124,50 — Μιχαηλίδου 800 ὠὰ γρ. 126 — Α. Δαυὶδ ἄλας ὀκ 105 γρ. 63,50 — Δημαρχίας ΙΙΙ Τμήματος 100 ἄρτοι λυποβαρεῖς γρ. 81 — Ἀτζέμογλου κυδώνια ὀκ. 78 γρ. 72,25 — Χρήστου Χατζηγρήστου 2 κοιλὰ σίτου ὀκ. 47 γρ. 43,50 — ἰδίου 2 κοιλὰ κριθῆς ὀκ. 34 γρ. 20,75 — Α. Κουριώτου οἶνος ὀκ. 122 γρ. 169,50 — Κ. Ἀθανασίου, διὰ χειρὸς Ἀσημάκη Χατζοπούλου 8 Σάκκοι φασόλια ὀκ. 800 γρ. 740,50 — Β Βασιλειάδου 1 Σάκκος ὀρύζιον ὀκ. 80 γρ. 129,50 — Δανδόλου 3 σκαρπέλα καὶ 1 τσιμπίδι γρ. 15,75 — Ἰ. Παππᾶ $5^1/_2$ ὀκ. βαφὰς γρ. 19,50 — ἰδίου κομάντο 1 δέμα γρ. 14,75 — ἰδίου σμυριλόχαρτα 12 γρ. 11,25 — Θ. Καμαράδου 1 κιβώτιον κονιὰκ, φιάλαι 12 γρ. 111 εἰς μεταφορὰν γρ. χρ. 9068,50.

Ἀνωνύμου 1000 ζεῦγη μάλλιναι περικνημίδες γρόσια 2546,25 — Χωρίου Ζήλης (Ἰκονίου) 16 ζεύγη μάλλιναι περικνημίδες γρ. 74 — Ἀδελφῶν Προδρόμου 1 τόπι δίμιτον, ὑάρδες 80 — ἰδίων 1 τόπι ἀμερικάνικον, ὑάρδες 24 γρ. 162 — Τοῦ ἐν Βουδαπέστῃ ἐργοστασίου Saxlehener, διὰ τοῦ ἐνταῦθα ἀντιπροσώπου του 4 κιβώτια μεταλλικὰ ὕδατα γρ. 370 — Ἐπιτροπῆς Ἐλεῶν ἔλαιον, οἶνος, κονιὰκ καὶ διάφορα πανικὰ παρὰ διαφόρων συλλεγέντα γρ. 3903,75. Γρ. χρ. 16.130.50.

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 30ῇ Αὐγούστου 1893.

Κατ' ἐντολὴν

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Γραφείου.

Ἐ. Καβάδας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Προσκαλεῖται ἡ Ἀδριανή, τὸ γένος Ζαννέτου, σύζυγος Ἀντωνίου Ζαμπέλη, κατοικοῦσα τέως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ κατοικίας, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 31 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς Ἀντωνίου Ζαμπέλη ἐπὶ διαζυξίῳ. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτῆς ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Νεολόγου».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 24 Αὐγούστου 1893

Ὁ Πρόεδρος

✠ **Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

αὐθημερόν

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΩΡΑ

—*Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.*— Ἡ Ἐφορεία τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς τὴν οἰκονομικὴν αὐτῆς κατάστασιν ὁλονὲν δεινουμένην βλέπουσα ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτῆς συνεδρίᾳ ἔγνω νὰ προβῇ χάριν τῆς ἀπροσκόπτου γενικῆς λειτουργίας τοῦ ἀνωτάτου φυτωρίου εἰς τὰ ἑξῆς οἰκονομικὰ μέτρα· ἤτοι τὸ μὲν νὰ παύσῃ χορηγοῦσα τὴν δαπάνην τῆς συντηρήσεως τῆς ἐν Φαναρίῳ Δημοτικῆς Σχολῆς, τὸ δὲ ν' ἀποκόψῃ προσωρινῶς τὴν κατωτάτην τάξιν αὐτῆς ἤτοι τὴν πρώτην σχολειακήν. Τῆς προτάσεως ταύτης ὑποβληθείσης ἁρμοδίως τῷ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίῳ, τοῦτο ἐν τῇ σημερινῇ τακτικῇ αὐτοῦ συνεδρίᾳ μετ' ἀκριβῆ καὶ ἐπισταμένην μελέτην τῶν προταθέντων παρεδέξατο τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἐφορείας.

—*Ἀρχιγένεια ἐκπαιδευτήρια.* — Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῶν ἐν Ἐπιβάταις Ἀρχιγενείων Ἐκπαιδευτηρίων διωρίσθη ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκᾶς εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ τέως τοιούτου σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Διδυμοτείχου κ. Φιλοθέου.

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 17 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1893 ΑΡΙΘ. 29.

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Αἴνου Λουκᾶς (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος Γερβάσιος
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Ταντηλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Αἴνου κ. Λουκᾷ Προέδρῳ τῆς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Θεραπεία τῶν κακῶς ἐχόντων (συνέχεια καὶ τέλος) — Λόγιοι ἀγιορεῖται — Προσλαλιὰ ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἀρχιμανδ. Μ. Κλεοβούλου μετὰ τὴν ἱερὰν τελετὴν τοῦ ἁγιασμοῦ — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστήμασι διαιτωμένων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Πατριαρχικὴ χοροστασία. —Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσέπτῳ πατριαρχικῷ ναῷ μετὰ τῶν σεβασμ. ἁγίων συνοδικῶν κατά τε τὸν ἑσπερινὸν καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν.

— Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή.— Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς. Περὶ τὴν 9 ὥραν τῆς πρωΐας ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν Νικομηδείας, Δέρκων, τοῦ καὶ προέδρου τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς, Ἰωαννίνων, Αἴνου, Μηθύμνης, Γρεβενῶν, Χαλδείας καὶ Λέρου καὶ Καλύμνου ἀνέβαινε τὰς βαθμίδας τοῦ σεπτοῦ τούτου τεμένους τῶν Μουσῶν. Μετὰ μικρὰν ἀνάπαυλαν ὡδηγήθησαν ἅπαντες οἱ παρευρεθέντες εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν τελετῶν, ἔνθα ἐψάλη κατανυκτικώτατα ὁ κατὰ τὰς τοιαύτας τελετὰς εἰθισμένος ἁγιασμός. Μετὰ τοῦτο ὁ ὀτρηρὸς Σχολάρχης πανοσ. ἀρχιμ. Μ. Κλεόβουλος ἀπήγγειλε σύντομον προσλαλιάν, ἣν κατωτέρω δημοσιεύομεν, καταλέξας ἐκ τῶν μαθητῶν ὀνομαστὶ τοὺς ἀριστεύσαντας ἐν ἅπασι τοῖς μαθήμασι ὡς καὶ τοὺς ἐν τοῖς πλείοσι τῶν μαθημάτων εὐδοκιμήσαντας μαθητάς. Τοῦτον κατελθόντα διεδέξατο ἐπὶ τοῦ βήματος ὁ ταμίας τῆς Σχολῆς κ. Κ. Σισμάνογλους ἐκθεὶς ἐν πληρεστάτῃ σαφηνείᾳ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς Σχολῆς, ἐξ ἧς κατεδεικνύετο ἡ ἀνάγκη τῆς τελευταίας ἀποφάσεως τῆς Ἐφορείας τῆς καὶ ὑπὸ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐπικυρωθείσης, καθ' ἣν καταργεῖται ἡ Α' τάξις καὶ παύει ἡ πρὸς συντήρησιν τῆς Δημοτικῆς Σχολῆς Φαναρίου χορηγουμένη συνδρομή. Ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ παρῆσαν καὶ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου οἱ κκ. Β. Σαρακιώτης, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Ἀνανιάδης καὶ Κ. Κωνσταντινίδης, ἅπαντες οἱ καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι λόγιοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί.

— Μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου. — Ἀριθμούμενος εἰς βασιλεύουσαν ἀνέλαβεν ἤδη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος σαββάτου τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν νέων συνοδικῶν σεβασμ. μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Χρύσανθος. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ συνοδικὴν συνεδρίαν διωρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. καὶ ἔφορος τοῦ Πατριαρχικοῦ Σκευοφυλακείου.

—Μητροπολίτης Κολωνίας.—Ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Κολωνίας κ. Δωρόθεος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι καὶ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ὅτι τῇ 10 ὑπερμεσοῦντος καταλιπὼν τὴν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν κατευθύνεται εἰς τὴν βασιλεύουσαν ὅπως ἀναλάβῃ τὰ ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ καθήκοντα αὐτοῦ.

—Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.— Τοῦ ταμείου τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς εἰς δυσχερῆ εὑρισκομένου οἰκονομικὴν θέσιν ἕνεκα καθυστερήσεως ἱκανῶν ἐτησίων συνδρομῶν ἐνίων ἐκ τῶν σεβ. μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἡ σεβαστὴ τῆς Σχολῆς ἐφορεία εἶχεν ὑποβάλει πρό τινος τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ ἔκθεσιν περὶ τούτου. Τῆς ἐκθέσεως ταύτης ληφθείσης ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου, ἐνεκρίθη ὅπως τηλεγραφικῶς ἐνταλῶσιν οἱ ὀφείλοντες ἵνα ἐντὸς ὡρισμένης προθεσμίας ἀποστείλωσιν εἰς τὸ ταμεῖον τὰς καθυστερούσας αὐτῶν δόσεις, παρερχομένης δὲ ταύτης μεταβήσονται πρὸς εἴσπραξιν τῶν καθυστερημάτων οἱ ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ διορισθέντες ἔξαρχοι, ὧν

τὰ νόμιμα ἔξοδα ἔσονται εἰς βάρος τοῦ τὴν ἀποστολὴν ἐξάρχου προκαλοῦντος μητροπολίτου.

Προτρέπονται ὅθεν οἱ ἐκ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν εἰσέτι τὰς ἐτησίας αὐτῶν συνδρομὰς πρὸς τὴν Σχολὴν καθυστεροῦντες ὅπως ἐν τῇ ἐγνωσμένῃ αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ παιδευτικοῦ καθιδρύματος φιλοτιμῳ μερίμνῃ καὶ ἀγάπῃ προθυμοποιηθῶσιν ἐγκαίρως ν' ἀποτίσωσι τὰς ὀφειλὰς αὐτῶν εἰδότες τοῦτο μὲν ὅτι συντελοῦσιν οὕτως εἰς τὴν ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τῆς περιφανοῦς ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, τοῦ σεμνώματος τούτου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, τοῦτο δὲ ὅτι ἀπαλλάσσονται τῆς περιττῆς δαπάνης, ἣν θέλει προκαλέσει ἡ παρ' αὐτοῖς μετάβασις τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διορισθέντων ἐξάρχων.

— *Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον.*— Τῶν ὑπὸ τῶν Δύο Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων ἐν κοινῇ συνεδρίᾳ ὡς μελῶν τοῦ προσωρινοῦ Διοικητικοῦ τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου Συμβουλίου ἐκλεγέντων ἀξιοτίμων κκ. Λεωνίδα Ζαρίφη, Παύλου Στεφάνοβικ, Θ. Μαυρογορδάτου καὶ Στ. Κέπετζη ὑποβαλόντων παραίτησιν τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, ἐξελέγησαν εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῶν οἱ ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἐπιλαχόντες ἀξιότιμοι κκ. Ν. Ἄκατος, Ν. Δ. Φωτιάδης, Σπ. Παλαιολόγος καὶ Γρηγόριος Καρύδης οἵτινες μετὰ τοῦ προεκλελεγμένου ἀξιοτίμου κ. Ι. Κ. Ἡλιάσκου ἀπαρτίζουσιν ἤδη τὸ προσωρινὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου.

— *Μητροπολίτης Διδυμοτείχου.*— Τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Διδυμοτείχου κ. Φιλόθεος, ληξάσης τῆς συνοδικῆς αὐτοῦ περιόδου. Τὴν Α. Πανιερότητα προέπεμψαν ὁ πανοσιολογ. Μέγας Ἀρχιδιάκονος κ. Ἰωακεὶμ ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ πολλοὶ ἄλλοι φίλοι αὐτοῦ κληρικοί τε καὶ λαϊκοί.

Χθὲς δὲ τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ἀφίκετο αἰσίως καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ μετὰ πολλῶν ἐνδείξεων ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ.

—*Μετόχιον Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.*— Συμπληροῦντες χρονικὸν δημοσιευθὲν ἐν τῷ ἡγουμένῳ φύλλῳ περὶ τοῦ ἐν Ρωσίᾳ Μετοχίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου σημειούμεθα χάριν ἀκριβείας ὅτι ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀρσένιος Ἀγγελίδης γενικὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἐν Ρωσίᾳ καὶ τέως προσωρινὸς ἐπίτροπος τοῦ αὐτόθι Μετοχίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὑπέβαλε πρώτερον τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ Συνόδῳ τὴν ἀπὸ τῆς Ἐπιτροπείας τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Μετοχίου παραίτησιν αὐτοῦ καὶ εἶτα λεπτομερῆ ἔκθεσιν περὶ τῆς ὀκταμήνου διαχειρίσεως τῶν συμφερόντων τοῦ Μετοχίου. Ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ πολλοῦ γινώσκουσα τὸν ζῆλον καὶ τὰς ἀρετὰς τῆς Α. Πανοσιολογιότητος καὶ ἐκ τῆς ὑποβληθείσης δὲ ἐκθέσεως κατιδοῦσα ὅτι ἡ Α. Πανοσιολογιότης μετ' ἀγαστῆς προθυμίας καὶ αὐταπαρνήσεως ἐπετέλεσε τὰ ἀνατεθέντα αὐτῷ καθήκοντα ἐξέφρασεν αὐτῷ τὴν πλήρη αὐτῆς εὐαρέσκειαν καὶ τὰς εὐχαριστίας.

Ἰδιαιτέρως δὲ ἡ Ἐκκλησία διεβίβασεν ἀδελφικὴν εὐχαριστήριον αὐτῆς ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Γεράσιμον, ὅστις ἀσμένως ἀποδεξάμενος τὴν ἀξίωσιν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας περὶ διορισμοῦ τῆς Α. πανοσιολογιότητος ὡς προσωρινοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Μετοχίου ἐνετείλατο τότε τῇ Α. Πανοσ. ὅπως ἀναλάβῃ τὸ ἐπίπονον τοῦτο καθῆκον.

—*Δημοτικὴ Σχολὴ Φαναρίου.*— Τῆς σεβαστῆς Ἐφορείας τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἀναγκασθείσης ἕνεκα οἰκονομικῶν δυσχερειῶν, ὡς ἐγράψαμεν, ἵνα διακόψῃ τὴν συνδρομήν, ἣν μέχρι τοῦδε παρεῖχε πρὸς συντήρησιν τῆς ἐν Φαναρίῳ Δημοτικῆς σχολῆς, ἡ Α. Θ. Π. διώρισεν ἐξ ὀφρικίου ἐφορείαν συγκειμένην ἐκ τοῦ πανοσιολογιωτάτου Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου ὡς Προέδρου καὶ τῶν ἀξιοτίμων κυρίων Ἀλεξάνδρου Μελαγχροινοῦ καὶ Ἰορδάνου Τζεράχογλου ἰατρῶν, Ἀβραὰμ Βαπορίδου ἐφένδη ἐπιθεωρητοῦ τῶν τυπογραφείων καὶ ἐξελεγκτοῦ τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων καὶ Ἐλευθερίου Ταπεινοῦ δικηγόρου ὅπως αὕτη μεριμνήσῃ περὶ ἐξευρέσεως πόρων πρὸς συντήρησιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Σχολῆς. Τὰ ἀξιότιμα μέλη ἅμα λαβόντα τὰ πατριαρχικὰ πιττάκια συνῆλθον εἰς συνεδρίαν καὶ προέβησαν εἰς διορισμὸν διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, ἐκλεξάμενα τοιοῦτον τὸν ἱερολογ. κ. Ἀχιλλέα Κοτρόζον, εὐδοκίμως πολλὰς σχολὰς διευθύναντα καὶ ἱκανὴν διδακτικὴν πεῖραν κεκτημένον.

—*Ἐπίσκεψις.*— Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ εὐχὰς τῇ Α. Ἐξοχ. τῷ ἄρχοντι Μεγάλῳ Λογοθέτῃ Σταυράκῃ βέῃ Ἀριστάρχῃ ἄγοντι τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν διὰ τοῦ πανοσιολ. Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου κ. Γερβασίου.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ
ΤΩΝ ΚΑΚΩΣ ΕΧΟΝΤΩΝ*

Ἐν τοῖς προηγουμένοις ὑπεδείχθη ὡς ἄλλο μέτρον πρὸς θεραπείαν τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς ἡμῶν καχεξίας ἡ ἐν ταῖς ἐφημερίσι τακτικὴ καταχώρισις θρησκευτικῶν λόγων ἅπαξ τοὐλάχιστον τῆς ἑβδομάδος, δηλαδὴ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν σαββάτων, ἵνα ἀναγινώσκωνται τὰς Κυριακάς. Παρετηρήθη δὲ ὅτι ἡ δημοσιογραφία εἶναι μέσον θαυμάσιον πρὸς σπορὰν τοῦ εὐαγγελικοῦ σπόρου ἐν ἀγροῖς ἑκατονταπλασίως γονιμωτέροις καὶ εὐφορωτέροις, πρὸς κατήχησιν καὶ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἐκείνοις τοῖς μέλεσι τῆς

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 163—166 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου καὶ τέλος.

κοινωνίας, ἅπερ ὄντα πλέον μεμορφωμένα ἠθικῶς τε καὶ διανοητικῶς εἰσιν ἑπομένως καὶ μεταδοτικώτερα.

Ἐννοεῖται ὅτι οἱ δημοσιογράφοι μέλλουσι ν' ἀποδώσωσι λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως τοῦ ἐξόχου τούτου ταλάντου, ὅπερ ἐνεπιστεύθησαν πρὸς πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν καρποφορίαν ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου, πρὸς διδασκαλίαν καὶ διάδοσιν τοῦ θείου λόγου τοῖς ἀναγνώσταις τῶν ἐφημερίδων, καθόσον δημοσιεύουσι καθ' ἑκάστην ἐν αὐταῖς πολλὰ καὶ διάφορα κακουργήματα σκανδαλώδη, ἅπερ, καίπερ διηγηματικῶς ἐκτιθέμενα, σκανδαλίζουσιν ὅμως τοὺς ἀστηρίκτους ὡς συχνὰ παραδείγματα τῆς κακίας, ἐὰν μὴ συνοδεύωνται καὶ ὑπὸ ἠθικοθρησκευτικῶν ἀντιφαρμάκων, ὑπὸ διατριβῶν καὶ ἄρθρων, ἐν οἷς πρέπει νὰ στηλιτεύηται μὲν ὁ ὑλισμὸς καὶ ἡ κακία, νὰ ἐξαίρηται δὲ τὸ ἀνεκτίμητον τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀρετῆς.

Ἐν τούτοις ἡ ἀποστολὴ τοιούτων ἠθικοθρησκευτικῶν διατριβῶν καὶ ἄρθρων πρὸς καταχώρισιν ἐν ταῖς στήλαις τῶν ἐφημερίδων εἶναι μᾶλλον καθῆκον ἀπαραίτητον τῶν θεολόγων καὶ ἀρχιερέων, ἀφ' οὗ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ κήρυγμα γραπτὸν τοῦ θείου λόγου κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἱερῶν εὐαγγελίων καὶ ἐπιστολῶν τῶν θείων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων καὶ λοιπῶν θεοφόρων Πατέρων τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Οἱ δὲ ἐφημεριδογράφοι ἀσμένως καταχωρίζουσι τὰς οὕτω ἐπιστελλομένας θρησκευτικὰς διατριβὰς τῶν θεολόγων καὶ ἀρχιερέων, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς πελατῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς προστατευόντων τὰ συμφέροντα τῆς δημοσιογραφίας ἐν ταῖς ἐπαρχίαις.

Συγκεφαλαιοῦντες τοίνυν τὰ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦδε εἰρημένα περὶ τῆς θεραπείας τῶν κακῶς ἐχόντων καταντῶμεν εἰς τὰ ἑξῆς μέτρα:

1] Ἡ σύμπτυξις τῶν ἐπαγγελμάτων τοῦ διδασκάλου καὶ ἱερέως ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ, ὡς καὶ πρὸ ἡμίσεως αἰῶνος, ἵνα διὰ τοῦ διδασκαλικοῦ μισθοῦ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἀξιοπρεπὴς συντήρησις τῶν ἱερέων.

2] Ἐπιτραπήτω τοῖς τελειοφοίτοις τῶν θεολογικῶν καὶ ἱερατικῶν σχολῶν ὁ ἔγγαμος βίος ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ ὑπηρετεῖν αὐτοὺς ὡς ἱερεῖς ἅμα καὶ διδασκάλους.

3] Αἱ μὲν διευθύνσεις τῶν Γυμνασίων ἀνατεθείτωσαν εἰς τοὺς τελειοφοίτους τῶν θεολογικῶν σχολῶν καὶ ἱερωμένους, ὡς συμβαίνει ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Γένους σχολῇ, αἱ δὲ τῶν ἀστυκῶν σχολῶν εἰς τοὺς τελειοφοίτους τῶν Γυμνασίων καὶ συνάμα ἱερωμένους.

4] Προσοχὴ μή τις τῶν ἀσεβῶν καὶ ὑλιστῶν εἴτε ἀνηθίκων ἐκλεγῇ ὡς καθηγητὴς καὶ διδάσκαλος ἐν οἱᾳδήποτε σχολῇ· ἐὰν δὲ τυχὸν διορισθῇ, παυθήτω.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς σπουδαιότητος καὶ ἀναγκαιότητος τοῦ μέτρου τούτου ἐκθέτομεν τὰ ἐν τῇ κατὰ Καισάρειαν ἱερατικῇ σχολῇ συμβαίνοντα.

Ὡς γνωστὸν οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς ταύτης εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐσωτερικοὶ καὶ ὑπότροφοι· ἡ δὲ ἠθικοθρησκευτικὴ ἐπιτήρησις ἐκ μέρους τῆς διευθύνσεως τοιαύτη, ὥστε οἱ μαθηταὶ κατὰ τὸ 4 ἄρθρον τοῦ εἰδικοῦ Κανονισμοῦ ὑποχρεοῦνται νὰ προτεύχωνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἱερᾶς τοῦ τιμίου Προδρόμου Μονῆς, ἐν ᾗ αὕτη ἵδρυται, ἑσπέρας καὶ πρωΐας, αὐτοὶ ψάλλοντες καὶ ἀναγινώσκοντες τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας καὶ κοινωνῶσι τῆς θείας μεταλήψεως τετράκις τοῦ ἔτους ἐν τέλει τῶν τεσσάρων νενομισμένων νηστειῶν, ἃς καταλύουσιν οἱ νοσηλευόμενοι τῇ ἀποφάσει τοῦ ἰατροῦ.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνίοτε ἐξ ἀπροσεξίας διορίζονται ἀσεβεῖς τινες ὡς καθηγηταί, τότε καὶ οἱ μαθηταὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τούτων καίπερ ὑγιεῖς καὶ τρώγοντες νηστείσιμα ἐν τῇ κοινῇ τραπέζῃ, κρυφίως ὅμως καταλύουσιν ἀπαντῶντες εἰς τὰς τυχὸν γινομένας παρατηρήσεις καὶ λέγοντες ὅτι συμμορφοῦνται τῷ παραδείγματι τῶν διδασκάλων αὐτῶν. Τοιαύτη ἡ δραστικότης τοῦ παραδείγματος τῶν διδασκόντων ἐπὶ τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως τῶν διδασκομένων!

5] Ἡ μεταρρύθμισις τῶν σχολικῶν προγραμμάτων κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς αὐξήσεως τῶν ὡρῶν τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων.

6] Ἡ συγγραφὴ ἐπιστημονικῶν καὶ διδακτικῶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν τῆς ἀνωτέρας, μέσης καὶ κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως, διδακτικῶν βιβλίων, ἐν οἷς πρέπει νὰ γίνηται συχνὴ μνεία τῆς θείας πανσοφίας καὶ ἀγαθῆς προνοίας, ὡς ἄρτυμα τῶν πνευματικῶν τροφῶν τῶν παρατιθεμένων τοῖς φοιτηταῖς καὶ μαθηταῖς.

7] Ἡ παράδοσις τῶν λόγων Βασιλείου τοῦ μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ὡς καὶ τῶν λοιπῶν θεοφόρων Πατέρων ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἑλληνικῶν μαθημάτων, ὡς συνέβαινε καὶ πρότερον.

8] Ἡ γύμνασις καὶ ὑποχρέωσις τῶν φοιτητῶν καὶ μαθητῶν εἰς τὴν καθημερινὴν καὶ κοινὴν προσευχὴν τοῦ Ὄρθρου, Ἑσπερινοῦ καὶ Ἀποδείπνου καὶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν χριστιανικῶν καθηκόντων τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως καὶ ἁγίας κοινωνίας, ὡς εἴθισται ἤδη ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ καὶ ἐν τῇ κατὰ Καισάρειαν Ἱερατικῇ Σχολῇ.

9] Ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἀπαγγελία τῆς Ὀκτωήχου, Ψαλτηρίου καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἀναγνωσμάτων τῶν ἀστυκῶν καὶ δημοτικῶν σχολῶν, καὶ χρῆσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς φωνητικῆς μουσικῆς ἀντὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς, ἥτις εἶναι ἄχρηστος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν.

Τὸ τελευταῖον τοῦτο μέτρον ἐφηρμόσθη πέρυσι καὶ ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ τῆς Ἰνδζέσου. Οἱ μαθηταὶ τῆς ἀνωτέρας τάξεως παρίστανον θέαμα συγκινητικώτατον ψάλλοντες ἐν ταῖς ἐξετάσεσι τὴν Κλίμακα, τὰ κεκραγάρια, διαφόρους εἱρμοὺς καὶ τροπάρια ἐκ τῆς Ὀκτωήχου καὶ ἀνακαλοῦντες εἰς τὴν μνήμην τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς προγονικῆς εὐσεβείας καὶ ἀγνότητος τῶν ἠθῶν, καθ' οὓς ἡ Σχολὴ εἶχε μᾶλλον ἐκκλησιαστικὴν χροιάν, ἀφ' οὗ οἵ τε διδάσκοντες καὶ

διδασκόμενοι ἦσαν συνάμα λειτουργοὶ καὶ ὑπάλληλοι τῆς Ἐκκλησίας. Εὐκταῖον ἵνα ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ μέτρου τούτου γενικευθῇ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς κοινότητας πρὸς καλλιέργειαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἔξαρσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος παρὰ τοῖς μαθηταῖς ἀφ' ἑτέρου.

10] Ἡ αὐστηρὰ ἀπαγόρευσις τῆς χειροτονίας ἱερέων ἄνευ ἀποδεικτικῶν τῆς τε σπουδῆς καὶ χρηστῆς αὐτῶν διαγωγῆς.

11] Αἱ ἐφοροεπιτροπαὶ τῶν κοινοτήτων ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν διδασκάλων ὀφείλουσι νὰ προτιμῶσιν ἐκείνους τῶν τελειοφοίτων τῶν Γυμνασίων, οἵτινες ἀναδέχονται καὶ τὴν διὰ χειροτονίας ἱερατικὴν ὑπηρεσίαν, ὅπως ἐκ τῶν τοιούτων προμηθεύονται οἱ ἱεροκήρυκες τῶν Ἐκκλησιῶν.

12] Πᾶσα ἐφοροεπιτροπὴ ὀφείλει νὰ μισθοδοτῇ ἱεροκήρυκα κηρύττοντα τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἴτε ἐν Κυριακαῖς σχολαῖς μετὰ μεσημβρίαν. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ὀφείλουσι νὰ ἐποπτεύωσι πρὸς τήρησιν τοῦ κανόνος τούτου.

13] Ἡ σύστασις καὶ λειτουργία τῶν κυριακῶν σχολῶν ἔν τε Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν κατηχητικῶν σχολῶν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐν τῷ νηπιοβαπτισμῷ εὐχῆς καὶ ἐγγυήσεως τῶν ἀναδόχων ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς ἄμυναν κατὰ τῶν κυριακῶν σχολῶν τῶν διαμαρτυρουμένων.

14] Ἡ ἐν ταῖς ἐφημερίσι τακτικὴ καταχώρισις ἠθικοθρησκευτικῶν λόγων ἅπαξ τοὐλάχιστον τῆς ἑβδομάδος, δηλαδὴ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν σαββάτων, ἵνα ἀναγινώσκωνται τὰς Κυριακάς.

Οὐδὲν τῶν μέτρων τούτων ἀδύνατον· οὐδενὸς ἡ ἐκτέλεσις προσκρούει εἰς προσκόμματα ἀνυπέρβλητα, ὡς ὑπεδείχθη ἐν οἰκείῳ τόπῳ· ἡ δὲ δραστικότης τῶν μέσων τούτων εἶναι ἐκ πείρας γνωστή.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ κυριωδέστερον τούτων εἶναι ἡ σύμπτυξις τῶν ἐπαγγελμάτων τοῦ ἱερέως καὶ διδασκάλου ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ, ὡς συνέβαινε καὶ πρὸ ἡμίσεως αἰῶνος, διὰ τοῦτο συμφέρει ἵνα ἐπαναλάβωμεν τὴν σχετικὴν τῷ ζητήματι τούτῳ περικοπὴν τοῦ λόγου, ὃν ἐξεφώνησεν ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸς τοῖς βουλευταῖς τῆς ΙΓ' περιόδου ἀνασκευάζων τοὺς ἀντιφρονοῦντας, ὡς ἑξῆς.

«Ἐὰν δὲ οἱ κληρικοὶ μορφωθῶσιν ὡς σήμερον μορφοῦνται οἱ δημοδιδάσκαλοι, τότε ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ κλῆρος ἐπιτυχῶς θὰ ἐπαγγέλληται τὸν δημοδιδάσκαλον ἀνυψούμενος ταυτοχρόνως ἐκ τῆς σημερινῆς αὐτοῦ εὐτελείας καὶ καταπτώσεως, ἀλλὰ καὶ ἡ νεολαία εὐσεβεστέρα ἀποβήσεται καὶ ἠθικωτέρα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς σήμερον ἐν τῇ κακίᾳ κυλινδουμένης κοινωνίας . . . . Εἶναι λίαν λυπηρὸν νὰ διασχίζωσι τὸ ἔδαφος τῆς ἡμετέρας πατρίδος διάφοροι ρασοφόροι εἰς διάφορα προπαγανδῶν τάγματα ἀνήκοντες καὶ σκοπὸν κύριον ἔχοντες οὐχὶ τὴν διάδοσιν τῆς εὐσεβείας, ἧς οὗτοι στεροῦνται, ἀλλὰ τὴν καταδολίευσιν τῶν ἐθνικῶν πόθων καὶ συμφερόντων, τὴν διατάραξιν τῶν συγκινήσεων καὶ τὸν διχασμὸν τῶν κοινοτήτων, ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον οὐδαμῶς νὰ κινούμεθα, εἰς τὴν τύχην ἀφίνοντες τὸ οὐσιωδέστερον καὶ ἐθνωφελέστερον τῶν καθηκόντων, ἀλλὰ καὶ νὰ διαμφισβητῶμεν τοῖς οἰκείοις ὡς ἐπιβλαβὲς καὶ ἀσύμφορον ὅ,τι δὲν ἀρνούμεθα τοῖς ξένοις τοῖς ἐπιβουλευομένοις ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν πατρίδα».

Πραγματοποιουμένης οὕτω τῆς συμπτήξεως τῶν ἐπαγγελμάτων τοῦ ἱερέως καὶ διδασκάλου, τότε καθίσταται τόσον εὔκολος ἡ προμήθεια καὶ μισθοδοσία τῶν ἱεροκηρύκων ὅσον εὐχερὴς εἶναι ἤδη καὶ ἡ τῶν διδασκάλων· τότε δὴ ὁ ἀμπελὼν τοῦ Κυρίου καταρδεύεται δαψιλῶς διὰ τῶν ναμάτων τοῦ θείου λόγου κηρυττομένου τακτικῶς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἴτε ἐν Κυριακαῖς σχολαῖς πρὸς διδασκαλίαν καὶ διαρκῆ κατήχησιν παντὸς γένους καὶ πάσης ἡλικίας τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος. Τότε δὴ τότε καὶ ὁ ἱερὸς κλῆρος ἀπαλάττεται τῆς εὐθύνης περὶ τῶν καθ' ἑκάστην ἀπολλυμένων ψυχῶν, ὧν τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐκζητήσει ὁ Κύριος καθὰ ἀπειλεῖ αὐτὸν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἱερέως καὶ προφήτου Ἰεζεκιήλ.

Πραγματοποιουμένης τῆς συμπτήξεως τῶν ἐπαγγελμάτων τοῦ ἱερέως καὶ διδασκάλου, τὰ λοιπὰ μέτρα οἴκοθεν ἐκτελοῦνται, καθόσον αἱ διατάξεις τῶν ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως ἐπικυρωθέντων προνομίων ἐπιτρέπουσι τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἐκτέλεσιν πάντων τῶν προμνησθέντων μέτρων πρὸς ἠθικοθρησκευτικὴν μόρφωσιν καὶ ἀνάπλασιν τῶν ὀρθοδόξων κοινοτήτων.

Διότι διὰ τῶν προνομιῶν τούτων ἡ Σ. Κυβέρνησις ἐχορήγησε τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ἀρχιεπισκόποις καὶ ἐπισκόποις ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν κατὰ τόπους ἐκκλησιῶν, μοναστηρίων, σχολείων καὶ τῶν ἐφοροεπιτροπῶν αὐτῶν ὡς καὶ ἐπὶ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, οἵαν οὐδὲ αἱ ὀρθόδοξοι κυβερνήσεις ἠδυνήθησαν οὐδὲ δύνανται νὰ χορηγήσωσι ταῖς ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν Ἐκκλησίαις.

Ὅθεν ὑπὲρ πάντα ἄλλον εὐθύνεται ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐπὶ τῇ μὴ θεραπείᾳ τῶν κακῶς ἐχόντων, ἐὰν μὴ ποιήσηται χρῆσιν ἧς κέκτηται δυνάμεως καὶ ἐξουσίας πρὸς λῆψιν τῶν ἀναγκαίων μέτρων κατὰ τοῦ ἐξ Ἑσπερίας ἐπερχομένου χειμάρρου τοῦ κτηνώδους ὑλισμοῦ, πρὸς καταπολέμησιν αὐτοῦ διὰ συνεχοῦς καὶ τακτικοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου οὐχὶ μόνον ἐν τοῖς θείοις ναοῖς ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς Κυριακαῖς σχολαῖς ἱδρυομέναις πανταχοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν διαμαρτυρουμένων.

Ἐν Ἰνδζέσου τῇ 30 Αὐγούστου 1893.

Γ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ.
Ἰατρός.

ΛΟΓΙΟΙ ΑΓΙΟΡΕΙΤΑΙ

ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Ε. Λαυριώτου.

Ο ΟΣΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ὁ κτίτωρ τῆς Μεγάλης Λαύρας.

Ὡς πᾶσι τοῖς ἁφορῶσι τὰ τοῦ Ἄθω, οὕτω καὶ ἐν τοῖς λογίοις τακτέον πρῶτον τὸν κτίτορα τῆς πρεσβυγενοῦς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας ὅσιον Ἀθανάσιον. Ὅτι ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ ἦτο κάτοχος μεγάλης παιδείας, ἧς ἕνεκα καὶ εἰς τὸν διδασκαλικὸν ἀνήχθη θρόνον ἐν Βυζαντίῳ, ψήφῳ τῶν κοινωνῶν αὐτῷ καὶ παιδευτῶν, καὶ νεύσει βασιλικῇ, γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ σωζομένου ἑλληνιστὶ ἀνεκδότου βίου αὐτοῦ, οὗτινος τὸ μέρος τοῦτο ἔχει ὧδε. « . . . Ἐντεῦθεν ἔρως αὐτὸν τοῦ καλοῦ τῆς παιδεύσεως λαμβάνει, καὶ πόθος ἐπὶ τούτῳ πρὸς τὴν Βασιλίδα γενέσθαι πάλιν τῆς αὐτῆς αἰτίας ἕνεκεν. Ἤδη γὰρ καὶ τῆς μείζονος ἡλικίας ἥπτετο· ἣ καὶ τὴν κρίσιν ὡς τὰ πολλὰ τοῦ χείρονος ἐπέχει καὶ τοῦ βελτίονος, καὶ οὐδὲν αὐτῷ τὸ παράπαν, οὐκ ὀρφανία, οὐκ ἀτελὴς ἡλικία, οὐχ ἡ τῶν κηδεμόνων ἠρεμία, πρὸς τὴν τοῦ καλοῦ κτῆσιν ἀντέβη· ἀλλὰ πᾶσιν, οἷς χαίρειν οἶδε νεότης, χαίρειν εἰπών, μόνου γίνεται τοῦ καλοῦ τῆς παιδεύσεως· σκοποῦντι δὲ καὶ ἀπορουμένῳ ὅθεν ἂν τοῦτο γένοιτο ῥᾷον, θεόθεν αὐτῷ πόρος ἐν ἀπόρῳ δίδοται. Τοῦ γὰρ ἐν θείᾳ τῇ λήξει Ρωμανοῦ, ὃς συγκρίσει τοῦ νέου, Γέρων ὠνόμασται, τῶν τῆς βασιλείας σκῆπτρα ἐπειλημμένου πέμπεταί τις εὐνοῦχος πράκτωρ ἐν Τραπεζοῦντι, Κομερκιάριον αὐτὸν οἶδε καλεῖν ἡ Ρωμαίων φωνή, ἀνὴρ ἐπιεικὴς καὶ διὰ βίου καλὸς καὶ ἀγαθός, ὃς ἰδὼν τὸν παῖδα μὴ κατὰ παῖδα τὸ ἦθος, ἀλλ' εὐσταθῆ τε καὶ βεβηκότα παρ' ἡλικίαν, καὶ τὸ ὅλον ἀστεῖον τῷ Θεῷ, ᾧκειώσατό τε αὐτὸν εἰς τὰ μάλιστα καὶ γνησιώτατα ἠγκαλίσατο, σύσκηνον ἑαυτῷ καὶ συνέστιον ποιησάμενος. Ἐπεὶ δὲ ἤδη καὶ ἐπανόδου μετὰ τὴν τῶν δημοσίων τελεσμάτων ἐμέμνητο εἴσπραξιν, συναναφέρει ἑαυτῷ καὶ τὸν παῖδα οὐκ ἄκων, οὐδ' ἄκοντα, ἀλλὰ καὶ σφόδρα τοῦτο τῶν ἀμφοτέρων βουλομένων, οἷα τοῦ μὲν, τῆς παιδεύσεως, τοῦ δὲ, τῆς τοῦ παιδὸς ἀρετῆς ἡττηθέντος . . . καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε τοῖς μαθήμασι προσανεῖχεν.

Ἐπεὶ γὰρ αὐτῷ συνεμαιοῦτο, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, καὶ συνετρέφετο τῆς ἀρετῆς ὁ πόθος, ὑποβάθρα μὲν ὡς λίαν καλῇ τῇ ἔξω σοφίᾳ, πρὸς ἀρετὴν κέχρηται κτῆσιν· ὁδηγῷ δὲ πρὸς σοφίαν καὶ παιδευτῇ τῷ τηνικαῦτα τῶν ταύτης προκαθημένῳ παιδευτηρίων· Ἀθανάσιος οὗτος ἦν ὁ τὴν γνῶσιν ἅμα καὶ τὴν ἀρετὴν ἀπαράμιλλος· οὗ ζηλωτὴν καὶ πρὸς ἀκρίβειαν μιμητὴν ἑαυτὸν παραστῆσαι μέγα τιθέμενος, καὶ βίον ὁμοῦ καὶ λόγον καὶ τρόπον πρὸς αὐτὸν ἀπευθύνειν διὰ πάσης ἐποιεῖτο σπουδῆς· ἀλλὰ μὴν καὶ ἑταίρων, οὐ τὰ πολλὰ τοῖς πολλοῖς ὡμίλει· ἀλλὰ τοῖς τῶν πολλῶν ἑαυτοὺς ὡς ἐπίπαν χωρίζουσιν· οὐδὲ τοῖς εἰκῇ καὶ ἁπλῶς συνεφέρετο φερομένοις, ἀλλ' οἷς δέον ἔδει συμφέρεσθαι. Τάχει δὲ καὶ μεγέθει φύσεως οὕτω πάντα τορῶς διήει, ὥσπερ τις πτηνὸς τέμνων ἀέρα, ὡς κοινῇ ψήφῳ τῶν κοινωνῶν αὐτῷ παιδευτῶν ὁμοῦ καὶ παιδευμάτων, ἵνα τὰ πολλὰ συντέμω, τῆς τοῦ διδασκάλου συνεδρείας ἀξιωθῆναι· μετὰ τὸν παιδευτὴν, παιδευτής· καὶ γὰρ ἦν οὐχ ἧττον τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν γνῶσιν θαυμάσιος, τὸ φρόνημα μέτριος, σώφρων εἴ καί τις ἄλλος, ἡδὺς, τὸν τρόπον ἐπιεικὴς, τὸν λόγον ἐπιτερπὴς, τἄλλα τε ὅσα τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν κατ' ἀρετὴν βιοῦντα χαρακτηρίζειν οἶδεν, ὡς μᾶλλον μὲν τῆς φύσεως τὴν παίδευσιν, μᾶλλον δὲ τῆς παιδεύσεως τὴν φύσιν θαυμασίαν οἵαν κεκτῆσθαι, καὶ τούτων αὖθις, τὴν σύνεσιν· πλέον δὲ τῆς ἐν ἀμφοτέροις ἀκρότητος, τὴν ἀρετήν· τοῦ μὲν γὰρ λόγου, τὸν βίον· τοῦ δὲ βίου, τὸν τρόπον εἶχε προλάμποντα. Οὐ πολὺς ὁ μεταξὺ χρόνος καὶ κοινῇ ψήφῳ τῶν αὐτῶν αὖθις, καὶ νεύσει βασιλικῇ,—τοῦτο γὰρ ἐποίει αὐτῷ τὸ περιὸν τῆς ἀρετῆς—ἐπὶ τὸν διδασκαλικὸν ἀνάγεται θρόνον. Οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ μέντοι· πῶς γάρ; ἔτι τοῦ κοινοῦ παιδευτοῦ περιόντος, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ παιδευτηρίῳ· καὶ γὰρ ἔδει τὸν μιμητὴν, οὗ μίμημα ἑαυτὸν καὶ τύπον παρίστα, ὥσπερ τῶν ἐπιπόνων, οὕτω δὲ καὶ τῶν ἐπιδόξων τῷ ἀρχετύπῳ συγκοινωνῆσαι καὶ τῶν αὐτῶν ἐκείνῳ τυχεῖν γερῶν τε καὶ ἀναρρήσεων . . .

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐπίσης μανθάνομεν, ὅτι κατὰ τὸν Ι' αἰῶνα προκαθήμενος τῶν παιδευτηρίων τοῦ Βυζαντίου ἦν ὁ ἀπαράμιλλος τὴν γνῶσιν καὶ τὴν σοφίαν Ἀθανάσιος· ὅτι ὁ ἐπιδιδόμενος εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα ψήφῳ τῶν κοινωνῶν αὐτῷ παιδευτῶν ἠξιοῦτο τῆς τοῦ διδασκάλου συνεδρίας, καὶ αὖθις ψήφῳ αὐτῶν, καὶ νεύσει βασιλικῇ ἀνήγετο εἰς τὸν διδασκαλικὸν θρόνον.

Ὁ θεῖος οὗτος Ἀθανάσιος ἔγραψε, καὶ ἰδίᾳ χειρὶ παρέδωκε τοῖς τέκνοις αὐτοῦ:

1]. Δύο ὑποτυπώσεις ἤτοι τυπικά.

2]. Κανόνας τῆς Διαίτης.

Ἐκ τούτων τὴν πρώτην ὑποτύπωσιν ἐξέδωκεν ὁ κ. Μ. Γεδεών ἐν τῷ Ἄθωνι. Τὴν δὲ δευτέραν μετὰ τῶν Κανόνων τῆς Διαίτης, τοῦ ἑλληνιστὶ βίου, καὶ τῆς ἀκολουθίας του, ἐκδώσω λίαν προσεχῶς, ὡς πρῶτον μέρος τῆς λαυριωτικῆς ἱστορίας, εἰ Θεὸς διδῷ.

Συνέχεια ἀπὸ σελ. 206—207 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ

ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ σχολάρχου ἀρχιμανδρ. Μ. ΚΑΕΟΒΟΥΛΟΥ μετὰ τὴν ἱερὰν τελετὴν τοῦ ἁγιασμοῦ.

Παναγιώτατε Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι, μεγάτιμοι Ἔφοροι καὶ ἡ λοιπὴ φιλόμουσος ὁμήγυρις,

Δόξαν ἐχέτω ὁ πανάγαθος καὶ πανοικτίρμων

Θεὸς, ὅτι ἤγαγεν ἡμᾶς αὖθις εἰς τὴν τερψίθυμον ταύτην ἐναρκτήριον τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀρξαμένου νέου σχολικοῦ ἔτους ἡμέραν, τὴν ἀρετηρίαν νέας πνευματικῆς σταδιοδρομίας. Καὶ παριστάμεθα ἰδοὺ, σῶοι καὶ ἀβλαβεῖς τῇ ἀμάχῳ σκέπῃ τῆς πανσθενοῦς Αὐτοῦ χάριτος κατὰ τὸ διάστημα τῶν διακοπῶν διαφυλαχθέντες, πρόθυμοι νὰ ἀποδυθῶμεν εἰς τὸν προκείμενον ἡμῖν τῶν γραμμάτων ἀγῶνα, πάσας τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἐντείνοντες ὅπως ὅσον ἔνεστι τελεσφορώτερον τὸ ἐμπεπιστευμένον ἡμῖν ἔργον ἐπιτελέσωμεν. Ἐλπίζομεν δὲ, ὅτι ἡ ἐπισήμως διακηρυττομένη αὕτη προθυμία ἡμῶν, ὑπεκκαιομένη ὑπὸ τῆς ἑτοίμου ἀεὶ νὰ ἐνισχύῃ τοὺς ἐργαζομένους τὸ ἀγαθὸν θείας χάριτος, ταῖς ἀναπεμφθείσαις πρὸς Κύριον θεοπειθέσι τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εὐχαῖς δὲν θέλει διαψευσθῇ, καὶ ἐν τῇ λήξει τοῦ ἐπ' αἰσίοις ἀρξαμένου σχολικοῦ ἔτους θέλομεν κριθῆ αὖθις ἄξιοι τῶν εὐλογιῶν αὐτῆς. Ἐπὶ τῇ θυμήρει ταύτῃ ἐλπίδι ἀρχόμεθα σήμερον τῶν ἐργασιῶν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους, εὐθὺ καὶ ἀπερισπάστως οἱ πάντες πρὸς τὴν ὅσον ἔνεστιν ἀκριβῆ τῶν οἰκείων καθηκόντων ἐκπλήρωσιν τείνοντες καὶ εἰς ἓν μόνον ἀποσκοποῦντες, τὴν πληρεστέραν δικαίωσιν τῶν πολλῶν ὑπὲρ τοῦ παιδευτηρίου τούτου μεριμνῶν τῆς σεπτῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τὴν τελειοτέραν πραγμάτωσιν τῶν ἀγαθῶν ἐπ' αὐτῷ προσδοκιῶν αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὡς πρώτη τῶν ἐργασιῶν παντὸς νέου σχολικοῦ ἔτους ὥρισται ἐν τῷ παιδευτηρίῳ τούτῳ ἡ δημοσία ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου γνωστοποίησις τῶν ὀνομάτων τῶν τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἔτους τελειοφοίτων μετὰ τῶν βαθμῶν τῶν πτυχίων αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν εὐδοκιμησάντων ἐν ταῖς ἐτησίαις ἐξετάσεσι μαθητῶν, κατάρχομαι τῆς λειτουργίας τοῦ εὐλογηθέντος σχολικοῦ ἔτους ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου ἐπικαλούμενος τὴν εὐμενῆ ὑμῶν ἀκρόασιν.

Ἐκ τῶν 47 μαθητῶν τῆς ἑβδόμης τάξεως τοῦ προτελευταίου σχολικοῦ ἔτους οἱ 42 ἐγγραφέντες κατὰ τὸ λῆξον ἔτος ἐν τῇ ὀγδόῃ τάξει, τῇ τῶν τελειοφοίτων, καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον τακτικῶς καὶ ἐπιμελῶς οἱ πάντες τῶν τῆς τάξεως ταύτης μαθημάτων διακούσαντες καὶ τὰς νενομισμένας ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις πλήρεις οἱ πάντες ὑποστάντες ἠξιώθησαν πλὴν ἑνὸς, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων ὑπὸ σοβαρᾶς νόσου προσβληθέντος, τοῦ νενομισμένου τῶν τελειοφοίτων πτυχίου λαβόντες 15 μὲν τὸν βαθμὸν *Ἄριστα*, ἐξ ὧν τρεῖς τὸ ἀπόλυτον *Ἄριστα*, οἱ δὲ λοιποὶ 12 τὸ σχετικὸν, 24 τὸν βαθμὸν *Πάνυ καλῶς* καὶ 2 τὸν βαθμὸν *Καλῶς*.

Τὸ ἀπόλυτον *Ἄριστα* ἔλαβον οἱ ἑξῆς:

1] ὁ Λέανδρος Α. Ἀρβανιτάκης ἐκ Σίφνου·
2] ὁ Ραφαὴλ Βοῦρος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ
3] ὁ Ἰωάννης Παπᾶ Δημητρίου ἐκ Σινώπης.

Τὸ δὲ σχετικὸν *Ἄριστα* οἱ ἑπόμενοι:

1] ὁ Ἀλέξανδρος Β. Στρατίδης ἐκ Τυάνων·
2] ὁ Μιχαὴλ Κεχαγιᾶς ἐκ Προύσης τῆς Βιθυνίας·
3] ὁ Ἀθανάσιος Μητσόπουλος ἐξ Ἀγράφων·
4] ὁ Δημήτριος Π. Δαμασκηνὸς ἐκ Κων]πόλεως·
5] ὁ Δημήτ. Λέκας ἐκ Βλάτσης τῆς Μακεδονίας·
6] ὁ Νικόλαος Ι. Βλάσης ἐκ Κωνσταντινουπόλεως·
7] ὁ Παναγιώτης Γ. Ἰωαννίδης ἐκ Βατούσης τῆς Λέσβου·
8] ὁ Νικόλαος Ἀντωνίου Γρυπιώτης ἐκ Τήνου·
9] ὁ Παῦλος Σταματιάδης ἐκ Σίλλης Ἰκονίου·
10] ὁ Ἀγάλλος Ε. Σκούρας ἐκ Τρικέρων τῆς Θεσσαλίας·
11] ὁ Νικόλαος Κ. Παρίτσης ἐκ Μαδύτου.
12] ὁ Νικόλαος Π. Μέντης ἐξ Ἀργυρουπόλεως τῆς Χαλδείας.

Τοῦ βαθμοῦ *Πάνυ καλῶς* ἠξιώθησαν οἱ ἑπόμενοι:

1] ὁ Δημήτριος Θεοδωρίδης ἐκ Πλωμαρίου τῆς Λέσβου·
2] ὁ Παναγιώτης Ι. Ραφτόπουλος ἐκ Λήμνου·
3] ὁ Δημήτριος Α. Καγιάννης ἐκ Βερατίου τῆς Ἠπείρου·
4] ὁ Μιχαὴλ Πασχαλίδης ἐκ Νικιῶν Νισύρου·
5] ὁ Χαραλάμπης Κ. Βλαστὸς ἐκ Μεγ. Τσεκμετζέ·
6] ὁ Γρηγόριος Σ. Ἰωσηφίδης ἐκ Μουδανίων τῆς Βιθυνίας·
7] ὁ Γεώργιος Τσῶχος ἐκ Σίφνου·
8] ὁ Ἰωάννης Παπαδόπουλος ἐκ Σινασσοῦ·
9] ὁ Ἠλίας Α. Λιτσολαρίδης ἐκ Πρεμετῆς τῆς Ἠπείρου·
10] ὁ Ἰορδάνης Ἰακώβου ἐκ Διαρβεκήρ·
11] ὁ Χρῆστος Βλαχόπουλος ἐκ Σινασσοῦ·
12] ὁ Σωκράτης Βοζώρης ἐξ Ἠπείρου·
13] ὁ Ἐλευθέριος Παπαδόπουλος ἐκ Νικομηδείας·
14] ὁ Σωτήριος Ζώης ἐκ Χίου·
15] ὁ Λεωνίδας Φιλίδης ἐκ Φιλεατῶν τῆς Ἠπείρου·
16] ὁ Δημήτριος Κ. Σαμαρᾶς ἐξ Ἀλατσάτων τῆς Ἐρυθραίας·
17] ὁ Νέστωρ Ἰ. Ἀριστοκλῆς ἐκ Κων]πόλεως·
18] ὁ Ἀβραὰμ Στεφανίδης ἐκ Ζιντζίδερε τῆς Καισαρείας·
19] ὁ Μιχαὴλ Χ. Μιχαηλίδης ἐκ Κων]πόλεως·
20] ὁ Γεώργιος Στ. Κέπετζης ἐκ Κων]πόλεως·
21] ὁ Κλεάνθης Ν. Στρατιώτης ἐκ Γανοχώρων·
22] ὁ Πάτροκλος Σ. Δελιάδης ἐκ Κων]πόλεως·
23] ὁ Χρυσόστομος Χατζῆ Νικολάου ἐκ Πασσαλιμανίου τῆς Προικονήσου καὶ
24] ὁ Παῦλος Μαρέγγος ἐκ Κων]πόλεως.

Τοῦ δὲ βαθμοῦ *Καλῶς* ἔτυχον:

1] ὁ Ἰωάννης Ἰσαὰκ ἐκ Καισαρείας καὶ
2] ὁ Φώτιος Στυλιανίδης ἐκ Κων]πόλεως.

Τοιούτους μαθητὰς ἀπέλυσε, Παναγιώτατε Δέσποτα καὶ ἡ λοιπὴ σεβασμία καὶ πανέντιμος ὁμήγυρις, κατὰ τὸ προλαβὸν σχολικὸν ἔτος ταῖς εὐλογίαις τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τὸ παιδευτήριον τοῦτο. Ἤυχετο βεβαίως πλείονας νὰ ἔχῃ τοὺς ἀριστεῖς, καὶ, εἰ δυνατὸν, ἅπαντας. Ἀλλὰ γινώσκον τὰς πολλὰς καὶ πολυειδεῖς στερήσεις καὶ κακουχίας, ὑφ' ὧν πολ-

λοι τῶν ἀπολυθέντων κατετρύχοντο, καὶ τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα ἄλλα τῆς προόδου κωλύματα, περὶ ὧν ἱκανὸς ἄλλοτε ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἐγένετο λόγος, νομίζει, ὅτι ἀπείρους ὀφείλει νὰ ἀναπέμψῃ εὐχαριστίας τῷ Ὑψίστῳ, ὅτι καὶ τοσούτους ἠξιώθη νὰ ἀπολύσῃ ἀριστεύσαντας τῇ πανσθενουργῷ Αὐτοῦ χάριτι, τοιούτων κωλυμάτων ὑπαρχόντων. Ἔχει δὲ στερρὰν τὴν πεποίθησιν, ὅτι οἵ τε ἀριστεύσαντες καὶ οἱ λοιποί, τῆς αὐτῆς εὐγνώμονος φιλοτιμίας οἱ πάντες ἐμφορούμενοι καὶ μνήμονες ἀεὶ τοῦ πολυτίμου χρήματος, ὃ ἐν αὐτῷ ἐκτήσαντο, πᾶσαν θέλουσι καταβάλλει σπουδὴν, ὅπως ἄξια τῆς ἐκθρεψάσης αὐτοὺς μητρὸς ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ τέκνα ἀναδειχθῶσιν.

Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν 416 μαθητῶν, τῶν ἐν ταῖς ἑπτὰ κατωτέραις τῆς Σχολῆς τάξεσι διανεμημένων, ἀποκλεισθέντων τῶν ἐξετάσεων συμφώνως ταῖς τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς διατάξεσι διὰ τὰς πολλὰς αὐτῶν ἀπουσίας 32 μαθητῶν, καὶ 34 μὴ προσελθόντων εἰς αὐτὰς διὰ διαφόρους λόγους, οἱ λοιποὶ πάντες, 350 τὸν ἀριθμὸν, ἐξητάσθησαν γραπτῶς ἐν ἅπασι τοῖς τοῦ ἔτους μαθήμασιν. Ἐκ τούτων 308 ἐκρίθησαν ἄξιοι προβιβασμοῦ εἰς ἀνωτέρας τάξεις, οἱ δὲ λοιποὶ 42 ἀνάξιοι προβιβασμοῦ καὶ στάσιμοι ἐν ταῖς αὐταῖς τοῦ λήξαντος ἔτους τάξεσιν. Ἐκ δὲ τῶν προβιβασίμων ἠρίστευσαν ἐν *ἅπασι μὲν τοῖς μαθήμασιν* οἱ ἑξῆς:

Ἐκ τῆς *πρώτης τάξεως*, ὁ Θωμᾶς Παπαδόπουλος καὶ ὁ Βασίλειος Μακρῆς.

Ἐκ τῆς *δευτέρας τάξεως* ὁ Σπυρίδων Τζαφερόπουλος.

Ἐκ τῆς *τρίτης* ὁ Δημήτριος Γεωργίου.

Ἐκ τῆς *τετάρτης* ὁ Εὐκλείδης Θρουμουλόπουλος καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς Λουκίδης.

Ἐκ τῆς *πέμπτης* ὁ Θεοφάνης Κόντης καὶ ὁ Τηλέμαχος Χασηρτζόγλους.

Ἐκ τῆς *ἑβδόμης* ὁ Χρῆστος Χατζόπουλος, ὁ Συμεὼν Συμεωνίδης, ὁ Βασίλειος Στεφανίδης, ὁ Ἀλέξανδρος Τσάμης, ὁ Σταῦρος Πετρίδης, ὁ Συμεὼν Μερσίνογλους καὶ ὁ Νικόλαος Νικολαίδης.

Ἐν δὲ τοῖς *πλείοσι τῶν μαθημάτων* ἠρίστευσαν οἱ ἑπόμενοι:

Ἐκ τῆς *πρώτης τάξεως* ὁ Ἰωάννης Δημητριάδης, ὁ Δημήτριος Ἀδαμίδης, ὁ Χρυσοβέργης Κρήτας καὶ ὁ Ἐδουάρδος Τρυφίδης.

Ἐκ τῆς *δευτέρας τάξεως* ὁ Βασίλειος Σανδαλτζίδης, ὁ Ἰωάννης Ζῶτος, ὁ Πλάτων Κωνσταντινίδης, ὁ Μιχαὴλ Μονογιούδης, ὁ Κωνσταντῖνος Ψύλλας, ὁ Εὐθύμιος Ἰορδάνου, ὁ Πηλεὺς Τρυφίδης καὶ ὁ Μήνως Λαγουδάκης.

Ἐκ τῆς *τρίτης τάξεως* ὁ Ἰωάννης Προδρομίδης, ὁ Νικόλαος Ἀδαμαντίδης, ὁ Στέφανος Λεφάκης, ὁ Ἀλέξανδρος Πίντσας, ὁ Ἀπόστολος Ἀθανασίου, ὁ Δημήτριος Γεωργίου, ὁ Δημήτριος Λιβανὸς, ὁ Ἀπόστολος Ἀθανασίου, καὶ ὁ Ζαννῆς Κοκκώνης.

Ἐκ τῆς *τετάρτης τάξεως* ὁ Σωτήριος Ἰωαννίδης, ὁ Ἰσαὰκ Κωνσταντινίδης, ὁ Γεώργιος Καρπέτης, ὁ Ἀθανάσιος Τσούκλας, ὁ Χρῆστος Κόντης, ὁ Σπυρίδων Βλάχος καὶ ὁ Μενέλαος Ἀποστολίδης.

Ἐκ τῆς *πέμπτης τάξεως* ὁ Λεωνίδας Καλβοκορέσης, ὁ Κωνσταντῖνος Μακρίδης, ὁ Γεώργιος Λασκόπουλος, ὁ Βασίλειος Κόντης, ὁ Ξενοφῶν Σούρλας, ὁ Βασίλειος Παπάζογλους, ὁ Ξενοφῶν Σερδάρης καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Κονδυλένιος.

Ἐκ τῆς *ἕκτης τάξεως* ὁ Στέφανος Φωτιάδης, ὁ Μιλτιάδης Στυλιανίδης, ὁ Παναγιώτης Γεωργιάδης, ὁ Εὐριπίδης Χασηρτζόγλους, ὁ Δημήτριος Λουκίδης, ὁ Ὀρέστης Ἀδαμαντίδης, ὁ Νικόλαος Καλογιάννης καὶ ὁ Λάζαρος Λασκαρίδης.

Καὶ ἐκ τῆς *ἑβδόμης τάξεως* ὁ Ἀντώνιος Κρητικὸς, ὁ Βασίλειος Προδρόμου, ὁ Ἀντώνιος Μαγίδης, ὁ Ἀλέξανδρος Χριστοφορίδης, ὁ Κωνσταντῖνος Γεωργαντᾶς, ὁ Ἰωάννης Σκράμης, ὁ Ἰωάννης Δριτσάκης, ὁ Ἀβραὰμ Κωνσταντινίδης καὶ ὁ Δημήτριος Μικρόπουλος.

Δὲν θεωρῶ δὲ ἀναξίαν μνείας καὶ τρίτην τινὰ κατηγορίαν μαθητῶν, οἵτινες ὑπολείπονται μὲν τῶν προμνησθέντων, ἀλλ' ἄξιοί εἰσι καὶ οὗτοι τῶν εὐλογιῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὡς ἱκανὴν περὶ τὰ μαθήματα αὐτῶν ἐπιμέλειαν ἐπιδειξάμενοι καὶ ἐν *πολλοῖς* αὐτῶν ἀριστεύσαντες. Εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ ἑξῆς:

Ἐκ τῆς *πρώτης τάξεως* ὁ Ἀχιλλεὺς Ἰσαὰκ καὶ ὁ Ἀριστείδης Ἐμμανουήλ.

Ἐκ τῆς *δευτέρας τάξεως* ὁ Ἀναστάσιος Νικολαΐδης καὶ ὁ Ἰωάννης Καλεώδης.

Ἐκ τῆς *τρίτης τάξεως* ὁ Περικλῆς Ζαχαριάδης, ὁ Σκουλῆς Γεωργίου καὶ ὁ Χρῆστος Φυλακτόπουλος.

Ἐκ τῆς *τετάρτης* ὁ Εὐστράτιος Βρανᾶς, ὁ Ἰωάννης Καραγιαννάκης, ὁ Στυλιανὸς Παρασκευᾶς, ὁ Ἀπόστολος Βαφείδης καὶ ὁ Ἰωάννης Ραφαλιᾶς.

Ἐκ τῆς *πέμπτης* ὁ Ἀριστείδης Παπαδάκης, ὁ Γεώργιος Μεζίκης, ὁ Βασίλειος Σταματιάδης, ὁ Νικόλαος Νικηφορίδης, ὁ Ἀριστείδης Μαλκώτσης, ὁ Κωνσταντῖνος Φωτιάδης, ὁ Φώτιος Τσίτσος καὶ ὁ Ἀριστοτέλης Μενδρινός.

Ἐκ τῆς *ἕκτης* ὁ Μιχαὴλ Στεφανίδης, ὁ Δημήτριος Παπαδόπουλος, ὁ Ἰωσὴφ Ἀναστασιάδης, ὁ Βασίλειος Σταυρινός, ὁ Σωτήριος Μιχαὴλ καὶ ὁ Ὅμηρος Χρήστου.

Καὶ ἐκ τῆς *ἑβδόμης* ὁ Γεώργιος Βρυέννιος, ὁ Λάζαρος Λαζαρίδης, ὁ Κωνσταντῖνος Γκιουλτζίδης, ὁ Παναγιώτης Βαχαρόπουλος, ὁ Μιχαὴλ Μανωλακάκης καὶ ὁ Σταῦρος Λαμπρίδης.

Τοιοῦτος ὑπῆρξε, Παναγιώτατε Δέσποτα καὶ ἡ λοιπὴ γεραρὰ καὶ ἐρίτιμος ὁμήγυρις, καὶ ὁ ἐν ταῖς ἑπτὰ κατωτέραις τῆς Σχολῆς τάξεσι τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους ἀμητός. Αἱ δὲ πρὸς Κύριον ἀναπεμφθεῖσαι εὐχαὶ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εἴθε, ἐνισχύουσαι μὲν τοὺς διδάσκοντας, αὐξάνουσαι δὲ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν διδασκομένων τῇ παντοδυνάμῳ τοῦ Ὑψίστου χάριτι, πλουσιώτερον νὰ ἀ-

μείψωσιν ἐν τῷ ἐπ' αἰσίοις ἀρξαμένῳ σχολικῷ ἔτει τὰς πολλὰς αὐτῆς ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ προόδου τῆς Σχολῆς μερίμνας, τοὺς πολλοὺς τῆς σεβαστῆς καὶ μεγατίμου Ἑορείας μόχθους καὶ τὰς ἀγαθὰς τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων τῶν μαθητῶν προσδοκίας!

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Συνδρομαὶ ὑπὲρ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, Βαλουκλίου, ἐπὶ τῇ διαομῇ ἄρτων διὰ τὴν ἐπέτειον πανήγυρι αὐτῆς.

Ἐπιμελείᾳ τῶν κυρίων Ἰ. Γραμματικοπούλου, Ἀλεξάνδρου Δημοπούλου, Δημητρίου Παρασκευοπούλου, Ἰωάννου Ἰωακειμίδου καὶ Τάσου Δημητρίου.

Χατζῆ Γεώργιος Λεμοντζόγλους 5 — Ἀλέξανδρος Δημόπουλος 5 — Ἰωάννης Γραμματικόπουλος 10 — Δημήτριος Καραγιάννης 5 — Ἰωάννης Ἰωακειμίδης 5 — Γεώργιος Ζέρβας 5 — Στυλιανὸς Χριστοφίδης 5 — Γεώργιος Γιαστούνης Χαλάτσης 5 — Ἀθανάσιος Τριανταφυλλίδης ἱερυψάλτης 5 — Μᾶνος Μιχαὴλ 2.50 — Εὐφροσύνη Πατίστα 5 — Φωκᾶς Μαρτζέλος 5 — Αἰκατερίνη Τσιτσίλογλου μαῖα 5 — Ἀννίκα Γεωργίου 2 — Στυλιανὸς Ἁγιωργίτης 5 — Ἀπόστολος Κατσαρὸς 4 — Παναγιώτης Νικολόπουλος 5 — Γεώργιος Κοκορούτης 5 — Πέτρος 5 — Ἀθανάσιος Χρήστου 2.50 — Κώτσος Λαζίρου 5 — Ἀλέξιος Λέκας 5 — Νικόλαος Στανόπουλος 2.50 — Σαράντης Πανόπουλος 5 — Γεώργης Γκιώνης 5 — Γεώργιος Στεργίου 5 — Κωνσταντῖνος Δίπλας 2.50 — Χαράλαμπος Νικολαΐδης 2.50 — Ἀθανάσιος Γαλάνης 5 — Κωστῆς καὶ Φραγγούλης 2.50 — Δημήτριος Λαμπρόπουλος 5 — Λυκοῦργος Κρασᾶς 5 — Χρῆστος Βασιλείου 2 50 — Βασίλειος Μπάκος 5 — Συμεὼν Σκεμπετζῆς 5 — Ἀνδρέας Ξενόπουλος 2 — Γεώργιος Χριστοφίδης 2 — Ἰωάννης Γαλανούδης 5 — Πολυχρόνης Παχεΐδης ψάλτης 5 — Χρῆστος Γιοβάννη 5 — Τάσος Δημητρίου 47.50 — Γεώργιος Σαριγιώργης 5 — Κωνσταντῖνος Μάτης 10 — Κωνσταντῖνος Παντελούδης 5 — Ἰωάννης Σταυρόπουλος 5 — Δημήτριος Πολυδεύκους 5 — Ἀχιλλεὺς Καζάζης 2 — Κωνσταντῖνος Δημητριάδης 2 — Θεοφάνης Τζιβέλογλους 2 — Γεώργιος Χατάπης 2 — Γεώργιος Εὐσταθίου 5 — Κυριάκος Χασάπης 1 — Δημήτριος Πακάλης 2 — Βασίλειος Μακαρονᾶς 5 — Ἀντώνιος Γεωργιάδης 5 — Γεώργιος Οἰκονομίδης 5 — Γεώργιος Κ. Γοτσῖος 5 — Ἀνδρέας Κωνσταντινίδης 5 — Γεώργιος Ναζλῆς 5 — Χρῆστος Γεωργίου 5 — Ἰωάννης Δεγάτας 5 — Κοσμᾶς Νικολαΐδης 10 — Ἰωάννης Παππαθανασίου 2 — Βασίλειος Γρηγορίου 2 — Παντελῆς Χρήστου 2 — Νικόλαος Πολάτσος 5 — Βασίλειος Πολυχρόνη 1.50 — Δημήτριος Ψαρόπουλος 2 — Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος 2.50 — Διονύσιος Κορωνιὸς 2 50 — Ἰωάννης 3 — Παναγιώτης Μακροκέφαλος 2.50 — Παναγιώτης Κωνσταντινίδης 5 — Μιχαὴλ Μιχαλάκης 5 — Χαράλαμπος Λεφακίνης 5 — Κυριακὸς Ἀλατζόγλου 5 — Γιοβάννης Νικολάου 5 — Ἀπόστολος Τρύφωνος 5 — Ἰωάννης Ἀρμάτης 5 — Ἑλένη Χρήστου 5 — Γεώργιος Μερκουριάδης 5 — Γεώργιος Τσότρας 5 — Ἰωάννης Οἰκονόμος ἱερεὺς 5 — Ἀριστείδης Ψωμιάδης 2 — Κωνσταντῖνος Σπανομαρίδης 5 — Ἰωτὴφ Δεσποινιάδης 5 — Ἰωάννης Νῶε 5 — Δημήτριος Καλλιάδης 5 — Μιχαὴλ Γεωργιάδης 5 — Γεώργιος Θεοδοσίου 5 — Ἀρσένιος Παπάζογλου 5 — Εὐστάθιος Καραγιάννης 10 — Παναγιώτης καὶ Ἀναστάσιος 5 — Βασίλειος Γερελμάστης 5 — Γεώργιος καὶ Φώτιος 2.50 — Ἄννα Ἰωακειμίδου 5 — Ἀνώνυμοι διάφοροι 47.50. Ἐν ὅλῳ γρόσια ἀργυρᾶ 518. Τὰ τῶν προηγουμένων καταλόγων γρόσια 3340 50. Τὸ ὅλον γρόσια ἀργυρᾶ 3858 50

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1893.

κατ' ἐντολήν
Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Γραφείου
Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΔΙΑΙΤΩΜΕΝΩΝ

τοῦ μηνὸς Αὐγούστου 1893.

	Οἱ κατὰ τὴν 1 Αὐγούστου εὑρεθέντες		Οἱ καθ' ὅλον τὸν μῆνα							Οἱ κατὰ τὴν 31 Αὐγούστου μείναντες		
			Εἰσελθόντες		τὸ ὅλον	Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες				τὸ ὅλον
	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.		ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.	
Ἀσθενεῖς	173	51	411	41	676	387	42	37	8	160	42	676
Γηροκομούμενοι	90	22	3	1	116			1	2	92	21	116
Φρενοβλαβεῖς	244	117	2	1	364	6	3	1		239	115	364
Ὀρφανοί	156		1		157					157		157
Περιωρισμένοι	1				2	1				1		2
Προσωπικόν	117	30	10	2	159	10	2			117	32	159
	781	220	428	45	1474	404	45	39	10	766	210	1474

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραφείου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων
***ὁ Διευθυντὴς* Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ.**

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 30.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονὴς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ — Ἐγκαίνια τοῦ Ζωγραφείου Γυμνασίου — Ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα — Περὶ τῶν ἐν ἀρχιερατικαῖς ὑπογραφαῖς τίτλων «Προέδρου» καὶ «τόπον ἐπέχοντος» — Τὰ αἴτια τῆς ἀπιστίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐγκύκλιος περὶ ἐπισκοπικῆς ἀδείας ἐν τῷ γάμῳ. — Ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἐνδελεχῶς προνοοῦσα περὶ παύσεως τῶν παρεκτροπῶν καὶ σκανδάλων, ἅτινα συμβαίνουσιν ἔστιν ὅτε ἐν σχέσει πρὸς τὰ εἰς τὸν γάμον ἀφορῶντα, συνεπείᾳ τῆς παραβάσεως τῶν περὶ τούτου κανονικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, ἀπεράσισεν ἵνα διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου διαβιβαζομένης τοῖς ἁγίοις Ἀρχιερεῦσι καὶ διὰ Πατριαρχικῆς Ἀποδείξεως ἀναγνωσθησομένης ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις τῶν ἐνοριῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστήσῃ συντόνως τὴν προσοχὴν τῶν πανιερωτάτων Μητροπολιτῶν, τῶν θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων, τῶν ἱερατικῶς προϊσταμένων τῶν ἐνοριῶν καὶ παντὸς ἐν γένει εὐσεβοῦς χριστιανοῦ εἰς τὴν ἀκριβῆ καὶ αὐστηρὰν ἐκτέλεσιν πασῶν ἐκείνων τῶν διατυπώσεων, αἵτινές εἰσι τεθεσπισμέναι ἵνα ἐκτελῶνται πρὸ τῆς ἱερολογίας τοῦ γάμου. Ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ αὕτη Ἐγκύκλιος, ἣν κατωτέρω δημοσιεύομεν, ἐγκριθεῖσα ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει τῆς Ἱ. Συνόδου, ὑπομιμνήσκει τὰς ἀναγκαίας ταύτας διατυπώσεις, ὧν σκοπός ἐστιν ἡ βεβαίωσις περὶ τῆς ἀνελλιποῦς τηρήσεως τῶν ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων περὶ γάμου διαγορευομένων, ἤτοι τὴν προσαγωγὴν τῶν πιστοποιητικῶν, τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἱερέως διδομένην ἐγγύησιν, ὅτι οὐδὲν ὑφίσταται κώλυμα πρὸς νόμιμον στέψιν τῶν εἰς κοινωνίαν γάμου προσερχομένων, καὶ τὴν κατόπιν τούτων ἐκδιδομένην ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως ἐπισκοπικὴν ἄδειαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ τελέσοντος τὸ μυστήριον τοῦ γάμου ἱερέως. Ἡ ἐγκύκλιος ἀναφέρουσα ὅτι ἡ Ἐπισκοπικὴ ἄδεια, ἐπισφραγίζουσα τὰς ἀνωτέρω διατυπώσεις, οὐ μόνον τὴν νομιμότητα τοῦ γάμου βεβαιοῖ, ἀλλὰ καὶ τὸ κῦρος αὐτοῦ συνίστησιν ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει, ἐπάγεται ὅτι, ἐπειδὴ ἐναντίον τῶν περὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου θεσμοῦ ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, συμβαίνουσιν ἐνίοτε ἱερολογίαι γάμων κρύφᾳ, ἄνευ δηλονότι τῶν νενομισμένων διατυπώσεων καὶ ἄνευ τῆς ἀπαραιτήτως ἀναγκαίας Ἐπισκοπικῆς ἀδείας, ἐντεῦθεν δὲ ὀλέθριαι ἀκολουθοῦσι συνέπειαι καὶ ἠθικὴ ψυχώλεθρος ἔκλυσις ὅλως ἀνάρμοστος τοῖς χριστιανοῖς, ἡ Ἐκκλησία ἐντέλλεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ προϊσταμένοις ὅπως ἐπαγρυπνῶσιν αὐστηρῶς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατεταγμένων, γινώσκοντες καὶ δηλοῦντες πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτοὺς χριστιανοῖς ὅτι ὁ κρύφᾳ καὶ ἄνευ Ἐπισκοπικῆς ἀδείας τελούμενος γάμος *ἄκυρός* ἐστι καὶ ὡς μὴ ὑπάρξας, ὁ δὲ τελέσας ἱερεὺς εἰς αὐστηρὰς ὑποβάλλεται ποινάς, πᾶσα δὲ αἴτησις περὶ ἀναγνωρίσεως γάμων ἄνευ Ἐπισκοπικῆς ἀδείας τελουμένων ἐστὶν ἀπαράδεκτος.

— *Μητροπολίτης Διδυμοτείχου.* — Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Διδυμοτείχου κ. Φιλόθεος καὶ διὰ γράμματος αὐτοῦ ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν εἰς τὴν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν αἰσίαν ἄφιξιν καὶ τὴν ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου γενομένην αὐτῷ θερμὴν ὑποδοχὴν καὶ δεξίωσιν.

ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Μετὰ ἱκανῶς μακρὰν ἀνάπαυλαν κατ' ἀνάγκην παραταθεῖσαν πρὸς πρόσκτησιν νέων δυνάμεων τῶν τε διδασκόντων καὶ διδασκομένων ἐγένετο κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἡ ἐπὶ ταῖς ἐνάρξεσι τῶν μαθημάτων τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς καθωρισμένη εἰδικὴ ἱερὰ τελετή, τελεταρχοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Αἴνου κ. Λουκᾶ ἐφοροταμίου τῆς

Σχολῆς. Μετὰ δὲ τὴν ἐπὶ τοὺς ἱεροσπουδαστὰς ἐπίκλησιν τοῦ παναγίου Πνεύματος πρὸς φωτισμὸν τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας αὐτῶν, ὁ πανοσιολογιώτατος Διευθυντὴς Ἀρχιμ. Γ. Γρηγορᾶς διὰ συντόμου μὲν ἀλλ' ἐμφανῶς τὴν πρὸς τὴν Σχολὴν φιλοστοργίαν αὐτοῦ μαρτυροῦντος προσφωνήματος ὑπέδειξε τοῖς ἱεροσπουδασταῖς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀληθοῦς παιδείας καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ δύνανται νὰ ἀποκτήσωσιν αὐτὴν μηδενὸς κόπου καὶ μόχθου φειδόμενοι, ἀναλογιζόμενοι μάλιστα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν σκοπὸν τῆς ἐν τῇ Σχολῇ μαθητείας αὐτῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιδεικνυμένην φιλόστοργον μέριμναν τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας· κατέστρεψε δὲ τὸν λόγον εὐχόμενος ὑπὲρ τῶν πολυτίμων ἡμερῶν τοῦ φιλολάου Ἄνακτος ἡμῶν Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ, καὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου ἀνθ' ὧν δαψιλῶς τὰ πάντα χορηγοῦσι τῇ Σχολῇ.

Εἶτα δὲ κατὰ τὰ εἰθισμένα ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Γραμματέως τῆς Σχολῆς κ. Ν. Γ. Κουρουπέτρογλου ἡ τοῦ ἀποιχομένου σχολικοῦ ἔτους βαθμολογία, ἧς στατιστικῶς παρέχομεν τὰ ἐξαγόμενα πρὸς κατάδειξιν τῆς ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Σχολῇ ἐπιτελουμένης προόδου.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀναγνώσεως τῆς βαθμολογίας καὶ τοῦ καταλόγου τῶν μαθητῶν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους λαβὼν τὸν λόγον ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Αἴνου ἐπεδαψίλευσε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου τοῖς τε διδάσκουσι καὶ διδασκομένοις, ἐπευξάμενος αἰσίως καὶ καρποφόρως νὰ διανύσωσι καὶ τόδε τὸ σχολικὸν ἔτος, τοῖς δὲ μαθηταῖς ἰδίᾳ συστήσας, ὅπως διὰ τῆς ἔτι μείζονος ἐπιμελείας καὶ χρηστότητος αὐτῶν ἐφελκύσωσιν ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἀγάπην καὶ μέριμναν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Τὴν δὲ ἑπομένην ἡμέραν δευτέραν γενομένης τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, ἐπιμελῶς ἠκροάσατο ἡ Α. Σεβασμιότης τῶν πλείστων μαθημάτων ἐνθαρρύνουσα τοὺς διδάσκοντας καὶ διδασκομένους ἱεροσπουδαστὰς εἰς τὸν ἐν αἰσίαις ὥραις ἀρξάμενον ἱερὸν ἀγῶνα τῆς πνευματικῆς καλλιεργείας.

Τὰ ἐξαγόμενα τῆς βαθμολογίας τῶν ἱεροσπουδαστῶν τῆς ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς κατὰ τὴν στατιστικὴν εἰσὶ τὰ ἑπόμενα.

Ἐκ 10 μαθητῶν ἀκροασαμένων τῆς *Δογματικῆς Θεολογίας* ἔλαβον 7 τὸν βαθμὸν ἄριστα καὶ 3 τὸν βαθμὸν λίαν καλῶς.—Ἐκ 16 ἀκροασαμένων τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας*, 9 τὸν βαθμὸν ἄριστα καὶ 7 λίαν καλῶς.—Ἐξ 6 τῆς *Χριστιανικῆς Ἠθικῆς* ἔλαβον πάντες τὸν βαθμὸν λίαν καλῶς.—Ἐκ 10 τῆς *Εἰσαγωγῆς εἰς τὰς Ἁγίας Γραφὰς*, 2 ἄριστα, 6 λίαν καλῶς καὶ 2 καλῶς.—Ἐξ 6 τῆς *Πατρολογίας*, 3 ἄριστα καὶ 3 λίαν καλῶς.—Ἐξ 6 τῆς *Ἐξηγήσεως τῶν Ἁγίων Γραφῶν*, 3 λίαν καλῶς καὶ 3 καλῶς.—Ἐκ 13 τῆς *Ἐγκυκλοπαιδείας τῆς Θεολογίας*, 7 ἄριστα, 5 λίαν καλῶς καὶ 1 καλῶς.—Ἐξ 6 τῆς *Ὁμιλητικῆς*, 2 ἄριστα καὶ 4 λίαν καλῶς.—Ἐκ 10 τῆς *Ἱερᾶς Ἑρμηνευτικῆς*, 2 ἄριστα, 6 λίαν καλῶς καὶ 2 καλῶς.—Ἐκ 13 τῆς *Ἀναγνώσεως τῶν Ἁγίων Γραφῶν*, 4 ἄριστα, 4 λίαν καλῶς καὶ 5 καλῶς.—Ἐκ 13 τῆς *Ἑβραϊκῆς Ἀρχαιολογίας*, 8 ἄριστα, 4 λίαν καλῶς καὶ 1 καλῶς.—Ἐκ 42 τῶν *Φιλοσοφικῶν*, 4 ἄριστα, 20 λίαν καλῶς καὶ 18 καλῶς.—Ἐξ 61 τῶν *Ἑλληνικῶν*, 28 ἄριστα, 22 λίαν καλῶς καὶ 11 καλῶς.—Ἐκ 46 τῶν *Λατινικῶν*, 8 ἄριστα, 16 λίαν καλῶς καὶ 22 καλῶς.—Ἐκ 51 τῶν *Μαθηματικῶν*, 25 ἄριστα, 16 λίαν καλῶς, 9 καλῶς καὶ 1 μετρίως.—Ἐκ 36 τῶν *Φυσικῶν*, 22 ἄριστα, 9 λίαν καλῶς καὶ 5 καλῶς.—Ἐκ 10 τῆς *Ἱερᾶς Κατηχήσεως*, 4 ἄριστα καὶ 6 λίαν καλῶς.—Ἐκ 15 τῆς *Ἱερᾶς Ἱστορίας*, 3 ἄριστα καὶ 12 λίαν καλῶς.—Ἐκ 38 τῆς *Πολιτικῆς Ἱστορίας*, 15 ἄριστα, 18 λίαν καλῶς καὶ 5 καλῶς.—Ἐκ 38 τῶν *Τουρκικῶν*, 26 ἄριστα, 8 λίαν καλῶς, 3 καλῶς καὶ 1 μετρίως.—Ἐκ 51 τῶν *Γαλλικῶν*, 10 ἄριστα, 37 λίαν καλῶς καὶ 4 καλῶς.—Ἐκ 36 τῶν *Σλαβωνικῶν*, 14 ἄριστα, 22 λίαν καλῶς.—Ἐκ 10 τῆς *Ῥητορικῆς*, ἅπαντες τὸν βαθμὸν ἄριστα.—Ἐκ 10 τῆς *Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας*, 5 ἄριστα, 4 λίαν καλῶς καὶ 1 καλῶς. Ἤτοι τὸ ὅλον 218 ἔλαβον τὸν βαθμὸν ἄριστα, 239 τὸν βαθμὸν λίαν καλῶς, 92 τὸν βαθμὸν καλῶς καὶ 2 τὸν βαθμὸν μετρίως.

* * *

ΕΓΚΑΙΝΙΑ
ΤΟΥ
ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγίδα τοῦ εὐκλεοῦς καὶ λαοφιλοῦς ἄνακτος ἡμῶν Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὴτ Χὰν τοῦ Β', τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, καὶ τὴν ἀΐδιον εὐγνωμοσύνην τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ πολυπληθοῦς ὀρθοδόξου Κοινότητος ἐτελοῦντο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ, 19 λήγοντος, ἐν ἀνεκλαλήτῳ χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀρτιδόμου Ζωγραφείου Γυμνασίου, τοῦ νέου περιφανοῦς τεκμηρίου τῶν ἐγνωσμένων φιλομούσων αἰσθημάτων τοῦ ἐκ τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν καὶ προσφιλεστάτου τῇ Ἐκκλησίᾳ τέκνου, ἐξοχωτάτου Χρηστάκη ἐφένδη Ζωγράφου. Ἡ τέως ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑνοριακὴ Σχολὴ τῆς Παναγίας καλουμένη, ἡ ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς γενεὰς ὁλοκλήρους διαπαιδαγωγήσασα καὶ μορφώσασα καὶ τέκνα τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ πολίτας χρηστοὺς παρασχομένη, ἤδη τὸ πενιχρὸν καὶ σεσαθρωμένον τοῦ κτιρίου αὐτῆς ἀπεκδυσαμένη καὶ ἐν εὐαερωτάτῳ, εὐρυχωροτάτῳ, εὐτοίχῳ καὶ καλλιπρεπεστάτῳ κτιρίῳ ἐγκαθιδρυθεῖσα καὶ τὴν ἐπωνυμίαν **Ζωγράφειον** προσλαβοῦσα νέαν ἐγκαινίζει περίοδον παιδαγωγικῆς καὶ μορφωτικῆς δυνάμεως, ἀγλαοτέρους ὑπισχνουμένη τῇ τρυφερᾷ νεότητι τοὺς πνευματικοὺς αὐτῆς καρπούς, ἅμα δὲ δαψιλέστερα καὶ προσφορώτερα τὰ ἐφόδια, μεθ' ὧν ἐφοδιάζουσα τοὺς

μαθητεύοντας θὰ ἀπολύῃ αὐτοὺς εἰς τὸν κοινωνικὸν κάλον, ἐφόδια δι' ὧν θὰ δύνωνται οἱ ἀποφοιτῶντες ν' ἀντιμετωπίζωνται καὶ ἀνταποκρίνωνται εὐστοχώτερον πρὸς τὰς ποικιλλούσας καὶ ἑκάστοτε ἐπιβαλλομένας κοινωνικὰς αὐτῶν ἀνάγκας. Καὶ ἀπὸ ἱκανοῦ μὲν χρόνου ἡ φιλόκαλος τοῦ Σταυροδρομίου Κοινότης διεώρα τὴν ἀπαραίτητον καὶ ἐπείγουσαν ταύτην ἀνάγκην τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω διοργανώσεως καὶ τῆς συνῳδὰ ταῖς κοινωνικαῖς ἀνάγκαις μετατροπῆς τῆς πρεσβυγενοῦς Σχολῆς, ἀλλὰ ἡ ἀνεπάρκεια τῶν μέσων ἠνάγκαζεν αὐτὴν ἵνα ἀναχαιτίζῃ πᾶσαν περὶ τούτου ἀπόπειραν αὐτῆς, τοῦ ἐγχειρήματος ὄντος ἐκ τῶν δυσχερεστέρων, μέχρις οὗ ἄνδρες τὴν φιλογένειαν καὶ τὴν φιλομουσίαν ἐν ἑαυτοῖς ἀκατάσχετον ἔχοντες θαρσαλέοι προέβησαν εἰς τὴν ὑπὸ πάντων ποθουμένην ταύτην βελτίωσιν καὶ ἀναδιοργάνωσιν. Καὶ δὴ οἱ ἐρίτιμοι κκ. Κωνσταντ. Βλαστάρης, πρόεδρος, Ἰωάννης Καστέλλης, ταμίας, Ζήσης Θ. Ζήσης, Ἰωάννης Σταμέλος ἰατρὸς γραμματεὺς καὶ Φραγκούλης Μαυρογορδᾶτος τὴν Ἐφορείαν τῆς Σχολῆς ἀπαρτίζοντες, βοηθούμενοι δ' ὑπὸ οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τῶν ἀξιοτίμων κκ. Νικολάου Τσιμπῆ, Βασιλείου Οἰκονομίδου, Γεωργ. Κωνσταντινίδου καὶ Σπυράκη ἐφένδη Ἀλεξάνδρου ἤρξαντο κατὰ πρῶτον συλλέγοντες τὸν ὀβολὸν παντὸς πολίτου, ὅτε αἰφνιδίως ἠγγέλθη αὐτοῖς ἡ δισχιλιόλιρος μὲν δωρεὰ τοῦ πατρώζοντος ἐριτίμου τραπεζίτου κ. Λεωνίδου Ζαρίφη, ἡγεμονικὴ δὲ μυριόλιρος τῆς Α. Ε. τοῦ φιλογενεστάτου ἀνδρὸς Χρηστάκη ἐφένδη Ζωγράφου. Τῆς μεγαλόφρονος ταύτης δωρεᾶς τῆς Α. Ε. γνωστῆς γενομένης, ἡ κοινότης Σταυροδρομίου ἐν γενικῇ αὐτῆς συνελεύσει συγκροτηθείσῃ τῇ 9 ἰουλίου τοῦ 1890 εὐγνωμονοῦσα ἐψηφίσατο ὅπως ἡ Σχολὴ τοῦ λοιποῦ ἐπωνυμῆται Ζωγράφειον, πατριαρχικὸν δὲ σιγιλλιῶδες γράμμα ἐκδοθὲν ἐπεκύρωσε τοὺς μεταξὺ τοῦ μεγαθύμου δωρητοῦ καὶ τῆς Κοινότητος διατυπωθέντας ὅρους. Τοῦ πόθου λοιπὸν τούτου τῆς Κοινότητος σαρκωθέντος, μετ' ἐπιβαλλούσης λαμπρότητος, ἐν συμπύκνῳ καὶ ἐπιλέκτῳ ὁμηγύρει ὀρθοδόξου πληρώματος ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ζωγραφείου Γυμνασίου πρωτοστατοῦντος τῆς θυμήρους τελετῆς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος περιστοιχιζομένου ὑπὸ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν Δέρκων κ. Καλλινίκου, Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ, Λέρου καὶ Καλύμνου κ. Χρυσάνθου τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων Παραμυθίας κ. Λεοντίου, Σταυρουπόλεως κ. Γενναδίου ὡς καὶ τῶν πανοσιολογ. ἀρχιμανδριτῶν κ. Γερμανοῦ Ἀποστολάτου, ἀντιπροσώπου τοῦ Παναγίου Τάφου, κ. Κορνηλίου ἀντιπροσώπου τοῦ ὄρους Σινᾶ, τοῦ Σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Μ. Κλεοβούλου, Γρηγορίου Κωνσταντινίδου ἀρχισυντάκτου τῆς «Ἐκκλ. Ἀληθείας» καὶ Καλλινίκου Δελικάνη πατριαρχικοῦ ἐπόπτου τῶν σχολῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν τῇ τελετῇ παρῆσαν καὶ αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Ν. Μαυροκορδᾶτος, ὁ ἀρχίατρος τῶν ἀνακτόρων καὶ ἰδιαίτερος ἰατρὸς τῆς Α. Α. Μ. Σπυρίδων Μαυρογένης πασᾶς καὶ Ἀβδουλὰχ πασᾶς ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Ε. τὸν ὑπουργὸν τῆς παιδείας.

Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τελεσθέντα ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος χορὸς μαθητῶν ἔψαλε κατανυκτικώτατα τρὶς τό: *Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια*, μεθ' ὃ ἡ Α. Ἐξ. ὁ Κωστάκης βέης Φωτιάδης, πρόεδρος τῆς κεντρικῆς Ἐφορείας τῆς Κοινότητος ἐξέφρασε τουρκιστὶ τὴν πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον τὸν ὁτηρὸν προστάτην τῆς παιδείας καὶ παντὸς καλοῦ εὐγνωμοσύνην τῆς Κοινότητος ταύτης. Μετὰ τοῦτον λαβὼν τὸν λόγον ὁ ἐκ τῶν μελῶν καὶ γραμματεὺς τῆς Ἐφορείας ἐξοχ. ἰατρὸς κ. Ἰωάννης Σταμέλος διὰ γλώσσης σαφοῦς καὶ ἀπερίττου ἐξέθεσε λεπτομερῶς τὴν καθόλου ἱστορίαν τῆς Σχολῆς, καταδείξας τοὺς σκοπέλους καὶ τὰ ἐμπόδια, ἅτινα ὑπερενίκησαν ὁ μέγας ζῆλος καὶ ὁ πρὸς τὰ καλὰ ἔρως τῶν φιλοτίμως ἐργασαμένων, καὶ ἀποδοὺς τὸν προσήκοντα ἔπαινον τῷ τε μεγατίμῳ δωρητῇ καὶ τοῖς ὁπωσδήποτε πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου συντελέσασιν. Εἶτα ὁ πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου κ. Μαλλιάδης ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος τοῦ ἱδρυτοῦ ἀπήγγειλεν ὡραίαν προσφώνησιν, καὶ ὡς πρόεδρος μὲν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου συνεγάρη τῷ ἱδρυτῇ ἐκ μέρους αὐτοῦ, ὡς ἀντιπρόσωπος δὲ τῆς Α. Ἐξοχ. ἐξέφρασεν ἐκ μέρους αὐτοῦ τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀδόλῳ ἐκδηλώσει τῆς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς συμπαθείας τῆς Κοινότητος καὶ τῇ εἰλικρινεῖ αὐτῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπῃ. Εἶτα ὁ ἐλλόγιμος Διευθυντὴς τοῦ Ζωγραφείου κ. Μ. Κεφάλας εἶπεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ προγράμματος τῆς Σχολῆς ἀντάξια τῆς φήμης τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῇ περιστάσει ἁρμόδια. Τὴν λαμπρὰν ταύτην τελετὴν ἐπεσφράγισεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐκφράσας τὴν χαρὰν καὶ τὰς εὐχαριστίας τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν μεγάτιμον ἱδρυτὴν καὶ τοὺς μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ζήλου ἐργασθέντας, καὶ εὐχηθεὶς ὑπὲρ τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου, ὑπὸ τὸ κραταιὸν σκῆπτρον τοῦ ὁποίου εὐοδοῦται πᾶν καλὸν καὶ θεάρεστον.

Αὐθημερὸν δὲ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπηύθυνε τῇ Α. Ἐξοχ. τῷ μεγαθύμῳ ἱδρυτῇ, ἐν Παρισίοις, ὡς γνωστόν, διατρίβοντι, πατριαρχικὸν γράμμα ἐπιδαψιλευόμενος τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ συγχαίρων τῇ Α. Ἐξοχ. ἐπὶ τοῖς ἐξόχως φιλανθρώποις καὶ εὐεργετικοῖς ἔργοις καὶ ἱδρύμασι, δι' ὧν αὐτὸς μὲν τῷ Γένει καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐθείας τὰς πρὸς τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ τρίβους ποιεῖται, ταῦτα δὲ ἀΐδιον ἐναποταμιεύουσι τὴν πρὸς τὴν Α. Ἐξοχ. ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

(Ἐγκύκλιος περὶ Ἐπισκοπικῆς ἀδείας ἐν τῷ γάμῳ).

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ κτλ.

Ἀριθμ. Πρωτ. 5248
Διεκπ. 3278

Ἱερώτατε μητροπολῖτα . . . ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε . . . ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύρ . . . χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Τοῖς κατὰ Χριστὸν πολιτευομένοις γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ ἀνέκαθεν κρατούσῃ ἐκκλησιαστικῇ ἱερᾷ θεσμοθεσίᾳ δεόντως τεθεσπισμένα καὶ τὰ περὶ γάμου τυγχάνουσιν ὄντα, ὡς τε μυστηρίου τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως καὶ ὡς θεμελιώδους τῆς χριστιανικῆς ὀρθοδόξου πολιτείας θεσμοῦ, ἐφ' οὗ ὁ οἶκος ἐρείδεται ἐν εὐλογίᾳ Θεοῦ προαγόμενος, κρατύνεται δὲ ἡ φιλόχριστος τῶν πιστῶν κοινωνία, εὐοδουμένη ἐν θεαρέστῳ εὐκοσμίᾳ καὶ χρηστότητι ἠθῶν. Ἄγρυπνος τῶν κανονικῶν διατάξεων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων θεματοφύλαξ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, μήτηρ δὲ φιλόστοργος τῶν αὐτῇ διαπεπιστευμένων πνευματικῶν τέκνων, οὐ διαλείπει ἐποπτεύουσα τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τῶν παραδεδομένων αὐτῇ θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων «τῶν εἰς ψυχῶν θεραπείαν καὶ ἰατρείαν παθῶν τεθέντων, καὶ πρὸς θείαν ὁδηγούντων εὐλάβειαν», καθὰ οἱ θεοφόροι πατέρες περὶ αὐτῶν ἀποφαίνονται, προφυλάττουσα δὲ τοὺς πιστοὺς ὑπὸ ἀνόμων καὶ κατακρίτων πράξεων, αἷς ἀκολουθοῦσιν ἀναποδράστως, πρὸς τῇ εἰς Θεὸν ἁμαρτίᾳ, συνέπειαι τὰ μάλιστα ἐπιζήμιοι, σκάνδαλα δ' ἀπρεπῆ καὶ τοῖς χριστιανοῖς ὅλως ἀνοίκεια· Ἀπὸ τοιαύτης τοίνυν ἀγομένη ἀξιοχρέου προνοίας ἡ Ἐκκλησία, προσηκόντως διεκανόνισεν ὅπως, πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀνελλιποῦς τηρήσεως τῶν ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων διαγορευομένων, ἐκτελῶνται πρὸ τῆς ἱεροτελεστίας τοῦ γάμου πᾶσαι αἱ ἀναγκαῖαι διατυπώσεις, καθ' ἃς οἱ μὲν ἀριόδιοι ἱερεῖς προτάγουσι τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτῶν ἀρχῇ τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά, ἐγγυώμενοι ὅτι οὐδὲν ὑφίσταται κώλυμα πρὸς νόμιμον στέψιν τῶν εἰς κοινωνίαν γάμου προσερχομένων, ὁ δὲ οἰκεῖος ἀρχιερεύς, ὁ μόνος ὑπεύθυνος διὰ τὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ συμβαινούσας τυχὸν ἐκκλησιαστικὰς ἐκθέσμους πράξεις, ἐκδίδωσιν ἀκολούθως τὴν νενομισμένην ἄδειαν, ὀνομαστὶ ἀναφέρουσαν τὸν στέψοντα ἱερέα. Οὕτως οὖν ἡ Ἐπισκοπικὴ ἄδεια, κατόπιν τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων παρεχομένη, οὐ μόνον βεβαιοῖ τὴν νομιμότητα τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ συνίστησι τὸ κῦρος αὐτοῦ ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς κοινωνίας ἐν γένει.

Ἀλλ' ἐπειδή, ἐναντίον τῶν περὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου θεσμοῦ ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, συμβαίνουσιν ἔστιν ὅτε ἱερολογίαι γάμων κρύφᾳ, ἤτοι ἄνευ τῶν νενομισμένων διατυπώσεων, ἑπομένως δ' ἄνευ τῆς ἀναγκαίας Ἐπισκοπικῆς ἀδείας, ἡ δὲ παράβασις αὕτη ὀλεθρίας συνεπαγομένη τὰς συνεπείας τοῖς ἐνδιαφερομένοις, ἠθικὴν παραλυσίαν, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ χαλάρωσιν ἀπειλεῖ τοῦ ἱεροῦ τούτου θεσμοῦ, διὰ ταῦτα δεῖν ἔγνωμεν τὴν προσήκουσαν λαβεῖν καὶ αὖθις ἐκκλησιαστικὴν πρόνοιαν πρὸς τελείαν παῦσιν τῶν τοιούτων ψυχωλέθρων καὶ ἀντικανονικῶν παρεκτροπῶν. Καὶ δή, ἐφιστῶντες συντόνως τὴν προσοχὴν τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀναμιμνήσκοντες δ' ὅσα καὶ ἄλλοτε ἡ Ἐκκλησία περὶ τῆς ἀπαιτουμένης Ἐπισκοπικῆς ἀδείας δι' ἐγκυκλίων γραμμάτων αὐτῆς διετύπωσεν, ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν ἵνα ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῇ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ διακυβέρνησιν τελούσῃ ἐπαρχίᾳ ἐπιμελῆται τῆς αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς τῶν περὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου θεσμοῦ διατεταγμένων, γιγνώσκων ὅτι ὁ κρύφᾳ καὶ ἄνευ προηγουμένης Ἐπισκοπικῆς ἀδείας τελούμενος γάμος ἄκυρός ἐστι καὶ ὡς μὴ ὑπάρξας, ὁ δὲ τελέσας ἱερεὺς εἰς αὐστηρὰς ὑποβάλλεται ποινάς, καὶ οὐδεμίᾳ, ὡς εἰκός, αἴτησις περὶ ἀναγνωρίσεως ἢ κυρώσεως τοιούτων γάμων ἀποδεκτή ἐστιν ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν. Τὴν ἐκκλησιαστικὴν δὲ ταύτην ἀπόφασιν ἀνακοινούμενοι καὶ τῇ αὐτῆς Ἱερότητι διὰ τῆς ἡμετέρας τῆς δε Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἐγκυκλίου, ἐντελλόμεθα αὐτῇ ἵνα καταστήσῃ ἁρμοδίως γνωστὴν πᾶσι τοῖς ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς χριστιανοῖς, ἐπιβλέπουσα δεόντως τὴν ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ καὶ αὐστηρότητι ἐκτέλεσιν τῶν διατεταγμένων. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς αὐτῆς Ἱερότητος.

, αωιγ' Σεπτεμβρίου κα'.

† ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγ. ἀδελφός.
† ὁ Ἡρακλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Νικομηδείας ΦΙΛΟΘΕΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Χαλκηδόνος ΙΩΑΚΕΙΜ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Δέρκων ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Αἴνου ΛΟΥΚΑΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Μηθύμνης ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Γρεβενῶν ΚΛΗΜΗΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Χαλδείας ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς
† ὁ Λέρου καὶ Καλύμνου ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγ. ἀδελφ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΑΙΣ ΥΠΟΓΡΑΦΑΙΣ ΤΙΤΛΩΝ «ΠΡΟΕΔΡΟΥ» ΚΑΙ «ΤΟΠΟΝ ΕΠΕΧΟΝΤΟΣ»

Ἡ Α. Σεβασμιότης, ὁ Μητροπολίτης Ἀμασείας Ἄνθιμος Ἀλεξούδης ὁ πάντοτε ἀόκνως ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς κοπιῶν κατὰ παράκλησιν τῆς ἐνταῦθα τοσοῦτον φιλοπόνως καὶ λυσιτελῶς ἐργαζομένης «Ἑταιρείας τῶν Μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν» ὑπὸ τὸν κατωτέρω τίτλον γράψας ἐπέστειλεν ἡμῖν πραγματείαν, ἣν ἡ *Ἐκκλησιαστ. Ἀλήθεια* μετὰ πλείστης ὅσης εὐχαριστήσεως κατεχώρισεν ἐν ταῖς στήλαις αὐτῆς. Εἰς τὴν πραγματειανἐκείνην ἐδημοσίευσε παρατηρήσεις τινὰς ἕτερος ἱεράρχης τῶν πατρώων ζηλωτὴς καὶ προστάτης, ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἡλιουπόλεως Ταράσιος· Τοῦτον ἔχων ὑπ' ὄψιν ὁ σεβ. Ἀμασείας ἐπιστέλλει ἡμῖν τὴν παρὰ πόδας ἀπαντητικὴν πραγματείαν, ἣν μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχαριστήσεως δημοσιεύομεν.

Λίαν ἀσμένως εἴδομεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 167 τοῦ 1893 φύλλῳ τῆς ἐφημερίδος «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσιευομένας παρατηρήσεις τινάς, μετενεχθείσας ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Ἀμαλθείας» ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει «Μεσαιωνολογικὴν Ἑταιρίαν» ἀποσταλείσης πραγματείας ἡμῶν περὶ τῶν ἐν ταῖς ἀρχιερατικαῖς ὑπογραφαῖς τίτλων «Προέδρου» καὶ «τόπον ἐπέχοντος» καὶ δημοσιευθείσης ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» (ἔτος ΙΓ' σελ. 67) καὶ τῇ «Ἑβδομαδιαίᾳ ἐπιθεωρήσει» τοῦ «Νεολόγου» (τόμ. Β' σελ. 541 καὶ ἑξῆς). Ἀλλ' ἀναγνόντες καὶ θεωροῦντες τό γ' ἐφ' ἡμῖν αὐτάς, οὐ μόνον εἰς ἀκριβεστέραν ἐξέλεγξιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας μὴ τεινούσας, ἀλλὰ τούναντίον εἰς μείωσιν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἀναγκαζόμεθα, καίπερ ὀψέ, ὡς περιστοιχούμενοι καὶ ὑπὸ ἀρχιερατικῶν καθηκόντων, ὅπως καὶ ἡμεῖς μεθ' ὅλην τὴν βαθεῖαν ὑπόληψιν, ἣν τρέφομεν πρὸς τὸν σοφὸν ἱεράρχην τῆς Ἡλιουπόλεως Ταράσιον, ἐπενέγκωμεν τὰς δεούσας παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς πολλοῦ λόγου ἀξίας ἐπικριτικῆς καὶ συμπληρωτικῆς, κατὰ τὴν Θεοριλίαν του, πραγματείας.

Καὶ πρῶτον περὶ τοῦ τίτλου «Πρόεδρος» προκειμένου ὁ σοφὸς ἱεράρχης ἐν τῇ ἐν λόγῳ πραγματείᾳ αὐτοῦ ἐπάγει τάδε «Ἡ λέξις προεδρεύω, πρόεδρος, προεδρικῶς, ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ οὐχ εὑρίσκεται, οὐδὲ καὶ ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσιν, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας πατέρων οὐδεὶς μνημονεύεται ὅτι ὡς Πρόεδρος ἢ προεδρικῶς ἔλαβέ ποτε τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα Ἐκκλησίαν καὶ ὅτι . . . κατ' ἐκκλησιαστικὴν σημασίαν καὶ ἔννοιαν πρόεδροι ἢ προεδρικοὶ καλοῦνται οὐχὶ πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Μητροπολῖται οἱ ἀπὸ ἐπαρχίας εἰς ἐπαρχίαν σχολάζουσαν μετατιθέμενοι . . . ἀλλ' ὅτι τοιοῦτοι εἶναι καὶ λέγονται πάντες ἀνεξαιρέτως καὶ μόνοι οἱ Μητροπολῖται οἱ ἀπὸ μείζονος εἰς ἐλάσσονα Ἐκκλησίαν μετατιθέμενοι κατ' οἰκονομίαν πάντως ἐκκλησιαστικὴν καὶ συγκατάβασιν».

Τοιαῦτα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὑφ' ἡμῶν λεχθέντων καὶ τελείαν λύσιν τοῦ προκειμένου ζητήματος ἐπάγει ὁ ρηθεὶς ἱεράρχης, οὐχὶ ὅμως ἄχραντα καὶ τέλεια ἐν πᾶσι καὶ ἀναμάρτητα· καθ' ὅσον ἐν μὲν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ ἀναγινώσκεται, ὡς γνωστόν, ἡ λέξις «πρωτοκαθεδρία»· «φιλοῦσι τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς» (Ματθ. 23, 6. Μάρκ. 16, 39. Λουκᾶς 11, 43). ταυτόρριζος καὶ ταυτόσημος τῇ λέξει «προεδρεία». Ἐν δὲ τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσιν ἴσως μὲν δὲν εὑρίσκονται αἱ λέξεις αὗται· τοῦτο ὅμως, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν σοφισμάτων, δέον νὰ μὴ λαμβάνηται ὡς ἀπόδειξις καὶ τῆς ἀνυπαρξίας καὶ τῶν πραγμάτων ὡς καὶ ἐν πλείστοις ὅσοις ἄλλοις ζητήμασι θεολογικοῖς δὲν γίνεται χρῆσις τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ ταῦτα διατυπωθέντων ὅρων, καίπερ ὑπαρχόντων τῶν δι' αὐτῶν ἐκφραζομένων ἐννοιῶν καὶ πραγμάτων· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ αἱ ἐν τῇ Ἀποστολικῇ ἐποχῇ ἐν χρήσει οὖσαι ἐκφράσεις, αἱ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ προγραφεῖσαι, πρῶτος ἐν ἴσοις (Primus inter pares), Ἐπίσκοπος πρώτης ἕδρας (Episcopus primæ sedis), ἡγούμενοι, προεστῶτες (Prépositi, Antistites) καὶ ἄλλαι πολλαὶ τί ἄλλο σημαίνουσιν ἢ ὅπερ καὶ ἡ λέξις «πρόεδρος»; Παρὰ δὲ τοῖς πατράσιν οὐδεὶς λέγεται πρόεδρος, ἢ ὅτι προεδρικῶς ἔλαβε τὴν δεῖνα ἐπαρχίαν ἐν ἀντιδιαστολῇ βεβαίως πρὸς ἄλλους μὴ τοιούτους, καθ' ὅσον καὶ παρὰ αὐτοῖς ἦν ἐν χρήσει ἡ περὶ τῆς λέξεως ταύτης ἐν τῇ Ἀποστολικῇ ἐποχῇ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπικρατοῦσα ἔννοια, καθ' ἣν δηλαδὴ πρόεδρος καλεῖται πᾶς ἐπίσκοπος ὡς προεδρεύων, προϊστάμενος τῆς ἑαυτοῦ παροικίας, ὅπερ εἴρηται καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ, μαρτυρεῖται δὲ καὶ βεβαιοῦται ὑπὸ πάντων, ὡς π. χ. ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Θεοδωρήτου γράφοντος, «Πρόεδρος Ἀντιοχείας . . . πρόεδρος Λαοδικείας . . . πρόεδρος Δορυλαίου . . . πρόεδρος τῆς Κωνσταντινουπόλεως . . . πρόεδρος τῆς Ρώμης» «προέδρους ταῖς δεομέναις ἐκκλησίαις προεβάλετο» (Ἐκκλ. Ἱστορ. βιβλ. Δ'), ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τῶν ἱερῶν κανόνων, ἔνθα ἀναγινώσκομεν «καί φησι τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἀρχιεπίσκοπον ἔχειν τῶν ἄλλων τὴν προεδρείαν» (τόμ. Α' 6. 42. 143) «καθὼς καὶ τῷ ἐν τῇ Ρωμαίων Ἐκκλησίᾳ προεδρεύοντι» (τόμ. β' σ. 128) «Τῷ δὲ Κωνσταντινουπόλεως προέδρῳ ἔξεστι . . . » (τόμος ς' σ. 429) ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Νικοπόλεως καλουμένου «προέδρου» τῆς «παλαιᾶς Ἠπείρου» (Baron Annal ad an. chr. 519) ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τοῦ καὶ ὑπὸ τῆς Α. Θεοφιλίας τοῦ ἁγίου Ἡλιουπόλεως μνημονευθέντος, ὅστις, «προεδρείαν τῶν Ἀποστόλων γράφων ἐννοεῖ αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπισκοπὴν ἤτοι τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπισκόπου» (Ἐπιστολὴ νε'), ἔτι δὲ καὶ ὑπὸ πλείστων ὅσων ἄλλων (ἴδ. καὶ ΜΗ' κανόνα τῆς ΣΤ' ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου)· ὥστε κατὰ ταῦτα πᾶς ἐπίσκοπος καλεῖται πρόεδρος τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησιαστικῆς παροικίας καὶ εἶναι καὶ γινώσκεται ὁ φυσικὸς πρόεδρος τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ αὐτῆς. Εἶτα ὅμως ἐκ τῆς καθολικῆς ταύτης σημασίας τῆς καὶ μέχρι σήμερον σιωπηλῶς ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἐκκλησίας σωζομένης ἐλήφθη ἡ λέξις ὑπὸ ἑτέραν εἰδικωτέραν σημασίαν καὶ ἀπεδίδετο ὡς λέγομεν καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ ἐκείνῳ τῶν Μητροπολιτῶν, ὅστις ἢ μετετέθη ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν τινά, ἢ πρὸς τῇ ἑαυτοῦ καὶ ἑτέραν προσεκτήσατο, κατ' ἐπίδοσιν, ἐπαρχίαν, ἐκκλησιαστικῇ ἀποφάσει, καθ' ὅσον κανονικὸς ἐπίσκοπος ὀνομάζεται καὶ εἶναι αὐτὸς ἐκεῖνος, ὑπὲρ οὗ τὸ μυστήριον τῆς χειροτονίας ἐπιτελεῖται καὶ ἐν τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐκφωνεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀνακηρυττομένου ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐπισκοπῆς ἢ Μητροπόλεως, τῇ κανονικῇ ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν ἁγιωτάτων Μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων καὶ Ἐπισκόπων· πᾶσαι δὲ αἱ μετὰ ταῦτα γινόμεναι μεταθέσεις αὐτοῦ ἀνάγονται εἰς τὰς κατ' ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν ἀνέκαθεν γινομένας πράξεις τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπαγορευομένας καὶ οὐχί, ὡς λέγει ὁ σοφὸς ἱεράρχης, ὅτι «πρόεδροι» εἶναι καὶ λέγονται πάντες ἀνεξαιρέτως καὶ μόνοι οἱ Μητροπολῖται οἱ ἀπὸ μείζονος εἰς ἐλάσσονα Ἐκκλησίαν μετατιθέμενοι, καθ' ὅσον ἔχομεν πλεῖστα παραδείγματα Ἀρχιερέων, ἅτινα ἀγνοοῦμεν πῶς διέφυγον τὸ ὀξυδερκὲς βλέμμα τοῦ σοφοῦ ἱεράρχου, μετατεθέντων ἀπὸ ἐλάσσονος εἰς μείζονα ἐπαρχίαν καὶ φερόντων τὸν τίτλον τοῦ προέδρου τῆς εἰς ἣν μετέβησαν ἐπαρχίας· οὕτω π. χ. ὁ Σηλυβρίας Ματθαῖος (1834—1838) γενόμενος Δημητριάδος (1838—1841) καὶ εἶτα Γάνου καὶ Χώρας (1841—1845) ὑπεγράφετο ἐν ἐπισήμοις Πατριαρχικοῖς καὶ Συνοδικοῖς πράξεσι πρόεδρος Γάνου καὶ Χώρας», καίτοι ἡ μετάθεσις ἦν ἀπὸ ἐλάσσονος εἰς μείζονα ἐπαρχίαν. Τῷ Λαρίσσης Διονυσίῳ δέδοται ἡ Προῦσα προεδρικῶς (τῷ 1660) (Ἀθανασίου Ὑψηλάντου σελ. 160)· ὁ Σουγδαίας γενόμενος Νικαίας (1488) ὑπεγράφετο «ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης πρώην Σουγδαίας καὶ πρόεδρος Νι-

καίας Θεοφάνης» (Ἐκκλησιαστικὰ Σύλλεκτα Ἐπαμεινώνδου Σταματιάδου ἐν Σάμῳ 1891 σελ. 34)· ὁ Περγάμου προσκτησάμενος καὶ τὴν Αἶνον, κατ' ἐπίδοσιν, ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννου τοῦ Γλυκέως ὑπεγράφετο «ὁ Περγάμου καὶ Προέδρος Αἴνου Ἀρσένιος» (1315)· ὁ Νυμφαίου ὑπεγράφετο «ὁ Νυμφαίου καὶ πρόεδρος Δέρκων Θεόδουλος»(1316)· ὁ Βρύσεως ὁμοίως ὑπεγράφετο «ὁ Βρύσεως καὶ πρόεδρος Κυζίκου Θεοδώρητος» (1370) (Acta Patriachica Τόμ. Α' σελ. 5. 51. 531)· ὁ μακαρίας μνήμης Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιος ὁ Ε' ἀπὸ Κρήτης, μετέπειτα Νικαίας ὑπεγράφετο «πρόεδρος Νικαίας Διονύσιος» (ἴδ. ἐγκυκλίους ἐκκλησιαστικὰς ἐπιστολὰς τῆς ς' καὶ ζ' Ἰουνίου, τῆς ιε' Ἰουλίου καὶ ις' Αὐγούστου τοῦ 1882, τῆς γ' Μαρτίου, τῆς λα' Μαΐου, τῆς ιζ' Ἰουνίου, τῆς ιε' Ἰουλίου καὶ τῆς ι' Νοεμβρίου τοῦ 1883, ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Παναγιωτάτου πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' καὶ ἑτέρας ἐφεξῆς ἐπὶ τῆς τοποτηρητείας τοῦ ἀειμνήστου Ἐφέσου κυροῦ Ἀγαθαγγέλου τοῦ 1884) καὶ περ τῆς μεταθέσεως ἀπὸ ἐλάσσονος εἰς μείζονα ἐπαρχίαν οὔσης. Ἐνταῦθα παρεκβατικῶς δέον νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐξ ἔθους ἀρχαίου τῷ λαμβάνοντι ἐκ περιτροπῆς τρεῖς διαφόρους ἐπαρχίας ἀρχιερεῖ, κατὰ τὴν ἀνάγκην, οἰκονομίᾳ χρωμένη ἡ Ἐκκλησία εἴγε καὶ εἰς τετάρτην ἐπαρχίαν διώριζε τὸν ἴδιον, ἀπένειμεν αὐτῷ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην προεδρικῶς, κἀκεῖνος δὲ συνεπῶς ὑπεγράφετο πρόεδρος τῆς τοιαύτης ἐπαρχίας· τοὐναντίον δὲ πάλιν ἐξ ἔθους ἀρχαίου κεκτημένου ἰσχὺν ἐκκλησιαστικῆς πράξεως ἐν ἐνεργείᾳ οὔσης πᾶς Ἐπίσκοπος ἢ Μητροπολίτης ἢ Πατριάρχης δύναται ἐκ περιτροπῆς νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν ἑαυτοῦ θρόνον δίς, τρὶς καὶ πολλάκις ὡς π. χ. ὁ ἀοίδιμος Κύριλλος ὁ Λούκαρις ὁ ἑξάκις τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχικὸν θρόνον κοσμήσας καὶ ἕτεροι Πατριάρχαι καὶ Μητροπολῖται, ὡς ὁ μακαρίτης Προκόπιος (ὁ Μπαλτζόγλους) τρὶς ἐκ περιτροπῆς τὴν Μητρόπολιν Σωζουαγαθουπόλεως τῷ 1834—1836, τῷ 1842—1852 καὶ τῷ 1852—1872 καὶ ἄλλοι πλεῖστοι. Ὥστε ἐκ πάντων τούτων τῶν παραδειγμάτων καταφαίνεται ὅτι ἥ τε Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἀρ' ἑνὸς καὶ ἡ διηνεκὴς πρᾶξις τῆς ἐκκλησίας ἀρ' ἑτέρου ἐπιμαρτυροῦσι πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς λελανθασμένης γνώμης τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Ἡλιουπόλεως Ταρασίου.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸν τίτλον «τὸν τόπον ἐπέχων» ὁ ἁγ. Ἡλιουπόλεως ἐπισπερχῶς καὶ ἐκφαντικῶς ἀποραίνεται χάριν ἱστορικῆς δῆθεν ἀληθείας καὶ ἀκριβεστέρας ἐξελέγξεως τῶν πραγμάτων, ὅτι ὁ τίτλος οὗτος ἀνέρχεται εἰς χρόνους ἀρχαιοτέρους τοῦ Μεσαίωνος καὶ εἰς κύκλον πολὺ εὐρύτερον τοῦ ὑφ' ἡμῶν εἰρημένου, καθ' ὅσον ἀπενέμετο εἰς πάντας ἀδικαρίτως τοὺς ἀρχιερεῖς τοὺς ἔν τινι Οἰκουμενικῇ ἢ τοπικῇ συνόδῳ ἀντιπροσωπεύοντας ἑτέρους μὴ δυναμένους ἕνεκα διαφόρων αἰτίων αὐτοπροσώπως παρουσιάσαι· καὶ ὅτι μὲν τοῦτο ἀληθὲς οὐδεὶς ὁ ἀμφιβάλλων οὐδὲ ὁ ἀγνοῶν, ὅσον ἐλάχισταί καὶ ἂν ὦσιν αἱ ἱστορικαὶ αὐτοῦ γνώσεις. Τὸ τοιοῦτον ὅμως ἦν πρόσκαιρον καὶ προσωρινὸν διαρκοῦν μόνον, πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων ἁπλῆς ἱστορικῆς μνείας ἕνεκεν γιγνομένων, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Συνόδου ἢ τῆς προκαλούσης τοῦτο ἀνάγκης, δι' ὃ καὶ ἔχομεν πλεῖστα ὅσα παραδείγματα ἀρχιερέων ἐπεχόντων τὸν τόπον ἢ τὴν γνώμην διαφόρων ἀρχιερέων ἐν διαφόροις συνόδοις, ἔτι δὲ καὶ τοὐναντίον, ἀπαντῶμεν δηλ. παραδείγματα πλείστων ἀρχιερέων τῶν αὐτῶν ἀντιπροσωπευομένων ὑπὸ διαφόρων ἐν διαφόροις συνόδοις. Οὕτω π. χ. ὁ Ἐφέσου Δανιὴλ ἐν μὲν τῇ ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς Παμμακαρίστου συγκροτηθείσῃ Συνόδῳ τῷ 1484 συνεδριάζων ἐπέχει καὶ «τὸν τόπον τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Γρηγορίου», ἐν δὲ τῇ κατὰ τὸ 1488 συγκροτηθείσῃ συνόδῳ περὶ τῆς τὸ δεύτερον εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ἀποκαταστάσεως Διονυσίου τοῦ Α' ὡσαύτως συνεδριάζων ἔχει καὶ τὰς γνώμας τοῦ Χαλκηδόνος καὶ τοῦ Μιτυλήνης (ὅρα ἐκκλησιαστικὰ σύλλεκτα σελ. 29. 33). Τὸν δὲ Ρώμης βλέπομεν ἀντιπροσωπευόμενον ὁτὲ μὲν ὑπὸ τοῦ Θεσσαλονίκης ὁτὲ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀθηνῶν, ἄλλοτε δὲ ὑπὸ τοῦ Κορίνθου ἢ τοῦ Γορτύνης, τοῦ Δυρραχίου, τοῦ Πατρῶν καὶ Κώου ἢ καὶ ὑπὸ ἄλλων διαφόρων προσώπων τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου (ὅρ. Πρακτικὰ ἱερῶν Συνόδων καὶ πραγματείαν περὶ τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχικοῦ θρόνου ἐπὶ τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὑπὸ Γρηγορίου Ἀρχιγραμματέως τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἐν Κων]πόλει 1860 σελ. 19 καὶ ἑφεξῆς). Ἐκ τῶν εἰρημένων καταφαίνεται ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ἁγ. Ἡλιουπόλεως λεχθὲν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ οὔτε ὡς νέον τι, καθ' ὅσον οὐδεὶς ὁ ἀγνοῶν τοῦτο, οὔτε ὡς δυνάμενον λῦσαι τὴν ὑπὸ τῆς τῶν Μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν ἑταιρίας προταθεῖσαν ἡμῖν ἐρώτησιν, τὴν καὶ προκαλέσασαν τὴν προηγουμένην πραγματείαν ἡμῶν. Τοῦτο ἐπίσης ἀδυνατεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ καὶ ἡ ἑτέρα τοῦ τίτλου φάσις, καθ' ἣν οὗτος ἀπεδίδετο ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων ἢ τῆς ἐκκλησίας ἢ καὶ ἀμφοτέρων εἰς διαφόρους, ἁπλῆς τιμῆς ἕνεκεν, ὅπερ προείρηται καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ, οὐκ ἴσμεν δὲ πῶς ἀπεσιωπήθη ὑπὸ τοῦ ἁγ. Ἡλιουπόλεως. Τοιαῦτα παραδείγματα μεταξὺ τῶν ἄλλων (ὅρ. Ἐκκλ. Σύλλεκτα Ἐπαμ. Σταματιάδου σελ. 16—33 ... χρονογράφον Δωροθέου Μονεμβασίας ἐν Βενετίᾳ 1818 σελ. 347 ... Acta Patriarchica τόμ. Α' 118, 119), ἔχομεν καὶ τὰ ἑπόμενα ἄτινα ἀναγινώσκομεν ἐν χειρογράφῳ Κώδικι ἐπισήμῳ, νομίμῳ, ἐξ ἀρχαιοτέρου τοιούτου ἀντιγραφέντι τῷ 1689 ἔνθα φαίνονται ἐκ προνομίου ἐκκλησιαστικοῦ ἢ βασιλικοῦ

Ὁ Καισαρείας ἔχων καὶ τὸν τόπον τοῦ Ἀλεξανδρείας
Ὁ Ἐφέσου » » » τοῦ Ἀντιοχείας
Ὁ Ἡρακλείας » » » τοῦ Ἱεροσολύμων
Ὁ Θεσσαλονίκης» » » τοῦ Ἀγκύρας

Ὁ Τυρνόβου	»	»	»	τοῦ Καισαρείας
Ὁ Ἀδρ]πόλεως	»	»	»	τοῦ Ἐφέσου
Ὁ Κορίνθου	»	»	»	τοῦ Ἡρακλείας
Ὁ Μονεμβασίας	»	»	»	τοῦ Σίδης
Ὁ Ἀθηνῶν	»	»	»	τοῦ Ἀγκύρας
Ὁ Τραπεζοῦντος	»	»	»	τοῦ Καισαρείας
Ὁ Λαρίσσης	»	»	»	τοῦ Ἐφέσου
Ὁ Ναυπάκτου	»	»	»	τοῦ Σάρδεων
Ὁ Φιλ]πόλεως	»	»	»	τοῦ Ἐφέσου
Ὁ Ρόδου	»	»	»	τοῦ Κυζίκου
Ὁ Σερρῶν	»	»	»	τοῦ Ἐφέσου
Ὁ Φιλίππων	»	»	»	τοῦ Σάρδεων
Ὁ Θηβῶν	»	»	»	τοῦ Σίδης
Ὁ Λακεδ]μονίας	»	»	»	τοῦ Νικαίας

Ἐν τοῖς τοιούτοις κατατακτέοι καὶ οἱ ἐν τῇ προτέρᾳ πραγματείᾳ ἡμῶν μνημονευθέντες Μητροπολῖται Οὐγγροβλαχίας καὶ μέρους Οὐγγροβλαχίας, ὧν ὁ πρῶτος εἶχε τὸν τόπον τοῦ Καισαρείας, ὁ δὲ δεύτερος τοῦ Ἀμασείας ἐκ προνομίου ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπιβραβευθέντος αὐτοῖς ἐκ παλαιοῦ, ἔτι δὲ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἡλιουπόλεως μνημονευθεὶς Παρο-Νάξίας, ὅστις ἐπ' ἐκκλησίας φημίζεται ὡς ἐπέχων «τὸν τόπον τοῦ Ἐφέσου» Εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ ἐπισκοπαὶ Πάρου καὶ Νάξου ἡνώθησαν εἰς μίαν προαχθεῖσαν εἰς Μητρόπολιν ,ςφξα' ἰνδ. ς' (6591)=1083, ὅπερ συμπίπτει ἐν τῷ χρονικῷ διαστήματι τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118) (Μουσεῖον καὶ Βιβλιοθήκη τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς περιοδ. Β'. ἔτος Α' ἐν Σμύρνῃ 1876 σελ. 67). Ἐν τούτοις ὅμως ἀμφότεραι αὗται αἱ περιπτώσεις οὐδαμῶς καθ'ἡμᾶς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς κανὼν καὶ πρᾶξις διαρκὴς τῆς Ἐκκλησίας, οὐδὲ ἱκανοποιοῦσι ἡμᾶς τε καὶ τοὺς φίλους ἑταίρους τῆς τῶν Μισαιωνικῶν ἐρευνῶν ἑταιρίας, διὸ καὶ ἐμμένομεν τοῖς προρρηθεῖσι καὶ προγραφεῖσιν, ὅτι δηλ. ὁ τίτλος «τὸν τόπον ἐπέχων» ἀπενέμετο ἐκείνῳ τῶν Μητροπολιτῶν, ὅστις πρότερον Ἐπίσκοπος ὢν Μητροπολίτου τινός, εἶτα ἐκλιπόντος τούτου καὶ τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ σχολασάσης ἢ μὴ, προήγετο εἰς Μητροπολίτην ἀπονεμομένων αὐτῷ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν τίτλων καὶ προνομίων τῆς σχολασάσης ἢ μὴ Μητροπόλεως· ὅτι δὲ τοῦτο ἀληθὲς καὶ ὀρθὸν ἤτε Ἐκκλ. ἱστορία ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ διηνεκὴς πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας ἀφ' ἑτέρου μονονουχὶ φωνὴν ἀφιᾶσι, διακηρύττουσαι ἕνεκα τούτου, τοῦτο μὲν ὡς διηνεκὲς καὶ αἰώνιον τὰ δὲ ἕτερα πρόσκαιρα καὶ προσωρινά. Διὸ καὶ βλέπομεν ὅτι, ἐκλιπούσης τῆς Μητροπόλεως Κλαυδιουπόλεως ὁ τέως ἐπίσκοπος αὐτῆς Ποντοηρακλείας τιμηθεὶς εἰς Μητροπολίτην παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Βασιλείας ἐπεῖχε τὸν τόπον τήν τε ἐξαρχίαν καὶ λοιπὰς προνομίας τοῦ Κλαυδιουπόλεως. Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ περὶ τῶν Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας καὶ Ἀτταλείας, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς Μητροπόλεως Νικαίας, ἥτις πρότερον ἐπισκοπὴ οὖσα τοῦ Νικομηδείας, εἶτα εἰς Μητρόπολιν προαχθεῖσα ἐπὶ Οὐάλεντος καὶ Οὐαλεντινοῦ (+364), ἐπρυτανεύθη διὰ τῶν αὐτῶν τίτλων καὶ προνομίων τῆς Μητροπόλεως, διὸ καὶ τιτλοφορεῖται ὁ Μητροπολίτης Νικαίας ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας. (Συντγ. ἱερῶν κανόνων τόμ. ε' σελ. 66 . . . . . .) Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Ἐγράφομεν ἐν Ἀμισῷ τῇ καθ' ἡμᾶς Μητροπόλει

τῇ 23 Αὐγούστου 1893

† ὁ ΑΜΑΣΕΙΑΣ ΑΝΘΙΜΟΣ.

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΠΙΣΤΙΑΣ*.

Προσθέσωμεν τούτοις καὶ τὴν ἐπίδρασιν, ἣν ἐξασκεῖ ἐπὶ τὴν πνευματικὴν μόρφωσιν τῆς σπουδαζούσης νεότητος ἡ τάσις τῶν περισσοτέρων κοινωνικῶν τάξεων. Κατὰ τοῦτο δὲ ἡ μόρφωσις τῶν ἀρχαίων διέφερεν οὐκ ὀλίγον τῆς ἡμετέρας τοῦτο ἔχουσα τὸ πλεονέκτημα ὅτι δὲν ἀντέφασκεν εἰς ἑαυτήν· ὁ Ἐπαμεινώνδας διελέγετο, ἤκουεν, ἔβλεπε καὶ ἔπραττε μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου ἔτους τοῦ βίου του, καθὼς καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς μορφώσεώς του. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν τρία εἴδη μορφώσεων λαμβάνομεν διαφέροντα ἀλλήλων καὶ ἀνταναιρούμενα· ἄλλην μόρφωσιν λαμβάνομεν ἐν τῷ οἴκῳ, ἄλλην ἐν τῇ σχολῇ καὶ ἄλλην ἐν τῇ κοινωνίᾳ· αὕτη ἄρδην ἀνατρέπει διὰ τῶν διδασκαλιῶν της ὅ,τι ὁ οἶκος καὶ ἡ σχολὴ διδάσκει ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον. Δὲν κρίνω δὲ τοῦ παρόντος ν' ἀναφέρω ὅτι καὶ ὁ οἶκος ὑφιστάμενος τὴν κοινωνικὴν ἐπίδρασιν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀνατροφῆς οὐ τὴν κρηπῖδα τοῦ γένους ὀρθῶς καταβάλλεται, πολλὰ δὲ σχολεῖα καὶ μάλιστα ἰδιωτικὰ τὸ συμφέρον ἐπιδιώκοντα εἰς πᾶν ἄλλο δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἢ ὡς ἐργαστήρια τοῦ πνεύματος καὶ λαξευτήρια ἠθικά· δὲν ἤθελεν ἐπαρκέσει μέ ὁ χρόνος διηγούμενον καὶ ἀποδεικνύοντα δι' ἀριθμῶν καὶ γεγονότων· ὑπὸ τὴν πρόφασιν ὡς τάχιον ἡ νεότης νὰ παρασκευασθῇ διὰ τὸ στάδιον τοῦ βίου πάσης μορφώσεως τελικὸς σκοπὸς ὑποβάλλεται ἡ πρόσκτησις τοιούτων γνώσεων, δι' ὧν ταχέως καὶ ἀσφαλῶς νὰ δύναται νὰ ἐπιτυγχάνῃ ἐπικερδοῦς τινος θέσεως ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἐκ τούτου δὲ προέρχεται καὶ ἡ μονομερὴς σχεδὸν καὶ ἀποκλειστικὴ ἐκτίμησις τῶν θετικῶν λεγομένων ἐπιστημῶν, αἵτινες συνδέονται μετὰ τῆς Πλουτολογίας, ἤτοι τῶν φυσικομαθηματικῶν, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν ὁ νέος προσκτᾶται τὰς ἀναγκαίας γνώσεις διὰ νὰ ἐκμεταλλεύηται τὴν φύσιν καὶ χρησιμοποιῇ αὐτήν. Πᾶσα δὲ ἄλλη ἐπιστήμη μὴ χρήσιμος ἀμέσως ἢ ἐμμέσως διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς σωματικὰς ἢ ἐκσυρίττεται ἐκ τοῦ προγράμματος πλείστων ὅσων σχολείων ἢ ἀμελῶς σπουδάζεται ὑπὸ τῆς μαθητιώσης νεολαίας προκατειλημμένης ἤδη ἐκ τοῦ οἴκου κατ' αὐτῆς. Εἴμεθα μάρτυρες αὐτήκοοι τῆς τοιαύτης τάσεως. Πολλάκις πολλοὶ μαθηταὶ εἰς τὰς παρατηρήσεις τῶν δι-

* Συνέχ. ἀπὸ σελ 221—223 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

δασκάλων διὰ τὴν ἀμέλειαν αὐτῶν ἀντιτάττουσι: τί θὰ μὲ ὠφελήσῃ ἡ ποίησις, ἡ φιλοσοφία, ἡ θρησκεία, ἡ ἱστορία; παρᾶς βγαίνει ἀπ' αὐτάς; Καὶ δὲν ἀπομαραίνεται οὕτω πᾶσα ἄλλη ὑψηλοτέρα καὶ εὐγενεστέρα τάσις; Δὲν καταπνίγεται πᾶν ἄλλο ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον βαθυτέρας καὶ ἐπιστημονικωτέρας γνώσεως τῶν ὄντων;

Εὐνόητοι δὲ εἶναι αἱ συνέπειαι τοιαύτης μονομεροῦς μορφώσεως. Αἱ θετικαὶ ἐπιστῆμαι κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν τούτων τῶν φυσικῶν οὐδέποτε δύνανται μόναι νὰ ἀποτελέσωσι τὴν βάσιν τῆς ἀληθοῦς καὶ ὑψίστης ἀνθρωπίνης μορφώσεως, οὐδέποτε νὰ ἱκανοποιήσωσι τὰς ἠθικοπνευματικὰς ἀνάγκας· ὅπου δὲ ἀποτελοῦσιν αὗται ταύτην, ἐκεῖ μορφοῦται γενεά τις ψυχρά, ἀρυὴς καὶ ἀδιάφορος, παρ' ἣ διὰ μὲν τὰ ὕψιστα συμφέροντα τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲν ἐνδιαφέρον, οὐδεμία κλίσις, οὐδεμία ἕξις, τραχὺς δέ τις καὶ χυδαῖος ὑλισμὸς μετὰ τοῦ χρυσοῦ μόσχου ἀποτελοῦσι τὸ ἀντικείμενον τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας· ὅστις δὲ συνειθίσει νὰ ἐκλαμβάνῃ ὡς πραγματικὸν καὶ ἀληθὲς μόνον τὸ ἀριθμούμενον, μετρούμενον καὶ ζυγιζόμενον, οὗτος ἀνήκει ἤδη εἰς τοὺς ὑλιστάς. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο κατὰ τὸ φαινόμενον ἔχει σαφήνειαν καὶ βεβαιότητα διὰ τὴν κανονικότητα τῶν νόμων τῆς ὕλης, οἵτινες διέπουσιν αὐτήν, τοσαύτην ἐπίδρασιν ἐξασκεῖ ἐπὶ τοῦ πνεύματος, ὥστε ν' ἀρίσταται παντὸς ζητήματος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀπαιτεῖται βαθύτης καὶ ἐμβρίθεια πρὸς κατανόησιν ὡς ὑπὲρ αἴσθησιν, καὶ ὅπερ μαθηματικῶς δὲν δύναται νὰ καθορισθῇ καὶ ἀποδειχθῇ. Ζητήματα λοιπὸν περὶ τῆς ἀρχῆς, τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τοῦ κόσμου, τοῦ χρόνου καὶ τῆς αἰωνιότητος, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ προορισμοῦ παραμελοῦνται ὡς ὑπὲρ αἴσθησιν, ὡς ἀνάρμοστα καὶ ὡς κείμενα ὑπὲρ τὰ ὅρια τοῦ ἁπτοῦ καὶ ὁρατοῦ. Οὕτω δὲ παύει σκοπῶν καὶ ἐρευνῶν ὁ νοῦς ἐκεῖ, ὁπόθεν ἔπρεπε νὰ κάμῃ ἀρχήν, ἐπειδὴ ἡ κανονικότης καὶ ἡ σταθερότης τῶν νόμων καὶ τῶν ἰδιοτήτων τοῦ ὑλικοῦ κόσμου μετὰ τῆς σκοπιμότητος ἄγουσιν αὐτὸν εἰς τὴν οὐσίαν, ἀρχὴν καὶ αἰτίαν αὐτῶν. Γίνεται ἄρα ἀντιστροφὴ τοῦ πράγματος, διότι ἡ ἀρχὴ τῆς νοήσεως θεωρεῖται τὸ τέρμα αὐτῆς, θυσιάζεται δὲ ἡ βαθυτέρα ἔρευνα καὶ ἡ δι' αὐτοῦ προαγωγὴ εἰς τὴν εἴτε φιλοσοφικὴν εἴτε θρησκευτικὴν πίστιν οὐχὶ τόσον ἐκ τῆς μεγάλης αὐτῶν διεισδύσεως εἰς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων, ὅσον ἐκ τῆς μικρᾶς καὶ ἐπιπολαίου ἐρεύνης τῆς ἀληθείας ἐν τῷ ὕψει καὶ τῷ πληρώματι αὐτῆς. Ἄλλως τε οὐδέποτε σταθμίζεται ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων ἐκ τῆς εὐχεροῦς παραστάσεως καὶ ἀντιλήψεως αὐτῶν, οὐδ' εἶναι ἀπόδειξις φιλοσοφικοῦ πνεύματος πάντοτε ἡ ἀπόρριψις τοῦ ὑπὲρ λόγον καὶ ὑπὲρ φύσιν. Ἀπόδειξις τούτου ἔστω τὸ ζήτημα τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνθρώπου· οἱανδήποτε λύσιν τούτου καὶ ἂν παραδεχθῇ τις, εἴτε τὴν χριστιανικὴν εἴτε τὴν ὑλιστικὴν εἴτε τὴν δαρβινιστικήν, ἀείποτε διατελεῖ πρὸ ὑπερφυοῦς καὶ ὑπὲρ λόγον. Τὸ αὐτὸ λέγομεν καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου· ὁπωσδήποτε καὶ ἂν λυθῇ, ἀείποτε μένει ἀνεξήγητόν τι καὶ παράδοξον. Τὸ αὐτὸ καὶ πολλῷ μεῖζον μυστήριον παρίσταται ἡμῖν ἐν τῇ ἀπόψει τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ· ὥστε ἡ μὲν σαφήνεια καταντᾷ ἐξαίρεσις, τὸ δὲ μυστήριον ὁ κανών· ἀείποτε ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ τῷ βάθει τῶν ὄντων κεῖταί τι ὑπὲρ τὰ ὅρια τοῦ λόγου καὶ τῆς νοήσεως. Πόσον μωρὰ δὲ εἶναι ἡ φιλοσοφία ἐκείνη, ἥτις τοῦ κοινοῦ καὶ τετριμμένου ἐχομένη περιῤῥονεῖ τὸ ὑπὲρ λόγον καὶ μυστηριῶδες! Εἶχε μέγα δίκαιον ὁ μὲν Ρουσσὼ νὰ λέγῃ «δεῖξατέ μοι ἓν φιλοσοφικὸν σύστημα ἑστερημένον ἀσαφείας» ὁ δὲ πολὺς Ἔγελος νὰ παρῳδῇ ἐπὶ τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων ὅ,τι ὁ Ἀπόστολος τῆς περιτομῆς εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ Ἀνανίου «ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ καὶ ἐξοίσουσί σε» (Πράξ. ε', 9).

Διὰ νὰ ἔχωμεν δὲ πλήρη καὶ σαφῆ ἔννοιαν τῆς πρώτης αἰτίας τοῦ θρησκευτικοῦ πυρρωνισμοῦ μετὰ τῶν ἀνωτέρω συνδέσωμεν καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἐπιδόσεως, ἥτις καθ' ἑαυτὴν οὖσα καὶ ἀληθὴς καὶ νόμιμος ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς ζητήμασιν δὲν ἐφαρμόζεται ὁμοιομόρρως· ἡ ἐπίδοσις δηλαδὴ ἐν τούτοις εἶναι σαφήνεια καὶ ἀνάπτυξις οὐχὶ δὲ μεταβολὴ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ πληρώματος αὐτῆς· ὁ λόγος τοῦ Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα πλήρης καὶ ἀκέραιος. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται καὶ ὁ κατὰ τῆς πίστεως πόλεμος ὁ διεξαγόμενος ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας· ὁ νέος οὕτω προκατειλημμένος ἀποστρέφει τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῆς θρησκείας ὡς καὶ ἀπὸ πάσης ἄλλης ἰδέας παιδικῆς ὡς ἀπὸ πεπλανημένης καὶ ψευδοῦς, ἀναβλαστάνοντος ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ σπέρματος ἀγῶνος διαρκοῦς καὶ λυπηροῦ· ὅστις γνωρίζει τὸν κόσμον καὶ τὸν βίον, ὅστις ἐσυνείθισε περί τε ἑαυτὸν καὶ ἑαυτὸν νὰ μελετᾷ καὶ σκοπῇ, οὗτος κατανοεῖ ἂν καὶ πόσον λέγομεν ἀληθῆ.

Καί τινες μὲν διελθόντες διὰ τοῦ πυρὸς τῆς ἀμφιβολίας ἔσωσαν τὴν ἑαυτῶν πίστιν· οἱ πλεῖστοι ὅμως ἄγονται πλανώμενοι ἐν τῷ πελάγει τῆς ἀμφιβολίας ἄνευ βαθείας καὶ σταθερᾶς πεποιθήσεως παραδιδόμενοι οὕτω παντὶ ἀνέμῳ ἑτεροδιδασκαλίας καὶ περιπίπτουσιν εἰς τοιοῦτον ἐσωτερικὸν ἀγῶνα, ὅστις παραλύων πᾶσας τὰς ἠθικοπνευματικὰς δυνάμεις δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐπιτύχωσιν σαφοῦς τινος καὶ ὑψηλοτέρας θεωρίας τοῦ βίου συνεπαγομένης καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεόν, τὸν κόσμον καὶ ἑαυτὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως. Ἴσως δὲ καὶ οὗτοι θὰ ἐπάτων τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐδάφους τῆς αἰωνίου ἀληθείας, ἂν μὴ ἄλλαι αἰτίαι βαθύτερον ἔχουσαι τὰς ῥίζας συνεκράτουν καὶ συνέπνιγον τὴν ἀλήθειαν τοῦ ν' ἀναβλαστήσῃ ἐν τῷ πνεύματι αὐτῶν.

(ἕπεται συνέχεια)

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 31.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ».—Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Ὁ μητροπολίτης Μαρωνείας — Ἐκκλησιαστικὰ Ἔγγραφα — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Τὰ αἴτια τῆς ἀπιστίας — Δωρεαὶ ὑπὲρ τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων — Κοινοποίησις —Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον· Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Συνεδρία Δύο Σωμάτων.—Ἐν τῇ σήμερον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμεν. Πατριάρχου συγκροτηθείσῃ κοινῇ τῶν Δύο Διοικητικῶν Σωμάτων τῆς Ἐκκλησίας ἐξελέγη προσωρινὸν Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου συγκείμενον ἐκ τῶν σεβασμ. Μητροπολιτῶν Ἰωαννίνων κ. Γρηγορίου, Μηθύμνης κ. Νικηφόρου καὶ τοῦ ἑλλ. κ. Εὐαγγέλου Ἀμαξοπούλου, μέλους τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου.

Μέλος τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθν. Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ παραιτηθέντος Ἐξ. Κ. Καραθεοδωρῆ ἐφένδη διωρίσθη ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ὁ ἀξιότιμος κ. Φραγκούλης Μαυρογορδᾶτος.

—*Ἱερὰ Σύνοδος.*— Τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀπόντος τῆς τακτικῆς συνοδικῆς συνεδρίας τῆς παρελθούσης Τρίτης, προήδρευσεν ὁ πρῶτος τῇ τάξει σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἡρακλείας κ. Γερμανός.

—*Μητροπολίτης Κολωνίας.*—Προχθὲς ἀφίκετο εἰς Βασιλεύουσαν ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Κολωνίας κ. Δωρόθεος προσκληθείς, ὡς γνωστόν, μέλος τῆς ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ Α. Σ. κατευθυνθεῖσα εἰς Φανάριον ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.

—*Ἀπόδειξις τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.*—Ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους παρακολουθοῦσα τὴν ἀνέλιξιν τῆς ἐνσκηψάσης ἀσθενείας, καὶ παρὰ τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ μετὰ τὰ μέτρα, ἅτινα πατρικῶς ἡ σεβαστὴ αὐτοκρατορικὴ κυβέρνησις τοῦ σεπτοῦ ἡμῶν Ἄνακτος ἐφαρμόζει, τὴν ἀπαλλαγὴν ἐλπίζουσα, ἀπέλυσε διὰ τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας τὴν κατωτέρω Ἀπόδειξιν, δι' ἧς προτρέπεται ἅπας ὁ ἱερὸς κλῆρος νὰ ψάλλῃ καθ' ἑκάστην τὸν παρακλητικὸν κανόνα.

—*Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιος περὶ γάμου.*—Ὁ σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Ἰωακείμ, συμμορφούμενος πρὸς τὴν τελευταίαν ἐντολὴν τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἐξέδωκε ποιμαντορικὴν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἀνακοινούμενος αὐτοῖς τὰ ἀποφασισθέντα περὶ γάμου, ἤτοι ὁ ἄνευ ἀδείας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως τελούμενος ἐστὶν ἄκυρος καὶ ὡς μὴ ὑπάρξας. Διὰ τῆς αὐτῆς ἐγκυκλίου συνιστᾶται ἡ ἀκριβὴς ἐκτέλεσις τῶν περὶ σχολῶν καὶ προικῴων κτημάτων τελευταίων ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων.

—*Μητροπολίτης Κορυτσᾶς.* — Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Κορυτσᾶς κ. Ἄνθιμος διὰ γραμμάτων ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅτι αἰσίως ἀφίκετο εἰς τὴν νέαν θεόσωστον αὐτοῦ ἐπαρχίαν καὶ ὅτι θερμὴ καὶ ἐγκάρδιος ἦν ἡ ὑποδοχή, ἧς ἔτυχε παρὰ τῷ λογικῷ αὐτοῦ ποιμνίῳ.

—*Ἐπιτροπὴ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου.*—Ἡ τὸ Πατριαρχικὸν Τυπογραφεῖον διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ πληροφορηθεῖσα ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ ἐκτυπωθέντα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία ἀνετυποῦντο καὶ ἐν Ἀθήναις, δι' ἀναφορᾶς αὐτῆς ἤγγειλε τοῦτο πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος κατιδοῦσα τὴν ἐκ τῆς ἀνατυπώσεως ταύτης τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ προσγινομένην ζημίαν δι' ἐπιστολῆς αὐτῆς ἐγνωστοποίησε τὸ πρᾶγμα τῇ Α. Σεβασμιότητι τῷ Μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν καὶ Προέδρῳ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Γερμανῷ, ὅστις δι' ἰδιαιτέρας ἐγκυκλίου συνοδικῆς πρὸς τὰς ἀνὰ τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον ἀρχιεπισκοπὰς εὐηρεστήθη νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων, ὅπως τοὐντεῦθεν παρορῶνται μὲν τὰ τοιαῦτα ἐκ τυποκλοπίας προερχόμενα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, προτιμῶνται δὲ τὰ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Τυπογραφείῳ ἐκτετυπωμένα.

— *Ἐκκλησιαστικὰ βιβλία.* — Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Βόσνης κ. Γεώργιος Νικολάγεβιτς, πρόεδρος τῆς ἐν Σεραγιέβῳ ἑδρευούσης ἐπιτροπείας ἀποτελουμένης ἐκ τριῶν ἀρχιερέων καί τινων Καθηγητῶν τοῦ αὐτόθι Σεμιναρίου, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ὁποίας πρὸ ἐτῶν ἀνατυποῦνται εἰς σλαβωνικὴν γλῶσσαν ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, ἀπέστειλεν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀντίτυπα τοῦ Ἀποστόλου καὶ μέρος τῆς Ὀκτωήχου, ὅπως ἐπιθεωρηθέντα τύχωσι τοῦ κύρους τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος παρέπεμψε τὰ ἀποσταλέντα βιβλία εἰς τὸν πανοσιολογ. ἀρχιμανδρίτην καὶ καθηγητὴν τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ἀπόστολον Χριστοδούλου ὅπως παραβαλὼν ταῦτα πρὸς τὰ πρωτότυπα ὑποβάλῃ μετέπειτα τὸ πόρισμα αὐτοῦ τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ διὰ τὰ περαιτέρω.

✝

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ

Λυπηρὸν ἄγγελμα διεβιβάσθη τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Διαπρεπὴς ἱεράρχης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ Μητροπολίτης Μαρωνείας Χρύσανθος Ἱεροκλῆς τῇ νυκτὶ τῆς παρελθούσης Τρίτης πρὸς τὴν Τετάρτην παρέδιδε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς χεῖρας τοῦ πλάστου καὶ δημιουργοῦ τοῦ παντὸς Θεοῦ. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μεταστάντος Ἱεράρχου ἀπόλλυσι πολύτιμον ἐργάτην μετὰ ζήλου καὶ ἐθελοθυσίας ἐργαζόμενον ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου.

Ὁ ἀοίδιμος Μητροπολίτης Μαρωνείας Χρύσανθος Ἱεροκλῆς γεννηθεὶς ἐν Τραπεζοῦντι ἐκ πατρὸς ἱερέως Νικολάου καλουμένου διήκουσε τὰ πρῶτα μαθήματα ἐν τῷ αὐτόθι ἑλληνικῷ φροντιστηρίῳ, καὶ εἶτα ἐλθὼν εἰς βασιλεύουσαν εἰσήχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν, ἔνθα πᾶσαν τὴν σειρὰν τῶν θεολογικῶν μαθημάτων διακούσας ἀνεδείχθη εἷς τῶν κρατίστων ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς ταύτης. Μετὰ τὸ πέρας τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ σπουδῶν κατὰ τὸ 1869 ἐπανακάμψας ὁ ἀοίδιμος εἰς τὴν γενέτειραν ἐδίδαξεν ἐπί τινα χρόνον τὰ ἱερὰ μαθήματα ἐν τῷ φροντιστηρίῳ, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον ἐξεπαιδεύθη καὶ εἶτα λίαν εὐδοκίμως διηύθυνε τὴν αὐτόθι ὑπ' αὐτοῦ συσταθεῖσαν ἱερατικὴν Σχολήν. Εἶτα δὲ καταλιπὼν τὴν γενέτειραν κατῆλθεν εἰς βασιλεύουσαν, ἔνθα διωρίσθη Διευθυντὴς τῆς τότε ἀρτίως ἐν Μουχλίῳ συσταθείσης ἱερατικῆς Σχολῆς.

Καὶ ταύτην δὲ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καὶ τῆς αὐτῆς αὐταπαρνήσεως ἐπὶ διετίαν ὅλην διευθύνας ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ἑσπερίαν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν νομικῶν. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1883 εἰς βασιλεύουσαν ἐπανακάμψας, προσεκλήθη ὡς διευθυντὴς τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Διδασκαλείου, ὅπερ ἐπί τινα ἔτη διευθύνας ἐπανέκαμψεν αὖθις εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1888 ἐξελέγη μητροπολίτης Μαρωνείας, διακυβερνήσας θεοφιλῶς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ, ἐπισπώμενος τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας τοῦ λογικοῦ αὐτοῦ ποιμνίου.

Τοιαύτη διὰ βραχέων ἡ δρᾶσις τοῦ πολυκλαύστου καὶ ἀειμνήστου μητροπολίτου Μαρωνείας Χρυσάνθου Ἱεροκλέους, οὗ ὁ ὕψιστος τάξοι τὴν ψυχὴν ἐν τῷ χορῷ τῶν δικαίων.

Τῆς ἀξιοτίμου Δημογεροντίας Μαρωνείας διαβιβασάσης τὸ λυπηρὸν τοῦτο ἄγγελμα, ἡ Ἐκκλησία ἐνετείλατο τηλεγραφικῶς τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Ξάνθης κ. Ἰωακείμ ὅπως μεταβὰς εἰς Μαρώνειαν κηδεύσῃ τὸν μεταστάντα μητροπολίτην καὶ προβῇ μετὰ τῶν Δημογερόντων εἰς σφράγισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι καὶ ὁσιώτατοι Προϊστάμενοι τῶν ἱερῶν Ἐκκλησιῶν Πόλεως, Γαλατᾶ καὶ Καταστέρου.

Ἀριθμ. { Πρωτ. 5301 / Διεκπ. 3314

Γνωστὸν τυγχάνει πᾶσιν ὑμῖν ὅτι ἡ ἐνσκήψασα ἀπό τινος ἐνταῦθα ὑπαπτος ἀσθένεια σπουδαίως ἐφείλκυσε καὶ καθ' ἑκάστην ἐφελκύει τὴν πατρικὴν μέριμναν καὶ φροντίδα τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ εὐσπλαγχνικωτάτου καὶ φιλολάου ἡμῶν Ἄνακτος, τοῦ διηνεκῶς κηδομένου ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς ὑγείας καὶ καταστάσεως πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν πιστῶν Λύτοῦ ὑπηκόων. Καίτοι δὲ τὰ καθ' ἑκάστην λαμβανόμενα ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως σύντονα καὶ δραστήρια κατὰ τῆς νόσου μέτρα χρηστὰς ἡμῖν ὑποτείνουσιν ἐλπίδας ὑπὲρ ταχείας αὐτῆς καὶ τελείας ἐξαφανισεως, ἐν τούτοις καθῆκον ἡγούμεθα ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ θερμῶς πᾶσιν ὑμῖν συστῆσαι ὅπως ἕως ἂν τὸ κακὸν τέλεον παρέλθῃ μὴ διαλίπητε καθ' ἑκάστην ψάλλοντες ἐπ' Ἐκκλησίας μετὰ τὸν ἑσπερινὸν τὸν πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον παρακλητικὸν κανόνα καὶ δεόμενοι τοῦ Ὑψίστου ὑπὲρ τοῦ ρυσθῆναι πάντας ἀπὸ τῆς ἐπισκεψαμένης ἡμᾶς νόσου. Εἴητε δ' ἐπὶ τούτοις ὑγιαίνοντες ἐν Κυρίῳ.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 24 σεπτεμβρίου 1893.

Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Ὁ νεαρὸς παῖς, οὗτινος τὸ τῶν γνώσεων ταμεῖον διατελεῖ εἰσέτι ἢ παντάπασι κενὸν ἢ σχετικῶς λίαν πενιχρόν, ἡ δὲ κρίσις δεόντως ἀνεπτυγμένη καὶ οὕτως εἰπεῖν ἠκονημένη δὲν εἶναι ὥστε νὰ κρίνῃ ἀσφαλῶς πᾶν τὸ εἰς γνῶσιν παριστάμενον αὐτῷ ὀφείλει, εἴπομεν, νὰ εἰσδέχηται ἄνευ οὐδεμιᾶς προκαταλήψεως οὐδὲ καὶ ὑποψίας τὸ προσφερόμενον πίστιν ἔχων εἰς

* Ὅρα σελ. 217—221.

τὸν διδόντα πλήρη, ὅτι καὶ τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν θέλησιν ἔχει τὴν ἀγαθὴν τά τ' ἀληθῆ καὶ ἀκριβῆ νὰ διδάσκῃ προσηκόντως καὶ ἠθικῶς τὴν ψυχὴν νὰ διαμορφοῖ· διότι μόνον οὕτως τὴν γνώμην ἔχων πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ μορφωτὴν καὶ προθύμως προσλαμβάνει ἐν ἑαυτῷ ὅσα τ'ἀκούει καὶ ὅσα ἂν βλέπῃ παρ'αὐτῷ καὶ μετ' ἐπιμελείας δὲ καὶ εὐλαβείας ἐν τῇ καρδίᾳ φυλάττει ὅσα ἂν μάθῃ καὶ ἀκούσῃ ἕως ἂν ἡ ἀποκειμένη ἔλθῃ ὥρα, καθ' ἣν καὶ αὐτὸς τοῦ ἐλέγχου τὴν δᾷδα προσλαβὼν ἰδίας θὰ δυνηθῇ νὰ διατυπώσῃ πεποιθήσεις ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ. Ἕως δὲ τῆς σπουδαίας στιγμῆς ἐκείνης ἐν γαλήνῃ καὶ μακαριότητι διερχόμενος τὸν βίον δὲν βασανίζεται οὐδαμῶς διαλογιζόμενος ἑκάστοτε ἀκούων ἢ καὶ βλέπων ἀρ' ἀληθές; ἆρα δεκτέον; ἀλλὰ πῶς καὶ διατί; ἡ δὲ κατάστασις αὕτη, ὅσον καὶ ἂν ὑπό τινων κακίζηται ὡς δῆθεν ὑπνωτική, εἶναι ἀναμφιβόλως λίαν ποθητὴ εἰς τὴν τρυφερότητα τῆς νεολαίας, συντελεστικωτάτη δὲ εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν νέων τὴν ἠθικὴν καὶ εἰς τὴν τοῦ βίου εὐτυχίαν· διότι ὅσον καὶ ἂν ὑποθέσωμεν τοὺς παῖδας ἢ τὰ μειράκια νοήμονα καὶ ἔξυπνα, ὡς ὁ κόσμος συνήθως ἀπαιτεῖ, ἡ ἡλικία αὕτη εἶναι πάντῃ ἀσθενής, εἶναι κούφη χρυσαλὶς φερομένη ἀνεμία ὁτὲ μὲν εἰς τοῦτο, ὁτὲ δὲ εἰς ἐκεῖνο τῶν ἀνθέων τῶν λαμπρῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐχθρὸν πολλάκις ἄσπονδον κρυπτόμενον ὑπὸ τὴν εὐωδίαν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἀνθέων· οὔθ' ἡ πεῖρα εἶναι οὔθ' ἡ κρίσις ἀρκούντως ὀξεῖα καὶ ἰσχυρά, ὥπως διακρίνῃ εὐχερῶς καὶ ἀσφαλῶς τὸν δόλον καὶ τὴν ἀπάτην τῆς φιλίας τῆς ἀληθοῦς, τὴν ἀλήθειαν τοῦ ψεύδους, τὸ αἶσχος τοῦ καλοῦ καὶ τὸ ἀγαθὸν τοῦ πονηροῦ, καὶ ἢ ἁλίσκονται εὐκόλως ὑπὸ τῶν ἐπιβούλων τῆς εὐδαίμονος ζωῆς καὶ τῶν παραδόσεων τῶν ἐθνικῶν ἢ τὸ δὴ πάντων χείριστον ἀεννάως δυσπιστοῦντες καὶ ταλαντευόμενοι ἐν τοῖς διανοήμασιν αὐτῶν περιπίπτουσι προώρως εἰς τὰς ἀδιεξόδους ἑλικοδρομίας τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἀμφιβολίας περὶ πάντων, ὧν καρπὸς δηλητηριώδης εἶναι ἢ ἡ ἀδιάλειπτος ἐσωτερικὴ διαμάχη τῆς ψυχῆς πρὸς ἑαυτὴν καὶ ἡ φρικαλέα ἀπελπισία, ὑφ' ἧς καταλαμβανόμενοι προώρως πολλοὶ χαρακτῆρος ἀσθενοῦς καὶ εἰς τοῦ τάφου τοὺς θαλάμους τοὺς ψυχροὺς φεῦ! κατέρχονται ἐπὶ τῷ πρώτῳ τῆς ἡλικίας ἄνθει, ἢ ἡ εἰς πάντα ἀδικαιολόγητος ἀσεβὴς ἀδιαφορία. Ἐναύλους ἔτι ἔχομεν τὰς ἐξομολογήσεις πολλῶν γνωρίμων νέων τοιαῦτα δεινὰ παθόντων ὅτε μειράκια ἐφοίτων εἰς σχολεῖα, ἐν οἷς αἱ ἐκ τοῦ οἴκου πεποιθήσεις συνεκρούοντο πρὸς τῶν διδασκόντων τὰς νέας θεωρίας, μάλιστα δ' ἐκείνων, ὅσοι ἀπὸ σκοποῦ εὐκαιρίας διδομένης κατηκόντιζον ἐπιτηδείως τοῦ προσηλυτισμοῦ τὰ βέλη. Οἱ διαλογισμοί, ἔλεγεν ἡμῖν ἀρτίως τις τῶν νεαρῶν τούτων φίλων, διαφερόμενοι ἀλλήλοις, ὅπου καὶ ἡσύχαζον ὀλίγον ἀπὸ τῶν τῆς μαθητείας ἐπιπόνων ἔργων, ἀναβαίνοντες καὶ καταβαίνοντες συνετάραττον τὰς φρένας καθ' ἑκάστην καὶ μὲ καθίστων δυστυχῆ· διότι ἡ καρδία ἐκ τοῦ πολέμου, ὃν ὑφίστατο ὁ νοῦς, συνεκινεῖτο ἐκ βάθρων καὶ αὐτή· ἐπεθύμουν πολλάκις σφόδρα ἐκ τῶν πολλῶν ἀντιστρατευομένων ἐννοιῶν ἀνασκευάσας τὰς μέν, εἴτε παλαιὰς εἴτε νεωτέρας, νὰ σεβασθῶ τὰς δὲ καὶ ἐπαναγάγω οὕτω εἰς τὴν βασανιζομένην μου ψυχὴν τὴν γαλήνην τὴν προτέραν, ἣν μοι παρεῖχεν ἄλλοτε πρὶν ἢ φοιτήσω εἰς τὰ σχολεῖα καὶ λάβω πεῖραν τοῦ καρποῦ τῆς γνώσεως τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀληθείας, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ αἰσχροῦ, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τῆς εἰλικρινείας καὶ τοῦ δόλου ἡ εἰς τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων πίστις καὶ ἀνυπέρθετος ὑπακοή· ἐπεθύμουν, ναί, ἐπεθύμουν διακαῶς ἀποκρούσας ἐρρωμένως πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον ἐφορμοῦντα καὶ ἐπιχειροῦντα νὰ δεσπόσῃ τῆς ψυχῆς μου νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸν κάλλιστον ἐκεῖνον κῆπον τῆς χαρᾶς, ἐν ᾧ διῆγον τοῦ βίου τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας ὅτε ἤμην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς καὶ ἐδεχόμην ἀπρολήπτως τὰς ἱλαρὰς ἀκτῖνας τοῦ πρώτου λυκαυγοῦς, ὅπερ κατηύγαζε τὴν παιδικὴν διάνοιάν μου παρὰ τῶν χειλέων καὶ τοῦ προσώπου τῆς γλυκυτάτης μοι μητρός· ἀλλὰ φεῦ! εἰς μάτην! δὲν μοὶ ἦτο δυνατὸν οὐδὲ τὸ παράπαν ν' ἀντιστῶ· καὶ ἀγανακτῶν ἠλκόμην ἀκατασχέτως ὑπὸ τῆς φορᾶς ταύτης ἢ ἐκείνης τῶν νέων ἰδεῶν, ὅσαι εἰσήρχοντο εἰς τὴν συνείδησίν μου ἐκ τῆς διδασκαλίας ἢ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως βιβλίων· ἀλλ' ἡ ἡσυχία ὅμως τῆς ψυχῆς καὶ παρὰ ταῦτα ὁλοσχερῶς δὲν ἀποκαθίστατο· διότι οὔτε αἱ νέαι θεωρίαι ἦσαν πρὸς ἀλλήλας κατὰ πάντα σύμφωνοι οὔτε τὸ κῦρος τῶν παλαιῶν ὅσας ἐκ τοῦ οἴκου εἶχον εὐκόλως ὑπεχώρει καὶ κατελίμπανε παντάπασι τὸ ἔδαφος· ἐν δὲ τοσαύταις ἀμφιβολίαις ὄντα ἀγωνία με κατελάμβανε δεινὴ ἐπιτεινομένη μάλιστα τὴν νύκτα, ὅτε ὕπνος μὲν ἦδὺς ἐπὶ τοῖς βλεφάροις δὲν ἐπῆρχετ' οὐδαμῶς, ἐγὼ δ'ἵνα καὶ καθ' Ὅμηρον εἴπω ἐγρήγορθεν ἐλισσόμην ἔνθα καὶ ἔνθα κακὰ πάσχων ἐνὶ θυμῷ, διότι λύσιν τοῦ ἀγῶνος καὶ ἀνάπαυσιν ψυχῆς δὲν εὕρισκον οὐδεμίαν ὅσον καὶ σφόδρα τούτου ἐπεθύμουν, κακῶς δὲ διετιθέμην πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ τὰ μαθήματα ἐκεῖνα, ὅσα διασείοντα τὰς προτέρας πεποιθήσεις ἐξεπόρθουν οὕτω τὸν περίβολον τῆς προτέρας εὐτυχίας.

Τοιαῦτα λοιπὸν πάσχουσι δεινὰ ὅσοι προώρως, ὅτε αἱ φρένες δὲν εἶναι ἔμπεδοι ἀκόμη οὐδ' ἀρκούντως ἰσχυραί, ὥστε νικηφόρως ν' ἀντιπαλαίωσι πρὸς ξένων θεωρίας, εἰσάγονται εἰς τῶν ἀλλοδόξων τὰ σχολεῖα, ὅπου ἐπίτηδες διδάσκονται καινὰ καὶ εἰς τὰς τῶν παίδων παραδόσεις ἐκ διαμέτρου ἐναντία. Ἴσως ἄλλοι ὀλιγώτερον σπουδαῖοι τοσοῦτον βαθεῖς καὶ ἰσχυροὺς δὲν ὑφίστανται εἰσέτι τοὺς τῆς συνειδήσεως κλονισμούς· ἀλλ' ὁπωσδήποτε παντελῶς ἄθικτοι οὐδ' οὗτοι διατελοῦσιν, οἱ δὲ εὐτραπελώτεροι τὴν φύσιν, παρόντων μὲν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν προεστώτων ὑποκρίνονται εὐσέβειαν καὶ ὑπακοήν, ἀπόντων δὲ ἢ ὀλίγον τὸ πρόσωπον ἀπ'αὐτῶν παρεκκλινόντων ἐπισκώπτουσι καὶ μυκτηρίζουσι τὸ πᾶν,

ὡς ἡ πεῖρα βεβαιοῖ. Ὅ,τι δήποτε δ' ἐκ τούτων καὶ ἂν συμβαίνῃ, οὐδεὶς πρέπει ν' ἀρνηθῇ ὅτι εἶναι λίαν κινδυνώδες εἰς τὴν μόρφωσιν χαρακτῆρος ἀληθοῦς· ἡ τρυφερὰ νεότης προώρως δὲν πρέπει οὔτε εἰς τὴν καταρρόνησιν καὶ τὴν χλεύην τῶν καὶ παρ' ἄλλοις σεβαστῶν καὶ ἱερῶν νὰ κινηθῇ, οὔτε ἐξ ἐνδομύχων τῆς συνειδήσεως ταραχῶν εἰς θλιβερὰς νὰ περιέλθῃ διαμάχας καὶ ἀγωνίας ψυχικὰς καὶ μαρανθῇ οὕτω τὸ γοργὸν καὶ θαλερὸν τοῦ πνεύματος αὐτῆς· ἀλλ' οὐδ' εἰς ὑπόκρισιν δουλοπρεπῆ καὶ ὑπουλότητα χαμερπῆ νὰ ἐθισθῇ καὶ εἰδεχθῇ· διότι διὰ τῶν τοιούτων παιδευμάτων ἥ τε διάνοια καὶ τὸ ἦθος διαστρεβλοῦνται, ἀλλὰ δὲν ἀναπτύσσονται οὐδὲ μορφοῦνται κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀληθοῦς, ἥκιστα δὲ κατὰ τὸν τύπον καὶ τὸν ὑπογραμμόν, ὃν παρέδωκεν ἡμῖν ὁ θεάνθρωπος Σωτήρ, ὅστις εἰς τὸν κόσμον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατῆλθεν, ἵνα μαρτυρήσῃ τῇ ἀληθείᾳ· ὅτι δὲ ταῦτα εἶναι ἀληθῆ πείθει πάντα ἀναντιρρήτως ἡ ἱστορία καὶ ἡ πεῖρα.

Πίστις λοιπὸν εἰλικρινὴς καὶ ἀδιασάλευτος καὶ ἡ παρήγορος ἐλπὶς προσήκει εἰς τὰς ἀγνὰς τῶν παίδων ψυχὰς συνεζευγμένη μετ' ἀρελείας καὶ ἁπλότητος, δι' ὧν ἡ νεαρὰ φύσις καταθέλγει τῶν πρεσβυτέρων τὰς καρδίας· ὅπως δὲ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἀλώβητον διατηρηθῇ ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἀνάγκη, καθ' ἃ ἤδη προείπομεν, εἶναι οἱ γονεῖς καὶ οἱ κηδεμόνες νὰ παραδίδωσιν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας διδασκάλων τοιούτων, οὓς αὐτοὶ πρῶτοι καὶ σέβονται καὶ πίστιν εἰς αὐτοὺς ἔχουσιν ἀπεριόριστον καὶ, ἵνα ἐν περιλήψει εἴπωμεν τὸ πᾶν, ὡς ἄλλους ἑαυτοὺς νομίζουσι πρὸς τὰ ἑαυτῶν τεκνία· ὁ νεαρὸς μαθητὴς ἐὰν παρὰ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν τοῦ ἑαυτοῦ ἤθους μορφωτῶν μέλλῃ τι νὰ ὠφεληθῇ βεβαίως, ἀνάγκη εἶναι νὰ ἔχῃ πρὸς αὐτοὺς ὡς υἱὸς πρὸς φιλόστοργον πατέρα καὶ ὡς φίλος πρὸς φίλον πιστὸν καὶ ἐπιστήθιον, εἰς ὃν ἀφόβως καὶ ἀκινδύνως δύναται νὰ ἐμπιστευθῇ πάσας τὰς κλεῖς τῆς τε διανοίας καὶ τῆς καρδίας. Ἐντεῦθεν δὲ καταφανέστατον καθίσταται καὶ τοῖς τυφλοῖς αὐτοῖς, ὁπόσον τοὺς παῖδας ἀδικοῦσιν οἱ γονεῖς καὶ οἱ κηδεμόνες οὐχὶ μόνον οἱ εἰς παιδευτήρια ξένα πέμποντες αὐτούς, ὧν ὁ κυριώτατος σκοπὸς εἶναι ἡ ἀπό τε τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀποξένωσις αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι, ὅσοι ἀντὶ νὰ ἐπιρρωνύωσιν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν τὰ πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ παιδαγωγοὺς ἀπαραίτητα προσόντα, τὴν πίστιν, τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην, ἐπιστηρίζοντες οὕτως εἰς τὸν τῆς παιδεύσεως ἀγῶνα τὰς φύσει τῶν νέων κλονιζομένας καὶ ταχέως ἀποδυσπετούσας καρδίας, πᾶν τοὐναντίον διαπράττουσι δικαιολογοῦντες ἀσυγγνώστως διὰ παντὸς τρόπου οἱ μὲν ἐκ φίλτρου τυφλοῦ, οἱ δὲ καὶ ἐξ ἀπειροκαλίας τῶν ἐπιπολαίων νέων τὰς παρεκτροπάς, πρὸς δὲ καὶ διὰ τῆς ἄλλης διαγωγῆς καὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς τρόπων τῶν διδασκάλων παραμειοῦντες τὸ κῦρος παραίτιοι καὶ ἀνεπαισθήτως ἴσως πολλάκις πολλοὶ γίγνονται τοῦ ὀλέθρου τῶν ἰδίων ἑαυτῶν τέκνων, ὠθοῦντες τῇ ἰδίᾳ χειρὶ καὶ γλώσσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν δεύτερον τῆς παιδικῆς μακαριότητος ἐχθρόν, εἰς τὴν πρὸς τὸ σχολεῖον καὶ τὰ τῶν διδασκόντων παραγγέλματα *ἀπείθειαν*. Τὸ δὲ πνεῦμα τοῦτο εἶναι ἀκριβῶς ὁ μισάνθρωπος ἐκεῖνος ὄφις, ὅστις ἐξώθησέ ποτε ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς τοὺς πατέρας τοὺς πρωτοπλάστους εἰς τὸν χῶρον τῆς ὀδύνης, τῶν στερήσεων, τῆς λύπης, τῶν κόπων, τῶν μόχθων καὶ τῶν στεναγμῶν, ὠθεῖ δὲ καὶ νῦν τούς τε παῖδας καὶ τὰ μειράκια καὶ τοὺς νεανίσκους τοὺς τοῖς νόμοις ἀπειθοῦντας καὶ τῇ βουλήσει τῶν σοφῶν ἀπὸ τοῦ παραδείσου τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς εὐθυμίας εἰς τὴν κατάστασιν τῆς καρδιοβώρου δυσθυμίας καὶ τοῦ παρακαίρου μαρασμοῦ, ἐὰν μὴ καὶ εἰς τὸν θάνατον. Εἶναι δὲ καὶ ὁ τῆς ἀπειθίας πειρασμὸς οὐχ ἧττον χαλεπὸς τοῦ τῆς ἀπιστίας καὶ ἀκρίτου ἀδολεσχίας· διότι σεμνῶς καὶ οὗτος δελεάζει τὰς τῶν ἁπλῶν καρδίας τὸ πρόσχημα προβάλλων τὴν τοῦ χαρακτῆρος ἀνεξαρτησίαν. Τὴν μεγίστην λοιπὸν καὶ ἐναντίον τούτου ὀφείλει ὁ κατὰ Χριστὸν διδάσκαλος νὰ ἔχῃ καὶ προσοχὴν καὶ φυλακήν, ἐὰν οἱ νεαροὶ μαθηταὶ μέλλωσιν ἀπρόσβλητοι μέχρι τέλους διατηρηθέντες νὰ μὴ ἀπολέσωσι τῶν καρδιῶν τὴν ἀγνότητα τὴν παιδικήν, ἣν παρ' ἡμῶν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀπαιτεῖ καὶ ἥτις εἶναι ἡ βάσις, ἐφ' ἧς θεμελιοῦται ἡ καθ' ὅλον τὸν ἐπίλοιπον βίον ἐσωτερικὴ γαλήνη καὶ ἀληθὴς εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου.

Τρίτος δ' ἐχθρὸς προσεπέρχεται, ὅταν τὸ τῶν δισταγμῶν καὶ τῆς ἀπειθείας πνεῦμα τῶν καρδιῶν καὶ τῆς διανοίας τῶν νέων κατισχύσῃ, ἡ *φιλαυτία ἢ ψευδής*, ὁ ἀνόητος δῆλον ὅτι *ἐγωϊσμὸς* ἐκεῖνος, ὅστις τὸν ἄνθρωπον αἰχμάλωτον λαβὼν ἄγει πρῶτον μὲν εἰς τὴν φιλοκέρδειαν καὶ τὴν μικροφιλοτιμίαν, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν αἰσχροκέρδειαν καὶ τὴν οὐτιδανὴν κενοδοξίαν, ὑφ' ἧς καὶ καταληφθεὶς ἐν τῷ βίῳ ἀναγνωρίζει μόνον δικαιώματα, οὐχὶ δὲ καὶ καθήκοντα, ἄξιοι νὰ τιμᾶται ὑπὸ πάντων οὐδαμῶς φροντίζων, ἂν ἔχῃ καὶ ἀξίαν ἀληθῆ. καὶ ὁ μὲν μαθητὴς ἀξιοῖ πρωτεῖα ψευδῆ, βαθμοὺς καλοὺς οὐδαμῶς ἐπιμελούμενος ὅπως καὶ ἔργῳ ἀριστεύσῃ ἀληθῶς, ὁ δὲ ὑπάλληλος καὶ ὑπηρέτης ἀξιοῖ βραβεῖα, παράσημα, αὔξησιν μισθοῦ καὶ προαγωγὴν εἰς θέσιν λαμπροτέραν, οὐδαμῶς οὐδὲ τὸ παράπαν ἐνθυμούμενος, ὅτι ὀφείλει πρῶτον ἀποχρώντως νὰ ὑπηρετήσῃ, ὅπως πράγματι ἐν τοῖς ὁμοίοις διακριθῇ καὶ ἐκ τῶν ἔργων καταδειχθῇ ἂν καὶ τῷ ὄντι εἶναι ἱκανὸς καὶ ἄξιος νὰ τύχῃ ὧν ἐρᾶται ἀξιωμάτων καὶ τιμῶν καὶ τῶν τούτοις συμπαρομαρτούντων ἀγαθῶν καὶ ἡδονῶν· καὶ ὁ τῆς κενοδοξίας καὶ τῆς ψευδοῦς φιλοτιμίας πειρασμὸς εἶναι τῷ ὄντι φοβερὸς καὶ πρόξενος πολλῶν τε καὶ παντοίων κακῶν εἴς τε τὸν οἶκον καὶ τὴν κοινωνίαν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ· διότι οἱ ἐν ταῖς σπείραις τούτου συλληφθέντες γινώσκουσι μόνον τὸ *ἔχειν* καὶ τὸ *τὰ ἕτοιμα λαμβάνειν καὶ τὰ τῶν ἄλλων οἰκειοποιεῖσθαι*

εὐχερῶς, οὐδαμῶς δὲ τὸ μετὰ πόνων κτᾶσθαι καὶ ἐξ ἰδίων δημιουργεῖν, ἀλλ' οὐδέ γ' εὐγνωμονεῖν ἐπὶ τῷ παρὰ τῶν ἄλλων δωρηθέντι· ὁ ὑπὸ τοῦ κούφου καὶ αὐθάδους δαίμονος τούτου κρατούμενος θνητὸς κατέχεται ὑπ' ἔρωτος φλογεροῦ τοῦ νὰ διαπρέπῃ κατὰ τύπον ἐν τοῖς ἴσοις καὶ παντοῖα μηχανᾶται οὐδενὸς φειδόμενος οὔτε θεμιτοῦ οὔτ' ἀθεμίτου οὐδ' ἱεροῦ οὐδ' ἀνιέρου μέσου ὅπως τοῦ ποθουμένου ἐπιτύχῃ· οὐδαμῶς δὲ ἐννοεῖ, τί θὰ πράξῃ, τίνων ἀγαθῶν πρόξενος θὰ γείνῃ ἢ κακῶν εἴτε εἰς ἑαυτὸν εἴτ' εἰς τοὺς ἄλλους, ὅταν τέλος μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ θυσίας ἠθικὰς τε καὶ ὑλικὰς ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ· ἐὰν δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀμίλλαις τύχῃ τῶν καλῶν, ὦ! τότε, ἂν μὲν αὐτὸς κατορθώσῃ τι, σύμπαντα τὸν κόσμον συνταράσσει προκαλῶν ἐπαίνους δημοσίᾳ καὶ θυμιάματα πολλά, τοὺς δὲ συναγωνισθέντας ἀπολακτίζει μετ' ἀλαζονικῆς κομπορρημοσύνης καὶ ἐπάρσεως ὡς μικρὰ ἢ οὐδὲν ἐργασθέντας τὸ ἐπ' αὐτοῖς, αὐτοῦ πράξαντος τὸ πᾶν· ἂν δ' ἄλλος προλαβὼν πράξῃ τὸ ἀγαθὸν ὦ, φεῦ! οἰστρηλατῶν τότε φέρεται κατὰ τοῦ αὐθάδους τολμητίου, ὅστις ἔσχε τὴν ἀναίδειαν νὰ διαφιλονεικήσῃ αὐτῷ τὴν δόξαν τῶν πρωτείων! Πλεῖσται μορφαὶ καὶ διαβολαί, πλεῖστοι λῆροι ἀργοί, παντοῖαι καὶ παντοδαπαὶ ραδιουργίαι καὶ μηχαναὶ ὅπως ἀραυρωθῇ ἢ καὶ παντάπασι ταφῇ τό τε ἔργον καὶ ἡ δόξα τῆς τοῦ ἄλλου πρωτοβουλίας! ἀλλὰ τί; μακρότερον νὰ μηκύνωμεν τὸν περὶ τούτων λόγον εἶναι ἄρα γε ἀνάγκη; δὲν εἶναι πρόσφατα τὰ τοιαῦτα σκανδαλώδη παραδείγματα εἴπερ που καὶ ἄλλοθι ἐν αὐτῇ ταύτῃ ἡμῶν τῇ μητροπόλει, ἐν ᾗ καὶ ἐκ τοῦ παρελθόντος πλεῖσται καὶ παντοῖαι συγκεντροῦνται Γρηγορίων μὲν, Βασιλείων, Ἀθανασίων καὶ Χρυσοστόμων, τοῦτ' ἀγαθοῦ, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας κατορθωτῶν καὶ ὑπερασπιστῶν, παντοδαπῶν δὲ φεῦ καὶ ἄλλων τοῦ ψεύδους, ὡς μὴ ὤφειλε, καὶ παντοίων φαυλοτήτων ἐραστῶν; ὤ, εἴθε! ἃς εὐχηθῶμεν ἐκ καρδίας μὲν ζεούσης καὶ παλλούσης, μετ' ἀγάπης δὲ μεγίστης πρὸς τὴν φίλην νεολαίαν, τὴν χρυσῆν καὶ παρήγορον ταύτην τοῦ ἐθνικοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ κλέους τῆς Ἐκκλησίας ἀγαθὴν ἐλπίδα, νὰ μὴ ἐμπλακῇ μηδέποτε μηδ' ὁπωστιοῦν εἰς τὰ δηλητηριώδη δίκτυα τοῦ πνεύματος τοῦ μισανθρώπου τούτου καὶ ἀπηνοῦς ἐχθροῦ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς προόδου τῶν ἐθνῶν. Εἶναι δ' ἀνάγκη προσοχῆς συντόνου καὶ πολλῆς καὶ παρὰ τῶν διδασκάλων καὶ παρὰ τῶν γονέων καὶ παρὰ τῶν ἐφόρων τῶν σχολῶν καὶ παρὰ τῶν ἐποπτῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν παρὰ τῆς κοινωνίας ὅλης· διότι αὐτό τε τοῦτο καὶ τὰ δύο ἄλλα πνεύματα, περὶ ὧν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐγένετο ὁ λόγος ἱκανός, εἰς ἓν τριαδικῶς ἑνούμενα ἀποτελοῦσι τὸν ἀρχαῖον ὄφιν τῶν Γραφῶν τῶν ἱερῶν, ὅστις εἰσήγαγεν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν τὴν ἁμαρτίαν καὶ πάντα τὰ παρεπόμενα αὐτῇ· καὶ οὐδὲν ἄλλο ἀφεῖλε τῶν πρωτοπλάστων τὴν εὐτυχίαν, εἰ μὴ ἡ *ἀπιστία* εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῶν νόμων τοῦ δημιουργοῦ καὶ ἡ μετὰ τοῦ ῥᾳδιούργου δαίμονος τῆς *γυναικὸς ἀδολεσχία*, ἐν ᾗ ἐκρίθη βελτίων ἡ ἔξωθεν εἰσήγησις τοῦ ἰοβόλου ἑρπετοῦ τῆς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ παραδείσου τοῦ πατρὸς Θεοῦ ἀγάπης καὶ σοφίας, ἡ θυγάτηρ αὐτῆς *ἀπείθεια*, ὡς ἡ *αἰσχροκερδὴς κενοδοξία* τοῦ ν' ἀποδειχθῇ ὁ ἐν χώρῳ τε καὶ χρόνῳ καὶ βραχύτητι ἰσχύος περιωρισμένος ἄνθρωπος ὑπέρτερος τοῦ παντὸς παρόντος πανσόφου, παντοδυνάμου καὶ παναγάθου αἰωνίου Θεοῦ, τοῦ ὄντος τοῦ ἀπείρου.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΠΙΣΤΙΑΣ*.

Τοιαῦται αἰτίαι εἶναι ἡ πνευματικὴ *ἀκηδία* πρὸς πᾶσαν ἐσωτερικὴν ἔρευναν, ὁ *φόβος* βαθυτέρας ἐρεύνης, ἡ ἔλλειψις ἐνδιαφέροντος καὶ ἡ ἀδιαφορία πρὸς πᾶν ὑψηλότερον καὶ πλεῖσται ὅσαι ψευδεῖς ἐν ταῖς συνεπείαις αὐτῶν ἰδέαι, ἄπειροι προλήψεις καὶ καθολικὴ ἄγνοια καὶ ἀνεπιστημοσύνη ἐν παντὶ φιλοσοφικῷ καὶ θρησκευτικῷ ζητήματι ἀπαιτοῦντι βαθυτέραν μελέτην. Ἴσως ἐπί τινα ἔτι χρόνον αἱ λέξεις «Θεός, ἀλήθεια, ἀθανασία» εὑρίσκουσιν ἠχώ τινα εἰς τὰ ὦτα τῆς ψυχῆς αὐτῶν. Θέσις ἐν τούτοις καὶ κλῆσις μικρὸν κατὰ μικρὸν περιορίζουσι τὴν ἐνέργειάν των εἰς τὸ ἀναγκαῖον μόνον καὶ χρήσιμον· ταῦτα δὲ μεταβάλλουσι καὶ τὴν κλίσιν αὐτῶν ὥστε καὶ ἡ ἐλαχίστη θρησκευτικότης νὰ ἐπισκοτίζηται ὅλως καὶ οὕτω πᾶσα μὲν δύναμις σωματικὴ ἢ πνευματικὴ ν' ἀναπτύσσηται, μόνον δὲ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα μένει χέρσον καὶ ἀκαλλιέργητον. Τοῦτο δὲ συμβαίνει κατὰ ψυχικοὺς νόμους· διότι ὅσῳ ὁ ἄνθρωπος παραδίδοται εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον τῶν αἰσθήσεων καὶ ἀπολαύσεων, τόσῳ ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος θνήσκει καὶ μαραίνεται· ἡ ψυχὴ αὐτοῦ βυθίζεται ὑπὸ τὰ κύματα τοῦ ὑλώδους καὶ χαμερποῦς λησμονοῦσα ὅλως ὅτι ὑπάρχει καὶ ἕτερός τις κόσμος ὑψηλότερος, ὑψηλοτέρα τις κατάστασις τῆς ὁρατῆς ταύτης καὶ αἰσθητῆς· «ὅπου γὰρ ὁ θησαυρὸς αὐτῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία αὐτῶν».

Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ θεωρία πλείστων ὅσων περὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ περὶ πολιτισμοῦ· ὡς τελικὸν δηλαδὴ σκοπὸν τοῦ βίου προβάλλονται τὴν ἀπόλαυσιν, τὸν δὲ πολιτισμὸν ὁρίζουσιν ὡς τὴν κυριαρχίαν τῆς ὕλης καὶ τὴν ἐπαρκῆ γνῶσιν αὐτῆς τε καὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῆς πρὸς ἐκμετάλλευσιν αὐτῆς. Ἀνάλογον δὲ τότε καὶ τὴν μόρφωσιν καὶ ἀνατροφὴν προβαλλόμενοι μόνον τὸ χρήσιμον δι' αὐτοῦ ἐπιδιώκουσιν, ἀδιαφοροῦντες ἂν ἱστορικῶς θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι μόνον ἐν τῇ ὀρθῇ θρησκευτικῇ μορφώσει καὶ ἀναπτύξει πᾶσα σχέσις τοῦ βίου ἐπιτυγχάνει τῆς ἀληθοῦς αὐτῆς μορφώσεως καὶ ὅτι αἱ μεγάλαι οἰκονομικαὶ πολιτικαὶ καὶ κοινωνικαὶ καταστροφαὶ ὑπῆρξαν

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 239—240 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

τὰ ἀποτελέσματα γενεᾶς ἀθρήσκου καὶ ἀνηθίκου ὡς καὶ τοὐναντίον οὐδεμία ἀκμὴ ἄνευ ἀληθοῦς μορφώσεως ἐν τῷ βίῳ καὶ ἀτόμων καὶ λαῶν.

Ἡ ὑψίστη τέχνη ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων συνίσταται εἰς τὴν ἁρμονικὴν σχέσιν τοῦ ἰδεώδους πρὸς τὸ πραγματικόν· ἐν τῇ τοιαύτῃ δὲ σχέσει ἔγκεινται καὶ αἱ βάσεις πάσης ἀληθοῦς προόδου ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία καὶ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοῦ μεσαίωνος. Ἐνῷ, ὅπου τὸ ὑλικὸν ἐνδιαφέρον ἀνεπτύχθη δυσαρμονικῶς πρὸς τὸ ἰδεῶδες, ὅπου αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἀπεμακρύνθησαν τῆς ἀληθοῦς αὐτῶν βάσεως, ἐκεῖ ἡ ἐλαχίστη πνοὴ ἀνατρέπει τοὺς χαρτίνους τούτους πύργους.

Ἡ ἐπιστήμη εἶναι δύναμις, εἶπεν ὁ Βάκων· ὡς τοιαύτη δὲ εἶναι ἀναγκαία προπαίδεια τῆς χριστιανικῆς θρησκείας· ἤδη Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Γ' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος ἔλεγε περὶ αὐτῆς «ἦν οὖν πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας εἰς δικαιοσύνην Ἕλλησιν ἀναγκαία φιλοσοφία· νυνὶ δὲ χρησίμη πρὸς θεοσέβειαν γίνεται προπαίδειά τις οὖσα τοῖς τὴν πίστιν δι' ἀποδείξεων καρπουμένοις» (Στρωμ. Α. σ. 207). Ὅπου διὰ τοῦτο αὕτη εἶναι βάσιμος, πλησιάζει τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεόν· ὅπου τοὐναντίον εἶναι ἐπιπόλαιος, ἀπομακρύνει αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ καθιστᾶσα τούτους οἰηματίας, αὐθάδεις καὶ ἐγωϊστάς, ἐπειδὴ ἐλλείπει πᾶσα συνθήκη ἀναγκαία διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ καλλιέργειαν τῆς θρησκευτικῆς πεποιθήσεως ἐπικρατεῖ ἄγνοια καὶ ἀνεπιστημοσύνη ἐν τοῖς θρησκευτικοῖς ζητήμασιν. Ἐντεῦθεν δὲ προέρχεται καὶ ἡ κουρότης ἐκείνη τοῦ πνεύματος, ἡ ὁποία πᾶσαν θρησκείαν κρίνουσα ὡς καλὴν καὶ ἀληθῆ, τὴν οὐσίαν αὐτῆς συνιστᾶ εἰς τὸ δίκαιον καὶ τὸ καθῆκον· ποία ὅμως ἡ ρίζα καὶ ἡ βάσις αὐτῶν, περὶ τούτου οὐδεὶς λόγος, διότι φρονοῦσιν ὅτι ὁ καρπὸς βαθυτέρας συζητήσεως καὶ ἐρεύνης θὰ προκαλέσῃ μείζω ἀδιαφορίαν καὶ ὅτι μόρφωσις τελεία ἀποτελεῖ τὸν μέγιστον τῆς θρησκείας ἐχθρόν.

Καὶ ὅμως τοὐναντίον συμβαίνει· ἡ ἀδιαφορία αὕτη εἶναι ὁ πρῶτος ἐχθρὸς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὃν ἀπήντησε καὶ κατὰ τὴν νικηφόρον αὐτοῦ πορείαν καὶ ἀείποτε. Καθὼς δηλαδὴ τότε πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα ἀκούσαντες τοῦ Παύλου ἔλεγον «ἀκουσόμεθά σου καὶ πάλιν», τοιουτοτρόπως καὶ σήμερον νομίζουσι πολλοὶ ὅτι ἔχουσιν ἄλλα σπουδαιότερα, περὶ ἃ ἀσχολοῦνται, τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας οἰκονομίας.

Ὑπολείπεται ἤδη νὰ ἐξετάσωμεν μίαν ἄλλην αἰτίαν τοῦ θρησκευτικοῦ πυρρωνισμοῦ, τῆς ὁποίας αἱ συνέπειαι εἶναι μεγαλείτεραι καὶ γενικώτεραι, ἐπειδὴ προκαλοῦσι τὸν πρακτικὸν λεγόμενον πυρρωνισμόν· ἡ αἰτία αὕτη εἶναι ἡ ἠθικὴ πλάνη καὶ διαφθορά.

Τὸ τελευταῖον μέρος τῶν αἰτίων τῆς ἀπιστίας ἄρχομαι ἀπό τινος διηγήματος.

Ἔν τινι συμποσίῳ ποτὲ μεταξὺ πολλῶν συνδαιτυμόνων ὑπῆρχε καί τις σπουδαῖος ἱεροκῆρυξ συγγενὴς τῆς οἰκοδεσποίνης καὶ ἕτερός τις συγγενὴς τοῦ οἰκοδεσπότου. Ἐν τῇ φορᾷ τῆς συνανστροφῆς ὁ λόγος ἐστράφη ἐπὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας· ὁ τελευταῖος, εὐτράπελος μᾶλλον ἢ σπουδαῖος, θέλων νὰ πωλήσῃ εὐφυΐαν ἤρξατο ἐπὶ τὸ βολταιρικώτερον νὰ χλευάζῃ καὶ νὰ σκώπτῃ τὸν Χριστιανισμόν. Ἡ οἰκοδέσποινα θέλουσα νὰ δώσῃ ἀφορμὴν νὰ ἐπιδειχθῇ ἡ τοῦ συγγενοῦς αὐτῆς βαθεῖα μόρφωσις πολλάκις ἀπεπειράθη νὰ στραφῇ ἡ συζήτησις περὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ θέματα. Ὁ χλευαστὴς ἀποφεύγων τὴν ἐπιστημονικὴν συζήτησιν εἶπε πρὸς τὸν ἱεροκήρυκα· «Βεβαίως τὰ σκώμματά μου δὲν ἐνοχλοῦσιν ὑμᾶς ὡς πεπαιδευμένον ἄνδρα· πιστεύω μᾶλλον νὰ συμμερίζησθε καὶ τὰς ἰδέας μου, ἂν καὶ ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός σας ὑποχρεοῦσθε νὰ διδάσκητε τὴν δεισιδαιμονίαν ταύτην». «Θεὸς φυλάξαι με ἀπὸ τοιαύτης ὑποκρίσεως» ἀπήντησεν ὁ κληρικός, «πιστεύω· διὰ τοῦτο καὶ λαλῶ· ἄπιστοι καὶ ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσιν ἐκ διαφόρων λόγων ὁρμώμενοι· καὶ ἄλλοι μὲν αἰσθάνονται ἀκατάσχετον ὁρμὴν καὶ αὐτὰ τὰ μυστήρια τοῦ ὑπερφυσικοῦ νὰ κατανοήσωσιν. Ἀφοῦ δὲ καταλήξωσιν εἰς διαφόρους ἀντιφάσεις καὶ δυσκολίας, ἀποβαίνουσιν ἀνυπόμονοι καὶ ἀπαρνοῦνται πᾶν πνευματικὸν φαινόμενον· ἀνήκετε ἄρά γε εἰς τὴν τάξιν ταύτην;» «Οὐδέποτε φιλοσοφικαὶ σκέψεις ἐτάραξαν τὸν νοῦν μου», ἀπήντησεν ὁ νέος, «ἀείποτε ἀγαπῶ τὰ θετικὰ τοῦ βίου φαινόμενα· τοιαῦτα ζητήματα οὐδέποτε ἐκίνησαν τὸ ἐνδιαφέρον μου». «Τότε λοιπόν, ἐξηκολούθησεν ὁ σεβαστὸς γέρων, παρ' ἄλλου θὰ ἤκουσας πεπαιδευμένου ὅτι εἶναι ἀνάξιον τῶν μεμορφωμένων νὰ ἔχωνται τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς τῆς θρησκείας τῆς ἀληθείας· ἀκολουθεῖς δὲ τὴν γνώμην τούτου, χωρὶς καὶ νὰ πείσῃς σεαυτὸν περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ἰδεῶν του». «Ἀλλ' οὐδ' εἰς τοὺς ἀδολέσχους τούτους κενολόγους ἀνήκω», ἐπανέλαβεν ὁ κενολόγος· «Ἓν ὑπολείπεται ἔτι», ὑπέλαβεν ὁ χριστιανὸς διδάσκαλος· «τινὲς ἐπιμένουσιν εἰς τὴν ἀπιστίαν διὰ νὰ ἐξαπατῶσι τὴν συνείδησίν των καὶ μὴ ἔχωσι τὴν θρησκείαν πρόσκομμα εἰς τὸ νὰ ζῶσι κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς καρδίας των· οἱ τοιοῦτοι αἰσθάνονται: ἂν ὑπάρχῃ Θεός, παραβαίνομεν τὰς ἐντολάς του ζῶντες βίον ἄσεμνον καὶ αἰσχρόν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ φωνὴ αὕτη τῆς συνειδήσεως εἶναι ἐνοχλητική, καταπνίγουσιν ὅλως αὐτήν, βαυκαλιζόμενοι ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι εἶναι χίμαιρα ἡ πίστις εἰς Θεὸν καὶ εἰς ἀθανασίαν». Ὁ καλός μας φιλόσοφος τοῦ πρακτικοῦ βίου ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς, ἐπειδὴ συνησθάνθη ὅτι εἰς τὴν τάξιν τούτων ἀνῆκε.

Πόσοι ἐξ ἡμῶν μηδ' αὐτῶν τῶν κληρικῶν ἐξαιρουμένων ἀνήκουσιν εἰς τὴν τελευταίαν τάξιν! Ἐγνώρισα οὐκ ὀλίγους ἀσεβεστέρους καὶ τῶν ἐκ συστήματος ἀσεβῶν· εἶχον δὲ τὸ θράσος κωμῳδίαν νὰ ἀποκαλέσωσι τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἑαυτοὺς δὲ ὑποκριτὰς τῆς κωμῳδίας ταύτης· ἐκαυχῶντο δὲ ἐπὶ ταῖς ἰδέαις αὐτῶν καὶ ἀπεκάλουν ἢ βλάκας ἢ ὑποκριτὰς

τοὺς εὐσεβεῖς καὶ συναισθανομένους τὴν ἑαυτῶν ἀποστολὴν κληρικούς. Ἀλλὰ περὶ τούτου ἐς ἄλλοτε, ὁπότε θὰ λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ καταδείξωμεν ὅτι ἡ μόρφωσις τῶν κληρικῶν παρ' ἡμῖν δὲν γίνεται σκοπίμως, ἡ δὲ Θεολογικὴ Σχολὴ δεῖται μεταρρυθμίσεως καὶ ὅτι ἡ ἔλλειψις μεμορφωμένου ἐνοριακοῦ κλήρου, καλῶς μεμορφωμένων καὶ ἐναρέτων πνευματικῶν, ἡ ἀνάρμοστος πολλῶν ἀρχιερέων διαγωγὴ πρός τε τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν καὶ τὸν χαρακτῆρα ἀποτελοῦσι τὰς βάσεις τῆς οἰκτρᾶς ἡμῶν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν καταστάσεως, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἡ ἀπαισιοδοξία κατέλαβε πάντας περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς διορθώσεως.

Ἐλέγομεν ὅτι ἡ ἠθικὴ πλάνη καὶ διαφθορὰ τῆς καρδίας εἶναι ἡ κυρία αἰτία τοῦ πρακτικοῦ λεγομένου πυρρωνισμοῦ. Ταύτης κυρία αἰτία εἶναι αἱ ἁμαρτωλαὶ κλίσεις τῆς καρδίας· αὗται δὲ ἅπαξ ἀποκτήσασαι δικαιώματα ἐπὶ τοῦ συναισθήματος καὶ τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἄγουσι καὶ φέρουσιν αὐτὸν καταπνίγουσαι πᾶσαν ἄλλην εὐγενῆ τάσιν τῆς ψυχῆς ὡς αἱ ἄκανθαι τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ τελευταῖος ῥόγγος τῆς ἀληθείας ἀποπνίγεται, ὅταν ἡ ψυχὴ καταστῇ παλαίστρα τῶν κακῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες δεσμεύουσαι αὐτὴν ὡς ἄλλαι Ἐριννύες ἀγωνίζονται πρὸς ἀλλήλας· διότι, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ὁ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν παθῶν διατελῶν κατ' ἀνάγκην ψυχολογικὴν θὰ ἔχῃ καὶ θνητὰ οὐδέποτε δὲ εὐγενῆ καὶ ὑψηλὰ φρονήματα. Ὅστις ὅμως ἄγεται ὑπὸ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν διὰ νὰ κατανοήσῃ ἀθάνατόν τι καὶ θεῖον, ὁ τοιοῦτος οὐ μόνον τῆς ἀθανασίας θὰ τύχῃ, ἀλλὰ καὶ τῆς μακαριότητος, ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὁ Θεός. Καὶ δὲν ἀπαιτεῖται μὲν ὡς συνθήκη τῆς γνώσεως τῆς ὑψηλοτέρας καὶ θρησκευτικῆς ἀληθείας τὸ νὰ βασιλεύῃ ἐν τῇ ψυχῇ διαρκὴς ἡσυχία μὴ ταρασσομένη ὑπὸ μηδεμιᾶς ἀντιθέτου ἐννοίας, ὑπὸ μηδενὸς πάθους. Τοιαύτη πλήρης ἡσυχία καὶ ἁρμονικὴ διαμόρφωσις τοῦ ἔσω καὶ ἔξω ἀνθρώπου εἶναι ὁ κλῆρος ὀλίγων καὶ ἀποτέλεσμα τῆς βαθυτάτης ἐκείνης προσλήψεως τοῦ ἐγὼ ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας ὥστε αὕτη νὰ ᾖ τὸ τὰ πάντα ἐν πᾶσι· ὁ ἀγὼν δὲν καταπαύει μεταξὺ τοῦ κατὰ Θεὸν ἀνθρώπου καὶ τοῦ κατὰ κόσμον, μεταξὺ πνευματικότητος καὶ αἰσθητικότητος· ἡ σὰρξ πολεμεῖ τὸ πνεῦμα. Εὐτυχὴς ὅστις ἐπιχειρεῖ νὰ ἀναδειχθῇ κρείσσων τῆς σαρκὸς ἀπαλασσόμενος τῶν κωλυμάτων τῆς ἀληθείας, ἡ ὁποία μόνη δύναται νὰ καταστῇ «δύναμις εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι» καὶ μὴ διατελῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων δυνάμεων, αἵτινες ὡς ὁ ὄφις περὶ τὸ δένδρον τῆς γνώσεως ἀείποτε ὑποψυθιρίζουσιν εἰς τὸ οὖς ἡμῶν τὸ γλυκὺ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν παθῶν ἆσμα. Δέον τουτέστιν οὗτος νὰ μὴ «κατέχῃ τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ» ἀλλὰ ν' ἀναπεταννύῃ τὰς πύλας αὐτῆς πρὸς τὸ ἄνωθεν φῶς «τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον».

(ἕπεται συνέχεια).

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ.

Συνδρομαὶ ὑπὲρ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, Βαλουκλίου, ἐπὶ τῇ διαρομῇ ἄρτων διὰ τὴν ἐπέτειον πανήγυριν αὐτῆς.

Ἐπιμελείᾳ τῶν κυρίων Ἡρακλέους Κ. Πέθαρη, Χαδζῆ Γεωργίου Σπυρίδου, Χ. Λαζοπούλου, Δ. Ἀναστασιάδου καὶ Κωνσταντίνου Δ. Παππᾶ.

Γεώργιος Καζανόβας 20—Χρῆστος Μπάκουλας 10—Κωνσταντῖνος Δ. Παππᾶ 10—Χρῆστος Μπούρας 5—Κοσμᾶς Πάντζοβιτζ 5—Madame Marie 30—Δ. Ἀναστασιάδης 5—Χ. Λαζόπουλος 5—Ἡρακλῆς Κ. Πέθαρης 5—Χαδζῆ Γεώργιος Σπυρίδης 10—Χ. Ἀλεξιάδης 5—Πέτρος Γεωργίου κουρεὺς 10—Σταῦρος Καπνοπώλης 5—Πέτρος Εὐσταθίου 5—Ἀριστοφάνης Ἀδριανὸς 5—Χ. Παππᾶ Γεωργίου 5—Δ. Στεφάνου 5—Γ. Δημητριάδης 5—Νικόλαος Παππᾶ Γεωργίου 2.50—Θεόδωρος Κούης 5—Δημήτριος Μοστρᾶτος 5—Δημήτριος Καζινιέρης 5—Γεώργιος Βελώνης 5—Ἀνώνυμοι διάφοροι 125. Ἐν ὅλῳ γρόσια ἀργυρᾶ 297.50. Τὰ τῶν προηγουμένων καταλόγων γρ. ἀργ. 3858 50, Τὸ ὅλον γρόσια ἀργυρᾶ 4156.

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1893.

Ἐπιμελείᾳ τῶν Κυρίων Χ. Λάγου, Δ. Βαταβάλλη, Ἰσαὰκ Νομίδου καὶ Μ. Β. Κολεμένογλου.

Μ. Β. Κολεμένογλους 272.50, Ἰ. Νομίδης 120, Ἀμπαρτσοὺν Καζαζιὰν 10, Α. Ἰωαννίδης 10, Δερουνιὰν 20, Κατάστημα Χ. Λάγου 40, Δ. Παπαδόπουλοτ 10, Χατζῆ Γιάννης 5, Ἰωάννης Λάβδας 5, Γεώργιος Ἰωαννίδης 20, Θεόδωρος Κανάνης 5, Βιτσέντσος Τσενερίνης 5, Ἐμμανουὴλ Σ. Βουλγαρίδης 5, Δεωνίδας 5, Μικιρτὶτζ 2, Α. Κιρκὸρ 5, Σαρκὶς 10, Μαχσοὺτ 5, Χαράλαμπος Μπακάλης 5. Φουρτουνάτος 5, Π. Πιζάνης 5, Ἰωάννης Καζαντζῆς 5, Νικόλαος Φώσκολος 5, Χατζῆς 5. Ἀθανάσιος Δημητρίου 10, Νικόλαος Παμφύλλου 5. Πρόδρομος Ἀλτίνογλου 450, Δ. Κωνσταντίνου 5, Γεώργιος Χατζῆ Ἰωάννου 5, Νισὰν 5, Λάμπρος Γιακουρτσόγλους 5, Ἀπόστολος Μηνᾶς 2, Ἀναστάσιος καὶ Δημήτριος 2, Δημήτριος Ἰ. Βασιλείου 20, Ἐσαγιὰν 10, Νικολαΐδης 5, Πολυχρόνης Σαραντίδης 5, Ἰωσὴφ καὶ Νικολῆς ὑ, Θ. Ἰωάννου 2, Εὐθύμιος Κωνσταντίνου 5, Φίλιππος Φιλιππίδης 5, Ἀριστείδης Βαρονάκης 5, Δ. Ἀποσνολίδης 10.

Ἐν ὅλῳ γρόσια ἀργυρᾶ 700—
τὰ τῶν προηγουμένων καταλόγων 6.789.50·

Ἐπιμελείᾳ τῶν Κυρίων Νικολάου Μαρίνου, Τηλεμάχου Τσιλιάνη καὶ Ἰωάννου Διπλάκη.

Ἰωάννης Διπλάκης Γρ. 100—Ἀδελφοὶ Τ. Ἀντίππα 100—Τηλέμαχος καὶ Ἀνδρέας Τσιλιάνης 108—Γ. Γεωργίτσης 20—Ἀδελφοὶ Ζήση 20—Ζαφειριάδης 20—Γεράσιμος 20—Ξηρᾶς καὶ Παρασκευᾶς 20—Π. Κ· Πουρῆς 20—Χαμαμτζιὰν 20—Ἀλτηντὸπ 10—Μ. Διαμαντῆς 20—Δ. Τσαλίκης 20—Α. Στόης 20—Ἀδελφοὶ Δεπάστα 20—Μάρκος Ν. Ἀλαφοῦζος 20—Κ. Ρίζος 10—Μ. Γρηγοριάδης 5—Γ. Μιχαηλίδης 5—Γ. Σαράφογλους 10—Τ. Πισσάνος 40—Κελαϊδίτης 20—Σ. Μαυρογορδᾶτος 20—Μ. Τοσοκίνογλου 20—Τ. Καράλλης 10—Μ. Σίμος 5—Περικλῆς Μαντζαράκης 5—Πολυχρόνης Ἰωάννου 10—Ν. Καλαντζῆς 20—Ν. Σαράντης 5—Ν. Κορωνάκης 10—Ζαχαρίας Γιάντζογλους 10—Δημήτριος Χ. Ἰωάννου 5—Σπυρίδων Τριγώνης 5—Γ· Κουτσουβέλης 5—Χ. Παππᾶ 10—

Ἰ. Μουρούνας 5—Δ. Μαρκέτος 5 – Ἀνώνυμος 20—Μ. Προδρομίδης 5—Π. Μ. Μαυρομμάτης 20 – Ἀ. Κωνσταντινίδης 20—Ράλλης καὶ Σ. 108—Σ. Τελλόγλους 10—Β. Σαρακιώτης 20—Κ. Νικολόπουλος 108— M. J. Levi 40—Ἀνώνυμος 5—Μ. Ματαλών 20— Ἰωαννίδης 5—Ν. Εὐαγγελινός 20—Εὐάγγελος Μπόν 10—Ἰ. Ἀστρᾶς 20—Μ. Χρυσοστόμου 10—Χ. Τσιτσόπουλος 10—Θωμόπουλος 5—Ἰωάννης Ἰ. Κίλλιαρης 20—Ἀ Κοκκολᾶτος 20—Γεώργιος Ζαννέτος 20—Μιχαὴλ Χανοῦς 10—Ἀλέξανδρος Ζαννέτος 20—Ν. Μαυρομμάτης 10—Κωνσταντᾶρας 10—Ἀ Χαβιάρογλος 10—Κ. Τσιτσόπουλος 20—Ἠλίας Δαρῖνος 20— Ν. Ἀποστολίδης 20—Ἀθανάσιος Βανδῶρος 10—L. Amar 54—Κωνσταντῖνος Ἰ Σισμάνογλους 215—Tubini et Pekmèjian 20— Ἰωάννης Χατζόπουλος 108—Δ. Δεσποινάκης 20—Διαμαντῆς Γεωργιάδης 5—Ἰ. Λομβάρδος 28—Κ. Τσοκάνης 5—Θεόδωρος Μερηνὸς 5—Δ Μιχαηλίδης 54—Σαράντης 5—Ἀνώνυμος 5—Φώτιος 10—Ἰ Φιλίπποβιτς 20—Ἐ. Βουτσινᾶς 5—Ἀ. Ἀντωνιάδης 20—Κ. Σωτήρου 20—Γ. Σεβαστόπουλος 20— Ἀ-Θανάσιος Ρωσσόλυμος 20—Ἀγέλαστος Σφέτσος καὶ Σ. 27—Δημήτριος Σταύρακας 5—Γεώργιος Ἀποστολίδης 27—Κωνσταντῖνος Ροκάνης 5—Κλήμης Στεφανίδης 20—Ἀδελφοὶ Νικολαΐδαι 10—Γ. Κοσμέτος 20—Γ. Καγκάδης 5—Χ Πατρικιάδης 20—Γ. Παρλάκης 27—Ν. Ζεγκινιάδης 20—Πανουριᾶς καὶ Κοντογιάννης 5—Ν. Χ. Ἰωάννου 10—Στυλιανὸς Χαραλαμπίδης 5—Ἀδελφοὶ Διαμάντογλου 108—Καπετὰν Ἰωάννης Ἐγγλέστης 20—Θ. Χριστοδουλίδης 20—Ζαρκαλῆς 10—Ἰγγλέσις 10—Χρυσοβέργης καὶ Σ 54—Ἀνώνυμος 40—Δῶρος 5—Ν. Μαρῖνος 38—Γεώργιος Πέτρου 28,50,

Ἐν ὅλῳ γρόσια ἀργυρᾶ 2,633,50

τὰ τῶν προηγουμένων καταλόγων 4,156

Τὸ ὅλον γρ· ἀργ· 6,789,50

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1893.

κατ' ἐντολὴν

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Γραφείου

Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΝΕΟΦΑΝΗ

Μανουὴλ Ἰ. Γεδεών. Ἔγγραφοι λίθοι καὶ Κεράμια. Τοιοῦτον φέρει τίτλον ἕτερον περισπούδαστον ἔργον πρό τινος τὸ φῶς ἰδὸν τοῦ ὁτρηροῦ μεσαιωνοδίφου καὶ φερεπόνως περὶ τὴν βυζαντινὴν ἱστορίαν, ἀρχαιολογίαν καὶ φιλολογίαν ἀσχολουμένου κ. Μανουὴλ Ἰ. Γεδεών. Συλλογὴν ἐνεπιγράφων πλίνθων, λίθων καὶ κεραμίων ἐν διαφόροις ἀρχαιολογικαῖς αὐτοῦ ἐκδρομαῖς ἀνά τινας τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καταρτίσας ὁ ἀκραιφνὴς οὗτος μύστης τῆς ἱστορίας τοῦ βυζαντινοῦ μεσαίωνος πρέπον ἐθεώρησεν ὅπως γνωρίσῃ ταύτην τῷ τε παρ' ἡμῖν δημοσίῳ καὶ τοῖς εἰς τὴν πάτριον ἡμῶν ἱστορίαν καὶ τοπογραφίαν τῆς χριστιανικῆς ἀνατολῆς ἀσχολουμένοις. Τὸ πόνημα τοῦτο τοῦ διαπρεποῦς παρ' ἡμῖν βυζαντινολόγου ἔχομεν δι' ἐλπίδων ὅτι δεόντως ἐκτιμηθήσεται παρὰ τῶν ἁρμοδίων, οἷς οὐ διέλιπε διὰ τῆς ἀκαταπονήτου περὶ τὰς μελέτας ταύτας ἐργασίας παρεχόμενος ἀεὶ ἀφορμὴν ὅπως τοῦτο μὲν συμπληρῶσι τὴν ἠθροισμένην ὕλην τὴν εἰς τὴν βυζαντινὴν ἀρχαιολογίαν ἀναγομένην, τοῦτο δ' ἐξάγωσιν ἀναντίρρητα συμπεράσματα ἱστορικὰ διαφεύγοντες τὸ φάσμα τῶν εἰκασιῶν καὶ τῶν παραβόλων συμπερασμάτων.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ μετὰ λύπης παρετήρησεν, ὅτι, καίτοι ἕνεκα λόγων ὑψηλοτέρων δὲν ἐνέκρινε νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὸ ὁρισθὲν ὅριον τῆς 31 Αὐγούστου, πρὸ τοῦ ὁποίου ὤφειλον συνῳδὰ τῷ 15 ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς νὰ ὑποβληθῶσιν αὐτῇ τά τε προγράμματα τῶν σχολείων καὶ τὰ συμβόλαια τῶν διδασκάλων, οἱ πλεῖστοι τῶν διδασκάλων ἄχρι τοῦ νῦν καθυστεροῦσιν ὡς πρὸς τοῦτο, ἀρξάμενοι τῆς διδασκαλίας τῶν μαθημάτων ἄνευ ἐνδεικτικῶν καὶ προγραμμάτων ἐπικεκυρωμένων. Διὸ ὑπομιμνήσκουσα αὐτοὺς τὴν παράβασιν τοῦ ἀπαραιτήτου τούτου καθήκοντος αὐτῶν, δηλοποιεῖ αὐτούς, ὅτι, ἐὰν ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαπενθημέρου τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου δὲν προσαγάγωσι τὰ συμβόλαια αὐτῶν καὶ τὰ προγράμματα πρὸς ἐπικύρωσιν, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀναγκασθήσεται νὰ προβῇ εἰς αὐστηρότερα μέτρα.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 29 Σεπτεμβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

(Ἀριθ. πρωτ. 5281.

Προσκαλεῖται ὁ Στυλιανὸς Γεωργίου Φραγκάκης, ὑπήκοος Ὀθωμανὸς, πιλοποιὸς, τέως διαμένων ἐν Πέραν ἐνταῦθα, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ Μαριγοῦς Γεωργίου Δεονδέ. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ μνηστείας ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «*Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*» καὶ «*Κωνσταντινουπόλεως*».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 20 Σεπ]βρίου 1893

Ὁ Πρόεδρος

✝ **Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

αὐθημερόν

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 8 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 32.**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Ἀΐνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης. (γραμματεὺς)

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἥμισυ.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Ἀΐνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Ὁ μητροπολίτης Προικοννήσου — Ἡ ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικὴ Δημοτικὴ Σχολή — Τὰ αἴτια τῆς ἀπιστίας — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Ἀγωγὴ καὶ παιδαγωγός — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἐπιτροπὴ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ.—Κατὰ Μάρτιον τοῦ παρῳχημένου ἔτους 1892 ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ ἱεροῦ καὶ πανσέπτου Πατριαρχικοῦ Ναοῦ ὑπέβαλε τῇ **Α.Θ.** Παναγιότητι αἴτησιν, δι' ἧς ἀναφέρουσα τὰ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης γενόμενα ἐν τῷ ζητήματι τῶν γυναικείων στασειδίων τοῦ εἰρημένου Ναοῦ ἐκτίθησιν ὅτι ἐπειδὴ μετὰ τὴν γενομένην ἐπίσημον κοινοποίησιν προσήχθησαν τίτλοι ἰδιοκτησίας μόνον τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα στασειδίων ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἑκατὸν ἑξήκοντα καὶ ὀκτὼ τοιούτων, τὰ λοιπὰ ἑκατὸν δέκα καὶ ἐννέα στασείδια μένουσιν ὑπὸ τὴν ὁλοσχερῆ κυριότητα καὶ διάθεσιν τοῦ Παγκαρίου τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἐκ τῶν προσαχθέντων τίτλων μόνον δεκατέσσαρές εἰσιν ἐν τάξει, οἱ δὲ λοιποὶ τριάκοντα καὶ τέσσαρες δὲν ἀνενεώθησαν ἐντὸς τῆς νομίμου δεκαετίας, περιέρχονται καὶ οὗτοι ὑπὸ τὴν κυριότητα τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ. Σὺν τούτοις ἡ Ἐπιτροπὴ ἐζήτειτο ἵνα ἡ Ἐκκλησία ὑποχρεώσῃ καὶ τὰς κατόχους τῶν τακτικῶν δεκατεσσάρων τούτων τίτλων ὅπως ἀφιερώσωσιν ἢ ἐκποιήσωσι τὰ στασείδια αὐτῶν τῷ Ἱ. Ναῷ. Ἡ αἴτησις αὕτη τῆς Ἐπιτροπῆς ὑποβληθεῖσα τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἐγένετο ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας μελέτης καὶ διασκέψεως, μεθ' ἣν ἐνεκρίθησαν καὶ ἀπεφασίσθησαν τὰ ἑξῆς: Πρῶτον, ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ ὀφείλει ἐκδοῦναι τύπους νέους τίτλους στασειδίων περιλαμβάνοντας μὲν τοὺς αὐτοὺς ὅρους συμφώνως τῷ σχετικῷ Τόμῳ τοῦ ἀοιδίμου ἐν Πατριάρχαις Χρυσάνθου, ἐπιδιορθωμένους δὲ ἔν τισιν ἐν αὐτοῖς ἀπαντώσας ἀκαταλλήλοις λέξεσιν, οἷαί εἰσιν: Ἐφορεία καὶ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἱ. Ναοῦ, χρῆσις καὶ κτῆσις τῶν στασειδίων κλ. Δεύτερον, ἡ Ἐπιτροπὴ ὀφείλει ν' ἀνανεώσῃ κατ' ἐπιείκειαν τοὺς ληξιπροθέσμους τριάκοντα καὶ πέντε τίτλους ἐκ τῶν τεσσαράκοντα ἐννέα παρουσιασθέντων, εἰσπράττουσα παρ' ἑκάστου ὡς δικαίωμα ἡμίσειαν μέχρι μιᾶς ὀθωμ. λίρας. Τρίτον, ἡ Ἐπιτροπὴ δύναται νὰ θεωρήσῃ ἐκπτώτους παντὸς δικαιώματος τὰς κατόχους τῶν λοιπῶν ἑκατὸν δέκα ἐννέα τίτλων τῶν μὴ παρουσιασθέντων ἄχρι τῆς ὁρισθείσης προθεσμίας καὶ ποιήσηται οἱανδήποτε χρῆσιν τῶν στασειδίων τούτων ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ. Τέταρτον, ἡ Ἐπιτροπὴ ὀφείλει νὰ καταστρώσῃ νέον Κώδικα τῶν στασειδίων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω διατάξεων, ἐρεξῆς δὲ δέον ἵνα γνωστοποιῇ κατὰ πᾶσαν διετίαν διὰ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» εἰς τὰς κατόχους τίτλων ὅτι ἑκάστη αὐτῶν ὀφείλει συμμορφοῦσθαι ἀκριβῶς πρὸς τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀναγραφομένους ὅρους, καθότι ἄλλως ἀπόλλυσι τὸ δικαίωμα τῆς τοῦ τίτλου αὐτῆς ἀνανεώσεως.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη περὶ τῶν γυναικείων στασειδίων τοῦ ἱεροῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ ἀνεκοινώθη τῷ προέδρῳ τῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ Ἐπιτροπῆς σεβασμιωτάτῳ μητροπολίτῃ Χαλδείας κ. Γερβασίῳ μετὰ τῆς ἐντολῆς ὅπως ἡ Ἐπιτροπὴ εἰς τοὐπιὸν φροντίζῃ περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τῶν μνημονευομένων ἀνωτέρω μέτρων.

—*Ἐκκλησιαστικὴ ποινή.*—Ἐπισήμως ἐγνώσθη πρότινος τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ ὅτι ὁ Γεώργιος Μηνᾶ Κεφαλίδης, νομίμως ἐστεμμένος μετὰ τῆς Ἀγγελικῆς καὶ πρότινος εἰς τοπικὸν ἀπὸ τραπέζης καὶ κοίτης χωρισμὸν διατελῶν, ἐπέτυχε νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου χωρεπισκόπου Σταυροδρομίου κ. Γενναδίου πιστοποιητικὸν ὅτι τυγχάνει ἐλεύθερος ἵνα συνάψῃ ἕτερον γάμον, καὶ συνεπείᾳ τούτου ἐστέφθη ἐν Χρυσοπόλει εἰς γάμον παράνομον τὴν Οὐρανίαν Εὐσταθίου

Κυριαζίδου. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος, λαβοῦσα τὴν ἐπίσημον ταύτην εἴδησιν, τὸν μὲν παράνομον τοῦτον γάμον ἐκήρυξεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἄκυρον, τὸν δὲ τελέσαντα αὐτὸν ἱερέα ὡς καὶ τὸν ἐκδόντα τὸ πιστοποιητικὸν θεοριλέστατον ἅγιον Σταυρουπόλεως εἰς ἀόριστον ἀργίαν ἀπὸ πάσης ἱεροπραξίας.

Τῆς Αὐτοῦ Θεοφιλίας τοῦ ἁγίου Σταυρουπόλεως δι' αἰτήσεως αὐτοῦ ὁμολογήσαντος τὸ ἐπὶ τῇ περιστάσει παράπτωμά του καὶ τὴν ἐπιείκειαν τῆς Ἐκκλησίας αἰτησαμένου, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἀπήλλαξε τὴν Α. Θεοριλίαν ἀπὸ τῆς προεπιβληθείσης ἀργίας, ἐπιστήσασα συντονωτέραν τὴν προσοχὴν τῇ Θεοφιλίᾳ του εἰς τὴν μελέτην καὶ ἀκριβῆ τήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶς ἑκάστοτε ἐντεταλμένων, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ περὶ τοῦ γάμου τεθεσπισμένα ὡς ἀτομικῶς ὑπευθύνῳ τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ.

—*Ἐπίσκοπος Παραμυθίας.*—Τῷ παρελθόντι σαββάτῳ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ὁ θεοριλέστατος ἐπίσκοπος Παραμυθίας κ. Λεόντιος.

—*Προχείρισις ἀρχιμανδρίτου.*—Ὁ ἄρτι ἱερατικῶς προϊστάμενος τοῦ ἐν Γαλατᾷ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου διορισθεὶς αἰδεσιμώτατος ἐν ἱερεῦσι κ. Θεόδωρος Μαντζουρανῆς προὐχειρίσθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς ἀρχιμανδρίτην τοῦ Οἰκουμεν. Θρόνου.

Ο ΠΡΟΙΚΟΝΝΗΣΟΥ ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Προχθὲς ἠγγέλθη τηλεγραφικῶς τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ὅτι ὁ μητροπολίτης **Προικονήσου Ἰγνάτιος** ἐτελεύτησε τὸν βίον. Ὁ ἀοίδιμος μητροπολίτης Προικοννήσου Ἰγνάτιος γεννηθεὶς ἐν Προικοννήσῳ διήκουσε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ γενετείρᾳ καὶ μετὰ τὸ πέρας τούτων προσελήφθη ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Ἀνθίμου ὡς ἀρχιδιάκονος αὐτοῦ· ὑπερετήσας δ' ἐπί τινα παρὰ τῷ ἀοιδίμῳ χρόνον προσεκλήθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Πατριαρχείων χρηματίσας Μέγας Ἀρχιδιάκονος ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ ἀοιδίμου ἐν Πατριάρχαις Ἰωακείμ τοῦ Β', ὅτε καὶ προήχθη εἰς τὸ ὕψηλὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα ἐκλεγεὶς μητροπολίτης Λιτίτσης. Τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν ἱκανὰ ἔτη θεοφιλῶς ποιμάνας πρὸ ἑνὸς περίπου ἔτους προήχθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μετατεθεὶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Προικοννήσου.

Ὁ ἀοίδιμος ἱεράρχης διὰ τοῦ μειλιχίου αὐτοῦ ἤθους καὶ τῶν χρηστῶν τρόπων ἐφελκύσατο ἀείποτε τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ λογικοῦ ποιμνίου του, ὅπερ καὶ μέχρις ἐσχάτων ἐξηκολούθει μετὰ πατρικῆς ὄντως στοργῆς διακυβερνῶν. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀπώλλυσιν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου ἕνα τῶν μετ' ἀφοσιώσεως καὶ στοργῆς ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνισαμένων στρατιωτῶν αὐτῆς. Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ γηραιοῦ μητροπολίτου Προικονήσου Ἰγνατίου.

Ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐνετείλατο τηλεγραφικῶς τῷ σεβασμ. Μητροπολίτῃ Κυζίκου κ. Νικοδήμῳ ἵνα φροντίσῃ περὶ τῆς κηδείας τοῦ μεταστάντος Ἱεράρχου, τῷ δὲ ἀρχιερατικῷ ἐπιτρόπῳ ὅπως ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς ἀξιοτίμου Δημογεροντίας Ἀλώνης μεριμνήσῃ περὶ τῆς σφραγίσεως καὶ ἐξασφαλίσεως τῆς περιουσίας τοῦ ἀοιδίμου μητροπολίτου.

Η ΕΝ ΦΑΝΑΡΙΩι ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ἡ Ἐφορεία τῆς ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικῆς Δημοτικῆς Σχολῆς μετὰ ζήλου ἀξιεπαίνου προνοοῦσα περί τε τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς μορφώσεως τῆς εἰς αὐτὴν φοιτώσης νεολαίας εἰσήγαγε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς προσκαλέσασα πρὸς τοῦτο τὸν πάνυ εὐδοκίμως περὶ ταύτην ἀσχολούμενον Α' Δομέστικον τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κ. Ἰάκωβον Ι. Ναυπλιώτην. Οἱ περὶ τὴν ψυχολογίαν ἀσχολούμενοι καὶ τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐξερευνῶντες καλῶς γνωρίζουσι πόσον συντελεῖ τὸ μάθημα τοῦτο εἰς τὸν ἐξευγενισμὸν τοῦ ἤθους καὶ τὴν διάπλασιν τῆς καρδίας, τῆς πηγῆς ταύτης τῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἢ κακοδαιμονίας συμπάσης τῆς κοινωνίας. Διὰ τοῦτο ἀξία παντὸς ἐπαίνου εἶναι ἡ ἀξιότιμος Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ταύτης, ἥτις κατανοήσασα πάνυ καλῶς τὴν μεγάλην ταύτην ὠφέλειαν τὴν ἐκ τοῦ μαθήματος τούτου προσγιγνομένην τῇ ἀνθρωπότητι εἰσήγαγεν αὐτὸ εἰς τὴν Σχολήν, ἥτις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ δοκίμου καὶ πεπειραμένου διευθυντοῦ, τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ἀχιλλέως Κοτρόζου πλείστην ὅσην ὑπισχνεῖται τὴν πνευματικὴν καρποφορίαν.

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΠΙΣΤΙΑΣ*.

Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ Θεοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων (Ρωμ. α' 18). Ὅ,τι ἐν τοῖς ἀνωτέρω λόγοις τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς παρίσταται ὡς ἡ κυριωτέρα αἰτία τοῦ ἐθνισμοῦ μεθ' ὅλων τῶν ἀποπλανήσεων αὐτοῦ ἤτοι *ἡ ἀδικία*, ἡ τῇ ἀληθείᾳ ἀνθισταμένη μᾶλλον δὲ περιορίζουσα τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐπενέργειαν αὐτῆς καὶ οἱονεὶ συσφίγγουσα καὶ

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 245—247 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

ἀποπνίγουσα ταύτην, αὐτὸ τοῦτο ἰσχύει καὶ διὰ πᾶσαν ἐποχήν· ἡ ἠθικὴ δηλαδὴ πλάνη σχετίζεται πρὸς τὴν πνευματικὴν ὡς ἡ αἰτία πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα· διότι ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου τὰς βαθυτάτας αὐτῆς ρίζας ἔχει ἐν τῇ καρδίᾳ· ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἠθικῇ παραπλανήσει αὐτοῦ φεύγει τὸ φῶς, ὡς ὁ ἀσθενὴς ὀφθαλμός, ἐπειδὴ θλίβει καὶ στενοχωρεῖ αὐτόν· «πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς· οὐκ ἔρχεται δὲ πρὸς αὐτὸ ἵνα μὴ ἐξελεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ἰωάνν. γ' 20). Τὸ φῶς ἄρα εἶναι μὲν δι' ἕκαστον ὀφθαλμόν· ἕκαστος δὲ ὀφθαλμὸς δὲν εἶναι διὰ τὸ φῶς· οἱ τοιοῦτοι «ἀπώσαντο τὴν ἀγαθὴν συνείδησιν καὶ ἐναυάγησαν περὶ τὴν πίστιν» (Α' Τιμοθ. α' 19).

Ἐσωτερικὴ δὲ αἰτία καὶ ψυχολογικὴ εἶναι ὁ πρὸ τῆς ἀληθείας φόβος· καὶ τούτου δὲ τοῦ φαινομένου ἡ αἰτία δὲν εἶναι δύσκολον νὰ φανερωθῇ· καρδία καὶ θέλησις ἀσκοῦσιν ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς γνώσεως ἡσυχον μὲν, ἰσχυρὰν δὲ ἐπίδρασιν, ταράττουσαι οὕτω τὴν ὀξεῖαν κρίσιν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο δὲ ὠνομάσθη ἡ καρδία «χρυσαῖ πύλαι τοῦ ἀγαθοῦ». Ἡ θρησκεία σχετίζεται πρὸς αὐτὰ τὰ ὕψιστα καὶ σπουδαιότατα τῆς συνειδήσεως γεγονότα, καταδεικνυμένη οὕτω ὡς ἡ ὑψίστη ἀνάγκη αὐτοῦ καὶ ὡς νόμος τῆς ἀνθρωπότητος· ὡς τοιαύτη δὲ καὶ μάλιστα ἡ Χριστιανικὴ χρήζει ἀποδείξεων εἴπερ τι καὶ ἄλλο γεγονὸς τῆς ἱστορίας.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ θέλησις ὁρίζει τὸ γνωστικὸν καὶ ἐπιβάλλει τούτῳ τὸ ἀντικείμενον τῆς σκέψεως αὐτοῦ αὕτη καὶ παρίσταται ὡς ἀνακεφαλαίωσις τῶν τριῶν ψυχικῶν καταστάσεων, καθολικώτερόν τι ἄρα καὶ τοῦ γνωστικοῦ, καὶ τοῦ συναισθητικοῦ· ὅπου δὲ αὕτη κλίνει καὶ εὐαρεστεῖται, ἐκεῖ στρέφει καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θέλησις τῶν περὶ τὴν πίστιν ναυαγούντων κλίνει πρὸς τὰ γήϊνα, ὁ νοῦς αὐτῶν ζητεῖ πᾶν μέσον πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἀληθείας ἐξαντλῶν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἱκανότητα διὰ νὰ ποτίζηται τὸ δηλητήριον τῆς ἀμφιβολίας· ἄλλως τε εἶναι παρατηρήσεως ἄξιον εἰς ὅλους τοὺς κύκλους τοῦ ἐπιστητοῦ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εὐκολώτερον ἀνευρίσκει ἐνστάσεις καὶ ἀντιλογίας ἢ λύσεις καὶ ἀποκρίσεις εἰς ζήτημά τι· λυομένων δὲ τῶν πρώτων παρουσιαζομένων ἐνστάσεων, πάλιν ἄλλαι ἐκ νέου παρουσιάζονται καὶ ἀνευρίσκονται ὑπ' αὐτοῦ, ἀφοῦ ἐκ τῶν προτέρων προκατειλημμένος κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ τοὺς λόγους, οὓς προβάλλεται κατ' αὐτοῦ κρίνει μυριάκις σπουδαιοτέρους σαφεστέρους καὶ πιθανωτέρους ἢ τοὺς τοῦ ἀντιπάλου, ἐπειδὴ ἴσα ἴσα εἶναι ἰδικοί του, ἐπειδὴ εἰς αὐτοὺς μᾶλλον ἐφιστᾷ τὴν προσοχήν του, ἐπειδὴ θέλει νὰ φαίνωνται οὗτοι ἀληθεῖς. Καθὼς δὲ ἐν τοῖς κοίλοις κατόπτροις τὰ ἀντικείμενα τῆς φύσεως ἀποβάλλουσι τὴν φυσικὴν των σχέσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ πεπλανημένῳ πνεύματι ὅλοι οἱ χαρακτῆρες τῆς ἀληθείας ἀποβάλλουσι τὴν λογικὴν καὶ φυσικὴν των σχέσιν. Ὅπου λοιπὸν ἡ ἀξιοπιστία τῶν γεγονότων δὲν δύναται νὰ περιαιρεθῇ, ἡ θέλησις διατίθησιν ἀκόμη μέσα καὶ ἐλευθερίαν ἱκανὴν νὰ κηρυχθῇ κατὰ τοῦ περιεχομένου τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας· διότι αὕτη μυστηριώδης καὶ σκοτεινή, ὡς τοιαύτη δὲ μὴ κατανοηθεῖσα ἐντελῶς δὲν παρίσταται σαφῶς μηδὲ ἐξαναγκάζει τὸ πνεῦμα ὡς ἡ ἰσχυρὰ τῆς λογικῆς τῶν Στοϊκῶν χεὶρ πρὸς παραδοχήν, ὅπως τὸ τοιοῦτον ἤθελε συμβῇ ἔν τινι μαθηματικῷ ἀξιώματι· διότι εἶναι σχῆμα ἁπλῆς ρητορικῆς ὁ διισχυρισμὸς ὅτι ὁ ἐπιστήμων διατελεῖ ἄνευ οὐδεμιᾶς προϋποθέσεως (πᾶσα δὲ προϋπόθεσις μόνον πιθανολογία) καὶ ὅτι ἥκιστα ἐνδιαφέρει αὐτὸν ἡ ἔρευνα τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἄνευ προϋποθέσεων οὐδεὶς ὑπάρχει· ἥκιστα δὲ πάντων εἰς ζήτημα περιλαμβάνον τὸν ὅλον ἄνθρωπον, διῆκον διὰ πάσης αὐτοῦ ἐννοίας καὶ διαμορφῶνον αὐτάς, παρέχον δὲ τῇ ὅλῃ αὐτοῦ ὑπάρξει τὸν ἀληθῆ ὁρισμόν.

Ἡ κεφαλὴ λοιπὸν δὲν δύναται νὰ προσλάβῃ ὅ,τι ἡ καρδία δὲν προσέλαβεν· ἅπαξ δὲ πωρωθείσης τῆς καρδίας καὶ τῆς θελήσεως ἀποπωροῦται καὶ ὁ νοῦς κατὰ τῆς ἀληθείας· ἡ τοιαύτη δὲ σχέσις πρὸ πάντων φαίνεται συμβαίνουσα ἐν τῷ ζητήματι περὶ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας. Δὲν εἶναι δὲ δυνατὸν καὶ νὰ συμβῇ ἄλλως, ἀφοῦ ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶναι ἑνιαῖόν τι ὅλον καὶ ὀργανικόν· γνῶσις καὶ θέλησις ριζοῦνται ἐν τῇ ἀδιαιρέτως ἁπλῇ καὶ ἑνιαίᾳ ψυχῇ, ἐν ᾗ καὶ δι' ἧς πᾶσα ψυχικὴ κατάστασις ἀμοιβαίως καθορίζεται.

Καθαρότης ἄρα τῆς τάσεως καὶ ἠθικότης μεθ' ὑγιοῦς καὶ ἁρμονικοῦ ψυχικοῦ βίου ἄγουσι πρὸς τὴν Χριστιανικὴν ἀλήθειαν, ἥτις αὖθις ἐξευγενίζουσα καὶ καθαίρουσα τὴν θέλησιν ἐπενεργεῖ ἐπ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς ἐπὶ τὰς λοιπὰς ψυχικὰς καταστάσεις.

Ἔχει δὲ μέγα δίκαιον διὰ τοῦτο ὁ Ἀριστοτέλης ἀποδίδων πᾶσαν πλάνην καὶ μάλιστα ἠθικοθρησκευτικὴν εἰς τὴν θέλησιν καὶ στηρίζων αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἀμέσου ἢ ἐμμέσου ἐνοχῆς της· διότι τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου φύσει μὲν σπεύδει πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τῇ θελήσει ἀπόκειται νὰ ἐξαναγκάσῃ ἐκεῖνο εἰς τὴν παραδοχὴν αὐτῆς.

Πᾶσα ὅμως ἀμφιβολία καὶ πλάνη δὲν εἶναι καὶ ἠθικῶς ἔνοχος· τὸ τοιοῦτο συμβαίνει μόνον ὅταν τις χωρὶς νὰ διαπολεμήσῃ τὸν ἐσωτερικὸν πόλεμον, ἀπαγορεύει ἑαυτῷ πᾶσαν περαιτέρω σπουδὴν διὰ νὰ βυθίζηται ἥσυχος εἰς τὸν ὠκεανὸν τῶν ἀπολαύσεων, ὅταν οὕτος τὸν ἑαυτοῦ βίον μήτε ἐν ἡσύχῳ συνειδήσει διάγῃ, μήτε ἐπιθυμεῖ τοιούτου τινός· ὅταν δὲ τέλος προσέλθῃ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τότε μόνον θὰ κατανοήσῃ ὅτι τὰ μὲν ἀνήθικα ἐλατήρια τὰ ἄγοντα αὐτὸν δὲν ἦσαν ὀλίγα, αὐτὸς δὲ δὲν ἤθελε νὰ καταπολεμήσῃ αὐτά.

Ἀείποτε ἐν τούτοις τὸ ἑπόμενον εἶναι ἀναμφισβήτητον: ἢ φοβεῖται ὁ ἄνθρωπος τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν ἢ ἐπιθυμεῖ ταύτην· ὅσῳ βαθυτέρα ἡ ἠθικὴ κατάπτωσις, τόσῳ μεγαλείτερος καὶ ὁ φόβος μετὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἀποστροφῆς, ἥτις πᾶν μέσον μετέρχεται διὰ νὰ μὴ ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ

κριτοῦ· ὅστις ὅμως δὲν ἔχει ἀφορμὰς νὰ φοβῆται αὐτὴν, ἐπειδὴ τῷ ὑπανοίγει πηγὴν ὑψηλοτέρου φωτὸς, πλουσιωτέρας γνώσεως καὶ ἠθικωτέρας ἐξάρσεως, διέρχεται οὗτος τὴν ὁδὸν ἐκζητῶν μετὰ ζήλου καὶ ἐξερευνῶν αὐτὴν, ἥτις καὶ ἐλευθερώνει αὐτὸν ἀποβαίνουσα ἄρτος τῆς ψυχῆς.

Τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἡ παρ' Ἕλλησι φιλοσοφία διὰ τοῦ Σωκράτους καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔλαβεν ὑψηλήν τινα ἐπίδοσιν ἐπὶ ἑδραίων βάσεων θεμελιωθεῖσα, ἐνῷ πρὸ αὐτοῦ καὶ παρὰ τοῖς σοφισταῖς ἦτο ὑλιστικὴ μᾶλλον καὶ φυσική. Αἱ μὲν ἔρευναι αὐτοῦ ἦσαν φύσεως ἠθικῆς ἀγόμεναι ὑπό τινος ἠθικῆς ἰδέας, σκοπὸν δὲ ἐπεδίωκε τὴν τελειότητα τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ ἀληθοῦς, καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ. Ὅπου δὲ ἅπαξ τὸ πάθος βαθείας ρίζας ρίπτει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου καὶ δι' ἀρρήκτων δεσμῶν περιβάλλει τὸ θῦμά του, τὸ ἐσωτερικὸν ῥῶς σκοτίζεται ὅλως.

Οἱ λόγοι τοῦ Ρουσσὼ διὰ τοῦτο ἰσχύουσι διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν θρησκείαν τῆς ἀποκαλύψεως· «Γιέ μου, γράφει εἰς τὸν Αἰμύλιον, ἔστω ἡ καρδία σου ἀείποτε διατεθειμένη οὕτως, ὥστε νὰ αἰσθάνηται τὴν ὑψίστην ἀνάγκην τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπάρξεως· τότε δὲ καὶ σὺ δὲν θ' ἀμφιβάλλῃς περὶ σεαυτοῦ»· διότι εἶναι βεβαιότατον ὅτι ἂν καὶ ἐκ τῶν γεωμετρικῶν ἀξιωμάτων ἀπέρρεεν ἠθική τις ὑποχρέωσις, τὸ μαθηματικὸν κῦρος τούτων θὰ διημφισβητεῖτο, τὰ δὲ στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου θὰ ἐτίθεντο ὑπὸ ἀμφιβολίαν.

Τῆς τοιαύτης δὲ δουλικῆς καταστάσεως τῆς ἐνισχυομένης ὑπὸ τῆς ἀμφιβολίας καὶ ἀπιστίας τὴν ἀπαλλαγὴν, ἐπαναγωγὴν δὲ εἰς τὰ ὑπερκόσμια καὶ τερπνὰ τῆς ἀληθείας βασίλεια οὐδεὶς θνητὸς δύναται· εἷς καὶ μόνος εἶναι ἱκανὸς ὁ Θεὸς ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ, ἡ ὁποία διὰ μυστηριωδῶν ὁδῶν μετὰ πρᾳείας, ἀλλ' ἀκαταμαχήτου δυνάμεως καταβάλλει τὴν ἐπὶ μακρὸν ἀτίθασσον θέλησιν ὥστε ἡ ψυχὴ νὰ διανοίγῃ ἑαυτὴν πρὸς τὸ ἄνωθεν φῶς, ὡς τὸ ἄνθος τὸν κάλυκά του πρὸς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Τότε δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ καταπίπτει τὸ κάλυμμα, ὅπερ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς ἔκειτο· διὰ τοῦτο δὲ καὶ πᾶσα ἐπιστροφὴ ἀπὸ τῆς ἀμφιβολίας καὶ ἀπιστίας εἶναι καὶ ἀναγέννησις, διὰ τὴν ὁποίαν δύναται μὲν καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ προπαρασκευάζηται συνεργῶν, μόνος δὲ ὁ Θεὸς νὰ ἀρχίσῃ καὶ νὰ τελειώσῃ».

Τοιαῦτα ἐν συντόμῳ τὰ αἴτια τῆς ἀπιστίας· προσεχῶς θέλω ἐξετάσει τὰς ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ ἀπαντώσας δυσκολίας, ὁπόθεν πλεῖστοι ὅσοι λαμβάνοντες ἀφορμὴν δῆθεν καταντῶσιν εἰς τὴν ἀπιστίαν.

(ἕπεται συνέχεια).

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Τετάρτη δὲ τέλος ἔκφανσις τοῦ βροτολοιγοῦ τούτου πνεύματος εἶναι ἡ *ἡδυπάθεια*, ἡ πρὸς τὰς ἀπολαύσεις καὶ τὰς διὰ τοῦ σώματος ψυχορθόρους ἡδονὰς ἀκατάπαυστος ροπή, ἥτις μετὰ πυρετώδους ὁρμῆς δεινοτάτη ἐπισκήπτουσα κατὰ τῆς νεότητος τῆς τρυφερᾶς ἔτι καὶ ἀσθενοῦς προετοιμάζει αὐτῇ κατὰ νόμον ἀναγκαῖον καὶ σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἢ τάφον πρόωρον ἢ γῆρας οἰκτρὸν καὶ ταχύ, τὸν δ' ἐπίλοιπον βίον ἀνιαρὸν καὶ ἀλγεινὸν πολλάκις πολλαχῶς· μεγάλη λοιπὸν καὶ βαρεῖα ἐκ τούτων ἐπιβάλλεται συμπάσῃ τῇ κοινωνίᾳ ἡ περὶ τῆς νεολαίας εὐθύνη καὶ φροντίς· δίδαγμα δὲ καλὸν καὶ παράδειγμα λαμπρὸν παρέχουσιν ἡμῖν εἰς ταῦτα οἱ ἀρχαῖοι οἵτε ἄλλοι πάντες, μάλιστα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, οἵτινες πρωΐμως κατανοήσαντες, ὅτι βάσις τοῦ ὅλου βίου τῶν πολιτῶν πρέπει νὰ ἦναι ἡ χρηστότης καὶ φρόνημ' εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν, προϊόντα ἀμφότερα ἀγωγῆς μὲν αὐστηρᾶς, μορφώσεως δὲ ἠθικῆς δυναμένης τήν τε δραστηριότητα νὰ προάγῃ προσηκόντως καὶ τὴν εὐφυΐαν νὰ διαπλάττῃ καὶ ὀξύνῃ θαυμασίως, καὶ πάλαι μὲν ἔταξαν ἀνώτατον τῶν ἠθῶν ἐπιμελητὴν τὸ περιώνυμον ἐκεῖνο τοῦ Ἀρείου Πάγου δικαστήριον καὶ ὕστερον δὲ πάλιν, ὅτε ἡ ἀρχαία μοναρχία παρεχώρησε τὴν θέσιν εἰς τὸ πολίτευμα τὸ δημοκρατικόν, φρονοῦντες λίαν εἰκότως, ὅτι τὴν μὲν ἐλευθερίαν τὴν ἀληθῆ καὶ προάγει καὶ διατηρεῖ, τὸν δὲ ἄριστον πολίτην ἀναδεικνύει μόνη ἡ ἀγωγὴ ἡ αὐστηρὰ καὶ ἡ διάπλασις τοῦ ἤθους ἡ ὀρθὴ ἀπέδωκαν αὖθις τὸ δικαίωμα τῆς τῶν ἠθῶν ἐπιτηρήσεως εἰς τὴν βουλὴν τὴν ἐκ τοῦ Πάγου Ἀρείου· πεποιθότες δέ, ὅτι ὁ σκώληξ ὁ μόνος λάθρα καὶ ἀσφαλῶς καταβιβρώσκων τῆς ἠθικῆς τοὺς στύλους οὐδεὶς ἄλλος εἶναι εἰμὴ ἡ ἀσέβεια ἡ περὶ τὸ θεῖον, ἐλεύθερον ἄλλως ἀφέντες νὰ διδάσκῃ πάντα διδάσκαλον καὶ σοφιστὴν καὶ ἀστὸν καὶ ξένον ἀπηγόρευσαν ἐπὶ ποινῇ θανάτου πᾶσαν κατὰ τοῦ θείου ὁμιλίαν διαφθορέα νομίζοντες τῆς νεολαίας τὸν τὰ τοιαῦτα ἀσεβήματα διδάσκοντα· ἀνεμποδίστου δὲ τῆς τε διδασκαλίας οὔσης καὶ τῶν σχολῶν τῶν φιλοσοφικῶν ἀπαραβιάστων τὴν διακόσμησιν ὅμως αὐτῶν καὶ τὴν τάξιν ὅλην ὥριζον νόμοι αὐστηροί, τὴν δὲ ἠθικὴν τῶν εἰς αὐτὰς φοιτώντων νέων ἐπετήρουν παρὰ τῆς πολιτείας διωρισμένοι *παιδονόμοι*· ἐν δὲ τοῖς γυμναστηρίοις πλὴν τοῦ γυμνασιάρχου, ὅστις εἶχε τὴν γενικὴν τῶν γυμνασίων ἐπιστασίαν, τῶν παιδοτριβῶν καὶ τῶν γυμναστῶν, ὧν οἱ μὲν διηύθυνον τοὺς γυμναζομένους, οἱ δὲ ὥριζον ἑκάστῳ τὸ εἶδος καὶ τὴν τάξιν τῶν γυμνασμάτων ἀναλόγως τῆς κράσεως καὶ τῆς ἡλικίας, προσυπῆρχον (ὑπὸ τῆς πόλεως διωρισμένοι) καὶ δίκα σωφρονισταὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν ἠθῶν ἐπαγρυπνοῦντες· διότι οἱ σοφοὶ τῶν χρόνων ἐκείνων νομοθέται ἐφρόνουν, ὅτι καὶ τῶν σωματικῶν τούτων παιδευτηρίων ὁ σκοπὸς ὁ οὐσιώδης δὲν ἦτο μόνον ἡ ἀνάπτυξις τῶν δυνάμεων τῶν σωματικῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς καθόλου κοσμιότητος καὶ εὐσχημοσύνης εἴς τε τὴν στάσιν καὶ τὸ βάδισμα καὶ εἰς

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 242—245 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

πᾶσαν οἱανδήποτε ἄλλην κίνησιν ἐμφαίνουσαν τοῦ νέου τὴν μόρφωσιν τὴν ὅλην, πρὸς δὲ καὶ ἡ ἐν τῇ ψυχῇ διέγερσις καὶ ἐπίρρωσις τοῦ συναισθήματος καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ *καλοῦ* καὶ τοῦ *ἀγαθοῦ*. Ὁ σκοπὸς κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἀθηναίους καὶ τῶν γυμναστηρίων ἔτι ἦτο ἡ περίφημος *καλοκἀγαθία*· τοιαῦτα περὶ τῆς παιδείας ἐδόξαζον ἐκεῖνοι καὶ οὕτως ἦγον τὰ ἑαυτῶν τέκνα· οὕτω δ' ἄγοντες ἄνδρας ἐμόρφωσαν τοιούτους, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐκινδύνευσαν εἴπερ τις καὶ ἄλλος τῶν ὁμογενῶν, καὶ ἀρετὰς δ' ἀνέδειξαν μεγίστας ἐν μὲν ταῖς μάχαις ἡρωϊσμὸν καταπληκτικόν, ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις μεγαλοψυχίαν, ἐν δὲ τοῖς συμβουλίοις σύνεσιν, ἐν δὲ τοῖς καιροῖς τοῖς χαλεποῖς καὶ ταῖς στιγμαῖς ταῖς κρισίμοις φιλοπατρίαν καὶ αὐταπαρνησίαν τὸν θαυμασμὸν κινοῦσαν πάντων τῶν τῆς γῆς ἐθνῶν· ἐκ δὲ τούτου ἡ πόλις αὐτῶν κατέστη παιδευτήριον τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων τότε, ὕστερον δὲ τοῖς ἀπογόνοις ἡμῖν ἐγκαλλώπισμα μὲν ἐν ἡμέραις χαρᾶς καὶ εὐτυχίας, σωτηρία δ' ἐν κινδύνοις χαλεποῖς· καὶ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα ἐπεγένοντο οὐ μόνον τῷ ἔθνει ἐκείνῳ παρ' ᾧ ἐθεραπεύοντο καὶ ἐκαλλιεργοῦντο, ἀλλὰ καὶ τῇ ἄλλῃ οἰκουμένῃ πάσῃ, ἥτινι καὶ πάλαι καὶ νῦν ἡ ἀγωγὴ ἐκείνη τύπος κεῖται καὶ ὑπογραμμὸς τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ὑγιοῦς, ἐν ᾧ ἀκμάζει πᾶσα τέχνη καὶ ἐπιστήμη, ἀκμάζει ἡ φιλανθρωπία καὶ πᾶσα ἄλλη ἀρετή.

Τούτων λοιπὸν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς καὶ τῆς ἀγωγῆς τῆς τε διανοίας καὶ τοῦ ἤθους τῆς αὐστηρᾶς, ἥτις ἦτο ἀπόρροια τῆς περὶ τὸ θεῖον ἀνυποκρίτου εὐσεβείας ὀφείλομεν πάντες νὰ μιμώμεθα αὐτῶν τὴν πίστιν καὶ τῆς γνώμης τὸ ὀρθὸν οἵ τε διδάσκαλοι καὶ οἱ γονεῖς καὶ οἱ κηδεμόνες καὶ οἱ ἔφοροι καὶ οἱ τούτων προεστῶτες καὶ ὡς τις νὰ εἴπῃ δύναται, πᾶς ὅστις ἔρχεται εἴτ' εἰς ἄμεσον εἴτ' εἰς ἔμμεσον συνάφειαν πρὸς τὴν φίλην νεολαίαν, τὴν πηγὴν ταύτην τῆς μελλούσης γενεᾶς, γρηγοροῦντες καὶ ἀγωνιζόμενοι μετὰ πάσης δυνάμεως καὶ σθένους κατὰ τῶν ἀσπόνδων αὐτῆς λυμεώνων καὶ ἐχθρῶν· ἃς μὴ νομίσῃ δὲ μηδεὶς πῶς δύναται νὰ δικαιωθῇ ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου τῆς ἱστορίας κριτηρίου καὶ τῆς τοῦ παντογνώστου Θεοῦ δικαιοσύνης ἀμελῶν τῶν καθηκόντων τούτων, προφασιζόμενος δῆθεν ἀδυναμίαν ἢ προσμένων, ὡς συνήθως λέγεται, τὰ πάντα παρὰ τῶν σχολείων μόνον· ὁ τοιοῦτ' ἀληθῶς φρονῶν πλανᾶται καθ' ἡμᾶς τοὐλάχιστον κριτὰς πλάνην φοβερὰν, ἀποδεικνύει δὲ τρανῶς, ὅτι οὐδέποτε σπουδαίως ἠσχολήθη περὶ τὸ ὑψηλὸν τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς ζήτημα καίπερ συχνὰ ἴσως τὰ παιδαγωγικὰ ἀνὰ τὰ χείλη φέρει τὰς ὀρρῦς συσπῶν καὶ τὸ πρόσωπον σχηματίζων σεμνόν, οὐδ' ἐμερίμνησέ ποτε περὶ τῆς τύχης τῶν ἑαυτοῦ τεκνίων ὡς χρέος νὰ πράττῃ ἔχει πατὴρ μὲν φιλόστοργος, πολίτης δὲ τίμιος καὶ εἰλικρινής.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς νέους αὐτοὺς ἔγκαιρόν μοι φαίνεται ν' ἀποτείνῃ ὀλίγας λέξεις ἡ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀληθείας μητρικὴ φωνή· ναί, καὶ ἡμεῖς, ὦ φίλτατοι παῖδες, χρέος ἔχετε ἱερὸν, ἂν τῆς παλιγγενεσίας τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ μὴ μάτην ἀπέλουσεν ὑμᾶς ἐν τῇ τοῦ βαπτίσματος μυστηριώδει ὥρᾳ, μηδὲ τυπικὸν μόνον ἐλάβετε τοῦ ἁγίου μύρου τὸ χρῖσμα, ἀλλὰ τῷ ὄντι συναπεθάνετε καὶ συνανέστητε τῷ σωτῆρι Χριστῷ, ἀληθινὸν δ' ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας ἀναβάντες περιεβλήθητε τὸν τῆς σωτηρίας νέον πάλλευκον χιτῶνα ἀπεκδυθέντες τὸν τῆς ἁμαρτίας ρυπῶντα παλαιὸν, χρέος λέγομεν ἔχετε, ἂν πάντα ταῦτα ἀληθινὴ ὑπῆρξαν τῆς κτίσεως ἀνακαίνισις ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἱερὸν νὰ διευκολύνητε πολλαχῶς τῶν ὑμετέρων παιδευτῶν τὸ ἔργον ἀγωνιζόμενοι αὐτοπροαιρέτως ὅσον εἶναι δυνατὸν τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἐθιζόμενοι πρωΐμως ἐκ παντὸς τρόπου μᾶλλον εἰς στερήσεις καὶ εἰς τὴν γενναίαν ὑπομονὴν, ἥτις διαπλάττει ἦθος ἡρωϊκὸν, ἢ εἰς ματαίας ἀπολαύσεις καὶ εἰς οἱανδήποτε τῆς σαρκὸς καὶ τῶν αἰσθήσεων ἡδονὴν, ὅσον ἀβλαβὴς καὶ ἀθῴα πολλάκις καὶ ἂν παριστάνηται εἰς τὸ εἰσέτι ἀγύμναστον ὄμμα τῆς κρίσεως ὑμῶν. Εἶναι μυριάκις προτιμότερον νὰ προσμένωμεν τὸν καρπὸν μέχρις οὗ ὥριμος γενόμενος οἰκοθεν καταπέσῃ εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν εὔχυμος καὶ θρεπτικὸς ἢ νὰ σπεύσωμεν προώρως νὰ ἀποκόψωμεν αὐτὸν δύσπεπτον καὶ τῆς ὑγείας ἐπικίνδυνον ἐχθρόν. Προσπαθεῖτε λοιπὸν μετὰ παντὸς τοῦ σθένους καὶ τῆς δυνάμεως ὑμῶν, ὦ τῆς φιλτάτης νεότητος καρδίαι καὶ ψυχαί, ἵνα διαμένητε ἕως ἂν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ δεόντως θ' ἀναδειχθῆτε ἄνδρες τέλειοι καὶ χαρακτῆρες ἀνεξάρτητοι ἀληθῶς, ἐν ᾧ ὁ πλάστης ὑμᾶς ἔθηκε παραδείσῳ τῆς πίστεως καὶ εὐπειθείας, τρεφόμενοι καὶ ῥώμην ἀρυόμενοι ἐκ τῶν ἑπομένων τριῶν μάλιστα καρπῶν, τοῦ τῆς *εὐσεβείας*, τῆς *ταπεινοφροσύνης* καὶ τῆς *ἁγνότητος τῆς παιδικῆς*, ἥτις καταθέλγει καὶ δεσμεύει εἰς τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀγάπην τῆς καρδίας πάντων τῶν περὶ ὑμᾶς.

Εὐσέβειαν δ' ἀκούοντες, ὦ φίλοι παῖδες, μὴ ἐννοεῖτε μήτε τὴν παρὰ λόγον δεισιδαιμονίαν, ἣν οἱ πατέρες πάντοτε ὀρθῶς ποιοῦντες κατεδίκασαν, μήτε τὴν κατὰ συνήθειαν νεκρὰν τῶν τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας τύπων τήρησιν, ἥτις, ὅσον σεβαστὴ καὶ ἂν καθ' ἑαυτὴν ὑποτεθῇ καὶ ἱερὰ, ὅπως βεβαίως καὶ εἶναι, ὅμως μόνη καρπὸν δὲν φέρει οὐδένα, ἐὰν μὴ καὶ τὸ πνεῦμα προσεπέλθῃ τῆς ζωῆς. Εὐσέβειαν ἀκούοντες ἐννοεῖτέ μοι μᾶλλον τὴν βαθεῖαν καὶ ἰσχυρὰν συναίσθησιν, ὅτι ὑπάρχει ἀληθῶς καὶ ἀναντιρρήτως εἷς Θεὸς, δημιουργὸς καὶ πατὴρ, βασιλεὺς τῶν πάντων, ὃν χρεωστοῦμεν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ τῆς δυνάμεως ἡμῶν ἀγαπῶντες νὰ ἐπιμελώμεθα παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατὸν ἀδιαλείπτως, ὅπως τέλειοι γενώμεθα καὶ διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς καὶ εἰς πάσας τὰς ἄλλας δυνάμεις καὶ ἀρετὰς εἰς τὸ τῆς τελειότητος πρότυπον ἀποβλέποντες, ὅπερ καθ' ἑκάστην ὀρθῶς τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν προσέχουσιν ἡμῖν παρέχει ἡ τε ἄπειρος σοφία καὶ ἡ παντοδυναμία καὶ ἡ ἀδέκαστος

δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνείκαστος φιλανθρωπία· ἐν ἄλλοις λόγοις εὐσέβειαν ἀκούοντες ἐννοεῖτε, ὅτι ὀφείλομεν, μαθηταὶ ὄντες καὶ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ ἀληθεῖς, νεκρώσαντες μὲν πᾶσαν ἐν ἡμῖν ροπὴν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ταπεινὰ καθέλκουσαν ἡμῶν τὴν διάνοιαν καὶ τοὺς πάθους, πάντα δὲ πειρασμὸν καὶ διαλογισμὸν ἀποσοβήσαντες, ἀποπειρώμενον ἵνα διαχωρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἀληθείας, ν' ἀνοίξωμεν τῆς καρδίας τὰς πύλας μόνον τῷ πνεύματι τῷ ἐκ Θεοῦ διὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐνδελεχοῦς μελέτης τῶν γραφῶν τῶν ἱερῶν ἐπιφοιτῶντι εἰς ἡμᾶς ἵνα, αὐτοῦ εἰσελθόντος καὶ ἐνιδρυθέντος ἀσφαλῶς, ἡμεῖς μὲν ζήσωμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ Χριστὸς ἐν ἡμῖν. Κάλλιστον βεβαίως, ὦ φιλτάτη νεότης, εἶναι ἐὰν τακτικῶς κατὰ πᾶσαν ἑορτὴν καὶ πανήγυριν φοιτῶμεν εἰς τοὺς ναοὺς καὶ τὰ ἁγιάσματα τοῦ Κυρίου, ἔνθα ὁ κόσμος ὅλος λαμπρύνεται καὶ χαίρει καὶ προσεύχεται κοινῇ· ἀλλὰ πολλῷ λαμπρότερον ὅμως εἶναι καὶ ζωὴν φέρει αἰωνίαν, ἐὰν αὐτοὶ ἀποδῶμεν ναὸς καὶ οἶκος καὶ ἁγίασμα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις ἡμῶν ἁγιάζηται καὶ λατρεύηται καὶ δοξάζηται τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα αὐτοῦ. Ἀρίστη ὡσαύτως ἕξις εἶναι, ἐὰν συχνὰ τὸ σημεῖον ποιοῦντες τοῦ σταυροῦ, διακρίνωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς διὰ συμβόλου ἱεροῦ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἄλλων ὡς στρατιῶται τοῦ ὑπὲρ τοῦ κόσμου Σταυρωθέντος· ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα πολλῷ λυσιτελέστερον εἶναι, ἐὰν καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι συσταυρούμενοι τῷ Δεσπότῃ συνεγερθῶμεν μετ' αὐτοῦ κτίσις καινὴ ζωὴν τῷ κόσμῳ δωρούμενοι καὶ τὴν ἀνάστασιν ἐν τῷ ἡμετέρῳ βίῳ διενεργοῦντες τῶν νεκρῶν. Θεάρεστον ἐπίσης εἶναι, ἐὰν τετράκις τοῦ ἔτους ἐπὶ μικρὸν νηστεύσαντες προσερχώμεθα εἰς τὸ ὑψηλὸν τῆς θείας κοινωνίας μυστήριον· ἀλλὰ πόσης ὅμως ἐνταῦθα δεῖται προσοχῆς καὶ μελέτης καὶ συγκαινήσεως βαθείας καὶ φωτισμοῦ τῆς διανοίας, ὅπως μὴ μόνον ἄρτου μεταλάβωμεν καὶ οἴνου μηδὲ σαρκὸς καὶ αἵματος ἁπλῶς, ἅπερ κατὰ τὴν ῥῆσιν αὐτοῦ πάλιν τοῦ προαιωνίου λόγου τοῦ Θεοῦ «οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν», διότι τὸ «πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν» (Κύριλ. Ἰωάν. ς'. 63—4). Καὶ ἀληθῶς· πλείστης ὅσης δεόμεθα καὶ μελέτης καὶ γενικῆς εἰπεῖν ριζικῆς μεταβολῆς καὶ προετοιμασίας, ὅπως διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ τῆς προσευχῆς τῆς ἐν μεταρσιώσει τοῦ πνεύματος μυστικῆς ταύτης συνομιλίας τοῦ πεπερασμένου κτίσματος μετὰ τοῦ ἀπείρου κτίστου πράγματι κοινωνοὶ καταστῶμεν τοῦ ζωοποιοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἐξ' αὐτοῦ ἀποστάλεντος Χριστοῦ καὶ βασιλέως τῶν ψυχῶν, ἥτις ἀληθῶς ἐνεργουμένη ἀνακαινίζει τῷ ὄντι τὴν κοινωνίαν καὶ τὸν κόσμον ὅλον.

Ὅπως δὲ ἐν τοῖς παθοῦσι τούτοις τοῖς ἱεροῖς ἐπιτύχωμεν τῷ ὄντι ἀνάγκη εἶναι ἅπαντες ἀφ' ἡμῶν ὁλοσχερῶς τὴν ἄκριτον καὶ τυφλὴν πολλάκις φιλαυτίαν, ἣν κακῶς φρονοῦντες ἀποκαλοῦμεν φιλοτιμίαν, ν' ἀναγνωρίζωμεν ἀλλήλους εἰλικρινῶς μετὰ ταπεινώσεως ἀληθῶς χριστιανικῆς καὶ ἐν ἐπιγνώσει ἀκριβεῖ, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν, καὶ ὁ ἐλάχιστος αὐτός, ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ παρὰ τοῦ πλάστου εἰλημμένην ἰδίαν κλῆσιν καὶ θέσιν καὶ τιμήν, μέλη μὲν τῆς κοινωνίας ἀπαραίτητα ἐξ ἴσου, ἀδελφοὺς δὲ ἰσοτίμους καὶ τέκνα ἐξ ἴσου προσφιλῆ τῷ κοινῷ πλάστῃ καὶ πατρί, ὅστις παρ' ἁπάντων ἀπαιτεῖ καὶ προσδοκᾷ τὴν ἀμοιβαίαν ἄδολον καὶ ἀνυπόκριτον ἀγάπην, δι' ἧς καὶ μόνης κατορθοῦμεν ἵν' ἀλλήλων βαστάζωμεν τὰ βάρη, ὅπως καὶ αὐτὸς βαστάζει ἡμᾶς τοὺς πάντας καὶ ἀγαπᾷ παρὰ πάσας τὰς τυχὸν παρεκτροπὰς καὶ ἁμαρτίας. Ὅστις δ' ἀληθῶς εἰς τοῦτον προχωρήσει τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς χριστιανικῆς τελειότητος βαθμὸν οὗτος περιχαρ�ὴς ἀσπάζεται καὶ ποιεῖται περὶ πλείστου καὶ τὸν ἕτερον τῶν προειρημένων καρπῶν, τὸν καρπὸν τῆς ἀγνότητος τῆς παιδικῆς· ἡ δὲ ἀγνότης αὕτη ἦ κάλλιον νὰ εἴπωμεν ἡ τοῖς παιδίοις ἰδιάζουσα ἁπλότης ἐκείνη καὶ ἀκακία, ἐν ᾗ οὐδεμία ὑπάρχει διάστασις οὐδὲ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἐγὼ καὶ τοῦ οὐκ ἐγὼ, ἡ παραδεισικὴ τῷ ὄντι ἠθικὴ τῆς ἀνθρωπότητος κατάστασις ἐκείνη, ἐν ᾗ ὁ ἄνθρωπος παρίσταται ὡς παιδίον ἀληθῶς ἐστερημένον πονηρίας, ἀφελής, ἀθῶος, προλήψεων ἀμέτοχος, εἰλικρινής, πλήρης δὲ τόλμης καὶ νοημοσύνης καὶ φαιδρότητος ψυχῆς, τὸ δὲ ἀρνίον, ἵνα καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν εἴπωμεν προφήτην, συμβόσκει μετὰ λύκων, ὁ δὲ ταῦρος μετὰ σκύμνων λέοντος, ἀρόβως καὶ ἀβλαβῶς, ἐν δὲ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ οὐδεμία οὔτε θλῖψις καὶ ὀδύνη οὐδὲ στεναγμὸς καὶ πόνος ἐξ ἁμαρτωλῆς προερχόμενος φιλαυτίας καὶ ἀσπλάγχνου τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους συμπεριφορᾶς καὶ διαγωγῆς, ἡ οὐρανία αὕτη πολιτεία, ἐν ᾗ διηνεκῶς βασιλεύει παρὰ πᾶσιν ὁμοῦ ταπεινοσύνη, εὐσέβεια ἀληθής, πίστις ἀκλόνητος, ἐλπὶς ζωογόνος καὶ γλυκεῖα, ἀγάπη δὲ θερμὴ καὶ ἰσχυρά, ταῦτα πάντα ὁμοῦ συννηνωμένα ἀποτελοῦσι κυρίως εἰπεῖν τοῦτο, ὅπερ θρησκεία καλεῖται τοῦ ἀνθρώπου ἀληθὴς ἡ βασιλεία ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῦ Θεοῦ, ἧς τὴν ἔλευσιν ἡμεῖς μὲν προσευχόμενοι εὐχόμεθα, ὁ δὲ Σωτὴρ ἵνα διανοίξῃ αὐτῇ εἰς τὸν κόσμον τὴν ὁδὸν τὰ πάνδεινα παθῶν καὶ ἕως ἐσχάτων ταπεινωθεὶς προσηλώθη τῷ σταυρῷ, ὅπως ὀφείλει νὰ πράττῃ ἐπιμελῶς καὶ πᾶς γνήσιος μιμητὴς καὶ διάδοχος αὐτοῦ ἐν τῷ προσήκοντι καιρῷ.

(ἕπεται συνέχεια).

ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Πολλὰ ἐγράφησαν καὶ γράφονται καθ' ἑκάστην περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Καὶ εἶναι δίκαιον βεβαίως νὰ ἐρευνᾶται τὴν προσοχὴν παντὸς ἀνθρώπου εἰλικρινῶς ἐπιθυμοῦντος τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διότι ἐκ ταύτης κυρίως ἐξαρτᾶται πᾶσα ἀρετὴ καὶ πᾶν ἀγαθόν. Τί θὰ ἦτο ἀρά γε ἡ

ἀνθρωπίνη κοινωνία, εἰς ποῖον βόρβορον διαφθορᾶς καὶ κακίας θὰ ἐκυλινδεῖτο, ἐὰν ἕκαστος ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον ἀφίετο ὅλως εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν φύσιν; Καὶ ὅμως ἕκαστος ἐπὶ τοσοῦτον μόνον εἶναι ἱκανὸς καὶ κατάλληλος νὰ διαπαιδαγωγήσῃ πράγματι καὶ διαπλάσῃ ἄλλους, ἐφ' ὅσον αὐτὸς καταγίνεται καὶ ἀσχολεῖται περὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀγωγὴν καὶ μόρφωσιν. Ὁ μὴ προσηκόντως διαπαιδαγωγηθεὶς καὶ ἀδιαλείπτως μὴ στρέφων τὸ βλέμμα πρὸς ἑαυτὸν, πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς καρδίας αὐτοῦ κατάστασιν, εἶναι ἀδύνατον νὰ διαπαιδαγωγήσῃ ἄλλους· εἶναι ἀδύνατον νὰ δώσῃ τις εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι αὐτὸς δὲν ἔχει. Ἐὰν σήμερον κινδυνεύῃ νὰ ἐκλίπῃ τὸ καλὸν καὶ ἡ ἀρετὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἐὰν πολλὰ ἀγαθὰ σχέδια καὶ διαλογισμοὶ κάλλιστοι ἀναβαίνοντες εἰς τὴν καρδίαν πολλῶν ἀνθρώπων ὡς ἐκ τῆς ἐμφύτου αὐτῶν ἠθικῆς ὁρμῆς, ἣν ὁ πανάγαθος Θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἔθεσεν ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ἀγαθοῦ, δὲν εὐδοκιμῶσιν, ἀλλ' εὐθὺς ἐν αὐτῇ τῇ βλαστήσει αὐτῶν ἀπονεκρῶνται καὶ ξηραίνωνται, αἰτία ὅλων τούτων εἶναι ἡ παραμέλησις τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς μορφώσεως, ἣν ἕκαστος ὀφείλει νὰ δώσῃ εἰς ἑαυτὸν ἀσχολούμενος ἀδιακόπως περὶ τὴν βελτίωσιν τῆς καρδίας αὐτοῦ. Ὁ Σωκράτης προσποιούμενος ὅτι θὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἱπποκράτους, υἱοῦ τοῦ Ἀπολλοδώρου ἐπιθυμοῦντος ἵνα γείνῃ μαθητὴς τοῦ Πρωταγόρου, παραλαμβάνει αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ μεταβαίνει παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου, ἔνθα κατέλυεν ὁ Πρωταγόρας. Ἐκεῖ δὲ γενόμενος καὶ τὸν Ἱπποκράτην πρὸς τὸν Πρωταγόραν συστήσας ἐρωτᾷ αὐτὸν, τί ἀποβήσεται εἰς τὸν Ἱπποκράτην ἐπιθυμοῦντα νὰ μαθητεύσῃ παρ' αὐτῷ, ἐὰν πράγματι συναναστραφῇ μετ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Πρωταγόρας ἀπαντῶν πρὸς ταῦτα εἶπεν· ὦ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἐὰν ἐμοὶ συνῇς, ἧ ἂν ἡμέρᾳ ἐμοὶ συγγένῃ, ἀπιέναι οἴκαδε βελτίονι γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταὐτὰ ταῦτα· καὶ ἑκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. Τοιαύτην ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπίδοσιν ὀφείλει ἕκαστος νὰ προσπαθῇ ἑκάστην ἡμέραν νὰ ἐπιδίδῃ, ἐὰν θέλῃ νὰ φέρῃ ἐπαξίως τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπιθυμῇ εἰλικρινῶς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν πρόοδον τῆς κοινωνίας. Διὰ τοῦτο οὐδεὶς δικαιοῦται νὰ εἴπῃ, ὅτι εἶναι πολὺ ἑνωρὶς ἢ πολὺ ἀργὰ νὰ ἀσχολῆται περὶ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἀντικείμενον.

Ὅλοι οἱ γονεῖς ἔχουσι καθῆκον νὰ σκέπτωνται σπουδαίως περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης καὶ νὰ ἐκπληρῶσι τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν ἐν τῇ ἀνατροφῇ τῶν τέκνων. Ἀνατρέφοντες καλῶς τὰ τέκνα ἡμῶν λαμβάνομεν πλουσίαν ἐπ'ἐσχάτων τὴν ἀμοιβὴν τῶν πόνων ἡμῶν καὶ δεχόμεθα πάλιν ὀπίσω τὴν εὐεργεσίαν, ἣν ἐδώκαμεν εἰς αὐτὰ, ἴσως δὲ καὶ ἔτι πλείονα.

Ὁ ἀσχοληθεὶς ἔστω καὶ ἐπ' ὀλίγον περὶ τὴν ἀνατροφὴν θὰ ἐκπλαγῇ βεβαίως διὰ τὰ ἴδια αὐτοῦ ἐλαττώματα καὶ τὰς κακὰς αὐτοῦ ἕξεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφαίνονται εἰς τὰ τέκνα ἢ εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τις πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὴν τόσον ἀληθῆ συμβουλὴν, ἣν ἀπευθύνουσι πάντες οἱ περὶ τὰ παιδαγωγικὰ καταγινόμενοι, ὅτι ὀφείλει τις διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ παραδείγματος νὰ ὑποστηρίζῃ τὴν καλὴν ἀγωγὴν, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἄλλους, ἐὰν θέλῃ νὰ μὴ ἐκθέσῃ ἑαυτὸν εἰς τὰ σκώμματα καὶ τὸ ὄνειδος τῶν ὑπ' αὐτοῦ διαπαιδαγωγουμένων καὶ νὰ μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτῶν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ὀφείλει νὰ βελτιώσῃ ἑαυτὸν ἢ ὅτι αὐτὸς ἀκόμη ἔχει ἀνάγκην διδασκαλίας καὶ μαθήσεως.

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀποπλανώμενοι περὶ τὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς νομίζουσιν, ὅτι ἐπιτυγχάνουσι τὸν ἐπὶ γῆς προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν εὐδαιμονίαν δηλονότι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐὰν κατορθώσωσι νὰ ἀλλοιώσωσι τὰς κοινωνικὰς σχέσεις· οὕτω δὲ κατὰ δεύτερον λόγον ἢ καὶ ὅλως περιφρονοῦντες πᾶσαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου μόρφωσιν περιορίζονται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν κοινωνικῶν τούτων σχέσεων ἐξ αὐτῶν μόνον προσδοκῶντες τὴν ἀνατολὴν τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῆς ἀνθρωπότητος. Πόσον δὲ μεγάλη εἶναι ἡ πλάνη αὕτη, πόσον πολὺ ἀποπλανῶνται οἱ νομίζοντες, ὅτι εἶναι δυνατὸν τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰσερχόμενον εἰς νέας σχέσεις μᾶλλον ἀξίας τῷ ἀνθρώπῳ, μᾶλλον ἀνθρωπινωτέρας καταστάσεις, οἴκοθεν ὅλως νὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀνωτέραν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν βαθμίδα χωρὶς νὰ ἦναι ἀνάγκη ἰδιαιτέρας τινὸς ἐργασίας πρὸς ἐξευγενισμὸν τοῦ *πνεύματος καὶ τῆς καρδίας*, θὰ καταδείξωσι τὰ ἑπόμενα.

Ἀποδεχθῶμεν, ὅτι ὅλαι αἱ ἀπαιτήσεις ὅλων ἐκείνων, οἵτινες πιστεύουσιν εἰς τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς μεταβολῆς τῶν κοινωνικῶν σχέσεων ἐπληρώθησαν· ὅλος ἡμῶν ὁ βίος τόσον ὁ κοινωνικὸς, ὅσον καὶ ὁ πολιτικὸς στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἀρχῶν, τὰς ὁποίας οὗτοι ἀντιπροσωπεύουσι καὶ διὰ τὰς ὁποίας δι' ὅλων αὐτῶν τῶν δυνάμεων ἀγωνίζονται καὶ κοπιῶσιν· ἕκαστος εἶναι εἰς θέσιν νὰ διάγῃ βίον ἄξιον τῷ ἀνθρώπῳ—ἐρωτῶμεν: *Θὰ γείνωσι τότε ἢ ἐγένοντο ἤδη οἱ ἄνθρωποι συνεπείᾳ τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀλλοιωθείσης ταύτης θέσεως τῷόντι καὶ ἄλλοι, καλλίτεροι ἄνθρωποι;* Ἀρκοῦσιν ἀρά γε μόναι αὗται αἱ καλλίτεραι σχέσεις νὰ ἐξαφανίσωσι καὶ νὰ ἀπομακρύνωσιν ἀπὸ τοῦ μέλλοντος ἐκείνου κράτους, ἀπὸ τῆς μελλούσης ἐκείνης πολιτείας πᾶν ὅ,τι κατὰ συνέπειαν τῶν ἀνθρωπινωτέρων σχέσεων ἀσχημίζει, ἀμαυροῖ καὶ διαστρεβλοῖ τὴν εἰκόνα τῆς ἀνθρωπότητος;

Βεβαιότατα ὄχι! Καὶ λέγομεν ὄχι, διότι ἡ καθημερινὴ πεῖρα ἀποδεικνύει, ὅτι εἶναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ εὑρίσκηται εἰς πολὺ καλὰς σχέσεις, μάλιστα εἰς σχέσεις τόσον εὐτυχεῖς, ὅσον δύναταί τις νὰ φαντασθῇ, καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς νὰ ἵσταται εἰς κατωτέραν βαθμίδα, νὰ ἦναι βεβυθισμένος εἰς τὸν βόρβορον τῆς χαμερπείας καὶ τῆς χυδαιότητος. Πόσοι ἄνθρωποι ἔχοντες ἄπειρα ἀγαθὰ ἀντὶ νὰ ὦσι καλοὶ κἀγαθοὶ, ἄνθρωποι τοῦ

καθήκοντος καὶ τῆς ἀρετῆς, τοὐναντίον ἀκριβῶς διὰ τὰς εὐτυχεῖς ταύτας σχέσεις ἀπέβησαν ὅλως χυδαῖοι καὶ οὐτιδανοί, οἰηματίαι καὶ ἐγωϊσταί, σκληροὶ καὶ ἀναίσθητοι πρὸς τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων, φιλήδονοι, ἄκρατοι καὶ χαμερπεῖς δοῦλοι τῶν αἰσθήσεων! Πόσας ἐστεμμένας κεφαλὰς, κοσμικάς τε καὶ πνευματικὰς, ἀναφέρει ἡ ἱστορία διακριθεῖσας ἐπὶ πλούτῳ καὶ ἐπιγείῳ εὐδαιμονίᾳ, τὸν βίον ἐν μεγαλοπρεπεστάταις οἰκοδομαῖς διαθούσας μηδὲν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ στερηθείσας—καὶ ὅμως ὡς *ἄνθρωποι*, πόσον ταπεινοὶ ἵστανται ἐν αὐτῇ, πόσον βδελυροὶ καὶ ἀποτρόπαιοι ἐπιβεβαρυμμένοι μὲ τὴν ἀποστροφὴν καὶ τὴν κατάραν καὶ τὴν περιφρόνησιν ὅλων τῶν καλῶν καὶ ἐναρέτων ἀνθρώπων! Διὰ τοῦτο λέγομεν *ὄχι*! Μόναι αἱ σχέσεις δὲν εἶναι ἐκεῖναι, αἵτινες ἀναδεικνύουσι τοὺς ἀνθρώπους πράγματι ἀνθρώπους.

Ἀλλ' ἡμεῖς λέγομεν προσέτι *ὄχι*, διότι καὶ ἡ ἐλαχίστη γνῶσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ἡ δύναμις τῆς συνηθείας εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε ἀποβαίνει ἐπὶ τέλους φύσις τοῦ ἀνθρώπου· ἄνθρωποι ἐπὶ πολλὰ κατὰ συνέχειαν ἔτη πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς εἰς τὰς κατωτάτας βαθμίδας ἱστάμενοι εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἐξυψωθῶσιν εἰς ἀνωτέραν τινὰ βαθμίδα τῆς μορφώσεως ἁπλῶς διὰ τῶν καλλιτέρων σχέσεων, εἰς τὰς ὁποίας ἤδη εὑρίσκονται. Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον διάφοροι λόγοι, οὓς αὐτὸς δικαιολογούμενος προβάλλει, ἄλλαις λέξεσι, τὸν ὁποῖον ἠνάγκασαν αἱ σχέσεις νὰ γείνῃ ψεύστης, ἀπατεών, κλέπτης, λῃστὴς καὶ δὴ καὶ φονεύς· ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ προτέρᾳ ἀναξίᾳ τῷ ἀνθρώπῳ καταστάσει δὲν ἠδυνήθη νὰ συνειθίσῃ εἰς οὐδεμίαν καθαριότητα, οὐδεμίαν τάξιν, οὐδεμίαν οἰκονομίαν, οὐδεμίαν κεκανονισμένην ἐργασίαν—ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι ἀδύνατον *μόνον* διὰ τῶν νοουμένων τούτων καλλιτέρων σχέσεων ν' ἀποθῇ ἄλλος, καλλίτερος ἄνθρωπος, καὶ κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον ἀδύνατον, καθ' ὅσον ὀλιγώτερον *πρότερον* ἐπέδρασέ τι καθ' οἱονδήποτε τρόπον ἐπὶ τὸν ἐξευγενισμὸν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ. Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος—καὶ ἡμεῖς, ὡς βλέπει τις, κρίνομεν αὐτὸν ἐπιεικέστατα—ὁ ὁποῖος διὰ νὰ ἐξυψωθῇ ὑπὲρ τὴν διαρκῆ ἀθλιότητα καὶ δυστυχίαν τοῦ βίου αὐτοῦ, δυστυχίαν διὰ τὴν ὁποίαν μάλιστα ἴσως δὲν εἶναι ἔνοχος αὐτός, πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐπὶ πολλὰ κατὰ συνέχειαν ἔτη παρεδόθη εἰς τὴν μέθην, ὅταν ποτὲ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ ταύτης, θὰ διαρρήξῃ καὶ εἰμπορεῖ νὰ διαρρήξῃ διὰ μόνον τῶν ἀνθρωπινωτέρων τούτων σχέσεων, εἰς ἃς ἤδη μετετέθη, πάντα σύνδεσμον πρὸς τὴν μέθην καὶ νὰ ἐλευθερωθῇ ἐκ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ συνηθείας; Δὲν εἶναι ἔτι μᾶλλον πιθανόν, ὅτι τοὐναντίον διὰ τὰς βελτιωθείσας ταύτας σχέσεις αὐτοῦ ἔχων ἤδη πλέον πλούσια τὰ μέσα ἀντὶ ν' ἀποχαιρετίσῃ τὸν πότον θὰ παραδοθῇ μετὰ μείζονος πάθους εἰς αὐτόν;

Ἢ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν ἐγωϊστὴν, ἄνθρωπον, ὅστις καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ *μόνον περὶ ἑαυτοῦ, μόνον περὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ συμφέροντος καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ εὐδαιμονίας* ἐσκέπτετο ἀδιαφορῶν ὅλως ἂν οἱ πλησίον αὐτοῦ διὰ ταύτης αὐτοῦ τῆς διαγωγῆς βλάπτωνται καὶ ζημιοῦνται, ἂν προλαμβάνων ἀφαιρῇ ἀπ' αὐτῶν τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα, δυνάμεθα ἄραγε τῳόντι νὰ πιστεύωμεν καὶ νὰ θεωρῶμεν δυνατὸν, ὅτι τοιοῦτος ἄνθρωπος, ἐὰν καὶ κράτος καὶ κοινωνία στηρίζωνται ἐπὶ βάσεων, ὡς ἰσχυρίζονται, ἀνθρωπινωτέρων, θὰ ἐλευθερωθῇ διὰ μόνον τούτων τῶν διὰ τὸ κοινὸν καλλιτέρων σχέσεων ἐκ τοῦ ἐγωϊσμοῦ αὐτοῦ; Δυνάμεθα νὰ πιστεύωμεν, ὅτι τοιοῦτοι ἄνθρωποι καὶ οἰκογένειαι, ἐν αἷς ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἐπικρατεῖ τὸ ἐλεεινὸν τοῦτο πνεῦμα τοῦ ἐγωϊσμοῦ, διὰ μόνων τῶν σχέσεων θ' ἀποβῶσιν ἄλλοι, καλλίτεροι ἄνθρωποι; Ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ τάξει τῶν πραγμάτων ὀφείλουσιν οὗτοι νὰ ἀρκεσθῶσι βεβαίως εἰς ὀλιγώτερον παρ' ὅτι πρότερον ἦσαν συνειθισμένοι· καὶ δὲν θὰ ἐξαναστῇ λοιπὸν κατὰ τῆς προσβολῆς ταύτης τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ὁ ἐγωϊσμὸς αὐτῶν καὶ δὲν θὰ προσπαθήσῃ ὅλαις δυνάμεσι νὰ ἐπαναφέρῃ καὶ δι' ἑαυτοὺς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους τὴν προτέραν πάλιν κατάστασιν; Καὶ θὰ παραχωρήσῃ ποτὲ ὁ ἐγωϊσμὸς οὗτος μετὰ τῆς σκληροκαρδίας αὐτοῦ *μόνον συνεπείᾳ τῶν ἀλλοιωθεισῶν σχέσεων* τὴν θέσιν εἰς τὰ ὡραῖα αἰσθήματα τοῦ οἴκτου, τῆς συμπαθείας τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης; Μωροί τινες καὶ ἀνόητοι ἴσως πιστεύουσι ταῦτα, οἱ βαθέως ὁρῶς σκεπτόμενοι καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οὐχὶ ἐπιπολαίως ἐξερευνήσαντες μόνον μειδίαμα ἔχουσι δι' αὐτά.

(ἕπεται συνέχεια).

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

(Ἀριθ. πρωτ. 5281.

Προσκαλεῖται ὁ Στυλιανὸς Γεωργίου Φραγκάκης, ὑπήκοος Ὀθωμανὸς, πιλοποιὸς, τέως διαμένων ἐν Πέραν ἐνταῦθα, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ Μαριγοῦς Γεωργίου Δεονδέ. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ μνηστείας ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «*Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*» καὶ «*Κωνσταντινουπόλεως*».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 20 Σεπ]βρίου 1893

Ὁ Πρόεδρος

✠ **Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

αὐθημερόν

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 33**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Σανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». — Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχόμενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικὰ — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Ἀγωγὴ καὶ παιδαγωγός — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον· Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον — Δελτίον κινήσεως τῶν ἐν τοῖς Ἐθν. Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι διαιτωμένων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος Ζωοδόχου Πηγῆς. — Τῆς Ἐφορείας τῶν ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ὑποβαλούσης τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ αἴτησιν περὶ διορισμοῦ ἀντικαταστάτου τοῦ παραίτησιν ὑποβαλόντος τέως ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου ἐν τῷ ἐν Βαλουκλίῳ ἱερῷ ἁγιάσματι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Λαμψάκου κ. Γενναδίου, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐγκρίνασα τὴν αἴτησιν διώρισε τοιοῦτον ἐν τῇ τακτικῇ αὐτῆς συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος σαββάτου τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην πρώην Σβορνικίου κ. Διονύσιον.

Περιουσία μητροπολιτῶν Μαρωνείας καὶ Προικονήσου. — Ἔξαρχοι πρὸς παραλαβὴν τῆς περιουσίας τῶν ἀοιδίμων μητροπολιτῶν Μαρωνείας Χρυσάνθου καὶ Προικοννήσου Ἰγνατίου διωρίσθησαν ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τῆς παρελθούσης Τρίτης διὰ μὲν τὴν πρώτην ὁ ἐκ τῶν πατριαρχικῶν ἐφημερίων κ. Γαβριὴλ, διὰ δὲ τὴν δευτέραν ὁ ἱερολογιώτατος ἱεροδιάκονος τῶν Πατριαρχείων κ. Γερμανός.

Μητροπολίτης πρ. Τραπεζοῦντος καὶ πρ. Κορυτσᾶς. — Οἱ πανιερώτατοι Μητροπολῖται πρ. Τραπεζοῦντος κ. Γαβριὴλ καὶ πρ. Κορυτσᾶς κ. Γρηγόριος, οἵτινες ὑπεβλήθησαν ὑπ' ἀόριστον ἀργίαν ἐξαιτησάμενοι παρὰ τῆς Ἐκκλησίας συγγνώμην, ἔτυχον ταύτης κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου.

Κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή. — Τῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς δι' ἀναφορᾶς αὐτῆς πρὸς τὴν ἱερὰν Σύνοδον ὑποδειξάσης τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος σαββάτου ἐγκρίνασα τὴν αἴτησιν ἐπέτρεψε τῇ εἰρημένῃ Ἐπιτροπῇ ὅπως προβῇ εἰς ἀναθεώρησιν τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς καὶ ὑποβάλῃ εἶτα τοῦτον εἰς τὴν ἔγκρισιν αὐτῆς διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐπίσκεψις. — Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέψατο τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ τὸν νεωστὶ ὡς συνοδικὸν μέλος ἐνταῦθα ἀφιχθέντα σεβασμ. Μητροπολίτην Κολωνίας κ. Δωρόθεον.

Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μεταβὰς τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ εἰς Πέραν ἐπεσκέψατο τὸ Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον παραμείνας ἐπὶ ὥραν περίπου, ἐπισκεψάμενος πάσας τὰς παραδόσεις καὶ ἀκροασάμενος τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος· ἡ Α. Θ. Π. λαβοῦσα καὶ ἄλλας πληροφορίας ἀφορώσας τὸ παιδευτήριον παρὰ τῆς ἐλλογιμωτάτης τοῦ Παρθεναγωγείου διευθυντρίας κ. Εὐθαλίας Ἀδὰμ κατῆλθεν εἰς Φανάριον.

Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος. — Ὁ πανιερ. Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος κ. Κωνστάντιος τηλεγραφικῶς ἤγγειλε τῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ ὅτι πᾶσαι αἱ ἐν Τραπεζοῦντι σχολαὶ ἤνοιξαν τὰς πύλας αὐτῶν καὶ ἤρξαντο λειτουργοῦσαι τακτικῶς.

Κηδεία μητροπολίτου Μαρωνείας. — Ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ξάνθης κ. Ἰωακεὶμ, ᾧτινι ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἐνετείλατο ἵνα κηδεύσῃ τὸν ἀποθανόντα ἀοίδιμον μητροπολίτην Μαρωνείας Χρύσανθον, ἤγγειλεν αὐτῇ ὅτι ἐξεπλήρωσε τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ἐντολὴν κηδεύσας αὐτὸν καὶ σφραγίσας καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Εἶναι δὲ πράγματι ἡ πολιτεία αὕτη, ὅταν ποτὲ κατισχύσῃ τοῦ κόσμου ἐντελῶς, ὡς ἤ τ' Ἐκκλησία καὶ οἱ καθ' ἕκαστον χριστιανοὶ καθ' ἡμέραν εὐχόμεθα ἐπικαλούμενοι τὸν οὐράνιον πατέρα, ἡ ἀληθὴς καὶ ἀγήρατος τῶν ἀνθρώπων μακαριότης. Ἐὰν δὲ τοῦτο τῷ ὄντι ἀληθεύῃ, αἱ δὲ τοῦ κόσμου ἄλλαι κυβερνήσεις ἑκάστη κατὰ τὴν ἰδίαν τοῦ πνεύματος ἀνάπτυξιν καὶ ἣν ἔχει ἰσχὺν οὐδὲν ἄλλο κατὰ βάθος διὰ τῶν νόμων καὶ τῆς τῶν κακῶν καὶ φαύλων καταδιώξεως καὶ τιμωρίας ἐπιζητοῦσιν, εἰμὴ τοῦτ' αὐτό, τὴν ἐπικράτησιν μὲν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ κόσμῳ, ὅσον ἀνθρωπίνως εἶναι δυνατόν, σχετικὴν δ' ἐξαφάνισιν τοῦ πονηροῦ καὶ ἄρσιν τῶν ἐξ ἀντιθέσεως καθ' ἡμέραν συγκρούσεων καὶ τῆς ἐντεῦθεν τὴν κοινωνίαν μαστιζούσης θλίψεως καὶ δυστυχίας, εὔδηλον εἶναι ὅτι αὕτη *ἡ μόνη ἀρετή*, ἣν ὁ χριστιανός, τό τε γένος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀληθῶς φιλῶν διδάσκαλος, ὀφείλει μετ' ἐπιμελείας καὶ ζήλου θερμοῦ νὰ καλλιεργῇ παρὰ τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ὅσον καὶ ὅπως καὶ ἂν ἐμπορῇ. Τὸ ἀπαραίτητον καθῆκον τοῦτο κατὰ πρῶτον λόγον ἀποκείμενον νομίζεται καὶ παρ' ἡμῖν καὶ ἀλλαχοῦ τῷ διδάσκοντι τὰ ἱερά· διὸ ἱκανὴ γίγνεται ὁρμὴ τις, ὅπως τά τε θεολογικά, ὡς λέγομεν, δεόντως συγκεκροτημένος ἦναι καὶ τῶν τοῦ κλήρου ἱερῶν ἀξιωμάτων κοινωνός. Ἐπαινετὴ ἀναμφιβόλως ἡ ἐπιμέλεια καὶ δεδικαιωμένη κατὰ πάντα λόγον ἡ τοῦ ἀξιώματος προτίμησις, ἂν καὶ ἡ προχείρισις γίγνηται ἀξίως· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ πλήθους παραγόντων ἄλλων εἰς οὐδείς. Ἡ περὶ τῆς μορφώσεως ἤθους εὐσεβοῦς καὶ καρδίας χριστιανικῆς εὐθύνη ἐπιβαρύνει μέν, συμφωνοῦμεν καὶ ἡμεῖς, κατὰ πρῶτον λόγον τὸν διδάσκοντα, ὡς λέγομεν, τὰ ἱερά, ὡς ἂν συγχωρῆται τοῖς ἄλλοις νὰ διδάσκωσιν ἀνίερα, ἀλλὰ κατὰ πρῶτον λόγον μόνον, οὐχὶ δ' ἀπολύτως, οὐδ' αὐτὸν καὶ μόνον καθ' ἡμᾶς τοὐλάχιστον κριτάς· εἶναι δὲ πλάνη μεγάλη ἂν τις νομίσῃ πῶς ὁ ἱεροδιδάσκαλος μόνος ὀφείλει λόγῳ τε καὶ ἔργῳ νὰ μεταδίδῃ πνεῦμα Χριστοῦ τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ ἄλλοι συνδιδάσκαλοι δικαιοῦνται, ἐπειδὴ εἶναι κοσμικοί, ν' ἀμελήσωσι τοῦ καθήκοντος τούτου, ὡς ἂν ἡ ἐνέργεια αὐτῶν μὴ μορφώνῃ πολίτας, ἢ καί, ὡς δυστυχῶς ἐνίοτε συμβαίνει, διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἀσβόλης νὰ πληρώσιν ὅσα ὁ τῶν ἱερῶν διδάσκαλος νὰ λευκαίνῃ προσπαθεῖ. Οὐδεὶς διδάσκαλος ἀξίως τήν τε θέσιν καὶ τὸ ὄνομα λαβὼν θὰ κατορθώσῃ ποτέ, ὅσον καὶ ἂν φροντίσῃ νὰ εὕρῃ ἐπιχειρήματα ἀρκούντως ἰσχυρά, ὅπως δικαιολογήσῃ ἑαυτὸν εἴτ' ἐνώπιον τῆς ἀδεκάστου καὶ ἀμερολήπτου φωνῆς τῆς κρίσεως τοῦ πλάστου, εἴτ' ἐν τῇ ἰδίᾳ συνειδήσει εἴτε καὶ ἐν τῇ παρὰ τῶν ἐπαϊόντων κρίσει τῆς συγχρόνου καὶ τῆς μετὰ ταῦτα ἱστορίας, ἂν μὴ τὸ ἐπ' αὐτῷ συνείργησεν εἰς τὴν πρέπουσαν μόρφωσιν τοῦ ἤθους τῶν αὐτῷ ἐμπεπιστευμένων χριστιανοπαίδων, καὶ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τῆς τῶν ἱερῶν διδασκαλίας ἤ, ὅπερ μὴ γένοιτο μηδέποτε νὰ συμβαίνῃ ἐν ἡμῖν ὡς περ ἀλλαχοῦ, καὶ ἂν μάλιστα ὅλως τὸ ἐναντίον ἔπραξεν, ἀντενήργησεν, ἡ εὐθύνη τοῦ τοιαῦτα ἐνεργοῦντος εἶναι βαρυτάτη. Ἐντεῦθεν κατανοεῖ καὶ ὁ τὸν ἁπλούστατον ἔχων νοῦν νὰ συλλογισθῇ, ὅτι ἂν ὁ τῶν ἱερῶν διδάσκαλος πρέπῃ νὰ ἦναι κεκαρμένος, ὅπως ἥ τε κοινωνία καὶ ἡ Ἐκκλησία βεβαιωθῶσιν, ὅτι ἀφωρισμένος ὑπάρχει τῷ Κυρίῳ καὶ ἐκλεκτὸς τὸ ἔργον τοῦτο τελεῖν τὸ ἱερόν, οἱ ἄλλοι συνεργάται καὶ συναγωνισταὶ αὐτῷ εἰς τὸν τῆς παιδείας ἀγῶνα ἀνάγκη οὐδὲν ἧττον ἢ αὐτὸς δοχεῖα νὰ ἦναι καὶ ἐκεῖνοι πνεύματος ἁγίου, ἐὰν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἀγῶνος οἱ καρποὶ μέλλωσι νὰ ἦναι τοιοῦτοι, οἵους ἥ τε Ἐκκλησία προσδοκᾷ καὶ ἡ κοινωνία ὅλη διακαῶς ἐπιθυμεῖ. Ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες οἵ τε τῆς δημιουργίας τὰ θαύματα τοῖς μαθηταῖς ἀναπτύσσοντες, καὶ οἱ διὰ τῆς ἱστορίας τοῦ κατὰ τόπον καὶ χρόνον κόσμου τὴν κρίσιν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας τοὺς διαφόρους τῆς ἐνεργείας τρόπους καὶ τὰς διαφόρους ἀποκαλύψεις ὑποδεικνύοντες, καὶ οἱ τοῦ σύμπαντος τὴν ἀκρίβειαν τὴν μαθηματικὴν καὶ τὴν κανονικότητα καὶ τὴν τάξιν διδάσκοντες, καὶ οἱ ὁτιδήποτε ἄλλο ὁτιοῦν, πάντες οὗτοι δέον ὑφ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θείου νὰ ἐλαύνωνται πνεύματος, καὶ ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἀσμένως καὶ προθύμως ἐκ παντὸς τρόπου εἰλικρινῶς νὰ καταδεικνύωσι τοῖς διδασκομένοις ἀδιαρίλονείκητον τήν τε ὕπαρξιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ προαιωνίου Λόγου, ὅστις διέπει τὸν ὅλον κόσμον καὶ δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένοντο καὶ ἐν ᾧ καὶ οἱ ἄνθρωποι πάντες ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. Συνήθως παρὰ πολλῶν δοξάζεται πῶς οἱ ἔν τισι σχολῇ συνεργαζόμενοι διδάσκαλοι, μάλιστα δὲ οἱ κατ' ἐξοχὴν τιτλοφορούμενοι καθηγηταί, πρέπει νὰ ἦναι ἐλεύθεροι παντάπασι καὶ ἀνεπηρέαστοι ν' ἀνελίττωσι τὴν πολύστροφον καὶ πολύγυρον τῆς ἑαυτῶν πολυμαθείας καὶ σοφίας ἀγαθίδα, ὅπως ἂν ἑκάστῳ δοκῇ καὶ δύνηται. Ναί· συμφωνοῦμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τοῦτο· ἀλλ' εἰς τοῦτο καὶ μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν ἀρχήν, ἥτις μία καὶ μόνη ὡς μία ψυχὴ καὶ εἷς νοῦς παντουργὸς πρέπει νὰ διήκῃ δι' ὅλης τῆς σχολῆς ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων μέχρι τῶν κατωτάτων. Οἱ καθ' ἕκαστον ἕκαστα τῶν μαθημάτων διδάσκοντες τὰς δυνάμεις ἀναπαριστάνοντες καὶ τὰς ποικίλας τοῦ πνεύματος ἐκφάνσεις καὶ δύνανται καὶ πρέπει τῷ ὄντι ἐλεύθεροι νὰ ἦναι, νὰ ἐνεργῶσιν ἕκαστος κατὰ τὴν ἰδίαν ἰδιορυθμίαν, ἕκαστος κατὰ τὴν ἰδίαν μέθοδον καὶ τρόπον, δι' οὗ φρονοῦσιν ἀναλόγως τῆς ἣν κέκτηνται ἐμπειρίας καὶ δεξιότητος, ἀρκεῖ μόνον ἐὰν πρὸς τὸ αὐτὸ ἅπαντες φέρωνται κοινὸν σημεῖον, καὶ τοῦ αὐτοῦ τελικοῦ σκοποῦ τὴν ἐπιτυχίαν ἐπιζητῶσι, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς κοινῆς δια-

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 252—254 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

φλέγωνται ἐπιθυμίας καὶ ζήλου. Αἱ ἐνέργειαι δύνανται καὶ πρέπῃ νὰ ἦναι πολλαὶ καὶ ποικίλαι, ὡς καὶ αἱ αἰσθήσεις, δι' ὧν ἡ ψυχὴ τοῦ κόσμου ἀντιλαμβανομένη ἀντεπιδρᾷ ἐπ'αὐτόν, καὶ πολλαὶ καὶ διάφοροι εἶναι· ἀλλ'ἡ ἀρχὴ ὅμως καὶ τὸ σημεῖον τὸ κοινὸν, ἐξ οὗ ὁρμῶνται καὶ εἰς ὃ φέρονται πάλιν ἑκάστη τὸν ἴδιον ἐκπληροῦσα προορισμὸν, δὲν δύναται ἢ μία καὶ μόνη νὰ ἦναι, ἂν ἡ τῶν παίδων μόρφωσις μέλλῃ τὸν χαρακτῆρα νὰ φέρῃ τῆς ἑνότητος τῆς ὀργανικῆς καὶ νὰ μὴ ἦναι ἄσκοπον σύμφυρμα παραστάσεων καὶ γνώσεων καὶ τρόπων ἀσυναρτήτων καὶ τυχαίως που ἀτάκτως ἐρριμμένων· αὕτη δὲ εἶναι ἡ κατὰ Χριστὸν καὶ Θεὸν ἀγωγή, ἧς καρπὸς καὶ ἄγλαὸς καὶ θρεπτικώτατος εἶναι ἡ ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε εἰρημένοις ὑποδειχθεῖσα ἠθικὴ τελειότης, δι' ἧς καὶ μόνης καθ' ἡμᾶς τοὐλάχιστον κριτὰς θὰ κατορθωθῇ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἡ τε ἡμετέρα ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὴν ἀρχαίαν περιφανῆ καὶ ἔνδοξον ν' ἀνέλθῃ περιωπὴν, καὶ τὸ γένος καὶ ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην σχέσιν καὶ ἀναφορὰν ἐν τῷ ὁσημέραι κρατερῶς ἀναπτυσσομένῳ σταδίῳ καὶ ἀγῶνι τῶν φυλῶν καὶ τῶν ἐθνῶν δεόντως καὶ ἀσφαλῶς νὰ προαχθῇ.

Ἐὰν ἡ ἀρχὴ αὕτη νόμος τεθῇ καὶ ἑστία κοινὴ, ἀφ' ἧς θὰ ἐκπορεύωνται αἱ ἀπανταχόσε τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἠθικῆς ἐνεργείας ἀκτῖνες, ἡ δ' ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου ἐπιδιωχθῇ ὑφ' ἁπάντων τῶν διδασκόντων ἀνενδότως καὶ διὰ τρόπου παντὸς εἰλικρινῶς, τότε ἐξετελέσθη κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκεῖνο, ὅπερ τοῦ λόγου ἀρχόμενοι εἴπομεν, ὅτι οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ μορφῶνται οὕτως, ὥστε διὰ παντὸς τοῦ βίου νὰ μένωσι *παιδία*· ἂν δὲ κατὰ τὴν πρώτην παίδευσιν ὁ νόμος οὗτος κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκπληρωθῇ, ἀσφαλὴς ἤδη ἐγκαθίσταται καὶ ἀκλόνητος ἐν τῇ ψυχῇ τῶν τρυφερῶν παίδων ἡ ἀγγελικὴ ἀγνότης, ἣν τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον ἀπαιτεῖ ὡς ὅρον ἀπαραίτητον παρὰ τῶν βουλομένων νὰ εἰσέλθωσι καὶ εἰσελθόντες νὰ διαμείνωσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ οὐρανίῳ ὡς πολῖται γνήσιοι καὶ ὑπήκοοι πιστοί· ὅταν δὲ τὸ θεῖον τοῦτο τῆς ἀναγεννήσεως πνεῦμα κυριεύσῃ καὶ βασιλεύσῃ ἀληθῶς ὅλης τῆς τε διανοίας καὶ τῆς καρδίας, ὦ! τότε παράγει ἀναμφηρίστως *κτίσιν καινήν*· ναὶ, ἀποβαίνει βεβαίως, ὡς οὐχὶ δυσκόλως ν' ἀνομολογήσῃ δύναται ὁ ἐπισταμένως καὶ ἀπαθῶς τὴν ἱστορίαν μελετήσας τῆς θρησκείας ὑπὸ τὴν ἀντίληψιν αὐτῆς τὴν ὀρθὴν καὶ τὴν ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ θαυμασίαν ἐπιγνοὺς δύναμιν αὐτῆς, ὕδωρ κατὰ τὴν τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου ἔκφρασιν ζῶν, ὅπερ καταρδεύει διηνεκῶς τόν τε νοῦν καὶ τὴν καρδίαν καὶ ποιεῖ ν' ἀναθάλλωσιν ἀδιαλείπτως καὶ λαμπροὶ καὶ ἄφθονοι οἱ καρποὶ βίου πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ· ἐγκαίρως δὲ καὶ προσφυῶς ἐμφυσηθέν, μᾶλλον δ' εἰπεῖν διεγερθέν, διότι δυνάμει ἤδη ἐνυπάρχει ἔκπαλαι ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ ἐμφυσηθέν, ἐν ταῖς ψυχαῖς τῆς τρυφερᾶς καὶ ἀπονήρου νεολαίας ἀποβαίνει αὐτῇ ἡ ἀρίστη τροφὸς καὶ ὁ δεξιώτατος παιδαγωγὸς, ὅστις ἀλώβητον καὶ ἀμάραντον τήν τε ζωηρότητα διαφυλάξας καὶ τὴν ἀγνότητα, ἣν εἴπομεν τὴν παιδικὴν καὶ ἀγγελικὴν, προπαρασκευάζει τῶν παίδων τὴν ἡλικίαν οὕτως, ὥστε θαλεροὶ ν' ἀνατείλωσιν ἐξ αὐτῆς νεανίαι ἀπηλλαγμένοι πάσης προλήψεως κακομηχάνου, πλήρης θάρρους καὶ ζωῆς, γόνιμοι εἰς πᾶν καλὸν καὶ ἀγαθὸν, τὴν καρδίαν ἑτοίμην ἔχοντες καὶ ἀγάπης ἔμπλεων πρὸς πᾶν ὅ,τι εὐγενὲς εἶναι καὶ ὑψηλόν, ἀπεστραμμένον δὲ φύσει τὸ πρόσωπον ἀπὸ παντὸς φαύλου καὶ ταπεινοῦ, ἀπὸ παντὸς αἰσχροῦ καὶ βδελυροῦ, ὅπερ πολλάκις δυστυχῶς τάς τε κοινωνίας κατήσχυνε καὶ ἠσχήμισε τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας δ' αὐτῆς τῆς χριστιανικῆς τοὺς ἱεροὺς διεσάλευσε στύλους καὶ τὰς βάσεις αἱρέσεις, ὡς μὴ ὤφειλεν, ἐπενεγκὼν καὶ σχίσματα δεινὰ καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἁγιότητα αὐτῆς ν' ἀμαυρώσῃ ἐπιχειρήσας πολλαχῶς, ὁπόθεν καὶ δυσαρμονίαι τοσαῦται προῆλθον καὶ παρεξηγήσεις μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, οἵτινες πάντες ὤφειλον ἀδελφοὶ νὰ ἦναι ἀγαπητοὶ, καὶ πόλεμοι ἠγέρθησαν κατὰ τῆς θρησκείας πανταχόθεν φοβεροὶ ὡς δαίμονος τῇ ἀνθρωπότητι ἐπικινδύνου καὶ κακοῦ.

Οὗτος δ' εἶναι ὁ δεύτερος σκοπὸς, ὃν φρονοῦμεν, πῶς πρέπει τὸ σχολεῖον καὶ ἡ κατ' οἶκον παρὰ τῶν γονέων ἀγωγὴ νὰ ἐπιδιώκωσι συντόνως. Ὁ διακαὴς πόθος τῶν τε γονέων καὶ τῶν σχολείων πρέπει νὰ ἦναι οἱ νέοι νὰ διαπλασθῶσιν οὕτως, ὥστε νὰ δεικνύωνται πανταχοῦ καὶ πάντοτε τοιοῦτοι, ἐλεύθεροι παντὸς, ὅ,τι ὑποβιβάζει τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀξίαν ὡς ὄντος λογικοῦ καὶ εἰκόνος τοῦ Θεοῦ, ὀργῶντες δ' ἐπὶ τὰ πρόσω ἀκρατήτως, νεανίαι, ὧν ἡ μὲν διάνοια πέτεται πρὸς πᾶν ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς, ἡ δὲ καρδία πάλλει ἐν αὐτοῖς ἀναλογιζομένοις ἀδιακόπως ὁποῖον ἱερὸν ἔχουσι καθῆκον πρὸς τοὺς γεννήτορας, πρὸς τοὺς εὐεργέτας, πρὸς τοὺς φίλους, πρὸς τοὺς συμπολίτας, πρὸς τὸ γένος ὅλον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν φιλόστοργον καὶ πολυδάκρυτον ταύτην μητέρα, ἥτις ἐν μυρίοις πόνοις, ἀϋπνίαις καὶ κινδύνοις διέσωσεν ἕως τοῦ νῦν ἐκ τῶν ἐπιγενομένων παντοίων κατακλυσμῶν ζῶντα τήν τε γλῶσσαν καὶ τὸ γένος, πρὸς τὸ κράτος, ὑφ' οὗ τὴν κραταιὰν αἰγίδα προάγονται καὶ ζῶσι πάντα τὰ ἔθνη καὶ αἱ φυλαί.

Β'.

Τὸ μὲν παιδίον ἐκτρέφει καὶ μορφόνει κατ' ἐξοχὴν ἡ οἰκογένεια, τὸ δὲ μειράκιον τὸ σχολεῖον, τὸν δὲ τελείως ἀνεπτυγμένον νεανίαν καὶ τὸν ἄνδρα ἡ ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ καὶ ἀγῶνι πεῖρα. Τρία λοιπὸν ἐκπαιδευτήρια διέρχεται φύσει ὁ ἄνθρωπος ἀφ' ἧς γεννηθῇ μέχρι τοῦ τελευταίου γήρατος, ὅτε τῷ ἐφημέρῳ τούτῳ κόσμῳ τὸ ὕστατον χαῖρε εἰπὼν ἀφίπταται ἀποθέμενος τὸ σκήνωμα τὸ ὑλικὸν πνεῦμα ὅλος εἰς τὴν ἀτελεύτητον τῆς ἀπείρου αἰωνιότητος ζωήν· ταῦτα δ' εἶναι ἡ *οἰκογένεια*, ἐν ᾗ τὸ πρῶτον περιθάλπεται ὡς νήπιος παῖς, τὸ *σχολεῖον*, ὅπερ ἀναδέχεται νὰ ἀποτελειώσῃ τοῦ οἴκου τὸ πρῶτον ἔργον

διδάσκον καὶ διαπλάττον τὰ μειράκια, καὶ ὁ ἐν τῇ *κοινωνίᾳ πρακτικὸς βίος καὶ ἀγών*, ἐν ᾧ ἐπὶ τὸ κράτιστον ἐπιῤῥωννύονται διὰ τῆς πάλης καὶ τῶν ποικίλων ἀντιθέσεων ὁ χαρακτὴρ καὶ αἱ δυνάμεις τῶν νεανιῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν· ἐκ δὲ τῶν τριῶν τούτων γυμναστηρίων καὶ παλαιστρῶν ἐξήρτηται ὅλον τὸ μέλλον καὶ ἡ τύχη αὐτοῦ οὐχὶ μόνον ἡ ἐν τῷ παρόντι ἐπιγείῳ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῷ μέλλοντι τῷ πέραν τοῦ τάφου κόσμῳ· ἐκ τούτων δὲ πάλιν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θέτουσι τὰ θεμέλια καὶ τὰς ῥίζας εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν, εἶναι τὰ δύο πρῶτα κυρίως, ὁ οἶκος δῆλον ὅτι καὶ τὸ σχολεῖον.

Ἂν λοιπὸν ἦτε οἰκογένεια καὶ τὸ σχολεῖον ἀπὸ κοινοῦ ἁρμονικῶς συνεργαζόμενα ἐξεπλήρωσαν τὸ ἑαυτῶν προσηκόντως, ἡ δὲ τοῦ τροφίμου φύσις οὐδὲν εἰς τὰς προσπαθείας αὐτῶν παρενέβαλε πρόσκομμα, ἔξωθεν δὲ οὐδεμία ῥοθροποιὰ ἐπήρεια εὐθὺς ἐν ταῖς πρώταις κάλυξιν διέρθειρε τὸ ἀγαθὸν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τούτων παραγόντων σπέρμα ἡ τοῦ νεανίου ἐμφάνεια παρέχει τὴν ἐπαγωγοτάτην καὶ ἐκφραστικωτάτην ὄψιν· ἂν ἡ τοῦ παιδὸς καὶ τοῦ μειρακίου τρυφερὰ ψυχὴ δεόντως μορφωθεῖσα ἐτηρήθη ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀκεραία ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἐν τοῖς προειρημένοις περιγραφέντος φιλανθρωπικοῦ πνεύματος, ὁ νεανίας παρουσιάζεται ἐν τῷ πληρώματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· τότε σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἶναι ἐν τῷ ἄνθει τῆς ἀκμῆς· τὸ πᾶν δ' ἐν αὐτῷ ὀργᾷ πρὸς τὸ ἔσχατον τῆς τελειότητος σημεῖον· ὅπως τὸ σῶμα αὐτοῦ εἶναι μεμεστωμένον, οἱ δὲ τοῦ προσώπου χαρακτῆρες καθεστῶτες ἤδη καὶ ἀμετάβλητος ἡ φυσιογνωμία, οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἶναι ἤδη ἀνεπτερωμένον καὶ διαγωνίζεται εὐθαρσῶς ὅπως ἀποκτήσῃ ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν εἴς τε τὴν διάνοιαν καὶ τὴν κρίσιν καὶ εἰς τὴν βούλησιν. Ζωηρότης, εὐκινησία, ὀργασμὸς ἐπὶ τὰ πρόσω, θαλερότης καὶ ἀκμή, συνείδησις τῆς ἰδίας ἀξίας καὶ φύσεως καὶ ὑπερηφάνεια εὐγενής, ἀχαλίνωτος ἐντρύφησις εἰς ἰδεώδη τῆς ὑπερτόλμου φαντασίας ἀποκυήματα, τόλμη εἰς οἰκοδομὴν καὶ σύλληψιν ἰδεῶν καὶ διάπλασις ἀπραγματοποιήτων πολλάκις χιμαιρῶν καὶ ὀνείρων, ταῦτα ἐν συνόψει εἶναι τὰ γνωρίσματα ἡλικίας νεανικῆς ἀνεπτυγμένης καλῶς καὶ ὑγιῶς· τὸ πᾶν ἐν αὐτῇ διατελεῖ ἐνδιηνεκεῖ ἀναβρασμῷ· διότι τὸ μὲν αἷμα τοῦ σφριγῶντος νεανίου ζέει, ἡ δὲ φαντασία κινεῖται ἀκαταστάτως ἀκάματος καὶ ἀκαταμέτρητος· ἡ δὲ γυμνὴ καὶ πολλάκις πενιχρὰ καὶ ψυχρὰ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια δὲν ἰσχύει νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς πόθους καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πρὸς μεγάλα καὶ ὑψηλὰ ὡρμημένου πνεύματος αὐτοῦ! οὐαὶ δ' αὐτῷ ἂν τὸ πρᾶγμα ἄλλως εἶχεν! οὐαὶ ἀληθῶς τοῖς νέοις, οἵτινες εὐκόλως κορέννυνται ἐκ τῆς παρατυχούσης πραγματικῆς περιστάσεως καὶ γνώμης· διότι τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι τεκμήριον τρανὸν διανοίας πτωχῆς καὶ ταπεινῆς· περιττὸν δὲ παντάπασιν νὰ παρατηρήσωμεν εἶναι, ὅτι ἡ κοινωνία παρὰ τοιούτων παρὰ φύσιν γεροντοπαίδων οὔτε πολλὰ οὔτε μεγάλα νὰ ἐλπίσῃ ἔχει· ἴσως ἐκτιμῶνται παρὰ πολλῶν αἱ τοιαῦται προώρως πεζοπορούσαι καὶ συνεσταλμέναι ψυχαί ὡς δῆθεν πρακτικαί, νῦν δὲ μάλιστα ἐξυμνεῖται σχεδὸν κοινῇ εἴπερ ποτε ἡ περιλάλητος αὕτη τῆς πρακτικότητος ἀρετή, ἥτις κινδυνεύει ὁλονὲν χαμαίζηλον νὰ καταστήσῃ τὴν κοινωνίαν· ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἡμῖν ὅμως ἂς συγχωρηθῇ ἀλλοίαν νὰ ἔχωμεν τὴν περὶ τούτων γνώμην· κατά γε τὴν ἡμετέραν κρίσιν μόνον παρ' ἐκείνων τῶν νέων δικαιούμεθα νὰ ἐλπίσωμεν μὲν πολλά, ν' ἀπολάβωμεν δ' ὀλίγα καὶ ἀρκετά, οὓς οὐκ ἐᾷ καθεύδειν ἡ φλογερὰ δίψα ἡ πρὸς τὸ ἀπόλυτον εὐγενὲς καὶ ὑψηλόν· γνωστὴ δὲ τοῖς πᾶσιν εἶναι ἡ μικροφιλοκέρδεια, αἱ ὕπουλοι μικροραδιουργίαι, αἱ χθαμαλαὶ ἀντιζηλίαι καὶ ὑπονομεύσεις, καὶ ὁ ἐπίλοιπος ἠθικὸς βόρβορος καὶ ἡ φαύλη ταπεινότης, ἐν οἷς κυλίονται οἱ τὴν σχολὴν ἀποτελοῦντες τῶν ἐπιτηδείων καὶ οἱ ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἐπὶ τῇ πρακτικότητι θαυμαζόμενοι τοῦ πνεύματος αὐτῶν· οὐδαμόθεν οἱ τοιοῦτοι ἐξῆλθον οὔτε τὰς χεῖρας ἁγνοὶ οὐδ' ἄλλο ζηλωτὸν πράξαντες οὐδέν, ἀλλ' ἐπὶ μικρὸν διαλαθόντες δορὰν φοβεροῦ λέοντος περιβεβλημένοι, ὕστερον ὤφθησαν παντάπασι γυμνοὶ καὶ ποταποί· μόνον ἐκεῖνος ὅστις ἔσχε ποτὲ τὴν ἐσωτερικὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ν' ἀγαπήσῃ καὶ ἐπιθυμήσῃ διακαῶς τοῦ ὑψίστου ἰδεώδους δύναται ἐν τέλει πολλὰ ὑπὲρ τοῦ κρείττονος εἰλικρινῶς ἀγωνισθεὶς ν' ἀρκεσθῇ καὶ εἰς τὸ ὀλιγώτερον πραγματικόν, ὅταν δύναμις ἀνωτέρα ἀπείπῃ αὐτῷ τὴν πλήρη ἐπιτυχίαν τῶν πόθων, οἵτινες ἐπλήρουν αὐτοῦ τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν·

Ὁ θέλων νὰ ἐπιτύχῃ δὲν λέγω ὅσον τὸ δυνατὸν μεγάλα καὶ πολλά, ἀλλὰ καὶ ἓν μόνον βῆμα σπουδαῖον πέραν τῶν παρόντων καὶ ἀρχαίων νὰ προβῇ, οὗτος ὀφείλει ὡς τέρμα τῶν πόθων νὰ θέσῃ τὸν ὕψιστον τῆς τελειότητος σκοπόν· διότι ἄνευ σκοποῦ τοιούτου δὲν ὑπάρχει ἐλπίς, ἄνευ δ' ἐλπίδος δὲν ὑπάρχει πίστις, ἄνευ δὲ πίστεως δὲν ὑπάρχει ἀγάπη, ἄνευ δ' ἀγάπης δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ τὰ βελτίω ὀργασμός, δὲν ὑπάρχει ἔρως καὶ πόθος ἰσχυρός, δὲν ὑπάρχει κίνησις, δὲν ὑπάρχει ζωή· ἀλλὰ τὸ πᾶν εἶναι ψυχρόν, ἀκίνητον, στάσιμον, πανταχοῦ βασιλεύει μαρασμὸς καὶ πνεῦμα μικρολόγου μὲν διανοίας, μικροψύχου δὲ καρδίας, τὸ πᾶν μένει νεκρόν! Ταῦτα δὲ φρονοῦντες καὶ λέγοντες δὲν λησμονοῦμεν βεβαίως οὐδαμῶς, ὅτι ἡ ἰδεώδης αὕτη τῆς νεανικῆς ψυχῆς κατάστασις δὲν δύναται διὰ παντὸς τοῦ βίου νὰ διαρκέσῃ· διότι οἰκοθεν αὐτὴ ἡ φύσις προϊούσης τῆς ἡλικίας ἄγει βαθμηδὸν τὸ ὑπερεκχειλίζον ρεῦμα τοῦτο τῶν νεανικῶν ὁρμῶν καὶ πόθων εἰς τὴν κοίτην τὴν κανονικήν· ἀλλ' εὐχῆς ὅμως ἔργον εἶναι τοῦτο νὰ συμβῇ, ἀφ' οὗ πρῶτον τὸ ἔδαφος, δι' οὗ ἔρευσεν, καταρδευθὲν λάβῃ ἱκανὴν ἰκμάδα ζωῆς· ἀφ' οὗ δῆλον ὅτι ἡ ψυχὴ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἠλεκτρισθεῖσα καταστῇ ἤδη ἀγρὸς γόνιμος καὶ παραγωγὸς ἔργων μεγάλων καὶ ἀγαθῶν· διότι ἂν τοῦτο συμβῇ, τότε εἶν' ἐλπὶς πῶς ἡ

Ἐκκλησία θ' ἀποκτήσῃ ποίμνιον μεστὸν φρονήματος ἱεροῦ καὶ πόθου εἰλικρινοῦς πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετήν, ἄνδρας δυναμένους καὶ βουλομένους τὰ δέοντα ἑκάστοτε καὶ νὰ γινώσκωσιν ὀρθῶς καὶ τοῖς ἄλλοις νὰ ἑρμηνεύσωσιν αὐτὰ ἱκανῶς, ἓν μόνον κατὰ γνώμην ἔχοντας καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν, τοῦ γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον, ἄλλο δὲ πλὴν τούτων οὐδέν.

(ἕπεται συνέχεια)

ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ*

Τὰ ὀλίγα ταῦτα παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ὑποδεικνύουσι συγχρόνως—εἰρήσθω ἐνταῦθα ἐν παρόδῳ—καὶ ποία πρέπει νὰ ἦναι ἡ βάσις τῆς ἀγωγῆς καὶ ποῦ πρέπει νὰ ζητηθῇ αὕτη, καὶ τὸ γεγονὸς, ὅτι τὰ ἴδια ἡμῶν ἐλαττώματα ἀναφαίνονται ἐν τοῖς τέκνοις καὶ τοῖς οἰκείοις ἡμῶν ἀρκοῦσι νὰ πείσωσιν ἡμᾶς πόσον σπουδαίως ὀφείλομεν νὰ μελετῶμεν καὶ νὰ ἀναμετρῶμεν πᾶν ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν μόρφωσιν. Πολλοὶ συνεπείᾳ τῆς δυνάμεως τῶν σχέσεων, συνεπείᾳ τῶν καθηκόντων, ἅτινα ἐπιβάλλονται εἰς αὐτοὺς ὡς γονεῖς ἢ ὡς κηδεμόνας προορίζονται παιδαγωγοὶ καὶ διαμορφωταὶ τῶν τέκνων, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐρωτήσωσί ποτε ἑαυτούς: τί ἐστιν ἀγωγή; Τοῦτο εἶναι γεγονὸς, ὅπερ παρουσιάζεται σχεδὸν εἰς ὅλους τοὺς γονεῖς ἢ εἰς τοὺς ἀντιπροσωπεύοντας αὐτούς. Ἀναλαμβάνουσι νὰ ἀναδείξωσι τὰ τέκνα ἀληθεῖς ἀνθρώπους, χωρὶς πρότερον οὐδ'ἐπ' ἐλάχιστον νὰ προπαρασκευασθῶσι πρὸς τοῦτο.

Ἡ κυριωτέρα αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ νεολαία τοσοῦτον ἐλλειπῶς ἢ τοσοῦτον κακῶς ἢ καὶ ὅλως κακῶς ἀνατρέφεται, δὲν κεῖται τόσον ἐν τῇ θελήσει τῶν γονέων, ὅσον ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ αὐτῶν. Οἱ γονεῖς θέλουσιν ἴσως νὰ διαπαιδαγωγήσωσιν ὀρθῶς καὶ διαμορφώσωσιν ὡς δεῖ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀλλὰ πολλάκις δὲν δύνανται· ἡ δὲ ἀδυναμία αὕτη, ἥτις πολλάκις συμπίπτει εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον, εἶναι διττή, πνευματικὴ δηλονότι καὶ ὑλική. Εἰς πολλοὺς ἐλλείπει ἡ δεξιότης ἡ ἀπαιτουμένη πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ὡς παιδαγωγῶν. Ἄλλοι πάλιν κέκτηνται βεβαίως τὴν δεξιότητα ταύτην, ἀλλ' αἱ ὑλικαὶ σχέσεις, ἡ οἰκονομικὴ αὐτῶν κατάστασις καθιστᾷ εἰς αὐτοὺς ἀδύνατον τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν· τέλος ὑπάρχουσι γονεῖς, παρ' οἷς ἐλλείπουσι καὶ τὰ δύο, καὶ ἡ ἀναγκαία δεξιότης καὶ τὰ ὑλικὰ μέσα· καὶ τὰ τέκνα τούτων ἀφίενται ἐντελῶς εἰς τὴν τύχην, ἡ ὁποία βεβαίως εἶναι ἀξία οἴκτου. Πολὺ ὀλίγον φροντίζουσι σήμερον οἱ ἄνθρωποι νὰ σπουδάσωσι καὶ νὰ μάθωσι τὴν τέχνην τῆς ἀγωγῆς. Περισσοτέρα ἀνοησία, περισσοτέρα ἀποτυχία, περισσότερον κακὸν οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ παρατηρεῖται προκύπτον ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον ἐν τῇ ἀγωγῇ. Ἐνῷ τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότερον πάντων, ἀκριβῶς ἐνταῦθα ἐπικρατεῖ ἡ μεγαλειτέρα ἄγνοια, ἡ μεγαλειτέρα ἀδιαφορία καὶ ἡ μεγαλειτέρα περιφρόνησις. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ θαυμάζῃ τις, ὅτι τοσοῦτον ὀλίγον προκόπτουσι τὰ ἔργα ἡμῶν.

Ὅλοι παραπονοῦνται, χωρὶς νὰ σκεφθῶσιν, ὅτι ὅλοι εἶναι ἔνοχοι τοῦ κακοῦ, διὰ τὸ ὁποῖον παραπονοῦνται. Διϊσχυρίζονται, ὅτι αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις εἶναι ἡ αἰτία τῆς καταστάσεως ταύτης· ἀλλ' ἐάν τις ἐξετάσῃ βαθύτερον τὸν λόγον πολλῶν κακῶν, ἐάν τις ἐξερευνήσῃ τὰς πηγὰς πολλῶν δυστυχημάτων, θὰ εὕρῃ βεβαίως, ὅτι ἡ παραμέλησις τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων, ἡ ἀδιαφορία, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἡμῶν δεικνύει περὶ τὴν ὀρθὴν ἀγωγὴν τῶν τέκνων, ἢ ἡ κατάχρησις τῶν δυνάμεων ἡμῶν καὶ τῶν δεξιοτήτων εἶναι οἱ κύριοι παράγοντες ὅλης ἐκείνης τῆς δυστυχίας, διὰ τὴν ὁποίαν ὅλοι σήμερον παραπονούμεθα.

Ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ ἐξαπατῶμεν ἡμᾶς αὐτούς, πρέπει ἕκαστος ἡμῶν νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν συνένοχον εἰς ὅλα ἐκεῖνα τὰ δυστυχήματα, τὰ ὁποῖα τοσοῦτον προθύμως ἀποδίδομεν εἰς ξένην ἐπιρροήν. Κατὰ βάθος εἴμεθα πολὺ περισσότερον οἱ αἴτιοι τῆς διαφθορᾶς καὶ τῶν δυστυχιῶν ἡμῶν ἢ ὅσον ἡμεῖς νομίζομεν. «Θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ γεννήσῃ τις τέκνον μὲ ἀνατροφὴν, ἐὰν αὐτὸς ἦτο καλλίτερος ἀνατεθραμμένος», λέγει τις τῶν νεωτέρων ποιητῶν.

Τὸ πρῶτον λοιπὸν καθῆκον, τὸ ὁποῖον ἔχομεν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν, εἶναι νὰ εἴμεθα αὐστηροὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος γνωρίζει πολὺ καλῶς τί ὀφείλουσι νὰ προσφέρωσιν ὅλοι πρὸς βελτίωσιν τῆς κοινωνίας, δὲν γνωρίζει ὅμως τί αὐτὸς ὀφείλει πρὸς τοῦτο νὰ πράξῃ, ἔχει ὀλιγωτέραν ἀξίαν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει μὲν τὰ καθήκοντα τῶν ἄλλων, γνωρίζει ὅμως πολὺ καλῶς καὶ ἐκπληροῖ εὐσυνειδήτως τὰ ἑαυτοῦ. Τοῦτο δὲ σημαίνει ἁπλούστατα, ὅτι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀναγνωρίζει τὴν ἀνάγκην τῆς καλῆς ἀγωγῆς, ὀφείλει πρῶτον νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀγωγῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ οἴκου, χωρὶς διόλου νὰ ἀναμένῃ, ἂν καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ θὰ πράξωσι τοῦτο. Διότι πᾶσα μεταβολὴ, πᾶσα βελτίωσις τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος ἤθελεν εἶναι ἀπάτη, ἐὰν δὲν προηγηθῇ ἡ μεταβολὴ καὶ ἡ βελτίωσις ἑνὸς ἑκάστου ἀνθρώπου ἐπὶ μέρους, ἐκ τοῦ ὁποίου συνίσταται τὸ ὅλον.

Ἡ πρὸς μόρφωσιν τῆς κοινωνίας ὅλης ἐνέργεια εἰμπορεῖ νὰ γίνηται συγχρόνως μετὰ τῆς πρὸς βελτίωσιν ἑνὸς ἑκάστου ἐνεργείας· ἡ τελευταία ὅμως εἶναι πολὺ σπουδαιοτέρα τῆς πρώτης, σπουδαιοτάτη ὅμως εἶναι δι' ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες εἶναι κεκλημένοι νὰ διαπαιδαγωγήσωσιν ἢ τὰ ἴδια ἑαυτῶν τέκνα ἢ τὰ τῶν ἄλλων. Ἡ καλὴ ἀνατροφὴ καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ. Διδάσκουσα τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, τὰ πρὸς τὸν

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 254—256 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

πλησίον καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καθήκοντα καὶ διὰ παραδειγμάτων καθιστῶσα ἡμᾶς ἱκανοὺς πρὸς ἐκπλήρωσιν τούτων προζενεῖ ἡμῖν τὴν ἀνέκφραστον ἐκείνην χαρὰν καὶ ἡδονήν, ἡ ὁποία παρακολουθεῖ πάντοτε τὴν ἀρετὴν καὶ ἡ ὁποία ἀναδεικνύει τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχεῖς καὶ ἐν τῇ παρούσῃ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ τις τοῦτο; πῶς εἶναι δυνατὸν οἱ γονεῖς νὰ ἀρχήσωσι νὰ καταγίνωνται περὶ παιδαγωγικὰ ζητήματα; Δὲν εἶναι ἄρα γε καλλίτερον νὰ ἀφεθῇ τις εἷς τι ἔνστικτον, εἰς ἀσφαλῆ τινα κρίσιν, εἰς τὸν οὕτω καλούμενον «ὑγιᾶ ἀνθρώπινον νοῦν»; Βεβαιότατα ὄχι. Δὲν ἀρκοῦσι πρὸς μόρφωσιν καλῶν καὶ τιμίων ἀνθρώπων, πρὸς μόρφωσιν ἀληθινῶν ἀνθρώπων αἱ φυσικαὶ ἡμῶν ἰδιότητες. Πολλοὶ ἄνθρωποι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ τοι εἶχον τὰς φυσικὰς ταύτας ἰδιότητας, εἰς τὴν ἀγωγὴν ὅμως τῶν τέκνων ἐδείχθησαν πολὺ ἐλλιπεῖς διαφθείραντες καὶ διαστρεβλώσαντες διὰ τῆς ἀνεπιτηδειότητος καὶ τοῦ κακοῦ αὐτὸν παραδείγματος πᾶν γενναῖον φρόνημα καὶ πᾶσαν πρὸς τὴν ἀρετὴν ἔμφυτον ὁρμὴν τῶν τέκνων αὐτῶν.

Πάντα σήμερον διδάσκονται καὶ ἐκμανθάνονται· τὰ πάντα ἐξερευνῶνται καὶἐξετάζονται, διὰ τί ὄχι καὶ ἡ τέχνη τῆς ἀγωγῆς; Ἑκατομμύρια ἀσκοῦσι τὴν τέχνην ταύτην, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ δώσωσιν εἰς ἑαυτοὺς λόγον περὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς. Ὅ,τι ἔπραξαν οἱ πρόγονοι καὶ οἱ γονεῖς, τοῦτ' αὐτὸ πράττουσι καὶ τὰ τέκνα, ὅταν ἐνηλικιωθῶσιν!

«Ἡ ὁδὸς τῆς μὲν διδασκαλίας μακρά, τοῦ δὲ παραδείγματος βραχεῖα», ἔλεγεν ἤδη ὁ Σενέκας. Ὁ δὲ Ὀβίδιος ἔγραφεν: Εὐτυχεῖς εἶναι οἱ παῖδες ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων οἱ πρόγονοι καὶ οἱγονεῖς εἶνε ἀξιομίμητοι διὰ τὰς ἀρετὰς αὐτῶν· οἱ τοιοῦτοι εἶναι βιβλία ἠθικῆς, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ παῖδες ἀρύονται πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσαν ἀρετήν.

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Συνδρομαὶ ὑπὲρ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, Βαλουκλίου, ἐπὶ τῇ διαρομῇ ἄρτων διὰ τὴν ἐπέτειον πανήγυριν αὐτῆς.

Ἐπιμελείᾳ τῶν Κυρίων Χριστοδούλου Μόσχου καὶ Δημητρίου Χριστοδούλου Μόσχου.

Χριστόδουλος Μόσχος γρ. 30—Δημήτριος Χριστοδούλου Μόσχου 20—Χρῆστος Μερτσάρης 10—Γεώργιος Σ. Μάντζος 20—Σωκράτης Σ. Ἀσκητόπουλος 10—Ἀχιλλεὺς Ἰακώβου 10—Στέφανος Μικολάϊδης 10—Εὐάγγελος Γ. Χουσιάδης 10—Ἀντώνιος 10—Κ. Παντελίδης 10—Νικόλαος Α. Ξανθόπουλος 5—Ἀνώνυμος 5—Θεόδωρος Ροκίδης 5—Κυριακὸς Ἰωάννου 10—Νικηφόρος 10—Βασίλειος Μαλτεζόπουλος 10—Ἀνώνυμος 10—Ἀναστάσιος 10—Εὐστάθιος Πρωταῖος 10—Δημήτριος 5—Ἀλέξανδρος Γρηγοριάδης 10.

Ἐν ὅλῳ γρόσια ἀργυρᾶ 230.—

Ἐπιμελείᾳ τῶν κυρίων Κ. Γ. Ροντάκη, Ἀ. Γρυπιώτου, Μάρκου Μανιαδάκη, Ἀ. Πατρώνα καὶ Ἰωάν. Γεωργοπούλου.

Νικηφόρος Θεοδώρου γρ. 20—Σωτήριος Γούδας 10—Α. Τίτος 10—R. Gerazi 5—Ἀνώνυμος 10—Κ. Νομικὸς 5—G.R.5—Ἠλίας Ν.Ρουσάλης 20—Πεκμεζιὰν 5—Εὐάγγελος Μπακάλης 10—Ἠλίας Μπακάλης 5—Κ. Θέμελης φαρμακοποιὸς 23.50—Δ. Ζαμπούλας 10—Νικόλαος Δ. Περπερίδης 5—Γεώργιος Ν. Σαρρῆς 10 Δ. Γάζης 5—Α. Γ. Μαρτῖκος 5—Κ. Κοντολέων 5—Ἀθανάσιος Σακκελλάριος 5—Σεραφεὶμ Θεοδώρου 5—Εὐάγγελος 5—Μαστρογεώργης 2—Πέτρος 5—Ἀνδρέας 5—Ν. Καρδομάτης 5—Νικόλαος 5—Νικόλαος Γ. Νιάντης 5—Φίλιππος Δημητρίου 5—Ἀθανάσιος Χατζόπουλος 5—Ἰωάννης 2—Κανταρτσῆς 5—Εὐθύμιος 5—Χρῆστος Καρδῶτος 5—Γεώργιος 5—Ἰωάννης Κριμίτζης 5—Ἰωτὴφ 5—Δ. Θιαιώτης 5—Λουκᾶς 5—Φώτιος Λιβαδᾶς 5—Ἰωάννης Τζόβας 5—Ν. Κορολάγος 20—Χ. Κοτσπούλης 5—Ἰωάννης Ζαμπούλας 10—Ἀναστάσιος Κυριακοῦ 5—Πλοίαρχος Ρῶσσος 5—Α. Κονιδάρης 5—Ἰ. Κ. Πολλᾶτος 5—Π. Ραφτόπουλος 10—Σ. Σαγκάρης 10—Ε. Κουρτέστης 5—Δ. Κωνσταντίνου 5—Χ. Σανταμάρας 5—Σωτήριος Δραγούμης 5—Εὐάγγελος Δώριζας 5—Ζυθοπωλεῖον Κ. Μαλιάκα 22.50—Μ Μανιαδάκης 20—Δημήτριος Σχοινᾶς 5—Ν. Παπαδόπουλος 10—Ἀριστείδης 5—Σ. Πολυγενίδης 5—Ἀνώνυμος 20—Ἀνώνυμος 20—Pech 5—Πέτρος 5—Ἀνώνυμος 4.50 A. Rossi 20 Quichard 5—Δ. Πασχαλίδης 5—Ἀριστοτέλης Κοκκολᾶτος 5—Θεόδωρος Μελανὸς 5—Ἡγούμενος Μετοχίου ἁγίου Ἀνδρέου Σωφρόνιος 20 Ἀνώνυμος 5—Ἠλίας Ξένοβιτζ 20—Σκλαβοῦνος 5—Δ. Σκλαβοῦνος 5—Γρηγόριος Νιφορᾶτος 5—Σταῦρος Γεωργιάδης 5—Γιοβάνης 5—Κωνσταντῖνος Νικολαΐδης 5—Γ. Νομικὸς 20—Κουρμούζης 5—Λαζαροσλάβος 20—Μάρκος Ξένοβιτζ 20—Χαράλαμπος Μιχαὴλ 10—Ἀ. Δ. Πατήρας 5, Κ. Παππαθανασίου—5 Προκόπιος Κωνσταντίνου 5—Σπύρος 5—Ἀνώνυμος 20—Πετρακίδης 5—Κ. Ἰωάννου 5—Ἀδελφοὶ Τριανταφύλλου 10, Παναγιώτης Μαυρομιχάλης 5, Παναγῆς 4.50, Ἀλκιβιάδης Δρακόπουλος 5. Ioseph 5, Κωνσταντῖνος καὶ Εὐθύμιος 4, Νικόλαος Τ. Παπουτζῆς 5, Ἀντώνιος Παναγιώτου 5, Πρόδρομος Πεταλᾶς 5, Ἠλίας Δροσινὸς 5, Ἀθανάσιος Π. Σακκελλαρίου 5, Δ. Κλήμης 5, Θεόδωρος Βλαστὸς 5, Κ. Ἀναπλιώτης 5, Ἀνώνυμος 5, Κωνσταντῖνος Χρήστου 20, Γρηγόριος Θεοδώρου 5, Θεόδωρος 5, Κωνσταντῖνος Ἀλεξίου 5, Λάμπρος 5, Πέτρος Θεοδώρου 5, Γεώργιος Λάμπρου 10, Ἀθηνᾶ 5, Γεώργιος Διονυσίου 5, Γεώργιος Πέτρου Καραμαλῆς 5, Μ. Κατσίκαρος 10, Μᾶνος 10, Χ. Δημόπουλος 5, Καλλιγᾶς 5, Νικόλαος Λελεκόπουλος 2.50 Μερκούριος Μερκουρίου 5, Ἰγνάτιος Σ. Χαστώπουλος 2, Ἀνώνυμος 5, Ἰωάννης Τροχάνης 5, Διονύσιος Ξυλᾶς 5, Παναγιώτης Ἀλεξανδρόπουλος 60, Ἀθανάσιος Δ. Φωτιάδης 20—Διονύσιος Τζεντῖλος 20—Μιρὰν Καπρελιὰν 20—Ἀρτιν Βακλαγιὰν 10—Οὐανὲζ Σαμουελιὰν 20—Καραπὲτ 10—Σωτήριος 10—Κωνσταντῖνος Σωτηρίου 10—Κωνσταντῖνος Παππαστεργίου 10—Ἀνώνυμος 10—Ἰωσὴφ Παππαδόπουλος 60—Ἀδὰμ Ἀναστασίου 20—Δημήτριος Πουπουλίδης 10—Baccer 10—Ἰωάννης Γ. Μωριάτης 5—Χ. Λαμπρίδης 5—Ἰωσὴφ Νικολάου ὀρνιθοπώλης 20—Στέφανος Σ. Ἀφθονίδης 19—Ban 5—Στυλιανὸς 5—Ἀθανάσιος Ζ. Στε-

ριάδης 29 — Ἀνώνυμος 5—Ἀλέξανδρος 20—Ν. Νησιώτης 10 —Ἀνώνυμος 5—Γεώργιος Θεολόγου 5—Γ. Χατζηαργυρὸς 10—Δ. Δ. Δουπλίδης 5— Ε. Ψωμόπουλος 5—Ν. Εὐσταθίου 5—Ν. Νησιώτης 5—Πρόδρομος Ν. ἐνέμπεης 5—Δ. Γ. Γ. 5—Ἀ. Ζαχαρίας 5—Κλεάνθης 5—Ἀνώνυμος 5—Ἄγγελος Χατζῆ Βασιλείου 5—Ἀνώνυμος 5—Ἀντώνιος Καρίπογλους 5—Ἀριστοτέλης Γιαννακόπουλος 5—Εὐστράτιος λάγος 5—Ἀναστάσιος Β. 5—Παῦλος 5—Ἰωάννης 10—Ἀλέξιος 5—Κωστῆς 5—Κωστῆς Κωκώνης 10—Παναγιώτης 5—Ν. Τσόχας 5—Ἰωάννης Τσάλας 5—Π. Ἀναστασιάδης 5—Ἀδελφοὶ Σαλλιάρη 20—Ἀθανάτιος Π. Πατρώνας 20—Ἰ. Ν. Λύρας 5—Ἰωάννης Παππᾶ 5—Ἀνώνυμος 5—Ἀ. Καρούσης 5—Κ. Μ. Τζιρᾶς 5—Ἀνώνυμος 5—Λεωνίδας Ἀ. Γλύκας 5—Μιχαὴλ Λ. Μπρίλλης 5— Ματθαῖος Β. Καμίνης 5—Ἀνώνυμος 1—Μιχαὴλ Λάμας 5—Ν. Κωνσταντιῶϊδης 5—Νικόλαος Θ. Ζαμπέλης 5—Ἰωάννης Ζιγλάνης 2—Γεώργιος Κωνσταντινίδης 5—Γεώργιος Σποργίτης 5—Ἡρακλῆς 5—Δ Γοντᾶς 3—Ἀνώνυμοι Διάφοροι 15.

Ἐν ὅλῳ γρόσια ἀργυρᾶ 1,638,50.
τὰ τῶν προηγουμένων καταλόγων » 7,489,50.
Τὸ ὅλον γρ. ἀργυρᾶ. 9,128.

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1893.

Ἐπιμελείᾳ τῶν κυρίων Προδρόμου Α. Ταντιρτζοπούλου, Δ. Σ. Πρασουλίδου καὶ Φωκίωνος Πλητᾶ.

Δημήτριος Σ. Πραστολίδης γρ 100— Στέλλιος Ν. Σαρρῆς 20—Ἐλευθέριος Λαντάρας 20—Ἠλίας Ἰ. Κόκκινος 20—Μηνᾶς Ἀγάλου 20—Μ. Ἀμιραδάκης 5—Β. Τάκας 20— Δικαῖος 80— Παντελῆς Τρύφωνος 10— Ζήσης Σωτηριάδης 5— Ἰ. Πασαλάρης καὶ Σ]α 20—Νικόλαος Ἀλφαντζῆς 20—Ἀντώνιος Δεπάστας μάγειρος 5—Νικόλαος Χασάπης 5— Α. Ε Καράλλης 10— Π Ν. Ροῦσος 10— Πόλιος ζ αρζαβατσῆς 5—Δ. Ν. Ντάτσικας 10—Ἰωάννης Χαδζόπουλος 20— Γεράσιμος Κουλουβάς 5—Ζαφείριος Θεοδοσίου 5—Γεώργιος Κοσμίδης 6— Ἀνώνυμος 10—Θεόδωρος Ἀθανασιάδης 7—Ἐμμανουὴλ Παρθενιάδης 15—Ἀνδρῖκος Ψαριανὸς 10—Ἰωάννης Τσιμάκης 10—Πασχάλης Κουζσυνόπουλος 5— Σάββας Μαυρίδης 20— Π. Καλανδζῆς 5—Γ. Κρίτσιμας 5—Δ. Γεροντάκης 9— Μ. Οἰκονόμου 10— Χρῆστος Ἰωάννου 2.50— Ἠλίας 5— Χ΄΄ Γεώργιος 20— Χ΄΄ Κωνσταντῖνος 10— Χρῆστος Δημόπουλος 20— Χρῆστος Μαρκέτος 20— Π. Σέλιλης 10— Δημήτριος Παναγιώτου 20—Δικαῖος Βαρβέρης 20— Στυλιανὸς καφετζῆς 10— Δ. Βασιλείου 5— Ἠλίας κάπηλος 10— Ἀνώνυμος 10— Ν. Σγουρὸς 5—Πολυχρόνης Κουντουρᾶς 11— Ἀλέξανδρος Κοτζίδης 5— Ἀνώνυμος 10— Γ. Χρυσίδης 5— Δ. Τσακαλόπουλος 30— Κουντουρᾶς 5—Σεραφεὶμ 10— Δ. Χοντζόπουλος 20— Μιχαὴλ 5—Λ. Χρηστίδης καὶ Σ]α 20— Λάζαρος 10— Βασίλειος 5— Χ΄΄ Ἀθανάσης 5— Ν. Σαββίδης 1.25—Κ. Ἀλφαντζῆς 10— Θεοδόσιος 5— Ἀνώνυμος 10— Στυλιανὸς 5— Κ. Χ΄΄ Προδρόμου 40—Φωκίων Πλητᾶς 54— Τριαντάφυλλος Μιχαηλίδης 10—Περικλῆς Κουντουρᾶς 5— Νικόλαος Κάπηλος 5— Μ. Χρυσοστόμου Φουζᾶς 20— Ἰ. Φετόπουλος 20— Α. Ἀλευρόπουλος 10—Παρούσης Παρουσιάδης 54— Γ. Μουλτατζῆς 26—Γεώργιος Μπαρπαρῶσος 10—Ἀδελφοὶ Κ. Σφύρα 20—Ἀδελφοὶ Δεπάστα 5—Ἀδελφοὶ Νοτάρη 20—Α. Κ. Γεράρδος καὶ Σ]α 15— Θ. Πλητᾶς 20—Παντελῆς Λογίου 20—Ἀνώνυμος 5—Ἀδελφοὶ Μαραγκοῦ 20— Γ. Κωνσταντίνου 10— Π. Α. Καλλίνικος 20— Λαγούσης καὶ Σ]α 10— Ἀντώνιος Κουκουλᾶτος 20—Βασιλᾶτος 5— Πατιστᾶτος 5— Χ. Χατζηγιανάκης 5—Δ. Ν. Ταμβάκος 20— Ν. Ε. Β. 5— Ἰ. Ν. Κ. 5—Ἀνώνυμος 5— Διονύσιος Μπακάλης 10— Πρόδρομος Α. Ταντζιρτζόπουλος 41, Διάφοροι ἀνώνυμοι 15.50.

Ἐν ὅλῳ γρόσια ἀργυρᾶ 1.356.25. Τὰ τῶν προηγουμένων καταλόλων γρ. ἀργ. 9.358. Τὸ ὅλον γρόσια ἀργ. 10.714.25.

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 4]16 Ὀκτωβρίου 1893.

Ἐπιμελείᾳ τῶν κυρίων Μερκουρίου Κανάκη, Π. Βαφειάδου, Δημητρίου Κανάκη, Ἰωάννου Κ. Σταματιάδου, Νικολάου Β. Τσούλκα, ἀδελφῶν Ναοὺμ καὶ ἀδελφῶν Μεντζου.

Μερκούριος Κανάκης γρ. 40, Δημήτριος Κανάκης 40, Π. Α. Βαφειάδης 20, Ἰωάννης Κ. Σταματιάδης 20, Νικόλαος Β. Τσούλκας 20, Λεβὸν Ἰσταμπολιὰν 10. Ἀδελφοὶ Ναοὺμ 20, Ν. Παπαδόπουλος 20, Ἀπόστολος Ἀντωνιάδης 10, Ἡρακλῆς Ἀστρᾶς 10, Γεώργιος Νικολάου Δερμοσονόγλου 7, Ἀνώνυμος 10, Ἀντώνιος Σούρλας 20, Θεόδωρος Στυλιανίδης 10, Εὐάγγελος Ταβουκτζῆς 5, Χατζῆ Ἰορδάνης 5, Ἀνώνυμος 5, Ἀνώνυμος 2, Ἀντώνιος Βετζόπουλος 5, Ἀβραὰμ Σαράφογλους 5, Ἀνώνυμος 2, Κοσμᾶς Κλούμπης 10, Κυριακὸς Χ΄΄ Εὐγενίου 5, Ἀ. Μέντζος 20, Λάζαρος Παππᾶ Κοσμᾶ 5, Ἰωάννης Π. Γαβριηλίδης 5, Χατζῆ Κλήμης 5, Νικόλαος Γαλακτιάδης 5, Χρῆστος Χ. Ἀφρίδης 5, Παῦλος Μάρκου 5, Χρῆστος Ἰ. Ἰωαννίδης 10, Κ. Κούρδογλους 20, Ἀδελφοὶ Χατζηγιαννόπουλοι 10, Ἰ. Βῶλτος 10, Nemtoglou frères 20, Χ. Ἀποστολίδης 20, Ἰωάννης Μιχαηλίδης 20, Ἰωάννης Σουρίας 5, Γιετίκης καὶ Σ]α 20, Μάρκος Θεοδοσιάδης 20, Μ. καὶ Δ. Κανάκης 20, Σερκὶζ Ἀζναβουριὰν 20, Στέφανος Ράλλης χαβιαρᾶς 20, Μ. Γ. Χασηλτζόγλου 5, Ν Μιχιώτης 20ρ Κωστῆς Βούτας 10, Γ. Μ. Τρελλόπουλος 30, Ἰωάννης Κ. Σταματιάδης 20, Ἀθανάσιος Τεπέλογλου 10, Ἀδελφοὶ Ἀδὰμ 27, Γ. Δημόπουλος καὶ Μαντζαρίδης 10, Στέφανος Α. Νικολαΐδης 10, Σωτήριος Δ. Κατζώνας 10, Γαβριὴλ Χατζῆ Νικολάου, 10, Σεραφεὶμ Θωμᾶ 5, Κυριακὸς Μάνου 5, Χατζῆ Εὐθύμιος 5, Μηνᾶς Κώτσου 10, Χρῆστος Κοβάτζης 20, Μηνᾶς Μπακαλιὰν 20, Ἀναστάσιος Ἐμμανουὴλ 5, Λ. Σαρίδης 20, Χρῆστος Κοτζίδης 5, Πέτρος Σταματίου 10, Λάμπρος Ζάλας 10, Ν. Βαλσαμίδης 10, Ἀβραὰμ Π. Χρήστου 10, Ζήσης Στεφανίδης 10, Ἀδελφοὶ Βαλασώρη 10, Τιβέριος καὶ Δανιὴλ 10, Σ. καὶ Δ. Ἀναστασιάδης 20, Νικόλαος Γ. Τζιμούλης 15, Χρῆστος Μαντζουρίδης 10, Γεώργιος Δραγάτης 5, Θεμιστοκλῆς Καλωτᾶτος 10, Ζήσης 5, Ἰ. Τσακόπουλος 5, Γ. Μιχαλάκης 10, Σ. Ἑνωτιάδης 10, Μ. Τερτζουμάνογλους 10, Στέφανος Μαντζουρίδης 5, Νικόλαος Παππᾶ Ἀθανασίου 20, Ἰ. Κ. Σαριδάκης 20, Γ. Ἰ Καλουτᾶς 10, Α. Τοργούτης ἐντρὸς 5, Δ. Α. Φραγκάκης 10 Μαϊνὼφ 10, Κορτάκης καὶ Βραχνὸς 10, Γ. Ἀντωνίάδης 5, Κ. Κωστόπουλος 10, Μ. Χατζόπουλος 20, Ἰωάννης Βασιλειάδης 10, Π. Κεσσίσογλου 5, Π. Βαφειάδης καὶ Σ]α 10, Δ. Κουκουζέλης 10, Ἀνώνυμος 5 Ἀντώνιος Ἀ. Κουτουβᾶς 5 Χατζῆ Δημητριάδης 20 Ἀνώνυμος 10 Ἰωάννης Κεσίσογλου 20, Π. Φιλίππου 5, Γεώργιος Ἰωάννου 5, Γεώργιος Βουτυρᾶς 5, Ἀνέστης Θεοφάνογλου 10, Χατζῆ Νικολῆς 5, Σερκὶζ Τζερτζέρογλου 5, Π. Νομίδης 10, Ἀ. Γ. Βαπορίδης 20, Μεμὲτ Ἀτζὲμ Διαμέντζου 20, Ν. Ἰ. Καραγιαννόπουλος καὶ υἱὸς 10, Ἀνώνυμος 2,50 Δ. Σαχίνης καὶ υἱὸς 20, Χ. ἐμφιετζῆς 10, Ἰωάννης Παπαγιάννης 5, Ἀ. Σάρρας 5, Ἀνώνυμος 3,50, Μιχαὴλ Χ. Καπετάνογλους 10, Θ. Ἀράπογλους 10. Γεώργιος Γουσόπουλος 10, Γεώργιος Κάμφωνας 20, Ἀριστείδης Ζωΐδης 20, Σπυρίδων Νικολαΐδης 20, Ἰωάννης Δογραματζῆς 20, Γ. Πολίτης καὶ Σ. 29, Στυλιανὸς Γρηγοριάδης καὶ Σ. 20, Νικόλαος Ἐμμανουὴλ 10. Μιχαὴλ Παπαδόπουλος 10, Γρηγόριος Σουβατζίδης 5, Χατζῆ Παντελῆς Τεβέρογλου 5, Κωνσταντῖνος Εὐστρατιάδης 5, Μ. Χρηστίδης 5, Μ. Παμουτζόγλους

10, Κωνσταντῖνος Τζιβανόπουλος 10, Ἀνώνυμος 20, Dembulestoff 20, Γεώργιος Χατζῆ Ἀποστόλου 10, Ἀνώνυμος 5, Ἱ Παπποδημητρίου 10, Χρῆστος Θεοδώρου 5, Γεώργιος Πανᾶς 10, Ἀνώνυμος 5, Κωνσταντῖνος Τσάμης 5, Κωτρονίσις 5, Θεοδωρος Σωφρονιάδης 20, Δημήτριος Νικολάου Κοπελακίδης 20,50, Ἀνώνυμοι Διάφοροι 28,25.

Ἐν ὅλῳ γρόσια ἀργυρᾶ 1,727,75.
Τὰ τῶν προηγουμένων καταλόγων » 10,725,25.
Τὸ ὅλον γρόσια ἀργυρᾶ 12,442.

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 7 Ὀκτωβρίου 1893.

κατ' ἐντολὴν
Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Γραφείου
Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

Φιλολογικὴ Ἠχώ. — Ὑπὸ τὴν προσωνυμίαν ταύτην ἤρξατο ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αὐγούστου νὰ ἐκδίδηται καθ' ἑβδομάδα (προσωρινῶς κατὰ δεκαπενθημερίαν) ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν λαμπρὸν καὶ ἄξιον ὑποστηρίξεως περιοδικὸν, ὅπερ σὺν τῷ χρόνῳ δυνατὸν ν' ἀποβῇ τὸ προσφορώτερον ἀνάγνωσμα διὰ πᾶσαν τάξιν τῆς κοινωνίας καὶ πρὸ πάντων διὰ τὰς οἰκογενείας. Τῆς «Φιλολογικῆς Ἠχοῦς» διευθυντὴς μὲν τυγχάνει ὁ φιλότιμος καὶ ἀκάματος νέος κ. Ν. Φλησρεὺς βέης, ἀρχισυντάκτης δὲ ὁ γνωστὸς φιλόλογος κ. Ἰ. Ν. Γρυπάρης. Εὐχόμεθα τῇ «Φιλολογικῇ Ἠχοῖ» προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἀριθμ. πρωτ. 5665.

Προσκαλεῖται ὁ Γεώργιος Κουλουμπῆς, τέως ἔμπορος, ἤδη δὲ ἀγνώστου κατοικίας καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 31 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλίσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοτίμης ἐπὶ διαζυξει. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιστάσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «*Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*» καὶ «*Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος*.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1893.

Ὁ Πρόεδρος
† **Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1393

Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

(*Ἀριθ. πρωτ. 5281.*

Προσκαλεῖται ὁ Στυλιανὸς Γεωργίου Φραγκάκης, ὑπήκοος Ὀθωμανὸς, πιλοποιὸς, τέως διαμένων ἐν Πέραν ἐνταῦθα, ἤδη δὲ ἀγνώστου διαμονῆς, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς μνηστῆς αὐτοῦ Μαριγοῦς Γεωργίου Δεονδέ. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ἡ κατ' αὐτοῦ περὶ μνηστείας ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «*Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*» καὶ «*Κωνσταντινουπόλεως*».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 20 Σεπ]βρίου 1893

Ὁ Πρόεδρος
† **Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον
αὐθημερὸν

Ὁ Γραμματεὺς
Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝ. ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΣΙ ΔΙΑΙΤΩΜΕΝΩΝ
τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου 1893.

	Οἱ κατὰ τὴν 1 Σεπτεμβρίου εὑρεθέντες		Οἱ καθ' ὅλον τὸν μῆνα								Οἱ κατὰ τὴν 30 Σεπτεμβρίου μείναντες		
			Εἰσελθόντες		τὸ ὅλον	Ἐξελθόντες		Ἀποθανόντες					τὸ ὅλον
	ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.		ἄνδρες	γυναῖκ.	ἄνδρες	γυναῖκ.		ἄνδρες	γυναῖκ.	
Ἀσθενεῖς	160	42	283	37	522	248	26	28	10		167	43	522
Γηροκομούμενοι. . .	92	21	2	3	118			1			93	24	118
Φρενοβλαβεῖς . . .	239	115		1	355	5	1	2			232	115	355
Ὀρφανοί	157		2		159	25					134		159
Περιωρισμένοι . . .	1		1		2						2		2
Προσωπικόν	117	32	4	1	154	6	1				115	32	154
	766	210	292	42	1310	284	28	31	10		743	214	1310

Ἐν Γαλατᾷ, τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραφείου τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων
ὁ Διευθυντὴς Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 22 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 34**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Ταντσλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαία τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». —Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ **εἰδοποιῶσι** τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Περὶ συναναστροφῆς — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν σχολῶν — Περὶ εὐσεβείας — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Βιβλία νεοφανῆ — Κοινοποιήσεις.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.—Ἀπόντος τῆς τακτικῆς συνεδρίας τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τῆς προχθὲς τετάρτης τοῦ σεβασμιωτάτου αὐτοῦ προέδρου μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ προήδρευσε ταύτης ὁ ἐκ τῶν κληρικῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου σεβασμιώτατος μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκᾶς.

Ἐν τῇ σήμερον συγκροτηθείσῃ κοινῇ τῶν δύο διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων συνεδρίᾳ ἐξελέγη μέλος τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀπὸ πενταμήνου ἤδη ἀπόντος ἀξιοτίμου κ. Δημητρίου Κουρτζῆ ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀντώνιος Ψυχάρης.

Τῆς συνεδρίας ταύτης ἀπὴν λόγῳ ἀδιαθεσίας ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Αἴνου κ. Λουκᾶς.

— *Πανήγυρις.*— Λαμπρὰν καὶ χαρμόσυνον ἑορτὴν ἦγον τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ οἱ ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντες Κεφαλλῆνες ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Γερασίμου τοῦ Νέου. Τὴν θείαν καὶ ἱερὰν μυσταγωγίαν ἐτέλεσεν ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν μέσῳ συμπύκνῳ ἐκκλησιάσματι ὁ σεβασμ. Μητροπολίτης Ἡρακλείας κ. Γερμανός, συλλειτουργούντων αὐτῷ τοῦ σεβασμ. Μητροπολίτου Μηθύμνης κ. Νικηφόρου καὶ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Μυρέων κ. Γερμανοῦ.

—*Συλλυπητήριος πατριαρχικὴ ἐπιστολή.*—Αἱ ρωσικαὶ ἐφημερίδες δημοσιεύουσιν ἐν ρωσικῇ μεταφράσει τὴν συλλυπητήριον ἐπιστολήν, ἣν ἡ **Α. Θ. Π.** ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε πρὸς τὴν Ἁγιωτάτην Διοικοῦσαν Σύνοδον τῆς Ρωσίας ἐπὶ τῇ ἀποβιώσει τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Μόσχας καὶ Κολόμνης κυροῦ Λεοντίου.

Χάριν δὲ ἀκριβείας σημειοῦμεν ὅτι τὸ ἐκ Κιέβου ἐν τῷ χθεσινῷ φύλλῳ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» δημοσιευθὲν κείμενον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐστὶ μετάφρασις ἐκ τῆς ρωσικῆς μεταφράσεως.

— *Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα.*—Ἡ Ἐφορεία τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων δι' ἀναφορᾶς αὐτῆς πρὸς τὴν **Α. Θ. Π.** τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην τῆς ἐκδόσεως ἐπαναληπτικῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ἀνὰ τὸ κλίμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου σεβασμ. Μητροπολίτας ὑπομιμνησκούσης ὅτι, τοῦ χώρου τῶν ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς Φιλανθρωπικοῖς Καταστήμασι τμημάτων τοῦ Φρενοκομείου, Γηροκομείου καὶ Ὀρφανοτροφείου ὄντος ἀνεπαρκοῦς, ἀνάγκη ὅπως οἱ σεβασμιώτατοι ἀρχιερεῖς, ὅταν πρόκηται περὶ εἰσαγωγῆς προσώπου εἴς τι τῶν ἀνωτέρω τριῶν τμημάτων συνεννοῶνται προηγουμένως μετὰ τῆς Ἐφορείας τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, ἄλλως οἱ ἄνευ προηγουμένης συνεννοήσεως ἀποστελλόμενοι ἔσονται κατ' ἀνάγκην ἀπαράδεκτοι.

— *Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης.* — Τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δράμας ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγομένης Εἰκοσιφοινίσσης ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν ἐν μεγάλῃ οἰκονομικῇ δυσπραγίᾳ διατελούσης, οἱ ὁσιώτατοι αὐτῆς Πατέρες δι' ἀναφορᾶς αὐτῶν πρὸς τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἐκθέμενοι πρό ἔτους τὴν κατάστασιν ταύτην, παρεκάλεσαν αὐτὴν ὅπως λαμβάνουσα ὑπ' ὄψει τὴν οἰκτρὰν οἰκονομικὴν τοῦ ἀρχαίου τούτου σκηνώματος κατάστασιν εὐαρεστηθῇ νὰ ποιήσηται τὰ προσήκοντα διαβήματα παρὰ τῇ ἐνταῦθα αὐτοκρατορικῇ Ρωσικῇ πρεσβείᾳ πρὸς ἔκδοσιν αὐτοκρατορικῆς ἀδείας, ἐπιτρεπούσης εἰς εἰδικὴν τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ἐπιτροπὴν ἵνα μεταβῇ εἰς Ρωσίαν καὶ ποιήσηται ἐράνους πρὸς ἀνακούφισιν τῆς οἰκονομικῆς ταύτης κατα-

στάσεως. Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, λαβοῦσα ὑπ' ὄψει τὴν ἀναφορὰν ταύτην τῶν ὁσιωτάτων Πατέρων, ἐνήργησεν ἁρμοδίως τὰ δέοντα· ἤδη δὲ ἐξεδόθη ἡ νενομισμένη αὐτοκρατορικὴ ἄδεια ἐκ μέρους τῆς Ρωσικῆς κυβερνήσεως ἐπιτρέπουσα τῇ Ἐπιτροπῇ τῆς Μονῆς ὅπως μεταβῇ εἰς Ρωσίαν καὶ συλλέξῃ συνδρομὰς χάριν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἱερᾶς Μονῆς.

—*Ἐκλογὴ ἡγουμένου.* —Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Κρήτης κ. Τιμόθεος διεβίβασε τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ πρακτικὸν τῶν ὁσίων πατέρων τῆς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Λάμπης καὶ Σρακίων ἱερᾶς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Πρέβελη, δι' οὗ δηλοῦται ὅτι ἐν κοινῇ τῶν ὁσίων πατέρων συνελεύσει ἐξελέγη ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς Μονῆς ὁ ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς ὁσιώτατος ἱερομόναχος κ. Νεῖλος Βολανάκης.

Τῆς ἐκλογῆς ταύτης ἐγκριθείσης ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου διετάχθη ἡ ἔκδοσις τοῦ οἰκείου ἡγουμενικοῦ γράμματος.

—*Ἐπανόρθωσις.* — Ἀναγγείλαντες ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» τὴν εἰς τὸ Πέραν μετάβασιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ ἐπιθεώρησιν τῶν αὐτόθι ἐκπαιδευτικῶν Καταστημάτων παρελείψαμεν ἐκ παραδρομῆς νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπεσκέψατο καὶ τὸ ἕτερον τῶν ἐκπαιδευτηρίων, τὴν «Παλλάδα», ἔνθα καὶ ἐπὶ μακρὸν παρέμεινε μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος ἐξετάζουσα τὰ κατ' αὐτό.

Η ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΗ

Ἡ τέχνη τῆς συναναστροφῆς εἶναι μία τῶν δυσκολωτάτων ἐκείνων τεχνῶν, πρὸς ἐκμάθησιν τῶν ὁποίων ὀφείλει τις νὰ καταβάλῃ τὴν μεγαλειτέραν προσοχὴν καὶ τοὺς περισσοτέρους κόπους· διότι ἄλλοτε μὲν πρόκειται νὰ συναναστραφῇ μετ' ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ διαγωγὴ διεγείρει τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀποστροφὴν πάντων, καὶ ἄλλοτε πάλιν μετὰ τοιούτων, τῶν ὁποίων τὰ ἐλαττώματα καὶ αἱ ἐλλείψεις προσβάλλουσι τὸ αἴσθημα τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς κοσμιότητος. Ἀλλ' ἡ δυσκολία αὕτη ἐπιτείνεται ἔτι μᾶλλον καὶ παρουσιάζεται σχεδὸν ἀνυπέρβλητος, ὅταν ἦναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἀποφύγωμεν τὴν συναναστροφὴν μετὰ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων· διότι ἄλλοτε μὲν οὗτοι εἶναι αὐτοὶ οἱ συγγενεῖς ἡμῶν, ἄλλοτε δὲ οἱ προϊστάμενοι ἡμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπεσχέθημεν ὑπακοὴν καὶ ἄλλοτε πάλιν οἱ ὑπήκοοι καὶ οἱ ὑπηρέται καὶ οἱ ὑπάλληλοι ἡμῶν, τῶν ὁποίων ἔχομεν ἀπόλυτον ἀνάγκην. Ὅλων τούτων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἰδιοτροπίας αἰσθανόμεθα πολλάκις τὴν ἀνάγκην νὰ ὑποφέρωμεν, ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ παραμελήσωμεν καὶ νὰ βλάψωμεν τὰ ἴδια ἡμῶν συμφέροντα καὶ νὰ φανῶμεν παραβάται τῶν νόμων καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ διατάσσοντος νὰ ἀγαπῶμεν πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἀνεξαιρέτως.

Ἡ μεταξὺ τοιούτων λοιπὸν ἀνθρώπων συναναστροφὴ εἶναι δύσκολος καὶ ἡ πρὸς τοῦτο τέχνη δυσκολωτέρα· διότι ἡ ἐλαττωματικὴ αὐτῶν συμπεριφορὰ πικραίνει πολλὰς ὥρας τοῦ βίου ἡμῶν, ἐξαναγκάζει τὸν ἄνθρωπον πολλάκις ἐναντίον τῆς θελήσεως αὐτοῦ νὰ καταφύγῃ εἰς αὐστηρὰ μέτρα καὶ περιπλέκει αὐτὸν εἰς πολλὰς δυσχερείας, εἰς πολλὰς ἔριδας καὶ διαμάχας. Ἡμεῖς αὐτοὶ αἰσθανόμεθα, ὅτι θὰ ἦτο δυνατὸν εἰς ἡμᾶς νὰ ἐνεργῶμεν καλλίτερον καὶ νὰ εὐεργετῶμεν περισσότερον τοὺς ἀνθρώπους, ἐὰν ἡ συναναστροφὴ ἡμῶν ἦτο μετ' ἀνθρώπων ὀλιγωτέραν ἀφορμὴν πρὸς ἐρεθισμὸν παρεχόντων.

Καὶ ἐὰν λοιπὸν ἡ τέχνη αὕτη εἶναι πράγματι ἡ δυσκολωτάτη, πρόδηλον ὅτι ἕκαστος ὀφείλει νὰ ποιῆται χρῆσιν ὅλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων διὰ νὰ γείνῃ κύριος τῆς τέχνης ταύτης. Τὸ νὰ δεικνύῃ τις εὐσέβειαν μεταξὺ εὐσεβῶν εὑρισκόμενος, μεταξὺ τῶν σεμνῶν καὶ ἐναρέτων νὰ αἰσχύνηται διὰ τὸ ἀθέμιτον καὶ αἰσχρόν, νὰ ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, ἡ διαγωγὴ αὕτη, τὸ τοιοῦτον φρόνημα οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει οὔτε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, οὔτε ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· μεγάλην ὅμως ἀξίαν ἔχει τὸ νὰ εἰμπορῇ νὰ ὑποφέρῃ τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰς ἐλλείψεις τῶν ἄλλων, ὅ ἐστι νὰ ἔχῃ τοιαύτην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην, ἥτις νὰ δύναται νὰ ὑποφέρῃ τὰ πάντα.

Ὅτι δὲ εἶναι ἀνάγκη μεγάλη τῆς ἐκμαθήσεως τῆς θείας ταύτης τέχνης καταφαίνεται ἔτι μᾶλλον καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου κοινωνικοῦ ὄντος. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει, ὅ,τιδήποτε καὶ ἂν πράξωμεν, ὁπουδήποτε καὶ ἂν ζῶμεν, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποφύγωμεν τὴν μετὰ κακῶν καὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων συναναστροφήν· εἶναι ἀδύνατον νὰ εὕρωμεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἔχοντας τὰ αὐτὰ μεθ' ἡμῶν φρονήματα, τὰς αὐτὰς κλίσεις καὶ διαθέσεις. Ἡ ποικιλία αὕτη τῶν φρονημάτων καὶ ἐπιθυμιῶν ὁρισθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πανσόφου καὶ παναγάθου Θεοῦ εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν πρόοδον καὶ μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν διάκρισιν τῶν ἀγαθῶν καὶ πνεύματι Θεοῦ φερομένων ἀπὸ τῶν πονηρῶν καὶ κακῶν τῶν πνεῦμα Θεοῦ οὐκ ἐχόντων. Πανταχοῦ λοιπὸν θὰ συναντήσωμεν ἀνθρώπους, οἵτινες πλὴν τῶν καλῶν αὐτῶν ἰδιοτήτων, πλὴν τῶν πλεονεκτημάτων αὐτῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπροίκισεν αὐτοὺς ἡ θεία πρόνοια πρὸς διάπραξιν τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐκμηδένισιν πάσης διὰ τὸ ἐναντίον ἀπολογίας, εἶναι δυνατὸν νὰ προσκρούσωσι καὶ θὰ προσκρούσωσιν ἐξ ἅπαντος εἰς ἡμᾶς ἢ διὰ τῆς κακῆς αὐτῶν, τῆς σατανικῆς αὐτῶν διαγωγῆς, ἢ διὰ τοῦ φθονεροῦ καὶ χαμερποῦς αὐτῶν φρονήματος, ὅπερ ἐκδηλοῦται ἐν τοῖς λόγοις αὐτῶν καὶ τοῖς σχήμασιν· εἶναι δυνατὸν μάλιστα καὶ χρηστοήθεις ἄνθρωποι πολλάκις νὰ εἶναι ἐναντίοι ἢ καὶ πολέμιοι πρὸς ἀλλήλους, διότι ἐλλεί-

πει αὐτοῖς μία τις ἀρετή, ἡ ἀρετὴ, ἥτις πάντα στέγει, πάντα ὑπομένει, ἡ ἀρετὴ τῆς ἀγάπης.

Λοιπὸν ἐὰν θέλωμεν καὶ ἐπιθυμῶμεν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἡσυχίαν τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ τὴν γαλήνην τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστιν, ἐὰν διακαῶς ἐπιθυμοῦμεν τὴν ἰδίαν ἡμῶν εὐδαιμονίαν, ὅσον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπολαύσῃ τις τοιαύτην ἐν τῷ παρόντι βίῳ, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀδυναμίας καὶ ἐλλείψεις, ἃς ἐξ ἀνάγκης ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μεθ' ἑαυτῆς συνεπάγεται, νὰ μὴ θέλωμεν τοὺς ἀνθρώπους ὁποῖοι κατὰ τὰς ἰδέας ἡμῶν ὤφειλον νὰ ἦναι, ἀλλ' ὁποῖοι πράγματι εἶναι. Δὲν εἶναι δυνατὸν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ ἦναι ἄγγελοι· δὲν εἶναι δυνατὸν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ ἔχωσι τὰς αὐτὰς κλίσεις καὶ τοὺς ἰδίους σκοπούς. Ταῦτα δ' ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὀφείλομεν νὰ μάθωμεν νὰ συζῶμεν εὐχαριστημένοι καὶ ἐν ὁμονοίᾳ πρὸς αὐτούς. Εἶναι ἀνάγκη ἢ νὰ ἐπιζητῶμεν διὰ τῆς συνέσεως καὶ φρονήσεως ἡμῶν νὰ ἀποφεύγωμεν πάντα σκόπελον καὶ πᾶσαν πρὸς σύγκρουσιν ἀφορμὴν, ἢ μὴ ἔχοντες τὴν ἀρετὴν τῆς ὑπομονῆς, μὴ ἀνεχόμενοι ἀλλήλους νὰ εὑρισκώμεθα ἀδιακόπως περιπεπλεγμένοι εἰς ἔριδας καὶ ταραχὴν μεγάλην ποτίζοντες τὸν βίον ἡμῶν τε καὶ πολλῶν ἄλλων πρὸς τῇ πικρίᾳ τῇ συμπαρομαρτούσῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οὐκ ὀλίγην θλῖψιν καὶ στενοχωρίαν.

Πολλοὶ σύνεσιν νομίζοντες μεγάλην καὶ πεῖραν οὐ τὴν τυχοῦσαν τὴν ἐκ παντὸς τρόπου ἐπιδίωξιν τοῦ ἰδίου αὐτῶν συμφέροντος καὶ στωϊκήν τινα ἀπάθειαν κατὰ τὴν διάνοιαν μόνον περὶ τὰ γιγνόμενα ἐπιδεικνύμενοι σύσπειροῦνται εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀποφεύγουσιν ἐπιμελῶς πᾶσαν μετὰ τοιούτων ἐπιληψίμου διαγωγῆς ἀνθρώπων προσέγγισιν καὶ συναναστροφήν. Τὸ ὅσον ὀρθὸν, τοσοῦτον καὶ πολυσήμαντον κοσμικὸν λόγιον ἔχοντες ὑπ' ὄψιν: «φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί» καὶ τὸν ἐγωϊσμὸν αὐτῶν τὸν φαρισαϊκὸν κανόνα τοῦ βίου αὐτῶν προβάλλοντες οὐ μόνον αὐτοὶ τοὺς τοιούτους καταδικάζουσι καὶ περιφρονοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐξ ὑψηλοτέρων ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν πλησιάζοντας αὐτοὺς κακίζουσι καὶ διασύρουσι διαφθορεῖς τινας καὶ αἰσχροὺς αὐτοὺς θεωροῦντες λησμονοῦντες, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ συναναστραφῇ τις μετὰ τοιούτων χωρὶς αὐτὸς νὰ ἦναι τοιοῦτος ἢ μᾶλλον καὶ τούτους εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς ὁδηγῶν καὶ προτρέπων. Τὸ παράδειγμα τοῦ Υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον «ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ ἐπακολουθήσωμεν», οὐδεμίαν καταλείπει ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ καθήκοντος ἡμῶν τούτου. Ἐκεῖνος μακρὰν τοῦ νὰ ἀποφεύγῃ πᾶσαν μετὰ τῶν διεφθαρμένων ἀνθρώπων συναναστροφὴν καὶ νὰ περιορίζηται μόνον εἰς τὴν μετὰ τῶν εὐυπολήπτων, ὡς θὰ ἔλεγέ τις παρ' ἡμῖν σήμερον, τοὐναντίον ἀνεζήτει τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ πεπλανημένους καὶ ἔτρωγε καὶ συνδιελέγετο μετ' αὐτῶν. Εἰς τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους δῆλον ὅτι τοὺς πάντα καθ' ὑπόκρισιν ποιοῦντας καὶ πράττοντας ἁπάντων ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἦλθε καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Ἐλέγχων δὲ πάλιν αὐτοὺς, τοὺς διϋλίζοντας τὸν κώνωπα καὶ τὴν κάμηλον καταπίνοντας, διὰ τὴν καταδίκην τῆς ἁμαρτωλοῦ ἐκείνης γυναικὸς καὶ ὑποδεικνύων εἰς αὐτοὺς, ὅτι ἡ ἀγάπη μόνον πρέπει νὰ διευθύνῃ πᾶσαν τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἐνέργειαν πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτοῦ: ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω, εἶπε. Καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ προετοιμάζων διὰ τὸ κήρυγμα ἐδίδασκε συντόνως ὁποίαν διαγωγὴν ὤφειλον νὰ δείξωσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. «Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί». Ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβε παρὰ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ καὶ ταύτην ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ἐν ὅλῃ τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης ἐπικρατεῖ.

Ὁποία λοιπὸν ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ διαγωγὴ ἡμῶν ἐν τῇ μετὰ τῶν κακῶν ἀνθρώπων συναναστροφῇ; Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ συνειθίσωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς ἀγάπης, τῆς θείας ταύτης ἀρετῆς, ἥτις μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακὸν, πάντα στέγει, πάντα ὑπομένει;

Ἐκ τῶν εἰρημένων κατεδείχθη ἤδη ἐν κεφαλαίῳ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην· αὐτὴ ἡ ἐρώτησις ἐμπεριέχει τὴν ἀπάντησιν· ὑπολείπεται ἤδη νὰ καταδείξωμεν τὰ μέσα, δι' ὧν εἶναι δυνατὸν νὰ διεγείρῃ τις ἐν ἑαυτῷ καὶ καλλιεργήσῃ τὸ αἴσθημα τῆς ἀγάπης. Πρὸς τοῦτο μία καὶ μόνη μέθοδος ὑπάρχει, ἡ ὁποία δύναται νὰ διατυπωθῇ εἰς τὸ ἑξῆς ἄξιωμα: *ὀφείλεις νὰ φρονῆς περὶ ἑνὸς ἑκάστου ἀνθρώπου, ὅτι εἶναι καθῆκόν σου νὰ μεταχειρίζησαι αὐτὸν ὄχι ὅπως ἁρμόζει αὐτῷ ἀναλόγως τῶν ἐλαττωμάτων του, ἀλλ' ὅπως ἁρμόζει αὐτῷ ἀναλόγως τῶν πλεονεκτημάτων του.* Μόνον κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ὑπὸ ταύτης τῆς ἰδέας πάντοτε ἀγόμενος δύναταί τις ἀνεπαισθήτως, ἀλλ' ἀσφαλῶς νὰ διεγείρῃ ἐν ἑαυτῷ ζωηρὸν τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτῷ ἀγάπης καὶ ν' ἀποκτήσῃ τὴν μακαρίαν εἰρήνην τῆς καρδίας καὶ τὴν γαλήνην τοῦ πνεύματος.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Ἐκ τῆς ἐν τοῖς προηγουμένοις γενομένης τῆς νεανικότητος περιγραφῆς κατανοεῖ πᾶς τις εὐκόλως ὁποῖον κυρίως εἶναι τῆς ὀρθῆς παιδαγωγίας τὸ καθῆκον· ἔργον αὐτῆς κυρίως εἶναι οὐχὶ ἡ ἐκ παντὸς τρόπου κατάθλιψις τοῦ φυσικοῦ ὅλως καὶ ἐπιθυμητοῦ μάλιστα φαινομένου τῶν τῆς νεότητος ὀργασμῶν, ὡς παρὰ πολλῶν πολλάκις ἐνομίσθη, ἀλλ' ἡ σκόπιμος

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 258—261 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

αὐτῶν διαρρύθμισις καὶ ἀγωγὴ ἐπὶ ὡρισμένην ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀλήθειαν· διότι κατὰ τὴν συνήθως ἠθικὴν καλουμένην στατιστικὴν οὐδεὶς οὐδ' αὐτῶν τῶν τὰ μεγάλα κακουργούντων καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπεινῶς καταδιωκομένων δύναται νὰ θεωρηθῇ *κακὸς ἀπολύτως* οὐδ' ὁ κοινῶς παρὰ πάντων *ἀγαθὸς* τιμώμενος εἶναι *ἀπολύτως ἀγαθὸς* πλὴν βεβαίως τοῦ πανσόφου καὶ ἐν ἀπολύτῳ ἐλευθερίᾳ ἐνεργοῦντος παντελείου τῶν ὅλων διοικητοῦ καὶ δημιουργοῦ, τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἱερὰ διδάσκει Γραφή· αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ὅ τ' ἀγαθὸς καὶ ὁ κακὸς κέκτηνται φύσει δύναμίν τινα, πολλάκις δὲ καὶ τὴν αὐτὴν, ἥτις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶναι οὔτε ἀρετὴ, οὔτε κακία, ἐκφαίνεται δ' ἐν τῇ κοινωνίᾳ παρὰ τῷ μὲν ὡς κακία, παρὰ δὲ τῷ ἑτέρῳ πάλιν ὡς ἀρετὴ ἢ ἀγαθότης καθ' ἣν παρ' ἑκατέρων ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀναφορᾷ λάβῃ ἐφαρμογὴν ἡ ἐξ αὐτῆς προερχομένη ροπὴ καὶ δρᾶσις· ἔξοχοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἄνδρες, ἂν ἦν εἶχον ροπὴν καὶ ἱκανότητα μὴ μετεχειρίζοντο ἢ εἰς ὄρελος κοινὸν τῶν αὐτοῖς ὁμοίων ἢ εἰς δόξαν καὶ αὔξησιν τοῦ ἑαυτῶν ἔθνους ἢ πατρίδος, ἀλλὰ περιώριζον τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ἢ εἰς ἱκανοποίησιν τῶν ἐπὶ στιγμῇ οἰκείων πόθων καὶ ὁρμῶν ἢ καὶ ἀσκόπως ὅλως ἐνήργουν οὐδεμίαν προδιατετυπωμένην ἔχοντες ἐν τῷ πνεύματι ἀρχὴν τὰ μὲν διαρρυθμίζουσαν ἑκάστοτε τὰς καθ' ἑκάστας πράξεις καὶ ἐνεργείας, τὰ δὲ τὸ τέλος ὁρίζουσαν τῆς συμπάσης δράσεως αὐτῶν, οὐχὶ μόνον τοῦ τίτλου δὲν θὰ ἠξιοῦντο, ἐφ' ᾧ ὡς μεγάλοι καὶ ἔξοχοι γεγενημένοι πρεπόντως νῦν θαυμάζονται, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ ὡς κακουργότατοι καὶ φαῦλοι παρ' ἁπάντων καταδικασθέντες θὰ ὠνειδίζοντο· ἐντεῦθεν εὐεξήγητον εἶναι λίαν διὰ τί οἱ ἱερώτατοι καὶ ἁγιώτατοι τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἔπειτα ἐδοξάσθησαν οἱ μὲν ὡς μέγιστοι τῆς ἀνθρωπότητος διδάσκαλοι καὶ εὐεργέται, οἱ δὲ ὡς θεόθεν ἀπεσταλμένοι προφῆται ἱεροὶ, οἱ δὲ ὡς ἔκτακτοι ἀναμορφωταὶ κοινωνιῶν καὶ πολιτειῶν, οἱ δὲ ὡς ἄλλα καὶ ἄλλα πράξαντες καὶ ἐπινοήσαντες ἔργα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ, ἐφ' οἷς οὐχὶ μόνον θαυμάζουσιν ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἐκ καρδίας εἰλικρινοῦς αὐτοὺς ὡς εὐεργέτας καὶ σωτῆρας γενομένους εὐγνωμονοῦσιν αἱ ὕστερον ἐπελθοῦσαι γενεαὶ, ὑπὸ τῶν συγχρόνων καὶ κοινωνιῶν καὶ πολιτειῶν πλὴν τοῦ ὅτι δὲν ἐτιμήθησαν, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ποθοῦντες τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν· τοὐναντίον δὲ, ὡς μὴ ὤφειλε, καὶ ὡς κακοῦργοι μεγάλοι, τῶν καθεστώτων ἀνατροπεῖς, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐχθροὶ ἀπηνέστατα ὑπὸ τῶν τότε κρατούντων νόμων καὶ ἀρχῶν καταδιωχθέντες, συλληφθέντες τὰς σκληροτάτας ὑπομείναντες βασάνους καὶ ποινὰς ἀπέθανον οἱ μὲν λιθόβλητοι, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν ὀδόντων τῶν πριόνων διασχισθέντες, οἱ δὲ θηριόβρωτοι γενόμενοι ἐν ταῖς φυλακαῖς, οἱ δ' ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις τοῦ κωνείου ποτισθέντες τὸν χυμὸν, ἄλλοι δὲ παντοίας καὶ μυρίας δοκιμάσαντες πικρίας ἄλλας καὶ δεινὰ, ἀνθ' ὧν, ὡς ἔπειτα ἐφάνη, ἐπεχείρησαν νὰ παράσχωσιν τῷ κόσμῳ ἀγαθῶν· τοὐναντίον δὲ οἱ τῷ κόσμῳ ἀγαθὸν οὐχὶ μόνον οὔτε ποιήσαντες οὔτε ποιοῦντες οὐδὲν οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ κακῶν μάλιστα πρόξενοι γενόμενοι μεγάλων τῇ τε συγχρόνῳ κοινωνίᾳ καὶ τοῖς ὕστερον ἀπογόνοις, τῆς ἀδοξίας καὶ τῆς καταπτώσεως τῆς τε ἠθικῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ ἰδίου ἔθνους καὶ τῆς πατρίδος κατ' ἐξοχὴν αὐτοῖς ὀφειλομένης, ὑπὸ τῶν συγχρόνων οὐχὶ μόνον οὐδὲν ἔπαθον δεινὸν οὐθ' ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν ἀρχόντων καταδιωχθέντες οὐδὲ τὸ παράπαν οὐδ' ὑπὸ τοῦ πλήθους μισηθέντες καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ ἀναξιοπαθοῦντος, ὡς ἦτο πρέπον νὰ συμβῇ εἰς ἄνδρας διά τε τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν ἰδεῶν, ὅσας δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ διέδωκαν, καὶ, ὡς διὰ βραχέων νὰ εἴπῃ τις δύναται, διὰ τῆς ὅλης ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν πολιτείας καὶ ἐνεργείας ὁλοκλήρους ἀπομαράναντες καὶ καταθάψαντες γενεὰς, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον τόν τε βίον ἐν ἀνέσει καὶ ἀπολαύσει ἡδονῶν παντοίων διετέλεσαν τῶν πάντων μὲν αὐτοὶ καταφρονοῦντες καὶ ὀλιγωροῦντες καὶ ὁσίων καὶ ἱερῶν καὶ ἀνθρωπίνως δικαίων καὶ νομίμων, ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τοῦ ἐν ἀγνοίᾳ ὑπ' αὐτῶν ἀδικουμένου καὶ τῶν αὐτοῖς ὁμοίων ἀνευφημούμενοι ὡς ἄνδρες μεγαλεπίβουλοι καὶ μεγαλοφυεῖς, ἀποθανόντες δ' ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει καὶ ἐγκωμίων παμπόλλων ἀπαγγελλομένων καὶ παντοίων τῷ τάφῳ παρεδόθησαν μετὰ δόξης καὶ τιμῆς, ὧν ὕστερον, ὅτε τῆς ἀπάτης ἡ ἀχλὺς διεσκεδάσθη, οὐχὶ μόνον ἄξιοι δὲν ἐκρίθησαν πῶς εἶναι, ἀλλὰ μετὰ στεναγμῶν καὶ ἀραὶ πολλάκις πολλαχόθεν κατ' αὐτῶν ἐκπέμπονται δειναὶ, ἐφ' οἷς εἰς τε τὴν θρησκείαν καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐξήμαρτον.

Τοιαῦτα καὶ πράττει καὶ πάσχει ἡ τάλαιν' ἀνθρωπότης κρίνουσα πρὸς ὃν ἑκάστοτε ἐν ταῖς χερσὶ καὶ τῷ πνεύματι ἔχει γνώμονα καὶ πῆχυν τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς πράξεις τῶν ἐν αὐτῇ εἴτ' ὑπὲρ αὐτῆς εἴτε κατ' αὐτῆς δρώντων καὶ ποθούντων πεποιθυῖα ἀναμφιβόλως, πῶς, ὅπως πράττει, οὐδὲν, ἀλλ' ἢ τὸ πρέπον πράττει καὶ καθῆκον, οὕτινος βεβαίως ἀξίως ὕστερον καὶ τῶν ἀναλόγων ἀπολαύουσα καρπῶν ἢ εὐτυχεῖ ἢ δυστυχεῖ παρ' αὐτῇ κατὰ πλεῖστον οὖσης τῆς αἰτίας ἐὰν μὴ ἀκριβῶς τὴν τῆς ἀληθείας τὴν ὁδὸν βαδίσῃ καὶ τοῦ νόμου τοῦ πανσόφου δημιουργοῦ. Παραδειγμάτων δὲ τοιούτων παραδόξων, οἷς καταφαίνεται, ὅτι ἡ ὀξύτητι διανοίας καὶ δικαιοσύνῃ ἄκρᾳ πολλάκις ἐναβρυνομένη τοῦ κόσμου τούτου κρίσις πολλοὺς μὲν κατεδίκασε καὶ ἀπεδοκίμασεν ἐν ᾧ ὤφειλε τοὐναντίον νὰ δοξάσῃ καὶ νὰ τιμήσῃ, πολλοὺς δ' ἐθαύμασε καὶ τὰ μέγιστα ἐτίμησεν ἐν ᾧ ἔπρεπε καὶ εἰς βαρυτάτας νὰ ὑποβάλλῃ τιμωρίας, ἀνθ' ὧν, ὡς ἔπειτα ἀπεδείχθη, μεγάλα ἐξυβρίσαντες πλεῖστα ἔβλαψαν τὸ γένος ὅλον τῶν θνητῶν, βρίθει δυστυχῶς ἡ ἱστορία ἥ τε πολιτικὴ καὶ ἡ τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ τῆς θρησκείας καὶ ἡ τοῦ καθόλου πολιτισμοῦ, καὶ μυρίας ἐντεῦθεν ἐπισταμένως μελετῶν δύναται νὰ

λάβῃ ἀφορμὰς ὁ λεπτομερέστερον ἐπιθυμῶν νὰ φιλοσοφῇ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων λυπηρῶν· τῇ ἀληθείᾳ δὲ ὑπ' ἀλγεινοτάτης βαρυθυμίας πρέπει νὰ καταληφθῇ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχή, ὅταν καλῶς ἀναλογισθῇ, ὁπόσον πάντες φεῦ! ἐν τῷ σκότει τοῦ ὀρθοῦ καὶ τῆς ἀληθείας παραπαίοντες καὶ παπταίνοντες ἐδῶ καὶ ἐκεῖ πλανώμεθα οἰκτρῶς· ἐκ τῶν ἔργων δ' ἀποδεικνύεται σαφῶς, ὅτι ἀδελφοὶ καὶ τέκνα εἴμεθα ὁ μὲν πλεῖον ὁ δ' ἧττον μᾶλλον τοῦ Ἐπιμηθέως ἢ τοῦ Προμηθέως, ὅστις ὅμως καὶ αὐτὸς παρ' ἅπασαν τὴν σοφίαν καὶ τὴν πρόνοιαν, ἣν παρὰ τοῦ Ηλάστου δῶρον εἶχε λάβῃ, ὑπεροπτικῶς κατὰ τοῦ Δεσπότου ἐπαρθεὶς καὶ ἐπαναστατήσας τῆς δημιουργίας ὅλης, φαντασθείς, πῶς διὰ τοῦ μικροῦ σπινθῆρος τοῦ πυρός, ὅπερ ὡς κλέπτης ἐδοκίμασε νὰ ὑπεξαιρέσῃ ἐκ τῆς ἑστίας τοῦ ἀνεξαντλήτου οὐρανοῦ, ἠδύνατο ν' ἀντικαταστήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τῷ ἐπιγείῳ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἔλαβε τὰ ἐπίχειρα τῆς αὐθαδείας ἐκτιναχθεὶς εἰς τοὺς ἀπωτάτους πάγους καὶ τὰ ψύχη τοῦ Καυκάσου, ὅπου δεινῶς ἐπὶ αἰῶνας κατασπαράττει αὐτῷ τὸ ἧπαρ ὁ ἄσπλαγχνος τῆς μεταμελείας ὄρνις μέχρις οὗ ἠλέησεν αὐτὸν ἀποστείλας τὸν σωτῆρα ὁ ὑπ' αὐτοῦ περιϋβρισθεὶς πολυεύσπλαγχνος πατὴρ καὶ κύριος τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς· καὶ τοιαῦτα μὲν δὴ τοιαῦτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ συμβαίνουσι καὶ τῷ κόσμῳ τῷ εὐρυχώρῳ.

Ἀλλὰ καὶ τὸ σχολεῖον, ὅσον μικρὸν καὶ ἂν καθ' ἑαυτὸ φαίνηται καὶ περιωρισμένον, ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸ κοινωνίαν ὅλην καὶ ποικίλον κόσμον, ἐν ᾧ οἱ αὐτοὶ κρατοῦσι νόμοι ἐν σμικρῷ, ἡ αὐτὴ τάξις, αἱ αὐταὶ κρίσεις, αἱ αὐταὶ δίκαι καὶ ἀποφάσεις ἀθωωτικαὶ ἢ καταδικαστικαὶ καὶ αἱ αὐταὶ ἀναστατώσεις καὶ πρόοδοι ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἢ τὸ χεῖρον, αἱ αὐταὶ διαπράττονται παρεξηγήσεις καὶ εὔστοχοι ἢ ἄστοχοι ἐκτιμήσεις τῶν ἀγαθῶν καὶ πονηρῶν, τῶν ἱκανῶν ἢ ἀνικάνων, καὶ οἱ αὐτοὶ διενεργοῦνται δικαίως ἢ ἀδίκως, θεμιτῶς ἢ ἀθεμίτως, προβιβασμοὶ ἢ ὑποβιβασμοὶ καὶ παραγκωνίσεις καὶ παντοῖαι ἄλλαι περὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν εὔνοιαν εὐστοχίαι ἢ ἀστοχίαι. Διότι οἱ μὲν νέοι ἄπειροι τῶν ἐν τῷ βίῳ ἀναγκαίων περιορισμῶν εἰσέτι ὄντες οὐδὲ φροντίζοντες νὰ μάθωσι πολὺ, πῶς πρὸς αὐτοὺς τὴν διάθεσιν ἔχουσιν οἱ τὴν ἡλικίαν προβεβηκότες προεστῶτες καὶ διδάσκαλοι, οὔτ' ἐννοοῦντες διατί οὗτος ἢ ἐκεῖνος ὁ φραγμὸς περιβάλλεται αὐτοῖς εἰς τὰς κινήσεις καὶ τοὺς πόθους, ἅτιν' ἄλλως εἶναι ὅλως φυσικὰ καὶ ἐλατήρια ἀναγκαῖα εἰς τὴν τῆς αὐτενεργείας καὶ αὐτοβουλίας ἀνάπτυξιν καὶ ἐπίρρωσιν, φέρονται ἀκρατήτως ὑπὸ τῶν ἐμφύτων ὀργασμῶν ἀποπειρώμενοι ἐκ παντὸς τρόπου καὶ διὰ πάσης μηχανῆς νὰ ἐκπληρῶσιν ὃν ἂν ἐν τῇ ψυχῇ συλλάβωσι σκοπόν· οἱ δὲ διδάσκαλοι τοὐναντίον ἐκ πείρας γινώσκοντες μακρᾶς, ὅτι οὔτε αἱ κινήσεις εἶν' αὐτοῖς ἐπωφελεῖς, ἐὰν μήτε κατὰ χρόνον μήτε κατὰ τόπον μήτε κατὰ μέτρον ἐκτελῶνται, ὅπερ οἱ νόμοι ἔχουσιν ὁρίσει οἱ παιδαγωγικοί, οὓς ἐθέσπισεν ὁ τῶν σχολείων νομοθέτης, οὐδὲ οἱ πόθοι πάντες πρέπει νὰ ἐκπληρῶνται, διότι ἡ ἄκαιρος ἢ ἄτοπος ἐκπλήρωσις αὐτῶν δὲν φέρει τοὺς καρποὺς, οὓς ἡ μὲν στοργὴ ἐπιθυμεῖ, ἡ δὲ διάνοια προβλέπει τῆς ὡρίμου καὶ πολυπειροτέρας ἡλικίας τοῦ ἀνδρὸς, ἐπέρχονται αὐτοῖς ἀντίρροποι, ἐπιμελούμενοι ἢ μικρὸν ν' ἀναστείλωσιν ἢ καὶ παντάπασι νὰ καταστείλωσι τῆς σφριγώσης καρδίας τὴν ὁρμήν. Οἱ ἐκ διαμέτρου πολλάκις ἐναντίοι πόθοι καὶ ὁρμαὶ τῆς σπαργώσης νεολαίας, καὶ ἡ ἐκ ψυχραιμίας βραδεῖα πορεία τῆς φρονίμου ἡλικίας τοῦ ἀνδρὸς ἢ τοῦ πρεσβυτέρου συγκρούονται πρὸς ἀλλήλας πολλάκις ἰσχυρῶς, καὶ ἐνταῦθα δὴ κρατερὰ συνάπτεται πάλη καὶ ἀγὼν μεταξὺ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν, τῶν μὲν ἄλλα τῶν δ' ἄλλα ποθούντων καὶ ἐνεργούντων· διότι οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ σφρίγους τῆς νεότητος ἀγόμενοι ἐπιθυμοῦσι ταχέως ἀπορασίσαντες νὰ ἐκτελῶσιν, οἱ δὲ τὸ ἄκαιρον ἢ ἄτοπον ἢ καὶ ἄντικρυς ἐπιβλαβὲς τῶν πράξεων ἐν τῇ κρίσει τῇ ὡρίμῳ διορῶντες προβάλλουσιν εἰς παρακώλυσιν φραγμόν· ἄλλοτε δὲ πάλιν ἡ τρυφερὰ καὶ εὔθραστος νεότης πρὸς τὰς δυσχερείας καὶ τοὺς πόνους καὶ τὰς στερήσεις, ὅσας παρέχει ὁ τῆς μαθητείας βίος, εὐκόλως ἀποκάμνουσα ἀποπειρᾶται ν' ἀποφύγῃ τὴν ἐργασίαν τὴν ἀκριβῆ ἐπὶ τὴν εὐμάρειαν τρεπομένη καὶ τὸ ἄνετον τοῦ βίου παντοίους μηχανωμένη τρόπους καὶ σοφίσματα ἢ ὅπως διαλάθῃ ἀτακτοῦσα, ἢ ὅπως παραπείσῃ, εἰ δυνατόν, τοῦ πρεσβυτέρου τὰς ἀμεταπείστους φρένας ἵνα συγχωρῇ αὐτῷ τὴν εἰς φυγοπονίαν κλίσιν καὶ ροπήν· ἡ δὲ σιδηρᾶ καὶ ἄκαμπτος θέλησις τοῦ εὐσυνειδήτου διδασκάλου, ὅστις δὲν ἐπιθυμεῖ οὐδὲ ἀφίνει οὐδαμῶς εἰς μάτην νὰ κατασωτεύηται τῆς νεότητος ὁ χρόνος ὁ πολύτιμος, ἀνθίσταται ἰσχυρῶς πᾶσαν καὶ αὐτὴ μετερχομένη στρατηγίαν, ὅπως καθυποτάξῃ τῷ ἑαυτῆς κράτει τὸν οὐχὶ εὐλύγιστον τράχηλον τοῦ ἀκαταδαμάστου ἀπειθοῦς. Πάλη λοιπὸν διηνεκὴς καὶ ἐπίμοχθος ἀγὼν εἶναι ὁ τοῦ σχολείου βίος, καθὼς ἀκριβῶς καὶ ὁ τῆς κοινωνίας ὅλης· οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων ἐχόντων εἶν' ἆρά γε ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι αἱ παρεξηγήσεις, αἱ ἀγανακτήσεις, ἡ ἔχθρα καὶ ἡ ἑκατέρωθεν παραφορὰ καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι ἀντεγκλήσεις καὶ ἀδικίαι εἶναι σχεδὸν δυνάμει καθ'ἑκάστην ἐπὶ θύραις, ἐὰν μὴ διδασκάλου ἐμπείρου, ψυχολόγου καὶ ὁπωσοῦν καρδιογνώστου ὁ νοῦς ὁ ἀμφιδέξιος προλαβὼν καταπραΰνῃ τὴν αὐτομάτως ἐξαφθεῖσαν φλόγα;

Ἀλλ' ἐν τούτῳ ὅμως ὑπάρχει ἀκριβῶς καὶ μεγάλη δυσκολία· διότι πῶς καταπραΰνεται ἢ κατασβεννύεται τῆς εὐφλέκτου καὶ εὐεπιφόρου νεότητος τὸ πῦρ; ἐν ταῖς εἰς τοῦτο προσπαθείαις βάλλουσιν ἆρά γε οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ παιδαγωγοὶ πάντοτε ὀρθῶς κατὰ σκοπὸν καὶ εὐστοχοῦσιν ἢ πολλάκις τοῦ ὀρθοῦ ἀποπλανώμενοι ἀντ' ὠφελείας, ὡς ἀναμφιβόλως ἐπιθυμοῦσιν, βλάβης μᾶλλον καὶ ζημίας πρόξενοι καθίστανται τοῖς τε μαθηταῖς καὶ τῇ σχολῇ; Ἐνταῦθα κεῖται μεγάλη ἀπορία· οὐδεὶς βεβαίως ἀμφιβάλλει πῶς πᾶς διδάσκαλος καὶ ὁ ἀπειρότατος

αὐτὸς φιλοτιμεῖται νὰ πιστεύῃ, πῶς ὑπὲρ πάντα ἄλλον αὐτὸς καὶ ὀρθῶς καὶ εὐστόχως ἐν τῷ τοῦ ἐπαγγέλματος σταδίῳ καὶ κρίνει καὶ ἐνεργεῖ· καὶ ὅμως ποσάκις δυστυχῶς ἡ πεῖρα δὲν ἀποδεικνύει, ὅτι ἐν τοῖς πράγμασιν ὅλως τἀνάπαλιν συμβαίνει; Ποσάκις μαθηταὶ δὲν ὑπεδείχθησαν ὑπὸ τῶν οἰκείων διδασκάλων τοῖς συμμαθηταῖς ὡς τύπος καὶ ὑπογραμμὸς πάσης ἀρετῆς καὶ ἐπιμελείας, οἵτινες ὕστερον ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἢ μέτριοι πολὺ ἢ καὶ ἄχρηστοι παντάπασιν ἐφάνησαν, ἂν μὴ καὶ αὐτόχρημα ἐπιβλαβεῖς; Ποσάκις δὲ πάλιν ἄλλοι φύσεως μὲν ἀνεξαρτήτου πως καὶ δυσχειρώτου ὁμολογουμένως, νοῦ δὲ ὅμως πολυπράγμονος καὶ πρὸς ἔρευναν καὶ ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας ὀργῶντος ἀκρατῶς, θελήσεως δὲ ἰσχυρᾶς, ἥτις πρὸς τὰς δυσχερείας καὶ τὰ παρεμβαλλόμενα ἐμπόδια εὐκόλως δὲν ὑποχωρεῖ, δὲν παρεγνωρίσθησαν καὶ ὡς αὐθάδεις λογισθέντες καὶ τοῖς νόμοις ἀπειθεῖς, πρὸς δὲ τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς προϊστῶτας ἀμαθεῖς καὶ ἀνυπότακτοι, καὶ ἀνηλεῶς τιμωρηθέντες δὲν ἀπεβλήθησαν ἀσπλάγχνως ὡς διεφθαρμένοι καὶ ἀδιόρθωτοι παντελῶς, τῇ δὲ κοινωνίᾳ μᾶλλον ἐπιζήμιοι ἢ ὠφέλιμοι κριθέντες, οἵτινες ὕστερον παρ' ἅπασαν τῶν σεβαστῶν διδασκάλων τὴν καταδίκην καὶ τὴν κρίσιν τὴν δυσμενῆ οὐχὶ μόνον κοινῶς ὠφέλιμοι καὶ χρηστοὶ ἀνεδείχθησαν πολῖται, ἀλλά, ὅπερ δὴ καὶ μάλιστα ἐκπλῆξαν κατῄσχυνε τῶν ἐπιπολαίων κριτῶν τὴν κρίσιν, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν διέπρεψαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῷ κόσμῳ ἄνδρες γενόμενοι ἐπιφανεῖς οἱ μὲν πολιτικοί, ὧν αἱ γνῶμαι καὶ οἱ κώδηκες διευθύνουσιν ἀπ' αἰώνων τῶν ἀνθρώπων τὰς σχέσεις καὶ τῶν συναλλαγῶν τὴν τάξιν, οἱ δὲ στρατιωτικοί, ὧν τὰ ἀνδραγαθήματα μετέβαλον ριζικῶς τοῦ πολιτισμοῦ τὰς συνθήκας καὶ τὴν ὄψιν, οἱ δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἔξοχοι διδάσκαλοι καὶ ἀρχηγοί; Ὁ ἐπισταμένως τῆς παιδεύσεως τὴν ἱστορίαν ἀναδιφῶν πολλὰ καὶ εἰς τοῦτο θὰ εὕρῃ καὶ ποικίλα τῶν παραδόξων παραδείγματα, ἅτινα ἐπιτραπήτω ἡμῖν ν' ἀντιπαρέλθωμεν ἐνταῦθα ἵνα μὴ πέραν τῶν ὁρίων τῆς ὑπομονῆς εἰς μῆκος ἐκτείνωμεν τὸν λόγον.

(ἕπεται συνέχεια).

ΠΕΡΙ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ

Βάσις τῆς ἠθικῆς εἶναι ἡ ἀρετή. Ἡ ἀρετὴ εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐπιβάλλεται ἡμῖν οἰκοθεν, καθ' ὅσον ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὴν ἀξίαν αὐτῆς. Ἀλλὰ πλὴν τούτου καὶ αὐτὴ ἡ φύσις ἡμῶν, ἡ σχέσις ἡμῶν πρὸς τὸν Δημιουργὸν καὶ ὁ κυριώτερος σκοπὸς τοῦ βίου ἡμῶν, ὁ φαινόμενος ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν, ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ ἀσκῶμεν ἐν τῷ βίῳ τὴν ἀρετήν. Ὥστε σκοπὸς τοῦ βίου, συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου, ἀξία τῆς ἀρετῆς, καθῆκον τοῦ ἀσκεῖν αὐτήν, ὁμολογουμένως τῇ φύσει ζῆν καὶ ζῆν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι φράσεις σχεδὸν συνώνυμοι. Ὄχι βεβαίως, ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν καθ' ἑκάστην λαμβανομένων, ἀλλ' ὅτι παρατιθέμεναι ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον τῶν λόγων, δι' οὓς πρέπει νὰ ἀσκῆται ἡ ἀρετὴ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ψυχολογικῶς ἐξετάζοντες τὸ πρᾶγμα βλέπομεν, ὅτι ὁ προσεχέστατος λόγος, δι' ὃν πρέπει νὰ ἀσκῶμεν τὴν ἀρετήν, εἶναι ὅτι προκειμένης κρίσεως περὶ φρονημάτων καὶ πράξεων σὺν τῇ ἐπιδοκιμασίᾳ μὲν τοῦ ἀξιεπαίνου συναισθανόμεθα συγχρόνως καὶ ὑποχρέωσιν νὰ φρονῶμεν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ νὰ πράττωμεν ἀξιέπαινα, σὺν τῇ ἀποδοκιμασίᾳ δὲ τοῦ ἀξιοκατακρίτου συναισθανόμεθα, ὅτι ὀφείλομεν νὰ μὴ φρονῶμεν ἡμεῖς μηδὲ νὰ πράττωμεν τοιαῦτα. Οὗτος μὲν λοιπὸν εἶναι ψυχολογικῶς ὁ προσεχέστατος λόγος, δι' ὃν πρέπει νὰ ἀσκῶμεν τὴν ἀρετήν.

Ἀλλ' ἐκ τούτου δὴ ἐξάγεται, ὅτι ἡμεῖς φύσει διακείμεθα οὕτως, ὥστε νὰ ἐπιδοκιμάζωμεν μὲν τὸ ἀγαθόν, νὰ ἀποδοκιμάζωμεν δὲ τοὐναντίον. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἡ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ κρίσις εἶναι ἀνιδιοτελὴς καὶ ἐπιβάλλεται καὶ τοῖς ἐπιθυμοῦσι τὸ ἐναντίον, ἡ διάκρισις δὲ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ γίνεται ὑπὸ τοῦ νοῦ, ὅστις οὐδεμίαν ἀντίθεσιν δημιουργεῖ, ἀλλ' ἀνακαλύπτει τὰς ἐν τοῖς οὖσιν ὑπαρχούσας, συμπεραίνομεν, ὅτι ἔχομεν μὲν καὶ ἡμεῖς τοιαύτην φύσιν, ὥστε νὰ ἐπιδοκιμάζωμεν τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ λόγος τῆς ἐπιδοκιμασίας αὐτοῦ δὲν κεῖται ἐν ἡμῖν, ἀλλ' ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ· τὸ ἀγαθὸν δῆλα δὴ εἶναι τοιοῦτον, ὥστε νὰ διακρίνηται ἀπὸ τοῦ ἀντιθέτου καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν πρὸς ἑαυτὸ ἀγάπην ἐκείνων τῶν ὄντων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἱκανὰ νὰ ἀντιληφθῶσιν αὐτοῦ.

Ἐκ τούτου λοιπὸν φαίνεται, ὅτι ψυχολογικῶς μὲν προσεχέστερος λόγος, δι' ὃν πρέπει νὰ ἀσκῶμεν τὴν ἀρετήν, εἶναι ἡ συνείδησις, ὅτι ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν τὰ ἀπολύτου ἐπιδοκιμασίας ἄξια· ἀλλ' ὁ κυριώτατος λόγος κεῖται ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι δῆλα δὴ τὸ ἀγαθὸν εἶναι τοιοῦτον, *ὥστε εἶναι ἄξιον νὰ ἀγαπᾶται καὶ νὰ πραγματοποιῆται ἀείποτε ὑπὸ παντός*. Οὗτος εἶναι ὁ λόγος, δι' ὃν ὁ ἠθικὸς νόμος ὁ ἐξαγγέλλων τὸ ἀγαθὸν εἶναι αἰώνιος, ἔγκυρος ἀεί, ἰσχυρός, ἐπιβλητικός. Τοιοῦτον δὲ ὂν τὸ ἀγαθὸν εἶναι θέλημα τοῦ πανσόφου, παντοδυνάμου καὶ παναγάθου Δημιουργοῦ τοῦ κόσμου, ἄναρχον ὡς ὁ Θεός, ἀτελεύτητον ὡς ὁ Θεός, ἀλάνθαστον ὡς ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, πανίσχυρον ὡς τὸ κράτος αὐτοῦ.

Ἓν γένει λοιπὸν θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ ἀγαθόν, διὰ τὸ ὁποῖον πράττει πᾶν ὅ,τι πράττει. Καὶ τὸ περὶ ἀνθρώπου δὲ ἰδίᾳ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθόν· διὰ τοῦτο δὲ ἔδωκεν αὐτῷ τὸν νοῦν νὰ διακρίνῃ αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἀντιθέτου, ἐνεφύτευσεν ἐν αὐτῷ τὸ ἠθικὸν συναίσθημα, ἵνα ἀγαπᾷ αὐτὸ καὶ στυγῇ τοὐναντίον, καὶ τὸν λόγον, ἵνα ἐξετάζων εὑρίσκῃ τὴν ἐν τοῖς οὖσι θέσιν ἑαυτοῦ καὶ προφυλάττηται ἀπὸ τῶν δυστυχημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα περιπίπτουσιν οἱ παραγνωρίζοντες τὴν ἑαυτῶν φύσιν, μὴ ἀκούοντες τὴν θείαν φωνὴν τὴν ἐκ τῆς ἑαυτῶν συνειδήσεως προϊοῦσαν καὶ διάγοντες τὸν βίον ἀλόγως.

Πάντας λοιπὸν τοὺς εἰρημένους λόγους, δι' οὓς ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀσκῇ τὴν ἀρετήν, συγκεφαλαιοῖ οὗτος, ὅτι ὡς δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ ὀφείλομεν νὰ ὑπακούωμεν εἰς τὸ θεῖον αὐτοῦ θέλημα καὶ νὰ πράττωμεν τὸ ἀγαθόν.

Ἡ τήρησις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καλεῖται *εὐσέβεια*. Εὐσέβεια ἄρα καὶ ἀρετὴ εἶναι λέξεις συνώνυμοι ἐκφράζουσαι τὸ αὐτό· διότι ἀρετὴ εἶναι ἡ διηνεκὴς ἀγάπη καὶ πρᾶξις τοῦ ἀγαθοῦ, εὐσέβεια δὲ πάλιν ἡ τήρησις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ τοῦ νὰ πράττωμεν τὸ ἀγαθόν. Ἡ τελεία λοιπὸν εὐσέβεια ἀπαιτεῖ τὴν *γνῶσιν* τοῦ θείου θελήματος, τὴν *ἀγάπην* αὐτοῦ καὶ τὴν *πρᾶξιν* αὐτοῦ.

Ἐκ δύο πηγῶν μανθάνομεν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐκ τῆς ἀμέσου δηλονότι ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ἀποκαλύψεως αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς ἐμμέσου, ἤτοι τῆς ἐκ τῶν Γραφῶν ἀποκαλύψεως. Δηλοῦντες δ' ἁπλῶς τὴν μεταξὺ αὐτῶν σχέσιν λέγομεν, ὅτι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι θρησκεία λογικὴ δεχομένη τὴν ἔρευναν καὶ ἐπιβάλλουσα αὐτήν· οὔτε διὰ τῆς τυφλῆς φαντασίας (διὰ τοῦ φόβου), οὔτε διὰ κολακείας τῶν σωματικῶν ὁρμῶν ζητεῖ νὰ ἑλκύσῃ τὴν πρὸς ἑαυτὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀπευθύνεται πρὸς τὸν νοῦν καὶ ὑποδεικνύουσα τὰς περὶ τοῦ πρακτέου καὶ μὴ γνώμας αὐτῆς περιμένει νὰ ἀποδεχθῇ αὐτὰς ὁ νοῦς διὰ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ λειτουργίας, τῆς κρίσεως. Οὕτω δὲ ποιοῦσα βοηθεῖ τῷ νῷ τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις διὰ πολλοῦ κόπου ἔρχεται εἰς ἀνακάλυψιν τῶν ἀληθειῶν, ἀλλ' ἀποκαλυφθείσας ὑπ' ἄλλου ἐξετάζει, ἐννοεῖ ταχέως καὶ ἀποδέχεται ἀδιάστως. Προτάσσουσα δὲ τὸν νοῦν τοῦ συναισθήματος προφυλάττει τὸν ἄνθρωπον τῶν ἀπὸ τοῦ τυφλοῦ συναισθητικοῦ προϊουσῶν ἀποπλανήσεων, ὡς προφυλάττει αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἀποπλανήσεων τῆς τυφλῆς φαντασίας. Ἀπεκδέχεται δέ, ὡς εἴπομεν, καὶ τοῦ λόγου τὴν ἐνέργειαν, τὴν σύγκρισιν τῶν ὑπ' αὐτῆς παραγγελλομένων βιωτικῶν παραγγελμάτων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ βίου, τὸν ὁποῖον αὐτὸς προσδιορίζει τῷ ἀνθρώπῳ ἐξετάζων τὴν φύσιν αὐτοῦ· ἔτι δὲ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν προϊόντων ἐκ τῆς πρὸς τὸν λόγον καὶ τὸ καθῆκον συμφωνίας τοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου ἢ τῆς πρὸς τὸν λόγον καὶ τὸ καθῆκον ἀσυμφωνίας αὐτοῦ.

Ὁ δὲ λόγος καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐξετάζων ὁρίζει, ὅτι καθῆκον ἔχει οὗτος νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθόν, καὶ τὰ ἀποτελέσματα τὰ προϊόντα ἐκ τῆς πρὸς τὸ καθῆκον συμφωνίας ἢ μὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐξετάζων εὑρίσκει, ὅτι ἐκ μὲν τῆς ἀρετῆς πηγάζει εὐδαιμονία, ἐκ δὲ τοῦ ἐναντίου κακοδαιμονία. Ἀφ' οὗ λοιπὸν καὶ ὁ λόγος ἔρχεται εἰς τοῦτο τὸ συμπέρασμα καὶ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι τῆς ἀρετῆς ἄριστος διδάσκαλος, ἀλάνθαστος ὁδηγὸς καὶ κραταιότατος σύμμαχος, φαίνεται, ὅτι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸν λόγον.

Ὀφείλοντες λοιπὸν νὰ γινώσκωμεν ἀκριβῶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καταφεύγομεν εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ λαμβάνομεν αὐτὴν ἀσφαλῆ μὲν ὁδηγόν, ἀλλ' ἑτοίμην νὰ ὑποστῇ ἐν πάσῃ στιγμῇ τὴν βάσανον τοῦ λόγου, τοῦ ἠθικοῦ συναισθήματος καὶ τῆς πείρας.

Περὶ εὐσεβείας λοιπὸν προκειμένου μανθάνομεν ἐκ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ὅτι ἀληθὴς εὐσέβεια εἶναι ἡ ἄσκησις τῆς ἀρετῆς. Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι πλῆρες χωρίων ἐκφραζόντων ταύτην τὴν γνώμην. Ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος γράφει (Ἐπιστ. β' 14): «τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι ὦσι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος; οὕτω καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχῃ, νεκρά ἐστι καθ' ἑαυτήν». Ἡ πίστις λοιπόν, ἡ θεοσέβεια, ὁ θρησκευτικὸς ζῆλος, πρέπει νὰ ἐκδηλωθῶσιν ἐμπράκτως, δι' ἔργων ἀγαθῶν, εἰ δὲ μή, οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχουσιν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν: «οὐχ ὁ λέγων με Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς». Καταδικάζει δὲ καὶ τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, οἵτινες, λόγους μὲν ἔλεγον διδάσκοντες τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως, ἔργα δὲ δὲν ἔπραττον σύμφωνα μὲ τοὺς λόγους. Εἶναι δὲ γνωστόν, ὅτι καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ οἰκοδεσπότου, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα (Ματθ. κα' 33), σημαίνει τὴν καταδίκην τῆς μέχρι τύπων μόνον θεοσεβοῦς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων.

(ἕπεται συνέχεια)

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Συνδρομαὶ ὑπὲρ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, Βαλουκλίου, ἐπὶ τῇ διανομῇ ἄρτων διὰ τὴν ἐπέτειον παρήγυρίν αὐτῆς.

Ἐπιμελείᾳ τῶν κυρίων Β. Βασιλειάδου, Γροβάν Ἰορδανογλου, Βοδὸς Παντελῆ, Ἰακώβου Κοκκίδου. Χ. Χάρισμα καὶ Ἀλεξάνδρου Μ. Μαξιμιάδου.

Ἰ. Ἰορδανίδης γρ. 108— Σεραφεὶμ Καραγιαννόπουλος 12 —Ἐπαμεινώνδας Κρίσης 10—Κυριακίδης 5— Ἰορδάνιος Καϊκτζόγλους10 – Ἰωάννης Παρουτζόγλου 20—Φίλιππος Πέτρου10 —Ἰορδάνης Ἰωάννου 5 — Δημήτριος Ἡλιάδης 5— Ἀνέστης Ἰγγλέσης 10 — Ματθαῖος Ἐλευθερίου 5— Π. Θεοδοσίου 2— Εὐθύμιος Ἀλγιανὰκ 5— Ἀνώνυμος 5- Ἀνώνυμος 2—Π. Χ'' Ἰωαννίδης 10—Χατζῆ Κωνσταντῖνος 5— Ἰσκενδέρογλους 5— Σπυρίδων Παππαδόπουλος 20—Κιρκδρ 5—Β. καὶ Λ. Παππάζογλου 20—Διονύσιος Παππαδόπουλος 40— Μανουὴλ Ἀρχηλιάδης 2.50— Χατζῆ Χαράλαμπος 5— Ἀλέξανδρος Μ. Μαξιμιάδης 54 — Χ'' Γεώργιος Χ'' Παυλίδης 10 — Ἀναστάσιος Παππάζογλου 5—Χατζῆ Χρῆστος Χάρισμα 108— Ποδὸς Παρασκευᾶ 5—Ποδὸς Φεχράτογλου 20— Χαδζῆ Γιουσοὺφ ἐφένδης 5 —Στέφανος Ἀζαριάδης 20—Γεώργιος Καραβεζύρογλου 20 - Γεώργιος Ἀντώνογλου 5— Κωνσταντῖνος Μουράτογλου 15 —

Ἰωάννης Σακάζογλου 5 —Κοκκίδης καὶ Κυριακίδης 108 —Χρῆστος Ἰσαακίδης 10— Ἰωάννης Ζάμπογλους 5— Δημήτριος Κυρίλλου 5 —Κωνσταντῖνος Βίρος 10 - Βασίλειος Ἀντωνιάδης 20 —Κυριακὸς Ἀναστασίου 20 —Κυριακὸς Εὐστρατίου 5 —Ποδὸς Γεωργίου 20 —Ἀβραὰμ Βασιλείου 10 —Κοσμᾶς Λαζάρου 20 — Γεώργιος Προδρόμου 10 — Κωνσταντῖνος 10 — Λουκᾶς Στεφανίδης 5 — Γεώργιος Ἐλευθερίου 10 — Δημήτριος καὶ Ἀνέστης 10 —Ποδὸς Ἀναστασίου 5 — Ἀναστάσιος Ἰακώβου 5 — Ἀναστάσιος ζαρζαβατσῆς 9 50 — Κυριακὸς ζαρζαβατσῆ 5 — Ἰωακεὶμ Γεωργίου 10 — Ἀβραὰμ Μιχαηλίδης 5 — Ἰσαὰκ Τοπούζογλου 5 —Ν. Κούρδογλου 23.50 —Γεώργιος Παρασκευᾶ 20 —Ἀνώνυμος 5 —Μηνᾶς Κενάνογλους 5 —Κοσμᾶς Ἠλιοῦ 5 — Ἰωακεὶμ Χ΄΄ Μισαηλίδης 20 — Ἰωσὴφ Δημητρίου 20 — Γεώργιος Παρασκευᾶ 20 —Σπυρίδων Παρασκευᾶ 10 — Ἀπόστολος Μάρκου ζαρζαβατσῆς 5 — Μιχαὴλ Ἀναστασίου 5 — Κωνσταντῖνος Ἰωάννου 5 —Ἰωάννης Προδρόμου 10 —Σάββας Σταύρου 20 — Ἀβραὰμ Γεωργίου 10 — Μιχαὴλ Γεωργίου 5 — Κυριακὸς Συμεών 5 — Συμεὼν Παντελίδης 20 — Χαράλαμπος Παρασκευᾶ 5 —Δημήτριος Ν. Τερπούζογλου 5 —Βασίλειος Ποδὸς 10 —Κωνσταντῖνος Κυριακοῦ 5 — Κύριλλος Παππάζογλου 5 — Νικόλαος Γεωργιάδης 5 —Γ. Μεταξᾶ 5 — Ἐλευθέριος Νεοφύτου 5 —Ποδὸς Κοσμᾶ 5 —Κωνσταντῖνος Προδρόμου 5 — Μιχαὴλ Παστερμιάδης 5 — Βασίλειος Χ΄΄ Μηνᾶ 5 — Ἀναστάσιος Θεοφανίδης 5 — Σάββας Συμεωνίδης 5 — Ἰωάννης Μάγιογλους 3 — Γεώργιος Χαραλαμπίδης 5 —Θεόδωρος Χαραλαμπίδης 5 — Νικόλαος Λαζαρίδης 5 — Νικόλαος Γιαζιτζῆς 5 — Ἰωάννης Ἰορδανίδης 10 —Ἀλέξανδρος Νικολαΐδης 5 —Σάββας Ἰορδανίδης 5 —Ἰωάννης Προδρόμου 5 — Νικόλαος Ἐλευθεριάδης 5 — Σάββας Θεοφάνογλου 5 Γεώργιος Νικολαΐδης 5 — Ἰωάννης Κυριακίδης 5 Βασίλειος Φρήστολ 5 — Ἰωάννης Ἰσαακίδης 5 — Νικόλαος Βακάλης 5 — Γεώργιος Ἀντωνιάδης 5 — Βασίλειος Παππαδόπουλος 19 —Βασίλειος 10 —Παΐσκος 5 — Δημοσθένης Τράϊκος 5 — Νισὰν Σαχινὰν 20 — Κωνσταντῖνος Δημοσθένους 10 — Ἠλίας Μιχαὴλ 10 — Εὐθύμιος Ἠλιοῦ 10 — Ἰωάννης Ἠλιοῦ 10 — Ἰωάννης Λουκᾶ 5 — Δημήτριος Χρήστου 5 — Νικόλαος Κωνσταντινίδης 5 —Παναγιώτης Παππαδοπούλου 5 — Χ΄΄ Σάββας Χρήστου 5 —Χατζῆ Νάντζος 3 —Νικόλαος 5 — Χ. Βίκτωρος 5 — Βασίλειος Ἀθανασίου 5 —Χρῆστος Ἠλιοῦ 5 —Ἰωάννης Δημητρίου 5 —Χρῆστος Νικολάου 10 — Χρῆστος Πέτρου 5 — Νικόλαος Ἰωάννου 5 —Χρῆστος Γεωργίου 5 — Σωτήριος Ἰωάννου 5 — Μ Ἀναστασίου 5 — Χ. Ἠλιοῦ 5 — Σταῦρος Ἰωάννου 10 —Σπυρίδων Ἀναστασίου 10 — Μιχαὴλ Προδρόμου 5 — Χατζῆ Χαράλαμπος 5 —Δημήτριος Χρήστου 5 —Χ΄΄ Δημήτριος Χατζῆ Ἰωάννου 5 —Παναγιώτης Νικολάου 5 — Δημήτριος Γεωργίου 5 —Γ. Γιασιμόπουλος 5 — Γεώργιος Βουλᾶς 5 —Μανουὴλ Μελετίου 5 —Θωμᾶς Λουκᾶς 5 — Σεαρφεὶμ Ἰωάννου 5.

Ἐν ὅλῳ γρόσια ἀργυρᾶ 1,510, 50. Τὰ τῶν προηγουμένων καταλόγων 12,442. Τὸ ὅλον γρόσια ἀργυρᾶ 14,002,50.

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 16 Ὀκτωβρίου 1893.

κατ' ἐντολὴν

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Γραφείου

Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΝΕΟΦΑΝΗ

Γρηγορίου Π. Κακάβα Τουρκο-ἑλληνικὸν Λεξικόν. — Ὁ γνωστὸς γλωσσομαθὴς καὶ φερέπονος λόγιος κ. Γρηγόριος Π. Κακάβας σπουδαῖον ἀνέλαβε νὰ διεξαγάγῃ ἔργον, τὴν σύνταξιν τουρκοελληνικοῦ λεξικοῦ ἀποθησαυρίζων ἐν αὐτῷ φρασεολογίας, ἰδιωτισμούς, παροιμίας καὶ ἐπιστημονικοὺς ὅρους ἁπανταχοῦ ἐν τῇ τουρκικῇ γλώσσῃ εἰλημμένους δὲ ἐκ τῶν ἀρίστων τουρκο-αραβο-περσικῶν λεξικῶν. Ὁ ὑπὸ τὴν ὑπόνοιαν νέος προτάσσει εἰσαγωγὴν εἰς τὴν τουρκικὴν λεξικογραφίαν καὶ φιλολογίαν ἐν γένει προστιθεὶς ἐν τέλει καὶ παράρτημα γεωγραφικῶν καὶ ἱστορικῶν ὀνομάτων μετὰ τῶν συναφῶν αὐτοῖς εἰδήσεων. Πεποιθότες ἐπὶ τὸν ζῆλον καὶ τὴν φιλοπονίαν τοῦ γλωσσομαθοῦς κ. Γρηγορίου Κακάβα ἐκφράζομεν τὴν ἐπὶ τούτῳ χαρὰν εὐχόμενοι ὅπως τὸ πολύτιμον τοῦτο ἐγχείρημα τύχῃ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ δημοσίου. Τὸ ἔργον ἐκδιδόμενον κατὰ φυλλάδια, σύγκειται ἐξ 100 τυπογραφικῶν φύλλων, ἕκαστον δὲ φυλλάδιον κατὰ δεκαπενθημερίαν ἐκδιδόμενον καὶ ἐκ δύο τυπογραφικῶν φύλλων συγκείμενον, θὰ τιμᾶται 60 παράδων. Ὁ προπληρώνων λαμβάνει τὸ ἔργον ἀντὶ 60 μόνον γροσίων. Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ βιβλιοπωλείῳ τῶν ἀδελφῶν κκ. Νοτάρη.

Ἰωακεὶμ Βαλαβάνη, καθηγητοῦ, Νεοελληνικὴ Κιβωτός. Ἐξετυπώθη καὶ ὁ Γ΄ τόμος τῆς Νεοελληνικῆς Κιβωτοῦ προωρισμένος διὰ τὴν γ΄ τάξιν τῶν ἑλληνικῶν σχολῶν. Γράψαντες ἄλλοτε διὰ μακρῶν ἐν τῷ φύλλῳ ἡμῶν περὶ τοῦ πρωτοτύπου τούτου διδακτικοῦ πονήματος τοῦ ἑλλογ. καθηγητοῦ κ. Ἰ. Βαλαβάνη θεωροῦμεν πάντη περιττὸν νὰ ἐξάρωμεν τὰς παιδαγωγικὰς ἀρετὰς καὶ τὰ διδακτικὰ προσόντα μεθ' ὧν ἐφωδιασμένον ἐστὶ τὸ ἔργον τοῦ κ. Ἰ. Βαλαβάνη. Ἡ ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων προσήκουσα ἐκτίμησις καὶ ἡ εἰσαγωγὴ αὐτοῦ εἰς τὰς πλείστας σχολὰς ἐπιμαρτυρεῖ τὰ προσόντα τοῦ ἔργου, καὶ πᾶσα περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου κρίσις καὶ ἐπανάληψις ἀποβαίνει περιττή.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Τὸ Γραφεῖον τῶν μικτῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν διὰ Τεσκερὲ αὐτοῦ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ ὅτι ἀπεβίωσαν οἱ ἐκ τῶν κατοίκων Πρωτευούσης ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι Γιοβάννης Πένιτζ καὶ Ἀλέξανδρος Γιοβάννης ἐν Ὀδησσῷ· Εὐφροσύνη Βασιλείου καὶ Κωνσταντῖνος Μαθιοῦ, Ἀλεξάνδρου Νικολάου Δεβὰλ ἐν Παριτίοις· Βασίλειος Ἀγγελῆ καὶ Φωτεινὴ Χ΄΄ Χριστοφῆ Νικολῆ ἐν Ρουμανίᾳ· καὶ Βασίλειος Βακὰλ Νικολῆ ἐκ Θεραπείων ἐν Σουλινᾷ. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται τοῦτο εἰς γνῶσιν τῶν συγγενῶν τῶν ἀποθιωσάντων.

Τῇ 21 Ὀκτωβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἀριθμ. πρωτ. 5665.

Προσκαλεῖται ὁ Γεώργιος Κουλουμπῆς, τέως ἔμπορος, ἤδη δὲ ἀγνώστου κατοικίας καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 31 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλίσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοτίμης ἐπὶ διαζεύξει. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιστάσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «*Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας*» καὶ «*Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος*.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1893.

Ὁ Πρόεδρος

† **Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1393

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 29 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1893 **ΑΡΙΘ. 35**

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ **Αἴνου Λουκᾶς** (πρόεδρος)
Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος **Γερβάσιος**
Δ. Θ. Ξανθόπουλος (ταμίας)
Ἰ. Δ. Τανταλίδης
Ἀλκιβιάδης Μαυράκης (γραμματεύς).

Ἀρχισυντάκτης Ἱεροδ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὀθωμανικὸν Κράτος μετζίτια ἀργυρᾶ 5
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3
ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φράγκα χρυσᾶ 25
ἑξαμηνιαῖα τὰ ἡμίση.

Ἡ Συνδρομὴ προκαταβάλλεται.

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Μαρτίου καὶ τὴν 1 Σεπτεμβρίου

Διὰ πᾶσαν αἴτησιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** ἀπευθυντέον: «Τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ **Αἴνου κ. Λουκᾷ** Προέδρῳ τῆς τὴν **Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν** διευθυνούσης Ἐπιτροπῆς. Εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΝ». —Αἱ ἀποδείξεις τῶν συνδρομῶν καὶ λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ὑλικῆς διαχειρίσεως φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς **Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας** καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ταμίου. Οἱ τόπον διαμονῆς ἀλλάσσοντες συνδρομηταὶ πρέπει νὰ εἰδοποιῶσι τὴν Διεύθυνσιν, ἵνα μὴ **παραπίπτωσι** τὰ φυλλάδια

Περιεχομενα.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Διδαχὴ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Μογιλέβης καὶ Μστηλέβης Εὐγενίου τῇ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου — Ὁ τελικὸς ἠθικὸς σκοπὸς τῶν Σχολῶν — Παρατηρήσεις τινὲς περὶ ἐπισκοπικῆς προεδρείας καὶ τῆς φράσεως «καὶ τὸν τόπον ἐπέχων» — Ἡ συναναστροφή — Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα — Κοινοποιήσεις — Πρόγραμμα τῶν κατὰ τὴν προσεχῆ Τεσσαρακονθήμερον νηστείαν κηρυσσόντων τὸν θεῖον λόγον ἐν ταῖς ἱεραῖς ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχιερατικοὶ διορισμοί. — Κατὰ τὴν τακτικὴν συνεδρίαν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἡ ἱερὰ Σύνοδος προέβη εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν Μητροπολιτικῶν θέσεων Μαρωνείας καὶ Προικοννήσου, χηρευτασῶν ὡς γνωστὸν ἕνεκα τοῦ θανάτου τῶν ἀοιδίμων Μητροπολιτῶν κυροῦ Μαρωνείας Χρυσάνθου καὶ Προικοννήσου Ἰγνατίου.

Καὶ Μητροπολίτης μὲν Μαρωνείας ἀνεδείχθη ὁ πανιερ. Μητροπολίτης πρώην Τραπεζοῦντος κ. Γαβριὴλ, συνυποψηφίων αὐτῷ ὄντων τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Ἀμισοῦ κ. Νικολάου καὶ Ναζιανζοῦ κ. Παναρέτου.

Μητροπολίτης Προικοννήσου ἀνεδείχθη ὁ πανιερ. Μητροπολίτης Πισσιδείας κ. Βενέδικτος συνυποψηφίων αὐτῷ ὄντων τῶν θεοφιλ. ἐπισκόπων Μυριοφύτου κ. Νικοδήμου καὶ Μυρέων κ. Γερμανοῦ.

Μητροπολίτης Πισσιδείας ἀνεδείχθη ὁ πανιερ. Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Γεράσιμος συνυποψηφίων αὐτῷ ὄντων τῶν θεοφιλ. ἐπισκόπων Ἀρδαμερίου κ. Σωφρονίου καὶ πρώην Κίτρους κ. Ἰωαννικίου.

Μητροπολίτης δὲ Σερβίων καὶ Κοζάνης ἀνεδείχθη ὁ πανιερ. Μητροπολίτης πρώην Κορυτσᾶς κ. Γρηγόριος συνυποψηφίων αὐτῷ ὄντων τῶν θεοφιλ. ἐπισκόπων Λεύκης κ. Λεοντίου καὶ Κλαυδιουπόλεως κ. Ἀμβροσίου.

—*Ἐπισκέψεις.*—Σήμερον τὴν πρωΐαν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Παναγίου Τάφου πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Γερμανοῦ Ἀποστολάτου καὶ τοῦ ἐνδοξ. ἄρχοντος Καπουκεχαγιᾶ Ἀντωνίου ἐφένδη Οἰκιάδου ἐπεσκέψατο τὴν Α. Ἐξοχ. τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν Σαὶδ πασᾶν, μεθ' οὗ ἐπὶ μακρὸν συνδιελέξατο.

Τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ μνήμῃ τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου τῆς Α. Ε. τοῦ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου κ. Δημητράκη ἐφένδη Γενίδουνια ὡς καὶ πολλῶν ἄλλων ἐγκρίτων ὁμογενῶν ἀγόντων τὴν ἐπέτειον ὀνοματικὴν αὐτῶν ἑορτὴν ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεβίβασε πᾶσι τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ εὐχὰς διὰ τοῦ πανοσιολ. Μεγ. Ἀρχιδιακόνου κ. Ἰωακεὶμ καὶ τῶν ἱερολογ. Δευτερεύοντος τῶν Πατριαρχείων κ. Κωνσταντίνου καὶ Τριτεύοντος κ. Μακαρίου.

—*Πατριαρχικὴ Χοροστασία.*—Ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Ξυλοπόρτῃ ἱερῷ φερωνύμῳ ναῷ ἐν μέσῳ πυκνῷ ἐκκλησιάσματι.

Τῇ δὲ προσεχεῖ Κυριακῇ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν χοροστατήσει ἐν τῷ ἐν Ταταούλοις ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου κατὰ θερμὴν παράκλησιν τῆς τοῦ εἰρημένου ναοῦ ἀξιοτίμου Ἐπιτροπῆς.

— *Μητροπολίτης Πισσιδείας.* —Ὁ πανιερώτατος Μητροπολίτης Πισσιδείας κ. Γεράσιμος τηλεγραφικῶς ηὐχαρίστησε τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ προαγωγῇ αὐτοῦ εἰς τὴν νέαν ταύτην ἐπαρχίαν.

—*Δημογεροντίαι Κοζάνης καὶ Γκιουμουλτζίνης.*— Αἱ ἀξιότιμοι δημογεροντίαι Κοζάνης καὶ Γκιουμουλτζίνης τηλεγραφικῶς ὑπέβαλον τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ τὰς θερμὰς τῶν ἐπαρχιῶν εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῷ διορισμῷ τῶν νέων ποιμεναρχῶν αὐτῶν.

ΔΙΔΑΧΗ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΟΓΙΛΕΒΗΣ ΚΑΙ ΜΣΤΗΣΛΕΒΗΣ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ

ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ*

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Σωτὴρ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ, ἐδίδασκε τὸν λαὸν, καὶ ἀπήντα εἰς τὰς δολίας ἐρωτήσεις τῶν Φαρισαίων (Λουκ. 11, 14—26). Καὶ ἰδοὺ γυνή τις ἐκ τοῦ λαοῦ ὑψώσασα τὴν φωνὴν ἀνέκραξε «*μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας*» (Λουκ. 11, 27). Ἀνέκραξε προφανῶς γυνὴ—ἤ ἤδη οὖσα μήτηρ τέκνων, ἤ, ὡς Ἰουδαία, ἀνυπομόνως ἀναμένουσα νὰ γίνῃ μήτηρ. Ἀλλὰ τῇ ἐφαίνετο ὀλίγον νὰ γίνῃ μόνον μήτηρ· ἐπεπόθει ἵνα τὰ τέκνα της ὦσιν ὅσον τὸ δυνατὸν οἱ καλλίτεροι τῶν ἀνθρώπων.

Βλέπουσα καὶ ἀκούουσα τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ νομίζουσα αὐτὸν ἄνθρωπον μὲν ψιλὸν, μέγαν ὅμως ἔν τε τοῖς λόγοις καὶ τοῖς ἔργοις, εὗρεν ἐν αὐτῷ ὡσανεὶ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ὅπερ κύχετο ἰδεῖν ἐν τοῖς ἰδίοις τέκνοις, καὶ ἄκουσα διενοήθη· ὢ ἐὰν εἶχον τοιοῦτον υἱόν! Πόσον εὐτυχὴς εἶναι ἡ μήτηρ ἡ γεννήσασα καὶ ἀναθρέψασα τοιοῦτον υἱόν! Πόσον εὐτυχὴς θὰ ἤμην, ἐὰν τὰ τέκνα μου ἤθελον ὁμοιάζει αὐτῷ!

Ὁ πόθος τῆς μητρὸς τοῦ ἰδεῖν τέκνα ὅσον τὸ δυνατὸν καλλίτερα καὶ εὐτυχέστερα εἶναι φυσικὸς, καὶ παράδοξον ἤθελεν εἶναι τὸ ἀπαντῆσαι μητέρα μὴ σκεπτομένην καὶ μὴ φροντίζουσαν περὶ τούτου.

Ἀλλὰ τί ποθοῦσι συνήθως καὶ μάλιστα ἐν τοῖς νῦν καιροῖς αἱ μητέρες διὰ τὰ ἑαυτῶν τέκνα; Τί ὀνειρεύονται αὗται, ὅταν φαντάζωνται τὰ ἴδια τέκνα ἐνήλικα καὶ εἰσερχόμενα εἰς τὸν αὐτοτελῆ βίον; Ποθοῦσιν ἆρά γε ὅπως τὰ τέκνα των ὦσι νοήμονα καὶ μεμορφωμένα; Ὦ, βεβαίως! Καὶ πῶς ὄχι. Χρειάζονται καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ μόρφωσις, διότι παρέχουσι δικαιώματα ὡρισμένης θέσεως ἐν τῇ κοινωνικῇ κλίμακι τῶν τάξεων καὶ ἐπαγγελμάτων . . . Ποθοῦσιν ἆρά γε ἵνα τὰ τέκνα των ὦσιν ἀγαθά; Ἀναμφιβόλως. Ἀλλὰ πολὺ καλλίτερον, φρονοῦσιν αὗται, ἂν τὰ τέκνα των ὦσι νουνεχῆ ἐν τῷ βίῳ . . . Φροντίζουσιν ἆρά γε αἱ μητέρες ἵνα τὰ τέκνα των ἀποβῶσι χρήσιμα τῇ κοινωνίᾳ, ἐνεργητικοὶ καὶ τίμιοι πολῖται; Ναί. Ἀλλ' ἔτι καλλίτερον, ἂν ἤθελον εἶναι πλούσια . . . Δὲν εἶναι τοιοῦτοι οἱ προσφιλέστατοι διαλογισμοὶ τοῦ πλείστου μέρους τῶν συγχρόνων μητέρων;

Πόσον πολὺ ὑψηλοτέρα καὶ εὐγενεστέρα κατὰ τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους αὐτῆς ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ μνημονευομένη γυνή! Τί ἐπόθει αὕτη; Ἐπόθει ἵνα τὰ τέκνα της ὁμοιάσωσι Ἰησοῦ τῷ Ναζωραίῳ· τί ἔβλεπεν αὕτη ἐν τῷ Ἰησοῦ τῷ Ναζωραίῳ;

Ἔβλεπε τὸν μέγαν διδάσκαλον, τὸν διαγγέλλοντα τὴν ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην,—τὸν μέγαν εὐεργέτην τῶν ἀνθρώπων, τὸν οὐδένα ἐγκαταλείποντα ἄνευ προσοχῆς καὶ βοηθείας. Τὸ ἔχειν υἱόν, ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ὁποίου ἤθελον ῥέει θεόπνευστα, ἠθικὰ καὶ *φωτιστικὰ* ῥήματα, τὸ εἶναι μητέρα υἱοῦ ὁλοκλήρως ἐμφορουμένου ἀγάπης πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, ὅλον ἑαυτὸν ἀφιερώσαντος εἰς τὴν διακονίαν τῶν ἀνθρώπων—τὸ ἔχειν τοιοῦτον υἱόν—ἰδοὺ ἡ ὑψίστη μακαριότης μητρὸς, κατὰ τὴν ἔννοιαν ταύτης τῆς γυναικός!

Καὶ ἐὰν αὕτη ἡ γυνὴ ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ εὗρε τὸ ἰδανικὸν διὰ τὰ τέκνα της, ἐν ταύτῃ τῇ γυναικὶ ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἴδωμεν τὸ ἰδανικὸν διὰ τὰς μητέρας ἡμῶν.

Ἀλλὰ πῶς ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἐκφώνησις τῆς τοσοῦτον ὑψηλὰ, τὸ ἰδεῶδες τοῦ τελείου ἀνθρώπου φρονούσης ταύτης γυναικὸς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; Ἐπεδοκίμασεν ἆρά γε τὸν πόθον αὐτῆς;—Ὄχι. Ἀνεγνώρισεν ἆρά γε τὴν ἐκφώνησιν ταύτην ἄτοπον καὶ ἀνόητον; Δὲν φαίνεται.

Ὡς συχνότατα ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ὁ Σωτὴρ δίδει ἀπάντησιν οὐχὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν ἤ τὴν ἐκφώνησιν, ἀλλ' εἰς τοὺς ἐνδομύχους ἐκείνους διαλογισμοὺς καὶ τὰς ψυχικὰς κινήσεις, αἵτινες ἐγέννησαν τὸν τοιοῦτου ἤ τοιούτου εἴδους λόγον ἤ πρᾶξιν. Τὴν γυναῖκα ἀπησχόλει ὁ λογισμὸς τοῦ ἀποκαταστῆσαι τὰ τέκνα κάλλιστα καὶ ἑπομένως εὐτυχέστατα, καὶ ἐν τούτῳ ἔταττε τὴν ἀκρότητα τῆς μακαριότητος καὶ δι' ἑαυτὴν, ὡς μητέρα. Ὁ Σωτὴρ ὡσανεὶ λέγει· δὲν εἶναι παντὸς νὰ γίνῃ μέγας διδάσκαλος, ἀπεσταλμένος Θεοῦ, ἔκτακτος εὐεργέτης. Τοῦτό ἐστι μοῖρα ἰδιαιτέρων ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ. Ἔστιν ὁδὸς πρὸς τὴν μακαριότητα ἀνεφγμένη δι' ὅλους καὶ ἕκαστον, εἰς γονεῖς καὶ τέκνα, καὶ συνίσταται εἰς τὸ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάττειν—ἐκτελεῖν αὐτόν. Μάτην ἀναζητεῖς ὁπουδήποτε τὸ ἀπαραίτητον διὰ τὴν μακαριότητά σου καὶ τὴν τῶν τέκνων σου· ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ ἐστι πᾶν τὸ ἀπαραίτητον πρὸς διδασκαλίαν καὶ φωτισμὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἐντολῶν πάντα διὰ τὴν πρόσκαιρον καὶ τὴν αἰωνίαν εὐδαιμονίαν.

Γυναῖκες καὶ μητέρες, γονεῖς καὶ ἀνατροφεῖς! ἐπιθυμεῖτε ἆρά γε τὸ ἀληθὲς συμφέρον ἑαυτοῖς καὶ τοῖς οἰκείοις τροφίμοις;—Φροντίσατε ἵνα οὗτοι ἀκούσωσι καὶ κατανοήσωσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπιτηρεῖτε ἵνα συνειθίσωσιν ἐκτελεῖν αὐτόν.

Δὲν δύναμαι, ἐν ἐπιλόγῳ, νὰ μὴ εἴπω καὶ τοῦτο. Καὶ ὁ ἐμὸς πόθος, καὶ τὸ ἐμὸν καθῆκον, ὡς ἀρχιερέως, εἰλικρινῶς ποθοῦντος, ἵνα βλέπω πάντας ὑμᾶς ὅτι καλλιτέρους καὶ εὐτυχεστέρους, συνίσταται εἰς τὸ νὰ συντελέσω πάσας δυνάμεσιν ἵνα καταληπτῶς ἀκούητε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν πληρέστερον καὶ ἀκριβέστερον ἐκτελῆτε αὐτόν. Ἀμήν.

---

* Ἐκ τοῦ παρὰ τῇ Ἁγιωτάτῃ Διοικούσῃ Συνόδῳ ἐκκλησιαστικοῦ περιοδικοῦ. Φυλλάδιον τῆς 16 Ὀκτωβρίου 1893. Ἀριθμ. 42. Κατὰ μετάφρασιν Ι. Γ. Παραπαντοπούλου.

Ο ΤΕΛΙΚΟΣ ΗΘΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ*

Ἐκ τούτων δὲ σαφῶς διδάσκεται πᾶς διδάσκαλος τῶν ἔργων ἐπιστήμων καὶ παιδαγωγὸς σοφὸς, πόσον ἤρεμος ὀφείλει πάντοτε νὰ ἦναι καὶ βαθὺς μὲν τῆς τῶν παίδων ἰδιοφυΐας καὶ ἰδιοσυγκρασίας ἐρευνητὴς, κριτὴς δ' ἐφεκτικὸς εἰς τὰς κρίσεις καὶ ἀποφάσεις, ὅταν μέλλῃ τὴν τελευταίαν νὰ εἴπῃ λέξιν ὡς ψῆφον νὰ ἐπενέγκῃ μέλαιναν ἢ λευκὴν κατὰ πλάσματος νεαροῦ, ὅπερ εἶναι γοργὸν μὲν τὴν φύσιν ἴσως καὶ εὐχερῶς τὸν αὐχένα δὲν ὑποτάσσει εἰς τὸν τῆς παιδεύσεως ζυγὸν, ἀγαθὸν ὅμως κατὰ βάθος, ὅταν τῆς προσηκούσης τύχῃ ἀγωγῆς ὑπὸ βραχίονος κραταιοῦ καὶ δεξιοῦ, ἀποβαίνει καὶ εἰς τὸν κόσμον χρήσιμος παράγων τάς τε φρένας καὶ τὸν νοῦν· καὶ ὅμως παρὰ τὴν ψυχραιμίαν ταύτην, ἣν ἐπιβάλλει ὁ λογισμὸς καὶ ἡ εὐθύνη, ἣν ὁ τῶν ἄλλων παιδευτὴς καὶ πατὴρ πνευματικὸς φέρει πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν ἰδίαν συνείδησιν αὐτοῦ, τὸ συνήθως ῥᾷστον καὶ ἡρωϊκὸν φάρμακον τῶν ἐν τοῖς σχολείοις συχνάκις ἀπειροκάκων ταραχῶν καὶ ὀργασμῶν τῆς μειρακιώδους ἡλικίας εἶναι ἡ κατάπληξις διὰ τιμωριῶν καὶ ἀπειλῶν τοιούτων, αἱ ὁποῖαι ἰσχύουσι ν' ἀποπνίξωσιν ἐν τῇ νεαρᾷ ψυχῇ εὐθὺς ἅμα τῇ πρώτῃ ἐκδηλώσει πᾶσαν τόλμην καὶ ὁρμήν· πολλοὶ δὲ τῶν διδασκάλων ἔκπαλαι ἐδόξασαν, πῶς ἐπιτυγχάνουσιν ἀσφαλέστατα τοῦ τῆς μορφώσεως καὶ ἐξευγενίσεως σκοποῦ, ἐὰν τὸ μέτρον τοῦτο ἐφαρμόσαντες κατορθώσωσι νὰ ἐμπνεύσωσι τρόμον καὶ φόβον τοῖς ὑπ' αὐτῶν παιδευομένοις· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἐθαυμάσθησαν καὶ θαυμάζονται εἰσέτι οἱ φρονοῦντες καὶ ἐνεργοῦντες τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τῶν πολλῶν ὡς διοικητικοὶ καὶ τάξιν ἐν τοῖς παιδευτηρίοις συγκρατοῦντες στρατιωτικήν· καὶ ἴσως μὲν ἐνίοτε δικαίως, ἀλλὰ πολλάκις ὅμως καὶ ἀδίκως· διότι οὐδαμοῦ κυρίως ὑπάρχει μείζων ἀταξία καὶ αὐθάδεια ἐκ τῶν νέων καὶ ἀπαιδευσία ὅτι πλείστη, εἰ μὴ ὅπου καὶ ὁσάκις ὁ καιρὸς τῆς ἀγωγῆς εἶναι τραχύτης τρόπων, βάρβαρος σκαιότης καὶ τρόμος τυραννικὸς, οὐχὶ δὲ σέβας ἀληθῶς νεωτέρων καὶ εὐγνωμόνων πρὸς πρεσβυτέρους καὶ φιλοστόργους εὐεργέτας· πλὴν ἀλλ' ἃς δεχθῶμεν ἐπὶ στιγμὴν πῶς τὸ πρᾶγμα ἔχει ὡς γίγνεται ὀρθῶς καὶ ἃς ἐρωτήσωμεν τὴν πεῖραν ἵνα ἴδωμεν ἂν καὶ αὐτὴ ἐν γένει ἐπιβεβαιοῖ πάντοτε τὰ ἀποτελέσματα καλὰ καὶ ἀγαθά· νομίζομεν, πῶς ὄχι δυστυχῶς.

Αἱ τῶν παίδων φύσεις ποικίλλουσι πολλαχῶς, ὡς αἱ τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων, τό τε σθένος καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν. Εἶναι δὲ αἱ μὲν εὔθρυπτοι καὶ ἀσθενεῖς τοσοῦτον, ὥστε ἄνευ ἀντιστάσεως οὐδεμιᾶς εὐκόλως συμπίπτουσιν ὑπὸ τῆς βίας καὶ τοῦ φόβου, αἱ δὲ τολμηραὶ καὶ δύσκαμπτοι πολὺ προτιμῶσαι μᾶλλον ν' ἄρχωσιν ἑτέρων ἢ ὑπ' ἄλλων ν' ἄρχωνται αὐταί, αἱ δὲ μελαγχολικαὶ, ἄτολμοι μὲν ν' ἀνθιστῶνται εἰς τὴν τῶν ὑπερεχόντων ἰσχὺν, συναισθανόμεναι ὅμως ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς λίαν ἰσχυρὸν τῆς καταθλίψεως τὸ ἄλγος, ἄλλαι δὲ τέλος εἶναι ἐλαστικαὶ καὶ εὐκαμπτοι ἐπιτηδείως ἐκφεύγουσαι τῶν κινδύνων τὴν ὁρμήν. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ φύσις τραχῶς καταδεικνύει, ὅτι ὁ αὐτὸς τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς μεταχειρίσεως τρόπος πρὸς πάντας τοὺς χαρακτῆρας ἀδιακρίτως δὲν εὐδοκιμεῖ· δὲν δύναται ὁ διδάσκαλος πάντας τοὺς μαθητὰς ὁμοίως νὰ μεταχειρισθῇ οὐδ' ἐν πάσῃ ὥρᾳ καὶ στιγμῇ, ἐὰν οἱ κόποι καὶ οἱ μόχθοι μέλλωσι καὶ καρποὺς ν' ἀποφέρωσιν αὐτῷ καλοὺς καὶ ἀγαθούς· διότι οὐδείς, φρονοῦμεν, ὁ ἀρνούμενος θὰ εὑρεθῇ, ἐὰν πεῖραν ἔχῃ τῶν πραγμάτων ἀκριβῆ, ὅτι οἱ μὲν τῆς πρώτης κατηγορίας ἅπαξ ὑπὸ τῆς βίας καὶ τῶν τρόπων τῶν σκαιῶν καταπτοηθέντες, εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ ἀναβλαστήσει μαρανθέντες, καθίστανται ἀδρανεῖς οὐχὶ μόνον τῆς μαθητείας διαρκούσης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον διατελοῦσι δειλοὶ καὶ ἄτολμοι οὐδέν ποτε ἰσχύοντες οὔτε νὰ εἴπωσιν, οὔτε νὰ πράξωσι γενναῖον, ὄργανα τυφλὰ καὶ νευρόσπαστα νεκρὰ γιγνόμενοι τῆς πρώτης τυχούσης αὐθαιρεσίας καὶ ἀνομίας· οἱ δὲ δεύτεροι ῥώμην μὲν διανοίας, σθένος δὲ θελήσεως κεκτημένοι ἱκανὸν, ἐὰν μὴ λογικῶς καταπεισθῶσιν ὡς ὄντα λογικὰ, ἀλλὰ παρὰ γνώμην καὶ ἀκουσίως βιασθῶσιν, ἀντιτάσσουσιν εὐτόλμως βίαν εἰς τὴν βίαν καὶ ἐκ τῶν ἀποτόμων τρόπων μᾶλλον ἐξαγριούμενοι ἢ χειροήθεις γινόμενοι καὶ τιθασσοί, φίλαρχοι δὲ ὄντες καὶ φιλότιμοι εἰς ἄκρον ἀντεκδικούμενοι, ἐπιμελοῦνται, ὅταν ὑπὲρ τὸ δέον ἐρεθισθέντες ὑπὸ τῆς παραφορᾶς παρασυρθῶσιν, ὅπως ἐκ παντὸς τρόπου εἴτε θερμοῦ εἴτε ἀθερμίτου, σκάνδαλα προκαλοῦντες ἐν τῇ σχολῇ καὶ ταραχὰς παντοίας, κατορθώσωσιν ἵνα τοῦ διδασκάλου ἢ καὶ τῆς διευθύνσεως αὐτῆς τοῦ κύρους καὶ τῆς θελήσεως ἐν τοῖς ἀσθενεστέροις τῶν συναδέλφων καταπεσούσης ἐπικρατήσῃ αὐτῶν ἡ γνώμη μᾶλλον καὶ ἡ θέλησις ἢ τὸ ἀξίωμα ἐκείνων καὶ ἀποβῶσι τέλος τῆς σχολῆς τὸ φόβητρον αὐτοί· πόσον δὲ τοῦτο θλιβερὸν εἶναι εἴς τε τὴν ἀγωγὴν καὶ εἰς τῆς σχολῆς τὴν τάξιν καὶ τὴν πειθαρχίαν ἐπικίνδυνον δὲν εἶναι βεβαίως ἀνάγκη οὐδεμία διὰ μακρῶν ν' ἀποδειχθῇ· ἀλλ' αἱ τοιαῦται σκληραὶ καὶ δυσάγωγοι ψυχαί, δύναταί τις εὐθὺς νὰ ὑπολάβῃ, λαμβάνουσι πολὺ εὐκόλως καὶ ταχέως τὰ ἐπίχειρα τῶν ἐπαναστατικῶν διαθέσεων αὐτῶν ἀποβαλλόμενοι μὲν μετὰ τιμωρίαν αὐστηρὰν, ἐὰν τύχωσιν ὀλίγοι, διαλυομένης δ' ἐν ἀνάγκῃ καὶ τῆς σχολῆς, ἐὰν τύχωσιν οἱ πλειότεροι τῶν μαθητῶν φύσεως τοιαύτης· βεβαίως ὅτι τοῦτο συνήθως εἶναι τὸ φάρμακον καὶ τὸ ἡρωϊκὸν καὶ τὸ ταχὺ ὡμολογήθη ἤδη ἐν τοῖς προηγουμένοις· ἀλλ' εἶναι ἆρά γε πάντοτε καὶ ἡ καλλίστη αὕτη θεραπεία; δὲν διαπράττονται ἆρά γε πολλάκις τοιουτοτρόπως πλεῖσται ἀδικίαι καὶ παρακινδυνευμέναι ἀποφάσεις; δὲν ρίπτονται οὕτω εἰς τὸν δρόμον θανάτου αὐτῶν καταγνωσθέντος διὰ τῆς τοιαύτης τιμωρίας χαρακτῆρες καὶ διάνοιαι, αἵτινες διὰ τῆς

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 267—270 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

μετὰ ταῦτα ἐν τῷ μεγάλῳ κόσμῳ ἐνεργείας καταισχύνουσιν ἐνδόξως τῶν σχολείων τὸ κῦρος καὶ τὴν κρίσιν τὴν παιδαγωγικήν; Ἀλλὰ τὸ σχολεῖον, ἀποκρίνονται οἱ τῶν ἄκρων φίλοι, δὲν δύναται νὰ πράξῃ ἄλλως, εἰμὴ νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου· οὕτω δὲ πράττον πράττει τὸ καθῆκον καὶ δικαιοῦται νὰ ἔχῃ κατὰ πάντα ἀναπεπαυμένην τὴν συνείδησιν αὐτοῦ· ναί, ταῦτα πάντα βεβαίως κατὰ μοῖραν λέγει· οὐδεὶς δὲ εἰς ταῦτα ἀντιλέγων· ἀλλά, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν παρετηρήθη, τοιαῦτα δικαιολογουμένη καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὅλη ἐν τῷ εὐρυτάτῳ αὐτῆς σχολείῳ, τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ πολιτείᾳ, ἔλαθεν πολλάκις ἀνδρῶν μέν, οἵτινες εὐηργέτησαν αὐτήν, θάνατον καταγνοῦσα ἀνάξιον ἑαυτῆς, τοὺς δὲ βλάψαντας καὶ ἀδικήσαντας αὐτὴν τιμήσασα μεγάλως ὥσπερ ἀγαθούς, ἀνθ' ὧν πικρὰ λαμβάνει τῆς μετανοίας τὰ ἐπίχειρα· ἡ κρίσις εἶναι δυσχερὴς καὶ εἶναι ἀνάγκη πολλῆς καὶ συντόνου προσοχῆς.

Ἂς ἴδωμεν τί συμβαίνει εἰς τοὺς δύο ἄλλους χαρακτῆρας, τοὺς μελαγχολικοὺς καὶ τοὺς εὐλυγίστους, ὅταν μὴ τῆς εὐστόχου τύχωσι καὶ οὗτοι παρὰ τῶν μορφωτῶν ἐπιμελείας· ὁ περὶ τούτων λόγος, νομίζομεν, εἶναι σύντομος πολύ· διότι, ὡς ἡ πεῖρα καθ' ἑκάστην βεβαιοῖ, οἱ μὲν ἐξοργιζόμενοι καταλαμβάνονται ὑπὸ τῆς θλίψεως τοῦ ἄλγους τοσοῦτον, ὥστε γεννᾶται ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν μῖσος καὶ ἀποστροφὴ πρός τε τὸν διδάσκαλον αὐτόν, ὃν ὑπολαμβάνουσιν ὡς ἄσπονδον ἐχθρόν, καὶ πρὸς τὰ γράμματα καὶ πρὸς τὸ σχολεῖον καὶ ἐν γένει πρὸς τὴν παίδευσιν, ἐὰν οἱ γονεῖς μὴ ταχέως εὐτυχήσωσι νὰ εὕρωσι δεξιωτέρας χεῖρας καὶ καρδίαν ἡπιωτέραν εἰς ἐκπαίδευσιν τῶν τοιούτων τέκνων· οἱ δὲ ἄλλοι οἱ ὥσπερ ἰτέαι ἐπικλινόμενοι εἰς τῶν χειμάρρων τὴν ὁρμὴν καὶ τὰς πλημμύρας εὐκόλως ὑποκύπτοντες εἰς τὰς ἀποτόμους ἀπαιτήσεις καὶ ἐκφεύγοντες οὕτως ἐπὶ στιγμὴν τὸν ἐκ τῆς θυέλλης τοῦ παροργισθέντος παιδευτοῦ ἐπικρεμασθέντα κίνδυνον κλονισμοὺς μὲν τῆς πειθαρχίας καὶ δυσχερείας εἰς τὴν τακτικὴν καὶ ἡσυχον πορείαν τῶν σχολείων οὔτε συχνὰ οὐδὲ μεγάλας προκαλοῦσι· διότι ἡ παρ' αὐτῶν ἀντίστασις εἶναι συνήθως λίαν ἀσθενὴς ἢ καὶ οὐδεμία· ἀλλ' ἐὰν ὅμως καὶ οὗτοι λογικῶς μὴ πείθωνται, ἀλλὰ παραβιάζηται ἡ θέλησις αὐτῶν, μορφοῦνται λίαν ἐπικινδύνως· διότι, καθὼς τὰ σώματα τὰ ἐλαστικά, παρελθούσης τῆς πιέσεως, ἐπανέρχονται πάλιν εἰς τὴν προτέραν μορφὴν καὶ κατάστασιν αὐτῶν, οὕτω καὶ οὗτοι τοῦ κινδύνου ἀπαλλαγέντες τῆς ποινῆς ἐπανέρχονται εὐθὺς εἰς τὴν προτέραν στάσιν οὐδαμῶς τὴν ψυχὴν μεταβαλλόμενοι ἐσωτερικῶς, ὡς ἦτο ἐλπὶς νὰ συμβῇ, ἂν δι' ἐπιχειρημάτων λογικῶς ἰσχυρῶν καὶ δυνάμεως ἠθικῆς κατεπείθοντο· τὸ δὲ καὶ πάντων χείριστον ἂν τύχωσι καὶ εὐτράπελοι καταφρονοῦντες ἐπισκώπτουσι κρυφίως τῷ ἐξαπτομένῳ ὀργίλῳ παιδευτῇ, δοθείσης δ' εὐκαιρίας προκαλοῦσι συχνὰ ἐπιτηδείως τὰς εἰς τὴν τῆς σκαιότητος ἐπίδειξιν αἰτίας καὶ ἀφορμάς, ἵνα οὕτωσι ταπεινούμενον καὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἀξιώματος ἐκπεπτωκότα βλέποντες ἐνώπιον αὐτῶν ὃν καὶ αὐτοὶ κατὰ βάθος, ἂν καὶ ἄλλως τὸ πάθος ἐπικρυπτόμενοι προσμειδιῶσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, ὅμως μισοῦσι παιδευτὴν καὶ τέρπονται γελῶντες· καὶ ὑπερφάνερον λοιπὸν ἐκ τούτων γίγνεται πόσον καὶ αἱ τοιαῦται φύσεις ζημιοῦνται ἐκ τῆς βιαίας πρὸς αὐτὰς τῶν διδασκόντων συμπεριφορᾶς καὶ ἐκ τῆς μετὰ σκαιότητος βαρβάρου ἀστόχου ἀγωγῆς· διότι τοιουτοτρόπως καὶ ἂν μὴ παντάπασι μαραίνωνται, καθὼς αἱ ἀρτίως προμνημονευθεῖσαι, ὅμως χαρακτῆρες παρρησιαστικοὶ καὶ εἰλικρινεῖς καὶ τίμιοι οὐδ' αὐταὶ μορφοῦνται· ἀλλ' ἀποβαίνουσιν, ὅπερ τῇ κοινωνίᾳ οὐχὶ μόνον ἐπικίνδυνον, ἀλλὰ καὶ ἀποτρόπαιον εἶναι, δειλοί, ἄνανδροι καὶ ὕπουλοι, φαρισαῖοι ὑποκριταί, εἰς οὓς οὐδὲν νὰ πιστεύσῃ τις εἶναι δυνατόν, οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἴσου ποτὲ πρὸς τοὺς ὁμοίους ἐνεργοῦσι καὶ ἐμφανῶς· διότι πρὸς μὲν τοὺς ὑποδεεστέρους καὶ ὅσους μὴ φοβοῦνται μηδ' ἀνάγκην τινὰ ἔχουσιν αὐτῶν φέρονται βαναύσως καὶ ὠμῶς, ὅπως οἱ κύριοι καὶ οἱ παιδευταὶ ἐφέροντό ποτε πρὸς αὐτούς, ὅτε μικροὺς ἔτι ὄντας ἐμόρφουν καὶ ἐπαίδευον αὐτοὺς καθ' ὃν προηγουμένως περιεγράψαμεν τρόπον, ὅτι ἐνεργοῦσιν ἐν τοῖς σχολείοις ὀλίγαι τραχεῖαι φύσεις, πρὸς δὲ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ ὧν ἂν χρείαν ἔχωσιν ἕρπουσιν ὑποτρέμοντες, κάτω τὴν κεφαλὴν νεύοντες καὶ παντοιοτρόπως κεκυφότες καὶ κολακεύοντες ὡς χαμαιλέοντες αἰσχρῶς, οὗτινος οὐδὲν τῇ κοινωνίᾳ ἐπιβλαβέστερον νὰ ὑπάρξῃ δύναται, ἂν ἀληθεύῃ, ὅτι τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν τῶν τε κοινωνιῶν καὶ τῶν πολιτειῶν ἡ λύμη καὶ ὁ μέγιστος ἐχθρός· οὐ μήν, ἀλλ' οὐδ' οἱ τούτοις ἐναντία πάλιν παιδαγωγοῦντες εἶναι καθ' ἡμᾶς τοὐλάχιστον κριτὰς πολλῶν ἐπαίνων ἄξιοι οὐδὲ τὸ παράπαν ἀσπαστοί, ὅσοι τῇ ἀπειροκάκῳ καὶ εἰσέτι ἀκρίτῳ νεολαίᾳ πάντ' ἀρελόντες χαλινὸν ἀφίνουσιν αὐτὴν δίκην πλοίου ἀνερματίστου καὶ ἐστερημένου πηδαλίου καὶ κυβερνήτου νὰ φέρηται κατὰ τὸ ἑκάστοτε αὐτῇ δοκοῦν ἁπλῶς καὶ εἰκῇ ὑπὸ τῶν βιαίων ἀνέμων τῶν παθῶν καὶ τῆς πρὸς τοὺς κινδύνους τυφλωττούσης ἀνασκήτου καὶ τὰ πάντα ἐξ ἀπειρίας ἐν ἐλαφρῷ ποιουμένης διανοίας· δεινότεραι μάλιστα καὶ οὐχ ἧττον ἀπεχθεῖς φαίνονται ἡμῖν αἱ ἐκ τούτων προερχόμεναι βλάβαι καὶ ζημίαι· διότι ἐὰν τὸ πρῶτον καταθλίβῃ καὶ μαραίνῃ, τοῦτο ἄγει εἰς ἀκολασίαν παντελῆ, ἧς οἱ ἄμεσοι καρποὶ δὲν δύνανται νὰ ἦναι εἰμὴ ἀσέβεια μὲν περὶ τοὺς νόμους καὶ τὴν τάξιν, ἀθυροστομία δὲ περὶ ὧν ἡ νεότης ὀφείλει μᾶλλον νὰ σιγᾷ, φυγοπονία δὲ καὶ ἀμέλεια εἰς τὰ μαθήματα καὶ παράλογοι ἀξιώσεις, ὧν τὰ ἐπακόλουθα εἶναι ἐπιπολαιότης καὶ ἡμιμάθεια δεινή, συνελόντι δ' εἰπεῖν, παρακοή, ἰδιοβουλία, ἀδιακρισία, αὐθαιρεσία καὶ αὐθάδεια πρὸς πάντα πανταχοῦ, ὡς μετὰ λύπης παρατηροῦμεν ἢ ἐν οἴκοις, ὅπου παρὰ τῶν γονέων ἀσύγγνωστος βασιλεύει ἀδυναμία καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἄστοργος στορ-

γὴ ἢ ἐν παιδευτηρίοις, ἐν οἷς οἱ τεταγμένοι μορφωταὶ ἢ φοβοῦνται ἴσως τῶν παίδων τὴν ἰσχὺν ἢ ἐξ ἄλλων ἐλατηρίων προτιμῶσι παρὰ λόγον νὰ θωπεύωσι καὶ περιθάλπωσι τῆς κούφης νεότητος τὰς παραδόξους ἀπαιτήσεις, αἵτινες εἴπερ που καὶ ἄλλοθι παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἡμῖν ἀπαντῶσι δυστυχῶς, ἂς ὁμολογήσωμεν ἀλήθειαν πικράν, πολλάκις καὶ συχναὶ καὶ δύσκαμπτοι πολύ. Τὸ ἔργον λοιπὸν τοῦ ἀγαθοῦ παιδαγωγοῦ δὲν κεῖται οὔτ' ἐν τῇ πρώτῃ οὔτ' ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐνεργείᾳ· διότι ἀμφότεραι ἔχουσι περιπετείας καὶ κινδύνους ὁμοιάζοντας πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μυθευόμενα ἑνάλια θηρία, τὴν Χάρυβδιν καὶ τὴν Σκύλλαν· τὸ ἔργον τῆς ὀρθῆς παιδαγωγίας εἶναι μᾶλλον κρατοῦσα ἠθικῶς τῆς τε γνώμης καὶ τῆς βουλήσεως τῶν τροφίμων ἱκανῶς νὰ συνεργήσῃ ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῇ ὅπως τὸ ἐξοίδισμα τῶν ψυχικῶν ὁρμῶν τῆς σπαργώσης νεολαίας μὴ ὑπερπηδήσῃ τὰ ὅρια, ὅσα ὁ λόγος προδιέγραψεν αὐτῇ, καὶ ἑπομένως ἡ ὑπὸ τῆς φύσεως φορὰ μετατραπῇ εἰς παραφοράν. Ὁ φυσικὸς χαρακτὴρ τῆς ἡλικίας τῆς νεανικῆς εἶναι, ὡς ἤδη παρετηρήθη, ἐνθουσιασμός, δύναμις καὶ ζωή, προσύντα, ἅτινα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ οὐδέτεραι οὕτως εἰπεῖν οὖσαι ἀρεταὶ φυσικαί, ἠθικῶς δύνανται ὑπὸ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ροπὴν ν' ἀποβῶσιν ὠφέλιμοι ἢ βλαβεραί· διότι ἂν μὲν ἡ τε κατ' οἶκον ἀγωγὴ καὶ ἡ παρὰ τοῦ σχολείου παίδευσις καὶ τὸ τῆς κοινωνίας παράδειγμα τύχωσιν ὄντα ἀγαθά, αἱ καθ' ἑαυτὰς οὐδέτεραι αὗται φυσικαὶ ἰδιότητες ἐκφαίνονται ὑπὸ τὴν ὄψιν *ἔρωτος ἀρετῆς, ἔρωτος εὐγενοῦς παντὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ καὶ ἡρωϊσμοῦ ἐπαινετοῦ*· ἂν δὲ μή, τότε τὸ μὲν φαινόμενον τῆς πρὸς τὴν ἀρετὴν ὁρμῆς ἀμαυροῦται, ἡ ἐλευθέρα κρίσις καὶ σκέψις μετατρέπεται εἰς παράλογον *ἰδιογνωμίαν*, εἰς ἀνόητον καὶ φθοροποιὸν ἀστασίαν, τὸ δὲ τοῦ ἔρωτος εἰς ὄρεξιν ἀπολαύσεων κτηνωδῶν καὶ ποταπῶν, τὸ δὲ τοῦ ἡρωϊσμοῦ εἰς ἀγροϊκον, βάρβαρον καὶ βάναυσον ὕβριν τῶν ὁμοίων καὶ ἰσοτίμων· ἑνὶ δὲ λόγῳ εἰς παραγνώρισιν σκιὰν τῶν ἀπαραβάτων καὶ ἀπαραιτήτων νόμων τῆς τάξεως τῆς κοινωνικῆς. Ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐκφάνσεως τῶν τῆς νεότητος φυσικῶν τούτων ἰδιοτήτων δύναταί τις νὰ κρίνῃ ἀσφαλῶς, ἂν νέος τις ἔχει τύχει ἀγωγῆς καὶ μαθήσεως σκοπίμου καὶ ὑγιοῦς ἢ μή· διότι, ἂν μὲν ὁ νέος ἀνατραφῇ κατὰ τὴν ἡλικίαν τὴν παιδικὴν εὐγενῶς καὶ ἐν ἀτμοσφαίρᾳ καθαρᾷ καὶ ἀμολύντῳ κατὰ πάντα, ὑπὸ παιδαγωγῶν δὲ φρονίμων καὶ στοχαζομένων τοῦ ὀρθοῦ, τότε ἡ μὲν ἰδέα τοῦ ὀρθοῦ καὶ ἀληθοῦς καὶ ἡ εἰς αὐτὰ κλίσις καὶ ροπὴ διεγείρει ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ μῖσος καὶ ἀποστροφὴν πρὸς πᾶν ὅ,τι καταρρίπτει μὲν τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου, δουλοῖ δὲ καὶ ταπεινοῖ τὸ πνεῦμα ἠθικῶς, ἐνθουσιασμὸς δὲ ἱερὸς ἀναπτύσσεται ἐκ τούτου καὶ τόλμη εὐγενὴς εἰς ἀγῶνα ἔνθερμον καὶ ἐνδελεχῆ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, εἰς ὧν τὸν βωμὸν καταθύμιον προσφέρεται ὁλοκαύτωμα προθύμως, οὐχὶ μόνον δόξα κενὴ καὶ δραπέτης πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἄλλως πολύτιμος ζωή. Ἡ δὲ τοῦ ἔρωτος παράγει ὁρμὴν χαρίεσσαν ἐπὶ καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ διεγείρει ἰσχυρὰν τὴν συνείδησιν τοῦ πράγματι ἐντίμου πολίτου, διαμορφοῦσα ἐν τῷ στήθει ἐπιθυμίας καλῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ πόνων, ἐχόντων τὰς ἡδονὰς τὰς ἀληθεῖς, ἀποσοβεῖ δὲ πᾶν τὸ ἀγενὲς καὶ χαμερπές*, καὶ τέλος καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἕνθουν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῶν ὁμοίων ἀδελφῶν, τὴν δὲ καρδίαν συμπαθῆ καὶ ἐλεήμονα πρὸς τὰς τῶν ἄλλων συμφορὰς καὶ ἀτυχίας.

(ἕπεται συνέχεια).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

ΠΕΡΙ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΗΣ ΠΡΟΕΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΡΑΣΕΩΣ «ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΕΠΕΧΩΝ»

Ἡ Α. Σεβασμιότης, ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Βασίλειος, ὁ ἀείποτε πρόθυμος εἰς πᾶν ὅ,τι συντελεῖ πρὸς τὴν ἀληθῆ τοῦ ἀνθρώπου μόρφωσιν κατὰ παράκλησιν τῆς ἐνταῦθα τοσοῦτον φιλοτίμως καὶ εὐστόχως ἐργαζομένης «Ἑταιρείας τῶν Μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν» γράψας ἐπέστειλεν αὐτῇ τὴν ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον σύντομον μέν, ἀλλὰ λίαν περιεκτικὴν πραγματείαν, ἣν κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον εὐχαρίστως καταχωρίζομεν ἐν ταῖς στήλαις τῆς *Ἐκκλησ. Ἀληθείας*, καθ' ὅσον οἱ περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν πατέρων ἡμῶν μετ' ἐνδιαφέροντος ἀσχολούμενοι μετὰ τὴν περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου πραγματείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀμασείας Ἀνθίμου, ἥτις ἐπίσης ἐν τῇ *Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ* ἐδημοσιεύθη οὐ σμικρὰν τὴν ὠφέλειαν δύνανται νὰ καρπωθῶσιν.

Ἡ κυρία ἔννοια τῆς λέξεως «πρόεδρος» ὅτι πολὺ διεστράφη ἐν τῇ σημερινῇ ἐκκλησιαστικῇ σχέσει, πρόδηλον παντὶ εἰδότι τὰ πράγματα.

Πᾶς ἐπίσκοπος τυγχάνει ὢν φυσικὸς πρόεδρος τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, ὡς δῆλον ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. «Ὁ ἐπίσκοπος προκαθεζέσθω ὑμῶν (τῶν λαϊκῶν) ὡς Θεοῦ ἀξίᾳ τετιμημένος, ᾗ κρατεῖ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἄρχει», ἀποφαίνονται αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ (Βιβλ. Ϛ', 28). «Ἀλλὰ γὰρ ᾧδε καὶ τὸν ναὸν ἐπιτελέσας, θρόνοις τε τοῖς ἀνωτάτω εἰς τὴν τῶν προέδρων τιμήν, καὶ προσέτι βάθροις ἐν τάξει τοῖς καθόλου κατὰ τὸ πρέπον κοσμήσας», λέγει καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἐν τῷ περὶ οἰκοδομῆς ἐκκλησιῶν πανηγυρικῷ (Ἐκκλ. Ἱστ. Χ. κεφ. IV, 44). Ὁ δὲ θεολόγος Γρηγόριος παριστᾷ τὴν τοῦ ἐπισκόπου προεδρείαν ᾧδε λέγων ἐν ποιήματι.

Ἔζεσθαι δοκέεσθον ὑπέρθρονος, οὐχ ὑπερόρφρυς.
Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ὄναρ τῖον ἀγηνορίην.
Οἱ δέ μοι ἀμφοτέρωθεν ὑφεδριόωντο γεραιοί.
Ποίμνης ἡγεμόνες, ἔκκριτος ἡλικίη.
Οἱ δ' ἄρ' ὑποδρηστῆρες ἐν εἵμασι παμφανόωσιν

* Ἰσ. Ἀρεοπ. § 17, ἔκδ. Κορ.

Ἑστάσαν ἀγγελικῆς εἰκόνες ἀγλαΐης.

Κατὰ ταύτην τῆς λέξεως τὴν ἔννοιαν καὶ ὁ ἱερὸς ἁσματογράφος προσαγορεύει ἐν τῷ δοξαστικῷ τοῦ ἑσπερινοῦ τὸν ἐν ἁγίοις Ἱεράρχαις Νικόλαον πρόεδρον Μυρέων, ὥσπερ καὶ πράγματι ἦν ἅτε ἐπίσκοπος Μυρέων ὑπάρξας.

Πῶς δ' ἐκ τῆς κυρίας ταύτης ἐννοίας μετέπεσεν ἡ προσηγορία αὕτη εἰς τὴν σημερινὴν καὶ πάντῃ ἄτοπον καταχρηστικὴν ἔννοιαν, εὐνόητον παντί, ὅταν ἀναλογισθῇ, ὅτι ὁ ἱερὸς δεσμὸς τοῦ ἐπισκόπου συντελεῖται διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἱερωσύνης ἐν τῇ χειροτονίᾳ, καθ' ἣν ὡρισμένως ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος συνδέεται ἀδιαρρήκτως ὑπὸ τῆς θείας χάριτος μετὰ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐκκλησιαστικῆς παροικίας, ῥητῶς ἐπικηρυσσομένης, καὶ γίνεται ἓν μετὰ τῆς ἐκκλησίας, ἣν θεόθεν κέκληται νὰ ποιμάνῃ, ὡς ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ διὰ τοῦ γάμου, καὶ κεφαλὴ αὐτῆς ἀναπόσπαστος διὰ βίου, παρεκτὸς δηλονότι κανονικῶν λόγων τελείως ἀποκοπτόντων αὐτὸν πρὸς διασωσιν τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ σώματος. Ἐντεῦθεν φυσικῷ τῷ λόγῳ ἡ μετάθεσις ἐπισκόπου ἀπὸ ἐκκλησίας εἰς ἐκκλησίαν ἦν πάντῃ ἄγνωστος τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἥκιστα ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων. Ὅθεν οἱ τῆς ἀκριβείας τῶν πραγμάτων τηρηταὶ θειότατοι πατέρες ἐξ ἀνάγκης τῶν καιρικῶν περιστάσεων μετὰ τὸν ιβ' αἰῶνα σχολαζούσης παροικίας τὴν ἐπισκοπὴν, εἶτ' οὖν σχολάζοντα θρόνον κατ' ἐπίδοσιν ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ διδόντες ἢ καὶ σχολάζοντι ἐκ καιρικῶν περιστάσεων, παρεχώρουν τοῖς τοιούτοις μόνον τὸ δικαίωμα τοῦ προεδρεύειν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι καὶ ἐκτελεῖν ἐν γένει τὰ ἐπισκοπικὰ καθήκοντα ἐν τῇ σχολαζούσῃ καὶ κατ' ἐπίδοσιν δοθείσῃ παροικίᾳ δίχα τῆς τοῦ ἱεροῦ θρόνου ἐγκαθιδρύσεως. Διὸ καὶ ἕρερον τὸν κανονικὸν τίτλον τῆς πρώτης καὶ κυρίας μητροπόλεως ἢ ἐπισκοπῆς, μεθ' ἧς ἀρχικῶς ἕκαστος συνεδέθη διὰ τῆς χειροτονίας, καὶ ἐπελέγοντο ἁπλῶς πρόεδροι τῆς κατ' ἐπίδοσιν διδομένης.

Σημειωτέον ὅτι καὶ τὴν σήμερον ὁ ἐν ξένῃ παροικίᾳ καὶ ἀδείᾳ τοῦ οἰκείου αὐτῆς ἐπισκόπου ἱερουργῶν ἐπίσκοπος δὲν δύναται νὰ ἐγκαθιδρυθῇ ἐν τῷ συνθρόνῳ· διὸ καὶ αἱ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐκδόσεις ἀδείας ἐπιτελέσεως τῆς θείας λειτουργίας πρὸς τοὺς παρεπιδημοῦντας μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους ῥητῶς ἀναφέρουσι τὸν τύπον «Δίχα τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως.

Ὡς πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως «Καὶ τὸν τόπον ἐπέχων», ῥητέον ἐν προσθήκης μοίρᾳ εἰς τὰ ἑτέροις εἰρημένα, ὅτι ἱκανῶς σαφηνίζουσιν αὐτὴν τὰ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Ζ' οἰκουμενικῆς συνόδου ἀπαντῶντα τάδε: «Γρηγόριος πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ ἐπισκόπου Σμύρνης» (Πράξ. Α' καὶ Β'). «Ἀντώνιος μοναχὸς τοποτηρητὴς Σμύρνης» (Πράξ. Δ' καὶ Ζ').

Η ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΗ*

Δὲν εἶναι εὔκολον νὰ εὑρεθῇ ἄνθρωπος ἔχων ἐν ἑαυτῷ ἀπάσας συλλήβδην τὰς κακίας. Τοὐναντίον μάλιστα ὅσῳ περισσότερον πλησιάζομεν τοὺς ἀνθρώπους, ὅσῳ καλλίτερον γνωρίζομεν αὐτούς, τοσοῦτον μᾶλλον εὑρίσκομεν, ὅτι ὅλοι ἀνεξαιρέτως ἔχουσι καὶ τὰς καλὰς αὐτῶν ἰδιότητας καὶ τὰ ἀξιέπαινα αὐτῶν προτερήματα.

Λοιπόν, ἀναγνῶστα, ἄφες πρῶτον τὸ ἰδικόν σου ἐλάττωμα, τὸ ἐλάττωμα τοῦ νὰ ἀναζητῇς νὰ ἀνακαλύψῃς εἰς τοὺς ἄλλους μόνον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι ἀξιοκατάκριτον. Προσπάθει νὰ ἀνακαλύψῃς καὶ νὰ μάθῃς τὰς ἀξιεπαίνους αὐτῶν πράξεις, τὰς ὠφελείας, τὰς ὁποίας διὰ τῶν γνώσεων αὐτῶν, διὰ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἢ δι' οἱουδήποτε ἄλλου τρόπου ἐπροξένησαν εἰς τοὺς ὁμοίους αὐτῶν. Διατί δὲν ζητεῖς μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας ὅ,τι καλόν, ὅ,τι ἀξιέπαινον ἔχει ὁ πλησίον σου, μεθ' ὅσης ζητεῖς τὸ ἀξιόμεμπτον;

Ὀφείλεις νὰ ἀναγνωρίζῃς τὴν ἀξίαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Τοῦτο ἀπαιτεῖ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· τοῦτο σοὶ ἐπιβάλλει αὐτὸ τὸ συμφέρον σου. Ἐὰν κατορθώσῃς τοῦτο, θὰ εἰμπορέσῃς ἔπειτα νὰ ἀγαπήσῃς αὐτοὺς μεθ' ὅλα τὰ ἄλλα αὐτῶν ἐλαττώματα. Συναναστρεφόμενος μετ' αὐτῶν ἔχε πάντοτε εἰς τὴν μνήμην σου ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δίδει εἰς αὐτοὺς ἀξίαν. Ἐὰν κατορθώσῃς τοῦτο, εὐκολώτερον ἔπειτα θὰ ὑποφέρῃς τὰς ἀδυναμίας αὐτῶν καὶ τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα τώρα λύπην σοὶ προξενοῦσι· σὺ αὐτὸς θὰ δικαιολογῇς ἔπειτα αὐτά.

Δὲν πιστεύεις, ὅτι πολλοί, τοὺς ὁποίους ἀποστρέφεσαι καὶ λυπεῖσαι ὅτι εἶσαι ἠναγκασμένος νὰ ἔχῃς σχέσεις μετ' αὐτῶν, δὲν πιστεύεις, ὅτι οὗτοι θᾶττον ἢ βράδιον, πιθανὸν μάλιστα καὶ τώρα ἤδη, συναισθάνονται βαθύτερον καὶ λυποῦνται ἀπὸ μέσης ψυχῆς διὰ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν; Ἐπιθυμοῦσι βεβαιότατα νὰ ἀπαλλαγῶσιν, ἐπιθυμοῦσι νὰ γείνωσι καλλίτεροι ἄνθρωποι καὶ νὰ ἀπολαμβάνωσι τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν καλῶν ἀνθρώπων, δὲν δύνανται ὅμως τόσον εὐκόλως, διότι ἕνεκα τῆς μακρᾶς συνηθείας δυστυχῶς κατήντησαν ταῦτα δευτέρα φύσις.

Τί ἀρά γε θὰ ἦσο σὺ εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν; Τί θὰ ἦσο, ἐὰν ἐλάμβανες τὴν αὐτὴν ἀνατροφήν, ἣν ἐκεῖνοι ἔλαβον, ἢ περιεπλέκεσο εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας καὶ ἐκεῖνοι περιεπλάκησαν καὶ διὰ τὰς ὁποίας ἐν μέρει ἀπέκτησαν τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὁποῖα διεγείρουσι τὴν ἀποστροφὴν τῶν ἄλλων καὶ τὴν ἀγανάκτησιν; Ὁ πλοῦτος, τὰ ἀξιώματα, αἱ τιμητικαὶ θέσεις δὲν θὰ διήγειρον ἐν σοὶ τὸ αἴσθημα τῆς οἰήσεως καὶ φαντασίας καὶ ὑπερήφανος μεταξὺ τῶν ὁμοίων σου δὲν θὰ περιεφρόνεις ἐπί τινα τοὐλάχιστον χρόνον αὐτούς; Ἔχεις πεποίθησιν, ἔχεις τόσην

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 266—267 τοῦ μετὰ χεῖρας τόμου.

βεβαιότητα περὶ τῆς ἀρετῆς σου, γνωρίζεις, ὅτι καὶ σὺ δὲν θὰ ἐβάδιζες ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ τοῦ πειρασμοῦ, τὴν ὁποίαν οὗτοι ἐβάδισαν; Εἶσαι πεπεισμένος, ὅτι ἡ πτωχεία, αἱ περιστάσεις δὲν θὰ ἠνάγκαζον καὶ σὲ, ὅπως τοῦτον καὶ ἐκεῖνον, νὰ περιπέσῃς εἰς ἁμαρτίας καὶ ἀτοπήματα; Ἄνθρωπε, ἄνθρωπε, ἔσο δίκαιος· μὴ κρίνῃς τοὺς ἄλλους κατὰ τὰς ἰδίας σου κρίσεις· μὴ ἀποφαίνησαι περὶ αὐτῶν πρὶν ἢ γνωρίσῃς ὅλας αὐτῶν τὰς σχέσεις, τὰ ἔτη τῆς νεότητος αὐτῶν καὶ ὅλας αὐτῶν τὰς περιπετείας.

Πολλοὶ ἴσως φαίνονται κακοὶ καὶ ἀπόβλητοι· αἱ πράξεις αὐτῶν προκαλοῦσι τὸν ψόγον καὶ τὴν ἀποδοκιμασίαν σου. Ἀλλὰ σὺ, ὅστις ἔχεις τὴν συναίσθησιν, ὅτι εἶσαι καλλίτερος τούτων καὶ καυχᾶσαι διὰ τοῦτο καὶ μεγαλορρημονεῖς, ὑπελόγισάς ποτε τὰ αἴτια τῆς κακῆς αὐτῶν συμπεριφορᾶς, ἔλαβες ὑπ' ὄψιν σου τούτου μὲν τὸ ὑπερβολικῶς θερμὸν αἷμα, ἐκείνου δὲ τὸ λίαν εὐερέθιστον τῶν νεύρων; Βεβαίως οὐδεὶς ἀναλαμβάνει νὰ δικαιολογήσῃ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς κακίας· τὸ κακὸν εἶναι πάντοτε κακὸν ὑφ' οἱανδήποτε μορφὴν καὶ ἂν φαίνηται ἐν τῇ κοινωνίᾳ· ἀλλὰ τὰ αἴτια τοῦ αὐτοῦ κακοῦ παρὰ διαφόροις ἀνθρώποις εἶναι πολὺ διάφορα. Ὁ δὲ λόγος ἐνταῦθα περὶ τοῦ πῶς δύναταί τις ἀνεξαρτήτως τῶν ἐλαττωμάτων τῶν ἄλλων νὰ διεγείρῃ ἐν ἑαυτῷ τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀγάπης κατεργαζόμενος οὕτω τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ. Διὰ τὰ ἐλαττώματα, διὰ τὰς κακίας αὐτῶν ἐκεῖνοι ἔχουσι τὸν δίκαιον κριτὴν, σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην;

(ἕπεται συνέχεια).

ΕΘΝΙΚΑ ΦΙΛΑΝΘΡ. ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Συνδρομαὶ ὑπὲρ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, Βαλουκλίου, ἐπὶ τῇ διαιρομῇ ἄρτων διὰ τὴν ἐπέτειον παρηγυρι αὐτῆς.

Ἐπιμελείᾳ τῶν κυρίων Π. Βασιλειάδου, Ἰ. Ν. Μαλλιαρᾶ, Θεοδώρου Α. Βόλτου, Νικολάου Χατζοπούλου, Χαραλάμπους Ἀβραμίδου καὶ Ἰωάννου Χρυσαφίδου·

Ἰ. Ν. Μαλλιαρᾶς γρ. 100 -- Ἀδελφοὶ Βόλτου 50 — Π. Τρελλόπουλος 54 — Γεώργιος Κοντὸς 40 — Ἀδελφοὶ Ζαχαριάδαι 40 — Ἀδελφοὶ Μαραγκοῦ 60 — Μ. Δολασίκογλους 20 — Υἱοὶ Ἀνδρέου 20 — Ἀνώνυμος 20 — Ν. Ἀλεξανδρίδης 20 — Λάζαρος Ἰωακεὶμ 20 — Π. Βούτας 20 — Χ. Ν. Κογιούνογλους 40 -- Πρόδρομος Κ. Νεσκοσμίδης 20 — Ν. Δημόπουλος 20 — Φ. Ν. Ζαρώκης 20 — Ἀδελφοὶ Σιφναῖοι 20 Σύνδεσμος 20 — Χ. Δημητριάδης 20 — Ἀνώνυμος 20 -- Ἰωαννίδης καὶ Σ]α 20 — Σ. Σπυρίδωνος 20 — Ἀνώνυμος 20 — Ἀνώνυμος 20 — Χρῆστος Γαϊτάνης 20 — Ἡ. Λαδίδης 20 — Γ. Ἀντωνίου 20 — Κανάκης καὶ Λεβαντίδης 20 — Ἀδελφοὶ Τσαούση 20 — Κωνσταντῖνος Α. Σχοινᾶς 20 — Ἀνώνυμος 20 — Ἀνώνυμος 20 — Ἰ. Γιαννακόπουλος 20 — Β. Ν. Κογιούνογλους 56 — Χρῆστος Σαρρόπουλος 20 — Ἀνώνυμος 20 — Συμεὼν Μετριτίδης 20 — Α. Χρυσαφίδης 20 — Δ. Π. Γεωργιάδης 20 — Δ. Χατζῆ Ἀναστασίου 20 -- Βασίλειος Δημητριάδης 40 — Χ. Στεφανίδης 20 — Πρόδρομος Παντελίδης 20 -- Ἀνώνυμος 20 — Ν. Ι. Παππαδόπουλος 20 — Ἐλευθέριος Νικολάου 20 — Στέφανος Χαλλιορῆς 20 -- Χρῆστος Β. Χατζῆ Ἰωάννου 20 — Βασίλειος Βασιλειάδης καὶ Σ]α 40 — Ἀνώνυμος 30 — Λεωνίδας 20 — Α. Δαβὶδ 10 — Ἀνώνυμος 5 — Ἀνώνυμος 10 — Κ. Μπάλτος 10 — Ἰ. Μαυρόζογλου 20 — Ἀνώνυμος 20 — Γ. Ν. Γραμματόπουλος 10 — Κωνσταντῖνος Μαρκόπουλος 25 — Ἀβραὰμ Α, Μαϊόγλους 20 Ἰ. Β. Κογιούνογλους 10 — Π. Τζαφερόπουλος 20 — Ἀδελφοὶ Ἀβραμίδαι 20 — Ἀνώνυμος 10 — Γεώργιος Βυζούκογλους 10 — Ἀπόστολος Χ΄΄ Ἀναστασιάδης 20 — Ἀναστάσιος Τσιράγγελος 20 — Νικόλαος Ταπεινὸς 10 — Εὐστάθιος Β. Ταστόγλους 10 — Ἰωάννης Μιχαηλίδης 10 — Χατζῆ Νικόλαος Χατζόπουλος 20 — Νικόλαος Δανιηλίδης 10 — Ν. Τσιράγγελος 20 — Μ. Θαλασσηνὸς 10 Π. Βασιλειάδης 80 Κ. Νικολαΐδης 20 — Ἀνώνυμοι διάφοροι 63.50 — Κωνσταντῖνος Ἰωάννου Τεμπερίκογλους 40. Ἐν ὅλῳ γρόσια αργυρᾶ 1.883.50. Τὰ τῶν προηγουμένων καταλόγων 14 002.50. Τὸ ὅλον γρόσια ἀργυρᾶ 15.886.

Ἐν Γαλατᾷ τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1893.

κατ' ἐντολὴν

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Γραφείου

Ε. ΚΑΒΑΔΑΣ

Ἡ Πατριαρχικὴ Κεντρικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ διελθοῦσα τὸ ἐκ μεταφράσεως πόνημα τοῦ ἱερολογ. ἱεροδιακόνου κ. Σ. Νούκα ἐπιγραφόμενον «Ἠθικὰ διηγήματα τῶν Παίδων πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν Σχολῶν» οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῷ τὸ θρησκευτικῶς, ἢ ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς ἐπιλήψιμον.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδ. Ἐπιτροπῆς.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Τὸ Γραφεῖον τῶν μικτῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν διὰ Τεσκερὲ αὐτοῦ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα γνωστοποιεῖ ὅτι ἀπεβίωσαν οἱ ἐκ τῶν κατοίκων Πρωτευούσης ὀθωμανοὶ ὑπήκοοι Γιοβάννης Πένιτζ καὶ Ἀλέξανδρος Γιοβάννης ἐν Ὀδησσῷ· Εὐφροσύνη Βασιλείου καὶ Κωνσταντῖνος Μαθιοῦ, Ἀλεξάνδρου Νικολάου Δεβὰλ ἐν Παρισίοις· Βασίλειος Ἀγγελῆ καὶ Φωτεινὴ Χ΄΄ Χριστοφῆ Νικολῆ ἐν Ρουμανίᾳ· καὶ Βασίλειος Βακὰλ Νικολῆ ἐκ Θεραπείων ἐν Σουλινᾷ. Ἐφ' ᾧ καὶ φέρεται τοῦτο εἰς γνῶσιν τῶν συγγενῶν τῶν ἀποβιωσάντων.

Τῇ 21 Ὀκτωβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ.

Ἀριθμ. πρωτ. 5665.

Προσκαλεῖται ὁ Γεώργιος Κουλουμπῆς, τέως ἔμπορος, ἤδη δὲ ἀγνώστου κατοικίας καὶ ἐπαγγέλματος, ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 7 τουρκιστὶ μετὰ παρέλευσιν 31 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλίσεως ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου, διότι ἐνάγεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοτίμης ἐπὶ διαζεύξει. Ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιστάσει ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ δικασθήσεται ἐρήμην.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρὶς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Ἀνατολικοῦ Ἀστέρος.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1893.

Ὁ Πρόεδρος

† **Ὁ Ἰωαννίνων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ**

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1893

Ὁ Γραμματεὺς

Ἱεροδ. Νικόδημος Βασιλείου

Ὁ ὑπεύθυνος Γ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧ. ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΧΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΘΗΜΕΡΟΝ ΝΗΣΤΕΙΑΝ ΚΗΡΥΞΟΝΤΩΝ ΤΟΝ ΘΕΙΟΝ ΛΟΓΟΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΙΕΡΟΙΣ ΝΑΟΙΣ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ

Α' Κυριακῇ ὁ πανοσιολ. κ. Ἀπόστ. Χριστοδούλου
Β' » ὁ ἱερολογ. κ. Γερμανὸς Καραβαγγέλης
Γ' » ὁ ἱερολογ. κ. Γερμανὸς Βασιλάκης
Δ' » ὁ ἱερολογ. κ. Γρηγ. Κωνσταντινίδης

Ἐν Τζιβαλίῳ.

Α' » ὁ ἱερολογ. κ. Δαμασκηνὸς Μοσχόπουλος
Β' » ὁ ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος

Ἐν Κορτοσκαλίῳ (Ἐλπίδος)

Α' » ὁ πανοσιολογ. κ. Νικόδημος
Β' » ὁ ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος

Ἐν Κορτοσκαλίῳ (ἁγ. Κυριακῆς)

Β' » ὁ πανοσιολογ. κ. Νικόδημος
Δ' » ὁ ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος

Ἐν Βλάγκᾳ

Α' » ὁ ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος
Β' » ὁ θεοφιλ. Λεύκης κ. Λεόντιος

Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἁγ. Κωνστ.)

Γ' » ὁ θεοφιλ. Λεύκης κ. Λεόντιος

Ἐν Ὑψωμαθείοις (Θ. Ἀναλήψ.)

Β' » ὁ θεοφιλ. Ἀργυρουπόλεως κ. Χαρίτων

Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἁγ. Νικολάου)

Ε' » ὁ ἱερολογ. κ. Ἱερόθεος Τεκνόπουλος

Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἁγ. Μηνᾶ)

Γ' » ὁ θεοφιλ. Ἀργυρουπόλεως κ. Χαρίτων

Ἐν Ὑψωμαθείοις (ἁγ. Γεωργίου)

Ε' » ὁ θεοφιλ. Λεύκης κ. Λεόντιος

Ἐν Βελιγραδίῳ

Α' » ὁ πανοσιολ. κ. Ἀγαθάγγ. Καστοριάδης

Ἐν Ἐξ Μαρμάροις

Ε' » ὁ θεοφιλ. Ἀργυρουπόλεως κ. Χαρίτων

Ἐν Τοπκαπίῳ

Δ' » ὁ πανοσιολ. κ. Ἀγαθάγγ. Καστοριάδης

Ἐν Ἐδιρνε-καπίῳ

Α' » ὁ θεοφιλ. πρ. Κίτρους κ. Ἰωαννίκιος

Ἐν Ἐγρι-καπίῳ

Β' » ὁ θεοφιλ. πρ. Κίτρους κ. Ἰωαννίκιος

Ἐν Σαρμασικίῳ

Β' » ὁ θεοφιλ. πρ. Κώου κ. Παῦλος

Ἐν Σαλματομβρουκίῳ

Γ' » ὁ θεοφιλ. πρ. Κίτρους κ. Ἰωαννίκιος

Ἐν Βαλατᾷ

Β' » ὁ ἱερολογ. κ. Δημήτριος παπᾶ Γεωργίου

Ἐν Ξυλοπόρτῃ

Α' καὶ Ε' ὁ ἱερολογ. κ. Δημήτριος παπᾶ Γεωργίου

Ἐν Βαλίρῳ

Δ' » ὁ θεοφιλ. πρ. Κώου κ. Παῦλος

Ἐν Τεκφοὺρ-σεραγίῳ

Ε' Κυριακῇ ὁ θεοφιλ. πρ. Κώου κ. Παῦλος

Ἐν Φωτηρᾷ

Δ' » ὁ θεοφιλ. πρ. Κίτρους κ. Ἰωαννίκιος

Ἐν Μουχλίῳ

Γ' » ὁ ἱερολογ. κ. Θεόκλητος

Ἐν Χάσκιοϊ

Α' » ὁ αἰδεσιμολογ. κ. Ἰωάννης Οἰκονόμος

Ἐν Γαλατᾷ (Χρ. Σωτῆρος)

Β' » ὁ θεοφιλ. Μυρέων κ. Γερμανὸς

Ἐν Γαλατᾷ (Παναγίας)

Γ' » ὁ θεοφιλ. Μυρέων κ. Γερμανὸς

Ἐν Γαλατᾷ (ἁγ. Ἰωάννου)

Δ' » ὁ θεοφιλ. Μυρέων κ. Γερμανὸς

Ἐν Γαλατᾷ (ἁγ. Νικολάου)

Α' καὶ Ε' ὁ θεοφιλ. Μυρέων κ. Γερμανὸς

Ἐν Σταυροδρομίῳ (Παναγίας)

Β' καὶ Ε' ὁ πανοσιολ. κ. Καλλίνικος Δελικάνης

Ἐν Σταυροδρομίῳ (ἁγ. Τριάς)

Γ' » ὁ πανοσιολ. κ. Καλλίνικος Δελικάνης

Ἐν Σταυροδρομίῳ (ἁγ. Κωνστ.)

Δ' » ὁ πανοσιολ. κ. Καλλίνικος Δελικάνης

Ἐν Ταταούλοις

Γ' » ὁ αἰδεσιμολ. κ. Ἰωάννης Οἰκονόμος

Ἐν Πρόποσι Ταταούλων

Δ' » ὁ ἱερολογ. κ. Δαμασκηνὸς Μοσχόπουλος

Ἐν Φερί-κιοϊ

Β' » ὁ αἰδεσιμολ. κ. Ἰωάννης Οἰκονόμος

Ἐν Διπλοκιονίῳ

Γ' » ὁ θεοφιλ. Μελιτουπόλεως κ. Εὐγένιος

Ἐν Μεσαχώρῳ

Ε' » ὁ θεοφιλ. Μελιτουπόλεως κ. Εὐγένιος

Ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι

Α' καὶ Γ' ὁ θεοφιλ. Κλαυδιουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος

Ἐν Βεβεκίῳ

Β' » ὁ θεοφιλ. Κλαυδιουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος

Ἐν Βαφεοχωρίῳ

Δ' » ὁ θεοφιλ. Κλαυδιουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος

Ἐν Σωσθενίῳ

Ε' » ὁ θεοφιλ. Κλαυδιουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος

Ἐν Νεοχωρίῳ

Δ' » ὁ ἱερολογ. κ. Θεόκλητος

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 27 Ὀκτωβρίου 1893.

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Π. Κ. Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς